

Biblioteca "Carol I"

Universitatea
Bucuresti

Cota 55661

B.C.U. "Carol I" - Bucuresti

C55096

I
CONSTITUȚIUNEA

II
CODUL CIVIL ROMÂN

„BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Literatură, arte, științe

Sub direcția d-lui D. STĂNCESCU

Facsimila copertei

A nu se confunda cu alte
biblioteci populare.

A nu se confunda cu alte
biblioteci populare.

«BIBLIOTECEI PENTRU TOȚI»
Carol Müller.

Planul după care este alcătuită publicațiunea «Codul
civil» aparținând exclusiv autorului, ori-ce contrafacere se va
urmări conform art. 6 și 7 din Legea Presei și art. 339 și
următorii, din Codul penal.

Editorul

Innr A. 30.542

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
SECȚIA JURIDICĂ

55.661

CODUL CIVIL ROMÂN

— CONFORM TEXTULUI OFICIAL —

PUS IN LEGĂTURĂ CU ARTICOLELE CORESPUNZĂ-
TOARE DIN CODUL CIVIL FRANCEZ ȘI AD-
NOTAT CU JURISPRUDENȚA CA-
SAȚIEI ROMÂNE.

— Prevădit de CONSTITUȚIUNE și are index alfabetic —

DE

CONST. HAMANGIU

PROFESOR PE LÎNGĂ TRIBUNALUL ILFOV

Donația
Ing. GEORGE I. PĂDI

2302

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI CAROL MÜLLER

1897

CONTROL 1952

~~Manuscris~~
Românesc
10 June 1952

DE ACELAS

Proprietatea literară și artistică, 1 vol. de 230 pagini. (Lucrare prezentată ca teză pentru luarea licenței în drept).

Scriitori și artiști. Studiu asupra dreptului lor. 1 vol. de 212 pagini.

SUB PRESĂ:

Procedura Codului civil, adnotată cu jurisprudența Casației române și precedată de un index alfabetic.

B.C.U. "CAROL I" BUCUREȘTI

C20103741

PREFAȚA

Nu avem pretențiunea de a da o jurisprudență completă în codul ce publicăm, de ôre-ce în cazul acesta, nu ne-am și ajuns scopul ce ne-am propus încă de la început, acela de a pune legile țării noastre la îndemâna tuturor, pe un preț cât se poate de ieftin și într'un format cât se poate de practic și portativ. De alt-fel, literatura noastră juridică numără deja ea adnotațiuni complete de jurisprudență, meritorie publicațiuni ale domnilor Cristescu, Fratoștiteanu și Stern, așa în cât, dând acelaș material, ar fi fost să repetăm întocmai, aceia ce alții au alcătuit deja înaintea noastră. De aceea, lăsând la o parte jurisprudența Tribunalelelor și a Curților de Apel, am adnotat lucrarea de față numai cu deciziunile cele mai noi ale Inaltei noastre Curți de Cassație, instanță care confirmă sau sfarmă hotărârile celor alte jurisdicțiuni. Chiar din aceste deciziuni, am ales numai pe acele mai principale și

mai recente, insistând mai ales, cu deosebire, asupra acelor care s'au pronunțat de la 1894 până astăzi, și care nu se găsesc în nici una din adnotațiunile menționate mai sus. Toate aceste deciziuni, rezumate cât mai mult posibil, fără însă de a le altera cituși de puțin sensul, le-am dispus, sub coloană, în josul fie-cărui articol, astfel ca textul oficial să și poată avea continuitatea și succesivitatea necesară, fără a fi de loc întrerupt prin adnotațiunile făcute. Spre a înlătura orice eroare, am luat toate aceste deciziuni direct din «Buletinele Curții de Casație» întocmite atât de sistematic și de bine, de Domnul C. Cristescu, fostul *Prim-grefier al Înaltei Curți* și autor al valoroasei publicațiuni «Codul civil, adnotat». Lângă fie-care articol din textul român oficial, am dat articolul francez, belgian sau italian de unde a fost împrumutat, iar acolo unde legiuitorul nostru s'a îndepărtat de ele, luând dispozițiuni din vechile noastre legiuiri, am căutat să punem în notă articolul respectiv din Codul Calimach sau Caragea, care a inspirat pe legiuitor.

Ca cestiune practică, pe lângă tabla de materii de la finitul volumului, dispusă după capitole, am formulat și pus la începutul Codului, un index alfabetic, cuprinzător al tuturor cuvintelor și expresiunilor uzuale de drept, cu articolele lor corespunzătoare în Codul civil, index, care sperăm că va fi de o mare utilitate pentru acei nedepriși cu mînuirea legilor.

În fine, ca o complectare a Codului civil, am pus în fruntea volumului și legea noastră fundamentală

de la 1866, «Constituția», adnotată și acesta cu jurisprudența Inaltei Curți de Casație, de la 1890 până la 1896.

«Procedura civilă» întocmită după acelaș plan ca și Codul civil, o avem deja sub tipar, și în dorința de a da un complect de legislațiune română, vom continua cu adnotarea și publicarea în mod succesiv, a Codului Comercial, penal și al procedurii penale, precum și al celor alte legi uzuale mai importante. Volumele fiind deja în preparație, aparițiunea lor nu va întârzia mult.

Avem credința că, ast-fel alcătuite, respundem la o necesitate reală, prin publicarea legilor țării noastre în edițiuni estine și populare. Aforismul că ori ce lege să presupune a fi cunoscută de toți locuitorii țării, din momentul publicării ei în gazeta oficială, nu'și putea avea aplicațiunea sa practică și serioasă, în lipsă de editii estine, făcute în scopul de a populariza legile și a le aduce în adevăr la cunoștința tututor.

«Biblioteca pentru toți» a Domnului Carol Müller ni s'a părut cea mai nimerită scopului urmărit de noi. Prin răspindirea cea mare ce are această publicațiune, fie-cărui român 'i va fi cu putință a'și cunoște legile țării lui, legi care guvernază ori-ce act al vieții sale sociale, din momentul nașterii, până la mörte, și după mörte chiar. De aceia am întreprins în colecția ei, publicarea tututor legilor noastre.

ABREVIATIUNI

Adn. = Adnotat.

Al. = Aliniat, aliniate.

Alex. = D. Alexandrescu: «Explicația Codului civil.»

Art. = Articol, articole

Aut. = Legea de autentificare.

Bel. = Legea civilă belgiană.

Bul. = Buletinul Curții de Casație.

Cal. = Codul Calimach.

Car. = Codul Caragea.

Cas. I = Deciziunea Curții de Casație, Secția I

Cas. II = Deciziunea curții de Casație, Secția II.

Cas. Sect. Un. = Deciziunea Curții de Casație, Secțiunii-Unite.

Civ. = Codul civil român.

Co. = Codul comercial.

Const. = Constituție.

Decr. = Decretat.

Dr. = Ziarul «Dreptul».

El. = Legea electorală.

Fr. = Codul civil francez.

It. = Codul civil italian.

Jud. = Ziarul «Curierul Judiciar».

Jud. Oc. = Legea Judecătorilor de Ocol.

Lg. = Lege.

Mod. = Modificat prin.

Mon. of. = «Monitorul Oficial.»

P. = Codul penal român.

Pag. = Pagina.

Pr. = Procedura Codului civil.

Pr. P. = Procedura Codului penal.

Ur. = Următor, următorii.

V. = A se vedea.

CONSTITUȚIUNEA*)

ADNOTATĂ CU JURISPRUDENȚA CURȚEI DE CASAȚIE

TITLUL I.

Despre Teritoriul României

Art. 1. (*Mod. L. 8 Iun. 1884*).¹⁾ Regatul României cu județele sale din drépta Dunărei constituie un singur Stat indivisibil. (Const. 133. — Art. 1. L. 9 Mart. 1880)¹⁾.

* «**Constituția**» a fost decretată, promulgată și publicată prin «*Monitorul Oficial*» de la 1 Iulie 1866. Ea a suferit însă mai multe modificări prin legile de la 13 Octombrie 1879 și 8 Iunie 1884. Prin cea dintăi «*Y* s'a revizuit mult discutatul art. 7, care și astă-dă încă provoacă multe discuții, iar prin a doua lege, «*Y* s'a modificat art. 1, 24, 40, 44, 45, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 68, 69, 70, 71, 72, 75, 77, 78, 105, 118, 121, 122, 131 și 133. Noi o publicăm aici ast-fel oum se găsește astă-dă modificată, menționând lângă fie-care articol legea respectivă care l'a modificat.

2. Teritoriul României este nealienabil.

Limitele Statului nu pot fi schimbate sau rectificate, de cât în virtutea unei legi.

3. Teritoriul României nu se pôte colonisa cu populațiuni de gintă străină.

4. Teritoriul este împărțit în județe, județele în plăși, plășile în comune.

Prin legea de la 8 Iunie 1884 s'a adăogat la Constituție și art. 133 numit *articol aditional*, prin care se dispune aplicarea Constituțiunei, prin legi speciale, și în partea României de peste Dunăre, în Dobrogea.

A se vedea și *Proectul de lege* pentru punerea în acord a Codului civil cu art. 7 din Constituțiune, în *nota* de la finitul volumului.

1) Const. din 1866, art. 1 nemodificat dicea: «*Principatele Unite-Române constituie un singur Stat indivizibil sub denumirea de «România».*

Aceste divisiuni și subdivisiuni nu pot fi schimbate, sau rectificate, de cât prin o lege.

TITLUL II.

Despre Drepturile Românilor

5. Românii se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățămîntului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor. (Const. 13, 21, 23, 24, 26).

6. Constituțiunea de față și celelalte legi relative la drepturile politice determină care sunt, osebit de calitatea de român, condițiunile necesarii pentru exercitarea acestor drepturi. (Const. 7, 8.—Civ. 17.—Art. 19. ur. L. 9 Iun. 1884).

7. (*Mod. L. 13 Octombr. 1879*)¹⁾. Diferința de credințe religioase și confesiuni nu constituie în România o piedică spre a dobândi drepturile civile și politice și a le exercita.

§ 1. Streinul fărăosebire de religione, supus sau nesupus unei protecțiuni străine, poate dobândi împămîntenirea cu condițiunile următoare:

a) Va adresa guvernului cererea de naturalizare, în care va arăta capitalul ce posedă, profesiunea sau meseria ce exercită și voința de a-și stabili domiciliul în România;

b) Va locui, în urma acestei cereri, de ce anî în țară și va dovedi prin faptele sale că este folositor ei.

§ 2. Pot fi scutiți de stagiū:

a) Acei cari vor fi adus în țară industrii, invențiuni utile sau talente distinse, sau cari vor fi fundat aci stabilimente mari de comerciū sau de industrie;

b) Acei cari, fiind născuți și crescuți în România din părinți stabiliți în țară, nu s'aū bucurat nici unii, nici

1) Const. din 1866, art. 7 nemodificat dicea:

«*Insușirea de Român se dobândește, se conservă și se pierde potrivit regulilor stabilite prin legile civile. — Numai streinii de rituri creștine pot dobândi împă-*

mîntenirea.»

A se vedea și *Proiectul de lege pentru punerea în acord a «Codului civil» cu art. 7 din «Constituțiune», în nota de la finalul volumului.*

alții, vre-odată, de vre-o protecțiune străină;

c) Acei cari au servit sub drapel în timpul rebelului pentru Independință și cari vor putea fi naturalizați în mod colectiv, după propunerea guvernului, printr'o singură lege și fără alte formalități.

§ 3. Naturalizarea nu se poate acorda de cât prin lege și în mod individual.

§ 4. O lege specială va determina modul prin care străinii vor putea sta-

bili domiciliul lor pe teritoriul României.

§ 5. Numai Români, sau cei naturalizați români pot dobândi imobile rurale în România.

Drepturile până acum câștigate sunt respectate.

Convențiunile internaționale astăzi existente rămân în vigoare, cu toate clauzele și termenul coprinse într'ensele. (Const. 6. 8. 9. — Civ. 6—21. — Art. 4. 13 L. 9 Mart. 1880.— 22, § 4 L. 31 Iul. 1881) 1).

8. Impămentenirea se

1) a) Copilul născut în România, dintr'un român, este român. Faptul că părintele a cerut din ignoranță împămentenirea lui, rînd în realitate era român, nu poate atinge cu nimic dreptul copilului. Cas. II 87|90; Bul. pag. 491.

b) Copilul unui străin, născut și crescut în țară, care nu se va fi bucurat nicî o dată de protecțiunea străină, poate reclama calitatea de român, în cursul unui an după majoritate. Cas. 395|90. Bul. pag. 1259.

c) Israilitul, de origină pămînten român, botezat în religia creștină înaintea promulgării codicelui civil din Decembrie 1864, a încetat de a fi israilit și prin urmare a devenit pămîntean creștin; ast-fel fiind el nu are nevoie de a reclama nicî calitatea sa de pămîntean nicî de a obține naturalizarea, Cas. II 71|91. Bul. pag. 400.

d) Naturalizarea nu se acordă

de cât prin lege și în mod individual. Naturalizarea conferită părintelui nu profită copilului născut înaintea de dobîndirea calității de român. Cas. II 251|91. Bul. pag. 517; Cas. II 77|93. Bul. pag. 401.

e) Copilul devenit major după promulgarea art. 9 din Constituția modificată în 1879, nu poate invoca beneficiile art. 8 din Cod. civil. Cas. II 254|91. Bul. pag. 517.

f) Români din alte state, cari n'au dobîndit pe cale legislativă recunoașterea calității lor de român, nu pot dobîndi imobile rurale în România. Cas. I 389|91. Bul. pag. 1081.

g) Recunoșterea calității de român, a unui român de nascere din orî-ce stat străin, are de efect, — cu osebire de naturalizare — de a fi întinsă și asupra fiului născut deja în momentul obținerii de către părinte, așa că un asemenea fiu trebuie a fi considerat ca român,

dă de puterea legislativă.

Numai împământenirea asemănă pe străin cu Românul, pentru exercitarea drepturilor politice. (Const. 7, 8, 32. — Civ. 6—21) ¹⁾.

9. Românul din orî-ce Stat, fără privire către

în exercițiul drepturilor politice, pe câtă vreme locuiește în România și nu este supus la nici o protecție străină. Cas. II 38|92. Bul. pag. 298; Cas. II 69|94. Bul. pag. 391.

h) Dispozițiunea prohibitivă pentru străinii de a dobândi imobile rurale în România, coprinsă în art. 7 § V din Constituțiunea revizuită la 1879, fiind luată de legiutor într-un interes de ordine politică și socială, ori ce act contrar ei e isbit de o nulitate radicală, putând fi invocată de ori-cine. Cas. I 180|92. Bul. pag. 464.

i) Nulitatea vindecării de imobile rurale făcută în persóna unui străin, constituind o nulitate de ordine publică, nu poate fi acoperită prin voința părților, sub orî-ce formă ar fi ea manifestată. Cas. I 180|92. Bul. pag. 465.

j) Posesiunea de stat a calității de cetățean român nu poate fi dărâmată de cât prin proba contrarie, care incumbă părții ce contestă o asemenea calitate.

Ast-fel, când instanța judecătorească constată în fapt că o persónă s'a bucurat în tot-de-una de posesiunea de stat a calității de cetățean român și a fost considerat ca român, aceluî care-i contestă această calitate trebuie să dovedească că nu o are. Cas. I 303|93. Bul. pag. 854 .

locul născerei sale, dovedind lepădarea sa de protecțiunea străină, poate dobândi de îndată exercitarea drepturilor politice prin un vot al Corpurilor legiuitoare. (Const. 7, 8, 32. — Civ. 6—21) ²⁾.

10. Nu există în Stat

k) Art. 7 din Constituție, ast-fel cum a fost modificat în 1879, a abrogat dispozițiunea art. 8 din Codul civil, așa că toți cei născuți și crescuți în România până la majoritate, fără să se fi bucurat nici odată de vre-o protecțiune străină, nu mai au, în urma diselor modificării, dreptul de a reclama calitatea de român în cursul unui an, după majoritate, ci trebuie să cêră naturalizarea, conform art. 7 din Constituție, acesta fiind singurul mod de dobândirea împământenirei. Cas. II 381|95. Bul. pag. 638.

1) Recunoșterea calității de român a unui român de naștere din orî-ce stat străin, are de efect,—cu osebire de naturalizare,—de a fi întinsă și asupra fiului născut deja în momentul obținerei ei de către părinte, așa că un asemenea fiu trebuie a fi considerat ca român, cu exercițiul drepturilor politice, pe câtă vreme nu locuiește în România și nu este supus la nici o protecțiune străină. Cas. II 38|92. Bul. pag. 298. Cas. II 69|94. Bul. pag. 391.

2) *a)* Copilul devenit major, după promulgarea art. 9 din Constituțiunea modificată la 1879, nu poate invoca beneficiile art. 8 din Cod. civil. Cas. II 254|91 Bul. pag. 517.

nică o deosebire de clasă. Toți Românii sunt egali înaintea legii și datorii a contribui fărăosebire la țările și sarcinile publice.

Ei singuri sunt admisi-bili în funcțiunile publice, civile și militare.

Legi speciale vor determina condițiunile de admisibilitate și de înaintare în funcțiunile Statului.

Străinii nu pot fi admiși în funcțiunii publice, de cât în casuri excepționale și anume statornicite de legi. (Const. 111, 130) ¹⁾.

11. Toți străinii aflători pe pământul României se

bucură de protecțiunea dată de legi persoanelor și averilor în genere.—(Const. 10—Civ. 11.— Art. 9 L. 9 Mart. 1880) ²⁾.

12. Tote privilegiile, scutirile și monopolurile de clasă sunt oprite pentru tot-d'a-una în Statul român.

Titlurile de nobleță străină, precum: principii, grafi, baroni și alte asemenea, ca contrarii vechiului aședemint al țerei, sunt și rămân neadmise în Statul român.

Decorațiunile străine se vor purta numai cu auto-

b) Românii din alte state, cari n'au dobândit pe cale legislativă recunoșterea calității lor de român, nu pot dobândi imobile rurale în România. Cas. I 389/91. Bul. pag. 1081.

c) Când este constant că o persoană este de origină străină, dânsa de și este născută în România și nu s'a bucurat de nici o protecție străină, nu se poate considera ca având calitatea de român, dacă n'a dobândit împământarea, conform art. 9 din Constituție. Cas. II. 231/92. Bul. pag. 398.

d) Participațiunea unei persoane străine de naționalitate, în comisiunea juraților, vițiază, constituirea comisiunei juraților și a verdictului ce a pronunțat, ceea ce pe cale de consecință, atrage nuli-

tatea deciziunii Curței cu jurați, și aceasta chiar în cazul în care acel jurat ar fi un român dintr'un alt stat, și căruia în urma pronunțării verdictului i s'a recunoscut calitatea de cetățean român. Cas. II 267/93. Bul. pag. 512.

e) A se vedea și nota art. 81 din Constituție.

1) A se vedea notele art. 7 și 9 din Constituție.

2) Actele emanate de la autoritățile străine și interpretările ce aceste autorități dau acelor acte, nu pot fi primite de autoritățile judecătorești romine, de cât ca simple mijloce, iar nu ca acte doveditoare a căror validitate și deplină credință să nu potă fi pusă în discuțiune. Cas. I 397/93. Bul. pag. 1110.

risarea Regelui. (Const. 10.—Pr. 208)¹⁾.

13. Libertatea individuală este garantată. (Con. 5.—P. 99—107, 272—274).

Nimeni nu poate fi urmărit, de cât în cazurile prevădute de legi și după formele prevădute de ele.

Nimeni nu poate fi oprit sau arestat, afară de cazul de vină veghiată, de cât în puterea unui mandat judecătoresc motivat, și care trebuie să fie comunicat la momentul arestării, sau cel mult în 24 ore după arestațiune. (P. 99 ur. 149, 272.—Pr. P. 40. 88-127; 576-592).

14. Nimeni nu poate fi sustras în contra voinței sale de la judecătoria ce-i dă legea. Pr. C. 54-65.—Pr. P. 141, 142, 176-179, 246-258).

15. Domiciliul este neviolabil.

Nici o visitare a domiciliului nu se poate face, de cât în casurile anume prevădute de lege și potrivit formelor de ea prescrise. (P. 151.—Pr. P. 35, ur. 47, 84.—83. L. 28 Febr. 1887).

16. Nici o pedepsă nu

poate fi înființată, nici aplicată, de cât în puterea unei legi. (P. 2).

17. Nici o lege nu poate înființa pedeapsa confiscării averilor. (P. 37, 386, 391).

18. Pedeapsa morții nu se va putea reînființa, afară de casurile prevădute în codul penal militar, în timp de rebel.

19. Proprietatea de orice natură, precum și toate creanțele asupra Statului sunt sacre și neviolabile.

Nimeni nu poate fi expropriat de cât pentru cauză de utilitate publică, legalmente constatată și după o dreptă și prealabilă despăgubire.

Prin cauză de utilitate publică urmăzează a se înțelege numai comunicațiunea și salubritatea publică, precum și lucrările de apărea țerei.

Legile existente privitoare la alinierea și lărgirea stradelor de prin comune, precum și la malurile apelor, ce curg prin, sau pe lângă ele, rămân în vigore.

Legi speciale vor regula

1) A se vedea nota art. 11 din

procedura și modul expropriatului.

Libera și neîmpedicată întrebuințare a rîurilor navigabile și flotabile, a șo-

selelor și altor căi de comunicare este de domeniul public. (Civ. 476, 481 — Art 1. L. 13 Apr. 1862. — L. 20 Oct. 1864) 1).

I) a) Dacă expropriatul, din cauză de urgență, este deposedat din imobilul expropriat mai înainte de a 'i se plăti prețul indemnizațiunei, dînsul are drept și la o despăgubire echivalentă cu venitul imobilului pe timpul de la deposedare și pînă la plata indemnizațiunei; atunci dar când juriul, chemat pentru a fixa indemnizațiunea, n'a prevăzut în evaluare și despăgubirea pentru venit pînă la plata efectivă a indemnizațiunei, expropriatul este în tot dreptul de a cere de la autoritățile judecătorești ordinare, condamnațiunea administrațiunei expropriante la plata acelor despăgubiri. Cas. I 312|91 Bul. pag. 770.

b) Judecătorul acțiunei posesorii nu prejudecă cestiunea petitorie, rezpingînd cererea Statului defendor, care invocă drept titlu art. 11 din legea drumurilor, spre a justifica deposedarea proprietarului, fără o prealabilă despăgubire. Cas. I 48|93. Bul. pag. 96.

c) După art. 19 din Constituțiune, utilitatea publică trebuie să aibă de cauză ori comunicațiunea, ori salubritatea publică, condițiuni esențiale fără de care expropriatiunea nu poate avea loc. Aceste dispozițiuni sunt generale și aplicabile atît la Stat cât și la județ și comună. Așa dar când tribunalul, fără a stabili dacă se găsește în fața unei cauze de natură a fi privită de utilitate publică, și fără a observa dacă consiliul comunal a înde-

plinit cerințele legii pentru facearea cuvenitelor cercetări, declară expropriatiunea cerută de aceea comună, pronunță o hotărîre casabilă. Cas. II 136|93 Bul. pag. 790.

d) Dispozițiunile art. 4 din legea de la 1 Iunie 1893, prin care se acordă Primăriei comunei București dreptul de a expropria cu totul un imobil atacat prin alinierea unei strade existente, sau unei piețe deschise din nou, nu este neconstituțională, căci prin art. 19 din Constituțiune, se prevede că legi speciale vor regula modul expropriatiunei și sus menționata lege nu este de cât o regulare în ceea ce privește interesele speciale ale orașului București. Cas. II 292|94. Bul. pag. 471.

e) Legea din 1 Iunie 1893, derogînd dispozițiunilor legii de expropiere din 1864, nu se mai poate invoca violarea dispozițiunilor din legea de la 1864, în cazurile cînd prin legea de la 1893 s'a derogat la acele dispozițiuni. Cas. II. 292|94. Bul. pag. 471.

f) Conform art. 19 din Constituțiune, combinat cu art. 14 din legea de expropiatiuni, tribunalul a fost în drept să hotărască expropriatiunea unui imobil pentru alinierea unei strade vechi, deschiderea unei strade noi și lărgirea unei piețe publice într'un oraș, dacă utilitatea publică a fost constatată și declarată după formele prescise de lege. Cas. II. 419|94. Bul. pag. 1140.

20. Proprietatea dată țăranilor prin legea rurală și despăgubirea garantată proprietarilor prin acea lege nu vor putea fi nici o dată atinse. (Const. 132. L. 15 Aug. 1864).

21. Libertatea conștiinței este absolută. Const. 5, 21, 23, 24, 26.—Art. 15 L. 9 Mart. 1880).

Libertatea tuturilor cultelor este garantată, întru cât însă celebrațiunea lor nu aduce o atingere a ordinii publice, sau bunelor moravuri. (P. 181, 209—212).

Religiunea ortodoxă a Răsăritului este religiunea dominantă a Statului român.

Biserica ortodoxă română este și rămâne neatârnată de oricare chiriachie străină, păstrându-și însă unitatea ca Biserica ecumenică a Răsăritului, în privința dogmelor.

Afacerile spirituale, canonică și disciplinare ale Bisericii ortodoxe române se vor regula de o singură autoritate sinodală centrală, conform unei legi speciale.

Mitropolii și episcopii

eparchioli ai Bisericii ortodoxe române sunt aleși după modul ce se determină prin o lege specială. (L. 19 Dec. 1872).

22. Actele Statului civil sunt de atribuțiunea autorității civile. (Civ. 21-86.—Pr. 166, 284.—Art. 22 L. 9 Martie 1880.—78 ur. R. 20 Iun. 1880.—77 L, 7 Maiu 1887.

Intocmirea acestor acte va trebui să precădă în tot-d'a-una benedictiunea religioasă, care pentru căsătorii va fi obligatorie, afară de casurile ce se vor prevedea prin anume lege. (Civ. 216, 240, 246, ur. 269)¹).

23. Invățământul este liber. (Cons. 5, 21, 24, 26).

Libertatea invățământului este garantată, întru cât exercițiul ei nu ar atinge bunele moravuri, sau ordinea publică.

Represiunea delictelor este regulată numai prin lege.

Se vor înființa treptat școli primare, în toate comunele României.

Invățătura în școlile Statului se dă fără plată.

Invățătura primară va

1) A se vedea nota art. 11 din

fi obligatōre pentru tinerii Români, pretutindenii unde se vor afla instituite școli primare.

O lege specială va regula tot ce privesce învățământul public. (Legea din 5 Dec. 1864).

24. (*Mod. L. 8 Iunie 1884*). Constituțiunea garantează tutulor libertatea de a comunica și publica ideile și opiniunile lor prin vii grai, prin scris și prin presă, fie-care fiind răspundător de abuzul acestor libertăți, în cazurile determinate prin codicele penal, care nici într'un caz nu va putea restringe dreptul în sine. (Const. 5, 21, 23, 26).

Nici o lege excepțională nu se va putea înființa în această materie.

Nici censura, nici o altă măsură preventivă pentru aparițiunea, vinderea și distribuțiunea oricărei publicațiuni nu se va putea înființa.

Nu este nevoie de autorizațiunea prealabilă a nici unei autorități pentru aparițiunea oricărei publicațiuni.

Nici o cauțiune nu se va cere de la diariști, scriitori, editori, tipografi și litografi.

Presa nu va fi pusă nici odată sub regimul avertismentelor.

Nici un diar sau publicațiune nu va putea fi suspendat, sau suprimat.

Autorul este răspundător de scrierile sale; în lipsa autorului este răspundător girantul; iar în lipsă acestuia, editorul.

Orice diar trebuie să aibă un girant răspundător, care să se bucure de drepturile civile și politice.

Delictele de presă se judecă de juriu, afară de acele cari s'ar comite în contra persoanei Regelui și a familiei Regale, sau contra Suveranilor Statelor străine. Aceste delictes se vor judeca de tribunalele ordinare, după dreptul comun.

Arestul preventiv în materie de presă este interzis. (Const. 105. — P. 47, 77, 181, 193, 299, 398.—Pr. P. 226.—26, ur. L. 13 Aprilie 1866.—L. 30 Decembrie 1876) ¹⁾.

1) a) Libertatea presei fiind garantată prin Constituțiune, ca

25. Secretul scrisorilor și al depeșilor telegrafice este neviolabil.

O lege va determina responsabilitatea agenților guvernului pentru violarea secretului scrisorilor, și depeșilor încredințate poștei și telegrafului. (P. 156, — Art. 80, 81 L. 22 Mart. 1880).

26. Românii au dreptul de a se aduna pacinic și fără arme, conformându-se legilor care regulază exercitarea acestui drept, pentru a tracta tot felul de chestiuni: întru acesta nu este trebuință de autorizațiune prealabilă¹⁾.

Acastă dispozițiune nu se va aplica și întrunirilor

în loc deschis, care sunt cu totul supuse legilor polițienesci. (Const. 5, 21, 23, 24, 27).

27. Românii au dreptul a se asocia, conformându-se legilor care regulază exercițiul acestui drept.

28. Fie-care are dreptul de a se adresa la autoritățile publice prin petițiuni subscrise de către una, sau mai multe persoane, neputând însă petiționa de cât în numele subscrișilor.

Nu mai autoritățile constituite au dreptul de a adresa petițiunii în nume colectiv.—(Const. 50).

29. Nici o autorizațiune prealabilă nu este ne-

factor esențial al suveranității, urmează că ori-ce fapt delictuos îndreptat în contra presei și având drept cauză opiniunile emise de dânsa, constituie o violare de ordine publică și prin urmare un delict politic de competența Curților cu Jurați. Cas. II 397/90. Bul. pag. 1015.

b) Art. 31 din Constituție, declarând că *«toate puterile statului emană de la națiune»* recunoaște principiul suveranității poporului, adică supremația voinței generale asupra ori-cărei voințe particulare; că de și acest articol prevede că aceste puteri, națiunea *«nu le poate exercita de cât prin delegațiune»* totuși art. 24

«garantând tutulor libertatea de a comunica și publica ideile lor prin grai, prin scris și prin presă», iar art. 26 recunoscând Românilor dreptul de a se întruni *«pentru a trata tot felul de chestiuni»* este învederat că dreptul de discuțiune asupra mersului și regulării afacerilor publice, nu este restrâns numai în puterile constituite, dar că cetățenii au dreptul de a le discuta prin presă și prin întruniri publice și prin urmare a și manifesta opiniunea lor nu numai prin delegați, dar încă și prin mijlocele arătate în art. 24 și 26 din Constituțiune. Cas. II 397/90. Bul. pag. 1016.

1) A se vedea notele art. 24

cesară pentru a se exercita urmărirea contra funcționarilor publici, pentru faptele administrațiunii lor, de părțile vătămăte; rămăind însă neatinse regulile speciale statornicite în privința miniștrilor.

Casurile și modul urmării se vor regula prin anume lege.

Dispozițiunii speciale în codicele penal vor determina penalitățile prepui-torilor. (P. 104, 296, ur. —Pr. P. 492. — L. 2 Maiu 1879. — 35. L. 9 Mart. 1880).

30. Nicî un Român, fără autorisațiunea guvernului, nu pôte intra în serviciul unui Stat fără ca însuși prin acesta să și përdă naționalitatea. (Civ. 17, 20. — Art. 24, L. 9 Mart. 1880).

Extradarea refugiaților politici este oprită.

TITLUL III

Despre puterile Statului

31. Tôte puterile Statului emană de la Națiune, care nu le pôte exercita, de cât numai prin dele-

gațiune și după principiile și regulile aședate în Constituțiunea de față (Const. 32, ur. 38, ur., 57, ur.) ¹⁾.

32. Puterea legislativă se exercită colectiv de către Rege și Reprezentațiunea națională.

Reprezentațiunea națională se imparte în două Adunări:

Senatul și Adunarea deputaților.

Orî-ce lege cere învoi-rea câtor trele ramuri ale puterei legiuitoare.

Nicî o lege nu pôte fi supusă sancțiunei regale, de cât după ce se va fi discutat și votat liber, de majoritatea ambelor Adunări. (Const. 45, ur., 53, 54, 93, 99, 126).

33. Inițiativa legilor este dată fie-căreia din cele trei ramure ale puterei legislative.

Totuși, orî-ce lege relativă la veniturile și cheltuelile Statului, sau la contingentul armatei, trebuie să fie votată mai înteu de Adunarea deputaților. (Const. 113, 120).

34. Interpretațiunea le-

din Constituțiune.

1) A se vedea notele art. 24

din Constituțiune.

gilor, cu drept de autoritate, se face numai de puterea legiuitoare.

35. Puterea executivă este încredințată Regelui, care o exercită în modul regulat prin Constituțiune. (Const. 82—103).

36. Puterea judecătorească se exercită de curți și tribunale. Hotărârile și sentințele lor se pronunță în virtutea legii și se execută în numele Regelui. (Const. 104, ur.—Pr. Civ. 105.—L. 14 Febr. 1879.—L. 9 Martie 1879.—L. 30 Mart. 1886.—Art. 1, 3. L. 1 Sept. 1890).

37. Interesele exclusiv județene sau comunale se regulază de către consiliurile județene sau comunale, după principiile aședate prin Constituțiune și prin legi speciale. (Const. 106, 110.—L. 2 Apr. 1864.—L. 7 Maiu 1887).

CAPITOLUL I.

Despre Representarea Națională

38. Membrii amândorora Adunărilor represintă Națiunea, iar nu numai județul, sau localitatea care 'i-a numit. (Const. 31).

39. Ședințele Adunări-

rilor sunt publice.

Cu toate acestea, fie-care Adunare se formază în comitet secret după cererea președintelui, sau a dece membrii.

Ea decide în urmă cu majoritate absolută dacă ședința trebuie redeschisă în public, asupra aceluiaș obiect.

40. Fie-care din Adunări verifică titlurile membrilor săi, și judecă contestațiunile ce se ridică în această privință.

(*Mod. L. 8 Iun. 1884*).
Nici o alegere nu pôte fi invalidată de cât cu douë treimi din numărul membrilor prezenți. (Const. 45, 84, 91, 101, 128).

41. Nimeni nu pôte fi tot-de-odată membru al uneia și al celei-l'alte Adunări.

42. Membrii uneia sau celei-l'alte Adunări, numiți de guvern într'o funcțiune salariată pe care o primesc, încetază de a fi deputați și nu 'și reiau exercițiul mandatului lor de cât în virtutea unei noi alegeri.

Aceste dispozițiuni nu se aplică miniștrilor.

Legea electorală determină incompatibilitățile. (27, ur. L. 9 Iun. 1884).

43. La fie-care sesiune, Adunarea deputaților și numește președintele, vice-președinții, și compune biroul său. (Const. 95).

44. (Mod. L. 8 Iun. 1884). Senatul alege din sinul său pe președinte, pe vice-președinți, precum și pe cei-l'alți membri ai biroului său. (Const. 95).

45. (Mod. L. 8 Iun. 1884). Orî-ce rezoluțiune este luată cu majoritate absolută a sufragiilor, afară de ceea ce se va statornici prin regulamentele Corpurilor legiuitoare, în privința alegerilor și presentațiunilor.

În cas de împărțeală a voturilor, propozițiunea în deliberațiune este respinsă.

Adunările țin ședințe cu jumătate plus unul din numărul membrilor înscrși în apelul nominal. (Const. 40, 84, 91, 101, 128).

46. Voturile se dau prin sculare și ședere, prin viū graiū, sau prin scrutin secret.

Un proiect de lege nu pōte fi adoptat, de cāt după

ce s'a votat articol cu articol. (Const. 32, 84).

47. Fie-care din Adunări are dreptul de anchetă.

48. Adunările au dreptul de a amenda și de a despărți în mai multe părți articolele și amendamentele propuse.

49. Fie-care membru al Adunărilor are dreptul a adresa miniștrilor interpelări.

50. Orî-cine are dreptul a adresa petițiunii Adunărilor, prin mijlocirea biroului, sau a unuia din membrii săi. (Const. 28.— Art. 29 L. 31 Iul. 1881).

Fie-care din Adunări are dreptul de a trimite miniștrilor petițiunile ce îi sunt adresate. Miniștrii sunt datorî a da explicațiuni asupra coprinderii lor, ori de câte ori Adunarea ar cere-o. (Const. 49).

51. Nicî unul din membrii uneia sau celei-l'alte Adunări nu pōte fi urmărit, sau prigonit pentru opiniunile și voturile emise de dēnsul, în cursul exercițiului mandatului său.— (Art. 54 L. 13 Apr. 1862).

52. Nicî un membru al

uneia saŭ celei-l'alte Adunări nu pÓte în timpul sesiunei să fie nici urmărit, nici arestat, în materie de repressiune, de cât cu autorisațiunea Adunării din care face parte, afară de cazul de vină vedită.

Detențiunea saŭ urmărirea unui membru al uneia, saŭ celei-l'alte Adunări, este suspendată în tot timpul sesiunei, dacă Adunarea o cere. (P. 104. —Pr. P. 40—104—10, L. 2 Maiŭ 1879).

53. Fie-care Adunare determină, prin regulamentul său, modul după care ea și exercită atribuțiunile.

54. Fie-care din Adunări deliberază și iaŭ rezoluțiunile lor separat, afară de casurile anume specificate în Constituțiunea de față. (Const. 84, 85).

55. Fie-care din ambele Adunări are dreptul exclusiv de a exercita propria sa poliție, prin președintele ei, care singur, după incuviințarea Adunării, pÓte da ordin guardei de serviciu.

56. Nici o putere armată nu se pÓte pune la

ușile saŭ în giurul uneia, saŭ alteia din Adunări, fără invoirea ei. (P. 93).

Secțiunea I. — *Despre Adunarea Deputaților.*

57. Adunarea deputaților se compune de deputați aleși în modul indicat mai jos. (Const. 58, ur.—Art. 1, L. 9 Iun. 1884).

58 (*Mod. L. 8 Iun. 1884*). Corpul electoral este împărțit, în fie-care județ, în trei colegiuri. (Art. 2 L. 9 Iun. 1884).

59. (*Mod. L. 8 Iun. 1884*). Fac parte din colegiul anteu toți acei cari, intrunind cele-l'alte condițiuni cerute de lege, au un venit fonciar rural, saŭ urban de cel puțin 1200 lei. (Const. 58, 60, 61. — Art. 3, L. 9 Iun. 1884).

60. (*Mod. L. 8 Iun. 1884*). Fac parte din colegiul al doilea toți cei cari, intrunind cele-l'alte condițiuni prevădute de lege, au domiciliul și reședința în orașe și plătesc către Stat o dare anuală directă de ori-ce natură, de cel puțin 20 de lei.

Sunt scutiți de cens în acest colegiu :

a) Profesiunile libere;

b) Oficerii în retragere;

c) Pensionarii Statului;

d) Cei ce au absolvit cel puțin învățământul primar.

Tóte comunele urbane din un județ, forméză un singur colegiú cu orașul de reședință. (Const. 58, 59, 61. — 4, L. 9 Iunie 1884).

61. (Mod. L. 8 Iun. 1884).

Fac parte din colegiul al treilea toți cari nu sunt alegători în colegiul întâiú și al douilea, și plătesc o dare cât de mică către Stat.

Alegătorii acestui colegiú, cari au venit fonciar rural de 300 lei în sus și cari știú citi și scrie, pot să voteze după voința lor, sau direct pe deputat la orașul de reședință, sau indirect pe delegat în comunele lor, împreună cu alegătorii fără știință de carte, și cari nu au venitul cerut.

Votéză asemenea direct, cu dispensă de cens:

a) Invetătorii sătesci și preoții;

b) Cei ce plătesc oarendă anuală de cel puțin 1000 lei.

50 alegători aleg un delegat.

Primarul, notarul, perceptorul, șeful de garnizonă, precum și orice funcționar public nu vor putea fi aleși delegați. (Const. 58—61, — 5 L. 9 Iun. 1884).

62. (Mod. L. 8 Iun. 1884). Aceste trei colegiuri aleg direct în modul următor:

Colegiul întâiú alege câte două deputați de fie-care județ, cu excepțiunea județelor: Ilfov, Iași, Dolj, Buzău, Mehedinți, Prahova, Teleorman, Bacău, Putna, Botoșani și Tutova, cari aleg după cum urméză:

Ilfov, cinci; Iași și Dolj, câte patru; Buzău, Mehedinți, Prahova, Teleorman, Bacău, Putna, Botoșani și Tutova, câte trei.

Colegiul al douilea alege precum urmează: Bucuresci, nouă deputați; Iași, șese; Craiova și Ploesci, câte patru; Brăila, Turnu-Măgurele, Bacău, Roman, Galați, Focșani, Bêrlad și Botoșani, câte trei; Buzău, Giurgiu, Huși, Pitești și T. Severin, câte două; iar cele-lalte, câte unul.

Colegiul al treilea alege un deputat pentru fie-care

judet, cu excepțiunea următoarelor județe, și anume: Ilfov, Dolj, Mehedintși, Prahova, Buzău, Bacău, Putna și Suceava, cari aleg câte două. (Const. 57. — Art. 6 L. 9 Iun. 1884).

63. (Mod. L. 8 Iun. 1884). Censul nu se pôte dovedi de cât prin rolul de contribuțiune, chitanțele, sau avertismentele din partea implinatorilor de dări pe anul încetat și pe anul current. (14, 15, 17 L. 9 Iun. 1884).

64. Legea electorală hotărăsece toate celelalte condițiuni cerute de la alegători, precum și mersul operațiunilor electorale. — (16, 18—20, 65—115 L. 9 Iun. 1884).

65. Spre a fi eligibil trebuie :

a) A fi Român de nascere, sau a fi primit marea împământenire;

b) A se bucura de drepturile civile și politice;

c) A avea vârsta de douăzeci și cinci ani implinți;

d) A fi domiciliat în România.

Legea electorală va determina incapacitățile.

(Const. 16.—21, 24—32 L. 9 Iun. 1884).

66. Membrii Adunării deputaților sunt aleși pentru 4 ani.

Secțiunea II. — *Despre Senat.*

67. Pentru Senat, corpul electoral se împarte în fie-care județ în două colegiuri. (Const. 58.—Art. 7 L. 9 Iun. 1884).

68. (Mod. L. 8 Iun. 1884). Fac parte din colegiul antetiu, acei ce au un venit funciar rural sau urban de cel puțin 2000 lei anual, cu dispensă de cens pentru următoarele persoane :

a) Foștii și actualii președinți, sau vice-președinți ai vre-uneia din Adunările legiuitoare;

b) Foștii și actualii deputați și senatori, cari au făcut parte din două legislaturi ;

c) Generalii și colonelii și acei ce au un grad asimilat cu acela de general, sau colonel;

d) Foștii și actualii miniștri, sau reprezentanți diplomatici ai țării;

e) Foștii și actualii membrii sau președinți de curte, procurori-generalii pelingă

curțile de apel, președinți, membri sau procurori la Curtea de casațiune;

f) Acei ce au diplomă de doctor sau de licențiat în oricare specialitate, și care vor fi exercitat profesiunea lor în timp de șese ani;

g) Membrii Academiei Române. (Const. 49.—8 L. 9 Iun. 1884).

69. (Mod. L. 8 Iun. 1884).
Fac parte din colegiul al doilea toți alegătorii direcți din orașe și din comunele rurale, care au un venit fonciar rural, sau urban de la 2000 lei în jos până la 800, cum și comercianții și industriașii care plătesc o patentă de clasa I-iu, sau a II-a.

Sunt dispensați de cens în acest colegiu următoarele persoane:

a) Acei ce posed o diplomă de doctor de oricare specialitate, sau un alt titlu echivalent cu acela de doctor, emanat de la școlile speciale superioare;

b) Licențiații în drept, în litere, filosofie, sau științe;

c) Fostii și actualii magistrați care au funcționat în timp de șese ani;

d) Inginerii, arhitecții, farmaciștii și medicii-veterinari cu diplomă;

e) Profesorii școlilor din orașe ale Statului, sau ai școlilor secundare, recunoscute de Stat;

f) Pensionarii, care primesc o pensie minimum de 1000 lei, anual. (Const. 60.—Art. 9 L. 9 Iun. 1884).

70. (Mod. L. 8 Iunie 1884). Fiecare din aceste două colegii votează separat.

Colegiul întâiu dă două senatori, pentru fiecare județ.

Colegiul al doilea dă un senator, de fiecare județ, cu excepțiunea următoarelor județe care aleg după cum urmează: Ilfov, cinci; Iași, trei; Brăila, Covurluiu. Dolj, Prahova, Botoșani, Tutova, Teleorman, Mehedinți, Buzău, Bacău, Putna, Dâmbovița, Romanai, Neamțu, câte două senatori de județ. (Const. 62. 76.—10 L. 9 Iun. 1884).

71. (Mod. L. 8 Iunie 1884). Ori în câte secții ar fi împărțit colegiul electoral, fiecare alegător votează numărul de represen-

tanți, pe cari trebuie să-l dea colegiul din care face parte. (11 L. 9. Iun. 1884).

72. (*Ad. L. 8 Iun. 1884.*) Operațiunile alegerei fiecărui colegiu de Cameră, sau Senat, se vor face în o singură zi.

Legea electorală determină celelalte condițiuni cerute de la alegător, precum și mersul operațiunii electorale. (16, 18-20, 65-115.—L. 9 Iun. 1884).

73. Universitățile din Iași și București trimit fiecare câte un membru la Senat, ales de profesorii Universității respective. (Const. 68, 69. — 12, 112-114 L. 9 Iun. 1884).

74. Spre a putea fi ales la Senat este nevoie:

1. A fi Român de naștere, sau naturalizat;

2. A se bucura de drepturile civile și politice;

3. A fi domiciliat în România;

4. A avea vîrstă de 40 ani;

5. A avea un venit de orice natură de 9400 lei, dovedit în modul prevăzut la articolul 63. (Const. 63, 65, 75. — Art. 22-32 L. 9 Iunie 1884)

75. (*Mod. L. 8 Iunie 1884.*) Sunt dispensați de cens:

a) Foștii președinți sau vice-președinții al vreuneia din Adunările legiuitoare;

b) Foștii deputați și foștii senatori cari au făcut parte din două legislaturi;

c) Generalii și asimilații lor;

d) Colonelii în demisie și disponibilitate;

e) Foștii și actualii miniștri, sau reprezentanți diplomatici ai Țerei;

f) Acei ce au ocupat în timp de trei ani funcțiunea de membru de curte, sau în timp de un an funcțiunile de președinte de curte, de procuror-general, de procuror, sau membru la Curtea de casațiune;

g) Acei ce au diplomă de doctor, sau licențiat de orice specialitate, și cari vor fi exercitat profesiunea lor în timp de șese ani cel puțin;

h) Membrii Academiei române. (23 L. 9 Iun. 1884).

76. Vor fi de drept membri ai Senatului:

1. Moștenitorul Tronului, la vîrsta de 18 ani; însă el nu va avea vot de-

liberativ, de cât la vârsta de 25 ani; (Const. 74 § 4. — Art. 13 L. 9 Iun. 1884).

2. Mitropolii și episcopii eparhioi.

77. (Mod. L. 8 Iun. 1884). Senatorii și deputații primesc o diurnă pe timpul sesiunilor. (Const. 95.—1. 2. L. 9 Dec. 1884).

78. (Mod. L. 8 Iun. 1884). Membrii Senatului se aleg pe opt ani, și se reînnoiesc pe jumătate la fie-care patru ani, prin tragere la sorți. (Const. 66).

Regulamentul Senatului va regula tragerea la sorți, așa în cât eliminarea să fie repărțită pe toate județele.

79. Membrii eșiți sunt reeligibili.

80. La cas de soluțiune, Senatul se reînnoiesc în întregul său. (Const. 95 § 6).

81. Ori-ce întrunire a Senatului, afară de timpul sesiunii Adunării deputaților, este nulă de fel.

CAPITOLUL II.

Despre Rege și Miniștri.

Secțiunea I. — *Despre Rege.*

82. Puterile constituți-

onale ale Regelui sunt ereditare, în linie coboritoare directă și legitimă a *Majestății Sale Regelui Carol I* de Hohenzollern Sigmaringen, din bărbat în bărbat, prin ordinul de primogenitură și cu exclusiunea perpetuă a femeilor și coboritorilor lor.

Coboritorii *Majestății Sale* vor fi crescuți în religiuinea ortodoxă, a Răsăritului. (Const. 21 § 3).

83. În lipsă de coboritori în linie bărbătească a *Majestății Sale Carol I* de Hohenzollern Sigmaringen succesiunea Tronului se va cuveni celui mai în vârstă dintre frații săi, sau coboritorilor acestora, după regulile statornicite în articolul precedent.

Dacă nici unul dintre frații, sau coboritorii lor nu s'ar mai găsi în viață, sau ar declara mai d'inainte că nu primesc Tronul, atunci Regele va putea numi succesorul său dintr'o Dinastie suverană din Europa, cu primirea *Reprezentățiunii naționale*, dată în forma prescrisă de articolul 84.

Dacă nici una, nici alta

nu va avea loc, Tronul este vacant.

84. La caz de vacanță a Tronului, ambele Adunări se întrunesc de îndată într'o singură Adunare, chiar fără convocare, și cel mai târziu până în opt zile de la întrunirea lor, aleg un Rege dintr'o dinastie suverană din Europa occidentală.-- (Const. 54).

Prezența a trei pătrimi din membrii cari compun fie-care din ambele Adunări și majoritatea de două treimi a membrilor prezenți, sunt necesare pentru a se putea proceda la această alegere. (Const. 40, 45, 91, 101, 128).

La cas când Adunarea nu se va fi făcut în termenul mai sus prescriș, atunci în a noua zi la amiazi, Adunările întrunite vor păși la alegere, oricare ar fi numărul membrilor prezenți, și cu majoritatea absolută a voturilor. (Const. 40, 45, 91, 101, 128).

Dacă Adunările s'ar afla dizolvate în momentul vacanței Tronului, se va urma după modul prescriș la articolul următor. (C. 85).

În timpul vacanței Tronului, Adunările întrunite vor numi o Locotenentă Regală, compusă de trei persoane, care va exercita puterile regale până la suirea Regelui pe Tron.

În toate casurile mai sus arătate, votul va fi secret. (Const. 46).

85. La mórtea Regelui, Adunările se întrunesc chiar fără convocare, cel târziu 10 zile după declararea morței.

Dacă din întâmplare ele au fost dizolvate mai înainte și convocare lor a fost hotărâtă în actul de dizolvare pentru o epocă în urma celor 10 zile. atunci Adunările cele vechi se adună până la întrunirea acelor care au a le înlocui. (Const. 95).

86. De la data morței Regelui și până la depunerea jurământului a succesorului său la Tron, puterile constituționale ale Regelui sunt exercitate, în numele poporului Român, de miniștrii întruniți în consiliu și sub a lor responsabilitate. (Const. 92§ 2.—L. 2 Maiu 1879).

87. Regele este major

la vîrsta de 18 ani împliniți. (Const. 76 § 1.—Civ. 434).

La suirea Sa pe Tron, el va depune mai întîi în sinul Adunărilor întrunite următorul jurămînt:

«Jur de a păzi Constituțiunea și legile poporului Român, de a menține drepturile lui naționale și integritatea Teritoriului.»

88. Regele în viață fiind, pôte numi o regență compusă de trei persoane care, după mórtea Regelui, să exercite puterile regale în timpul minorității succesorului Tronului. Acastă numire se va face cu primirea Reprezenției naționale, dată în forma prescrisă la articolul 84, din Constituțiunea de față.

Regența va exercita tot de-odată și tutela succesorului Tronului, în timpul minorității acestuia.

Dacă la mórtea Regelui, Regența nu s'ar găsi numită și succesorul Tronului ar fi minor, ambele Adunări întrunite vor numi o Regență, procedând după formele prescrise la articolul 84 din Constituțiunea de față.

Membrii Regenței nu intră în funcțiune, de cît după ce vor fi depus solemn, înaintea ambelor Adunări întrunite, jurămîntul prescris de articolul 87 din Constituțiunea de față. (Const. 84, 87).

89. Dacă Regele se află în imposibilitate de a domni, miniștri după ce constat legalmente această imposibilitate, convocă, îndată, Adunările.

Acestea aleg Regența, care va forma și tutela. (Const. 88).

90. Nicî o modifițiune nu se pôte face Constituțiunii, în timpul Regenței. (Const. 128).

91. Regele nu va putea fi tot-de-odată și Șeful unui alt Stat, fără consimțimîntul Adunărilor.

Nicî una din Adunări nu pôte delibera asupra acestui obiect, dacă nu vor fi prezenți cel puțin două treimi din membrii cari le compun, și hotărîrea nu se pôte lua de cît cu două treimi din voturile membrilor de față. (Const. 40, 45, 84, 101, 128).

92. Persóna Regelui este neviolabilă. Miniștrii

lui sunt răspunzători. (Constituțiune 100, 101. — P. 76-80. L. 2 Maiu 1879).

Nici un act al Regelui nu pôte avea tărie, dacă nu va fi contrasemnat de un ministru, care prin această chiar devine răspunzător de acel act. (2, a, 3, a, 6. L. 2 Maiu 1879).

93. Regele numesce și revocă pe miniștrii săi. (Const. 97 ur.).

El sancționează și promulgă legile. (Const. 32, 115, 126.—Decret. 1 Iulie 1866).

El pôte refuza sancțiunea sa

El are dreptul de amnistie, în materie politică. (Civ. 128, 150).

Are dreptul de a ierta, sau micșora pedepsele în materiile criminale, afară de ceea ce se statornicesce în privința miniștrilor. (Constituțiune 103).

El nu pôte suspenda cursul urmăririi, sau al judecătorei, nici a interveni prin nici un mod în administrația justiției. (Const. 35).

El numesce, sau confirmă

în toate funcțiunile publice.

El nu pôte crea o nouă funcțiune, fără o lege specială.

El face regulamente necesarii pentru executarea legilor, fără să pôtă vre-o dată modifica, sau suspenda legile, și nu pôte scuti pe nimeni de executarea lor. (Const. 10).

El este Capul puterii armate.

El conferă gradurile militare, în conformitate cu legea. (1 L. 11 Iun. 1878).

El va confera decorațiunea română, conform unei legi. (L. 12 Maiu 1877.—L. 10 Maiu 1881).

El are dreptul de a bate monetă, conform unei legi speciale. (L. 22 Apr. 1897.—L. 8 Apr. 1879).

El încheie cu Statele străine convențiunile necesarii pentru comerț, navigațiune și alte asemenea; însă, pentru ca aceste acte să aibă autoritate îndatoritoare, trebuie mai întâiu a fi supuse puterii legislative și aprobate de ea ¹⁾.

1) După art. 93 al. 5 din Constituție, dreptul de grațiere al Soveranului se referă numai la

starea sau micșorarea pedepselor corporale, iar nu și la pedepsele accesorii, sau alte efecte a exe-

94. Legea fixeză lista civilă, pentru durata fiecărei Domnii. (Leg. 29 Iul. 1866). (Leg. 10 Iun. 1884).

95. La 15 Noembrie a fiecărui an, Adunarea deputaților și Senatul se întrunesc fără convocațiune, dacă Regele nu le-a convocat mai înainte.

Durata fiecărei sesiuni este de trei luni.

La deschiderea sesiunii, Regele expune, prin un Mesagiu starea țerei, la care Adunările fac răspunsurile lor.

Regele pronunță închiderea sesiunii.

El are dreptul de a convoca în sesiune extraordinară Adunările.

El are dreptul de a dizolva ambele Adunări de odată, sau numai una din ele.

Actul de dizolvare trebuie să conție convocațiunea alegătorilor până în două luni de zile, și a Adunărilor până în trei luni.

Regele poate amâna A-

dunările; ori-cum, amânarea nu poate exceda termenul de o lună, nici a fi renoită în aceeași sesiune, fără consimțimentul Adunărilor.

96. Regele nu are alte puteri, de cât acele date lui prin Constituțiune. (Const. 87, 88, 91, 93, 95, 101).

CAPITOLUL III.

Despre Miniștri

97. Nu poate fi ministru de cât cel care este Român din nascere, sau cel care a dobândit împământenire.

98. Nici un membru al familiei Regale nu poate fi ministru.

99. Dacă miniștrii nu ar fi membri ai Adunărilor, ei pot lua parte la desbaterea legilor, fără a avea însă și dreptul de a vota.

La desbaterile Adunărilor prezența cel puțin a unui ministru e necesară.

Adunările pot exige prezența miniștrilor, la deli-

cutărei hotărârilor judecătorești, căci asemenea efecte nu pot să dispară de cât prin declararea reabilitărei condamnaților, reabilitare care însă nu este prevădută de legiuitorul român. De aci

urmază că persoana condamnată la o pedepsă corporală, și la pierderea dreptului de pensiuine, nu și redobândește, prin grațiere, dreptul la pensiuine. Cas. II. 90/92. Bul. pag. 526.

berațiunile lor. (Const. 32, 46, 50).

100. În nici un cas ordinul verbal, sau în scris al Regelui nu poate apărea pe un ministru de răspundere. (Const. 92).

101. Fie-care din ambele Adunări, precum și Regele au dreptul de a acuză pe miniștri și a-i trimite d'înaintea înaltei Curți de casațiune și justiție, care singură în secțiuni-unite este în drept a-i judeca, afară de cele ce se vor statua prin legi în ceea-ce privesc exercițiul acțiunii civile a părții lezate și în ceea-ce privesc crimele și delictele comise de miniștri, afară de exercițiul funcțiunii lor.

Punerea sub acușațiune a miniștrilor nu se poate rosti, de cât prin majoritate de două treimi a membrilor de față. (Const. 40, 45, 84, 91, 128).

O lege prezentată la cea dintâi sesiune va determina casurile de responsabilitate, pedepsele aplicabile miniștrilor și modul de urmărire în contra lor, atât în privirea acușațiunii admise de Represen-

tațiunea națională, cât și în privirea urmăririi din partea părților lezate. (L. 2 Maiu 1879).

Acușațiunea pornită de Represențațiunea națională contra miniștrilor se va susține de ea însăși. (30 L. 2 Maiu 1879).

Urmărirea pornită de Rege se va face prin ministerul public. (P. 104).

102. Până se va face legea prevădută în articolul precedent, înalta Curte de casațiune și justiție are puterea de a caracteriza delictul și de a determina pedepsa. (Cas. 42, 68.—L. 2 Maiu 1879).

Pedepsa însă nu va putea fi mai mare de cât detențiunea, fără prejudiciul casurilor anume prevădute de legile penale. (P. 104.—2, 3. L. 2 Maiu 1879).

103. Regele nu poate să ierte, sau să micșoreze pedepsa hotărâtă miniștrilor de către înalta Curte de casațiune și de justiție, de cât numai după cererea Adunării care 'i-ar fi pus în acușațiune. (Const. 93 §5).

CAPITOLUL IV.

Dospre Puterea Judecătorească.

104. Nici o jurisdicțiune

nu se p^ote înființa, de cât numai în puterea unei a-nume legi.

Comisiuni și tribunale extraordinare nu se pot crea, sub nici un fel de numire și sub nici un fel de cuvînt.

Pentru întregul Stat român este o singură Curte de Casațiune. (Cas. 1.—L. 30 Mart. 1886).

105. (*Mod. L. 8 Iun. 1884*). Juriul este satornicit în t^ote materiile cri-

1) a) În materie de delict de presă, Curtea cu jurați poate condamna la despăgubiri civile pe prevenitul achitat de rezponzabilitate penală, sub condițiune ca acele despăgubiri să fie fixate prin verdictul comisiunei juraților. Cas. II 19/90. Bul. pag. 71; 20/90. Bul. pag. 75.

b) Arestarea ilegală a unui cetățen, în scopul de a fi împedecat de a lua parte la vot, constituie un delict politic. De aci urm^{eză} că ofițerii poliției judecătorești, sunt justițiabili pentru asemenea fapte de Curțile cu jurați, conform art. 105 din Constituție, iar nu de Curțile de Apel, conform art. 493 din procedura penală, Cas. II. 301/90. Bul. pagina 862.

c) Libertatea presei fiind garantată prin Constituțiune, ca factor exențial al Suveranității, urm^{eză} că ori-ce fapt delictuos îndreptat în contra presei, și avînd drept cauză opiniunile emise de dînsa, constituie o violare de ordine publică și prin urmare un

minale și pentru delictele politice și de presă.

Acțiunea pentru daune interese rezultând din fapte și delict de presă, nu se p^ote intenta de cât înaintea aceleiași jurisdicțiunii. Numai comisiunea juraților va judeca și pronunța asupra daunelor interese și asupra cuantumului lor. (Const. 5. — P. 47, 77, 181, 193, 299, 398.—Pr. P. 226.—26, ur. L. 13 Apr. 1862.—L. 30 Dec. 1876) ¹⁾.

delict politic, de competența Curților cu jurați. Cas. II. 397/90. Bul. pag. 1015.

d) Ori-ce fapt delictuos, comis cu intențiunea de a atinge libertatea întrunirilor, când ele au de obiect discuțiunea cestiunilor de interes public, precum e alegerea unui consiliu județen, constituie un delict politic de competența Curței cu jurați. Cas. II. 431/90. Bul. pag. 1166; 236/91. Bul. pag. 659.

e) Ori-ce fapt delictuos exercitat contra presei, care ar avea drept cauză opiniunile emise de ea, constituie o violațiune, nu a unui drept de ordine privată, ci a unui drept a cărui respectare este cerută în interesul organizării publice a Statului și prin urmare de ordine publică; că ast-fel fiind, o asemenea violare constituie un delict politic de competența numai a Curței cu jurați, conform art. 105 din Constituțiune. Cas. II. 193/91. Bul. pag. 559.

f) Când se ivește un conflict

CAPITOLUL V.

Despre Instituțiunile Județene și Comunale.

106. Instituțiunile județene și comunale sunt regulate de legi. (Const. 37.—L. 2 Apr. 1864,—36 ur. L. 9 Mart. 1880.—L. 7 Maiu 1887).

negativ de competență între tribunalele ordinare represive și Curtea cu jurați, în judecarea unui delict politic și judecătorul de instrucțiune s'a pronunțat deja în afacere, printr'o ordonanță definitivă, Curtea de Casație este în drept să pronunțe un regulament de competență și să trimită afacerea camerei de punere sub acuzare respectivă. Cas. II 380|91. Bul. pag. 864.

g) Din economia generală a codului penal rezultă că natura și caracterul delictelor, din punct de vedere al dreptului penal, nu se determină după faptul material comis, ci după intențiunea cu care delictul l'a comis; de aci urmăz că dacă delictul prevădut de art 181 din codul penal, imputat cui-va, este datorit pasiunii și frământărilor politice din timpul alegerilor, și în scop de a influența pe alegătorii ca să voteze pentru aderenții inculpatului, acest delict constituie o violență a unui drept de ordine politică, și prin urmare un delict politic de competența Curței cu jurați. Cas. II. 83|93. Bul. pag. 159.

h) Delictetele de presă, comise prin ori-ce fel de imprimate sunt de competența Curței cu jurați. Ast-fel, constituie un delict de

107. Aceste legi vor avea de basă descentralizarea administrațiunei mai complectă, și independența comunală.

TITLUL IV.

Despre Finance

108. Ori-ce imposit este

presă, de competența Curței cu jurați, delictul de atentat la bunele moravuri, comis prin intermediul unor broșuri tipărite și vindute în public, broșuri cari conțineau narațiunii obscene. Cas. II. 49|93. Bul. pag. 73.

i) După art. 33 din legea organizării judecătorești în Dobrogea, delictetele de presă comise în Dobrogea se judecă de Curtea de Apel din Galați, iar nu de Curtea cu jurați. Cas. II. 119|94. Bul. pag. 269.

j) În urma legei de la 1 Aprilie 1894, pentru introducerea judecătorilor de instrucție în Dobrogea, pentru crimele săvârșite acolo și cari au a fi judecate de Curtea de apel din Galați, trebuie să se comunice acuzatului deciziunea camerei de punere sub acuzare, aceasta sub pedeapsă de nulitate și casare a hotărîrii pronunțată de șisa Curte. Cas. II 590|95. Bul. pag. 1163.

k) În urma casării unei hotărîri date de Curtea de apel din Galați, în materie de crimă săvârșită în Dobrogea, afacerea trebuie a fi trimisă spre a fi judecată din nou înaintea unei Curți cu jurați, iar nu a unei Curți de apel din Teră. Cas. II, 590|95, Bul. pag. 1163 ; 702|95. Bul. pag. 1402.

aședat numai în folosul Statului, județului, sau comunei. (Const. 109).

109. Nici un impozit al Statului nu se poate stabili și percepe, de cât numai în puterea unei legi.— (Const. 32, 108).

110. Nici o sarcină, nici un impozit județian, nu se poate aședa de cât cu învoirea consiliului județian.

Nici o sarcină, nici un impozit comunal nu se poate pune, de cât cu consimțământul consiliului comunal.

Impozitele votate de consiliile județene și comunale trebuie să primescă confirmățiunea puterii legiuitoare și întărirea Regelui. (Const. 32, 108.— 71 § 1. L. 2 Apr. 1864.— 42 § 1. 43 § 1. L. 7 Maiu 1887) ¹⁾.

1) a) Impozitele stabilite prin chrisoave domnești anterioare, numai sunt obligatorii după promulgarea Constituțiunei, dacă ele nu au fost stabilite în condițiunile prescrise în art. 110 din Constituție. Cas. I. 176/90. Bul. pag. 587; 224/90. Bul. pag. 669.

b) Conform art. 110 și 130 din Constituțiune s'au abrogat orice impozite impuse prin decrete domnești anterioare ei, iar art. 184 al. II din legea maximului de la 1871, nu are în vedere de cât

111. Nu se pot statornici privilegiuri în materiile de impozit. (Const. 10).

Nici o excepțiune, sau micșorare de impozit nu se poate statornici de cât printr'o lege. (Const. 32, 110).

112. Nici un fond pentru pensiuni, sau gratificațiunii în sarcina tesaurului public, nu se poate acorda de cât în virtutea unei legi. (25, f. L. 10 Maiu 1890) ²⁾.

113. În fiecare an Adunarea deputaților incheie socotelile și votază budgetul.

Tote veniturile, sau cheltuelile Statului trebuiesc trecute în budget și în socotelii.

Budgetul se va presenta tot-d'a-una cu un an înainte de punerea lui în a-

acele taxe cari, conform principiului stabilit în art. 110 din Constituțiune, sau hotărîte printr'un vot al Corpurilor legiuitoare. Cas. J; 224/90. Bul. pag. 772.

c) Nici un impozit comunal nu poate fi constituit de cât cu consimțământul consiliului comunal, confirmat de puterea legiuitoare și întărit de Capul Statului. Cas. I, 13/91. Bul. pag. 13.

2) A se vedea nota art. 110 din Constituțiune.

plicare Adunărei deputaților, și nu va fi definitiv de cât după ce se va vota de dânsa și sancționa de Rege.

Dacă budgetul nu se votă în timp util, puterea executivă va îndestula serviciile publice dupe budgetul anului precedent, fără a putea merge cu acel budget mai mult de un an, peste anul pentru care a fost votat. (Const. 33.—3 ur. L. 14 Apr. 1864).

114. Regularea definitivă a socotelilor trebuie să fie prezentată Adunărei cel mai târziu în termen de două ani, de la încheierea fie-cărui exercițiu. (60, ur. L. 14 Apr. 1864).

115. Legile de finance se publică în *Monitorul Oficial*, ca și cele-l'alte legi și regulamente de administrațiune publică. (Const. 32, 93, 126) ¹⁾.

116. Pentru totă România este o singură Curte de compturi. (L. 24 Ian. 1864).

117. Diferitele fonduri provenite până acum din case speciale și de care guvernul dispune sub diferite titluri, trebuie să fie coprinse în budgetul general al veniturilor Statului.

TITLUL V

Despre puterea armată

118. (*Mod. L. 8 Iun. 1884*). Tot Românul face parte din unul din elementele puterii armate, conform legilor speciale. (L. 17 Iul. 1868.—L. 5 Mart. 1876.—67, 68 L. 9 Mart. 1880).

119. Militarilor nu se pot lua gradurile, onorurile și pensiunile de cât numai în virtutea unei sentințe judecătorești și în casurile determinate de lege. (Art. 1 L. 11 Iunie 1878).

120. Contingentul armatei se votă pe fie-care an.

Legea care fixă acest contingent nu poate avea tă-

1) Pentru ca o lege să fie obligatorie, trebuie să fie publicată prin *Monitorul Oficial*. Așa dar, de și calitatea de cetățean român a unei persoane a fost recunoscută și votată de Corpurile

legiuitoare, dînsa însă nu poate fi înscrisă în listele electorale până ce legea nu va fi publicată și promulgată. Cas. II 204|95. Bul. pagina 537.

rie pe mai mult de cât pe un an. (Const. 33, 113).

121. (*Mod. L. 8 Iun. 1884*). Garda cetățenescă este și rămâne dsfîntată.

122. (*Mod. L. 8 Iun. 1884*). Nicî o trupă străină nu va putea fi admisă în serviciul Statului, nicî o cupa teritoriul României, nicî trece pe el, de cât în puterea unei anume legi. (Const. 32, 93, 126).

TITLUL VI

Dispozițiuni generale

123. Colorile României urmîză a fi: Albastru, Galben și Roșu. (69, L. 9 Mart. 1880).

124. Orașul București este capitala Statului român, și reședința guvernului.

125. Nicî un jurămînt nu se pôte impune cui-va de cât în puterea unei legi, care hotărăsce și formula lui. (71, L. 9 Mart. 1880).

126. Nicî o lege, nicî un regulament de administrațiune generală, județiană, saũ comunală, nu pot fi îndatoritóre de cât dupe ce se publică în chipul

hotărit de lege. (Const. 32, 93, 115) 1).

127. Constituțiunea de față nu pôte fi suspendată nicî în total nicî în parte.

TITLUL VII

Despre revisuirea Constituțiunei

128. Puterea legiuitóre are dreptul a declara că este trebuință a se supune revisiunei dispozițiunile din Constituțiune anume arătate. (Const. 90).

Dupe acéstă declarațiune, citită de trei ori din 15 în 15 zile, în ședință publică și primită de ambele Adunări, acestea sunt disolvate de drept și se convócă altele în termenul prescriș de articolul 95.

Adunările cele noui proced, în acord cu Regele, la modificarea punctelor supuse revisiunei.

În acest cas, Adunările nu pot delibera dacă cel puțin doui treimi a membrilor din carî se compun nu sunt preșenți, și nicî o schimbare nu se pôte adopta dacă nu va întruni cel puțin doui treimi ale

1) A se vedea nota art. 115 din

Constituțiune.

voturilor. (Const. 40, 45, 84, 91, 101).

TITLUL VIII

Dispozițiunii transitorii și suplimentare

129. Din ziua punerii în vigoare a Constituțiunei de față, sunt abrogate toate dispozițiunile din legi, decrete, regulamente și alte acte, contrarii cu cele aședate de ea ¹⁾.

130. Consiliul de Stat cu atribuțiunii de contencios administrativ nu se poate reînființa.

Curtea de casațiune se va rosti ca și în trecut asupra conflictelor de atribuțiunii.

Se va putea înființa o comisiune permanentă, care nu va avea alte atribuțiunii de cât studiarea și elaborarea proiectelor de legi și regulamentelor de administrațiune publică.

Se vor putea înființa subsecretarii de Stat. Ei vor putea lua parte la desbaterele Corpurilor legiuitoare, sub responsabilitatea miniștrilor ²⁾.

131. (Mod. L. 8 Iun.

1884). Se vor face în cel mai scurt timp legi speciale privitoare la obiectele următoare:

1. Asupra descentralizării administrative:

2. Asupra responsabilității miniștrilor, și celorl-alți agenți ai puterii executive; (L. 2 Maiu 1879).

3. Asupra măsurilor celor mai nemerite pentru a stavili abusul cumuluului; (L. 1 Iul. 1890).

4. Asupra modificării legii pensiunilor; (L. 1 Iul. 1889.—L. 10 Maiu 1890.—L. 17 Iul. 1891).

5. Asupra condițiunilor de admisibilitate și de înaintare în funcțiunile administrațiunei publice:

6. Asupra dezvoltării căilor de comunicațiune;

7. Asupra exploatărei minelor și pădurilor. (L. 24 Iun. 1881).

8. Asupra fluviilor și riuurilor navigabile, sau flotabile;

9. Asupra organizațiunei armatei, drepturilor de înaintare, de retragere și asupra diferitelor pozițiuni ale oficerilor. (L. 17

1) A se vedea notele art. 110 din Constituțiune.

2) A se vedea notele art. 110 din Constituțiune.

Iul. 1868.—L. 5 Mart. 1876.
—L. 11 Iunie 1878).

10. Asupra justiției militare. (L. 24 Maiu 1881.—L. 6 Ian. 1884),

Se vor revizui toate codicile și legile existente, spre a se pune în armonie cu Constituțiunea de față.

132. (Mod. L. 8 Iunie 1884). Pământurile foștilor clăcași, ale însurățeilor și ale locuitorilor cari au cumpărat, sau vor cumpăra în loturi mici proprietăți d'ale Statului, sunt și vor fi inalienabile, în timp de 32 ani, cu începere de la promulgarea acestei legi.

Locuitorilor însă coprinși în raza vre-unei comune

urbane, se va putea accorda prin legi speciale facultatea de a înstrăina locurile lor de casă.

Inalienabilitatea se aplică și la pământurile vândute de Stat, în loturi mici, în partea României de peste Dunăre.

Schimbările de pământ contra pământ nu intră în prohibițiunea legii de față.

Schimbările pământurilor, de cari e vorba în acest articol, nu se vor putea face de cât contra altor pământuri de aceeași întindere și calitate. (Constit. 20—7, L. 15 Aug. 1864.—2 ur. 15 L. 7 Apr. 1889) ¹⁾.

1) a) Art. 132 din Constituțiunea revizuită la 1884, n'a modificat legea rurală din 1864 în sensul de a opri pe sătenii împroprietăriți ca să înstrăineze pământurile la alți săteni, sau familii de săteni. Cas. I 283/91. Bul. pag. 738.

b) Pământurile date bisericelor, conform legii rurale din 1864, sunt inalienabile și imprescriptibile, ca și acelea date foștilor clăcași. Cas. I 359/91. Bul. pagina 983.

c) Legiuitorul român declarînd inalienabile pământurile acordate foștilor clăcași, prin această le-a făcut a nu fi susceptibile de prescripțiune. Cas. I 149/93. Bul.

pag. 435.

d) Art. 132 din Constituțiunea revizuită la 1884, n'a modificat legea rurală din 1864 și cea interpretativă din 1879, în sensul de a opri pe sătenii împroprietăriți ca să înstrăineze pământurile la alți săteni, sau familii de săteni. Legiuitorul prin art. 132 din Constituție, nu a voit să facă alt-ceva de cât să dea inalienabilității pământurilor date sătenilor un caracter constituțional și să prelungească termenul fixat pentru această stare de alienabilitate. Cas. I 324/93. Bul. pag. 933.

e) Inalienabilitatea pământurilor rurale, prevăzută de art. 132 din Constituțiune, nu operează pe

133. Dispozițiunile acestei Constituțiuni se vor putea aplica prin legi speciale și în partea României de peste Dunăre. (L. 9 Mart. 1880. — L. 30 Mart. 1886).

FINELE CONSTITUȚIUNEI

iățeni de a înstrăina pământurile lor la săteni în condițiunile sigei din 1864 și cea interpretativă din 1879. Prin urmare, asemenea pământuri vor fi urmărite prin licitațiune publică silită, după cererea creditorilor săteanului împrăștiat. Cas. I 355|95. Bul. pag. 1087.

f) Săteanul are dreptul și facultatea de a dispune prin testament, de pământul său rural. Cas. I 93|96 «Dreptul» No. 32, pag. 276.

INDEX ALFABETIC *)

— CODUL CIVIL —

A

	<i>Articolu</i>
Abandon , bunuri fără stăpân	646—647
Abandonare , cesiunea voluntară a bunurilor . .	1124—1125
Ab-intestat , succesiuni	651
Abitațiune ,	565—575
Abrogarea legilor vechi ,	1912—1913
Absenți ,	98—12
Absență presumată ,	98—100
Absență , declarația ei	101—105
Absență , efectele ei	106—123
Absență , privigherea minorilor celui absent . .	124—126
Abstinențiune , renunțare la succesiune	695—703
Abuz și uz , elementele proprietății	480—482
Academie , persoană juridică sau morală	96—817
Accesiune ,	483—516
Accesiune , asupra celor produse de lucru . . .	483—487
Accesiune , asupra celor unite sau incorporate de lucru	488—503
Accesiune , relativ la lucrurile imobile	489—503

*) A se vedea „**Tabla de materii, după capitole**“ la finalul volumului.

	<i>Articolul</i>
Accesiune , relativ la lucrurile mobile	504—516
Accesiune , prin aluviune	495—497, 535
Accesiune , prin avulsione	498
Accesiune , drept de acces	483—18
Accesiune , insule	499—501
Accesiune , relativ la legate	903—904
Accesiune , rupere de pământ	498
Acceptațiunea moștenirilor	685—694
Acceptațiunea donațiilor	814—818
Acquiescare , executarea voluntară a unei obligații	1167
Acquizițiuni , societate de între soți	1291—1293
Actele stărei civile ,	21—86
Actele stărei civile , registrele lor	27—40, 75
Actele stărei civile , probarea lor cu martori în caz de pierdere sau neexistență	33
Actele stării civile , rectificarea lor	84—86
Actele de naștere ,	41—48
Actele de căsătorie ,	49—62
Actele de încetare din viață ,	63—72
Actele militarilor , starea civilă în timp de război	73—83
Acte respectoase , căsătorie	136—138
Acte autentice ,	1171—1175
Acte autentice , declararea lor în fals	1173
Acte confirmative , obligațiuni	1190
Acte conservatorii , succesiuni	690
Acte private ,	1172, 1174, 1176—1186
Acte recognitive , obligațiuni	1189
Acte secrete , obligațiuni	1175
Acte sub semnătură privată ,	1176—1186
Acte sub semnătură privată , verificarea lor	1178
Acte sub semnătură privată , înregistrarea lor	1182
Acte de vânzare , transcriptia lor	1295
Acțiunea în anulație , obligațiuni	1157—1168
Acțiunea în anulație , prescripțiunea ei	1900
Acțiunea în dezavuare , copii adulterini	286—289

	<i>Articolul</i>
Acțiunea imobiliară, tutelă	408—410
Acțiunea pauliană, convențiunii	975
Acțiunea în repetiție, obligațiunii	1092
Acțiunea recursorie a minorilor, în vîndări	1376
Acțiunea în resciziune, prescripțiunea ei . .	1900
Acțiunea în restituire, condictio in debiti .	992
Acțiunea rezolutorie, în vîndări	1365—1370
Administratori comptabili, ipoteca datorită	
Statului	1786
Administrațiunea tutorilor,	390—414
Adjudicațiune, expropriația silită	1834—1836
A doua căsătorie,	210, 347, 350, 351, 399
Adopțiune,	309—324
Adopțiune, efectele ei	309—317
Adopțiune, formele ei	318—324
Adopțiune, înregistrarea actului	323
Adopțiune, nulitatea ei	323
Adulter, cauzele divorțului	211, 212, 215, 241—243
Adulter, modul seǖ de probare	211, 212
Adulter, acțiunea în dezavuare	287—289
Adulterin, drepturile succesoriale ale copiilor a-	
dulterinǖ	652, 677, 678
Afinitate, prohibițiunea căsătoriei	144—150
Afinitate, succesiunii colaterale	672—676
Albie, accesiune	502
Aleatorii, contracte	1635—1651
Aleatorii, contractele de joc și prinsore . . .	1636—1638
Aleatorii, contractul de rendită pe viață . . .	1639—1651
Alegere de domiciliu,	97, 157
Alimente, pensie alimentară datorită soției divor-	
țate	250, 281
Alimente, datorite ascendenților	187—843
Alimente, datorite copiilor	185
Alimente, datorite socrilor	188
Alternative, obligațiunii	1026—1033
Aluviune, accesiune	493—497, 535

Amanet,	1685—1696
Amanet, privilegiul amanetarului	1686—1688, 1730, 1733
Amanet, nulităţi	1689
Amanet, obligaţiunile amanetarului	1691
Amanet, dobânda creanţei amanetate	1692
Amanet, punerea lui sub sequestru	1693
Amanet, subordonarea lui altei creanţe	1694
Amanet, nedivizibilitatea lui	1695
Amanet, amanet civil şi comercial	1696
Anatocism, dobândă la dobândă	1089
Animale sélbatice, accesiune	503
Antichresă,	1697—1703
Antipricon, schimbul imobilului dotal	1254
Antrepridă, locaţiune	1413
Anulaţiune, acţiunea în anulaţie	1157—1168
Anulaţiune, acţiune, prescrierea ei	1900
Apărare de tutelă, cauzele	370—382
Apărentă, servitute	622
Apartment mobilat, închiriere	1451
Apel, în materie de acte civile	40, 84
Apel, în anularea căsătoriei	169
Apel, în materie de divorţ	244, 245, 270—273
Apel, în materie de adopţiune	321
Apel, în materie de arestarea unui minor	336
Apel, în departarea tutorelui	389
Apel, în materie de interdicţie	446
Aprobat, formula <bun şi aprobat>	1180
Arbori, distanţa la care trebuie sădiţi	607—609
Arendare, contract de	1410—1490
Arendare, reguli particulare	1454—1469
Arendare, garanţiile arendaşului	1422
Arendare, responsabilitate în cas de forţă ma- joră	1431—1435, 1447, 1448
Arendare, răspunderea de incendiu	1435
Arendare, contract verbal, jurămint	1416
Arendare, creanţe privilegiate	1730

	<i>Articolul</i>
Arendare , pact de rescumparare	1378—1383
Arendarea averei minorilor ,	1419
Arendarea imobilului dotal ,	1268, 1269
Arendare pe bani ,	1454—1465
Arendare pe fructe ,	1466—1469
Arendaș , obligațiunile sale	1455—1465
Arerage , fructe civile	1785
Arestarea copilului minor ,	330
Arhitect , privilegiu	1737, 1742
Arhitect , responsabilitatea sa	1483
Arhitect , locațiune de lucrări	1484
Arvună ,	1297
Arvună , pierderea sa și dublarea ei	1298
Arvună , arendări, închirieri	1416
Arvună , vânzare	1297—1298
Ascendenți , alimente datorite lor	187, 843
Ascendenți , succesiune	670—671
Ascendenți , privilegiu lor la succesiune	671—673
Ascendenți , partajul făcut de ei	794—799
Ascendenți , dreptul lor la succesiune	841—843
Asigurare , contract de	1635
Asociație , a se vedea: societate.	
Asociați , obligațiunile între dênșii	1501—1519
Asociați , obligațiunile lor către cei de al treilea	1520—1522
Atentat la viață , cauzele divorțului	215
Atentat la viață , escludere de la succesiune	655
Atheneu , persoane juridice sau morale	96, 817
Autentic , titlu	1171
Autentice , acte autentice	1171—1175
Autentice , copiile titlurilor	1188
Autorizațiunea bărbatului , necesară femeii măritate	197, 199, 203, 257, 1285
Autorizația femeii , succesiuni	687, 1879
Autoritatea lucrului judecat , obligațiuni	1201
Averea dotală , în timpul căsătoriei	1242—1270
Avere extradotală	1283—1286

Avere parafernala	1283—1286
Avisul consiliului de familie, tutelă	348, 356, 365, 366, 391, 398, 399, 402
Avocați, drepturi litigioase; pactul quota litis	1308—1309
Avocați, onorarul convenit lor	1534
Avulsione, accesiune	498

B

Bărbat, autorisația ce trebuie să dea femeii	197, 199, 203, 257, 687, 1285, 1879
Bastarzi, copii naturali	304—308
Bastarzi, legitimarea lor	304—308
Bastarzi, drepturile lor la succesiunea mamei	677—678
Bastarzi, naționalitatea lor	S
Bastarzi, succesiunea lor	677—678
Beneficiu de discuțiune, fidejusiune	1662—1668
Beneficiu de discuțiune, privilegiu și ipotecă	1794
Beneficiu de diviziune, obligațiuni	1042, 1667
Beneficiu de inventar, succesiune	685, 704—723, 778
Besman, embatic, emfiteuză	1415
Bigamie, nulitatea căsătoriei	130, 170
Birtaş, prescripția acțiunii sale	1903
Botez, afinitate, prohibițiunii la căsătorie	145
Boala cea din urmă, cheltueli privilegiate	1729
Bun și aprobat, acte sub semnătură privată	1180
Bună credință, validitatea căsătoriilor	183—184
Bună credință, posesiunea de	485, 434, 1895
Bună credință, prescripțiunii	1898—1899
Bunuri, în raport cu acei cari le posedă	475—479
Bunuri, partea disponibilă în donațiuni și testa- mente	841—846
Bunuri, cesiunea lor	1122—1127
Bunuri dotale, a se vedea «dotă»	1235—1282
Bunuri dotale, arendarea lor	1268—1269
Bunuri fără stăpân	646—647

	<i>Articolul</i>
Bunuri imobiliare	462—471
Bunuri mobiliare	472—474
Bunuri parafernale	1283—1286
Bunuri vacante, succesiuni	680
Bunuri viitoare, ipoteca legală a Statului	1768

C

Caducitatea legaturilor, succesiuni	924
Caducitatea testamentelor	920—931
Calitățile cerute pentru a succede	654—658
Cantitatea disponibilă, donațiuni și testamente	841—846
Capacitatea de a contracta, a se vedea «tutela» și «femeea măritată».	
Capacitatea de a dispune, prin testamente	806—812
Capacitatea de a dispune, prin donațiuni	806—812
Capacitatea de a primi, prin testamente	806—812
Capacitatea de a primi, prin donațiuni	806—812
Capacitatea persoanelor morale	96, 817
Capacitatea părților contractante	949—952
Captațiune, a se vedea «testamente și legături».	
Catagrafie, a se vedea «inventar».	
Causele apărării de tutelă	370—382
Causele cari întrerup prescripția	1863—1873
Causele cari suspend prescripția	1874—1885
Causele convențiilor	969—972
Causele divorțului 211—215; 241—243; 279—280	
Causă determinată, divorț	216—253
Causă ilicită, obligațiuni	966—968
Causă licită, convențiuni	948—966
Cauțiune, a se vedea «fidejusiune».	
Cauțiunea în genere 1118, 1119, 1142, 1155, 1218, 1652—1684, 1799	
Cauțiune, natura și întinderea ei	1652
Cauțiune, în ce consistă ea	1659, 1675
Cauțiune, înlocuirea caucionatorului	1661

Cauțiune , efectele ei	1662, 1669, 1674
Cauțiune , stingerea ei	1679
Cauțiune , pentru dotă	1244
Cauțiune , prescrierea ei	1873
Cauțiune , usufruct	541—544
Cauțiune , us și abitație	566
Cauțiune dotală	1244
Cauțiunea eredelui beneficiar	718
Cauțiunea <judicatum solvi>	15.
Cauțiunea muciană , a se vedea <presumpția muciană>.	
Cauțiunea soțului supraviețuitor	682
Caz de forță majoră , convențiunii	1431—1435, 1447—1448
Caz fortuit , locațiune	1431—1435, 1447—1448
Cazuri , în care donațiunile se pot revoca	829—840
Căraus , locațiunea lucrărilor	1470—1474
Căpitan de Corabie , locațiunea lucrărilor	1470—1474
Căsătorie , actele de căsătorie	49—62
Căsătorie , condițiunile efectuării	127—150
Căsătorie , formalitățile celebrării	151—152
Căsătorie , opoziție	153—161
Căsătorie , cereri de nulitate	162—184
Căsătorie , obligațiunile soților	185—193
Căsătorie , drepturile și datoriile soților	194—208
Căsătorie , desfacerea ei	209
Căsătorie , dispensă de rudenie	150
Căsătorie , dispensă de etate	128
Căsătorie , dispensă Regală	128, 150
Căsătorie , filiațiune	292—303
Căsătorie , minorii	1231
Căsătorie , nulități	157, 162—184, 1258, 1259, 1262
Căsătorie , posesie de stat	177—181
Căsătorie , prohibițiunii	143—149, 313
Căsătorie , eróre asupra persoanei	162
Căsătorie , consimțimentul soților	162
Căsătorie , făcută în taină; nulitatea ei	173

	<i>Articolul</i>
Căsătorie , contravenții la Art. 151 Cod. civ.	175
Căsătorie , contract de	1223—1232
Căsătorie , condiția averii dotale	1242—1270
Căsătorie , publicitatea ei	49, 79
Căsătorie , prescripția dotei	1877—1880, 1900
Căsătorie , regim dotal	1233—1234
Căsătorie , restituirea dotei	1271—1282
Căsătorie , separația de patrimonii	1256—1270, 1307
Căsătorie , societate de achizițiuni	1291—1293
Căsătorii a doua	210
Căsătorii putativă	183
Celebrarea căsătoriei , formalitățile ei	151—152
Cercetarea maternității	308
Cercetarea paternității	307
Cereri de nulitate , căsătorie	162—184
Certă , dată certă	1182
Certă și lichidă , datorie	1145
Cesionari , creanțe privilegiate	1744, 1833
Cesionari , de drepturi litigioase	1308—1309
Cesiuni , notificarea lor	1393
Cesiunea bunurilor , obligațiuni	1122—1127
Cesiunea bunurilor , expropriație silită	1833
Cesiunea creanțelor	1391—1396
Cesiune judiciară	1125—1127
Cheltueli de judecată , privilegiul lor	1727
Cine poate cumpăra sau vinde	1306—1309
Civil , codul civil; punerea lui în aplicare	1913
Civile , drepturi civile	6—16
Clausă penală , obligații	1066—1072, 1087, 1089, 1439
Clausă resolutorie , obligații	1439
Clădire , usufruct	564
Codicil , vezi «testamente».	
Codul Calimach , abrogarea lui	1912—1914
Codul Caragea , abrogarea lui	1912—1914
Codul Civil , punerea lui în aplicare	1913
Colaterală , succesiune	672—676

	<u>Articolul</u>
Colon parțiar, usufruct	524
Comerciant.	197, 202, 433, 1160
Comercianți, registrele lor	1183—1185
Comisoriu, pact comisoriu	742, 1365
Comodat, contract de	1560—1575
Comodat, natura sa	1560—1563
Comodat, obligațiile comodatului	1564—1571
Comodat, obligațiunile comodantului	1572—1575
Comora	538, 649
Comora, usufruct	538
Compensațiune, stingerea obligațiilor	1143—1153
Compensațiune legală	1144
Competința Tribunalului Român, străini	13
Competința Tribunalelor Române, actele stărei civile	299
Compromis, mandat	1537
Comptabili-administratori, ipoteca datorită Statului	1768
Comptul tutelei	415—420
Comuna, persoane morale sau juridice	96, 817
Conceptie, filiația copiilor legitimi	286—291
Concubinaj	413
Condictio in debiti, acțiunea în restituire	992, 1092
Condițiuni la căsătorie	127—150
Condițiuni esențiale, pentru validitatea con- tractelor	948
Condițiuni casuale	1004, 1005, 1012
Condițiuni dotale	1242—1270
Condițiuni ilicite	966, 968
Condițiuni imorale	1008
Condițiuni imposibile	823, 1008
Condițiuni mixte	1007
Condițiuni potestative	822, 1006, 1010
Condițiuni oprite de lege	1008
Condițiuni resolutorii	1019—1021
Condițiuni suspensive	925, 1017—1018

	<i>Articolul</i>
Condiționale, obligațiuni	1004—1021
Confirmative, acte	1190
Confuziune, stingerea obligațiilor	1154—1155
Congediu, locațiune	1436—1438
Consanguină, succesiune	674
Consemnațiunea sumei, oferte reale	1114—1121
Conservarea privilegiilor	1738—1745
Consiliu de familie	125, 142, 156
Consiliu de familie, tutela aleasă de el	355—369
Consiliu de familie, convocarea lui	556, 387
Consiliu de familie, compunerea lui	357, 383
Consiliu de familie, numărul consilierilor	357, 365
Consiliu de familie, interdicțiune	440—452
Consiliu de familie, tutelă . 347—348, 355—368, 386—387, 391—429	
Consiliu îngrijitor, tutelă	345
Consiliu judiciar, risipitori	458—460
Consimțimânt, adopțiune	310—311
Consimțimânt, căsătorie 129, 131—133, 141—142	
Consimțimânt, contracte	953—961
Consimțimânt mutual, divorț 254—276, 280, 285	
Constituirea dotei ,	1235—1241
Constrângerea tutorelui, depunerea socotelor	417
Construcțiuni, făcute de proprietar	490—494
Continue, servituți	622
Contra-inseris, acte sub semnătură privată	1175
Contracte sau convențiuni ,	942—947
Contracte, condițiunile validității lor	948
Contracte, capacitatea părților	949—952
Contracte, consimțimântul părților	953—961
Contracte, obiectul lor	962—965
Contracte, cauza lor	966—968
Contracte, efectele lor	969—976
Contracte, interpretarea lor	977—985
Contracte, cesiune voluntară	1123—1125

Contracte , condițiune resolutorie	1019—1021
Contracte , condițiune suspensivă	1017—1018
Contracte , dol	953, 960, 961, 1203
Contracte , eróre	953, 954, 961
Contracte , gestiune	987—991
Contracte aleatorii ,	1635
Contracte aleatorii , joc și prînsóre	1636—1638
Contracte aleatorii , rendită pe viață	1639—1651
Contractul de asigurare , împrumut nautic, joc	1635
Contractul de căsătorie , . 702, 835, 932, 1161, 1223—1293	
Contractul de locațiune , închiriere, arendare	1410—1490
Contractul de rendită pe viață , natura sa	1639—1645
Contractul de rendită pe viață , efectele sale între părți	1646—1651
Contractul de schimb	1405—1409
Contractul de societate ,	1491—1531
Contractul fără nume , locația lucrărilor	1470
Contractul verbal , închiriere, arendare	1416—1417
Contractul de vânzare ,	1294—1387
Convențional , sechestru	1626—1631
Convenționale , ipotecă	1769—1777
Convențiuni sau contracte , a se vedea <contracte>.	
Convențiuni , obiectul lor	962, 965
Convențiuni , cauza lor	966—968
Convențiuni , efectele lor	969—976
Convențiuni , interpretarea lor	977—985
Convențiuni matrimoniale , . 702, 835, 932, 1161, 1223, 1293	
Copii , divorțul părinților	249, 259, 282—284
Copii găsiți , naționalitatea lor	8
Copii legitimi , filiațiunea lor	286—291
Copii naturali ,	304—308
Copii naturali , legitimarea lor	304—308
Copii naturali , dreptul lor la succesiunea mamei	677—678
Copii naturali , succesiunea lor	652, 677—678
Copii din flori , a se vedea <copii naturali>	

	<i>Articolul</i>
Copile titlurilor autentice, obligațiuni . . .	1188
Coproprietate, indiviziune, partaj	728—799
Corecțiune, dreptul tatălui asupra fiului	337
Cotitatea disponibilă, donațiuni, testamente .	841—846
Cotutor	348
Creanțe scutite de inscripție, privilegii	1739
Creditori, obligațiile lor	1034—1038
Creditori solidari	1034
Culpă, mandat	1540
Cumpărare, contract de	1294—1387
Compărare, cine poate cumpăra sau vinde	1306—1309
Cumpărător, obligațiunile sale	1361—1370
Curator, în caz de absență	99
Curator, în caz de emancipațiune	425
Curator, în caz de succesiuni vacante	701, 725

D

Dar manual, a se vedea <donațiuni și testamente> .	
Data certă, acte sub semnătură privată	1182
Datorie, remiterea ei	1138—1142
Datorii, plata lor la succesiune	774—785
Datoriile și drepturile soților, în căsătorie	194—208
Daune interese	1084, 1088, 1350
Debitori, obligațiuni solidare între ei	1039—1056
Deces, acte de deces	63—72
Decisoriu, jurământ	1208—1218
Declarațiunea absenței	101—105
Declarațiunea nașterii, termenul	41
Deliberațiunea succesiunii	706—710
Delict civil	998—1003, 1162, 1164, 1198, 1255
Delicte și quasi-delicte	998—1003
Demență, interdicțiune	435—457
Denegare de dreptate	3
Deosebite ordine, succesiuni	659—663
Deposit și sequestru	1591—1634

Deposit în genere	1591—1592
Depositul propriu dis	1593—1594
Deposit necesar	1198, 1620—1625
Deposit necesar, probă cu marturi	1621
Depositul voluntar	1595—1598
Deposit, responsabilitatea hotelierilor	1623—1625
Deposit, natura lui	1593—1594
Deposit, îndatoririle deponitarului	1599—1617
Deposit, îndatoririle deponentului	1618—1619
Deposit, forță majoră	1601, 1606, 1625
Deposit, locațiunea lucrului	1473
Deposit, probarea lui	1597, 1621
Derogațiune, prohibițiunea de a deroga	5
Desavuare, acțiune în	286—287
Deschiderea succesiunilor	651—653
Descendenți, succesiune	669
Desfacerea căsătoriei	209
Desființarea arendeii	1423, 1424, 1430, 1439, 1455, 1463
Desființarea cautiunii	1670—1684
Desființarea comodatului	1573
Desființarea închirierii	1423, 1425, 1430, 1439, 1446
Desființarea interdicției	457
Desființarea ipotecilor	1800
Desființarea locațiunii	1485
Desființarea mandatului	1552—1559
Desființarea obligațiunilor	1032—1033
Desființarea partajului	790—793
Desființarea privilegiilor	1800
Desființarea renditei	1646
Desființarea societăților	1523—1531
Desființarea vinzerei 1311, 1320, 1328, 1330, 1347, 1349,	1365, 1366.
Despărțenie, a se vedea <divorț>	
Destituire, tutelă	383—389
Dietă, a se vedea <testamente>	
Discuțiune, beneficiul de	1662, 1677, 1678

	<u>Articolul</u>
Dispensă de rudenie, căsătorie	150
Dispensă de etate, căsătorie	128
Dispensă Regală, căsătorie	128, 150
Disponibilă, partea disponibilă în donațiuni.	841—846
Dispozițiuni cu titlu gratuit, a se vedea <do- națiuni și testamente>.	
Dispozițiuni generale, abrogarea legilor vechi	1912—1914
Dispozițiuni generale, în deosebite specii de contracte 1223, 1224—1232, 1312—1313, 1410—1415, 1491—1492, 1591—1592, 1626, 1635, 1718—1721, 1886—1889.	
Dispozițiuni testamentare	856—919
Dispozițiuni între soți, prin contractul de maritaj	936—941
Dispozițiuni între soți, în timpul mariajului	936—941
Distanța lucrărilor, servituți	610
Distincțiunea bunurilor	461—479
Divisibile, obligațiuni	1057—1065
Divisiune, beneficiu de	1667
Divorț,	211—285
Divorț, cauzele	211—215
Divorț, pentru cauză determinată	216—253
Divorț, prin consimțământul mutual	254—276
Divorț, adulter	211
Divorț, formalități	216—248
Divorț, efectele lui	277—285
Divorț, pensie alimentară	250, 281
Divorț, înregistrarea actului	246—248, 276
Divorț, termenul înregistrării	246—248
Divorț, copii celor divorțați	249, 259, 282—284
Divorț, nulități	248, 276
Divorț, recurs	245, 247, 257
Divorț, stingerea cererii	251—253
Divorț, urgență	244
Dobândă, împrumutul cu dobândă	1587—1590
Dobândă, amanet	1692
Dobândă, dotă	1241, 1242, 1278

	<i>Articolul</i>
Dobândă, fidejusiune	1669
Dobândă, mandat	1544—1550
Dobândă, obligațiunii	1111, 1088—1090
Dobândă, societate	1504
Dobândă, solidaritate	1046, 1051
Dobândă, vîndare	1331, 1363, 1812
Dobândă la dobândă, anatocism	1069
Dobîndirea proprietății, diferite moduri	644—649
Doctor, prescrierea acțiunii sale	1904
Dol, convențiunii	960
Dol, mandat	1540
Dol, contracte aleatorii	1638
Dol civil	960, 1540, 1638
Doliu, an de doliu, dreptul văduvei	1279
Domiciliu	87—96
Domiciliu, schimbare de	88—90
Domiciliu, femeia măritată	93
Domiciliu, succesiune	95
Domiciliu, persoane juridice	96
Domiciliu ales	97
Domiciliu conjugal, părăsirea lui	250
Domiciliu matrimonial, a se vedea <domiciliu conjugal>	
Donațiunii între vii și testamente	800—941
Donațiunii, capacitatea de a dispune și a primi	806—812
Donațiunii, forma și efectele	813—828
Donațiunii, casurile când se pot revoca	829—840
Donațiunii, partea disponibilă	841—846
Donațiunii, reducțiunea lor	847—855
Donațiunii, bunuri viitoare	821
Donațiunii, către minori	407
Donațiunii, contract de căsătorie	835, 932
Donațiunii, între soți	932—941
Donațiunii, răspunderea de evicțiune	828
Donațiunii, nulități	822, 823, 839, 940
Donațiunii, prescripțiune	840

Articolul

Donațiuni, resciziune	1167—1168
Donațiuni, revocarea lor	821, 829—840, 933, 937
Donațiuni, transcriptia lor.	812—820
Donațiuni, vițuri de formă	1167—1168
Donațiuni deghezate	803, 812, 821—823, 839
Dotal, regimul dotal	1233—1234
Dotă, contract de căsătorie	1223—1232
Dotă, constituirea ei	1235—1241
Dotă, condiția ei în timpul căsătoriei.	1242—1270
Dotă, restituirea ei.	1271—1282
Dotă, cauciune pentru asigurarea ei	1244
Dotă, evicțiune	1240
Dotă închirierea imobilului dotal	1268—1269
Dotă, inscripțiunea ipotecară	1754—1761, 1805
Dotă, înstrăinarea averii dotale	1248—1249, 1250—1253, 1255
Dotă, reportul ei la succesiune	761, 1282, 1914
Dotă, schimb dotal	1254
Dotă, separație de patrimoniu	1256—1270
Dotă, răspunderea de viții	1240
Dotă alienabilă,	1245—1246, 1249, 1250—1251, 1253
Dovadă, prin ce se poate face	1170
Dovadă scrisă, început de dovadă scrisă	1197
Dovedirea filiațiunei, copii legitimi	292—303
Drepturi civile,	6—16
Drepturi civile, pierderea lor	17
Drepturi civile, străini	11
Dreptul de accesiune, a se vedea <accesiunea>	483—516
Dreptul copiilor naturali, la succesiunea mamei	677—678
Dreptul de folosință, al văduvei în averea barbatului	684
Dreptul de folosință, al părinților în averea copiilor	338—341, 397, 658
Drepturile proprietarului, servitute	630—635
Drepturile soților,	194—208, 1223—1232
Dreptul de trecere, servitute	116—619

Dreptul de vedere, servitute	611—614
Dreptul usufructuarului,	521—539
Drepturi litigióse,	1309, 1402—1403
Drepturi reale, 480, 492, 517, 575, 576, 1685, 1697, 1737, 1746	
Dublu exemplar, acte sub-semnătură privată	1179

E

Educația copiii, divorț	282—283
Edificii, închirierea lor	1416—1445
Efectele absenței	108—123
Efectele adopției	309—317
Efectele beneficiului de inventar	704—723
Efectele cautiunii	973—976
Efectele contractelor	969—972
Efectele convențiilor	969—976
Efectele divorțului	277—285
Efectele donațiilor	813—828
Efectele fidejusiunii, între creditor și fidejutor	1662—1668
Efectele fidejusiunii, între debitor și fidejutor	1669—1673
Efectele fidejusiunii, între mai mulți garanți	1674
Efectele ipotecilor	1790—1799
Efectele legilor	1—5
Efectele obligațiilor	1073—1090
Efectele obligațiilor divizibile	1060—1061
Efectele obligațiilor nedivizibile	1062—1065
Efectele partajului, succesiunii	786—789
Efectele privilegiilor	1790—1799
Efectele vindărilor	1296
Emancipat, incapacitate parțială	427—430
Emancipat, minorul comerciant	433
Emancipațiune	421—433
Embatic, besman, emfiteosă	1415
Emfiteosă, embatic, besman	1415
Epitropie, a se vedea <tutelă>	
Eretele beneficiar, obligațiunile sale	704—723

	<i>Articolul</i>
Eroare , convențiunii sau contracte	953, 954, 961
Eroare de drept	993
Eroare de fapt	1092
Eroare de persoană , căsătorie	162
Etate , dispensă Regală la căsătorie	128
Evicțiune , în materie de donațiuni	828
Evicțiune , în materie de dotă	1240
Evicțiune , în materie de partaj	787
Evicțiune , în materie de societăți	1503
Evicțiune , în materie de vânzări	1337—1350
Excese , cauzele divorțului	212
Excepțiunea lucrului judecat	1201
Excluziunea din tutelă	383—389
Executor testamentar	910—919
Exoprică , bunuri parafernale	1283
Expertii , partaj	211, 412, 734, 743
Expresă , ratificațiune expresă	1190
Expropriația silită	1824—1836
Extradotale , bunuri parafernale	1283
Extrajudiciară , mărturisire	1205

F

Familie , a se vedea «consiliu de familie»	
Fals , actele stărei civile	37—38
Fals , înscriere în fals	1173
Fals , în acte autentice	1173
Fals , în acte sub semnătură privată	1178
Fals , verificarea scriptelor	1178
Farmacisții , prescripțiunea acțiunii lor	1904
Femeia măritată , autorisația soțului	197, 199, 200, 203 257, 687, 974, 1079
Femeia măritată , ipoteca legală	1754—1761
Femeia măritată , naționalitatea ei	19
Femeia măritată , porțiunea virilă din averea soțului	684
Fideicomise , succesiuni	803—804

	<u>Articolul</u>
Fideicomise, prohibițiunea lor	803
Fidejusiune,	1652—1684
Fidejusiune, natura și întinderea ei	1652—1661
Fidejusiune, dobândă	1669
Fidejusiune, efectele ei	1662—1674
Fidejusiune, efectele ei între creditor și fidejutor	1662—1668
Fidejusiune, efectele ei între debitor și fidejutor	1669—1673
Fidejusiune, efectele ei între garanți	1674
Fidejusiune, solidaritate	1662, 1671
Fidejusiune, desființarea ei	1670—1684
Fidejusiune, stingerea ei	1679—1684
Fidejusiune judiciară,	1675—1678
Fidejusiune legală,	1675—1678, 1799
Filiațiune,	286—303
Filiațiune, dovedirea ei	292—303
Folosință legală, usufruct	338, 541
Fonduri rurale, arendarea lor	1416—1445
Forma adopțiunei,	318—324
Forma donațiunilor,	813—828
Forma testamentelor,	856—867
Forma vînderei,	1294—1305
Formalități, căsătorie	151—152
Formalități, divorț	216—248
Formula executorie, vînderi	1832
Fortuit, caz fortuit; a se vedea <fortă majoră>	
Fortă majoră, deposit	1601, 1606, 1625
Fortă majoră, închirieri	1431, 1435, 1447, 1448
Fortă majoră, locațiunea lucrărilor	1475
Fortă majoră, obligațiunii	1083, 1198
Fortă majoră, vînderi	1358
Frați consanguini, succesiune	674
Fraudă, a se vedea <dol>.	
Fraudă, obligațiunii	1203
Fraudă la lege,	812, 939—941, 1307—1309
Fructe civile,	525
Fructe industriale,	522

Articolul

Fructe naturale ,	522
Furt , prescripțiunea lucrului furat.	1909—1910

G

Gagiū , a se vedea «amanet».	
Garant în cauză	1065, 1351
Garanție , administratori comptabili	1768
Garanție , cesiunea creanțelor	1392, 1397
Garanție , închirieri, arendări.	1422
Garanție , perceptori	1768
Garanție , rendită	789
Garanție , succesiuni	786—789
Garanție , tutori	1762—1767
Garanție de evicțiune , a se vedea «evicțiuni».	
Gard comun , servituți	606—609
Găsiți , copii găsiți; naționalitatea lor	8
Gestiune de afaceri	987, 991
Gradele de rudeni , succesiune	660—663
Grație , termen de grație	1101
Gratuitatea mandatului	1532, 1534
Gravă , injurie, cauzele divorțului	221—241
Grănițuirea proprietății , servituți	584
Grefieri , registrele de ipotecă și privilegii; responsabilitatea lor	1816—1823

H

Habitațiune , a se vedea «abitațiune».	
Hangii , a se vedea «hotelieri».	
Heredi , a se vedea «eredi».	
Heritaj , a se vedea «servituți» și «ipotecă».	
Hotar , servituți	584
Hotelieri , răspunderea lor de deposit	1623
Hotelieri , deposit; proba cu martori	1198
Hotelieri , prescrierea acțiunii lor	1903

Hrisis, a se vedea «avere parafernală».

Hypotecă, a se vedea «ipotecă».

I

Ilegitimi , a se veda «copii naturali».	
Ilicite , condițiunii ilicite în contracte.	966—968
Imobil dotal , inalienabilitatea lui	1248
Imobil dotal , neprescribilitatea lui	1878
Imobil dotal , când se poate înstrăina	1250, 1252
Imobile , bunuri imobiliare	462—471
Imobile , accesiune	489—503
Imobile , privilegiul asupra lor	1737
Imobile , prin natura lor	463
Imobile , prin destinațiune.	467
Imobile , prin obiectul la care se aplică	471
Imobile , transcriptia actului de vânzare	1295
Impărțeală , averea minorilor	409—412
Impărțeală , făcută de tată și mamă	794—799
Impărțeală , societate	1530
Impărțeală , societate de achizițiuni	1290—1293
Impărțeală , succesiunii.	728—750, 776, 785
Impărțeală , efectele ei	786—789
Impărțeală , experti	412, 734, 743
Impărțeală , evicțiune	787
Impărțeală , garanție	787—789
Impărțeală , licitațiune.	736—748
Impărțeală , nulități.	797
Impărțeală , privilegiu	1737—1741
Impărțeală , resciziune.	790
Impedecări la căsătorie	127, 166—169, 172, 129, 130, 131—133, 142, 151, 173, 143, 144
Imposibile , obligațiuni.	1156
Împrumut	1576—1590
Împrumut , natura împrumutului.	1576—1579
Împrumut , obligațiunile împrumutătorului.	1580—1583

	<i>Articolul</i>
Imprumut , obligațiunile împrumutatului	1584—1586
Imprumut , cu dobândă	1587—1590
Imprumut , privilegiu	1737
Imprumut nautic , contract aleatoriu	1635
Imputațiunea plăței	1110—1113
Inalienabilitate , avere dotală	1248
Incapabil , de a contracta	950
Incendiū , închirieri, arendări	1435
Inceput de dovadă , proba obligațiilor	1197, 1210
Incetare din viață , acte de.	63—73
Incetarea mandatului , diferitele moduri	1552—1559
Incetarea societăților	1523—1531
Inchiriere , contract de locațiune.	1410—1490
Inchiriere , reguli particulare închirierii	1446—1453
Inchiriere , apartament.	1451
Inchiriere , arvună	1416
Inchiriere , bunuri dotale.	1268—1269
Inchiriere , desființarea ei	1423, 1425, 1430, 1439, 1446
Inchiriere , forță majoră	1431, 1435, 1447, 1448
Inchiriere , garanție	1442
Inchiriere , incendiū	1435
Inchiriere , jurământ	1416
Inchiriere , minori	1419
Inchiriere , mobile	1450
Inchiriere , privilegiu	1730
Inchiriere , vîndare	1380
Incorporațiune , dobândirea proprietăței	645
Indatoririle depositarului	1599—1617
Indatoririle deponentului	1618—1619
Indatoririle mandatarului	1539—1545
Indatoririle mandantului	1546—1551
Indivizibilitate , servituți	642—643
Indiviziune , succesiuni	723
Infiere , a se vedea «adopțiune».	
Infundat , loc infundat; servitute	616—619
Ingratitudine , revocarea donațiilor	831—832

	<i>Articolul</i>
Ingropare , cheltueli privilegiate,	1729
Injurii grave , cauzele divorțului	212—241
Imprescriptibilitate , imobil dotal	1878
Inregistrare , sentința de divorț	246—248, 276
Inregistrare , acte de proprietate.	1801
Inregistrare , acte sub semnătură privată	1182
Inregistrare , sentința de adopțiune	323
Inscrierea în fals , actele stării oivile	32
Inscrierea în fals , acte autentice	1173
Inscripția ipotecară , dotă	1754—1761, 1805
Inscripția ipotecară , tutelă.	1762—1767
Inscripția ipotecelor	1754—1768, 1776, 1778, 1780—1787
Inscripția privilegiilor	1738—1745, 1780—1787
Inscripția privilegiilor , ștergerea și reduce- rea lor.	1788—1789
Inscrisuri , proba obligațiunilor	1171—1190
Insulte grave , cauzele divorțului	212, 241
Instituirea de legatari	887
Instituirea de moștenitori	887
Instituție contractuală	932—934
Instituție contractuală , nulitatea ei	702, 965, 1226
Instituțiunii fideicomisare , succesiunii	803
Insule , accesione	499—501
Intârziere , punerea în intârziere.	1079, 1436, 1504
Interdicțiune	435—457
Interdicțiune , acțiunea în resoiziune	1164
Interdicțiune , nulități	448
Interdicțiune , prescripție	1876, 1900
Interdicțiune , vînderi	1826—1827
Interese , a se vedea <daune interese> și <dobîndă>	
Interdiși , ipoteca tutorilor	1762—1767
Interdiși , nulitatea testamentului lor	448
Interdiși judiciari , a se vedea <consiliu judiciar>	
Interpretațiune , contracte sau convenții	977—985, 1181
Interpretațiune , vîndare	1312
Interpuse , persoane interpuse ; testamente	812

	<i>Articolul</i>
Intreruperea prescripției	1045, 1049, 1863—1870
Intreținerea copiilor, divorț	249
Intreținerea femeii, divorț; pensie alimentară	250
Inventar, absență	111
Inventar, beneficiu de inventar	704—723
Inventar, tutelă; bunurile minorilor	391—395
Inventar, legatar universal	897
Inventar, succesiune	704—712, 726
Inventar, uzufruct	540
Ipoteci și privilegii	— 1718—1815
Ipoteci și privilegii, modul inscripțiunii lor	1754—1786, 1776, 1778, 1780—1787, 1815.
Ipoteci și privilegii, efectele lor față de cei de al treilea	1786, 1787, 1790—1799
Ipoteci și privilegii, stingerea lor	1800
Ipoteci și privilegii, purgarea proprietății de ele	1801—1814
Ipoteci și privilegii, publicitatea registrelor lor	1816—1823
Ipoteci, siguranțele femeilor măritate	1754—1761
Ipoteci, garanțiile ce sunt obligați a da tutorii .	1762—1767
Ipoteci, garanțiile date de perceptori Statului. .	1753, 1768
Ipoteci, rangul dintre ele	1778—1779
Ipoteci, ștergerea și reducția inscripțiilor	1788—1789
Ipoteci, garantarea averii dotale	1248, 1281, 1753—1761
Ipoteci, Stat; comună	1753, 1768, 1783, 1814
Ipoteci, testamente; legături	902
Ipoteci, minori	1753, 1762—1767
Ipoteci, rentită pe vieață	776
Ipoteci, report	765, 769
Ipoteci, nulități	1806
Ipoteci convenționale.	1749, 1769—1777
Ipoteci legale	1749, 1753—1768

J

Joc și prinsóre, contracte aleatorii	1636—1638
---	-----------

Judicatum solvi , cauțiunea străinilor	15
Judiciar , consiliu judiciar	45s— 460
Judiciar , deposit	1627— 1630
Judiciar , sechestru	1632— 1634
Judiciară , mărturisire judiciară	1206
Jurământ , închirierii, arendii	1416
Jurământ , proba obligațiilor	1183, 1184, 1207, 1222
Jurământ , prescripție ; văduve ; minori	1906
Jurământ decisoriu	1208— 1218
Jurământ dat din oficiu	1219— 1222
Jurământ supletoriu	1219— 1222
Jurământ de credulitate	1906
Jurământ Zenobian	1222
Juridic , raport juridic	942
Juridice , persoane morale, sau juridice	96, 817
Jurisconsultii , avisul lor, minori, transacțiune	413
Justă cauză , prescripție	1895
Just titlu , prescripție	1895

L

Legale , ipotecii legale	1749, 1753— 1768
Legalizare , acte sub semnătură privată	— 1182
Legaturii , în genere 752, 754, 756, 775, 846—855, 887, 923— 927	
Legaturii , caducitatea lor	924
Legaturii , reducțiunea lor	847— 855
Legaturii cu titlu universal ,	775
Legaturii universale ,	888— 894, 897
Legaturii singulare ,	894, 899— 909
Legaturii parțiale , fracțiunii din moștenire	894— 898
Lege , convenția părților	969
Lege , servituții stabilite de lege	586— 589
Legitimare , copii naturali	304— 308
Legitimi , filiația copiilor	286— 291
Leziune , minori, acțiunea în resciziune	1157
Leziune , majorii ; acțiunea în resciziune	1165

	<i>Articolul</i>
Lichidă , datorie certă și lichidă	1145
Licitațiune , partaj	736—748
Licitațiune , vînderi	1388—1390
Licite , convențiuni	948, 966
Litigios , drept litigios	1308—1309, 1402
Litigios , lucru litigios	1403
Locatar , obligațiunile sale	1424, 1429
Locator , obligațiunile sale	1420
Locațiune , contract de	1410—1490
Locațiune , edificiu	1416—1445
Locațiune , fonduri rurale	1416—1445
Locațiune , închiriere	1446—1453
Locațiune , arendare	1454—1469
Locațiune , arendare pe bani	1454—1465
Locațiune , arendare pe fructe	1466—1469
Locațiune , arună	1416
Locațiune , antreprisă	1413
Locațiune , besman	1415
Locațiune , concediu	1436, 1438
Locațiune , desființarea ei	1485
Locațiune , embatic	1415
Locațiune , emfiteosă	1415
Locațiune , imobil dotal	1419
Locațiune , forță majoră	1475
Locațiune , imobile	1416
Locațiune , incendiu	1435
Locațiune , lucruri	1411
Locațiune , punere în întârziere	1436
Locațiune , prestațiuni	1414
Locațiunea lucrărilor ,	1412, 1470—1490
Locus regit actum ,	2, 34, 152
Loc infundat , servitute	616—619
Lucrări , locațiunea lor	1412, 1470—1490
Lucruri , ce se pot vinde	1310—1311
Lucru furat , prescripția lui	1909—1910
Lucru furat , obligațiuni	1156

Lucru judecat, autoritatea lucrului judecat	1201
Lucru litigios,	1403
Lucru pierdut, obligațiunii	1156
Lucru pierdut, prescripția lui	1909—1910
Lucru public, bunuri fără stăpân	646

M

Majori, leziune; acțiune în resciziune	1165
Majori, leziune; acceptarea succesiunilor	694
Majori, interdicțiune	435—457
Majoritate,	434
Mamă, cercetarea maternității	308
Mamă, tutela mamei sau tutela numită de ea	343—351
Mamă, partajul făcut la succesiune	794—799
Mandat,	1532—1559
Mandat, natura lui	1539—1545
Mandat, îndatoririle mandatarului	1539—1545
Mandat, obligațiunile mandantelui	1546—1551
Mandat, modurile încetării lui	1552—1559
Mandat, culpă; dol.	1540
Mandat, dobândă	1544, 1550
Mandat, femeii; minorii	1538
Mandat, solidaritate	1551
Mandat, substituțiune	1542
Mandat expres,	1533
Mandat gratuit,	1534
Mandat special,	1535—1536
Mandat tacit,	1533
Mariaj, a se vedea «Căsătorie» și «Contract de căsătorie».	
Martori, când e admisă proba cu martori	1198
Martori, divorț	224—239
Martori, închiriere	1416
Martori, probarea obligațiunilor	1191—1198
Mărturisirea unei părți,	1204—1206
Mărturisire judiciară,	1204, 1206

	<u>Articolul</u>
Mărturisire extra-judiciară,	1205
Mărturisirea soțului, separațiune de patrimoniu	1260
Maternitate naturală, cercetarea ei	308
Medic, prescripțiunea acțiuneii lui	1904
Militar, actele stărei civile în timp de război	73—83
Militar, testamente făcute în timp de război	868—871
Mine, proprietatea lor	491
Minister public, actele stărei civile	39
Minister public, absență	100
Minister public, adopțiune	324
Minister public, consiliu judiciar	460
Minister public, divorț 221, 230, 231, 236, 240, 268, 271, 272	
Minister public, etate ; căsătorie	139
Minister public, interdicție	437, 456
Minister public, minorii, transacție	413
Minister public, nulități la căsătorie	166, 172, 182
Minister public, tutelă	395, 402, 413
Minor,	342
Minori, acceptarea succesiunilor	405, 687
Minori, acțiunea în resciziune	1157—1164, 1166
Minori, adopțiunea lor	311
Minori, capacitatea lor în căsătorie	1311
Minori, contract de căsătorie	1231
Minori, emancipațiunea lor	421
Minori, incapacitatea de a contracta	950—952
Minori, incapacitatea de a fi executori testamentari	915
Minori, incapacitatea lor de a dispune prin dona- țiuni și testamente	806—809
Minori, închirieri și arendări	1419
Minori, ipoteca legală	1753, 1762—1767
Minori, ipoteca tutorilor	1762—1767
Minori, mandat	1538
Minori, prescripțiune	1876, 1900, 1901
Minori, tutela lor	343—420
Minori, vânzări	1389
Minori comercianți, capacitatea lor	433

	<i>Articolul</i>
Minoritate ,	342
Minoritate , vânzări	396, 403, 404, 1389, 1826
Mistic , testament mistic	858, 864—865
Moarte , acte de moarte	63—72
Mobile , bunuri mobiliare	472—474
Mobile , dreptul de accesune	504—516
Mobile , privilegiu asupra lor	1728—1736
Mobile , prin natura lor	473
Mobile , prin determinarea legii	474
Mobilier , închirierea lui	1450
Modul încetării societăților	1523—1531
Modul înscrierii priv. și ipotec.	1780—1787
Modul stabilirii servituților	623—629
Modul stingerei servituților	636—643
Modurile dobândirii proprietății	644—649
Modurile încetării mandatului	1552—1559
Monastiri , a se vedea «persoane morale» sau «juridice»	96, 817
Moratorii , dobândii moratorii	1082, 1088
Moșteniri , a se vedea «sucesiuni».	
Motive de divorț ,	211, 212, 213, 215, 241, 242, 243
Muciană , presumpția muciană	1200, 1285
Mutual , divorț prin consimțământ	254—276

N

Naștere , acte de naștere	41—48
Natura comodatului ,	1560—1563
Natura depozitorului ,	1593—1594
Natura fidejusiunii ,	1652—1661
Natura împrumutului ,	1576
Natura vânzării ,	
Naturali , a se vedea: «copii naturali»	
Naturalizațiune	6—16
Naționalitate , copii găsiți	8
Naționalitate dobândirea ei	8—12

	<u>Articolul</u>
Naționalitate , pierderea ei	17—20
Nautic , împrumutul nautic	1635
Neaparente , servituți	692
Necapacitate , tutelă.	383—389
Necesar , depozit	1620—1625
Necontinue , servituți	622
Necorporale , strămutarea creanțelor ; vânzare .	1391—1404
Nedemni de a succede	655—658
Nedivizibile , obligațiuni	1057—1065
Neîndeplinirea obligațiilor	1020
Neregulate , succesiuni	677—684
Neretroactivitatea legilor	1
Neprescriptibilitate , imobil dotal,	1878
Neprescriptibilitate , filiațiune.	301
Notificarea cesiunii , vânzare	1393
Notificarea titlurilor , succesiuni.	780
Notificare , obligațiuni ; punere în întârziere . .	1079
Novatiune	1128—1137
Nulități , acțiunea în anulație	1157—1168
Nulități , la adopțiune	323
Nulități , la amanet	1689
Nulități , la antichresă	1701
Nulități , la căsătorie	157, 162—184, 1258, 1259, 1262
Nulități , la divorț	248, 276
Nulități , la donațiuni	822, 823, 839, 940
Nulități , la interdicțiune.	448
Nulități , la partaj	797
Nulități , la testamente	682, 871, 873, 882, 886
Nulități , la vânzări.	1308, 1309, 1311, 1339
Nulități , convenții matrimoniale	1228
Nulități , purgarea ipotecelor	1806
Nulități , rendite pe viață	1641, 1645
Nulități , societăți	1513
Nulități , transacțiuni	1714—1716
Numărul consilierilor , în consiliu de familie	357, 383

O

Obiectul convențiilor,	962—965
Obligațiunii, isvorite din căsătorie	185—193
Obligațiunii, probarea lor	1169—1170
Obligațiunii, efectul lor	1073
Obligațiunii, de a da	1074, 1079
Obligațiunii, de a face sau a nu face	1075, 1094
Obligațiunii, cu termen	1022, 1025
Obligațiunii cu clauză penală	1065—1072
Obligațiunii, speciile lor	1004—1121
Obligațiunii, stingerea lor	1091
Obligațiunii, divizibile și nedivizibile	1057—1065
Obligațiunii divizibile, efectele lor	1060—1061
Obligațiunii nedivizibile, efectele lor	1062—1065
Obligațiunii alternative,	1026—1033
Obligațiunii condiționale,	1004—1021
Obligațiunii imposibile,	1165
Obligațiunii solidarare, între creditorii	1034—1038
Obligațiunii solidarare, între debitorii	1039—1056
Obligațiunile asociațiilor,	1501—1522
Obligațiunile comodantului,	1572—1575
Obligațiunile comodatului,	1564—1571
Obligațiunile cumpărătorului.	1361—1370
Obligațiunile deponentului	1618—1619
Obligațiunile depozitarului	1599—1617
Obligațiunile divizibile	1057—1061
Obligațiunile eredelui beneficiar	704—723
Obligațiunile împrumutătorului	1580—1583
Obligațiunile împrumutatului	1584—1586
Obligațiunile mandantului	1546—1551
Obligațiunile mandatarului	1539—1545
Obligațiunile nedivizibile 1057—1059, 1062, 1063—1065, 1695, 1702, 1746	
Obligațiunile uzufructuarului	540—556
Obligațiunile vânzătorului	1312—1360

Articolul

Ocupațiune, dobândirea proprietății	645
Ofense, cauzele divorțului	212, 241
Oferte de plată, stingerea obligațiilor	1114—1121
Oferte reale, stingerea obligațiunilor	1114—1116
Olograf, testamente	859
Opozițiuni, la căsătorie	153—161
Opozițiuni, excluderea din tutelă	389
Ordine succesurale	659—663

P

Pact comisoriu ,	742, 1365
Pact litigios ,	1308—1309
Pact succesoral ,	695—703
Pact de răscumparare, vîndări	1372—2381
Pactul quota litis, avocați, drepturi litigioase	1309
Parafernă ,	1283—1286
Parafernală, averea extradotală	1283—1286
Partaj, succesiune	728—750, 776, 785
Partaj, efectele lui	786—789
Partaj, desființarea lui	790—793
Partaj, făcut de tată	794—799
Partaj, făcut de ascendenți	794—799
Partaj, averea minorilor	409—412
Partaj, experti	412, 734, 743
Partaj, evicțiune	787
Partaj, garanție	787 789
Partaj, licitațiune ;	736, 788
Partaj, nulități	797
Partaj, privilegii	1737, 1741
Partaj, resciziune	790
Partea disponibilă, donațiuni testamente	841—846
Particulare, a se vedea <legături particulare> și <cu titlu particular>.	
Particulare, societăți	1499—1500
Particulare, prescripțiuni	1903—1911

	<u>Articolul</u>
Părți contractante, capacitatea lor	949—952
Paternitate	286—303
Paternitate, cercetarea ei	307
Paternitate naturală	48
Patron locațiunea lucrărilor ; jurământ	1472
Pauliană, acțiunea paullană	975
Peceși, tutela minorilor	392—394
Peceși, aplicarea lor	392, 730
Peceși, ridicarea lor	393
Pensiune alimentară, divorț	250, 281
Pensiune alimentară, datorită ascendenților	187, 314, 843
Perdereă calității de român	17—20
Perceptori, ipoteca datorită Statului	1786
Perdereă drepturilor civile	17—20
Perdereă lucrului datorit	1156
Perdut, revendicarea lucrului pierdut	1909—1910
Persoane fizice, căsătorie ; eroare asupra persoanei	162
Persoane interpuse, testamente	872
Persoane juridice, a se vedea «persoane morale»	
Persoane morale	96, 817
Petițiune de ereditate, succesiuni	685—723
Pharmacisți, a se vedea «Farmacisți»	
Picătura strășinilor, servituți	615
Plata, în genere	1092—1127
Plată, consemnațiunea ei	1114—1121
Plată, imputațiunea ei	1110—1113
Plată, oferte reale, de plată	1114—1121
Plată, probarea ei	1169—1170
Plată, refuz de a primi	1114
Plată, stingerea obligațiilor	1092—1109
Plata datoriiilor, succesiunei	774—785
Plată prin eróre, convențiunii	992, 997
Plată prin subrogațiune, obligații	1106—1109
Policitație, obligațiunii alternative	1026—1033

Articolul

Port străin, testamente făcute în țară străină	877—878
Posesiunea cerută pentru a prescrie	1846—1862
Posesiunea de stat, căsătorie	177—181
Posesiunea de stat, filiațiune	293—296
Posesiune de bună credință	485, 494, 1895
Posesiune de rea credință	485, 1890
Potestative, condițiuni	822, 1006, 1010
Predarea lucrului, vânzare	1314—1335
Prejudiciu, a se vedea <daune interese>	
Prescripțiuni	1837—1911
Prescripțiuni, dispoziții preliminare	1837—1845
Prescripțiuni, posesiunea cerută spre a prescrie	1846—1862
Prescripțiuni, de 30 ani	1890—1894
Prescripțiuni, de 10 până la 20 ani	1895—1902
Prescripțiuni, câte-va prescripții particulare	1903—1911
Prescripțiuni, avere parafernala	1877
Prescripțiuni, donațiune,	834, 840
Prescripțiuni, dotă	1878
Prescripțiuni, dreptul creditorului în succesiuni	722
Prescripțiuni, imobile	1895
Prescripțiuni, imobil dotal	1255
Prescripțiuni, lucru furat	1909, 1910
Prescripțiuni, interdicțiune	1876, 1900
Prescripțiuni, întreruperea ei	1045, 1849, 1863—1870
Prescripțiuni, înscrierea privilegiilor	1786
Prescripțiuni, minoritate	1876, 1900, 1901
Prescripțiuni, moștenitori beneficiari	1882
Prescripțiuni, partaj	642, 643, 1737, 1741
Prescripțiuni, privilegiul și ipotecii	1800
Prescripțiuni, separațiune de patrimonii	783
Prescripțiuni, servituți	623, 580, 639—643
Prescripțiuni, solidaritate	1872—1873
Prescripțiuni, societăți	1512
Prescripțiuni, succesiune. 687, 700, 701, 722, 783, 1879, 1884, 1890	
Prescripțiuni, succesiuni vacante	1884
Prescripțiuni, suspendarea lor	1874—1885

Prescripțiunii, tutelă	371
Prescripțiunii, vânzări	1334
Prescripțiunii, rendite pe vieață	1892
Prescripțiunii, responsabilitatea arhitecților	1902
Prescripțiunii, acțiuni în anulație	1900
Prescripțiunii, acțiunea profesorilor și măștrilor	1903, 1905, 1906
Prescripțiunii, acțiunea hotelierilor	1903, 1905, 1906
Prescripțiunii, acțiunea medicilor	1904, 1905, 1906
Prescripțiunii, acțiunea negustorilor pentru marfă	1904—1906
Prescripțiunii, directorii de pensioane	1904—1906
Prescripțiunii, salariul servitorilor	1904—1906
Prescripțiunii, venitul rentelor	1907
Prescripțiunii, prestațiunii de alimente	1907
Prescripțiunii, plăți periodice	1907
Prescripțiunii, lucruri mișcătoare	1909
Prescripțiunii, începute sub legile vechi	1911
Prescripțiunii, anularea căsătoriei	163, 165, 167
Prescripțiunii, divorț	246, 276
Prescripțiunii, filiațiune	290
Prescripțiunii, actele stărei civile	301
Prescripțiunii, adopțiune	323
Prescripțiunii, aluviune	498
Prescripțiunii, dreptul uzufructuarului	557
Prestațiunea lucrărilor, locațiune	1413
Presumată, absență	98—100
Presumpțiunii,	1199—1203, 1590
Presumpțiunii, absență	99
Presumpțiunii stabilite de lege,	1200—1202
Presumpțiunii nestabilite de lege,	1203
Presumpțiunii juris tantum,	1203
Presumpțiunea muciană,	1200, 1285
Prețul vîndărei, natura lui	1303
Primirea succesiunii,	405—406
Prinsoare, contracte aleatorii	1636—1638
Privigherea copiilor, în caz de absență.	124—126

Privilegiu și ipotecă.	1718—1815
Privilegiu.	1120, 1718—1745, 1780—1823
Privilegiu, amanet	1686—1688
Privilegiu, arendări	1831
Privilegiu, arhitect	1737, 1742
Privilegiu, cheltueli de judecată	1727, 1729, 1731
Privilegiu, cheltueli de îngropare.	1729, 1735
Privilegiu, cheltueli de boală.	1729
Privilegiu, cheltueli de conservare	1730, 1732
Privilegiu, cheltueli de transport.	1730, 1733
Privilegiu, coereși	1737, 1741
Privilegiu, creditor	1743
Privilegiu, conservarea lor	1738—1746
Privilegiu, hotelieri.	1730, 1733
Privilegiu, imobile	1735
Privilegiu, inchirieri.	1730
Privilegiu, mobile.	1728—1730
Privilegiu, novațiune	1134—1136
Privilegiu, prescripțiuni	1800
Privilegiu, proprietarul asupra mobilelor.	1730, 1733
Privilegiu, purgarea proprietăților	1801—1814
Privilegiu, rangul lor	1731—1736
Privilegiu, subsistența debitorului	1729
Privilegiu, tesaurul public	1725
Privilegiu, vânzare	1730, 1737, 1740
Privilegiu, stingerea lor	1800
Proba obligațiilor.	1169, 1170
Probă, act autentic	1171—1175
Probă, act confirmativ	1190
Probă, act privat	1172, 1174, 1176, 1186
Probă, act secret	1175
Probă, act recognitiv.	1189
Probă, adulter	211, 212
Probă, autoritatea lucrului judecat	1201
Probă, deposit	1621
Probă, fraudă.	1203

Probă , înscrisuri	1171 1190
Probă , jurământ.	1183, 1184, 1207, 1222
Probă , jurământ decisoriu	1208—1218
Probă , jurământ supletoriu.	1219—1222
Probă , cu martori.	1191--1198, 1621
Probă , mărturisire judiciară	1204
Probă , mărturisire extrajudiciară	1204
Probă , mărturisirea unei părți	1204—1206
Probă , presumpțiunii	1199—1203
Probă , presumpțiunii legale.	1200—1202
Probă , presumpțiunii nelegale	1203
Probă , răboaje	1187
Probă , registrele comercianților.	1183
Probațiune , depozit necesar	1621
Probațiune , obligațiunii și plăți	1169—1222
Procuratori	23, 52, 225, 231, 362
Procuror , a se vedea «Minister public».	
Procuror , actele stărei civile	39, 70
Procuror , intervenția sa în materie civilă	39, 70, 139, 166, 172, 182, 221, 230, 231, 236, 240, 268, 271, 272, 324, 395, 402, 413 437, 456, 460
Prodigi	458—460
Prohibițiuni , la căsătorie	143—149, 313
Proprietate	480—482
Proprietatea vecinului , servitute	611—614
Publicitatea registrelor , privilegiu ipotecii	1801 — 1814, 1816—1823
Publicitatea căsătoriei	49 79
Punerea în întirziere	1079, 1436, 1504
Punerea în posesie , absență	106, 114
Purgarea proprietății , privilegiu, ipotecii	1801—1814
Putativă , căsătorie	183
Puterea părintească	325—341

Q

Quasi-contracte	986—997, 1198
Quasi-delicta	998—1003, 1162, 1198
Quasi posesiune, a se vedea <posesiune>	
Quasi-uzufruct, a se vedea <uzufruct>	
Quota-litis, pactul quota litis	1309
Quotitate disponibilă, donațiuni și testamente 841—846, 684	

R

Radiare, ipotecă	1788—1789
Rang succesoral	659—671
Rangul ipotecelor	1778—1779
Rangul privilegiilor	1731—1736
Rangul creditorilor ipotecari	1778—1779
Rangul creditorilor privilegiați ,	1731—1736
Raport, divorț	228, 239
Raport, făcut în natură ,	764
Raportor, divorț	228, 239
Raport juridic ,	942
Raportul dotei, constituite sub legea veche	1914
Raporturi la succesiune	738, 751—773, 846
Ratificarea mandatului	1533
Ratificațiune, minore; acțiunea în anulație	1163, 1167
Ratificațiune expresă ,	1190
Ratificațiune tacită ,	1167
Ratificațiune voluntară ,	1167
Rearendare tacită ,	1464
Reînchiriere tacită ,	1452
Reboage, probarea obligațiilor ,	1187
Recăsătorie ,	210, 347, 350, 351, 939
Recognitive, acte	1189
Reconciliare, divorț	251—253
Reconvențională, compensațiune	1143
Rectificare, acțele stărei civile	84—86

Recunoaștere , act de recunoaștere al unui copil	48
Reconoștere , filiațiunea copiilor legitimi	286--300
Recunoaștere a se vedea «mărturisire judiciară».	
Recurs , în anularea căsătoriei	160
Recurs , în materie de divorț	245, 274, 275
Redibitorii , vișii; vîndări.	1359
Reducțiune , donațiuni.	847--855
Reducțiune , rendite pe viață.	1641, 1642
Reducțiune , inscripțiunea privilegiilor.	1788, 1789
Reducțiune , legături	847--855
Regală , dispensă la căsătorii.	128, 150
Regimul dotal	1233--1234
Registre , actele stărei civile.	27, 28--36, 44, 46, 48, 53, 66, 75, 76, 78, 80, 86
Registre , acte de căsătorie	53
Registre , acte de încetare din viață	66
Registre , acte de naștere.	44, 46, 48
Registre , actele stărei civile; ținerea lor	27--36
Registre , de înscrierea ipotecelor.	1816--1823
Registre , responsabilitatea grefierilor	1816--1823
Registre , de inscripțiune	1821, 1823
Registre , de transcripțiune	1821, 1823
Registre , mutațiuni de proprietate	1820
Registrele comercianților , probarea obliga- țiilor	1183--1185
Reguli generale , forma testamentelor	856, 867
Reguli comune , locațiunea edificiilor și fondu- rilor rurale.	1416--1445
Reguli particulare , la arendare	1446--1453
Reguli particulare , la închiriere	1454--1465
Relocațiunea tacită	1437, 1452
Remiterea datoriei , obligațiuni	1138--1142
Rendita pe viață , contract aleatoriu	1639--1651
Rendita pe viață , natura contractului.	1639--1645
Rendita pe viață , efectele contractului	1646--1651
Rendita pe viață , desființare	1646

	<i>Articolul</i>
Rendita pe viață, ipotecă	776
Rendita pe viață, nulități	1641, 1645
Rendita pe viață, sequestru	1647
Renunțare la succesiune.	695—703, 965
Reparațiuni locative.	545, 1421, 1447
Reparațiuni mari.	545, 1421, 1447
Reparațiuni, uzufruct.	545—547
Reporturi, a se vedea «raporturi».	
Reporturi.	738, 751, 770, 846
Representațiune, succesiuni	664—668
Repudiarea moștenirilor.	695—703
Resboi, actele stărei civile în timp de...	73—83
Resboi, testamentele militarilor în timp de...	868—871
Resciziune, acțiunea în...	1157
Resciziune, acțiunea în anulație	1157—1168
Resciziune, partaj	790—793
Rescumpărare, rezoluțiunea vînderei.	1371—1387
Rescumpărare, pact de.	1372, 1377—1382
Respectuoase, acte, căsătorie	136—138
Responsabilitate, grefieri; actele de însorierea ipotecelor și privilegiilor	1816—1823
Responsabilitate, vînderi	1336—1360
Respundere, de evicțiune	1337—1351
Respundere, de viciile lucrului vîndut	1352—1360
Restituire, acțiunea în,... <i>condictio in debiti</i>	992, 1092
Restituțiune, quasi-delicte	992, 994
Restituțiunea dotei	1271—1282
Reședință	87—97
Retract litigios, plata creanțelor	1402
Retroactivitate	1, 1911, 1913, 1914
Revendicare, mobile, închiriere	1730
Revocare, emancipațiune	432
Revocare, donațiuni.	821, 829—840, 933, 937
Revocare, testamente	920—931
Rezervă, donațiuni; partea disponibilă	841—846
Rezolutorii, condițiuni	1019—1021

	<i>Articolul</i>
Rezoluțiunea vindăreii , prin răscumpărare	1371—1387
Risipitori , conslii judiciar	458—460
Rupere de pământ , accesiune	498
Rurale , servituți	621

S

Schimb , contract de	1405—1409
Schimb dotal	1254
Scripturi , recunoașterea lor	1177
Sechestrul	1626—1634
Sechestrul , diferite feluri de sechestrul	1626
Sechestrul , amanet	1639
Sechestrul , compensație	1152
Sechestrul , locațiunea lucrărilor	1473
Sechestrul , rendita pe vieată	1647
Sechestrul convențional	1626—1631
Sechestrul judiciar	1632—1634
Semnătură privată , acte sub	1176—1186
Separație de patrimonii , căsătorie	1256—1270, 1307
Sequestrul , a se vedea «Sechestrul»	
Servituți , servitudeni	576—577
Servituți , aparente	622
Servituți , continue	622
Servituți , neaparente	622
Servituți , necontinue	622
Servituți , rurale	621
Servituți , urbane	621
Servituți , distanța între construcțiuni	610
Servituți , dreptul de trecere	616—619
Servituți , dreptul proprietarului fondului	630—635
Servituți , gard comun	606—609
Servituți , grănițuirea proprietății	584
Servituți , indivizibilitate	642, 643
Servituți , irigațiune	582
Servituți , loc înfundat	616—619

	<i>Articolul</i>
Servituți , modul lor de stabilire	623—629
Servituți , modul stingerei lor	636—643
Servituți , născute din situația locului	578—585
Servituți , picătura strășinelor	615
Servituți , prescripțiune	639—643
Servituți , sădirea arborilor	607
Servituți , șant comun	601—605
Servituți , stabilite de lege	586—589
Servituți , stabilite prin faptul omului	620—636
Servituți , stingerea lor	636—643
Servituți , vederea în proprietatea vecinului	611—614
Servituți , zidul și șanțul comun	590—609
Sesina , succesiunii	653
Sfătuitoari , divorț	224, 231, 236
Siguranțele femeilor măritate , ipotecă	1754—1761
Societate , contract de	1491—1498
Societăți , diverse feluri de societăți	1493
Societăți , de achizițiune	1287—1293
Societăți , dobândă	1504, 1523—1531
Societăți , evicțiune	1503
Societăți , împărțeală	1530
Societăți , îndatoririle asociațiilor	1501—1519
Societăți , modurile încetării lor	1523—1531
Societăți , nulități	1513
Societăți , obligațiile asociațiilor între ei	1501—1522
Societăți , obligațiile asociațiilor către cei de al treilea	1520—1522
Societăți , prescripțiune	1512
Societăți de achizițiune ,	1287—1293
Societăți particulare	1499—1500
Societăți universale ,	1494, 1498
Socotelile succesiunii	714
Socotelile tutelei	415—420
Solidare , obligațiunii	1034—1056
Solidaritate , între creditorii	1034—1038, 1662, 1671
Solidaritate , între debitorii	1039—1056

	<u>Articolul</u>
Solidaritate, mandat	1551
Soț supraviețuitor, succesiuni	679—683
Soți, drepturile și datoriile lor	194—208
Soți, drepturile lor respective	1223—1232
Soți, dispozițiuni între soți, căsătorie	936—941
Soți, donațiuni făcute prin contractul de maritaj	932—935
Stare civilă, acte	21—86
Stare civilă, acte, rectificarea lor	84—86
Statul, ca succesor	652, 680—683
Statul, ipotecă legală	1753, 1768
Statut personal	2
Statut real	2
Stellionat, vinđarea fondului altuia	1346
Ștergerea înscricțiunilor, ipotecă	1788, 1789
Ștergerea datoriei	1128—1155
Ștergerea divorțului	251—253
Ștergerea fidejusiunii	1679—1684
Ștergerea ipotecelor	1800
Ștergerea obligațiunilor	1091, 1156
Ștergerea privilegiilor	1800
Ștergerea servituțiilor	636 - 643
Ștergerea uzufructului	557— 564
Străini, cautio iudicatum solvi	15
Străini, drepturi civile	6, 8, 11, 12, 15, 16
Străini, licitațiune	748
Străinătate, testamente făcute în țară străină	885 - 886
Strămutarea creanțelor, vinđare	1391—1404
Sublocațiune, închirieri, arendări	1418, 1467
Subrogațiune, convențiuni	1106—1107
Subrogațiune, plata prin..., ștergerea oblig.	1106 - 1109
Subrogațiune legală	1106, 1108, 1109
Subrogațiune convențională	1107
Substituțiuni de persoană, succesiuni	803
Substituțiuni fideicomisare	803, 804
Succesiuni	650
Succesiuni, acceptarea lor	685—703

Articolul

Succesiuni , beneficiu de inventar.	704—723
Succesiuni , deschiderea lor	651—658
Succesiuni , calitățile cerute spre a succede.	654—658
Succesiuni , deosebitele ordine	659—663
Succesiuni , deferite ascendenților.	653, 659, 670—671
Succesiuni , deferite descendenților	653, 659—669
Succesiuni , deferite colateralilor	659, 672—676
Succesiuni , copii naturali la averea mamei	652, 677—678
Succesiuni , copii naturali morți	679—683
Succesiuni , neregulate	677—684
Succesiuni , prin reprezentatie	664—668
Succesiuni , soțul supraviețuitor	652, 679—683
Succesiuni , gradele de rudenie	659—663
Succesiuni , inventar.	681, 705, 726
Succesiuni , împărțirea ei.	728—750, 776, 785
Succesiuni , părțile făcute de ascendenți	794—799
Succesiuni , obligațiunile eredelui beneficiar	704—723
Succesiuni , ordinea lor	659—684
Succesiuni , persoane nedemne.	655—658
Succesiuni , plata datoriilor	774—785
Succesiuni , porțiunea virilă a soției	684
Succesiuni , posesiunea bunurilor	653
Succesiuni , prescripțiune	687, 700, 701, 752, 783, 1879, 1884
Succesiuni , punerea pecetilor	681, 730—732
Succesiuni , refuzarea ei	692—693
Succesiuni , renunțare la...	695—703, 708, 752, 755
Succesiuni , reporturi	738, 739, 751—773
Succesiuni , reprezentațiune	664—668
Succesiuni , rezervă	1307
Succesiuni , soția în concurență cu alții	684
Succesiuni , substituțiunii fideicomisare	803, 804
Succesiuni , titlu particular	899—909
Succesiuni , titlu universal	778, 779, 888—893
Succesiuni vacante	724—727
Succesiunea Statului	679—683
Supletoriu , jurământ dat din oficiu.	1219—1222

Suprimarea stărei civile	300
Suspendarea prescripțiunei	1874—1885
Suspensivă, condițiunea obligațiilor	1017—1018

T

Tacită ratificațiune ,	1167
Tacită reconducțiune	1437
Tacită relocațiune	1437, 1464
Tacită rearendare	1464
Tacită reînchiriere	1437
Tată, cercetarea paternității	307
Tată, partajul făcut de el la succesiune	794—799
Termen, adopțiune; înregistrarea ei	323
Termen, anularea opoziției, căsătorie	158—161
Termen, divorț, înregistrarea lui	246—248
Termen, înscrierea privilegiilor	1741—1743
Termen obligațiunii cu termen	1022—1025
Termen de grație ,	1101, 1146, 1366, 1582
Termen de plată ,	1101
Terțe persoane, obligațiunii	973—976
Tesaur, proprietatea lui	649, 538
Testament, forma lor	856—867
Testament, formele câtor-va testamente	868—886
Testament, făcut pe Mare, pe un bastiment	874—876
Testament, făcut într'un port străin	877—878
Testament, făcut în țără străină	885—886
Testament, caducitatea lui	920—931
Testament, capacitatea de a dispune	806—812
Testament, capacitatea de a primi	808, 810, 811
Testament, executori testamentari	856—867, 910—919
Testament, fideicomise	803—805
Testament, legatură singulară	899—909
Testament, legatură universală	888, 893
Testament, legatul unei fracțiuni	894—898
Testament, nulități	812, 826, 871, 873, 882, 886

Articolul

Testament , partea disponibilă	841—846
Testament , reducția legaturilor	847—855
Testament , revocațiunea sa	920—931
Testament , substituțiunii fideicomisare	803—805
Testament autentic	558, 860—863
Testament conjunctiv	357, 938
Testament militar	868—871
Testament mistic	858, 864, 892
Testament mutual	857, 938
Testament olograf	858, 859, 892
Titlu autentic	1171—1175
Titlu eredităței	750
Titlu just , prescripțiune	1895
Titluri autentice , copiile lor	1188
Tradițiune , dobândirea proprietăței	644
Transacțiune	1704—1717
Transacțiune , tutelă	413
Transcripțiune , donațiunii	818—820
Transcripțiune , registre, ipoteci	1821, 1823
Transcripțiune , vîndare	1295, 1801
Trecere , dreptul de trecere; servituți	616—619
Turburări de drept ,	1427
Turburări de fapt ,	1426
Tutelă ,	343—420
Tutelă , a tatălui său a mamei	343—348
Tutelă , numită de tată sau mamă	349—351
Tutelă , ascendenți	352
Tutelă cauzele care apără de tutelă	370—382
Tutelă , administrația tutorului	390—414
Tutelă , consiliul de familie	347, 348, 355, 368, 391, 396, 398—405, 406—414, 418, 423—425, 429.
Tutelă , consiliu îngrijitor	345
Tutelă , destitulrea din tutelă	383—389
Tutelă , donațiunii făcute minorilor	407
Tutelă , exclusiune din tutelă	383—389
Tutelă , garanția tutorului	1762—1767

	<u>Articolul</u>
Tutelă, inventar	395
Tutelă, ipotecă	1753, 1762—1767
Tutelă, necapacitate	383
Tuteiă, minoritate	343—420
Tutelă, partaj	409—412, 747
Tutelă, prescripțiune	1901
Tutelă, socotelile tutelei	415—420
Tutori, ad-hoc	747
Tutori, administrațiunea lor	319—414
Tutori, ipoteca lor	1762—1767
Tutori, numirea lor	355, 394
Tutori, responsabilitatea lor	390
Tutori, transacțiuni	413

U

Universal, legat cu titlu universal	888—898
Universale, societăți	1494 1498
Urbane, servituți	621
Urgență, divorț	244
Urmărire, datorile succesiunii	780
Us și abus, elementele proprietății	480
Us și abitațiune	565—575
Usucapiune, prescripție	1890
Usufruct	517—576, 805
Usufruct, cautiunea usufructuarului	541
Usufruct, cedarea lui	534
Usufruct, clădire	564
Usufruct, colonul partiar	524
Usufruct, comoară	538
Usufruct, durata lui	559
Usufruct, drepturile uzufructuarului	521—539
Usufruct, femeia la succesiune	684
Usufruct, lucruri cari se consumă	526
Usufruct, obligațiunile uzufructuarului . 517, 521, 539, 540—556	
Usufruct, reparațiune	545—547

Articolul

Usufruct, stingerea lui	557—564
Usufruct legal, femeie măritată	684
Usufructuar, obligațiile lui	540—556
Usufructuar testamentar	550
Uterini, frați consanguini	674

V

Vacante, succesiuni	680
Validitate, convențiunii	948
Văduvă, uzufruct legal	684
Vecini, servitutea de vedere	611—614
Vedere, în proprietatea vecinului	611—614
Verbal, contract verbal; locațiuni	1416—1417
Verificare, acte sub semnătură privată	1178
Verificarea scripturilor	1178
Vieță, contractul de rentită pe vieță	1639—1651
Vii, donațiuni între vii	800—805
Violență, în materie de convențiunii 953, 955, 957, 959, 961, 1203	
Viții, donațiuni	1167, 1168
Viții, dotă	1240
Vițiile lucrului vândut	1320, 1352—1360, 1365
Vițiile obiectelor dotale	1235, 1240
Vițiile redibitorii, vîndări	1359
Vîndare, contract de	1294—1404
Vîndare, natura și forma sa	1294—1305
Vîndare, cine poate cumpara sau vinde	1306—1309
Vîndare, lucrurile care se pot vinde	1310—1311
Vîndare, obligațiunile vîndătorului	1312—1313
Vîndare, predarea lucrului	1314—1335
Vîndare, răspunderea vîndătorului	1336—1360
Vîndare, răspunderea de evicțiune	1337—1351
Vîndare, răspunderea de viții	1352—1360
Vîndare, obligațiunile cumpărătorului	1361—1370
Vîndare, pact de rescumparare	1371—1387
Vîndare, licitație	1388—1390

	<i>Articolul</i>
Vindare , strămutarea creanțelor	1391—1404
Vindare , accesiune	1235, 1296
Vindare , acțiunea rezolutorie	1368—1370
Vindare , arendi	1380, 1831
Vindare , desființarea ei, 1311, 1320, 1328, 1330, 1347, 1349, 1365 1366, 1371—1387	
Vindare , dobândă	1331, 1363, 1812
Vindare , efectele ei	1296
Vindare , expropriația silită	1824—1836
Vindare , forță majoră	1355
Vindare , interdicțiune	1826, 1827
Vindare , minori	396, 403, 404, 1389, 1828
Vindare , natura prețului	1303
Vindare , nulități	1308, 1309, 1311, 1339
Vindare , prescripțiune	1334
Vindare , privilegiu	1730, 1740
Vindare , prohibițiunea dintre soți	1307
Vindare , succesiune	1399—1401
Vindare condițională	1296
Virstă , dispensă Regală, căsătorie	128
Volaj , testamente făcute în timp de	874—876
Voluntar , deposit	1595—1598
Voluntară , ratificațiune	1167

Z

Zălog , a se vedea «amanet».	
Zămislire , concepție, filiația copiilor legitimi	286—291
Zenobian , jurământul zenobian	1222
Zestre , a se vedea «dotă».	
Zestral , a se vedea «regim dotal».	
Zid comun , servituți	590—609

CODUL CIVIL ROMÂN

ADNOTAT

DECRET

Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul Justiției cu No. 12915, în conformitate cu art. 2 și 24 din legea organică a Consiliului de Stat, Consiliul Nostru de Stat este invitat a se ocupa cu elaborarea proiectului de lege civilă. Spre acest sfârșit, va avea în vedere Codica italiană ce îi se va trimite de Ministrul Nostru de la Justiție, și va șterge dintr'ênsa articolele ce n'ar fi potrivite cu trebuințele țerei noastre; va formula altele pentru materiile cari sunt cu totul locale și pentru cari nici nu vor fi dispozițiuni în acea Codică, și va alcătui cu modul acesta o Codică civilă cu procedura ei, la care va avea în vedere și proiectul de reorganizațiune judecătorească, votat de fosta Camera legiuitoare.

Ministrul Nostru secretar de Stat la Departamentul Justiției va înainta Consiliului Nostru de Stat lucrările necesare.

ALEXANDRU IOAN

Ministru secretar de Stat la Departamentul Justiției

P. Orbescu

No. 809
11 Iulie 1864.

TITLUL CODICELOR ROMÂNE

Se aprobă-

ALEXANDRU IOAN

Prea Înălțate Doamne,

Este cunoscut că un Stat nici o dată nu poate prospera, pe cât timp legile, cari regulază dreptul persoanelor și acela al averilor, nu sunt conform cu trebuințele publice și spiritul secolului. Această trebuință s'a simțit tot-d'a-una de către Măria Ta, și dacă numai într'acest an Statul Român a putut dobîndi legile și organizarea reclamată de trebuințele lui cele mai vitale, acesta nu se poate atribui de cit grelelor împrejurări prin cari am trecut. — Multămită marelui act de la 2 Maii, guvernul, condus de Măria Ta, a putut dota țera cu legile de cari avea nevoie: Condica civilă, Condica criminală și procedurile lor, sunt opere cari au a asigura prosperitatea României. — Principiile pe cari sunt bazate aceste legi, sunt principiile salutarii pe cari Măria Ta ai voit a fi întemeiată legislațiunea țerei. Astăzi, dacă legislațiunea Română este conform legislațiunei Statelor celor mai civilizate, țera nu o dătoresce de cit spiritului de progres care a președut la facerea acestor legi.

Condicele Române sunt dar rezultatul ideilor re-generatorii ale Măriei Tale, și e drept ca ele să poarte numele de Alexandru Ioan.

Eu, însă, nu am culezat a da noilor condice ale noastre acest titlu, fără ca întâi să obțin autorisatia Măriei Tale; de aceea dar, Vă rog plecat a'mi incuviința propunerea ce vin a Vă face pritr'acest raport.

Sunt cu cel mai profund respect,

Prea Înălțate Doamne,

Al Măriei Voastre

prea plecat și prea supus servilor,

Ministru Secretar de Stat

la Departamentul Justiției, Cultelor și Instrucțiunii Publice,

N. Crețulescu

CONSILIUL MINIȘTRILOR

«Se aprobă»
«CAROL.»

JURNAL

Astăzi Juei, la 16 Iuniu, Consiliul de Miniștri;
Asupra referatului Domnului Ministru Secretar de Stat la departamentul Justiției No. 8398;

Vedând ordinul dat de fostul guvern, ca Codicele noastre civile, de procedură civilă, penal și de procedură criminală, să poarte numele de Codice *Alexandru Ioan*;

Considerând că aceste codice nu sunt de cât Codicele franceze cu oare-cară modifițaiuni ce le-am adoptat ca Codice ale țerei;

Considerând specialmente că Codicele civil francez, codicele Napoleon, ce l'am adoptat cu acele modifițaiuni ca Codice al României, nu poțe purta alt nume de cât acela al gloriosului și nemuritorului său autor, Imperatorul Napoleon I, sub care el este recunoscut și numit, nu numai în Francia, ci și în țerile cari l'au adoptat în legislațiunea lor, sub care nume el trebuie să fie recunoscut și numit și la noi;

Decide:

I. Disul mai sus ordin al fostului guvern se raportează.

II. Osebitele nostre Codice se vor distinge între ele în actele judecătorești în cari articolele lor vor fi citate, prin titlurile lor legale, acela sub care fie-care Codice a fost votat, decretat și promulgat, adică Codice civil, Codice de procedură civilă, Codice penal și Codice de instrucțiune criminală.

Dispozițiunile acestui jurnal se vor aduce la îndeplinire de către D. Ministru al Justiției, dupe ce mai întâiu își va lua aprobarea Măriei Sale Domnitorului.

L. Catargiu, I. Cantacuzino, C. A. Rosetti, I. Ghica, D. Sturdza I. B. ătianu.

CODUL CIVIL ROMÂN

DECRETAT LA 20 NOEMBRÉ 1864. PROMULGAT LA 4 DECEMBRE 1864. PUS IN LUCRARE LA 1 DECEMBRE 1865. (*)

TITLU PRELIMINAR

Despre efectele și aplicarea legilor în genere

Art. 1. Legea dispune numai pentru viitor; ea n'are putere retroactivă. (C. 624,

1015, 1911, 1914.—Pr. 734-743.—P. 2). (Civ. Fr. 2). ¹⁾.

2. Numai imobilele află-

(*) Codul Civil român coprinde 1914 articole, cari mai toate sunt traducere fidelă a dispozițiilor din «Codul Napoleon» care coprinde 2281 de articole. La alcătuirea acestui cod s'a avut în vedere și proiectul codului civil italian al Ministrului Pisanelli, precum și legea belgiană de la 1851 din care se vede că s'a inspirat legiuitorul român în regulamentul ipotecelor și privilegiilor.

Legile în vigoare înaintea promulgării codului actual au fost: De la 1652—1711. Pravilele lui Vasile Lupu și Matei Basarab; la 1806, așa numitul cod al lui Toma Carra tradus din limba grecească; Codul lui Andonachi Donici, care avu putere de lege până la 1817. Tot până la 1817 fu în vigoare în Muntenia «Praviliceasca condică a domnului Alex. Ion Ispilanti Voevod. De la 1817-32, Codurile Calimach și Caragea, iar de la 1832 încoace, Regulamentul organic.

Redactorii codului civil actual sunt d-nii: I. Strat, Papadopol Calimach, Gh. Vernescu, Gh. Apostoleanu și Alexandru Crețeanu. Lucrările au început la 10 Octobré 1864 și s'au terminat la 4 Decembre acelaș an, adică în mai puțin de două luni.

Primul articol din Codul civil român este traducerea art. 2 din Codul Napoleon, care spune: «*La loi ne dispose que pour l'avenir; elle n'a point d'effet rétroactif.*»

1). a) Acest principiu al nereactivității legilor există în toate legislațiunile moderne Codul Calimach, de la 1817, consfințează și el acest principiu prin art. 7: «*Legile nu au putere lucrătoare până a nu se publica, pentru aceia dar nu lucrează asupra faptelor ce s'au săvîrsit mai înainte, nici asupra driturilor ce s'au cîștigat mai înainte de publicare.*»

b) În genere, legile dispun numai pentru viitor și n'au putere

lóre în coprinsul teritoriului României sunt supuse legilor române, chiar când ele se posedă de străin.

Legile relative la starea civilă și la capacitatea persoanelor, urmăresc

pe Români chiar când ei și au reședința în străinătate.

Forma exterioară a actelor e supusă legilor țerei unde se face actul. (Civ. 34, 152, 885, 1773, 1789. Pr. 374). — P. 3-5)

retroactivă, afară numai când legiuitorul a dispus în alt mod. Cas. I 98/83. Cas. II. 116/71.

c) Un testament formulat după legea veche se va aprecia după principiile legii noi, când succesiunea este deschisă sub imperiul acesteia. Succesiunile se regulează după legea sub puterea căreia s'a deschis. Cas. I 30/83.

d) Principiul neretroactivității legilor nu se aplică legilor care regulează capacitatea politică, pentru că legile politice sunt de interes general. Deci, condamnățiunile anterioare aplicării legii electorale, fac nedemni de a fi alegători pe cei condamnați. Cas. II. 32/93.

e) Un drept de servitute, dobândit sub legea veche, constituie un drept cîștigat, care nu poate fi desființat sau restrîns în legea nouă. Cas. I 4/86.

f) Modul de probare al unei obligațiuni se regulează după legea sub imperiul căreia și-a luat naștere obligațiunea. Cas. II. 21/91.

g) Forma unui testament se determină prin legea în vigoare în momentul cînd el s'a formulat. Cas. I 227/87.

h) Donațiunea făcută unui descendent sub Codul Caragea este raportabilă la succesiunea deschisă sub noul cod civil. Cas. Sect. Un. 2/77.

i) Femeilor ce erau divorțate în momentul punerii în aplicare a noului Cod civil, nu li se aplică dispozițiile art. 1815. Cod. civil. Cas. I 410/74.

j) Soții fiind căsătorii sub imperiul Codului Caragea, drepturile născute pentru ei în privința averii dotale, urmează a se regula după acea legiuire. Cas. I 28/91.

k) Cel născut sub legea Caragea poate invoca martorii în constatarea filiațiunei sale, chiar cînd i se contestă filiațiunea sub Codul civil. Cas. I 283/73.

l) Mijloacele de probațiune se regulează după legea în vigoare la dobîndirea dreptului. Cas. I 65/83.

m) De și legile de procedură sunt de ordine publică, ele au efect retroactiv întru cît nu rezultă leziune. Toate procesele începute sub legea veche urmează a se judeca după formele de procedură a legii celei noi, de oare-ce nimic nus'a cîștigat pentru parte în privința formelor de procedură. Cas. I 157/79.

n) Competența instanțelor judecătorești se regulează după legea în vigoare în momentul întreprinderii acțiunei. Cas. II 31/89.

o) O lege generală posterioară nu poate schimba o lege specială anterioară. Cas. II 93/83.

(Civ. Fr. 3). ¹⁾

3. Judecătorul care va refuza de a judeca, sub cuvînt că legea nu prevede, sau că este întunecată, sau ne îndestulătoare, va putea fi urmărit ca culpabil de denegare de dreptate. (Pr. 305-307

1). *a)* Buna sau reaua aplicațiune a unei legi străine și cesțiunea de a se ști care este starea ei, constituie o cesțiune de fapt lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond. Cas. I 86|87, 395|86, 237|90.

b) Moștenirile se regulează după statutul personal. Cas. I 409|69.

c) În urma modificării art. 7 din Constituție, prin legea de la 1879, străinii nu pot dobîndi, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit, imobile rurale în România. Cas. I 389|91 180|92.

d) Chiar Romîni din alte state nu au acel drept, dacă nu au dobîndit pe cale legislativă cetățenia. Cas. I 389|91.

e) Regularea succesiunii supușilor străini, în lipsă de convențiuni, este de competența Tribunalului romine, cînd sunt și bunuri imobiliare situate în România. Acțiunile relative la un imobil nu pot fi regulate de cît după statutul real, iar nu după legile personale ale fiecărui străin. Cas. II 35|64.

f) Regula *locus regit actum* este generală ca una ce se aplică la toate actele făcute în țară străină, în ceea ce privește forma lor exterioară. Pentru executarea însă a drepturilor derivînd din aceste acte, trebuie să se conforma cu

—P. 152) (Civ. Fr. 4). ²⁾

4. Este oprit judecătorului de a se pronunța, în hotărârile ce dă, prin cale de dispozițiuni generale și reglementare, asupra cauzelor ce îi sunt supuse. (Const. 36. Civ. 1201.—P, 108) (Civ. Fr. 5. ³⁾)

legea locului unde se execută. Cas. I 257|71.

2) a. Constituția fiind legea fundamentală, după care se regulează tot mecanismul puterilor publice, urmează că în fața unei antinomii dintre dispozițiunile unei legi și dispozițiunile Constituției, acestea din urmă vor fi aplicate. Cas. II 190|75.

b) Amînările fără cauză și neadmise de lege, pot da naștere la acțiune recursorie civilă în contra judecătorilor. Cas. I 46|69.

c) Judecătorul fondului este dator a se pronunța dacă un act contestat în forma lui, este valabil sau nu, cînd soluțiunea procesului atîrnă de la validitatea sau nevaliditatea aceluia act. Cas. I 359|81.

d) Hotărîrile instanțelor de fond, fiind supuse controlului Casației, aceste instanțe pot aprecia chestiunile de drept. Cas. I 313|85.

3) a. Art. 8 din Codul Calimach, dice în această privință: *«Legea pe care judecătorul are s'o aplice la vre-o pricină de judecată, nu se tilcugește într'alt chip, fără de cît numai după rostirea și alcătuirea cuvintelor și după scopul cel vederat al dătătorului de legi.»*

b) După cum reese din art. 74 al legii Curții de Casație și art. 34

5. Nu se poate deroga prin convențiunii saū dispozițiunii particulare, la legile cari interesează ordinea publică și bunele moravuri. (Civ. 620, 702, 824, 839, 965, 968, 1008, 1125, 1223, 1339, 1373, 1471, 1492, 1689, 1701, 1838. — Pr. 340. — Com. 79, 888, al. 3) (Civ. Fr. 6). ¹⁾

din Constituțiune, deciziunile Curții de Casație n'au putere de autoritate, căci interpretarea legilor cu drept de autoritate se cuvine numai puterii legiuitoare. (Alexandresco. *«Explicația codului civil.»*)

c) Circulările ministeriale nu obligă la nimio, nici pe judecător, nici pe particulari, pentru că numai puterea legiuitoare are dreptul de a interpreta legea. (Alexandresco. op. cit.)

1) a. O clauză ilicită coprinsă într'un testament, nu anulează testamentul, nici un text de lege neprevăzînd nulitatea absolută a testamentelor din această cauză. Cas. I 173|84.

b) Un legat lasat de tatăl său, copilului natural, este valabil; în sistemul legislației noastre calitatea de copil natural neconstituind o cauză de incapacitate de a primi de la tatăl său liberalități, prin dispozițiunii între vii, sau prin testament. Cas. I 191|92.

c) Este valabilă renunțarea prin anticipație la dreptul de a face apel sau recurs contra hotărîrilor date de arbitri, prin aceasta

CARTEA I

DESPRE PERSOANE

TITLUL I.

Despre drepturile civile și despre naturalisațiune.

CAPITOLUL I

Despre bucurarea de drepturile civile și despre naturalisațiune.

6. Exerțitarea drepturilor civile nu depinde de

nefiind atinsă ordinea publică. Cas. I 38|79.

d) Ordinea jurisdicțiunilor fiind de interes public, ea nu poate fi intervertită nici prin renunțarea unei părți, nici prin convențiunii particulare. Cas. II 305|79.

e) Clauza compromisorie dintr'un contract, prin care părțile se supun unei jurisdicțiuni străine, este valabilă. Cas. I 371|83.

d) Nulitățile fiind de drept strict, nu este permis judecătorului să le creeze acolo unde legiuitorul nu le-a permis în mod expres. Cas. Sect. Un. 4|79.

e) Este valabilă convențiunea părților prin care ele recunosc competența de a judeca: a unui Tribunal străin. Cas. I. 371|83.

f) Când la origina ei o convențiune a fost licită, ea nu devine ilicită prin faptul că una din părți cu privilegiul executărei ei, a întreprins mijloace imorale. Cas. II. 12|90.

g) Voința părților. nu poate acoperi o nulitate radicală, cum ar fi de exemplu aceia care ar atinge dobîndirea imobilelor rurale, de cătră străini. Cas. I 180|92.

calitatea de cetățean, care nu se poate dobândi și păstra de cât conform art. 16 din acest codice. (P. 8 § 2, 13, 16, 22, Const. 7, 8. — L. El. 3, 4, 5, 8, 9) Civ. Fr. 7). ¹⁾

7. Tot Românul se va bucura de drepturile civile. (Civ. 17, ur.— P. 13, 16, 22.— Const. 5.) — Civ. Fr. 8). ²⁾

S. Veri-ce individ născut și crescut în România până la majoritate, și care nu se va fi bucurat nici odată de vr'o protecțiune străină,

va putea reclama calitatea de Român, în cursul unui an dupe majoritate.

Acei ce, aflându-se în condițiunile de mai sus, vor fi devenit majori înainte de promulgarea acestui codice, vor avea termen de un an de la promulgare, pentru a reclama calitatea de cetățean Român.

Copii găsiți pe teritoriul Român, fără tată și mamă cunoscuți, sunt Români. (Civ. 9, 10, 11). (Civ. Fr. 9) ³⁾.

1) Acest articol 6 din Codul civil a fost abrogat prin art. 7 din Constituțiune.

a) Cel născut în România este presupus a fi Român până la proba contrarie, mai ales dacă a tras sorții, a fost supus sarcinilor Statului, sau ocupă vre-o funcție judecătorească sau administrativă, Cas. II 15|90; 45|88; 114|90; 102|90.

b) Izraelitul născut în România din părinți străini, este străin și nu se poate bucura de drepturile politice. Cas. II 70|90.

c) Botezul unui străin în ritul creștin nu'î conferă calitatea de cetățean român, întru cât n'a îndeplinit formalitățile împămîntenirei. Cas. II. 54|83; 70|90

d) După Constituțiune și legea electorală, numai bărbații au exercițiul drepturilor politice, nu și femele. Cas. II. 161|90.

e) Cestiunile de naționalitate fiind de ordine publică, nu pot

fi rezolvate prin mărturisirea părților. Cas. II. 72|83.

2). a) Nu numai uzul constant dar și legislațiunile anterioare au recunoscut monastirelor caracterul de persoane juridice. Cas. I. 59|89.

b) O persoană morală nu'și are personalitatea ei de cât în statul care a recunoscut'o ca atare. Cas. I. 353|78.

c) Tot ce se atinge de condițiunile existenței persoanelor juridice cade în domeniul ordinii publice. Cas. I. 73|76.

3). a) Aliniatele 1 și al 2-lea ale acestui articol au fost abrogate prin art. 7 din Constituțiune.

b) Prin legea de la 13 Octombrie 1879 care a modificat art. 7 din Constituțiune, legiuitorul n'a admis în favoarea persoanelor născute și crescute în România de cât dispensa de stagiū, iar în ceea ce privește dobîndirea naționali-

9. Cei cari nu sunt de rital creștinesc nu pot dobândi calitatea și drepturile de cetățean Român, de cât cu condițiunile prescrite la art. 16 din acest Codice. (Civ. 6.—Const. 7. 8). ¹⁾

10. Tot copilul născut din Român în țără străină este Român.

Tot copilul născut în țără străină din un Român, care ar fi perdut calitatea de Român, va redobândi tot-d'a-uua aceea calitate, îndeplinind for-

tăței romîne, le-a supus la formalitățile necesare pentru obținerea naturalizărei. Cas. II. 78|83.

1). Acest articol 9, din Codul civil, a fost abrogat la 1879 prin modificarea adusă art. 7 din Constituție. A se vedea și notele de la art. 6 din codul civil.

2). a) Prin Român se înțelege nu origina de sânge a unui individ, ci statul său politic. Cas. II. 97|73.

b) Conform art. 10 Cod. civil, simplul fapt al nașterii unui copil, din părinți Romîni, pe un teritoriu străin, nu-i schimbă întru nimic naționalitatea. Cas. II. 131|79

3). a) După art. 11 toți străinii se bucură de dreptul de a obține justiție, acesta fiind un drept civil. Cas. I. 98|80.

b) Căsătoriile între străini se pot efectua în România după formele cerute de legea lor națională. Cas. II. 76|85.

c) Străinul domiciliat în țără se poate judeca servindu-se cu act de paupertate. Cas. I. 339|85.

malitățile prescrite de art. 18. (Civ. 18.34) (Civ. Fr. 10²⁾).

11. Străinul se vor bucura în deobște în România de aceleași drepturi civile de cari se bucură și Româniul, afară de cașurile unde legea ar fi hotărât alt-fel. (Civ. 13-15, 1773.—Pr. 106, 107, 374.—P. 220.—Const. 7. 8.) (Civ. Fr. 11). ³⁾

12. Străina ce se va căsători cu un Român se va considera de Româncă. (Civ. 19, 93, 1753, ur.) (Civ. Fr. 12). ⁴⁾

d) După art. 11 al legii din 1864, numai acei străini sunt opriti de a cumpăra imobile în România, în a căror țără Romîni nu se bucură de asemenea drepturi. Cas. I, 110|81.

4). a) Femeia în toate legislațiunile de astăzi, urmează condițiunea bărbatului. Nu tot așa era și mai înainte. La Români, femeia nu dobîndea prin căsătorie naționalitatea bărbatului. Tot așa era și în Anglia pînă la 1870. La noi, după legile vechi, atit în Moldova cit și în Muntenia, străinul care se căsătorea cu o romîncă devenea Român, în virtutea unui obicei juridic al pămîntului. Aci se întimplă contrarul. (A se vedea și D. Alexandresco op. cit. pag. 144).

b) Schimbarea de naționalitate operată de art. 12 nu are efect retroactiv. (A se vedea contra-versa acestei chestiuni în explicațiunea dreptului civil a D-ului D. Alexandresco).

13. Străinul chiar când n'ar avea reședința sa în România, va putea fi tras înaintea tribunalelor Române pentru îndeplinirea obligațiilor contractate de dînsul în România, sau în țară străină cu un Român. (Civ. 14.—Pr. 106.—P. 5.) (Civ. Fr. 14).¹⁾

14. Românul va putea fi tras înaintea unui tribunal Român pentru obligațiunii contractate de el în țară străină, chiar cu un străin. (Civ. 2, 15.—Pr. 75, 76, 106, 107.—P. 4, 4). (Civ. Fr. 15).²⁾

15. În ori-ce materie,

afară de cele comerciale, străinul reclamant, care nu va avea imobile în România de o valoare suficientă, pentru a asigura plata cheltuelilor de judecată și a daunelor înterese, ce ar putea rezulta din proces, va fi ținut de a da cauțiune pentru plata acestora. (Civ. 14, 1675, 1676,—Pr. 106, 107). (Civ. Fr. 16).³⁾

16. Străinul, care va voi a se naturalisa în România, va fi dator a cere naturalisațiunea prin suplică către Domn, arătând capitalurile, starea, profe-

1). a) Din art. 13 reese că acțiunea intentată de un străin contra unei societăți străine domiciliată în România este de competența Tribunalelor romîne. Cas. II. 21|85.

b) Necompetența Tribunalelor romîne de a judeca un diferend dintre doi străini, trebuie ridicată înainte de a intra în desbateră fondului. Cas. I. 98|80.

c) Clauza din contractul părților prin care ele se supun jurisdicțiunei unui Tribunal străin își are toată valoarea sa. C. S. I. 371|83.

2). Un Român poate fi acționat înaintea Tribunalelor romîne, nu numai de persoanele fizice, dar chiar și de o persoană morală, cum ar fi un guvern străin, de exemplu. A se vedea și art. 17 din Regul. de la 6 Februarie 1868,

referitor la societățile anonime.

3). a) Numai străinul reclamant e supus cauțiunei *judicatum solvi*, iar nu și străinul pîrit. Cas. I. 300|72.

b) Sunt ținuți a da cauțiunea *judicatum solvi* numai străinii cari nu domiciliază în țară. Cas. I. 339|85.

c) Incidentele relative la cesțiunii de procedură nu pot să împedecă pe pîrit de a cere cauțiunea *judicatum solvi*. Cas. I. 185|92.

d) Tribunalele cu drept cuvînt resping excepțiunea *judicatum solvi*, când ea este invocată pentru prima oară înaintea sa ca instanță de apel, această excepțiune trebuind să fie invocată înaintea ori-cărei apărări asupra fondului. Cas. I. 74|93.

siunea saŭ meseria ce exercită, și voința de a-și statornici domiciliul pe teritoriul României. Dacă străinul, dupe o asemenea cerere, va locui de cece ani în țără, și dacă prin purtarea și faptele sale va dovedi că este folositor țerei, Adunarea legiuitoare, după inițiativa Domnului, ascultând și opinia consiliului de Stat, îi va putea acorda decretul de naturalisațiune, care va fi

sanționat și promulgat de Domn.

Cu toate acestea va putea fi dispensat de stagiul de de cece ani străinul, care ar fi făcut țerei serviciu importante, saŭ care ar fi adus în țără o industrie, invențiunii utile saŭ talente distinse, saŭ care ar fi format în țără stabilimente mari de comerț saŭ de industrie. (Civ. 6, 9, 87. — Const. 7, 8). ¹⁾.

1). a) Acest art. 16, din Codul civil, a fost abrogat prin legea de la 13 Octombore 1879, care a modificat art. 7 din Constituțiune, în modul următor :

Diferența de credințe religioase și confesiuni nu constituie în România o piedică spre a dobîndi drepturile civile și politice, și a le exercita.

§ 1. Străinul fără osebite de religione, supus saŭ nesupus unei protecțiuni străine, poate dobîndi împămîntenirea cu condițiunile următoare :

a) Va adresa guvernului cererea de naturalisare în care va arăta capitalul ce posedă, profesiunea saŭ meseria ce exercită și voința de a-și stabili domiciliul în România ;

b) Va locui, în urma acestei cereri, de cece ani în țără și va dovedi prin faptele sale că este folositor ei.

§ 2. Pot fi scutiți de stagiū :

a) Acei cari, vor fi adus în țără Industrii, invențiunii utile saŭ talente distinse, saŭ cari vor fi

fundat aci stabilimente mari de comerț saŭ de industrie ;

b) Acei cari fiind născuți și crescuți în România din părinți stabiliți în țără, nu s'aŭ bucurat nici unui nici altii vre-odată de vre-o protecțiune străină ;

c) Acei cari aŭ servit sub drapel în timpul rezelului pentru independență și cari vor putea fi naturalisați în mod colectiv, după propunerea guvernului, printr'o singură lege și fără alte formalități.

§ 3. Naturalisarea nu se poate acorda de cît prin lege și în mod individual.

§ 4. O lege specială va determina modul prin care străinii vor putea stabili domiciliul lor pe teritoriul României.

§ 5. Numai Românii saŭ cei naturalisați Romîni pot dobîndi imobile rurale în România.

Drepturile pînă acum cîștigate sunt respectate.

Convențiunile internaționale astă-đi existente rămân în vigoare

CAPITOLUL II

Despre pierderea drepturilor civile prin pierderea calității de Român

17. Calitatea de Român se pierde:

a) Prin naturalizațiune dobândită în țară străină;

b) Prin primirea, fără autorizațiunea guvernului Român, a vre unei funcțiuni publice de la un guvern străin. (Const. 30).

c) Prin supunerea pentru or-cât de puțin timp la vre-o protecțiune străină. (Civ. 7, 19, 20). (Civ. Fr. 17).¹⁾

cu toate clausele și termenul cuprinse într'insele.

b) Naturalizarea fiind un drept personal, ea nu'și întinde efectele și asupra copiilor născuți înainte de naturalizarea părintelui. Cas. II. 77|93

c) Naturalizarea nu se acordă de cît prin lege și în mod individual. Cas. II. 254|91.

1) a) Calitatea de cetățean român se pierde cînd un Român s'a supus unei protecțiuni străine, fie chiar pentru un scurt timp. Cas. II. 120|78.

b) Naționalitatea română se pierde: 1) prin împămîntenirea într'o țară străină, conform legilor ei; 2) prin primirea de funcțiuni publice politice, administrative sau judecătorești de la un guvern străin, fără autorizarea celui român; 3) prin supunere la o protecție străină; 4) prin intrarea într'un serviciu militar străin fără autorizația guvernului

18. Românul, care va fi pierdut calitatea sa de Român, o va putea redobîndi întorcîndu-se în România cu autorizațiunea guvernului Român, și declarînd că voesce a se așeza în țară, și că renunță la toate distincțiunile contrarii legilor Române. (Civ. 17). (Civ. Fr. 18).²⁾

19. Romîncea care se va căsători cu un străin, va urma condițiunei soțului său.

Devenind văduvă ea va

român, conform art. 20. Cod. civ.; 5) prin anexiune de teritoriū la o țară străină, și al 6) în ceea-ce privește pe femeile care se căsătoresc cu un străin. (Alexandresco op. cit. pag. 204-208).

2) a) Numai Românul care a pierdut calitatea sa de român, în cazurile art. 17 Cod. civ. are drept să'și recapete această calitate printr'o simplă autorizațiune a guvernului. Cas. II. 90|90.

b) Românul care a pierdut calitatea de român și n'a obținut naturalizarea conform art. 379 din Regulamentul organic, nici nu s'a conformat art. 8 posterior promulgărei Codului civil, este străin. Cas. II. 53|77.

c) Schimbarea de naționalitate nu produce nici un efect retroactiv, așa că redobîndirea calității de român nu poate să aibă efect de cît pentru viitor. (Alexandresco op. cit. pag. 213.)

redobândi calitatea sa de Româncă. (Civ. 12, 93) (Civ. Fr. 19).¹⁾

20. Românul care, fără autorisațiunea guvernului, va intra în serviciul militar la Străini, sau se va alătura pe lângă vre-o corporațiune militară străină, va perde calitatea de Român.

El nu va putea reintra în România, de cât cu permisiunea guvernului. El nu va putea redobândi calitatea de Român, de cât conform art. 18; toate acestea, fără a fi scutit de osindele pronunțate de legea criminală contra Românilor, cari au purtat sau vor purta arme con-

tra Patriei lor. (Civ. 17. - P. 66. ur.) (Civ. Fr. 21).²⁾

TITLUL II.

Despre actele stăreii civile

CAPITOLUL I.

Dispozițiuni generale.

21. Actele stăreii civile vor cuprinde anul, luna, ziua și ora când ele s'au făcut, prenumele (numele de botez), familia, vîrsta, profesiunea sau meseria și domiciliul tuturilor persoanelor înscrise în ele. (Civ. 29, 43, ur. 62, 65, ur. 73). (Civ. Fr. 34).³⁾

22. Oficerii stăreii civile nu vor putea trece în aceste acte, nici prin ad-

1). Spre diferență de art. francez corespundător, art. 19. Cod. civ. român nu obligă pe femeia văduvă a se reîntoarce în țară cu invoirea guvernului, fixîndu-și și domiciliul în România. De această taylorie însă nu se bucură și copiii săi născuți anterior, aceștia neputînd deveni Romîni decît prin împămîntinire, conform art. 7 din Constituție.

2). a) Casația Română secția I decide în acest senz prin sentința No. 147 79. A se vedea și notele de la art. 17, 18 și 19. Cod. civ.

b) Pierderea cetățeniei romine nu atinge de cit pe acela care a contractat un angajament în serviciul unei puteri străine, nu însă

și pe Romîni cari fără nici un angajament ar fi prestat numai serviciile lor, în mod temporar spre a da ajutor unui partid care și disputa puterea, după cum era de pildă comuna Parisului la 1871. (A se vedea D. Alexandresco, op. cit. pag. 206).

3). Pe timpul Reguimentului organic actele stăreii civile erau date sub îngrijirea și privgherea preoților. În privința modului cum trebuiesc ținute astăzi de comune actele stăreii civile, a se vedea Regulamentul din 2 Iunie 1865, 33 Ianuarie și 3 Decembrie 1866. De asemenea legea comună din 8 Mai 1887.

notațiunii, nici prin alte adaose óre-care, de cât numai ceea ce trebuie a fi declarat de persoanele ce se înfățișează înaintea lor. (Civ. 29, 41—43, 64, 70, 307, 308, 1197). (Civ. Fr. 35).¹⁾

23. In casurile când părțile interesante nu vor fi obligate a se înfățișa în persoană, ele vor putea fi reprezentate de un procurator, cu procuratiune specială și autentică. (Civ. 31, 61, 276, 1171, 1532 ur. 1535) (Civ. Fr. 36).²⁾

24. Martorii produși in actele stărei civile nu vor putea fi de cât în vârstă de douăzeci și unu de ani

cel puțin, rude sau străini, și vor fi aleși de persoanele interesate. (P. 22). (Civ. Fr. 37).³⁾

25. Oficerul stărei civile va citi părților înfățișate sau procuratorilor lor, precum și martorilor actele, și se va face mențiune despre îndeplinirea acestei formalități. (Civ. 23, 26, 36) (Civ. Fr. 38)⁴⁾.

26. Aceste acte se vor subscri de oficerul stărei civile, de persoanele înfățișate înaintea lui și de martori, sau se va menționa cauza ce a poprit pe aceștia de a sub-scrie. (Civ. 25, 36) (Civ. Fr. 39)⁵⁾.

1. Actul de nascere nu trebuie să arate că copilul născut afară de căsătorie, are de tată pe cutare bărbat, chiar dacă i s'ar face ast-fel de declarațiune, pentru că cercetarea paternității este oprită, conform art. 307 din Codul civil. (Alexandresco, op. cit. pag. 219).

2. In actele de nascere și de moarte părțile pot fi reprezentate prin procuratori, însă cu procuri speciale (art. 1535) și autentificate de Tribunal (art. 1171). La actele de căsătorie, părțile trebuiesc să se prezinte în persoană, căci altfel nu s'ar putea pune în vedere soțiilor, drepturile și datoritiile lor. (Alexandresco, op. cit. p. 217).

3. In actele de nascere și de moarte se cer câte două martori (art. 42, 45, 64 și 71), în acele de

căsătorie patru (art. 61). La noi singura condițiune este ca martorii să fie majori (art. 434). După textul francz numai bărbații pot fi primiți ca martori în ceea ce privește actele stărei civile. (Art. 37, Codul civil francz).

4. Prin art. 861 și 862 Codul civil și 73 din proc. penală, legea cere de asemenea citirea din cuvint în cuvint pentru testamentele autentice și pentru depozitiunile luate de judecătorul de instrucție.

5. In Regulamentul Organic al Munteniei se prevede că actele stărei civile să fie iscălitte de preot și de părți. Casația română însă a decis ca semnătura părților pe lângă cea a preotului nu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate. Cas. 227/77.

27. Actele stărei civile vor fi înscrise în fie-care comună într'unul său mai multe registre, ținute în câte două exemplare. (Civ. 29, 36, 38, 49, 180.—P. 161) (Civ. Fr. 40). ¹⁾

28. Registrele vor fi numerotate, șnuruite și parafate, pe fie-care pagină, de președintele tribunalului de ântâia instanță, sau de judecătorul ce-l va înlocui. (Civ. 49) (Civ. Fr. 41). ²⁾

29. Actele se vor înscrie pe registre în șir, fără loc gol; răsăturile și indicațiunile, notițele, vor fi aprobate și sub-scrise în

acelaș mod ca și textul actului.

Nu se va putea scrie nimic în prescurtare, și data nu se va scrie în cifre, ci în litere. (Civ. 26, 36) (Civ. Fr. 42). ³⁾

30. Registrele se vor încheia de oficerul stărei civile la finitul fie-cărui an; și pînă într'o lună, unul din cele două exemplare se va depune la arhivele comune; iar cel alt se va trimite la grefa tribunalului de ântâia instanță, spre păstrare. (Civ. 36, 39) (Civ. Fr. 43). ⁴⁾

31. Procurele și cele alte

1). Și sub Regulamentul Organic exista îndatorirea de a se ține aceste registre în două exemplare la caz de pierderea unuia, putînd rămînea cel alt.

Ofițerul public care ar înscrie un act pe o filă volantă sau liberă (art. 161, cod. penal și 39 cod. civil) s'ar expune pe lîngă acțiunea în daune conform art. 38 civ. și la pedeapsa prevăzută de art. 161 cod. penal, iar actul va fi nul. Foia volantă nu poate servi nici ca început de dovadă, pentru că nu emană de la partea protivnică conform art. 1197. civ. nici de la o parte care ar avea interes contrar. (Alexandresco op. cit. pag. 222)

2). Formalitatea șnuruirii care nu există în textul francez și care consistă în trecerea unei sfori prin toate filele registrului și pe-

cetluirea la sfîrșit său la început, este luată din Regulamentul Organic al Moldovei, care prevedea șnuruirea condicelor peste toată fila și pecetluirea cu pecetea Mitropoliei sau a Episcopiei.

Numerotarea și șnuruirea registrelor au de scop de a împedea adăogirea sau sustragerea vre-unei file, iar semnătura președintelui împiedică schimbarea sau sustracțiunea lor. (Alex. op. cit. pag. 223).

3). Și Regulamentul Organic al Moldovei prevedea riguros aceste formalități. Ele au de scop de a împedea falsificările acestor acte, cari au o foarte mare importanță socială.

4). Această constatare se face printr'un proces verbal care va arăta cite acte coprinde fie-care registru; o asemenea încheere

inșcrisurii, cari trebuie să rămână anecsate la actele stărei civile, se vor depune, după ce se vor parafa de persoanele cari le-au depus și de oficerul stărei civile, la grefa tribunalului dimpreună cu registrele cari trebuie să rămâie în-đisa grefă. (Civ. 23, 39, 54, 56, 59) (Civ. Fr. 44). ¹⁾.

32. Orî-cine are drept de a cere de la păstrătorii registrelor stărei civile extracte din acele registre. Extractele date conform registrelor și legalizate de președintele tribunalului de ântêia instanță, sau de judecătorul ce'l va înlocui, vor fi cređute, pe cât timp

ele nu vor fi atacate prin inscripțiune de fals. (Civ. 84 — 86, 292, 1171, 1173, 1188.—P. 123—126.—Pr. P. 450, ur.) (Civ. Fr. 45). ²⁾.

33. Când nu vor fi existat registre, sau se vor fi perđut, lipsa sau perderea lor se va putea dovedi atât prin dovedi înșcris, cât și prin martori, și în asemenea casurii, căsătoriile, născerile și încetările din viață se vor putea dovedi atât prin registre și înșcrisurii de ale tatălui și ale mamei încetați din viață cât și prin martori. (Civ. 176, 296, 297, 308, 1185, 1198) (Civ. Fr. 46). ³⁾.

34. Orî-ce act al stărei

trebuie să aibă loc chiar dacă nu s'a înșcris nici un act în registru. Această formalitate are de scop împedecarea de a se mai înșcrie în registrul unui an, acte întocmite în alt an.

1). A se vedea cele spuse în notele art. 23 Cod. civil.

2). Actele stărei civile sunt scutite de orî-ce taxă, ele fiind de interes public (art. 29 al. 6. Legea Timbr. din 1886 și art. 13 din regulamentul legii de la 1866). De asemenea, buletinele de născere, certificatele de căsătorie și autorizațiunile de înmormintare sunt scutite de orî-ce taxă și se dau pe hîrtie liberă (art. 63 Cod. civ. și 14 din regulam. de la 1866). Sub legea veche și copiile după

aceste acte erau gratuite. Astă-đi aceste copii sunt scutite de taxă numai pentru comunele rurale art. 29, legea timbr.). In comunele urbane, copiile se eliberează pe o hîrtie de 1 leu iar legalizarea la Tribunal se face pe 5 lei. (art. 18 și 20 legea timbr.).

b) Legalizarea cerută de art. 32 civ. nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate. Cas. I 137/93.

c) Extractele actelor de născere și de căsătorie, eliberate conform art. 32 civ., fac deplină credință pînă la înscrierea în fals. Cas. I 121/92. Cas. II 388/79.

3). Înainte de Regulamentul Organic nu s'a ținut în România nici un fel de registru pentru înscrierea actelor stărei civile, de

civile, privitor la Români sau la străini, făcut fiind el în țară străină, va fi vrednic de credință, dacă el se va fi făcut după formele pázite în acea țară. (Civ. 2, 152, 885) (Civ. Fr. 47). ¹⁾.

35. În toate cazurile, când urmează a se face mențiune despre un act privitor la starea civilă, pe marginea unui alt act deja înscris în registre, aceea mențiune se va face, după cererea părții interesate, de către oficerul stărei civile, pe registrele dîlnice, sau pe acelea cari

vor fi fost depuse în arhivele comunei, și de către grefierul Tribunalului de ântăia instanță pe registrele depuse la grefa. Spre acest sfîrșit, oficerul stărei civile va vesti, în termen de trei zile, despre mențiunea de el făcută, pe procurorul Tribunalului respectiv, care va priveghia ca mențiunea să se facă într'un mod uniform la ambele registre. (Civ. 36, 48, 86) (Civ. Fr. 49). ²⁾

36. Orî-care abatere din articolele precedente, din partea funcționarilor în ele arătați, va fi urmărită

unde rezultă că născerile, morțile și căsătorile dinainte de 1832, se pot stabili prin martori. (Alex. op. cit. pag. 227).

b) Lipsa registrelor stărei civile dă drept la dovedirea unei căsătorii prin proba testimonială. Cas. I 271/84.

c) Judecătorul fondului este suveran apreciator, nefiind ținut de depozițiunile martorilor și putînd declara că ele nu stabilesc proba cerută. Cas. I 277/79.

d) Nu este aplicabil art. 33 cînd e vorba a se dovedi înrudirea și gradul ei în materie de succesiune. Cas. I. 286/86.

e) Art. 33 este aplicabil numai cînd nu există, sau cînd ele sau pierdut. Cas. I 102/86.

1). Dacă în țera în care s'a aflat Românu, n'a existat registre, sau dacă ele au fost pierdute sau di-

struse, atunoi se va aplica art. 33 Cod. civ. Româniî cari se găsesc în străinătate sunt liberi de a constata starea lor civilă, fie conform legilor române înainte a agențiilor noștri diplomatici, fie la autoritatea străină, după legile acesteia, conform regulei *locus regit actum*. După art. 38 al legelî din 21 Martie 1873, agenții noștri diplomatici fac pentru Români, oficiul de ofițeri ai stărei civile. Ei mai pot autentifica și diferite acte de natură urgentă.

2). Actele care trebuie să se menționeze pe marginea actelor corespundătoare sunt trei: actul de recunoaștere a unui copil natural (art. 48); hotărîrea care are de scop îndreptarea unui act, (art. 86) și anularea unei opozițiunii la căsătorie (art. 53). Alex. op. cit. pag. 230).

înaintea tribunalului (civil) de către instanță și pedepsită cu o amendă, care nu va putea trece peste una sută lei. (Civ. Fr. 50). ¹⁾

37. Veri-care depositear al registrelor menționate va fi supus acțiunii civile a părții vătămate pentru alterațiunile ce s'ar săvârși în ele, rămânând însă acestuia, de va găsi de cuviință, dreptul de a se întoarce cu urmărire asupra adevăraților făptuitori a sus dișelor alterațiuni. (Civ. 38, 998, 999) (Civ. Fr. 51). ²⁾

38. Orice alterațiune, orice falsificare în actele stărei civile, orice înscriere a acestor acte, făcută pe vre-o foaie liberă, și

nu în registrele destinate pentru ținerea lor, va da drept părților interesate a'și cere despăgubiri, și aceasta fără prejudiciul pedepselor prescrise de codicele penale. (Civ. 1084—Pr. 162.—P. 123-126, 161.—Pr. P. 450 ur.) (Civ. Fr. 52). ³⁾

39. Procurorul tribunalului de către instanță va fi dator a verifica starea registrelor, când ele se vor depune la grefă: el va încheia proces verbal sumariu despre a sa verificare, va arăta abaterile sau vinele comise de oficerul stărei civile, și va cere osîndirea sa la amendele prevăzute de lege. (Civ. 34, 164.—Pr. P. 21, 31, ur. 45, 178) (Civ. Fr. 53). ⁴⁾

1). a) Neobservarea formalităților prescrise de lege nu atrage în regulă generală nulitatea actelor, de cit numai în caz de fals și de înscrierea actului pe o foaie voluntă sau liberă.

b) Acțiunea Procurorului, în cazul art. 36 Codul civil, este *civilă*, așa că ea nu se prescrie de cit după 30 ani conform art. 1890 Cod. civ.

2). Art. 37 este rău redactat și iată ce a voit să zică legiuitorul: depozitarii registrelor, adică ofițerul stărei civile, pentru registrul anulului curent, primarul și grefierul tribunalului pentru a-

cele date în păstrarea lor potrivit art. 30 sunt responsabili pe cale civilă către partea vătămată de alterațiunile sau falsificările ce ar suferi registrul, chiar prin faptul altuia. Aceasta nu'i de cit aplicațiunea art. 999. (Alex. op. cit. pag. 232).

3). Acest articol nu mai presupune ca art. 36 o simplă contravenție, ci o adevărată falsificare a registrelor care se pedepsește conform art. 123—125 Cod. pen., spre deosebire de faptul penal prevăzut de art. 161 Cod. pen.

4). a) Contravențiile vor fi trimise la Tribunalul civil spre a

40. Părțile interesate au dreptul de apelațiune în contra hotărîrilor date de tribunalul de întâia instanță, asupra actelor stăreii civile. (Civ. 85, 1201). (Civ. Fr. 54). ¹⁾

CAPITLUL II

Despre actele de nascere.

41. Declarațiunea despre nascerea unui copil se va face la oficerul stărei civile al locului, în termen de trei zile după ușurarea femeii. Copilul 'i se va înfățișa. (Civ. Fr. 55).

La cas de împedicare de a se transporta copilul înaintea oficerului stărei civile, acesta va fi dator

a merge însuși, fără vre-o plată, la locuința spre a constata nascerea (Civ. 42, 45, 77.—P. 276). ²⁾

42. Nascerea copilului se va declara de tată său în lipsa acestuia, de către medicul său hirurgic, moașe, sau de către ori-ce alte persoane, cari vor fi fost față la nascere.

Iar dacă muma nu va fi născut la domiciliul ei, aceeași declarațiune se va face și de persoana aceea la locuința căreia ea a născut.

Actul de nascere se va redige îndată, față cu două martori. (Civ. 24 ur.—P. 276) (Civ. Fr. 56). ³⁾

a fi pedepsite cu o simplă amendă (art. 36, 54, 62, 174 civ.), iar delictele în cazurile art. 139, 140 civ. și 161 și 162 Cod. penal vor fi trimise Trib. corecț. Procurorul poate cere și rectificarea actului în ipoteza art. 62 al 10. (Alex. op. cit. pag. 234).

b) Procurorii cari nu se vor conforma legii vor putea fi pedepsiți pe cale disciplinară și chiar destituiți, conform art. 124 din legea de organizarea judecătorească.

1) Hotărîrea tribunalului în materie de stare civilă este supusă apelului, conform art. 40, iar deciziunile Curților sunt supuse recursului conform art. 36 și 38 din legea Casăției. Termenul curge

de la comunicare, conform dreptului comun (art. 318 proc. civ.).

2) a) Străinii sunt liberi de a declara născerile copiilor lor la consulatul respectiv, cînd după legea respectivă a acestuia, 'i se dă acest drept. (Alex. pag. 235).

b) În caz cînd copilul s'a născut mort sau ar fi murit înaintea declarațiunei, actul se va scrie în registrul actelor de moarte, constatînd de o dată și nașterea și moartea (regul. din 1866 art 55).

c) Termenul de trei zile prevăzut de art. 41 se socotește pe zile libere conform art. 729 proc. civ. Cas. II 521/92.

3) Legea vizează aci pe tatăl legiuit. Totuși și tatăl natural poate să declare nascerea copilu-

43. Actul de nascere va arăta cu deslușire ziua, ora, locul nasterii, sexul copilului, pronumele ce i se va da la botez, precum și numele de familie, profesiunea sa și meseria și domiciliul tatălui, mamei și al martorilor. (Civ. 21, 22, 24, 307, 308) (Civ. Fr. 57). ¹⁾

44. Veri-cine va găsi un copil nou-născut va fi dator a-l încredința oficerului stărei civile împreună cu toate hainele și obiectele găsite la copil, și a declara toate împrejurările timpului și locului unde l va fi găsit.

Oficerul stărei civile va întocmi îndată proces verbal arătător de toate împrejurările în care se va

coprinde vîrsta copilului după aparență, sexul și numele ce i se va da, și autoritatea civilă la care se va fi încredințat.

Acest proces verbal se va trece în registru. (Civ. 28, ur.—P. 276—279) (Civ. Fr. 58). ²⁾

45. Dacă se naște un copil pe un vas român călătorind pe Mare, actul de nascere se va face până în 24 de ore în prezența tatălui, dacă se va fi aflat față, și a două martori luați dintre oficerii vasului, sau în lipsă dintre oamenii echipagiului.

Acest act se va redige de căpitanul, stăpînul sau patronul vasului și se va trece în rolul (lista oficială) persoanelor ce se

lui, putînd chiar, conform art. 48. să-l și recunoască, în care caz se va face mențiunea cerută de acest articol.

1) Observăm că textul nostru nu prescrie ca cel francez corespunzător arătarea numelui de botez al părinților și al martorilor, dar aceasta nu i de cit o scăpare de vedere al traducătorului, această mențiune fiind prevădută de art. 21.

și în acest articol ca și în art. 42 prin *tată* trebuie să înțelegem pe tatăl legiuit nu și pe cel natural, legea oprind căutarea pa-

ternității (art. 307). Codul italian (art. 375) spune formal că numele tatălui și al mamei se arată numai atunci cînd nașterea este fructul căsătoriei. La noi, Regulamentul, din 1866, stabilește că nu poate figura nici o dată numele tatălui unui copil natural, ci numai al mamei, cercetarea maternității fiind permisă după lege.

2) Copii găsiți pe teritoriul român, fără părinți cunoscuți, sunt considerați ca Români, conform ult. aliniat al art. 8 Cod. civil.

află pe vas. (Civ. 21. ur., 46, ur., 71, ur., 875) (Civ. Fr. 59).¹⁾ (Civ. 47, 72) (Civ. Fr. 60).

16. La cel întâi port unde se va opri vasul, de va fi un port român, căpitanul, stăpinul său patronul vasului, sau oricine ar fi redactat actul de naștere, este dator a depune două copii autentice după act la autoritatea portului. Aceasta va opri o copie în cancelaria sa, iar cea-l-altă o va trimite ne întârziat Ministerului de interne, care o va transmite autorității comunale a domiciliului tatălui copilului, născut, său, de nu s'ar cunoaște tatăl, al mamei.

Autoritatea comunală va trece actul îndată în registrul stărei sale civile.

17. De va aborda vasul într'un port străin, căpitanul, stăpinul său patronul vasului va trimite prin poșta locului, la Ministerul de interne al României o copie legalizată de pe actul de naștere.

Ministerul și autoritatea comunală vor urma în acest cas după cum s'a prescriș la articolul precedent. (Civ. 46, 72.) (Civ. Fr. 61).

18. Actul de recunoașterea unui copil se va înscrie în registrele stărei civile cu data sa, și se va menționa recunoașterea în marginea actului de naștere, dacă există asemenea act. (Civ. 35, 304) (Civ. Fr. 62).²⁾

1) In codul francez, capitanul vaporului se numește *maitre* pe Ocean și *patron* pe Marea Mediterană.

Legiuitorul nostru nu trebuia deci să traducă aceste cuvinte, care toate servesc a desemna pe *capitan*. (Alex. pag. 244).

2) a. De și cestiunea recunoașterii copiilor naturali este foarte controversată la noi, totuși majoritatea comentatorilor noștri admit în principiu atit tatălui cît și mamei, dreptul de recunoaștere a copiilor lor naturali. Asc-

fel d-nii: Mirzescu, Dem. Alexandrescu, Boerescu, Bonachi susțin afirmativa; Take Ionescu, Misir, Filipescu sunt numai pentru recunoașterea din partea mamei.

b) Recunoașterea se poate face și prin mandatari, investiți cu procuri speciale, conform art. 23.

c) Recunoașterea poate să aibă loc la orice vîrstă a copilului, sau după moartea lui (art. 305); se poate face chiar înainte de a se naște, în urma concepției, bine înțeles.

CAPITOLUL III.

Despre actele de căsătorie.

19. Înaintea celebrării căsătoriei oficerul stărei civile va face două publicațiuni, în interval de opt zile, în ziua de Duminică, înaintea ușei bisericii enoriei și la ușa casei comunale.

Aceste publicațiuni și actul ce se va încheia întru acesta vor cuprinde: prenumele, numele, profesiunea și domiciliul ambilor viitori soți, calitatea lor de majori sau minori, și prenumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și mamei. Acest act va mai cuprinde și zilele, locul și ora în care s'au făcut publicațiunile: el se va înscrie pe un singur registru care va fi numerotat și parafat, precum este prescris la articolul 28, și care la finele anului urmează a se depune la grefa tribunalului de întâia instanță. (Civ. 50, 51, 55, 174, 175, 179, 342, 434) (Civ. Fr. 63).

50. Un extract după actul de publicațiune se va afișa pe ușa casei comunale, unde își au domiciliul viitorii soți și va rămâne așift în tot intervalul publicațiunilor.

Căsătoria nu se va putea celebra, de cât după trei zile libere de la cea de a doua publicațiune. (Civ. 174, 175) (Civ. Fr. 64).

51. Dacă căsătoria nu s'a celebrat în cursul unui an de la cea din urmă publicațiune, atunci se vor face noi publicațiuni, după formele prescrise mai sus, la art. 49. (Civ. 49, 50) (Civ. Fr. 65).

52. Opozițiunile la căsătorie se vor face în două exemplare subsemnate amândouă de însuși opozițiții, sau de împuterniciții lor prin procurațiune specială și autentică. Unul din exemplare, d'împreună cu copii după procurațiune, se va comunica părților în persoană, și în lipsă-le se va lăsa la domiciliul lor. Iar cel alt exemplar, asemenea cu

1) Dreptul de recunoaștere fiind un drept civil, el poate fi exercitat și de un străin, dacă

legea lui personală îi permite. (Alex. pag. 294 vol. II)

copie după procurățiune, se va comunica oficerului stărei civile care va pune viza sa. (Civ. 53-55, 153-161.—P. 284.) (Civ. Fr. 66).

53. Oficerul stărei civile va trece, pe scurt, în registrul de publicațiune, toate opozițiunile. Dacă acele opozițiuni se vor anula prin vre-o hotărîre judecătorească sau prin vre-un act de retragere din partea celor ce le dăduse, acea hotărîre sau act se va trece, pe scurt, pe marginea aceluiași registru. (Civ. Fr. 67).

54. La cas de opozițiune, oficerul stărei civile nu va putea celebra căsătoria pînă ce nu i se va face formal cunoscut anularea opozițiunei, prin retragerea celui ce a dat'o, sau prin hotărîre de judecată.

Oficerul stărei civile, care va urma împotriva va fi osândit la o amendă de trei sute de lei și la despăgubire de toate cheltuelile și pagubile urmate părților. (Civ. 62 § 7.) (Civ. Fr. 68).

55 Dacă nu s'a ivit vre-o opozițiune, se va menționa aceasta în actul

de căsătorie, și dacă publicațiunile au fost făcute în mai multe comune, părțile vor înfățiși certificatele fie-cărei comune la funcționarul stărei civile, spre a constata neivirea de opozițiune. (Civ. 62 § 7) (Civ. Fr. 69).

56. Oficerul stărei civile va cere și va lua actele de nascere ale ambilor fiitori soți.

Dacă însă va fi cu neputință a le avea, atunci se va îndeplini lipsa acestor acte prin alte dovezi de la locul nascerei sau al domiciliului lor. (Civ. 57, 58, 138.) (Civ. Fr. 70).

57. Dovezile ce vor îndeplini lipsa actelor de nascere sunt: declarațiunea a cinci martori bărbați sau femei, rude sau nu ai fiitorilor soți, locul și, pe cât se va putea mai nemerit, epoca nascerei și cauza pentru care nu s'a putut înfățișa actul de nascere.

Martorii vor subscrie acea declarațiune, care se va legalisa de primarul comunei, și, dacă vre-unul din martori nu va ști, sau

nu va putea subscrie, se va face mențiune despre aceasta în acel act, ¹⁾. (Civ. 56, 58, 138.) (Civ. Fr. 71).

58. Actul de dovedire se va înfățișa tribunalului de ântâia instanță al județului, unde trebuie să se săvârșească căsătoria. Tribunalul, ascultând concludsiunile procurorului, va face sau va refuza legalizațiunea lui, după aprecierea ce va da declarațiunilor martorilor și împrejurărilor ce au împedicat înfățișarea actului de nascere. (Civ. 60.) Civ. Fr. 72).

59. Actul autentic despre consimțimîntul tatălui, mamei, moșului (bunului) și moșei (bunei) său, în lipsă-le, despre consimțimîntul familiei, va coprinde prenumele, numele, profesiunile și do-

miciliul fiitorilor soți și a tuturilor acelora ce vor fi luat parte la acest act; precum și gradul înruderii lor. (Civ. 131, ur.; 142, 164, 165, 1171. — P. 162.) (Civ. Fr. 73).

60. Căsătoria se va celebra în comuna, în care unul din soți va avea domiciliul său.

Acest domiciliu, intru cât privesce căsătoria, se va stabili prin o residență de șese luni continue într'o comună. (Civ. 87. ur.; 151, 173). C. Civ. Fr. 74).

61. În ziua hotărâtă de părțile ce voesc a se însoți; după expirarea termenului de publicațiuni, oficerul stărei civile, în casa comunală, în prezența de patru martori, rude sau streini, va da citire părților de actele sus menționate, relative

1) Legea decretată la 3 și promulgată la 8 Martie 1875, relativă la modificarea Art. 57, 58 și 59 din Codul Civil, în unicul său articol, dice :

Actul prevădut la Art. 57 și 58 din Codul Civil va avea deplină tărie, pentru persoanele domiciliante în comunele ce nu sunt reședințe de tribunal, în urma legalizării primarului comunei care va asculta declarațiunile cerute

de Art. 58 a martorilor prevăduti în Art. 57. — Aceste declarațiuni se vor face sub prestare de jurământ și primarul va constata în procesul verbal ce va redacta îndeplinirea acestor formalități. — Actul prevădut la Art. 59 din Codul Civil pentru aceleași persoane va avea deplină putere ca act autentic, în urma legalizării primarului.

la statul civil al părților și la formalitățile căsătoriei, și le va citi capitolul VI al titlului *Despre căsătorie; Despre drepturile și datoriile respective ale soților*; el va interpela pe viitorii soți precum și persoanele cari autorizează căsătoria, de vor fi de față, să declare dacă s'a făcut vre-un contract de căsătorie și, la caz de afirmativă, data acestui contract, precum și numele și rezidența autorității care l'a legalizat. Oficierul stărei civile va primi, dupe aceasta, declarațiunea fie-cărei părți, una dupe alta, că voesc a se căsători. El va pronunța în numele legii că părțile sunt unite prin căsătorie și va redige îndată act despre aceasta. (Civ. 24, 49, 151, 173, 194, 208. — P. 162 și ur. 166, ur. — Co. 19). C. Civ. Fr. 75).

62. In actul de căsătorie se va cuprinde:

I. Prenumele, numele, profesiunea, etatea, locul de nascere și domiciliul fie-cărui din soți. (Civ. 21).

II. De sunt majori sau minori. (Civ. 21, 342, 434).

III. Prenumele, Lumele, profesiunea și domiciliul taților și ale mamelor lor.

IV. Consimțământul taților și al mamelor, bunilor sau al bunelor, sau al familiei, în casurile ce-rute de lege. (Civ. 131 — 133, 164, 165).

V. Actele respectuoase, dacă acestea s'ar fi făcut. (Civ. 134-138).

VI. Publicațiunile în diferite domiciliuri. (Civ. 49-51, 174).

VII Opozițiunile, de ar urma niște asemenea, re-vocarea acestora, sau men-țiunea că nu s'a arătat o-pozițiune. (Civ. 52-55 153-161).

VIII Declarațiunea păr-ților contractante că se iaū de soți, și pronunța-rea uniunii lor de către oficerul public. C. Civ. 129).

IX. Prenumele, numele, etatea, profesiunea și do-miciliul fie-cărui din mar-tori, precum și declara-țiunea de sunt rude sau afini ai soților, de ce a-nume parte și grad. (Civ. 21, 24, 660, ur.).

X. Declarațiunea ce s'a făcut asupra interpelați-unei prescise de articolul

precedente, că a urmat sau nu contract de căsătorie și, pe cât se va putea, data contractului, de există, precum și numele și locul rezidenței autorității care l'a legalizat: toate acestea, sub pedeapsă contra oficerului stărei civile de amenda prescrisă la Art. 54. In cas când declarațiunea s'ar fi omis. sau greșit, rectificațiunea actului, în ceea ce privește omisiunea sau greșala, se va putea cere de procurorul tribunalului, fără prejudiciul dreptului părților interesate, în conformitate cu Art. 84 al acestui codice. (Co. 19, 20). Civ. Fr. 76).

CAPITOLUL IV,

Despre actele de încetare din viață.

63. Nicî o înmormintare nu se va face fără autorizațiune. — Autorizațiunea se dă de oficerul stărei civile, carele nu o va putea elibera până ce mai întîiu nu va merge însuși la locuința celui încelat din viață, ca să se încredințeze despre moartea sa, și până nu va trece 36 ore de la încetarea din

viață, afară de casurile prevădute de regulamentele polițienesci.

In localitățile unde se vor fi aflând revisori de morți, oficerul stărei civile l va lua cu dînsul pentru a face constatare.

Autorizațiunea de înmormintare se va da fără plată de vre o taxă. (Civ. 67, 68.—P. 284, ur.) (Civ. Fr. 77).

64. Actul de încetare din viață va fi redactat de către oficerul stărei civile, după declarațiunea a două martori; acești martori vor fi. de se va putea, din cele mai de aproape rude sau vecini.

Iară cînd cine-va va muri afară din domiciliul său, persoana în locuința căreia a murit, dîmpreună cu ruda sau alte persoane. vor servi de martori. (Civ. 24, 65, ur.; 81, ur.) (Civ. Fr. 78).

65. Actul de încetare din viață va cuprinde: prenumele, numele, vîrsta, profesiunea și domiciliul mortului; prenumele celui-alt soț, dacă mortul era căsătorit sau văduv; prenumele, numele, vîrsta

profesiunea și domiciliul celor ce au declarat moartea, și de sunt rude, gradul înrudirei. Acelaș act va mai cuprinde, pe cît se va putea ști, pronumele, profesiunea și domiciliul părinților mortului și locul nașterii sale. (Civ. 21, ur.) (Civ. Fr. 79).

66. Dacă încetarea din viață a vre-unei persoane s'a întimplat în spitalele militare, civile, sau în orice alte stabilimente publice sau particulare, superiorii, directorii, administratorii și stăpîniții acelor case vor fi datori a da de scire în 24 ore oficerului stărei civile, care va merge îndată ca să se încredințeze de moartea acelei persoane, după declarațiunile ce i se vor fi făcut și după științele ce va fi luat; se vor ține în disese spitale și stabilimente, registre destinate spre a se înscrie acele declarațiuni și științe.

Oficerul stărei civile va întocmi actul de încetare din viață, și-l va trimite la locul unde încetatul din viață va fi avut cel din urmă domiciliu, pentru a

se înscrie în registre. (Civ. 21 ur. ; 63, 81, 82.—P. 284) (Civ. Fr. 80).

67. Cînd vor fi oarecări semne sau indicii de moarte violentă sau alte împrejurări bănuitoare, mortul nu se va putea îngropa de cît după închierea unui proces verbal de către un funcționar polițienesc, față cu un medic sau chirurg, spre a se constata starea cadavrului și a verii-cărei alte împrejurări relative la aceasta, precum și orice informațiuni ce se vor putea lua despre prenumele, numele, vârsta, profesiunea, locul nașterii și domiciliul acelui mort. (Civ. 68, 70.—P. 284, 285.—Pr. P. 43). (Civ. Fr. 81).

68. Funcționarul polițienesc va fi dator a trimite îndată oficerului stărei civile al locului unde va fi murit acea persoană, toate științele arătate în procesul său verbal, în conformitatea cărui se va redacta actul de încetare din viață.

Funcționarul stărei civile va expedia o copie după acea comunicațiune

despre încetarea din viață a acelei persoane la domiciliul său, de va fi cunoscut, și astă expediere se va înscrie în registre. (Civ. 67, 87, ur.) (Civ. Fr. 82).

69. In cas de mörte în închisori se va încunoștința îndată oficerul stărei civile, de către îngrijitorile închisorei, spre a merge acolo după cuprinderea art. 66, spre a redige actul de încetare din viață. (Civ. 64, ur. 70). (Civ. Fr. 84).

70. In toate casurile de mörte în închisori, nu se va face în registre nici o mențiune despre asemenea împrejurări, și actele încetării din viață se vor redacta numai după formele prescise de art. 65. (Civ. 67, 69). (Civ. Fr. 85).

71. In cas de mörte pe un vas român călătorind pe Mare, mörtea se va constata până în 24 ore prin un act în prezența a două martori luați dintre oficerii vasului, său, în lipsă, dintre oamenii echipagiului. Acest act se va redige de către căpitanul, stăpînul său patronul vasului și se va înscrie pe ro-

lul echipagiului. (Civ. 21, ur., 45, 65, 72). (Civ. Fr. 86).

72. La cel întâi port unde va intra vasul, de va fi portul român, căpitanul, stăpînul său patronul vasului cari au redactat actul va depune două copii încredințate de el ale actului de încetare din viață la autoritatea portului care va urma conform art. 46, iar de va intra vasul într'un port străin se va urma conform art. 47. (Civ. 46, 71, 87). (Civ. Fr. 87).

CAPITOLUL V.

Despre actele stărei civile privitoare la militarii ce se găsesc afară de teritoriul român, său pe teritoriul român, în timp de rebel său de turburări.

73. Actele stărei civile, făcute afară de teritoriul român, său pe teritoriul român în timp de rebel său turburări, și cari privesc la militarii, său alte persoane în serviciu pe lângă armată, vor fi redactate după formele prescise după dispozițiunile de mai sus, afară de excepțiunile coprinse în ar-

ticolele următoare. (Civ. 21, ur. 34, ur. 42, ur. 62, 64, ur. 870, ur.) (Civ. Fr. 88).

74. Quartir-Maestru în fie-care corp de unul sau mai multe batalioane sau escadrone, oficerul comptabil în cele-alte corpuri, vor indeplini funcțiunile de oficerii ai stărei civile. Aceste funcțiuni vor fi indeplinite, pentru oficerii fără trupe și pentru funcționarii armatei, de către intendentul atașat pe lângă armată sau pe lângă corpul de armată. (Civ. 82). (Civ. Fr. 89).

75. Se va păstra în fie-care corp al trupelor un registru al actelor stărei civile pentru oamenii din acel corp, și altul la statul-major al oștirea pentru actele civile relative la oficerii fără trupe și la funcționarii atașați.

Aceste registre se vor păstra ca și cele-alte registre ale corpurilor și ale statelor-majoare și se vor depune în arhivele Ministerului de Resbel la întoarcerea corpurilor sau armatelor în țară, sau la încetarea resbelului sau a

turburărilor în țară. (Civ. 27, 76). (Civ. Fr. 90).

76. Registrele vor fi numerotate și parafate, în fie-care corp, de către oficerul care îl comandă, și la statul-major, de către capul statului-major general. (Civ. 28, 75). (Civ. Fr. 91).

77. Declarațiunile de nascere în oștire se vor face în dece zile după naștere. (Civ. 41, ur.) (Civ. Fr. 92).

78. Oficerul însărcinat cu ținerea registrelor stărei civile va fi dator, în dece zile după trecerea unui act de nascere în registrul său, să adreseze un extract funcționarului stărei civile la locul unde și-a avut în urmă domiciliul tatăl copilului, sau muma, când tatăl nu e cunoscut. (Civ. 74, 87), (Civ. Fr. 93).

79. Publicările căsătoriei militarilor, sau funcționarilor de lângă armată se vor face la locul unde au avut cel din urmă domiciliu. Pe lângă aceasta două-deci și cinci zile mai înainte de săvârșirea căsătoriei, publicațiunile se

Vor pune la ordinea dilei a corpului, pentru cei ce țin de un corp, și la ordinea dilei a armatei pentru oficerii fără trupe și pentru oficerii atașați pe lingă dinsele. (Civ. 49-51, 151, 174) (Civ. Fr. 94).

80. Îndată după înscrierea în registru a actului de serbarea căsătoriei, oficerul însărcinat cu ținerea registrului va trimite o copie funcționarului stărei civile al locului unde căsătorii își vor fi avut cel din urmă domiciliu. (Civ. 62, 74, 78, 87). (Civ. Fr. 95). ¹⁾

81. Actele de încetare din viață se vor face în fie-care corp de către Cuartir-Maestru, și, pentru oficerii fără trupe și funcționarii atașați pe lângă armată, de către intendentul corpului, după încredințarea a trei marlori, și extract după aceste registre se va trimite în dece dile funcționarului stărei civile la locul unde și-a avut cel din urmă domiciliu înce-

talul din viață. (Civ. 21, ur. 33, 64, ur. 74, 78, 87). (Civ. Fr. 96).

82. La cas de morțe în spitalele militare ambulante sau statornice, actul se va redacta de directorul acelor spitale și se va trimite la Cuartirul-Maestru sau la intendentul corpului din care făcea parte încetatul din viață; acești oficeri vor trimite o copie funcționarului stărei civile al locului unde încetatul din viață și-a avut domiciliul în urmă. (Civ. 66, 74, 78, 87). (Civ. Fr. 97).

83. Funcționarul stărei civile de la domiciliul părinților, îndată ce va primi de la armată copia unui act al stărei civile, va fi dator a-l trece în registru. (Civ. 29, 36, ur. 78, 80-82) (Civ. Fr. 98).

CAPITOLUL VI.

Despre rectificarea actelor stărei civile.

84. Când se va cere rectificarea unui act al stă-

1) Conform art. 1, 2, 4 și 16 din regulamentul pentru căsătoriile militarilor, oficerii nu pot

să se căsătorească, până la gradul de căpitan, fără o prealabilă învoire a ministrului de Răsboi.

rei civile, tribunalul competent va judeca, cu drept de apel, ascultând concluziunile procurorului. Părțile interesate se vor chema la judecată, de va fi trebuință. (Civ. 40, 56. — Pr. 80 § 2). (Civ. Fr. 99) ¹⁾.

85. Hotărîrea asupra rectificării nu va putea nici odată fi opusă părților interesate, cari n'au făcut cerere, sau cari n'au fost chiamate la judecată. (Civ. 40, 1201), (Civ. Fr. 100).

86. Hotărîrile asupra rectificării se vor trece în registre de către funcționarul stărei civile, îndată ce ți se vor fi comunicat, și tot de odată se

va face mențiune despre acesta pe marginea actului reformat. (Civ. 35, 36, 48). (Civ. Fr. 101).

TITLUL III.

Despre domiciliu

87. Domiciliul fie-cărui Român, în cât privește exercitarea drepturilor sale civile, este acolo unde și are principala sa aședare. (Civ. 8, ur. 60, 151, ur. 1104. — Pr. 58. — L. Jud. Oc. 63. — P. 151. — Pr. P. 93). (Civ. Fr. 102). ²⁾.

88. Schimbarea de domiciliu se operază prin locuința în fapt într'un alt loc, unită cu intențiunea de a și statornici acolo

1) a. Nici o rectificare nu se mai poate face în actele stărei civile, după înscrierea lor în registru, de cât în urma unei hotărîri judecătorești.

b) Numai Tribunalul civil este competent a judeca chestiunile referitoare la rectificarea unor asemenea acte. (art. 299).

Cererea de rectificare se va adresa Președintelui Tribunalului, unde sunt depuse registrele.

c) Conform art. 1201 hotărîrea dobîndită pe cale de rectificare nu va putea fi opusă de cât persoanelor cari au figurat în instanță, conform principiului: *«res inter alios iudicata aliis non nocet»*.

2) a. Nu trebuie să confundăm domiciliul cu reședința.

Pe când domiciliul este independent de faptul locuirei într'un oraș oare-care, reședința este locul unde cine-va și are sediul său obișnuit. De aci rezultă că cine-va poate avea mai multe reședințe, nu poate avea însă de cât un singur domiciliu. De cele mai multe ori domiciliul unei persoane este la locul reședinței sale. (Alex. pag. 263).

b) Instanțele de fond sunt suverane de a aprecia asupra domiciliului unei persoane, aceasta fiind o pură chestiune de fapt. Cas. I-7/83.

principala aședare. (Civ. 89, 92, 93). (Civ. Fr. 103).¹⁾

89. Dovada intențiunei rezultă din adins declarațiune, făcută atât la autoritatea comunală a locului ce se părăsesce, cât și la acea a locului unde și-a strămutat domiciliul. (Civ. 88, 90). (Civ. Fr. 104).²⁾

90. În lipsă de declarațiune expresă, dovada intențiunei va depinde de împrejurări. (Civ. 89). (Civ. Fr. 105).

91. Cetățenul chiebat într'o funcțiune publică limporarie sau revocabilă, își va păstra domiciliul de mai nainte, de n'a manifestat o altă intențiune. (Civ. 88.) (Civ. Fr. 106.)

92. Primirea unei funcțiuni pe viêtă va trage după sine strămutarea nemijlocită a domiciliului

funcționarului în locul unde este chemat a exercita acea funcțiune. (Civ. 88). (Civ. Fr. 107).

93. Femeia măritată n'are alt domiciliu de cât acela al bărbatului său. Minorele ne-emancipat va avea domiciliul la părintii sau tutorele său; majorele interdis va avea pe al său la curatorele său. (Civ. 196, 250, 390, 452, 454, 1265). (Civ. Fr. 108).³⁾

94. Majorii cari sersesc sau lucrăză obicinnit la altul vor avea acelaș domiciliu ca persóna pe care o sersesc sau la care lucrăză, când vor locui în acelaș loc. (Civ. 93) (Civ. Fr. 109).

95. Domiciliul unei sucasiunii este domiciliul cel din urmă al defunctului. (Civ. 695, 704, 724, 725.

1) a. Intențiunea de a și strămuta domiciliul poate să fie tacită, rezultind din diferite împrejurări, așa că fiind o cestiune de fapt, scapă de sub censura Casatiei. Cas. I 171/83.

b) Conform art. 88 pentru ca să existe schimbare de domiciliu e necesar: intențiunea personală de a și strămuta în alt oraș domiciliul și locuința de fapt în acel oraș. Cas. I 21/91.

2) a. Conform art. 1169 acel care pretinde că și-a schimbat

domiciliul trebuie să dovedească acest fapt la începutul procesului (art. 108 proc. civ).

b) Judecătorii sunt suverani apreciatori în privința admiterii probei schimbării domiciliului. Cas. I-21/91.

3) Sunt numai două cazuri în care femeia măritată poate să aibă un domiciliu al ei propriu: femeia comerciantă și femeia epitroapă a bărbatului său interdis (art. 452).

733. — Pr. 63). (Civ. Fr. 110).

96. Domiciliul unei persoane juridice este acolo unde acea persoană juridică își are centrul administrațiunei sale. (Civ. 87. — Pr. 75).¹⁾

97. Când părțile saū una din ele își va alege, pentru executarea unui act, domiciliul în altă parte de cît unde este domiciliul real, citațiunile, cererile și urmăriirile relative la acel act se vor putea face la domiciliul prevădut prin disul act și înaintea judecătorului aceluia domiciliu. (Civ. 157, 969, 977, 1781. — Pr. 64) (Civ. Fr. 111).²⁾

TITLUL IV.

Despre absenți, adică cei cari lipsese de la locul lor.

CAPITOLUL I.

Despre absentă presumată.

98. De va fi trebuință

1) a) Ast-fel Statul, Comunele, Societățile comerciale.

b) Statul, ca persoană juridică, și are domiciliul în Bucuresci. Cas. I 380|73.

2) a) Alegerea de domiciliu nu poate să aibă loc de cît în virtutea unei convențiuni dintre părți.

b) Chiar și acțiunea, pentru anularea unui contract, se poate în-

a îngriji de administrațiunea totală, saū a unei părți a averei lăsate de către o persoană care se presupune a fi absentă, și care n'are un imputernicit, Tribunalul de prima instanță va lua dispozițiunile convenite, după cererea părților interesate. (Civ. 100, 101, 107, 108, 1719. — Pr. 621 ur.) (Civ. Fr. 112).

99. Tribunalul, după cererea părții cele mai stăruitoare, va însărcina un curatore spre a reprezenta pe cei presupuși absenți la inventare, socoteli, împărțeli și desfaceri la care s'ar afla interesați. (Civ. 120, 121, 730, 747, 749, 1530. — Pr. 668) (Civ. Fr. 113).

100. Ministerul public este special însărcinat de a priveghia asupra intereselor persoanelor pre-

tenta la Tribunalul domiciliului ales. Cas. I 441|90.

c) Când e vorba de o alegere de domiciliu, se poate deroga de la regula stabilită prin art. 65 proc. civ. Cas. I 441|90.

d) Este valabilă convențiunea părților care recunosc competența unui Tribunal străin. Cas. I 371|83.

supuse absente, și va lua cuvîntul în toate cererile privitoare la dînsule. (Civ. 98, 102, ur. 111.—Pr. 80 § 8) (Civ. Fr. 114).

CAPITOLUL II.

Despre declarația absentei.

101. Când o persoană nu se va mai arăta la locul domiciliului său, sau al reședinței sale, și nici a lăsat procură pentru administrațiunea averii sale, și dacă în curs de 4 ani nu va avea nimeni știință despre dînsa, părțile interesate se vor putea adresa cu cerere la tribunalul de prima instanță, spre a o declara absentă.

Iar dacă va fi existînd o procură pentru administrațiunea averii sale, părțile interesate nu vor putea cere a se declara absentă de cât după zece ani deplină de când a dispărut persoana, sau de la primirea celor din urmă științe de la ea. (Civ. 98, 106,—Pr. 622, ur.) (Civ. Fr. 115).

102. Spre a constata absența, tribunalul, după înscrisuri și dovezi produse, va ordona a se face o cer-

cetare în ființa procurorului în ocolul domiciliului și acela al reședinței, de vor fi osebite. (Civ. 87, 100) (Civ. Fr. 116).

103. Tribunalul statuind asupra cererei va avea în privire motivele absentei, și cauzele cari au putut să împiedice de a avea știință despre persoana presupusă absentă. (Civ. Fr. 117).

104. Indată ce se va da o hotărîre, fie pregătitoare, fie definitivă, procurorul va trimite copie după dînsa Ministerului Justiției, spre a se publica prin Monitorul Oficial. (Civ. 100, 105) (Civ. Fr. 118).

105. Hotărîrea declarațiunei de absență nu se va da de cât un an după hotărîrea care a ordonat cercetarea. (Civ. 102, 104) (Civ. Fr. 119).

CAPITOLUL III.

Despre efectele absentei.

Secțiunea I.—*Despre efectele absentei în privința averii ce absentele posedă în ziua dispărerei sale (lipsirei sale).*

106. Dacă absentele nu va fi lăsat procură pentru administrarea averii sale,

atunci acei cărî ar fi fost moștenitorii săi, în ziua când el a dispărut (s'a făcut nevădut) sau când s'a primit cele din urmă științe de la densus, (moștenitorii presuntivi) vor putea cere, în virtutea hotărârei judecătorești definitive, prin care se va fi declarat absența, punerea lor în posesiune provizorie pe averea ce absentele avea în ziua pornirii sale, sau a primirii celor din urmă științe de la densus, cu îndatorire însă pentru aceștia de a da cauțiune despre buna lor administrare. (Civ. 107—109, 120, ur. 652, 1652, 1675, ur. — Pr. 392, 621) (Civ. Fr. 120).

107. Dacă absentele va fi lăsat procură, atunci moștenitorii săi presuntivi nu vor putea cere de la Tribunaluri punerea lor în posesiune provizorie de cât după dece ani deplinî de când el a dispărut, sau de la primirea celor din urmă științe de la el. (Civ. 101, 108) (Civ. Fr. 121).

108. Tot ast-fel se va urma și când termenul procurii ar expira, și, în asemenea cas, se va procede

la administrarea averii absentului potrivit regulilor statornicite prin capitolul I din acest titlu. (Civ. 98, ur. 107) (Civ. Fr. 122).

109. După ce moștenitorii presuntivi vor fi fost puși în stăpînire provizorie, testamentul, dacă va exista, se va deschide după cererea părților interesate, sau a procurorului tribunalului, și legatarii, donatarii, precum și toți aceia, cărî aveau asupra averii absentului drepturi subordonate morței absentului, le vor putea exercita provizoriu, cu îndatorire din parte-le de a da cauțiune. (Civ. 100, 119, 557, 565, 801, 825, 889, 895, 899, 1485, 1523, 1552, 1652, 1675.—Pr. 392) (Civ. Fr. 123).

110. Posesiunea provizorie nu va fi considerată de cât ca un deposit, care va da celor ce au dobândit'o dreptul de a administra averea absentului, cu îndatorire din parte-le de a da sêma absentului, când s'ar arăta, sau se va proba existența sa. (Civ. 106, 109, 111, 112) (Civ. Fr. 125).

111. Cei ce vor fi dobândit punerea în posesiune provisorie, vor fi datorii a stării pentru facearea inventariului averii mișcătoare și a înscrisurilor absentelui în ființa procurorului tribunalului de prima instanță.

Tribunalul va ordona, în cas de trebuință, vîndarea averii întregi mișcătoare, sau a unei părți dintr'însa. În cas de vîndare, atît prețul ei cît și veniturile se vor capitaliza în bani sau în pămînt.

Cei ce vor fi dobîndit punerea în posesiune provisorie, vor putea, pentru propria lor siguranță, cere de la tribunal orînduirea unui expert care să revizeze averea nemișcătoare și să descrie starea ei printr'un proces-verbal, care se va aproba de tribunal, în prezența procurorului; cheltuelile acestei lucrări vor fi în sarcina averii absentelui. (Civ. 100, 106, 110, 1432. — Pr. 211, ur. 431, ur. 668, ur.) Civ. Fr. 126).

112. Cei cari, în puteșea punerii lor în posesiune provisorie sau a administrațiunei legale, se

vor fi folosit de averea absentelui, nu vor fi datorii a întorce absentului de cît a cincea parte din venit, dacă existența lui va fi dovedită înainte de cincispredece ani deplinii, din ziua cînd el a dispărut, și a decea parte cînd existența lui se va dovedi după cincispredece ani deplinii.

Veniturile vor fi în întregime ale moștenitorilor presuntivi, cînd au trecut trei-decî ani deplinii de la ziua declarațiunei absenței, sau una sută ani de la ziua născerei absentului. (Civ. 106, 114, 123, 545, 548, 549, 552, 553) (Civ. Fr. 127).

113. Cei cari se folosesese de averea absentelui numai în virtutea punerii în posesiune provisorie, nu vor putea întrîina, nici ipoteca averea lui cea nemișcătoare. (Civ. 110, 117, 401, 427, 1004, 1268, 1769, 1771) (Civ. Fr. 128).

114. Dacă absența se va prelungi trei-decî ani, din ziua punerii în posesiune provisorie, sau dacă se vor fi împlinit una sută de ani deplinii de la născerea absentului, cautiunile date

se vor ridica, toți cei îndrituiți vor putea cere de la tribunalul de 1-a instanță împărțeala averei absentelui, și punerea în posesiune definitivă. (Civ. 106, 112, 117, 118, 728 ur.) (Civ. Fr. 129).

115. Moștenirea absentelui va fi deschisă din ziua morții lui dovedită, în folosul moștenitorilor celor mai apropiați în ziua morții, și cei cari se vor fi folosit de averea absentelui, vor fi datorii a o restitui acestora cu rezerva veniturilor ce li se cuvine lor, în virtutea art. 112. (Civ. 106, 120, ur.) (Civ. Fr. 130).

116. Dacă absentele revine, sau dacă se dovedește existența lui în timpul punerii în posesiune provizorie, efectele hotărârii prin care s'a declarat absența vor înceta, însă fără prejudiciul, dacă va fi trebuință, a măsurilor conservatorii, prescrise la capitolul I din acest titlu, pentru administrarea averei. (Civ. 98 ur. 117 ur.) (Civ. Fr. 131).

117. Dacă absentele se ivesce, sau dacă existența

lui este dovedită, chiar și după punerea în stăpânire definitivă, el își va primi averea în starea în care s'ar găsi, precum și prețul lucrurilor înstrăinate din ea, sau cele cumpărate cu prețul averei celei vândute, fără a putea urmări acea avere, dacă va fi trecută la o a treia persoană. (Civ. 114, 118) (Civ. Fr. 132).

118. Copii și descendenții în linie dreaptă ai absentului pot asemenea, în termen de 30 ani de la punerea în definitivă stăpânire, a cere restituirea averei absentelui, după cum s'a dis în art. precedent. (Civ. 114, 117, 1876) (Civ. Fr. 133).

119. După darea hotărârii prin care s'e declarat absența, verii-cine ar avea drepturi contra absentelui, nu le va putea exercita de cît în contra celor ce vor fi fost puși în posesiunea averei lui, sau în contra celor ce vor fi avînd administrațiunea legală. (Civ. 106, 114) (Civ. Fr. 134).

Secțiunea II. — *Despre efectele absenței în privirea drepturilor eventuale care se pot cuveni absentului.*

120. Veri cine va reclama un drept deschis unei persoane, a cărei existență nu va fi recunoscută, este dator a dovedi, că acea persoană exista în timpul când dreptul s'a deschis pentru dinsa. (Civ. 99, 121, ur. 654, 668, 924, 1651) (Civ. Fr. 135).

121. Dacă se va deschide o moștenire, care s'ar cuveni unui individ, a cărui existență nu este cunoscută, ea se va da numai acelorora cu cari individul s'ar fi găsit în drept d'a concura, sau acelor ce aveau drept d'a o dobândi în lipsă-i. (Civ. 99, 120, 122, ur. 654, 664, 665, 666, 668) (Civ. Fr. 136).

122. Dispozițiunile cuprinse în precedentele două articole își vor avea puterea lor, fără prejudiciul acțiunilor, prin care se cere o moștenire sau alte drepturi ce se vor cuveni absentului ori reprezentanților săi, și nu se vor perde de cât după trecerea termenului sta-tornicît pentru prescrip-

țiune. (Civ. 117, 120, ur. 701, 974, 996, 1097, 1607, 1554, 1557, ur. 1803, 1886, 1890, ur. 1895, ur. 1909). (Civ. Fr. 137).

123. Pe cât timp absentele nu se va arăta, sau acțiunile nu se vor exercita în numele său, cei ce vor fi primit moștenirea, vor dobândi în deplină proprietate veniturile luate de dinșii, cu bună credință. (Civ. 485, 486, 487, 1898). (Civ. Fr. 138).

CAPITOLUL IV.

Despre privegherea copiilor minorî ai tatălui, care a dispărut.

124. Dacă tatăl dispărut a lăsat copii minorî, făcuți cu soția sa înainte plecării sale, muma va avea privegherea asupra lor și va exercita toate drepturile bărbatului, în privința educațiunei și a administrațiunei averei lor. (Civ. 132, 327, 330, 331, 335, 338, 343. (Co. 10-13). (Civ. Fr. 141).

125. Dacă muma va fi încetat din viață în timpul de șese luni din ziua când tatăl a dispărut, sau dacă ea ar muri, mai înainte

d'a se declara absența la tribunal, privegherea copiilor se va încredința de către consiliul de familie la ascendenții cei mai apropiați, și în lipsa lor unui tutore provisoriu. (Civ. 98, 126, 344, 355, ur.) (Civ. Fr. 142).

126. Tot ast-fel se va urma și în cazul când unul din soți, dispărînd, ar fi lăsat copii minori din altă căsătorie. (Civ. 125, 344, 347, 348). (Civ. Fr. 143).

TITLUL V.

Despre căsătorie.

CAPITOLUL I.

Despre însușirile și condițiunile necesarii spre a se putea să-cârși căsătoria.

127. Nu este iertat bărbatului înainte de 18 ani și femeii înainte de 15

ani să se căsătorească. (Civ. 128, 166, 167, ur. 948). (Civ. Fr. 144). ¹⁾

128. Numai Domnul poate da dispense de vîrstă pentru motive grave. (Civ. 31, 150). (Civ. Fr. 145).

129. Nu este căsătorie când nu este consimțiment. (Civ. 162, 163, 183, 184, 286, 448, 952, 953, ur. — P. 282). (Civ. Fr. 146). ²⁾

130. Nu este iertat a trece în a doua căsătorie fără ca cea dintîiu să fie desfăcută. (Civ. 153, 166, 169, 172, 183, 183, 184, 209, 210. — P. 271). (Civ. Fr. 147). ³⁾

131. Băiatul care n'are vîrsta de două-zeci și cinci ani deplină, precum și fata care n'are vîrsta încă de două-zeci și unu ani deplină nu se pot casători

1) După art. 230 al Pravilei lui Matei Basarab și art. 70 al Codului Calimach, fetele se puteau căsători la 12 ani, iar bărbații la 14 ani. In Codul civil actual, legiuitorul nostru netraducînd cuvîntul «*révôlue*» din textul francez, s'ar crede că la noi e de ajuns ca fetele să fi intrat în al 15-a an, iar bărbații în al 16-a, pentru a se putea căsători, nefiind nevoie de a'î avea *implinită*. Tribunalele variază în soluțiunile lor, cu privire la acest

fapt. D-nul D. Alexandrescu susține afirmativa. (Op. cit. pag. 6, vol. II).

2) După art. 85, Codul Calimach, *logodna* era un adevărat contract obligator. Astă zi, după principiile legilor actuale ea nu are nici o putere obligatorie, ruperea ei putînd da nascere numai la o acțiune în daune, conform art 998.

3) După pravila lui Vasile Lupu și Matei Basarab, bigamia sau poliandria era pedepsită cu pedepse corporale foarte severe.

fără consimțimentul tatălui și al mamei.

La cas de desbinare între tată și mamă, consimțimentul tatălui este de ajuns. (Civ. 59, 132, ur., 141-142, 164, 165, 168, 179. — P. 162). (Civ. Fr. 148).

132. Dacă tatăl său muma a murit, sau dacă unul din ei se găsește în neputință d'a manifesta voința sa, consimțimentul celuilalt este de ajuns pentru săvârșirea căsătoriei. (Civ. 98, ur. 124, 133, 138, 141, 142, 164, ur. 448. — P. 162). (Civ. Fr. 149).

133. Dacă tatăl și muma sunt morți, sau dacă se găsește în neputință d'a manifesta voința lor, atunci bunul și buna despre tată și, în lipsa acestora, bunul și buna despre mamă țin locul acestora.

Dacă este desbinare, aceasta va fi considerată ca consimțiment. (Civ. 59, 98, ur. 125, 164, ur. 448. — P. 162). (Civ. Fr. 150).

134. Copii legiuitori care vor fi ajuns în vîrstă prescrisă de Art. 131 sunt datorii, înainte de a se căsători, a cere prin un act

respectuos și formal consiliul tatălui și al mamei ori al bunilor, când tatăl și muma sunt morți sau în neputință de a manifesta voința lor. (Civ. 98, ur., 135, ur. 140, 329, 448). (Civ. Fr. 151).

135. Neprimindu-se nici un răspuns, sau un răspuns negativ, dupe o lună de la cea întâiu cerere respectuoasă, se va repeta această cerere de două ori în interval de o lună între fie-care cerere: la expirarea lunii a treia căsătoria se poate face, ori care ar fi rezultatul cererei respectuoase, fie și tăcerea. (Civ. 134, 136, 140, ur.) (Civ. Fr. 152).

136. După împlinirea vârstei de 30 ani, căsătoria se va putea face la o lună după trimiterea actului respectuos. (Civ. 135). (Civ. Fr. 153).

137. Actul respectuos se va comunica, prin organul primarului comunei, persoanelor cuvenite sau în lipsa lor la domiciliu și primarul va da chitanță formală celor ce au făcut actul respectuos, spre a le servi de dovadă, că s'au

conformat legei. (Civ. Fr. 154).

138. Când acela cărui s'ar fi cuvenit a se face actul respectuos, va fi absentă căsătoria se va face și fără un asemenea act, dacă viitorii sofi vor înfățișa hotărîrea tribunalului de prima instanță, prin care s'a declarat absența, sau cel puțin copie după ordinul tribunalului pentru a se face cercetare despre absență. (Civ. 56-58, 59, 87, 102, 105, 124, ur. 140) (Civ. Fr. 155).

139. Oficerul stărei civile care va fi celebrat căsătoria băeților sau a fetelor neajunși încă în vîrsta prescrișă la art. 131, fără consimțimîntul persoanelor îndrituite a l da după Art. 131, 132 și 133, va fi pedepsit, după cererea persoanelor interesate sau a ministerului public, conform Art. 162, din codicile penale. (Civ. 59, 62 § 4, 131, ur. 140, 164.—P. 162.—Pr. P. 60, 187) (Civ. Fr. 156) ¹⁾.

140. Oficerul stărei civile care va fi celebrat cu-

nunția fără să existe dovadă că s'a făcut actul respectuos, când acesta este cerut de lege, va fi pedepsit cu închisoare de la o lună până la trei, și cu amendă de la una sută până la trei sute de lei. (Civ. 134-138.—P. 162) (Civ. Fr. 157).

141. Copilul natural care va fi pierdut pe muma sa, sau a cărui mamă se va afla în neputință de a manifesta dorința sa, nu se va putea căsători înainte de vîrsta de două-deci și cinci de ani, fără consimțimîntul tutorelui său. (Civ. 98 ur. 142, 355 ur. 448) (Civ. Fr. 159).

142. Când tatăl, muma, bunii și bunele sunt morți, sau în neputință de a manifesta voința lor, atunci băeții, dacă n'a ajuns încă la vîrsta de două-deci și cinci ani, și fetele la aceea de două-deci și unu, nu se pot căsători, fără a cere consimțimîntul consiliului de familie. (Civ. 355, ur. 448.—Pr. 638) (Civ. Fr. 160).

143. În linie directă este oprită căsătoria cu de-

1) Conform art. 164 și 165 căsătoria săvîrșită fără consimțimîntul părților poate fi anulată,

iar funcționarul care a celebrat-o va fi pedepsit conform art. 162 Cod. penal.

săvîrșire între ascendenți și descendenți și între afiniți (cuscii) de aceeași linie, fără deosebirea înruderii de legiuită sau nelegiuită însoțire. (Civ. 166, 169, 172, 313, 661, ur.) (Civ. Fr. 161).

144. În linie colaterală, căsătoria este oprită pînă la a patra spiță inclusiv, fără deosebirea înruderii de legiuită sau nelegiuită însoțire, și între afiniți (cuscii) de aceeași spiță. (Civ. 150, 166, 169, 172, 313, 661, 663) (Civ. Fr. 162) ¹⁾.

145. La rudenia din Sf. Botez se oprește căsătoria între nașii și ființe, precum și între nașă și fin) ²⁾.

146. Tatăl adoptiv nu poate să se căsătorească cu adoptata sa, nici cu fiica acesteia, nici cu femeia fiului său adoptiv. (Civ. 147, 309, ur. 313) ³⁾.

147. Adoptatul fiu nu se poate căsători cu aceea

ce a fost femeia înfitorului tată, nici cu fiica lui, nici cu mama lui, nici cu sora mamei lui sau a tatălui său. (Civ. 146, 309, ur.) ⁴⁾

148. Nu este slobodă a se căsători cineva cu adoptata soră a tatălui său, a mamei, a bunului său a buneii sale. (Civ. 309, ur.).

149. Tutorele sau curatoarele nu se poate căsători cu nevîrșnica ce se află sub tutela sa.

Asemenea nici tatăl tutorelui, nici fratele acestuia care încă se află sub părinteasca putere, nici fiul tutorelui nu poate lua în căsătorie pe pupilă, fără de primirea și înscrierea adevărată a tribunalului coprindețoare ca acest tutore a dat pentru toate socoteală lămurită, și că însoțirea minorei cu el, sau cu altul din numitele persoane, va fi spre folosul

1) a. După Codul Calimach căsătoria era oprită pînă la a 8-a spiță.

b) După legea actuală, două frați nu pot lua două surori, ei fiind afini în a doua spiță.

2) Căsătoria săvîrșită în contra acestui articol nu poate să fie anulată și nici ofițerul public, care a săvîrșit-o pedepsit. (Alex.

pag. 24. vol. II).

3) Vezi nota art. 145. În Rusia Austria și Germania, adopțiunea nu dă naștere la nici o piedică la căsătorie.

4) Prohibițiunile coprinse în art. 146, 147 și 148 sunt împrumutate din Codul Calimach, (art. 95, 96 și 97).

ei. (Civ. 349, ur. 355, ur. 390, 415, ur.).

150. Cu toate acestea Domnul, pentru motive grave, va putea acorda dispensă din prohibițiunile cuprinse în Art. 144 din acest codice, adică pentru căsătoriile dintre cumnați și cumnate, și pentru acele dintre veri și vere. (Civ. 128, 144) (Civ. Fr. 164).¹⁾

CAPITOLUL II

Despre formalitățile relative la celebrarea căsătoriei.

151. Căsătoria se va celebra în public înaintea ofierului stărei civile al domiciliului uneia din părțile care se însotesc. (Civ. 49, 60, 87, 173, 175. — P. 166) (Civ. Fr. 165)²⁾.

152. Căsătoria săvârșită în țară străină, între Români, sau între Români și străini; va fi puternică și în țară, dacă se va fi celebrat după formele usitate în acea țară, și dacă

Românul nu va fi contra-venit dispozițiilor cuprinse în Capit. precedent. (Civ. 2, 34, 35, 127—150, 174, 176) (Civ. Fr. 170)³⁾.

CAPITOLUL III

Despre opozițiunile la Căsătorie

153. Dreptul de a forma opozițiune la celebrarea căsătoriei, îl are persoana legată prin căsătorie cu una din părțile contractante. (Civ. 52, ur. 130, 157, 160, 161) (Civ. Fr. 172).

154. Tatăl și, în lipsa tatălui, mama, iar în lipsa și a tatălui și a mamei, bunul și buna pot forma opozițiune la căsătoria copiilor și descendinților lor, chiar de vor avea vârsta de 25 de ani împliniți, sau de 21 ani împliniți pentru fete. (Civ. 52, ur. 131, ur. 135, ur. 157, 160, 161) (Civ. Fr. 173).

155. În lipsă de ascendenți fratele său sora, unchiul său mătușă, verul

1) După canoane, dispensele erau acordate de Episcopii respectivi.

2) a) Căsătoria civilă este perfectă și fără benedictiunea religioasă. Cas. I. 184.

b) Căsătoria este un contract

civil, supus formelor arătate în Codul civil. Cas. I. 261|79.

3) Românul care s'ar căsători în străinătate n'are nevoie, la re-intoarcerea sa în țară, să ceară transcrierea actului său.

saŭ vara primară, fiind în legitimă vîrstă, pot forma opozițiune, însă numai în casurile următoare:

1. Cînd consimțimîntul consiliului de familie, cerut de art. 142, nu s'a dobîndit.

2. Cînd opozițiunea este bazată pe starea de smintire a viitorului soț; această opozițiune a căreia anulare o poate pronunța tribunalul, fără nici o instrucțiune saŭ formalitate, nu se va primi de cît numai cu îndatorire pentru oponente de a cere interdicțiunea și de a dobîndi, în privirea ei, hotărîre formală, în termenul ce i se va da de tribunal. (Civ. 142, 157, 160, 461, 135. ur.—Pr. 643) (Civ. Fr. 174).

156. În cele două cazuri, prevădute în articolul precedent, tutorele saŭ curatorul nu va putea, în tot cursul tutelei saŭ curatelei, a forma opozițiune fără a fi fost autorizat de către un consiliu de familie, pe care-l va putea convoca. (Civ. 155, 355, ur.—Pr. 638) (Civ. Fr. 185).

157. Veri-ce act de opozițiune va arăta însuși-

rea, care dă oponentului drept de a o forma, alegerea de domiciliu, în locul unde căsătoria urmază a se celebra, precum și motivele opozițiunii, afară numai dacă va fi fost cerută de către un ascendent. Toate acestea sub pedeapsă de nulitate a actelor și sub interdicțiune pentru oficerul de stare civilă, care ar fi vădat actul ce cuprinde opozițiunea conform art. 52. (Civ. 52-55, 97, 160, 161) (Cv. Fr. 176).

158. Tribunalul de prima instanță va hotărî pînă în zece zile asupra cererii de anularea opozițiunii. (Civ. 159) (Civ. Fr. 177).

159. Dacă urmează apel, citațiunile se vor face pînă în trei zile, de la primirea apelului, iar hotărîrea se va da cel mai tîrziu pînă în zece zile de la data citațiunii. (Pr. 316) (Civ. Fr. 178).

160. Dacă urmează recurs în Casațiune, pricina se va trata de urgență, și se va da hotărîre cel mult pînă în termen de o lună de la data primirii recursului.

161. Respingându-se opozițiunea, oponentii dacă nu vor fi ascendenți, se pot osîndi la despăgubire. (Civ. 157, 998, 1084.—Pr. 143, 144) (Civ. Fr. 179).

CAPITOLUL IV

Despre cererî de nulitate a căsătoriei

162. Căsătoria care se va fi făcut fără consimțimentul ambilor soți, sau a unuia din ei, se poate ataca numai de către soți, sau de către acela din ei, al cărui consimțiment nu a fost liber.

Dacă a urmat eróre asupra persoanei fizice căsătoria se poate ataca numai de către acela din soți, care a fost amăgit. (Civ. 129, 163, 183, 184, 953-958, 960.—P. 280-282). (Civ. Fr. 180).

163. In cazul prevădut la articolul precedent cererea de anulare nu se mai poate primi, dacă a urmat împreună viețuire în curs de șese luni, cari se vor socoti de când soțul a dobândit deplina sa libertate, sau de când a recunoscut erórea. (Civ.

162, 1167, 1190). (Civ. Fr. 181).

164. Căsătoria contractată fără consimțimentul tatălui său al mumei, al ascendenților, sau al consiliului de familie, în ca-surile în care acest consimțiment este necesar, se poate ataca numai de către acei al căror consimțiment este cerut. (Civ. 131-133, 141, 142, 165, 183, 184. — P. 162). (Civ. Fr. 182).

165. Cererea de nulitate nu mai poate fi por-nită de către ascendenții al căror consimțiment era cerut, dacă căsătoria va fi aprobată anume sau prin tăcere de către acei al căror consimțiment era necesar, sau dacă a trecut un an de când a cunoscut căsătoria, fără reclamațiune din parte-le. (Civ. 131, 133, 154). (Civ. Fr. 183).

166. Orî-ce căsătorie contractată în contra dispozițiunilor coprinse la art. 127, 130, 143 și 144, poate fi atacată atât de către însuși soții, cât și de către toți aceia cari au vre-un interes la acesta,

precum și de către ministerul public. (Civ. 167, ur. 169, 172, 183, 184.—P. 280-282). (Civ. Fr. 184). ¹⁾

167. Cu toate acestea căsătoria contractată de consoții cari n'aveau încă vârsta cerută pentru a putea contracta căsătorie, sau din care unul numai nu ajunsese încă în această vârstă, nu se mai poate ataca :

1. Dacă au trecut șese luni de când acești consoți sau unul din ei au ajuns la vârsta competentă.

2. Dacă femeia care nu avea încă această vârstă a devenit grea înaintea expirării acelor șese luni. (Civ. 127, 166, 172). (Civ. Fr. 185).

168. Tatăl, muma, ascendinții și familia care au consimțit la căsătoria contractată, în cazul prevedut prin articolul precedent, n'au dreptul de a cere nulitatea ei. (Civ. Fr. 186).

169. Persónele cari întentéză acțiune de nulitate contra unei căsătorii

numai într'un interes pecuniar, nu o pot intenta de cât când acel interes este un interes actual. (Civ. 168, 173). (Civ. Fr. 187).

170. Soțul, în prejudiciul căruia s'a contractat o a doua căsătorie, poate cere nulitatea acestei din nouă căsătorii. (Civ. 130, 169, 171, ur. 183, 184.—P. 271). (Civ. Fr. 188).

171. Dacă acei din urmă căsătorii opun nulitatea căsătoriei celei d'întăiu, se va judeca prealabil validitatea sau nulitatea a celei căsătorii. (Civ. 170, 172). (Civ. Fr. 189).

172. Procurorul în toate casurile, cărora s'a aplicat art. 166, însă cu modificățiunile prescrise la art. 167, poate, și e dator să cêră nulitatea căsătoriei în timpul vieții ambilor soți și condamnarea lor la despărțire. (Civ. 181, ur.). (Civ. Fr. 190).

173. Ori-ce căsătorie, care s'ar fi făcut în taină și nu s'a celebrat înaintea oficerului competente al stărei civile, se poate a-

1) Ministerul public nu figurează în cererile de nulitate ale

căsătoriei de oit cu parte principală. Cas. I. 184.

taca de către însuși soțul, de către tatăl și muma, de către ascendinți și de către toți aceia cari au la acesta un interes actual, precum și de către ministerul public. (Civ. 49, ur. 61, ur. 151, 154, 174, 175, 178). (Civ. Fr. 191).

174. Dacă căsătoria n'a fost precedată de cele două publicațiuni prescise de lege, sau dacă intervalul timpului prescrist pentru publicațiuni și celebrare nu s'a observat, procuratorul va provoca în contra oficerului stărei civile o amendă bănească, care nu va putea trece peste 300 lei, și în contra părților contractante sau în contra acestora, sub puterea cărora ele au făcut această contravențiune, o globire proporțională cu averea lor. (Civ. 49, ur.) (Civ. Fr. 192).

175. La pedepsele pronunțate prin articolul precedent, se vor supune persoanele însemnate în el, pentru ori-ce contravențiune la regulile prescise în art. 151, chiar de nu s'ar considera aceste contravențiuni îndes-

tulătoare pentru a se pronunța nulitatea căsătoriei. (Civ. 60, 61) (Civ. Fr. 193).

176. Nimeni nu poate reclama titlul de soț și efectele civile ale căsătoriei, dacă nu presintă un act de celebrațiune a căsătoriei, înscris în registrul stărei civile, afară de casurile prevădute de art. 33 sub titlul «*actele stărei civile*», (Civ. 27, ur. 32, 38, 62, 177, 180. (Civ. Fr. 194).

177. Posesiunea de stat nu va putea dispensa pe acei ce se pretind căsătoriți și o invocă, de a înfățișa actul de celebrarea căsătoriei înaintea oficerului stărei civile. (Civ. 62, 176, 178, 294). (Civ. Fr. 195).

178. Când este posesiunea de stat, și când se înfățișează actul de celebrarea căsătoriei înaintea oficerului stărei civile, soții nu pot fi primiți a contesta validitatea acestui act. (Civ. 62, 173, 176, ur. 294). (Civ. Fr. 196).

179. Cu toate acestea dacă în casurile prevădute la art. 176 și 177, există copii făcuți de două

persoane, cari au viețuit împreună în public ca bărbat și femeie, și cari amândouă au încetat din viață, legitimitatea copiilor nu se poate contesta, sub singurul cuvânt că nu se reprezintă actul de căsătorie, ori când această legitimitate se dovedește prin o posesiune de stat necontradisă prin actul de naștere. (Civ. 180, 292-295) (Civ. Fr. 197).

180. Când dovada celebrării legale a căsătoriei se află dobândită prin rezultatul vre-unei procedurii criminale, înscrierea sentinței în registrele stărei civile, asigură căsătoriei, din ziua celebrării sale, toate efectele civile atât în privirea consoților, cât și în privirea copiilor născuți din acea căsătorie. (Civ. 27, 181, 182, 299, 300. — P. 123-125, 140, 203-205) (Civ. Fr. 198).

181. Dacă soții sau unul din ei a încetat din viață, fără a fi intentat vre-o acțiune, acțiunea civilă poate fi intentată de către reprezentanții lor, sau singuri pentru sine, sau tot de o dată cu ac-

țiunea publică intentată de către Procuror. (Civ. 172, 174, 182, 299, 300. — Pr. P. 4. 12). (Civ. Fr. 199).

182. Dacă funcționarul stărei civile, sau oricare alt autor al fraudei a încetat din viață, când s'a intentat acțiunea în contra sa, moștenitorii lui vor fi urmăriți înaintea tribunalului civil, pentru despăgubire de către procuror în ființa părților interesate și după denunțarea acțiunii făcute din parte-le. (Civ. 33, 37, 653) (Civ. Fr. 200).

183. Căsătoria care s'a declarat nulă totuși produce efectele sale civile, atât în privirea soților cât și în privirea copiilor, dacă ea s'a contractat cu bună credință. (Civ. 127, 130, 143, ur. 162, 164, 166, 173, 184, 486, 487, 1898) (Civ. Fr. 201).

184. Dacă buna credință există numai din partea unuia din ambii soți, căsătoria produce efectele sale civile numai în favoarea soțului celui cu bună credință și a copiilor născuți din acea căsătorie. (Civ. 183) (Civ. Fr. 202).

CAPITOLUL V

Despre obligațiunile ce isvorăsc din căsătorie.

185. Căsătorii con-tractează împreună, prin singurul fapt al căsătoriei, îndatorirea de a alimenta a întreține și a-și educa copiii, (Civ. 190, ur. 314, 338, ur. 759, 1253, 1266). (Civ. Fr. 203¹).

186. Copilul nu poate cere de la tată, sau mamă vre-o parte din averea lor, spre a se căsători, sau a-și crea vre-un stabiliment. (Civ. Fr. 204).

187. Copii sunt datorii a da alimente tatălui și mamei lor, și celor-alți ascendenți cari se vor afla în lipsă. (Civ. 185, 189, ur. 314, 831, 1253) (Civ. Fr. 205).

188. Ginerii și nurorile sunt datorii asemenea și în aceleași împrejurări a da alimente socrului și sócrei. Acastă îndatorire încetază însă ;

1. Când sócra se căsătorește de a doua óră.

1) Soții, prin simplul fapt al căsătoriei, fiind obligați de a întreține și educa copiii, urmează că femeia separată de bunuri este supusă acestei obligațiuni, când bărbatul este sărac. Cas. I.

2. Când acela din soți care producea afinitatea (cuscria) și copii născuți din căsătorie sa cu cel-alt soț, au murit. (Civ. 187, 189, ur. 1253) (Civ. Fr. 206).

189. Obligațiunile ce rezultă din aceste dispozițiuni sunt reciproce. (Civ. 187, ur.) (Civ. Fr. 207).

190 Alimentele se dau în proporțiune cu trebuința acelor cari le reclamă, și cu starea aceluia care e dator să le întempline. (Civ. 191, ur. 1041) (Civ. Fr. 208²).

191. Când acela care dă, sau acela care primesce alimentele ajunge într'o stare ast-fel, că unul nu le mai poate da sau cel-alt nu mai are nevoie de ele în total sau în parte, se poate cere a fi apărat, sau a se face reduțiune din ceea ce da. (Civ. 192) (Civ. Fr. 209).

192 Dacă persóna care e datóre a înlesni trebuințele viețuirei, va justifica că nu mai poate plăti

248|90.

2). Fixarea cuantumului pensiunii alimentare este lăsată la suverana apreciere a Trib. Cas. I. 273|84.

pensiune de întreținere, tribunalul poate, după ce va cerceta și se va încredința de adevăr, să ordoneze ca să primescă în locuința sa, să alimenteze și să întrețină pe acela căruia era dator a da aceea pensiune. (Civ. 193) (Civ. Fr. 210).

193. Tribunalul va hotărâi asemenea dacă tatăl său muma, care va oferi a primi să alimenteze și să întrețină în casa sa pe copilul, căruia este dator a da mijloace de viațuire, va putea fi scutit de plata pensiunii în bani. (Civ. 185, 192) (Civ. Fr. 211).

CAPITOLUL VI

Despre drepturile și datoriile respective ale soților.

194. Soții își datoresc unul altuia credință, sprijin și ajutor. (Civ. 61, 195,

ur. 211, ur. 1224, 1225, — P. 269, 270) (Civ. Fr. 212).

195. Bărbatul e dator protecțiune femeii, femeia ascultare bărbatului. (Civ. 1224, 1225) (Civ. Fr. 213).

196. Femeia este datoră să locuiască împreună cu bărbatul său, și să-l urmeze ori în ce loc va găsi el de cuviință să și stabilească locuința sa: bărbatul este dator a o primi și a-i înlesni tot pentru viațuirea ei, după starea și puterea sa. (Civ. 93, 185, 250, 277, 1075—1077, 1083) (Civ. Fr. 214¹).

197. Femeia nu poate porni judecată, fără autorizațiunea bărbatului ei, chiar și în cazul cind e comerciantă publică. (Civ. 198, 200, 202, 1224, 1225, 1285, — Co. 15-18) (Civ. Fr. 215²).

1). a) Femeia nelocuind în casa soțului său, nu poate cere pensie alimentară. Cas. 23|72.

b) Femeia fiind isgonită de bărbat din domiciliul conjugal are drept de alimente. Cas. I. 217|73.

c) De asemenea, cind femeia e forțată a părăsi domiciliul bărbatului din cauze bine-cuvintate. Cas. I. 452|91.

2). a) În calitate de defendore, femeia măritată poate sta în ju-

decată și fără autorizația soțului său. Cas. II. 68|87. *Contra.* Cas. secția I. 14|90.

b) O acțiune penală poate fi introdusă de o femeie măritată și fără autorizarea soțului. Cas. II 408|89. *Contra.* Cas. II 408|89.

c) Nu se poate declara neadmisibil un apel făcut de femeie fără autorizarea soțului, Tribunalul putind singur da această autorizare. Cas. I. 349|86.

198. Autorizațiunea bărbatului nu se cere când femeea va fi urmărită înaintea judecătorei, în pricinile criminale sau polițienesci. (Civ. Fr. 216) ¹⁾.

199. Femeia avînd chiar parafernă, nu o poate da, înstreina, ipoteca, nu poate dobîndi avere cu titlu oneros sau gratuit, fără concursul bărbatului la facerea actului, sau prin deosebit consimțîmint înscriis. (Civ. 201, 202, ur. 208, 310, 687, 914, 937, 950, 1248, ur. 1265, 1285, 1718. — Co. 15, 16). (Civ. Fr. 217) ²⁾.

200. Dacă bărbatul se opune a da femeii autorizațiune de a porni judecată, tribunalul îi poate da această autorizațiune. (Civ. 197, 198. — Pr. 624 ur.—Co. 15, § 4) (Civ. Fr. 218) ³⁾.

201. Dacă bărbatul se opune a autorisa pe femeea să facă vre-un act, femeia poate să chieme d'a dreptul pe bărbat înaintea tribunalului de întăia, instanță din districtul (județului) domiciliului comun, care poate să dea sau nu autorizațiunea sa, după ce

d) Un recurs, făcut de o femeie fără autorizarea soțului, este valabil cînd soțul îl ratifică în ziua procesului. Cas. I. 395|72.

e) E suficientă o singură autorizațiune pentru ca femeia să poată sta în judecată la toate instanțele. Cas. I. 233|85.

f) Lipsa de autorizare a soțului nu poate fi invocată cînd el este prezent în ședință. Cas. I. 303|76.

g) Autorizația poate fi și tacită. Cas. I. 61|89.

h) Nu e nevoie ca autorizația să fie făcută prin act autentic. Cas. II. 437|75.

i) Lipsa autorizației poate fi invocată pentru prima oară și înaintea Casației, ca una ce este de ordine publică. Cas. secț. un. 5|88. *Contra.* Cas. I. 418|83.

1). Vedi nota b, de la art. 197.

2). a) Autorizarea dată de băr-

bat ca femeia sa să și poată vinde paraferna, implică și pe aceia de a primi prețul vîndărei. Cas. I. 162|80.

b) Concursul soțului la un act făcut de soția sa, constituie o autorizare tacită. Cas. I. 34|88.

c) Femeia separată de patri-moniū, nu poate face de cît acte de pură admnistație, fără autorizația soțului, Cas. I. 416|91.

d) *Prezumpția muciană* din Codul Calimach nu este abrogată. Cas. I. 256|79.

3). a) Rezultă în mod implicit că Tribunalul autoriză pe femeea de a se judeca, prin faptul că o primesc a și formula și susține reclamațiunea sa. Cas. I. 14|74.

b) Tribunalul și prin urmare și Curtea poate să dea autorizație soției de a sta în instanță și a se judeca. Cas. I. 299|84.

va asculta arătările bărbatului în camera de consiliu, sau va fi dovadă despre chemarea sa. (Civ. 93, 199, 203, ur.—Pr. 624.—Co. 15, 16, 18) (Civ. Fr. 219) ¹⁾.

202. Când femeia căsătorită care va avea parafernă, va face comerț conform art. 5 din codicele

de comerț, ea se va obliga să facă parafernă, și aceasta o obliga prin autorizațiunea bărbatului pentru tot ce privesce negocierile sale.

Iar când femeia maritată ne având parafernă, va face comerț, se va urma după art. 6 din codicele de comerț. (Civ. 197, 199.—Co. 15-18). (Civ. Fr. 220) ¹⁾.

1). Numai cînd soțul se opune de a da autorizarea; Tribunalul o poate suplini. Cas. I. 227/67.

2) Acest art. 202 Cod. civ. a fost modificat prin art. 15, 16 și 18 din Codul de Comerț, al căror cuprins este următorul:

Art. 15. Femeia măritată nu poate face comerț fără consimțimîntul expres sau tacit al bărbatului său. — Consimțimîntul bărbatului se prezumă cînd exercițiul comerțului femeii nu este public și notoriu, afară numai dacă bărbatul a prohibit aceasta în mod expres prin declarațiune publicată în forma art. 10, § 2.

Cînd femeia nu face decît vinde în detaliu mărfurile traficului bărbatului, ea nu poate numai prin aceasta să fie considerată ca comerciantă.

Dacă bărbatul este minor, el nu va putea autoriza pe femeia sa a face comerț, de cît numai dacă va fi fost și dînsul autorizat a da acest consimțimînt după regulile și în formele prevăzute de art. 10.

Dacă bărbatul este interzis sau absent, autorizațiunea va fi dată de Tribunalul civil.

Femeia, de si comerciantă, nu poate însă intra într-o societate comercială, în care și ar lua o

răspundere nemărginită, fără autorizațiunea specială a soțului, sau în cas de interdicțiune ori absență a acestuia, fără aceea a tribunalului civil.

În cas cînd soțul autoriză pe femeie înscris, autorizațiunea va fi transcrisă, afișată și publicată conform art. 10.

Art. 16. Femeia comerciantă poate, fără autorizațiunea soțului său, a sta în judecată și a se obliga pentru tot ce privesc comerțul său.

Ea poate, pentru acest sfîrșit, a ipoteca și înstrăina toată averea sa fără consimțimîntul soțului.

Cu toate acestea bunurile dotale nu vor putea fi ipotocate sau înstrăinate, de cît în casurile și după formele prevăzute de Codicele civil.

Art. 18. Autorizațiunea de a face comerț, dată minorului de către părintele său, sau de către tutor în condițiunile prevăzute mai sus, precum și aceea dată de către bărbat femeii, pot fi revocate în orîce timp. Actul de revocare însă trebuie să fie făcut cu observarea formelor prevăzute la art. 10.

Cu toate acestea, dacă minorul său femeia începuse a exer-

203. Când bărbatul este căzut sub o comdenațiune criminală, chiar la cas când decisiunea este dată în lipsă (contumace), femeia chiar în vârsta legiuită, nu poate, în timpul cât ține osînda, să pornescă judecată, nici să contracteze de cât după autorisațiunea tribunalului, care poate în acest cas să dea autorisațiunea sa, fără ca să fi chemat sau ascultat pe bărbat. (Civ. 197, 199, 204. — Pr. 624. — P. 7, 22. — Pr. P. 470 ur. 481) (Civ. Fr. 221).

204. Dacă bărbatul se află sub interdicțiune sau absent, tribunalul poate, după aprecierea împrejurărilor, a autorisa pe femeie sau ca să stea la judecată, sau ca să contracteze. (Civ. 106 ur. 197, 199, 205, 448. — Pr. 626, 627)

cita comericiul, revocarea nu va putea produce nici un efect de nu va fi aprobată și de Tribunalul civil după ce acesta, în camera de consiliu, va fi ascultat pe minor sau pe femeie și pe aceia cari le-au retras autorisațiunea.

În nici un cas revocarea nu poate vătăma drepturile celor de al treilea, nici chiar pentru afacerile în curs de executare.

1) a) Cînd e vorba de înstrăi-

(Civ. Fr. 222).

205. Dacă bărbatul este minore, femeia trebuie să aibă autorisațiunea tribunalului său ca să stea la judecată, sau ca să pōta contracta. (Civ. 197, 199 ur. 342, 408. — Pr. 624) (Civ. Fr. 224).

206. Orice autorisațiune generală, chiar când este stipulată prin contractul de căsătorie, nu este valabilă de cât pentru administrațiunea bunurilor cari sunt parafernale. (Civ. 1224, 1225, 1536) (Civ. Fr. 223).

207 Numai femeia, bărbatul, sau moștenitorii lor pot cere anularea tocmeșilor sau a pornirilor de judecată făcute fără autorisațiune. (Civ. 197, 199, 820, 951, 952, 1164, 1167, 1190) (Civ. Fr. 225) 1).

narea averii parafernale, lipsa de autorizare a bărbatului atrage nulitatea înstrăinării. Cas. I 227/67.

b) Această nulitate nu poate fi invocată de cit de femeie, sot sau moștenitorii lor. Cas. I 39/83.

c) Femeia are drept să invoace nulitatea unei hotăriri condamnatoare, cînd a stat în judecată fără consimțimintul sotului. Cas. I 369/83.

d) Acțiunile în nulitate sunt

208. Femeia poate face testament fără autorizațiunea soțului său. (Civ. 802, 858, ur.) (Civ. Fr. 226).

CAPITOLUL VII

Despre desfacerea căsătoriei

209. Căsătoria se desface:

1. Prin mărtea unuia din soți.

2. Prin despărțenia legal pronunțată. (Civ. Fr. 227).

CAPITOLUL VIII

Despre a doua căsătorie

210. Femeia nu poate trece în a doua căsătorie, de cât dupe dece luni depline de la desfacerea ce-

lei d'ânteiu căsătorii. (Civ. 209, 278, ur.—P. 271) (Civ. Fr. 228).

TITLUL VI

Despre despărțenie 1)

CAPITOLUL I

Despre cauzele despărțeniei

211. Bărbatul sau femeia poate cere despărțenia pentru cauză de adulter. (Civ. 194.—P. 269, 270) (Civ. Fr. 229).

212. Căsătoriții pot, fiecare în parte, cere desfacerea căsătoriei pentru escese, crușimă sau insulte grave ce s'ivor fi făcut unul altuia. (Civ. 194-196.—P. 238 ur. 300) (Civ. Fr. 231²).

de natură civilă, chiar dacă ar decurge dintr'un fapt de comerț. Cas. I 208/84.

e) Asemenea nulității se pot invoca pentru prima oară și înaintea Casației, ele fiind de ordine publică. Cas. Sect. un. 6/88. *Contra.* Cas. I 418/83.

d) Lipsa de autorizațiune nu este o nulitate absolută ci relativă, ea neputînd fi invocată de cei de al treilea. Cas. I 179/81.

1) Până la 1 Decembre 1865 data punerii în aplicare a acestui Codice, despărțenia se judeca și pronunța de jurisdicțiunea bisericească, conform regulilor de la Partea II, Cap. IV ale Pravilei Bisericești din care Codul Caragea, la Partea III, Cap. 16, n'a admis de cât o parte

numai. Atunci însă, o dată cu admiterea și introducerea în legislațiunea noastră a celor alte dispozițiuni din Codul Napoleon s'a admis și aproape întreg sistemul frances asupra divorțului, adoptat în Franția la 1803 prin legea de la 31 Martie, și ale cărui dispozițiuni s'au conservat în colecțiunea legilor francese, de și prin legea de la 8 Maiu 1816 a fost desființat. La 27 Iulie 1884 însă, divorțul a fost readmis și în Franția.

1) a. Instanța de fond este singură în stare de a aprecia gravitatea injuriilor și dacă ele sunt de natură a provoca divorțul. Cas. II 57/84.

b) Abandonul poate constitui o injurie gravă conform art. 212,

213. Desființarea căsătoriei se poate cere și dobândi, când unul din soți va fi osîndit la munca silnică, sau la reclusiune. (Civ. 243.—P. 7 § 1, 2, 3) (Civ. Fr. 232).

214. Consimțimentul mutual și stăruitor al soților, exprimat în chipul prescriș de lege, în condițiunile și după cercările determinate de lege, va servi de dovadă îndestulă că viața în comun le este nesuferită și că, în privința lor, este o cauză peremptorie de despărțenie. (Civ. 254-276) (Civ. Fr. 233).

215. Despărțenia se poate pronunța.

In contra soțului care a

și prin urmare determina divorțul. Cas. II 85/93.

c) Judecătorul fondului violează art. 212 cînd respinge cererea de divorț pe motivul că după sensul general al acestui articol, impotența bărbatului nu formează o cauză determinantă care să autorizeze divorțul. Cas. II 150/71.

1) Această cauză este luată din Art. 6, Partea III, Cap. 16, din Cod. Caragea, care dîce: *Cînd bărbatul va dovedi cum că nevasta a cugetat rău în potriva vieții sale, sau muerea cum că bărbatul i-a cugetat rău, atunci trebuintă e a se despărți*, și din § 121 al. 3 Cod. Calimach, care dîce: *Insoțirea se desface din*

vrășmășit viața celui alt soț, sau sciînd că alții o vrăjănășesc nu i-a făcut a-rătare îndată. 1) (Civ. 217).

CAPITOLUL II

Despre despărțenia pentru cauză determinată.

Secțiunea. I. — *Despre formalitățile despărțirii pentru cauză determinată.*

216. Orî-care ar fi natura faptelor sau a delictețelor, cari ar provoca cererea de despărțenie pentru cauză determinată, o asemenea cerere nu se poate face de cît numai la tribunalul civil al districtului în care soții își au domiciliul. (Civ. 87, 93) (Civ. Fr. 234²).

pricina fîmeiei... Al. 3: Dacă însuși ea a vrășmășit viața bărbatului; sau sciînd că alții o vrăjănășesc nu i-a făcut a-rătare îndată, dispozițiune recunoscută și de Pravila Bisericească, din 1851.

2) a. Divorțul între două austriaci fiind oprit de legea lor națională, nu poate fi admisibil nici în România. Cas. II 108/83.

b) Străinii însă, al căror statut personal încuviințează divorțul, pot cere înaintea Tribunalețelor romîne autorizarea lui, ele fiind competente a judeca, și aceasta cu atît mai mult cînd femeia care cere divorțul, este romîncă, căsătorită în România, cu un străin domiciliat în țără. Cas. II 181/76.

217. Dacă vre-una din faptele imputate de soțul care cere desfacerea căsătoriei va fi de natură a da loc urmării criminale din partea ministerului public, acțiunea despărțeniei se va suspenda până ce se va da hotărârea curței cu jurați; atunci se va putea reîncepe judecata fără a fi permis a deduce din acea hotărâre vre-o respingere sau excepțiune prejudiciabilă în contra soțului care a făcut cererea. (Civ. 212, 215.—Pr. P. 226) (Civ. Fr. 235).

218. Orice cerere de despărțenie va arăta cu amănuntul faptele; cererea se va da împreună cu dovedile, de vor fi, președintelui tribunalului, sau judecătorului ce-i va ține locul, de către soțul ce cere desfacerea căsătoriei în persoană, afară numai dacă va fi împedat de boală, în care cas, după

cererea sa și eliberarea unui certificat de boală a vre-unui medic, magistratul se va duce la domiciliul reclamantului ca să primescă acolo cererea sa. (Civ. 209, 211, ur. 219, ur.) (Civ Fr. 236¹).

219. Judecătorul, după ce va fi ascultat pe reclamant, și-i va face observațiunile ce va socoti de trebuință, va parafa cererea și dovedile alăturate și va încheia proces verbal pentru primirea lor.

Acest proces verbal se va subscrie de judecător și de reclamant, afară numai dacă nu va scrie a serie, pentru care se va face mențiune în procesul verbal. (Civ. 218, 220, ur.) (Civ. Fr. 237).

220. Judecătorul va ordona prin procesul verbal ca părțile să se înfățișeze înaintea sa la ziua și ora ce va determina. Spre acest sfârșit se va

1) a. Cînd Curtea constată că cererea ne divorț se bazează pe injurii grave și amenințări din partea soțului, motivele sunt bine determinate. Cas. II 116|83.

b) Cererea de divorț trebuie prezentată în persoană. Cererea de revizuire în materie de di-

vorț se poate face prin procurator. Cas. II 98|84.

c) Cererile reconvenționale în materie de divorț, întocmai ca și acțiunea principală de divorț, trebuie să fie făcute conform dispozițiilor speciale de procedură fixate de lege. Cas. II 84|9

trimite copie după ordonanța sa persoanei în contra căreia se cere desfacearea căsătoriei. (Civ. 221, 224, ur.) (Civ. Fr. 238).

221. În ziua hotărâtă judecătorul va da ambilor soți, de se vor înfățișa, sau reclamantului, dacă numai singur se va înfățișa, consiliurile ce va găsi cu cale spre a săvârși împăciuirea. De nu va putea isbui va încheia proces verbal și va ordona a se comunica cererea și dovedile ministerului public, și va referi despre toate tribunalului. (Civ. 222, ur. 229.) (Civ. Fr. 239).

222. După trei zile tribunalul, după referatul președintelui său al judecătorului ce-i ține locul și după concluziunile ministerului public va acorda sau va suspenda permisiunea de a se face citațiunii părților; suspendarea nu poate trece peste douăzeci de zile. (Civ. 221, 223.) (Civ. Fr. 240).

223. Reclamantul va cere de la tribunal a se cita, după formele obișnuite, pîritul, ca să se înfățișeze în persoană în se-

dința secretă și în termenul prescris de lege; se va trimite împreună cu citațiunea părții pîrite copie după cererea de despărțenie și după actele doveditoare. (Civ. 224, ur.—Pr. 58, 70, 74, 76) (Civ. Fr. 241).

224. La expirarea termenului, dacă partea pîrită se va înfățișa sau nu, reclamantul în persoană, asistat de un sfătuitor, de va găsi de trebuință, va expune sau va face a se expune motivele cererii sale, va înfățișa dovedile și va spune numele martorilor ce va fi având. (Civ. 225, 231, ur. 234, 235, 237, ur.—Pr. 186, ur.) (Civ. Fr. 242).

225. În materie de despărțire de căsătorie părțile nu vor putea să se înfățișeze prin procuratori, cari să pledeze. (Civ. 224, 237)

226. Dacă pîritul se va înfățișa în persoană va putea propune observările sale atât asupra motivelor cererii, cât și asupra actelor ce vor fi produse de reclamant și asupra martorilor numiți de recla-

mant. Piritul va numi pe martori ce și propune a înfățișa și asupra cărora reclamantul va face și el observațiunile sale. (Civ. 232, 235, 237, ur. 239. Pr. 186) (Civ. Fr. 243).

227. La a lor înfățișare se va întocmi procese verbale despre spusele și observațiunile părților, precum asemenea și mărturisirile ce unul sau altul poate face.

Se va da citire procesului verbal persoanelor înfățișate, cari se vor îndatora a-l subscrie, și se va face într'adins mențiune despre semnătura lor sau de declarațiunea că n'au putut, sau n'au voit să subscrie. (Civ. 238) (Civ. Fr. 244).

228. Tribunalul va soroci părțile pentru audiența publică a căreia și oră o va fixa; va ordona a se comunica lucrările ministerului public și va numi un raportor. (Civ. 220, 229, ur. 231.—Pr. 81) (Civ. Fr. 245).

229. La ziua și ora ho-

tărită, asupra raportului judecătorului raportor, după ce se va asculta ministrul public, tribunalul va hotări mai întâiu asupra neadmiterii cererii de despărțenie, de va fi fost propusă.

Când motivele neadmiterii se vor găsi temeinice, cererea de despărțenie se va respinge; în cazul contrariu, sau de nu se va fi făcut propunerea de neadmitere, cerererea de despărțenie se va admite. (Civ. 221, 230, ur.—Pr. 99) (Civ. Fr. 246) ¹⁾.

230. Îndată după admiterea cererii de despărțenie, asupra raportului judecătorului raportor, ascultându-se și ministerul public, tribunalul va hotări asupra fondului, dacă va găsi cauza în stare de a fi judecată; la din contra, va admite pe reclamant a dovedi faptele, pe cari și fondază arătările și pe părțile a dovedi contrariul. (Civ. 211, ur. 229, 231, ur.—Pr. 91, 99) (Civ. Fr. 247) ²⁾.

231. Asupra fie-cărui act

minorilor. (Legea din 29 Oct. 1877) Cas. II 283/79.

2) În materie de divorț, Curtea de Apel servindu-se de pro-

1) Asistența ministerului public, în procesele de divorț, nu mai e necesară, afară de cazul când se discută interese de ale

al pricinei, părțile, după raportul judecătorului, și mai înainte de a vorbi ministerul public, pot propune contestațiunile lor, mai întâi asupra motive-
lor de admitere și apoi asupra fondului, dar în nici un caz asistentul reclamantului nu va fi admis, dacă reclamantul însuși nu se va infățișa în persoană. (Civ. 225, 229, 232. ur.) (Civ. Fr. 248).

232. Îndată ce se va pronunța hotărîrea care va ordona a se face cercetări, grefierul tribunalului va citi partea procesului verbal care conține numele martorilor propuși, și pe care părțile au cerut a fi ascultați.

Părțile vor fi vestite de către președinte că mai pot propune și alți martori; însă că după acesta nu vor mai putea fi primite a mai face și alte propunerii. (Civ. 224, 226, ur. 233 ur. 235, 239) (Civ. Fr. 249) ¹⁾.

233. Părțile vor face

propunerile lor îndată în contra acelor martori ce vor voi a se depărta. Tribunalul va hotărî asupra acestor propunerii, după ce va asculta pe ministerul public. (Civ. 226, 232, 234, ur.) (Civ. Fr. 250).

234. Rudele părților, afară de copii și descendenți, nu pot fi respinși ca martori, sub cuvînt de rudenie, precum asemenea nici slugile căsătoriților, sub cuvînt că sunt slugi; dar tribunalul va judeca și va aprecia după împre-
rări depunerile rudelor și ale slugilor. (Civ. 224, 232. ur.—Pr. 191) (Civ. Fr. 251).

235. Orice hotărîre care ar admite vre-o dovadă testimonială va denumi pe martori ce urmeză a fi ascultați, și va hotărî ziua și ora în cari părțile sunt datoré a i aduce la tribunal. (Civ. 224, 226, 232.—Pr. 187). (Civ. Fr. 252).

236. Depunerile martorilor se vor primi la tribunal în sedință secretă.

bele dintr'un proces corecțional al soților, nu violează nici un text de lege. Cas. II 12/75.

1) Probele administrate la prima

instanță, într'un proces de divorț se pot repeta și în Apel. Cas. II 78/74.

de față cu ministerul public, cu părțile, sfătuitoarii sau amicii lor, până la numărul de trei din fie-care parte. (Civ. 224, 237) (Civ. Fr. 253) ¹⁾.

237. Părțile prin sine sau prin organul sfătuitoilor, pot face martorilor observațiunile și interpelațiunile ce vor găsi de cuviință, fără însă ca să-î întrerupă în cursul depunerilor ce au a face. (Civ. 226, 233, 238, ur.—Pr. 199) (Civ. Fr. 254).

238. Fie-care depunere se va face în scris, precum asemenea și toate di-sele și observațiunile ce se vor face asupra acelor depuneri.

Procesul-verbal al cercetărei se va citi atât martorilor cât și părților; și uni și alții vor fi datorii a-l subscrie. Se va face mențiune despre subscrierea lor, sau despre a lor declarare că nu pot sau nu voesc a subscrie. (Civ. 227—Pr. 198) (Civ. Fr. 255).

1) Legiuitorul român, neprevădând ascultarea martorilor, în ședința secretă, sub pedeapsă de nulitate, ca la Francezi, urmează că această ascultare, fiind publică, nu poate constitui un mij-

239. După săvârșirea celor două cercetări sau a acelei cerute de reclamant, dacă pîritul nu a adus martori, tribunalul va soroci părțile pentru ședința publică a cărei zi și oră o va determina. Va ordona a se comunica lucrările ministerului public și va numi un raportor.

Ordonanța de sorocire se va notifica pârītului, în termenul ce se va hotări prin acea ordonanță. (Civ. 220, ur. 223, ur. 228, ur. 240.—Pr. 81) (Civ. Fr. 256).

240. La ziua hotărîtă pentru judecata definitivă se va da citire raportului de către judecătorul însărcinat cu el. Părțile vor putea mai la urmă face prin ei înșile toate observațiunile ce vor socoti folositoare pricinei lor. După acesta ministerul public va lua conclusiunile sale.

Hotărîrea definitivă se va pronunța în ședința publică. (Civ. 239). (Civ. Fr. 257, 258) ²⁾.

loc care să poată fi invocat pentru întâia dată în Casație. Cas. II 115|91,

2) a) În materie de divorț opoziția trebuie admisă, nimeni neputînd fi judecat fără să se poată

241. Când cererea de despărțenie se va fi făcut pentru motiv de violență, asprime, sau injurii grave, chiar după ce toate vor fi bine constatate, judecătorii au facultatea de a nu admite îndată despărțenia. În acest cas, mai înainte de a hotări, vor autoriza pe femeie a părăsi locuința bărbatului său, fără a fi datoră cu să-l primescă la dânsa, dacă ea nu va voi; și vor condamna pe bărbat a-i plăti o pensiuine de întreținere în proporțiune cu mijlocele sale, dacă femeia însăși nu va avea venituri îndestulătoare pentru susținerea trebuințelor sale. (Civ. 93, 212, 242). (Civ. Fr. 259). ¹⁾

242. După un an de cercare, dacă părțile nu vor reveni la împreună vie-

țuire, soțul reclamant poate face a se cita cel-alt soț înaintea tribunalului, în termenul prescris de lege, pentru a asculta definitivă hotărîre, care atunci va admite despărțenia. (Civ. 241). (Civ. Fr. 260). ²⁾

243. Când despărțenia se va cere pentru cuvântul că unul din soți se află condamnat la osînda muncii silnice sau a reclusiunei, singurile formalități de observat constă: în a înfățișa tribunalului de prima instanță o copie legalisată după hotărîrea prin care s'a condamnat, cu un certificat de la curtea cu jurați, care să constate că acea hotărîre nu mai poate fi atacată prin nici o cale legală. (Civ. 213, 217—P. 7, § 1, 2, 3. — Pr. P. 226). (Civ. Fr. 261).

apăra. Cas. I 3/85.

b) Nu sunt susceptibile de opozițiune hotărîrile Tribunalului pronunțate în lipsă, la divorț. Trib. Tutova 14 Febr. 1884.

1) a) Tribunalul poate obliga pe tată la întreținerea copiilor, în cursul anului de încercare. Cas. I. 37/67.

b) Se poate face apel, înainte de a se aștepta pronunțarea hotărîrei definitive, în contra ho-

tărîrei Tribunalului prin care acordă soților anul de încercare. Cas. II. 68/86.

c) Și instanța de Apel poate accorda anul de încercare. Cas. II 168/92.

2) Curtea constatând că în timpul anului de încercare, soții au revenit la împreună viațuire, poate respinge cererea de divorț, în mod cu totul legal. Cas. II. 354/79.

244. In cas de a se face apel în contra sentinței de admisiune, sau a judecății definitive date de tribunalul de prima instanță în materie de despărțenie, cauza se va cerceta și se va judeca de urgență de către Curtea apelativă. (Civ. 229, 240, 245, ur.—Pr. 78). (Civ. Fr. 262).¹⁾

245. Apelul nu se va primi de cât dacă va fi fost dat în cele două luni, socotite din ziua din care s'a comunicat apelantului hotărîrea dată în ființa ambelor părți, sau în lipsă; termenul, spre a face recurs în casațiune în contra unei hotărîri definitive, va fi de trei luni din ziua comunicațiunii hotărîrei.

Recursul în casațiune

va suspenda executarea hotărîrei. (Civ. 244, 246, 248). (Civ. Fr. 263).²⁾

246. In virtutea oricăreia hotărîri dată în ultimă instanță, sau care a dobândit putere de lucru judecat, și care va fi autorizat despărțenia, soțul ce a dobândit-o va fi dator a înfațișa oficerului stărei civile, în termen de două luni, copie legalizată dupe acea hotărîre spre a se înscrie în registrul stărei civile, în care s'a înscris și actul de căsătorie. (Civ. 27, 35, 151, 247, 248). (Civ. Fr. 264).³⁾

247. Aceste două luni se vor socoti în privința judecății de la prima instanță, după expirarea termenului de apel; în privința hotărîrilor date de

1) a) Sunt susceptibile de Apel, hotărîrile date de Tribunal conform art. 241. Cas. II 68/86.

b) Idem, acele date asupra cererii de pensiuone alimentară și de părăsirea domiciliului conjugal. Cas. II 16/86.

c) In materie de divorț, părțile pot renunța la termenul de Apel. Cas. II 283/79.

2) a) Nu este succesibilă de recurs în Casație, hotărîrea curții de Apel dată în lipsă, când nu s'a făcut opoziție în contra

ei. Cas. I 298/88.

b) Termenul de recurs contra unor ast-lel de hotărîri este de trei luni. Cas. I. 298/88.

3) Hotărîrea care a pronunțat divorțul trebuie să înscrisă de soțul care a dobândit-o, în termen de două luni de la data rămânerei definitive, în chiar registrele în care se află înscris și actul său de căsătorie, căci în alt mod nu are nici o țară, neîndeplinind condițiunile art. 246. Cas. I 116/77.

curtea de apel, în lipsa părîtilui, după expirarea termenului de opozițiune: și în privința judecătoii contradictorii în cea din urmă instanță după expirarea termenului pentru recursul în casatiune. (Civ. 240, 244, ur. 246, 248). (Civ. Fr. 265). ¹⁾

248. Soțul reclamant, care va fi lăsat să trecă cele două luni determinate mai sus, fără a împlini formalitatea prescrisă la art. 246, va perde beneficiul judecătoii ce câștigase, și nu va mai putea reîncepe acțiunea sa pentru despărțenie, de cât numai pentru o altă cauză nouă, în care cas pôte să se întemeieze înaintea judecătoii și pe cauzele cele vechi. (Civ. 247). (Civ. Fr. 266) ²⁾.

1). a) Termenul de două luni pentru hotărârile date în Apel asupra opozițiilor, se calculează de la expirarea termenului de recurs. Cas. I 298|88.

b) Hotărîrea fiind dată în lipsă termenul de două luni curge de la expirarea termenului de opoziție. Cas. I 298|88.

2) a) Inscrierea hotărîrilor de divorț se poate face și prin pro-

Secțiunea II. - *Despre măsurile provisorii, ce se pot lua în urma cererii de despărțenie pentru cauză determinată.*

249. Tinerea provisorie a copiilor va rămâne bărbatului în procesul de despărțenie, afară numai dacă se va hotări în altfel de către tribunal, după cererea mamei, sau a familiei, sau a ministerului public, spre folosul copiilor. (Civ. 93, 326). (Civ. Fr. 267).

250. Femeia în procesul de despărțenie va putea părăsi domiciliul bărbatului, în timpul cât va ține procesul, și cere o pensie de întreținere, în proporțiune cu mijloacele bărbatului.

Tribunalul, dacă va încuviința această cerere, va hotări tot o dată și suma de bani ce bărbatul va fi dator a da femeiei sale pentru întreținere. (Civ. 93, 196). (Civ. Fr. 268). ³⁾.

curator. Cas. II 116|92.

b) Neînscrierea sentințelor de divorț în actele stărei civile, atrage nulitatea divorțului. Cas. I. 122|78.

3) a) Nu se prejudică cererea de divorț prin respingerea cererii de autorizarea părăsirii domiciliului conjugal, sau acordării de pensie alimentară. Cas. II 16|86.

b) Femeia nu poate părăsi do-

Secțiunea III. — *Despre cauzele de respingere a cererii de despărțenie pentru cauză determinată.*

251. Cererea de despărțenie se va stinge prin împăcarea soților, urmată după întâmplarea faptelor care ar fi putut sprijini acea cerere, sau după pornirea cererii de despărțenie. (Civ. 211, ur. 216, ur. 252, ur.) (Civ. Fr. 272) ¹⁾.

252. În ambele aceste cazuri, cel ce cere despărțenie va fi respins: el va putea însă porni o nouă

cerere de despărțenie pentru cauze provenite după împăcare, și în asemenea caz el se va putea servi într-o sprijinire a cererii sale și de cauzele cele vechi. (Civ. 248, 251, 253). (Civ. Fr. 273) ²⁾.

253. Dacă cel ce cere despărțenie tăgăduiesce că ar fi urmat împăcare, cel alt soț poate dovedi că a urmat, atât prin înscris, cât și prin martori, după forma prescrisă prin *precedentul capitol*. (Civ. 216, ur. 251). (Civ. Fr. 274).

miciliul soțului, de oit cu autorizarea justiției. Cas. I 221|91.

c) Simpla pornire a unei acțiuni în divorț, nu face să înceteze obligațiunea femeii de a locui în domiciliul conjugal. De și ea, în baza art. 250 poate părăsi domiciliul conjugal, dar aceasta trebuie făcută cu autorizarea justiției, după cum rezultă din al. II, al art. 250. Cas. I 23|72.

d) Femeia părăsind domiciliul fără autorizarea Tribunalului nu are drept a cere pensie alimentară. Cas. I 22|72.

e) Totuși, femeia poate părăsi domiciliul conjugal, provizor, pentru cazuri grave de violență, cerind în urmă autorizarea justiției, care apreciind cazul va hotărî în consecință. Cas. I 221|91.

f) În caz de împăcare a soților, pensia alimentară se stinge pentru viitor, rămânând valabilă

pină la data împăcăciunii. Cas. I 182|85.

1) a) Simpla cohabitare a soților, în urma intentării acțiunii de divorț, nu poate forma proba unei împăcări. Cas. I 116|83.

b) Mijlocul întemeiat pe faptul împăcării soților, nu poate fi propus în Casăție pentru prima oară. Cas. II 12|75.

c) Soția dezistindu-se de la acțiunea de divorț intentată soțului său, acesta nu are dreptul de a cere continuarea acțiunii, ci numai daune interese. Cas. II 91|71.

2) a) Respingerea unei cereri de divorț nu poate împedea intentarea alteia bazată pe alte motive. Cas. II. 337|68.

b) Noua cerere nu poate fi respinsă prin excepțiunea lucrului judecat, de oit cind se bazează pe aceleași fapte. Cas. II 337|68.

CAPITOLUL III

Despre despărțenie prin consimțimântul mutual

254. Consimțimântul mutual al soților nu va fi primit, dacă bărbatul are mai puțin de 25 ani, sau femeia mai puțin de 21 ani. (Civ. 214) (Civ. Fr. 275).

255. Consimțimântul mutual nu va fi primit de cât dupe trecerea de două ani, de la săvârșirea căsătoriei. (Civ. 214, 254, 257, ur.) (Civ. Fr. 276).

256. Consimțimântul mutual nu se va mai primi după 20 ani de căsătorie, nici dupe ce femeia va fi împlinit vârsta de 45 ani. (Civ. 214) (Civ. Fr. 277).

257. In nici un cas consimțimântul mutual al soților nu va fi îndestulător, dacă acel consimțimânt nu va fi autorisat de către tatăl său muma, sau de către cei-alți ascendenți, în viață fiind, potrivit regulilor prescise la articolile 131, 132 și 133 din titlul al V-lea pentru căsătorie. (Civ. 214, 258, ur.) (Civ. Fr. 278).

258. Soții hotărâți a se despărți, prin consimțimântul mutual, vor fi datorți a face mai întâi in-

ventariu și prețuire a întregii lor averi mișcătoare și nemișcătoare și a regula drepturile respective, în privirea cărora sunt liberi de a face învoelă. (Civ. 214, 259, ur.) (Civ. Fr. 279).

259. Ei vor fi asemenea datorți a face între densesi înscrisă tocmelă asupra următoarelor puncte:

1. Cuî urmeză a fi îndestulată copiii ce vor fi avut din căsătoria lor, atât pentru timpul cercărei, cât și după pronunțarea despărțeniei.

2. Ce sumă va fi dator bărbatul a da femeiei sale, în intervalul acela de timp, dacă ea nu va avea venituri îndestule, spre a întâmpina trebuințele ei. (Civ. 249, 250, 257, 258, 260) (Civ. Fr. 280).

260. Soții se vor prezenta împreună și în persoană înaintea președintelui tribunalului civil al districtului, unde și au domiciliul, sau la judecătorul care ține locul președintelui, și și vor declara voința lor de a se despărți, în prezența a două martori aduși de ei. (Civ. 93, 196, 214, 261, ur.) (Civ. Fr. 281).

261. Judecătorul va face atât ambilor soți intruniți, cât și fie căruia din ei în parte, în prezența celor două martori, sfaturile și indemnările ce el va găsi de cuviință, le va citi Capitolul IV din acest titlu, care regulază efectele despărțeniei, și le va arăta toate consecințele faptului lor. (Civ. 277-285) (Civ. Fr. 282).

262. Dacă soții și după acesta vor stărui în hotărîrea de ei luată, li se va da act de către judecător, după cererea lor de despărțenie prin consimțiment mutual, și vor fi datorii de a prezenta și a depune îndată în tribunal, pe lângă actele prescrise de art. 258 și 259, și următoarele:

1. Actul de nascere și acel de căsătorie.

2. Actele de nascere și de încetare din viață a copiilor născuți din căsătoria lor.

3. Declarațiunea autentică din partea părinților lor sau a altor ascendinți în viață fiind, care să rostească că, pentru cauzele lor cunoscute, autorisează

pe fiul său pe fica lor, pe nepotul de fiu sau pe nepoata de fică căsătorit sau căsătorită cu cutare, de a cere despărțenia prin consimțiment mutual și de a consimți la el.

Tații, mamele, bunele soților vor fi presupuși ca în viață, până se vor înfățișa acte constatătoare încetării lor din viață. (Civ. 41. urm. 49 ur. 64 ur. 257). (Civ. Fr. 283).

263. Tribunalul va încheia proces verbal de tot ce va fi rostit și făcut în virtutea articolelor precedente; actele aduse de soți vor rămâne în tribunal.

În procesul verbal se va face mențiune despre autorisațiunea ce va trebui a se da de judecător femeii, pentru a se retrage din casa conjugală. (Civ. 93, 196). (Civ. Fr. 284).

264. Declarațiunea de despărțenie a soților va trebui a fi repetită la a patra, la a șapta și la a decea luna, observându-se aceleași formalități, la fie care repetire soții vor fi datorii a constata formal că tata și mama sau alți ascendinți, în viață fiind,

persistă în cea d'ântéiu a lor hotărîre. (Civ. 260, 263) (Civ. Fr. 285).

265. În cinci-spre-dece zile, după expirarea unui an de la întéia declarațiune, soții asistați fie-care de două persoane notabile din comună, și în vîrstă de patru-zeci ani cel puțin, se vor prezenta împreună și în persoană înaintea președintelui său a judecătorului care îi ține locul, îi vor da copii adevărite după cele patru procese verbale care cuprind consimțimentul mutual d'împreună cu toate actele anexate la ele, și vor cere de la judecător fie-care în parte, însă în prezența unuia altuia și a notabililor de mai sus, admiterea despărțeniei. (Civ. 260, 266) (Civ. Fr. 286).

266. După ce judecătorul și asistenții vor fi făcut observațiunile lor soților, dacă aceștia vor stăruî în hotărîrea lor, grefierul va încheia proces verbal care se va subscrie atât de către părți cât și de către persoanele asistente sau se va face mențiune dacă nu au voit

sau nu au putut a subscrie. (Civ. 261, 264, 265). (Civ. Fr. 287).

267. Judecătorul va referi tribunalului despre toate împrejurările, pe lângă care referat se vor comunica și conclusiunile ministerului public înscris. (Civ. Fr. 288).

268. Dacă ministerul public găsește în acte dovadă că ambii soți erau în etate, bărbatul de două-zeci și cinci ani, și femeia de două-zeci și unu ani, când au făcut întéia lor declarație, că la această epocă erau căsătoriți de două ani și că, căsătoria nu e făcută de mai mult de două-zeci ani, că femeia avea mai puțin de patru-zeci și cinci ani, că consimțimentul mutual a fost exprimat de patru ori în curgerea anului, după toate formalitățile cerute de capitolul de față, și mai ales cu autorizațiunea tatălui și a mamei soților, sau cu autorizația celor alți ascendenți, va face conclusiunile sale în termenii urmatori: «*legea permite*» iar la cas contrariu conclusiunile sale

vor fi «*legea opresce*». (Civ. 254-267) (Civ. Fr. 289).

269. Tribunalul asupra referatului nu va putea face alte verificări de cât cele arătate la articolul precedent. Dacă tribunalul va crede că părțile au satisfăcut condițiilor, și au îndeplinit formalitățile prescise de lege, va admite divorțul. La cas contrariu, tribunalul va declara că despărțenia nu se poate admite, arătând motivele sale. (Civ. 267, 268). (Civ. Fr. 290).

270. Apelațiunea în contra hotărîrii tribunalului, prin care se va fi refusat despărțenia, nu va mai fi primită dacă ea nu va fi fost dată de către ambele părți, prin act separat, și în termen de douăzeci zile de la data la care li s'a comunicat hotărîrea tribunalului. (Pr. 316, ur. 326, ur.) (Civ. Fr. 291¹⁾).

271. Apelul se va comunica și ministerului public de lângă ântéia instanță. (Civ. Fr. 292).

272. În cele de ce zile de la comunicarea apelațiunei, ministerul public de lângă tribunal va supune conclusiunile sale procurorului general de la curtea de Apel. (Civ. 271, 273) (Civ. Fr. 293).

273. Procurorul curței de apel va fi dator a și da și el conclusiunile sale înscris, în urma cărora presidentul curței de apel sau judecătorul ce 'i va ține locul, va face raportul său curței, până în 5 zile și curtea va hotări definitiv asupra apelațiunei, cel mai târziu până în de ce zile de la primirea referatului. (Civ. 272, 274). (Civ. Fr. 293)

274. Dacă curtea de apel prin hotărîrea sa nu va admite despărțenia, recursul în casațiune nu va fi primit, dacă nu va fi fost dat de către ambele părți și în termen de o lună de la notificarea hotărîrii părților. (Civ. 270, 275).

275. În cas când curtea va fi primit divorțul, fie-care din soți poate face separat recurs. (Civ. 274).

1) Este susceptibilă de apel hotărîrea Tribunalului care ad-

mite divorțul prin consimțimînt mutual. Cas. I 30/90.

276. Indată ce se va pronunța hotărîrea definitivă care admite despărțenia, și dupe expirarea termenului de recurs în cașațiune, părțile vor fi datore a presenta împreună și în persoană, până în termen de două luni, copie legalisată după aceea hotărîre oficerului stărei civile spre a o înscrie în registrul stărei civile, în care s'a înscris și actul de căsătorie. Neîndeplinirea acestei formalități va trage după sine nulitatea hotărîrii. (Civ. 35, 60, 246, 248) (Civ. Fr. 294) ¹⁾.

CAPITOLUL IV

Despre efectele despărțeniei

277. Soții cari se vor despărți nu vor mai putea să se căsătorască împreună. (Civ. Fr. 295).

278. Femeia despărțită

nu va putea trece în altă căsătorie de cât după decele luni de la despărțenia ei (Civ. 219) (Civ. Fr. 296) ²⁾.

279. În cas de despărțenie pentru cașă de adulter, sotul vinovat de adulter nu se va putea nici o dată căsători cu complicele său. (Civ. 211, 216, ur. — P. 269, 270) (Civ. Fr. 298).

280. Pentru orice motiv se va fi pronunțat despărțenia, afară de casul consimțimentului mutual, sotul în contra căruia s'a pronunțat despărțenia va pierde toate avantagiurile stipulate în favoarea sa de către cel-alt sot, fie prin contract de căsătorie, fie după săvîrșirea căsătoriei.

Partea în favoarea căreia s'a pronunțat despărțenia, va conserva toate acele avantagiuri chiar și dacă

1) a) Trebuesce înscrisă în actele stărei civile și hotărîrea care admite divorțul prin consimțiment mutual, lipsa înscrierii atrăgînd nulitatea. Cas. I 122/86.

b) Hotărîrea de divorț, neînscrisă în actele stărei civile, fiind nulă, toate avantajele hotărîte prin ea în favoarea copilului minor sunt și ele nule. Cas. I 124/86.

c) Inscrierea hotărîrii trebuie

făcută în acelaș registru în care e trecut actul de căsătorie. Cas. I 116/77.

2) Codul frances prevede termenul de decele luni pentru femeia despărțită pentru cașă de determinată; ear, pentru cea divorțată prin consimțiment mutual, prin Art. 297 suprimat de legiuitorul nostru, ȳ întinde această interdicțiune la trei ani.

ele se vor fi stipulat cu clausă expresă de reciprocitate, fără ca acea reciprocitate să aibă loc. (Civ. 254, ur. 281, 1224, ur.) (Civ. Fr. 299, 300).

281. Dacă soțit nu și dedeseră nici un avantajiu unul altuia, sau dacă acele avantagiuri nu vor fi îndestulătoare spre a asigura subsistența soțului care a dobândit despărțenia, tribunalul va putea ordona și lua măsuri pentru a se da acestuia o pensiune de întreținere din averea celui-alt soț, care nu va putea trece peste o a treia parte din suma veniturilor; această pensiune se va putea revoca, când ea nu va mai fi necesară. (Civ. 280) (Civ. Fr. 301) ¹⁾.

282. Copii se vor încredința soțului care a dobândit despărțenia, afară numai când tribunalul, după cererea familiei sau a ministerului public, va

regula spre binele copiilor ca cu toții, sau în parte, să fie încredințați soțului în contra căruia s'a pronunțat despărțenia, sau uneii a treia persoane. (Civ. 249, 283, ur. 326) (Civ. Fr. 302) ²⁾.

283. Orî-cărei persoane se va încredința copiii, tatăl și mama lor vor avea fie-care dreptul de a priveghea asupra lor și îndatorirea de a i întreține și de a le da creștere, în proporțiune cu mijloacele lor. (Civ. 185, 282, 284, ur.) (Civ. Fr. 303).

284. Desfacerea căsătoriei prin despărțenie, nu va lipsi pe copii născuți din acea căsătorie, de nici unul din foloasele cari le au avut asigurate de legi, sau de tocmelele căsătoriei încheiate între tată și mamă, dar drepturile copiilor nu se vor deschide de cât în modul și cu condițiunile în care ele s'ar

1) Această cerere nu se poate face pentru prima oară în apel. Cas. II 78/82. Se poate face însă chiar după desfacerea căsătoriei, printr'un proces separat. Cas. I, 267/90.

2) a) Judecătorii fondului vor aprecia căruia dintre soți li se

poate încredința copiii rezultați din căsătorie. Cas. I 138/85.

b) După cererea familiei sau a procurorului, copii pot fi încredințați și soțului contra căruia s'a pronunțat divorțul. Cas. I 322/88.

fi deschis dacă nu urma despărțenia. (Civ. 282, ur. 285) (Civ. Fr. 304).

285. În cas de despărțenie prin consimțământ mutual, jumătate din averea bărbatului și jumătate parte din averea femeii va fi considerată ca deplină proprietate a copiilor născuți din căsătorie, chiar din ziua celei d'întăiu declarățiunii de despărțenie. Tatăl și mama însă vor avea drept la venitul celor părți din avere, pînă la ajungerea copiilor în vîrstă legiuită, cu îndatorire însă pentru ei de a întreține și a crește pe copii, după mijlocele și după pozițiunea lor socială: toate acestea vor urma fără prejudiciul celor-alte căsătorii. Dacă nu a fost asigurată între copii prin încheierea căsătoriei următoarea parte din averea lor, instanța de fond va hotărî. (Civ. Fr. 305)

TITLUL VII

Despre paternitate și despre filiațiune

CAPITOLUL I.

Despre filiațiunea copiilor legitimi născuți sau concepuți în căsătorie

286. Bărbatul este tatăl copilului conceput (zămislit) în timpul căsătoriei.

Bărbatul însă va putea să nu recunoască de al său pe copil, dacă dovedește că în cursul timpului cuprins în a trei sutelea zi și între aceia a una sută opt-deci mai înainte născerei copilului, a fost în imposibilitate fizică de a coabita cu soția sa, fie din cauză de depărtare, fie din ori-ce alt accident. (Civ. 287, ur. 290, ur. 298, 654, 808) (Civ. Fr. 312).

287. Bărbatul nu-și va ertat să nu recunoască de al său pe copil, sub cuvînt de neputință trupescă; nu va putea a nu-l recunoște nici chiar pentru cauză de adulter (preacur-

1) a) Copilul născut dintr-o căsătorie prin consimțământ mutual, din nevoe de transcriere a titlului pentru a putea opăși dreptul de proprietate terestrie și moșoane. Cas. I 251/90.

b) Instanța de fond nu comite exces de putere, cînd limitează dreptul copiilor numai asupra părții ce aveau părinții în momentul intentării acțiunii de divorț. Cas. I 30/90.

vie), afară numai când nascerea i se va fi tănuțit, la care cas va fi admis a propune tóte faptele proprii a justifica că el nu este tatăl copilului. Nerecunós-cerea nu va putea fi primită când a existat în fapt întrunirea între soți. (Civ. Fr. 313).

288. Bărbatul nu va putea tăgădui paternitatea copilului născut mai înainte de una sută opt-deci zile da la data cosătoriei, în următórele casuri:

1. Dacă a sciut mai înainte de căsătorie, că femeia e însărcinată.

2. Dacă a asistat când s'a făcut actul de nascere, și dacă acel act este subscris de el, sau conține declarațiunea sa că nu scie subscris. (Civ. 286, 287, 304, 654, 808) (Civ. Fr. 314).

289. Legitimitatea copilului născut după treisute zile de la desfacerea căsătoriei va putea fi contestată. (Civ. 209, 286, 290, ur.) (Civ. Fr. 315).

290. În deosebitele casuri, în cari bărbatul este autorisat a reclama, el trebuie să-și facă reclamațiunea în termen de o lună,

de se află acolo unde s'a născut copilul; în termen de două luni, de la întórcerea sa, dacă la epoca nascerei era absent; în termen de două luni, după ce a descoperit fraudă, dacă i se va fi ascuns nascerea copilului. (Civ. 286, ur. 291, ur.) (Civ. Fr. 316).

291. Dacă bărbatul a murit mai înainte de a reclama, dar în timpul pe când era încă primit a o face, moștenitorii vor avea două luni spre a contesta legitimitatea copilului, socotite din ziua când acel copil ar fi intrat în posesiunea averii bărbatului, sau din epoca când ar fi atacat posesiunea moștenitorilor asupra acelei averi. (Civ. 290, 653, 889, 893, 896) (Civ. Fr. 317).

CAPITOLUL II.

Despre dovedirea filiațiunii copiilor legitimi

292. Filiațiunea copiilor legitimi se dovedesce prin actele de nascere trecute în registrele stărei civile. (Civ. 27, ur. 32, 43, 179, 295, 1173, —P. 123-125,

275) (Civ. Fr. 319) ¹⁾.

293. În lipsă de un asemenea titlu este îndestulătoare posesiunea constantă a statului, de copil legitim. (Civ. 33, 177, ur. 294, ur.) (Civ. Fr. 320) ²⁾.

294. Posesiunea de stat se statornicește prin întrunirea de fapte îndestulătoare, ce arată legământul de filiațiune și de redenie între un individ și familia din care pretinde a face parte.

Cele mai de căpetenie din aceste fapte sunt: că acel individ a purtat în tot-d'a-una numele părintelui, al cărui fiu se pretinde a fi; că tatăl l-a tratat ca pe fiul său și a îngrijit, în această calitate, de creșterea, de întreținerea și de stabilirea sa.

Că a fost recunoscut în această calitate în tot-d'a-una în societate.

Că a fost recunoscut în această calitate de către familie. (Civ. 185, 293) (Civ. Fr. 321) ³⁾.

295. Nimeni nu poate reclama o stare civilă contrarie aceleia ce-i dă titlul său de naștere, și posesiunea de stat, conformă ⁴⁾ acestui titlu.

Și vice-versa, nimeni nu poate contesta starea civilă aceluși ce are o posesiune de stat, conformă titlului său de naștere. (Civ. 178, 179, 292, 294). (Civ. Fr. 322).

296. În lipsă de titlu și de posesiune de stat statornică, ori dacă copilul a fost înscris, sau sub nume mincinoase, sau că născut din tată și mamă necunoscuți, dovada filiațiunii se poate face prin martori.

Cu toate acestea, dovada acesta nu poate fi primită de cât atunci când există

1) a) Proba cu martori în dovedirea filiațiunii este admisibilă după legea Caragea. Cas. I 146|90.

b) Dovedirea filiațiunii străinilor trebuie făcută după legea lor națională. Cas. I 395|86.

2) Atît nașterea cît și legitima căsătorie a părinților se pot dovedi cu martori, mai ales cînd s'a probat posesiunea de stat.

Cas. I 281|89.

3) Instanțele de fond sunt suverane apreciatoare a actelor și faptelor cari stabilesc posesiunea de stat. Cas. I 281|89

4) Din eroare de tipar, se dice aci: «conform» în loc de: «conformă acestui titlu» cum este și în textul frances.

un început de dovadă înscris, ori când presumpțiunile sau indiciile ce rezultă din fapte constante sunt de o astfel de gravitate, în cât să se p^otă primi admiterea dovedei prin martori. (Civ. 33.297, ur. 1197, 1199, 1203.—Pr. 201, ur.) (Civ. Fr. 323). ¹⁾

297. Începutul de dovadă înscris rezultă din titluri de familie, registre și h^ortii casnice ale tatălui sau ale mamei, din acte publice sau chiar private, emanate de la una din părțile ce figurează în contestațiune, sau cari ar avea vre-un interes în cesțiune dacă ar fi în viață. (Civ. 33, 296, 308, 1197). (Civ. Fr. 324).

298. Dovada contrarie se va putea face prin toate mijlocele proprii de a statornici, că reclamantul nu e copilul mamei ce pretinde că are, sau, chiar

fiind maternitatea dovedită, că nu e copilul bărbatului mamei. (Civ. 286, 290, 291, 296. — Pr. 205). (Civ. Fr. 325).

299. Tribunalele civile vor fi singure competente a hotărî asupra reclamațiilor privitoare la starea civilă. (Civ. 84, ur. 180, ur. 300, ur.—Co. 884.—Pr. 80 § 2). (Civ. Fr. 326).

300. Acțiunea criminală în contra unui delict pentru suprimarea stărei civile, nu va putea începe de cât după ce s'a dat hotărîrea definitivă asupra cesțiunei stărei civile. (Civ. 38, 39, 180, 181.—P. 275.—Pr. P. 8, 21). (Civ. Fr. 327).

301. Acțiunea pentru reclamarea stărei civile este neprescriptibilă, în privirea copilului. (Civ. 302, ur. 1844). (Civ. Fr. 328).

302. Acțiunea pentru reclamarea stărei civile nu se va putea porni de către

Cas. Sect. Un. 3|91.

c) În lipsă de acte de naștere, potrivit art. 293 și 296 din Codul civil, dovada filiațiunei se p^ote face prin martori și posesiune de stat. Cas. I. 25|85.

d) Instanțele de fond sunt suverane aprecietore cu privire la admiterea probei cu martori în materie de filiațiune. Cas. I 146|90.

1) a) Puteau fi dovedite cu martori, sub Codul Caragea, paternitatea, maternitatea și filiațiunea copiilor, chiar fără vre-un început de dovadă scrisă. Cas. I 146|90.

b) Trebuesce în mod absolut un început de dovadă scrisă, sub Codul civil actual, spre a dovedi filiațiunea naturală, bine înțeles în ceea ce privește pe mamă.

moștenitorii copilului, cari n'au reclamat, de cât când acesta ar fi murit minor, sau în termen de cinci ani după împlinirea etății majore. (Civ. 291, ur. 301, 303, 315-342, 653). (Civ. Fr. 329).

303. Moștenitorii pot urmări acțiunea deschisă de către copil, afară numai dacă acesta se va fi lepădat formal sau ar fi lăsat să treacă trei ani, fără a o mai urmări însuși, socotindu-se de la cel din urmă act de procedură. (Civ. 291, ur. 301, ur. 653.—Pr. 253, ur. 316, ur. 343, 345). (Civ. Fr. 330).

CAPITOLUL III.

Despre copii naturali.

Secțiunea 1.—*Despre legitimarea copiilor naturali.*¹⁾

304. Copii născuți sau concepuți afară din căsătorie se vor putea legi-

tima prin căsătorie, făcută după naștere între tatăl și mama lor, când aceștia îi vor fi recunoscut, chiar prin actul lor de căsătorie. (Civ. 48, 183, 184, 288, 307, 308). (Civ. Fr. 331).²⁾

305. Legitimarea se poate face chiar în folosul copiilor încetați din viață, cari au lăsat după densusi descendinți și atunci aceștia se bucură de efectele ei. (Civ. 304, 306). (Civ. Fr. 332).

306. Copii legitimați prin căsătoria urmată după nașterea lor, vor avea aceleași drepturi ca și cum ar fi fost născuți din această căsătorie. (Civ. 659, ur. 841, ur. 836 ur). (Civ. Fr. 333).

307. Cercetarea paternității este oprită. La cas de răpire, când epoca răpirei va corespunde cu cea a zămislirei copilului, răpitorul va putea fi declarat, după cererea păr-

1) În codul frances, pe lângă secțiunea I a acestui capitol, mai există și o a doua secțiune intitulată: *Despre recunoșterea copiilor naturali*, neadmisă de legiuitorul nostru.

2) a) Filiațiunea naturală nu poate fi dovedită prin simplul fapt

al *recunoșterii* de bună voe a mamei. Cas. Sect. Un. 3 91.

b) Sub imperiul Codului Calimach legitimarea unui copil natural se efectua în două moduri: prin căsătorie subsequentă și prin decret domnesc, care era de esența legitimației. Cas. II 98|93.

șilor interesate, de părinte al copilului. (P. 272-274; 280-283. — Pr. P. 8), (Civ. Fr. 340) ¹⁾.

308. Cercetarea maternității este primită.

Copilul ce și va reclama pe mamă-sa va fi dator a dovedi că el este acelaș copil pe care ea l'a născut.

Nu va fi primit a dovedi acésta prin martori, de cât numai atunci când va fi un început de dovadă înscris. (Civ. 296-303, 1197. — Pr. 185). (Civ. Fr. 341) ²⁾.

1) a) Maternitatea se pôte dovedi cu martori numai în cazul când există un început de dovadă scrisă. Cas. I 214|83.

b) Sub Codul actual ca și sub Codul Caragea dreptul de succesiune a copiilor naturali estenumaïla averea mumei. Cas. I 248|76.

c) De și căutarea paternității este oprită, totuși calitatea de copil natural nu constituie un motiv de incapacitate de a primi de la tatăl său, diferite liberalități prin testament sau acte între vii. Cas. I 191|92.

2) Copilul natural, pôte dovedi maternitatea prin martori, când există un început de dovadă scrisă care să emane din partea mumei.

TITLUL VIII.

Despre adopțiune 3)

CAPITOLUL I.

Despre adopțiune.

Secțiunea I. — *Adopțiunea și efectele sale.*

309. Nu pot adopta de cât persoanele de ambele sexe, și care la epoca adopțiunii nu vor avea nici copii, nici descendenți legitimi; pe lângă acésta trebuie să fie cel puțin optspre-dece ani mai mare de cât acela pe care și propun a adopta. (Civ. 310, 319). (Civ. Fr. 343) ⁴⁾.

Cas. Sect. Un. 3|91.

3) Adopțiunea este numită *iotesia* în Codul Caragea și este tratată la Partea 4, Cap. 5.

În Codul Frances, cuprinde două capitole. În primul ca și la noi, tratează *«Despre adopțiune și efectele ei»* și *«Despre formele adopțiunii»*; iar, în secundul, tratează: *«Despre tutela oficioasă»*. — Legiuitorul nostru, neadmitând pe cel din urmă, dar conservând împărțirea Titlului în Capitole, a făcut ca acéști împărțire să fie de prisos.

4) Adopțiunea unui copil natural se putea face, sub imperiul Codului Caragea, prin testament. Cas. I 102|72.

310. Nimeni nu p \acute{o} te fi adoptat de mai multe persoane, afar \acute{a} numai de doi consor \acute{t} i.

Un so \acute{t} nu p \acute{o} te adopta f \acute{a} r \acute{a} consim \acute{t} imentul celui alt so \acute{t} . (Civ. Fr. 344). ¹⁾

311. C \acute{a} nd p \acute{a} rintele \acute{s} i mama adoptatului s \acute{a} u numai unul din ei este \acute{i} n via \acute{t} ă, \acute{s} i dac \acute{a} adoptatul n' \acute{a} \acute{i} mplinit dou \acute{e} -zeci \acute{s} i cinci ani, el este dator a aduce consim \acute{t} imentul dat la adop \acute{t} iune de p \acute{a} rint \acute{i} i s \acute{a} i, s \acute{a} u de acela din ei care tr \acute{a} esce.

1) Motivul bazat pe incapacitatea femeii de a adopta, atunci c \acute{a} nd nu e \acute{i} n discu \acute{t} ie succesiunea averii ei, oi a so \acute{t} ului mort, este lips de baz \acute{a} . Cas. I 190|88.

2) a) Numai perso \acute{n} a care pretinde c \acute{a} \acute{i} s' \acute{a} viciat consim \acute{t} imentul, s \acute{a} u cel mult erezii s \acute{a} i pot invoca nulitatea lui, ac \acute{e} st \acute{a} \acute{i} mprejurare neconstituind de c \acute{a} t o nulitate relativ \acute{a} . Cas. I. 235|84.

b) Dup \acute{a} legea francez \acute{a} , (art. 346) pentru a se putea efectua adop \acute{t} iunea, se cere ca adoptatul s \acute{a} fie major. Dup \acute{a} legea italian \acute{a} , (art. 206) nu se pot adopta de c \acute{a} t minorii car \acute{i} au cel pu \acute{t} in 18 ani. \acute{I} n dreptul roman, minorii puteau fi adopta \acute{i} cu consim \acute{t} imentul capului familiei. Legiitorul nostru, urm \acute{i} nd principiilor dreptului roman, s' \acute{a} dep \acute{a} rtat \acute{i} n aceast \acute{a} privin \acute{t} ă de textul francez \acute{s} i aceea reese din felul cum e redactat acest art. 311, a \acute{s} a c \acute{a} dup \acute{a} principiile codului nostru actual

\acute{I} n cas c \acute{a} nd adoptatul n' \acute{a} re p \acute{a} rint \acute{i} , se va cere consim \acute{t} imentul tutorelui. (Civ. 131, 133. 142, 310, 342). (Civ. Fr. 346) ²⁾.

312. Adop \acute{t} iunea va da celui adoptat numele (de familie) adoptatorului, pe care'l va ad \acute{a} ogi la adev \acute{e} ratul s \acute{a} u nume, put \acute{e} nd \acute{i} ns \acute{a} pune numele de familie al adoptatorului \acute{s} i \acute{i} nainte de adev \acute{e} ratul s \acute{e} u nume de familie, dac \acute{a} ast-fel va urma tocm \acute{e} la. (Civ. 313, ur.) (Civ. Fr. 347) ³⁾.

313. Cel adoptat va

adop \acute{t} iunea minorilor este admis \acute{a} . De alt-fel \acute{s} i vechile n \acute{o} stre legiuri consfin \acute{t} eau \acute{a} acest principiu. Ast-fel Codul Calimach prin art. 241 ; Codul Caragea de asemenea \acute{i} n art. 8, stabile \acute{s} te c \acute{a} : *Acei ce voesc a face fii de suflet nevristnicii, s \acute{a} i fac \acute{a} prin stirea si adev \acute{e} rirea judec \acute{a} toriilor locurilor, \acute{i} nf \acute{a} tisidu-se \acute{i} nsu \acute{s} i cu din \acute{s} i si cu rudele lor cele mai de aproape.* Casa \acute{t} ia rom \acute{a} n \acute{a} hot \acute{a} r \acute{e} ste de asemenea c \acute{a} legea noastr \acute{a} permite adop \acute{t} iunea copiilor minor \acute{i} . Cas. I. 235|84. A se vedea \acute{s} i comentarea art. 311. Cod. civ. \acute{i} n *explica \acute{t} ia Codului civil* de Dem. Alexandresco, pag. 336.

3). Dup \acute{a} art. 245 din Codul Calimach adoptatul primea numele adoptatorului ca \acute{s} i dup \acute{a} Codul actual *«p \acute{a} zind toi o dat \acute{a} porecla si evghenia a \acute{i} nsu \acute{s} i familiei sale».*

rămâne în familia sa firească, în care și va păstra și toate drepturile sale; cu toate acestea căsătoria este poprită :

Intre adoptator cu cel adoptat și descendenții acestuia.

Intre copii adoptivi ai aceluiași individ.

Intre cel adoptat și copiii ce ar putea avea mai în urmă adoptatorul.

Intre cel adoptat și soțul adoptatorului, precum și între adoptator și soțul celui adoptat. (Civ. 143, ur. 166, 315). (Civ. Fr. 348) ¹⁾.

314. Indatorirea naturală ce va continua a exista între cel adoptat și tatăl și mama sa, de ași da unul altuia alimente, în cașurile hotărâte de lege, va avea aceeași urmare între adoptator și cel adoptat, unul către altul. (Civ. 185-187, 190-192) (Civ. Fr. 349).

315. Cel adoptat nu va dobândi nici un drept de

moștenire asupra bunurilor rudelor adoptatorului, dar va avea asupra moștenirei adoptatorului aceleași drepturi ca și copiii născuți din căsătorie, chiar dacă în urma adopțiunii s'ar nasce asemenea copii din căsătorie. (Civ. 316, ur. 659, ur. 669, ur. 836, 841, ur.) (Civ. Fr. 350) ²⁾.

316. Murind adoptatul, fără descendenți legitimi, lucrurile date lui de către adoptator prin dar sau prin moștenire, ce se vor găsi în natură în vremea morței adoptatului, se vor întorce la adoptator, sau la descendenții săi, cu îndatorirea de a contribui la datorii, și fără prejudiciul drepturilor unor a treia persoane.

Prisosul bunurilor adoptatului va fi al părinților săi firești, și aceștia vor esclude tot-d'a-una, pentru obiectele specificate în acest articol, pe toți moștenitorii adoptatorului afară de descendenții săi.

1). Codul Calimach și Caragea conține dispozițiuni analoge în art. 949. Cal. și art. 22 Car.

2). Dispozițiuni analoge în Cod. Calimach și Caragea. La rîndul său Casația română stabilește că :

În nici un cas copilul natural adoptat nu poate avea drepturile copiilor legitimați prin căsătorie, și că el nu poate moșteni de cât pe adoptator, nu și pe rudele acestora. Cas. I 102/72.

(Civ. 317) (Civ. Fr. 351) ¹⁾.

317. Dacă trăind adoptatorul, și după moartea adoptatului, copii sau descendinții lăsați de acesta din urmă, vor muri și ei fără posteritate, adoptatorul va moșteni lucrurile date de dînsul, după cum s'a dis în art. precedente, dar acest drept se va mărgini numai la persoana adoptatorului, și nu se va transmite și la moștenitorii săi, chiar de ar fi descendenți direcți. (Civ. 316) (Civ. Fr. 352).

Secțiunea II. *Despre formele adopțiunei.*

318. Persoana ce 'și va propune de a adopta și aceia ce va voi a fi adoptată se vor înfăția la tri-

bunalul domiciliului adoptatorului spre a face înscris declarațiune că acesta este cu consimțimentul amêndourora. (Civ. 87, 309, ur.) (Civ. Fr. 353) ²⁾.

319. Tribunalul după ce va lua sciințele trebuincioase, se va retrage în camera de consiliu și va verifica :

1. De sunt îndeplinite toate condițiunile cerute de legi;

2. Dacă persoana care voește a adopta se bucură de o bună reputație. (Civ. 309, ur.; 320) (Civ. Fr. 355).

320. După ce procurorul 'și va da concluziunile, tribunalul, printr'un proces verbal nemoțivat, va hotări în acești

1) Art. 956 Cod. Calimach conține dispoziții analoge. Cod. Caragea diferă. A se vedea Alex. op. cit. pag. 354.

2) Din eroré de tipar se dice aici 'acești' în loc de 'acestacum este și în textul frances.

3) Art. 67 din actuala lege a Judecătoriilor de Ocol, face competente aceste Judecătorii de a se pronunța asupra actelor de adopțiune ale locuitorilor sătenî. El are următorul coprints: *Judecătorii de Ocol, sunt competenți a se pronunța asupra actelor de adopțiune ale locuitorilor din comunele rurale și a celor urbane*

care nu sunt reședinte de județ. Cartea de judecată încuriintând o adopțiune, va fi supusă Tribunalului de județ respectiv spre confirmare în modul și termenul precădat de art. 321 din Cod. civil și înscrise în registrul oficiului stărei civile, conform art. 323 acelaș cod,

A se vedea și Dem. Alex. op. cit. pag. 369: *Judecătoriile de ocoale nu sunt competente numai de a autentifica contractul și de a încucința saș respingé adopțiunea, în locul Tribunalului.*

Idem. Casația română : 52 | 85.

termen: «se încuviințază, sau nu se încuviințază adopțiunea.» (Civ. 319. — Pr. 80) (Civ. Fr. 356).

321. În termen de o lună de la data hătărîrîi tribunalului, acéstă hotărîre va fi supusă, după cererea părții celei mai stăruitoare, curței de apel, care va urma în acelaș timp ca și tribunalul de prima instanță, și va pronunța printr'un proces verbal nemotivat:

«Hotărîrea e confirmată, sau hotărîrea e reformată. Prin urmare, se încuviințază sau nu se încuviințază adopțiunea.» (Civ. 319. ur. 322) (Civ. Fr. 357) ¹⁾.

322. Ori-ce hotărîre a curței apelative, care va încuviința o adopțiune, se va citi în ședință publică, și se va așige la locurile unde curtea va găsi de

cuviință. (Civ. 321) (Civ. Fr. 358).

323. În cele trei luni după darea hotărîrîi, adopțiunea se va înscrie, după cererea uneia sau alteia din părți, în registrul actelor civile al locului unde 'și va avea domiciliul adoptatorul.

Acéstă înscriere se va face după o copie legalizată a hotărîrîi curței apelative, și adopțiunea va rămene fără efect, de n'a fost înregistrată în arătatul termen. (Civ. 27, 87) (Civ. Fr. 359) ²⁾.

324. Dacă adoptatorul ar muri, după ce s'a depus la tribunal actul care constată voința sa de a adopta și mai înainte de a se da hotărîrea de către tribunal, se va urma cu procedura înainte și adopțiunea se va primi, de se

1) a) Cererea de încuviințare se va adresa Curței împreună cu o copie după hot. trib. anexându-se și taxa de 110 lei. (art. 21 l. timbr.)

b) N'are caracterul lucrului judecat o hotărîre prin care se respinge adopțiunea cui-va. Cas. I. 396|92.

c) Confirmarea sau infirmarea unei sentințe de adoptare n'are nevoie de a fi motivată, art. 321 necerând aceasta. Cas. I 320|90.

d) În materie de adopțiune, hotărîrile date nu sunt susceptibile de recurs în Casație. Cas. I 296|92.

2) Înscrierea adopțiunii se poate face după o copie legalizată a deciziei Curței, chiar neinvestită cu formula executorie. Cas. I 190|80. Acéstă înscriere se poate face și verbal, art. 232, necerând petiție scrisă. Cas. I. 190|88.

va găsi cu cale.

Moștenitorii adoptatorului vor putea, de vor crede că adopțiunea nu poate fi primită, a da procurorului ori-ce memoriu și observațiuni atingătoare de această adopțiune. (Civ. 318, ur. 653). (Civ. Fr. 360).

TITLUL IX.

Despre puterea părintăscă

325. La ori-ce vîrstă copilul este dator să onoreze și să respecte pe tatăl și pe mama sa. (Civ. 131-136, 1224, 1225) (Civ. Fr. 371),

326. Copilul rămâne sub a lor autoritate până la majoritate sau emancipare. (Civ. 131, ur. 249, 282, 311, 327, ur. 421, 434, 1000, 1224, 1225. — P. 268) (Civ. Fr. 372).

327. În timpul căsătoriei tatăl singur exercită

această autoritate, (Civ. 124, 452—P. 268) (Civ. Fr. 373).

328. Copilul nu poate părăsi casa părintăscă fără voia tatălui său. (Civ. 93, 249, 282) (Civ. Fr. 374) ¹⁾.

329. Tatăl care va avea motive de nemulțumire foarte grave asupra purtării copilului său, va avea următoarele mijloace de îndreptare. (Civ. 330, ur. 414) (Civ. Fr. 375).

330. Dacă copilul are mai puțin de șese-spre-dece ani, tatăl îl va putea pune în o casă de arest, pentru o lună cel mult; drept care președintele tribunalului de district, după cererea tatălui, va trebui a libera ordinul de arestare. (Civ. 332—336) (Civ. Fr. 376).

331. De la vîrsta de șese-spre-dece ani până la majoritate, sau emancipațiune, tatăl va putea numai să ceară arestarea co-

1) Părinții sunt în drept a cere prin justiție, aducerea copilului lor fugit, la domiciliu. Această dispozițiune exista și în Codul Calimach. Codul italian prin art. 221 prevede că numai după ordinul Președintelui Trib. copilul fugar poate fi adus în casa părintăscă.

Ast-fel s'a procedat de Trib.

Ilfov Secția I prin ordinele președințiale de la 5 și 29 Aprilie, 1889, în baza dreptului conferit de legiuitor prin art. 328, 330 și 331 din Cod. civ. În baza acestor texte de lege, părintele poate cere aducerea copilului său în casa părintăscă *«manu militari»*, căci alt-fel, art. 328 n'ar avea nici o sancțiune.

pilului său, pe timp cel mult de șese luni, adresându-se pentru acesta la președintele tribunalului, care, după ce se va înțelege cu procurorul, va libera sau va refuza ordinea de arestare, și liberând ordinul de arestare, va putea scurta termenul arestării cerut de tatăl. (Civ. 332, ur. 336, 414) (Civ. Fr. 377).

332. În ambele aceste cazuri nu se va face nici o procedură înscris și nici o formalitate judecătorească, afară numai întru cât privesc ordinul de arestare, care nu va cuprinde motivele pentru care el s'a dat; tatăl va fi numai dator de a subscrie îndatorirea de a plăti toate cheltuielile și de a da arestatului alimentele cuviincioase. (Civ. 185, 330, 331 — Pr. P. 580-582) (Civ. Fr. 378).

333. Tatăl poate scurta ori când va voi termenul arestării de el reclamat, în casurile prevăzute de precedentele trei articole. Dacă după eșirea copilului din arest, el va face din nou alte necuviințe, arestarea lui se va putea or-

ona din nou, cu modul prevăzut în articolele precedente. (Civ. 330, ur.) (Civ. Fr. 379).

334. Dacă tatăl se va căsători din nou, nu va putea aresta pe copilul său din precedentă căsătorie, chiar de ar avea mai puțin de șese-spre-dece ani, de cât conformându-se celor prescise de art. 331. (Civ. Fr. 380).

335. Muma văduvă, care nu se va fi măritat din nou, nu va putea aresta pe fiul ei, de cât cu concursul a două din cele mai apropiate rude despre tată, și numai prin cerere adresată tribunalului conform art. 331. (Civ. Fr. 381).

336. Când copilul va avea avere proprie a lui, sau când el va exercita vre o profesiune sau meserie, nu va putea fi arestat, chiar de va avea mai puțin de șese-spre-dece ani, de cât prin cerere adresată tribunalului conform art. 331. Copilul arestat va putea adresa un memoriu procurorului general de lângă curtea de apel. Acesta va ordona procurorului pe lângă tribunalul de prima

instanță casă cerceteze împrejurările, și va face apoi el însuși raport președintelui curței apelative, care după ce va înștiința pe părinte și după ce va fi adunat toate sciințele putincioase, va putea revoca sau modifica ordinul de arestare liberat de președintele tribunalului de prima instanță. (Civ. Fr. 382).

337. Mama are drepturi de corecțiune asupra copiilor săi naturali, legalmente recunoscuți. (Civ. 308, 325. 330-333) (Civ. Fr. 383).

338. Tatăl în timpul căsătoriei, și, după desfacerea căsătoriei, acel din doi soți rămas în viață, conservă dreptul de folosință asupra averii copiilor lor, pînă la vîrstă de două-deci¹⁾ ani deplină, sau pînă la emanciparea lor,

dacă se va face înainte de această etate. (Civ. 209, 343, 421, ur. 431, 541, ur. 560). (Civ. Fr. 384)²⁾.

339. Dreptul acesta de folosință impune următoarele sarcini:

1. Sarcinile cărî privesc pe usufructuarî. (Civ. 540-556).

2. Alimentele, întreținerea și crescerea copiilor, în proporțiune cu averea lor. (Civ. 185).

3. Plata rentelor sau a dobîndilor capitalurilor ce dătoresc copii. (Civ. 474).

4. Cheltuelile îngropăreii și acelea ale bôlei din urmă. (Civ. 1729 § 2, 3) (Civ. Fr. 385).

340. Acest drept de folosință nu va avea loc pentru tatăl sau mama, în contra căreia se va fi pronunțat despărțenia. Mama care va trece în altă căsătorie nu va mai avea

1) Textul francez fixează termenul la 18 ani împliniți.

2) a) Tuzoarea legală e în drept de a intenta acțiune chiar în numele ei personal cînd e vorba de plata unei chirii, aceasta aparținîndu'i după lege. Cas. I. 212/88.

b) Soțul supravetșitor, avînd dreptul de folosință a averii minorilor, pînă la majoritatea a-

cestora, pôte exeroita ori-ce acțiune referitoare la acest drept, în numele său personal. Cas. I. 399/90.

c) Tatăl nu poate prin testamentul său să restrîngă uzufructul legal al mamei asupra întregii averi a minorilor săi fii, nu poate face aceasta de cît cel mult pînă la concurența părții sale disponibile. Cas. I. 419/84.

acest drept de folosință. (Civ. 211, ur. 341, 658—P, 268) (Civ. Fr. 386) 1).

341. Dreptul de folosință nu se va întinde asupra averii ce copiii ar putea câștiga prin deosebita lor muncă și industrie, precum nici asupra averii, ce s'ar fi dat prin donațiune sau legat copiilor, cu condițiune expresă ca tatăl și mama să nu se folosescă de ea. (Civ. 343, 969—Co. 13) (Civ. Fr. 387).

TITLUL X

Despre minoritate, despre tutelă și despre emancipațiune

CAPITOLUL I

Despre minoritate

342. Minor este acela

care nu are încă etatea de douăzeci și unu de ani împliniți, fie parte bărbătească sau femeiască. (Civ. 43, 434. 1887) (Civ. Fr. 388).

CAPITOLUL II

Despre tutelă 2)

Secțiunea I. — Tutela tatălui și a mamei.

343. Tatăl, în timpul căsătoriei, administrează averea personală a copiilor săi minori, dă seamă despre fondul și veniturile averii, asupra căreia n'are dreptul de folosință. Dă seamă numai despre fondul averii asupra căreia legea îi dă dreptul de folosință. (Civ. 338-341, 658, 1224, 1225, — Pr. 139 — P.

1) *Ioarea de 5000 lei.*

Judecătorii de Ocol vor avea în această privință toate drepturile și îndatoririle tribunalelor de județ pentru numirea tutorilor; întocmirea consiliilor de familie, luarea socotelilor și supravegherea gestiunii tutorilor.

Ele vor da autorizațiunea cerută de art. 408. Cod. Civ. ori de cite ori va fi vorba de o acțiune în partaj, între mostenitori sau de o acțiune imobiliară al căror obiect nu trece peste competența lor.

Estimatiunea patrimoniului se va face prin însuși inventariul

1), Mama, ca tutoare legală a minorilor săi fi, îndată după mărițiș, pierdând uzufructul legal, de la această dată ea trebuie să răspundă procentele necesare la partea ce întrece veniturile averii minorilor. Cas. I. 343/92.

2) Prin art. 65 din noua lege a judecătoriilor de ocoale, se dă în competență acestor instanțe regularea tutelelor care nu trec peste 5000 lei. Acest articol are următorul cuprins :

Judecătorii de Ocol sunt competente ca primă instanță a regula tutelele cind patrimoniul de administrat nu trece peste va-

268). (344, Fr. 389) ¹⁾.

344. După mórtea unuia din soþi, tutela asupra minorilor copii revine de drept soþului rēmas în viaþă. (Civ. 124-126, 345, 348, 355, ur. 421—P. 22, 268) (Civ. Fr. 390) ²⁾.

345. Tatăl póte să orînduiască un consiliu îngrijitor pe lângă rāmasa în viaþă mamă a copiilor; în care cas ea nu va putea face nici un act atingător de tutelă, fără scirea și învoirea consilierului. (Civ. Fr. 391).

«ce se va încheia de judecătorul de ocol sau ajutorul său.»

«Pentru comunele neressedinte de judecatorie, judecătorul de ocol poate delega, pentru punerea sigiliilor, facerea inventariului și estimasiunea averei, pe subprefectul sau ajutorul acestuia sau chiar pe primarul comunei respective.»

«Odată cu procesul verbal de inventariere se va comunica judecătorului lista rudelor celor mai apropiate din comună sau județ, sau în lipsa acestora, lista prietenilor defunctului.»

1). a) Părintele fiind de drept tutore al copiilor săi minori, nu e nevoie a'î se recunoaște de tribunal această calitate. Cas. I. 267|78.

b) Veđi, nota de la art. 340 C. civ.

c) Tutorel legal nu e ținut să dea cauțiune pentru primirea fondului minorului seú fiú. Obligațiunea impusă de art. 343 *«de a*

346. Mama nu este îndatorată a fi neapărat tutrice. La întēmplare când nu va primi tutela, este datóre a face această declarațiune la tribunal în 40 zile după mórtea soþului, și a îndeplini datoriile tutelēi, până când se va orîndui un tutore după formele prescrise de lege. (Civ. 344, 355, ur). (Civ. Fr. 394) ³⁾.

347. Dacă mama tutrice va voi a trece în a doua căsătorie, este datóre, mai înainte de a se căsă-

da seamă despre fondul și venitul tutelēi nu trebuie luată de cât în sensul obligațiunei unui mandatar de a da socoteli de fondul ce 'i s'a încredințat. Cas. I 78|73.

d) Soþul rēmas în viaþă avînd dreptul de uzufruct asupra averei copiilor seú minori, în mod implicît are și dreptul de a exercita în numele seú personal orice acțiuni în legătură cu acest drept. Cas. I 339|90.

2) a) Tutela legală a soþului supraveñitor nu se póte exercita și asupra copiilor nāscuți dintr'o altă căsătorie. Cas. I 328|70.

b) Veđi nota a de la art. 343.

c) Actele de urmărire în contra unor minori se pot îndeplini față cu tutoarea legală chiar înainte de a fi recunoscută de consiliul de familie. Cas. I 152|92.

3) Muma, primînd a fi tutóre nu se mai póte descărca de această sarcină și numai Tribunalul o póte dispensa. Cas. II 38|84.

tori, a cere de la judecătoria competentă adunarea consiliului de familie, ca acesta să hotărască de se cuvine a se lăsa tot asupra ei tutela, sau nu; în lipsa acestei formalități ea va perde de drept tutela, și noul soț d'împreună cu dânsa vor fi răspunzători solidarî pentru toate urmările tutelei, ce ea a ținut în contra legei. (Civ. 348, 356, ur. 1039, ur.) (Civ. Fr. 395) ¹⁾.

348. Când consiliul de familie, adunat după lege, va lăsa tutela asupra mamei, ce voesce a trece în a doua căsătorie, el atunci va trebui să numescă ca tutore pe cel de al doilea bărbat care, împreună cu soția sa, vor fi răspunzători solidarî despre administrarea acelei tutele, iar când bărbatul de al doilea nu va voi să fie cotutore, atunci nici femeia nu va putea fi tutrice și consiliul familiei va alege alt tutore. (Civ. 347, 390, ur. 1039, ur. 1753). (Civ. Fr. 396).

Secțiunea II.—*Despre tutela numită de tatăl său numă.*

349. Dreptul personal d'a alege, prin testament sau prin un act autentic, un tutordudenie sau străin, nu-l are de cât cel din urmă dintre părinți, care încetază din viață. (Civ. 350, ur. 856, ur. 1171) (Civ. Fr. 397).

350. Mama căsătorită din nou, căreia nu i s'a lăsat tutela fiilor din însoțirea d'întâiu, nu poate să rînduiască tutore asupra lor. (Civ. 347, 349) (Civ. Fr. 399).

351. Când mama cea din nou căsătorită, căreia i s'a lăsat tutela, ar orîndui, prin testament, un tutore pentru copii din căsătoria de mai'nainte, acea orînduire nu se va ține în sémă, de cât numai când va fi întărită de către consiliul de familie. (Civ. 347, 356, ur.) (Civ. Fr. 400).

Secțiunea III.—*Despre tutela ascendenților.*

352. Când cel din urmă dintre părinți, care va înceta din viață, n'a ales tu-

1) Nu este obligat consiliul de familie de a ști motiva părerea, când numesce un alt tutore în

locul mamei, trecute în a doua căsătorie. Cas. I 310/87.

tore asupra minorilor săi copii, tutela revine, d'a dreptul, bunului după tată, iar în lipsa acestuia bunului său după mamă, și așa suindu-se după spite, astfel ca ascendenții după tată să fie tot-d'a-una preferați înaintea ascendenților, în aceeași linie, după mamă. (Civ. 125, 349, 660, ur. 809) (Civ. Fr. 402).

353. Dacă în lipsa bunului după tată și a bunului după mamă a minorilor, s'ar afla două ascendenți de un grad mai sus, cărora se cuvine tutela, și care amândouă ar fi din linia despre tată a minorului, atunci tutela revine de drept aceuia care s'ar găsi a fi bunul după tată al tatălui minorului. (Civ. 352, 354) (Civ. Fr. 403).

354. Dacă o asemenea concurență s'ar găsi între două buni al doilea, din linia după mamă, numirea se va face de către consiliul de familie, care va fi însă dator a alege pe unul din acei ascendenți.

(Civ. 353, 357, ur.) (Civ. Fr. 404).

Secțiunea IV.—*Despre tutela alesă de către consiliul de familie.*

355. Când un copil minor și neemancipat ar rămâne fără tată și mamă, fără tutore ales de către tatăl său muma sa, și fără ascendenți de sex bărbătesc, precum și la întâmplare când tutorele, fiind unul din cei pomeniți mai sus, s'ar găsi sau în starea exclusiunii de care se va vorbi mai jos, sau după lege aparat de tutelă, atunci consiliul de familie va îngriji pentru numirea unui alt tutore. (Civ. 344, ur. 346, 349, ur. 352, ur. 356, ur. 370, ur. 383, ur.—P. 22, 268) (Civ. Fr. 405) ¹⁾.

356. Consiliul familiei se va aduna, sau prin cererea și stăruința oricărei din rudeniile minorului, sau a creditorilor lui, sau a altor părți interesate, sau din oficiu, prin îngrijirea judecătoriei competente.

1) a) Trebuie avizul consiliului de familie pentru ca tutorul să poată cere strămutarea sediului unei tutele. Cas. I 23/92.

b) Tribunalul poate admite o asemenea strămutare când ea este în interesul minorilor. Cas. 123/92.

E liber orî-care a da de scire tribunalului, despre cauzele ce reclamă numirea unui tutore. (Civ. 93, 387, 424) (Civ. Fr. 406).

357. Consiliul de familie se va compune cel puțin de cinci ¹⁾ rude, din care trei vor fi despre partea tatălui, și două despre partea mamei, iar când despre partea unuia din părinți nu ar fi rudeni, ca să se pôtă îndeplini acest număr, lipsa să se îndeplinească cu rude de partea celui-alt părinte, păzindu-se rînduiala d'a se preferi tot-d'a-una cele mai de aproape rudeni despre fiecare linie. Rudenia se va preferi înaintea afinului (cuscru) de același grad și, între rudeniile de asemenea grad, cel mai în vîrstă

se va preferi. (Civ. 95, 358, ur. 370, ur. 383, ur. 660, ur.—P. 22, 268) (Civ. Fr. 407) ²⁾.

358. Frații bunî (adică frați de un tată și mamă) ai minorului și bărbații surorilor bune sunt de drept membrii ai consiliului de familie, fără a fi mărginit numărul lor, de vor fi însă mai puținî la număr de cât cinci, alte rudeni vor fi chemate spre completarea consiliului. (Civ. 352, 357) (Civ. Fr. 408).

359. Când în districtul unde s'a deschis tutela nu se vor găsi rudeni de aproape, în număr îndestulător pentru completarea consiliului, atunci tribunalul districtului ³⁾ va chema pe rudele cele mai

1) Textul frances prevede șese, trei din fie-care parte, la cari adaugă și pe judecătorul de pace, și trebuie luați atât din comuna unde s'a deschis tutela, cât și de la o distanță de două miriametri. — Apoi cuvintele: *iar când despre partea unuia din părinți nu ar fi rudeni, ca să se pôtă îndeplini acest număr, lipsa să se îndeplinească cu rude de partea celui-alt părinte*, lipsesc în textul frances.

2) a) Existînd rude de aproape, un consiliu de familie compus

din străini, ar fi ilegal și actele făcute de el, lovite de nulitate. Cas. I 304/75. *Contra.* Cas. I 98/88.

b) Tribunalul are facultatea și este în drept a nu chema ca membri în consiliul de familie, pe rudele cari locuiesc departe. Cas. I 98/88.

c) Regulele prevădute de art. 357 referitoare la modul întocmirii consiliului de familie nu sunt prescise sub pedeapsă de nulitate. Cas. I 122/89.

3) V. nota de la intitulăția: *«Despre tutela.»*

de aproape ale mortului din copriusul țerei; iar la cas de necompletearea consiliului cu rudele cele mai de aproape ale mortului, atunci se vor chema alte persoane din cetățeni din aceeași comună, cunoscuți că au avut legătură de amicie neintreuptă cu tatăl, sau muma minorilor. (Civ. 360) (Civ. Fr. 409).

360. Tribunalul va putea, chiar în cazul când se găsește în copriusul districtului un număr îndestulător de rudeni sau afini (cuscri) pentru a forma consiliul de familie, să cheme pe alte rudeni, mai apropiate în grad sau tot de același grad ca și rudeniile și afinii prezenți, domiciliati în alte districte, pentru a forma sau a completa consiliul familiei. (Civ. 357, 358, 361) (Civ. Fr. 410).

361. Termenul pentru întrunire se va regula de către tribunal în ziua anume hotărâtă; potrivit cu apropierea sau depărtarea locuinței persoanelor ce au a fi chemate. (Civ. Fr. 411).

362. Rudeniile, afinii

sau amicii adunați astfel vor fi datorii a merge în persoană, sau a fi înfățișați fie-care de procuratori anume și inadins rinduiți pentru acesta. Un procurator nu poate înfățișa mai mult de cât o singură persoană. (Civ. 364, ur. 1532, ur. 1535). (Civ. Fr. 412).

363. De va urma legiuită apărare din partea chemaților, și de se va găsi de cuviință ori a se aștepta membrii ce lipsesc, ori a se îndeplini cu alte persoane, la un asemenea cas, și la ori-care altul când interesul minorului ar cere, tribunalul va putea hotărî adunarea pentru o altă zi. (Civ. 364, ur. 365) (Civ. Fr. 414).

364. Ori-ce rudă, cuscru sau amic, convocat, și care, fără scusă legitimă, nu va veni la adunare, se va supune la o amendă care nu va trece peste 200 lei, și se va pronunța de către tribunal fără apel. (Civ. 361, ur. 363) (Civ. Fr. 413).

365. Consiliul de familie, format după lege, se va aduna la tribunalul județului, sau aiurea, unde

va decide președintele tribunalului; aflarea de față a 5 membri cel puțin este obligatorie spre a putea păși în lucrare. (Civ. 357, 358, 366) (Civ. Fr. 415) ¹⁾.

366. Consiliul se va preside de către cel mai în vîrstă din membri present). Chibzuirile se vor încheia după majoritatea voturilor, adică cel puțin cu un glas mai mult peste jumătatea glasurilor persoanelor aflate de față, înțelegându-se că numărul persoanelor de față să fie tot-d'auna fără soț. (Civ. Fr. 416).

367. Spre a nu se compromite interesele minorilor prin întîrziere, cînd consiliul de familie, convocat după lege, nu se va aduna în termenul prescripș, afară de casul arătat de art. 373 ²⁾, tribunalul districtului va păși cu lucrarea din oficiu, și va în-

deplini datoria ce are consiliul de familie după lege, arătînd acésta anume în jurnalul ce va încheia. După o asemenea lucrare, orî-ce propunere s'ar face din partea consiliului de familie nu va fi primită ³⁾. (Civ. 361, 368) ⁴⁾.

368. La tóte întîmplările mai sus arătate, tribunalele de județe sunt datoré, sub a lor răspundere, a se îngriji despre îndeplinirea la vreme a legiuitorilor formalității, spre a nu se vătămă interesele orfanilor, rămîind ele răspundătoare pentru orî-ce încuviințare a nelegalilor măsuri propuse de consiliul familiei, și membrii consiliului vor fi răspundători pentru frauduloșele lucrări din parte-le, prin care s'ar cauza pagubă pupilului ³⁾. (Civ. 367).

369. Tutela este o însărcinare personală care

1) a) Avizul dat de trei membri din consiliul de familie nefind dat conform art. 365, tribunalul nu 'l póte omologa. Cas. I 22|92. *Contra*. Cas. I 98|88.

2) Credem că prin eróre se trimite la art. 373, care nu este relativ la materie, în loc de art. 363, cu care art. 367 se póte combina.

3) Art. 367 și 368 sunt inovațiuni, fără origină în legislațiunea anterioră.

4) Când în urma mai multor convocări, consiliul de familie nu se întrunește, tribunalul póte numi un tutore ad-hoc care să îngrijească de interesele minorilor. Cas. I 155|90.

nu pöte trece la moștenitorii tutorelui. Aceștia vor fi numai răspundători despre administrațiunea acelei tutele, și dacă vor fi majori, vor fi datorii a continua cu tutela pînă se va numi alta. (Civ. 434, 653, 1559) (Civ. Fr. 419).

Secțiunea V.—*Despre cauzele cari apără de tutelă.*

370. Pot să se apere de tutelă persoanele cari fac parte din cler; cei ce se află în serviciu public, și cei cari au o ocărnuire superiöră în ramurile ce le sunt incredințate, precum:

- a) Miniștrii.
- b) Membrii Curței de cașățiune.
- c) Membrii consiliului de Stat ¹⁾.
- d) Președinții tribunalelor și curțiilor.
- e) Prefecții.
- f) Sub-prefecții.
- g) Directorii ministereilor.
- h) Directorii prefecturilor.
- i) Grefierii.
- l) Militarii în serviciu.

m) Directorii de diferite servicii publice.

n) Cei trimiși în misiune în țeră străină, și toți cei cari au o funcțiune publică în alt district, de cât acela unde se deschide tutela. (Civ. 370, 371, 372, 379 ur.) (Civ. Fr. 427, 428).

371. Cu toate acestea cei ce au primit tutela, aflându-se în serviciile mai sus arătate, nu vor fi în urmă îngăduiți a se lepăda de dēnsa din cauza acelor servicii. (Civ. 370, ur. 372). (Civ. Fr. 430).

372. Iar la din contra, acei cari ar fi intrat în unul din serviciile mai sus arătate, în urma primirei unei tutele, vor putea, dacă nu voesc a ține acea tutelă, să ceară în termen de o lună adunarea consiliului de familie, spre a alege un alt tutore în locu-le. (Civ. 371). (Civ. Fr. 431).

373. Tot acel ce nu este nici rudă nici afin (cuseru) cu pupilul nu poate fi silit a primi tutela fără voința sa, afară de casul când în tot coprinsul districtului

1) Desființat prin art. 131 Const. din 1866, și art. 1 al Legei de la

unde este domiciliat minorele, nu se află nici o rudă saă afin în stare de a-i administra tutela. (Civ. 379 ur. 785) (Civ. Fr. 432).

374. Persoanele în vîrstă de 65 de ani, pot a se apăra de primirea tutelei; iar acela ce ar fi fost numit tutore, mai înainte de această vîrstă, va putea la 70 ani să ceară lepădarea sa din tutela. (Civ. 379, ur.) (Civ. Fr. 433).

375. Persoanele supuse unei infirmități grave, legalmente dovedită, sunt apărute de tutela; dacă acea infirmitate li s'a întâmplat în urma primirei vre unei tutele, pot cere desărcinarea lor. (Civ. 379, ur.) (Civ. Fr. 434).

376. O tutela primită este pentru aceeași persoană o legiuită apărare de a nu primi și o a doua tutela. (Civ. 378, ur. 451. — Pr. 638) (Civ. Fr. 435).

377. Ceii ce au 5 copii legiuiți sunt apărați de orî care altă tutela străină;

copii morți nu vor fi numărați, de cât numai atunci când și aceștia vor fi lăsat copii vii (Civ. 378, ur. Pr. 638) (Civ. 436).

378. Copii născuți în cursul duratei tutelei nu pot fi o cauză spre a se cere desărcinarea din tutela. (Civ. Fr. 437).

379. Dacă tutorele ales este față la deliberarea consiliului de familie, care pune asupra lui sarcina tutelei, el este dator îndată să propue, spre apărarea sa, orî-care din împrejurările mai sus arătate, iar nefiind față va fi îndatorat în 15 zile cel mult, după ce i se va face cunoscută numirea sa, să împărtășească tribunalului cuvintele apărării sale¹⁾; iar nepăzind aceste formalități, nu va fi în urmă primit a mai face propunerî de apărare. (Civ. 370, ur.) (Civ. Fr. 438).

380. Când tribunalul districtului va cunoasce că împrejurările de apărare

1) Ideia coprinsă în cuvintele: *iar nefiind față va fi îndatorat în 15 zile cel mult, după ce i se va face cunoscută numirea sa, să împărtășească trib. cuvintele apă-*

rării sale este luată din Ar. Fr. 439, înlăturat de legiuitorul nostru, cu singura diferență că în Codul Fr. termenul este de trei zile.

propuse de alesul tutore, nu aŭ ființa lor, îl va îndatora a primi tutela.

În tot cazul, însă până la decisiunea tribunalului, ori care ar fi acea decisiune, va fi dator a administra provisoriu tutela. (Civ. 378, 379.—Pr. 638-641) (Civ. Fr. 440).

381. Dacă va isbuti a rămene apărat de tutelă, aceia cari se vor fi împotrivit apărării, pot fi condamnați la despăgubiri.

Dacă nu va fi apărat, va fi însuși condamnat la cheltueli. (Pr. 143, 144) (Civ. Fr. 441).

382. Acei cari, fără a înfățișa legiuitele cuvinte de apărare și după formele prescise de lege nu vor voi a primi cărmuirea unei tutelii ce li se va oferi după lege, vor fi răspundători de toate pagubile cauzate, prin refuzul lor, în averea minorului¹⁾, Civ. 370, ur. 379).

Secțiunea VI.—*Despre incapacitatea, exclusiunea și destituirea din tutelă*

383. Nu pot fi tutori, nici membri în consiliul de familie:

1. Minorii, afară de tatăl și mama.

2. Interdiși,

3. Femeile, afară de mamă și de femeile ascendinți.

4. Toți aceia care însii, sau ai căror tată și mamă aŭ cu minorul un proces, în care este compromisă starea civilă a acestuia, sau averea lui, sau o parte însemnată din ea. (Civ. 342, 348, 358, 384 ur. 435, 445, 452, 458) (Civ. Fr. 442)²⁾.

384. Osânda la o pedeapsă criminală aduce cu sine de drept exclusiunea de la tutelă, precum și destituirea din o tutelă primită mai dinainte. (Civ. 385.—P. 7, 22, 268) (Civ. Fr. 443).

385. Sunt asemenea opriti de a fi tutori și destituibili:

1) Acest articol, care lipsesce în Codul Frances, este sancțiunea acestei sarcini publice, personală și gratuită.

2) Actele făcute de un tutor

incapabil după lege, sunt nule de drept. Ast-fel ar fi actele făcute de o femeie, care afară de mama și ascendentele ei, nu pôte figura ca tutore. Cas. I 165|82 și 109|92.

1. Persoanele cu purtarea rea, în deobște cunoscută.

2. Persoanele cari dau dovezi de rea credință, sau necapacitate în îndeplinirea sarcinei de tutore. (Civ. 384, 386, 458) (Civ. Fr. 444)¹⁾.

386. Verii care va fi exclus sau destituit din o tutelă nu mai poate fi nici o dată membru la vre-un consiliu de familie. (Civ. 347, 383, ur. — P. 7, 268) (Civ. Fr. 445).

387. Destituirea tutorelui se va face de către consiliul de familie, convocat fiind el de tribunal.

Tribunalul nu va putea refusa convocarea consiliului de familie, când cererea de convocare se va face formal de către unul sau mai multe rude, sau afini ai minorului, până la gradul de văr primar, sau mai de aproape spiță. (Civ. 356, ur. 660, ur.) (Civ. Fr. 446).

388. Încheierea consiliului de familie, prin care se va pronunța esclude-

rea sau destituirea tutorelui, va trebui a fi motivată, și dată după cese va fi chemat și ascultat înaintea lui și tutorele. Dacă tutorele nu se va fi conformat chemării, escluderea sau depărtarea se va încheia de consiliu și în lipsă. (Civ. 389, ur. — Pr. 638, ur.) (Civ. Fr. 447).

389. Dacă tutorele se va mulțumi cu escluderea sau depărtarea lui, atunci se va numi alt tutore, care va intra îndată în funcțiunea sa.

Dacă va urma plângere din partea tutorelui, asupra escluderei sau destituirei sale, până în 5 zile cel mult de când i se va fi încunosciințat escluderea sau destituirea, când ea s'ar fi încheiat în ne-ființa lui, tribunalul va hotări de urgență asupra plângerei rămânând dreptul de apelațiune, în cas de nemulțumire, atât rudelor sau afinilor cari au provocat escluderea sau des-

1) a) O mamă, de și de drept tutore legală a minorilor săi fi, poate fi îndepărtată de la acest drept, dacă are o purtare imorală în societate, Cas. I 1088.

b) Reua credință și necapacitatea tutorelui fiind o chestiune de fapt, scapă de sub controlul Casației. Cas. I 365/92.

tituirea, cât și tutorelui.

Din momentul când tribunalul va încuviința escluderea sau destituirea tutorelui, acesta va fi suspens și se va numi o altă persoană ca tutore provizoriu. (Civ. 388.—Pr. 58, 69, 638, 640, 641). (Civ. Fr. 448, 449). ¹⁾

Secțiunea VII.—*Despre administrațiunea tutorilor.*

390. Tutorele va purta grijă de persoana minorului și îl va reprezenta în toate actele civile; el va administra bunurile minorului ca un bun părinte de familie, și va fi răspundător pentru daune in-

terese ce s'ar putea întâmpla din réua lor administrare: el nu poate nici a cumpăra bunurile minorului, nici a le lua în arendă, nici a primi cesiunea a vre unui drept sau a vre unei creanțe în contra pupilului său. (Civ. 93, 127, 131, ur. 142, 391, 395, ur. 414, 807, 809, 1084, 1106, 1161, 1231, 1308, 1391, ur. 1419, 1753 — Pr. 145, 653—Co. 10, 13, 18). (Civ. Fr. 450). ²⁾

391. Consiliul familiei, sau, în lipsa acestuia, tribunalul ținutului va regula facerea catagrafiei averei minorului, spre a o încredința tutorelui numit, fără

1) a) În ceia ce privește cesiunea dacă un tutore administrează bine sau rău interesele minorilor, instanțele de fond sunt suverane în aprecierea lor. Cas. I 231|90.

b) Toate încheerile Tribunalului date asupra cererilor de destituire sau excludere din tutelă, sunt supuse apelului. Cas. I 7|90.

c) Idem al mamei recăsătorite contra avizului consiliului de familie prin care s'a ridicat dreptul de tutelă legală. Cas. I 191|90

2) a) Minorul nu poate fi chemat în judecată de oit prin persoana tutorelui său. Cas. II 99|83.

b) Dacă la o urmărire îndreptată contra minorului, acesta este

citat personal, iar nu prin tutorele său conform art. 390, adjudecația trebuie anulată. Cas. II 93|83.

c) Faptul că mama a fost destituită din tutelă, nu constituie un impediment în ceia ce privește încredințarea educației copiilor săi. Cas. I 233|86.

d) Tutorele nu poate fără autorizațiunea prevăzută de art. 413 să defere jurământ în numele minorilor. Cas. II 47|93.

e) Tutorul răspunde personal către terțele persoane, de prejudiciul cauzat din culpa sa în administrația tutelei, neatingînd nimic prin fapta sa, bunurile minorului. Cas. I 339|82.

de care tutorele nu va putea intra în funcțiune. ¹⁾ (Civ. 379, ur. 706, 730—Pr. 657, 668).

392. La orice întemplantare care motivază, după legi, numirea unuia tutore, tribunalul districtului unde se institue tutela, va numi îndată un delegat, care, în unire cu procurorul, va pune îndată sigiliul pe toate lucrurile minorele, și vor încheia jurnal; un exemplar se va depune la tribunal subscris de cei ce au fost față la punerea sigiliilor: în cas de a fi și rudeni de față, să se cheme și dinsele să pună sigiliile lor, și în lipsă de rude, să se cheme din cetățenii cei mai bine notați, ca să fie prezenți la această opera-

țiune. (Civ. 367, 368, 391—Pr. 654, ur).

393. Ridicarea sigiliilor se va face după aceleași forme ca și punerea lor, prin încheere de jurnal. (Civ. 392—Pr. 668, ur).

394. Tribunalul districtului, îndată după săvârșirea lucrării coprinse în articolele de mai sus, este dator să convoce consiliul de familie spre a numi tutore. (Civ. 391, 392—Pr. 638, ur. ²⁾)

395. În urma lucrărilor prescrise la art. 402, 403 și 404, ³⁾ delegatul tribunalului, însoțit de procuror și de tutore, vor cataloga și avea averea minorului, și o vor încredința tutorelui prin un jurnal care se va subscrie de acesta.

Dacă minorele datoresc

1) Art. 391, 392, 393 și 394 lipsesc în Codul Frances și sunt o inovațiune a legiuitorului nostru, făcută în scopul conservării averii minorului până la facerea inventarului, convocarea consiliului de familie, și numirea tutorelui.

2) a) Fără avizul consiliului de familie, tutorul nu poate cere strămutarea sediului unei tutele de la județul unde a fost deschisă succesiunea, la un alt județ. Cas. I 23/92.

b) Regularea unei tutele se face de Tribunalul locului unde de *cujus* a avut ultimul său domiciliu. Cas. I 387/91.

3) De orice art. 402, 403 și 404 vorbesc de înstreinarea averii minorului, care este imposibil a se face înainte de inventar, rezultă că din erorere s'au trecut aici. Originalul manuscript trimite la art. 392, 393 și 394. V. *Explicațiunea Dreptului Civil* de D. Alexandrescu. Vol. I, pag. 24.

ceva tutorelui, acesta va trebui să declare acesta în inventariu, sub pedepsă de a perde creanța sa, și acesta se va face după rechizițiunea procurorului său a delegatului tribunalului, menționându-se și în jurnal. (Civ. 394, 396, 379. ur. 706, 730—Pr. 557, 668) (Civ. Fr. 451).

396. În curgere de o lună de la facerea inventarului, tutorele va vinde prin licitațiune, care se va face prin îndeplinirea tuturilor formalităților la tribunal, toate averile mișcătoare, afară de acele pe cari consiliul familiei l'ar fi autorizat a le păstra în natură. (Civ. 397, 472, ur.—Pr. 431, ur. 437, 444, 677. Co. 13) (Civ. Fr. 452).

397. Tatăl și mama, în cât timp au folosința legală a bunurilor minorelui, sunt scutiți de a vinde averea mișcătoare, dacă ei preferă a o păstra și a o restitui în natură.

În acest caz ei vor face cu cheltuelile lor o estimățiune dréptă prin un expert care se va numi de tribunal, după ce va depune jurământ. (Civ. 338,

ur. 396, 528—Pr. 211, ur.) (Civ. Fr. 453).

398. La începerea orî căreî tutele, afară de aceea a tatălui și a mamei, consiliul de familie va regula după starea averei, suma cât s'ar socoti de cuviință pentru cheltuelile minorelui cele de peste an, precum și cheltuelile administrațiunei averei; acelaș act va coprinde anume dacă tutorele este împuțernicit ca, în lucrarea sa, să fie ajutat de unul său de mai mulți administratori și procuratori cu léfă; aceștia vor gera sub răspunderea tutorelui. (Civ. 338, ur. 357, ur. 1542) (Civ. Fr. 454).

399. Consiliul familiei va hotărî suma, din escedentele veniturilor asupra cheltuelilor, de la care va începe pentru tutore obligațiunea de a o da cu dobîndă; o asemenea întrebuițare urmêză a se face prin asigurare cu garanție, potrivit legilor și în soroc de șese luni, după expirarea căruî termen tutorele va fi obligat a plăti dobîndă pentru sumele neîntrebuițate, de nu va do-

vedi că i-a fost cu neputință a întrebuinta acele sume. (Civ. 400, 1088) (Civ. Fr. 455) ¹⁾.

400. Dacă tutorele n'a făcut a se determina de consiliul de familie suma la care începe pentru densusul obligarea de a o întrebuinta, el va fi dator după trecerea termenului expres prin art. precedente a plăti dobândile pentru orî ce sumă neîntrebuintată, orî cât de mică ar fi acesta. (Civ. 399, 1088) (Civ. Fr. 456).

401. Tutorele, fie chiar tatăl său mama, nu pôte lua împrumut pentru minore, nici a ipoteka, nici a înstreina averile lui cele nemîșcătore, mai înainte d'a fi îputernicit de către consiliul de familie; o așa îputernicire nu se va putea da de cât pentru cauză de mare nevoie, sau de un

folos învederat; la înlămplarea dintăiū consiliul de familie nu va da îputernicirea sa, de cât numai după ce se va constata prin o socotelă în scurt înfățișată de tutore, cum că baniū, lucruriūe mișcătore și veniturile minorului sunt neîndestulătore; consiliul familiei va însemna în tôte casurile anume averile nemîșcătore, care ar trebui să se vîndă mai ântăiū, precum și condițiunile ce ar socoti mai avantagiöse pentru vîndarea lor. (Civ. 402, ur. 430, 454, 462, ur. 951, 952, 1166, 1771 — Pr. 80, 638, ur. 681, ur. — Co. 12, 13) (Civ. Fr. 457) ²⁾.

402. Hotărîrile consiliului de familie, atingătore de acest obiect, nu se vor pune în lucrare de cât după ce tutorele va fi cerut și dobîndit aprobarea

1) a) Tutori legali, tatăl său mama rămași în viață, nu sunt datori a plăti procente asupra întrebuintărei venitului averei minorilor lor fiū, ei avînd de drept uzfructul legal al acestei averi. Cas. I 343|92.

b) Mama remăritîndu-se, pierde nzufructul legal, așa că de la data remăritărei, datorește procentele necesare la veniturile averei minorilor. Cas. I 343|92.

2) a) Instrăinarea unui imobil

apartînd minorului, făcută de tutor fără observarea formelor prevăzute de lege, trebuie declarată nulă. Această anulare poate fi cerută de minor, fără a i se cere dovadă că a fost lezat. Cas. Sect. un. 5|92.

b) Totuși, această vînzare, făcută fără îndeplinirea formelor prescise de lege (art. 401, 403 și 430) minorul o poate ratifica la majorat. Cas. I 59|78.

tribunalului, care va decide în cameră secretă, ascultînd și conclusiunile procurorului. (Civ. 401, 404, 454—Pr. 80, 639, ur.) (Civ. Fr. 458).

403. Vîndarea se va face publică prin licitațiune în tribunal în ființa tutorelui și după ce se vor face legiuitele publicațiuni.

La cas când vîndarea nu s'ar putea face înaintea tribunalului, atunci el va orîndui pe un judecător supleant sau pe sub-prefectul respectiv spre a o săvîrși la fața locului. (Civ. 395, 401, 402—Pr. 685, ur. 689, ur.) (Civ. Fr. 459) ¹⁾.

404. Formele cerute prin art. 401 și 402, pentru înstreinarea bunurilor minorelui, nu se vor aplica nicî de cum la cazul când

o asemenea vîndare prin licitațiune va fi fost ordonată prin o sentință judecătorească, după cererea unui coproprietar.

Însă în acest cas licitațiunea nu se va putea face de cât după formele stabilite prin art. precedent; streinii vor fi neapărat admiși la licitațiune. (Civ. 395, 409, 736, 1388, ur. 1826, ur. — Pr. 682, 949) (Civ. Fr. 460).

405. Tutorele nu va putea primi, nici refusa o moștenire cădută minorelui, fără a avea mai întăiu autorisarea consiliului de familie; primirea nu se va face de cât cu beneficiu de inventariu. (Civ. 357, ur. 687, ur. 695, ur. 704, 713—Pr. 702, ur.) (Civ. Fr. 461) ²⁾.

406. La cas când suc-

1) a) Vînzarea imobilelor minorilor, după legea Caragea, nu se făcea prin licitație, fiind suficientă o simplă prețuire controlată de tribunal. Cas. I 349|79.

b) Nu sunt susceptibile de recurs în casație ordonanțele de adjudecațiune, date în materie de vînzării de bună-voe, a averii imobiliare a minorilor, făcute prin licitație publică. Cas. II 66|92.

c) După codul actual, o vînzare a unui imobil, aparținînd minorilor, este nulă, dacă nu se ob-

servă formalitățile prevăzute de art. 403. Cod. civ. Cas. sect. un. 5|92.

d) A se vedea nota a de la art. 401.

2) a) Conform art. 405, o moștenire cuvenită unui minor nu se poate primi de tutor de cât cu autorizarea consiliului de familie. Cas. I. 398|83.

b) Tutorul poate accepta și, fără autorizațiunea consiliului de familie, un legat particular făcut minorului. Cas. I. 135|83.

cesiunea refuzată în numele minorului nu s'a primit de o altă persoană, ea se va putea relua, sau de tutorele autorisat prin o nouă deliberațiune a consiliului de familie, sau de minore ajuns la majoritate, însă în starea în care succesiunea s'ar găsi la reluare, și fără a se putea ataca vânzările sau alte acte, cari s'ar fi făcut legiuit în timpul vacanței, (Civ. 405, 695, 701, 724, ur. 1876, 1882, 1883) (Civ. Fr. 462).

407. Donațiunea făcută unui minor nu se poate primi de cât cu autorizațiunea consiliului de familie.

Ea va avea în privința minorelui același efect ca și în privința majorului. (Civ. 357, ur. 801, 815). (Civ. Fr. 463).

408. Nici un tutore nu va putea intenta acțiune în numele minorelui, având de obiect un drept asupra vre unui imobil, nici a încuviința la o asemenea cerere făcută în contra minorelui, fără autorizarea consiliului de familie. (Civ. 357, ur. 413, 952—Co. 10, 12, 16—Pr. 291, 297) (Civ. Fr. 464) ¹⁾.

409. Asemenea autorizare va fi trebuitoare tutorelui pentru facere de o împărțelă pornită în contra minorelui. (Civ. 410. ur.

1) a) Nu e necesar avizul consiliului de familie cind tutorele n'a făcut alt-ceva de cât să continue un proces începnt deja de părinții minorului. Cas. I 244|91.

b) Numai minorul poate cere nulitatea unei acțiuni făcute de tutore fără observarea formelor prevăzute de art. 408. Cod. civ. Cas. I 426|83.

c) Tutorul poate sta în judecată și fără autorizația consiliului de familie, cind e vorba de exproprierea unui imobil aparținând minorilor, instrăinarea fiind silită și ordonată de legea de expropriere, așa că el nu se poate opune. Cas. II 196|92. Cas. II

109|92.

d) Tutorul fiind chemat ca *defendor* într'un proces, nu are nevoie de avizul consiliului de familie. Cas. II 17|86.

e) Pentru intentarea acțiunilor personale, mobiliare și posesorii, tutorii nu au nevoie de avizul consiliului de familie. Cas. I 200|88; 24|92.

f) Tutorul poate, fără autorizația consiliului de familie să figureze într'un recurs înaintea Curței de casației cind înaintea celor alte instanțe de fond, a figurat în această calitate, fără a fi contestat. Cas. I 13|89.

728, ur. 747) (Civ. Fr. 465) ¹⁾.

410. În ambe cazurile art. precedentă, tutorele va fi dator a consulta consiliul de familie în privința mijloacelor de apărare. ²⁾ (Civ. 357, ur. 408, 409, 411).

411. Împărțela atingătoare de averea minorelui, ca să pótă avea tăria legiuită, trebuie să se facă prin judecătorie, în urma unei prețuirii făcută prin experți numiți decătrecă tribunal și după îndeplinirea tuturilor formelor legiuite. (Civ. 95, 409, 412, 634, ur. 747, 749, 952, 1157, 1166. — Pr. 211, ur. 629, 694, ur. 700) (Civ. Fr. 466) ³⁾.

412. Experții, după ce vor depune jurământ înaintea președintelui tribunalului său a judecătorului care 'i ține locul, că 'și vor

îndeplini cu credință misiunea, vor procede la divisiunea lucrului de împărțelă și formarea loturilor, cari se vor trage la sorți în prezența unui membru al tribunalului. Ori-ce altă împărțelă se va considera ca nelegală. (Civ. 411.—Pr. 211, 700) (Civ. Fr. 466 §2).

413. Tutorele nu va putea precurma prin transigere pricină atingătoare de interesul minorelui, de cât numai cu autorizarea consiliului de familie, și după avisul a trei juris-consulti, arătați de procurorul tribunalului, aprobat de către tribunal, după ce va fi ascultat și conclusiunile procurorului. (Civ. 357, ur. 408, 419, 1704, 1705. — Pr. 80, 638, ur. — Co. 10, 12, 16) (Civ. Fr. 467) ⁴⁾.

1) a) Tutorul, cind e vorba de un partaj, are nevoie de autorizatia consiliului de familie. Cas. I 122|88.

b) Actele de partaj, făcute fără observarea formelor prevăzute de art. 408, 409 și 410, sunt lovite de nulitate. Cas. I 93|77.

c) Minorul nefigurind sigur în instanță, ci alătura de un major, autorizatiunea consiliului de familie pentru tutor, nu este necesară. Cas. I 93|93.

2) Acest art. nu există în Codul francez.

3) a) Moștenitorii majori nu pot cere nulitatea unui partaj, sub cuvint că au luat parte și minorii, cari nu pot lucra singuri după lege. O asemenea nulitate o pot invoca numai minorii. Cas. I 4|87.

b) Este nul actul de partaj al averii unui minor, dacă nu sunt observate la confecționarea lui formele arătate de art. 408, 409, 410 și 411. Cod. civ. Cas. I 93|77.

4) a) Jurământul decisoriu fiind o transacție, nu pôte fi diferit de tutor, fără îndeplinirea dis-

414. Tutorele, ce ar avea cuvinte de nemulțumire însemnătoare pentru purtările minorelui, va putea să arate plângerile sale consiliului de familie, și dacă el va fi autorizat de consiliu va putea cere punerea la popră a minorelui, conform cu regulile stabilite la titlul IX *Despre puterea părintescă*. (Civ. 329, 337, 357. ur.) (Civ. Fr. 468).

Secțiunea VIII.—*Despre socotelile tuteleî.*

415. Fie-care tutore este dator a da sémă despre administrațiunea sa. (Civ. 416, ur. 426, 454, 1753, 1762.—Pr. 653). (Civ. Fr. 469).

416. Fie-care tutore, afară de tată și mamă, și aceștia numai pe timpul cât aŭ usufructul legal asupra bunurilor minorelui, este dator în cursul tuteleî sale a arăta înscris la tribunalul ținutal, la finele

fie-cărui an, starea administrațiunii sale; iar tribunalul, la întemplantare când tutorele este ales de către consiliul de familie, va fi dator a împărtași mai întâi copia întărită de starea acestei administrațiunii consiliului de familie, care având a face luări aminte asupra împrejurărilor administrațiunii tuteleî, le va adresa tribunalului în termen de 15 zile, după primirea copieî; trecând însă acest termen, atunci tribunalul, fără a mai aștepta susțisele luări aminte, va regula cele de cuviință în privirea dăreî de sémă din partea tutorelui. (Civ. 415, 417. ur.) (Civ. Fr. 470).

417. Tutorele care nu va depune în tribunal socotelile până în cincisprezece zile după finitul anului, va putea fi executat pentru predarea lor de către tribunal. ¹⁾ (Civ. 416) ²⁾.

418. La eșirea sa din

pozițiunilor art. 413. Cas. II 47|93.

b) Renunțarea la dreptul de apel nefiind o transacțiune, tutorel n'are nevoie de îndeplinirea cerințelor art. 413. Cas. I 152|89.

1). Ideia din acest articol, care lipsește în Codul Frances, pare a

fi luată din art. 318 Cod. Calimach care dice; «*Epitropul care a lenevit darea sânilor, se supune de către comisia epitropicăscă legiuitorilor pedepse, potrivit cu împrejurările*»; și acesta cu atât mai mult cu cât, ca și în Codul

tutelă, tutorele este dator a da socoteli pentru totă durata tutelei sale; spre acest sfârșit el este dator a întocmi două de o potrivă exemplare, care trecând prin consiliul de familie, se vor supune tribunalului cu observațiunile ce va fi făcut, rămânând tribunalului a le încuviința sau nu, după împrejurări. Numai după predarea socotelilor obfesci și încuviințarea lor de către tribunal, se va considera tutorele desfăcut de tutela sa, fără jignirea dreptului rezervat pupilului devenit majore de a cere semnă tutorelui de administrarea tutelei. ¹⁾ (Civ. 415, ur.) ²⁾.

419. Ori-ce convențiune

săvârșită între tutore și între pupilul ajuns în majoritate, va fi fără tărie dacă va fi fost făcută înaintea expirării unei luni ³⁾ de la desfacerea definitivă a tutorelui. (Civ. 413, 416 ur. 809, 1704. 1705, ur.) (Civ. Fr. 472). ⁴⁾.

420. Dacă, după socoteli, tutorele va rămâne dator cu vre-o sumă minorelui, acea sumă va purta dobândă din ziua chiar a închierii socotelilor tutelei.

Dobândile pentru sumele cu care ar rămâne dator minorele către tutore nu vor curge de cât din ziua după închieria socotelilor definitive în care se va fi făcut somațiune de plată. (Civ. 1088.

Calimach, legiuitorul nostru nu arată modul de executare de care vorbește și nici pedepsele de aplicat tutorilor contravenienți.

2) a) Se poate sequestra averea tutorului în cazul nedepunerii socotelilor conform art. 417. Cas. I. 337/75.

b) Pute fi făcută și pe cale contencioasă judecarea cererilor pentru predarea socotelilor de către tutor. Cas. I 337/75.

1). Acest art. lipsesce în Codul Frances.

2) a) Tutela nu încetază de cât după ce Tribunalul după formele

legale, o declară ca închisă. Cas. II 23/85.

b) Tutorul nedând socotelile definitive la încetarea tutelei, orice ratificare din partea minorului este nulă conform art. 419. Cas. I 27/76.

3) Art. Fr. prevede, ca termen, numai 10 zile.

4) Pupilul ajuns major nu poate în mod legal să încheie cu fostul său tutore, înaintea predării generale a socotelilor tutelei, convențiunii referitoare la aceste socoteli. Cas. I 122/84.

1753. — Pr. 653) (Civ. Fr. 474).

CAPITOLUL III

Despre emancipațiune 1).

421. Minorele se emancipază de drept prin căsătorie. (Civ. 127, 431, ur. 1224, 1225.— Co. 10) (Civ. Fr. 476) ²⁾.

422. Minorele chiar necăsătorit, va putea fi emancipat de către tatăl său, sau în lipsa tatălui, de către mama sa, când va fi îndeplinit 18 ani ³⁾ ai vârstei sale.

Acastă emancipare se va face prin singura declarațiune a tatălui său a mamei, la tribunal, care se va publica. ⁴⁾ (Civ. 431, ur.) (Civ. Fr. 477).

423. Minorele, ai cărui tată și mamă au încetat

din viață va putea asemenea fi emancipat; însă numai după ce va fi împlinit vârsta de 20 ani, ⁵⁾ și dacă consiliul de familie va găsi de cuviință.

În acest caz emancipațiunea va rezulta din de liberatiunea consiliului de familie, și din declarațiunea ce tribunalul d'impreună cu consiliul de familie va fi făcut în același act, că minorele este emancipat.

Încuviințarea emancipațiunii se va publica. ⁶⁾ (Civ. 357, ur. 366, 424, 431. — Pr. 638). (Civ. Fr. 478).

424. Dacă tutorele nu va fi făcut nici o cerere de emancipațiune a minorelui, de care s'a vorbit, în art. precedente, și dacă una sau mai multe rude

1) Codul Caragea, la Partea I, Cap. III, și Codul Calimach, în art. 230, 231, 333-336 numesc *etate de vîrstă* emancipațiunea.

2) a) Când un minor este mai mic de 18 ani, chiar de va fi fost emancipat prin căsătorie, nu poate face acte de comerț. Cas. II 291.

b) Femeia minoră se emancipază de drept prin căsătorie, drepturile și obligațiunile tutelei trecînd asupra soțului. Cas. I 12 83.

3) Art. Fr. prevede etatea de 15 ani.—Etatea de 18 ani din Codul nostru, este luată din art. 3 Codul Caragea.

4) După Codul Frances, declarațiunea se face judecătorului de pace și publicațiunea nu este prevăzută.

5) Art. Fr. prevede 18 ani. Etatea de 20 ani, de la noi, este luată din art. 333 Codul Calimach.

6) Legea francesă nu prevede publicarea încuviințării emancipațiunii.

saŭ cuscii aĭ acestuĭ minore în gradul de vĕr primar, saŭ în grade mai de aprópe, ĩl vor găsi destoinic, de a fi emancipat, vor putea cere de la tribunal ¹⁾ de a convoca consiliul de familie ca să delibereze despre acĕstă emancipare. (Civ. 356, ur. 423, 660, ur.) (Civ. Fr. 479).

425. Minorele emancipat va avea un curatore până la etatea majoră, care se va numi de consiliul de familie. (Civ. 426) (Civ. Fr. 480) ²⁾.

426. Socotéla tutelei se va da emancipatuluĭ minore, în ființa curatoreluĭ saŭ. (Civ. 357, ur. 418, 425) (Civ. Fr. 480).

427. Minorele emancipat nu va putea arenda saŭ închiria nemișcătórea sa avere mai mult de cât pe 5 anĭ.

El 'și va stringe veniturile, va da chitanța de alor primire, și va face orice act privitor numai la o pură administrare a averei sale, intocmai ca un majore, fără să pótă ataca asemenea acte în tóte casurile în cari, nici major fiind, nu le-ar putea ataca. (Civ. 93, 326, 338, 344, 355, 426, 1157, ur. 1268, ur. 1419, 1538) (Civ. Fr. 481).

428. Nu va putea porni nici un proces privitor la vre-ó avere nemișcătóre, nici chiar d'a se apăra, nici a primi, nici a ridica capitalurĭ, nici a da chitanța pentru ele, fără asistența curatoruluĭ saŭ. (Civ. 426, ur. 471, 749, 815, 915. — Pr. 291) (Civ. Fr. 482) ³⁾.

429. Minorele emancipat nu se va putea imprumuta sub nici un cuvĭnt,

1). În legea francesă, președintele consiliuluĭ de familie este judecătóruĭ de pace; și, pentru că logiuitorul nostru a dat trib. tóte cestunile de minoritate și interdicțiune, de aceia în tóte art. francesse respective, judecătóruĭ de pace se găsește la noi înlocuit prin tribunal. A se vedea și art. 65 din noua lege a Judecătórie. lor de Ocol cu privire la tutelele ce nu trec peste 5000 lei.

2) A se vedea notele art. 421. Cod. civ.

3) a) În contestațiunea ce s'ar ridica asupra validității stărei de emacipațiune a unuĭ minor, tutorul nu poate asista. Cas. I. 273|88.

b) E necesară asistența curatoruluĭ, pentru ca minorul emancipat să pótă face recurs contra ordonanței de adjudecare a unuĭ imobil al saŭ. Cas. I. 273|68.

fără deliberațiunea consiliului de familie, adevărită de tribunal, după ce va asculta pe procuror. (Civ. 357, ur. 401, ur. — P. 322) (Civ. Fr. 483).

430. Nu va putea vinde, nici înstreina vre-un lucru nemișcător, nici a face vre-un alt act, de cât numai de acele privitoare la o simplă administrațiune, fără îndeplinirea formelor prescise pentru minorii neemancipați.

Obligațiunile de dânsul contractate, prin cumpărare sau prin alt mod, se vor reduce la prețurile convenite, când vor fi peste măsură încărcate. Tribunalele la asemenea împrejurări vor lua în considerațiune averea minorelui, buna sau rea credință a persoanelor ce vor fi contractat cu dânsul, precum și folosul sau nefolosul acelor cheltueli. (Civ. 401, ur. 431, ur. 806, 1157, ur. 1166. — Co. 12) (Civ. Fr. 484) ¹⁾.

431. Orî care minore

emancipat, ale cărui tocmeii se vor fi scăzut în virtutea art. precedent, va perde beneficiul emancipațiunei, care i se va ridica cu păzirea acelorași forme, cu care i s'au și dat. (Civ. 422, ur. 430, 432) (Civ. Fr. 485).

432. Din ziua în care se va publica revocarea emancipațiunei minorelui, minorele va intra din nou sub tutelă, și nu va mai putea eși, până la ajungerea sa la majoritate. (Civ. 421, 431, 434) (Civ. Fr. 486).

433. Minorele emancipat care va face comerciū, se socotesce ca major, pentru faptele câte privesc la comerciul său. (Civ. 1160. — Co. 10-14) (Civ. Fr. 487).

TITLUL XI.

Despre majoritate, despre interdicțiune și despre consiliul judiciar

CAPITOLUL I

Despre majoritate

434. Majori se socotesc atât bărbatul cât și femeia

1) Minorul emancipat, chiar dacă n'ar exista leziune, poate cere nulitatea ipotecelor consimțite de el, fără îndeplinirea for-

melor cerute de lege. Când e vorba de vîndări imobiliare, are același drept. Cas. I. 89.79, 494.91.

cară aŭ îndeplinit douăzeci și unu¹⁾ ani; la această vârstă fie-care este capabil a face toate actele privitoare la viața civilă, afară de restricțiunile prevădute la titlul căsătoriei. (Civ. 127, ur. 131, 134, ur. 311. 435, 454. — Const. 87) (Civ. Fr. 488)²⁾.

CAPITOLUL II

Despre interdicțiune 3)

435. Majorele care este în o stare obicnuită de imbecilitate, de sminteală, sau de nebunie cu furie, trebuie a fi interdis, chiar și când are intervale lucide. (Civ. 155, 457, 950—Pr. 643-647—Co. 14) (Civ. Fr. 489).

436. Orice rudă este primită a provoca interdicțiunea rudei sale. Asemenea și unul din soți în

privința celui alt. (Civ. 437. — Pr. 643-647) (Civ. Fr. 490).

437. În cas de nebunie cu furie, dacă interdicțiunea nu este provocată nici de soț, nici de rude, ea trebuie să fie provocată de procuror, care în casuri de imbecilitate sau de smintire, poate asemenea a o cere în contra unei persoane, însă numai când n'are nici soț, nici soție, nici rude cunoscute. (Civ. 436, 439—Pr. 643-647—P. 57) (Civ. Fr. 491).

438. Orice cerere de interdicțiune se va face către tribunalul de prima instanță. (Civ. 87, 439, ur. —Pr. 58, 69, 643-647) (Civ. Fr. 492).

439. Faptele de imbecilitate, de smintire, sau de nebunie cu furie vor fi

1). Afât C. Caragea, în art. 1, Cap. III, Partea I, cât și C. Calimach, în art. 128, stabilește majoritatea la 25 ani.

Prin art. 87 din Constituțiune, Regele este declarat major la 18 ani și prin art. 76, Moștenitorul Tronului este de drept senator la 18 ani, dar fără vot deliberativ până la 25 ani.

2) a) Data încetării tutelei trebuie declarată de Tribunal conform legii. Cas. II. 28 86.

b) Tutela încetază *ipso jure* când minorul devine major. Cas. I 81|83.

3) Interdicțiunea și curatoria sunt reglementate de C. Calimach în art. 357-377 și de C. Caragea la Partea I, Cap. 4 și 5, ale căror dispozițiuni sunt completate în cât privește procedura, prin «Legiuirea îndeplinitoare Cap. VII din Regulamentul Organic» întărită cu ofisul din 8 Martie 1834 No. 67.

arătate prin scris; cei ce vor cere interdicțiunea vor înfațișa martori și înscrișuri sprijinitore cererelor. (Civ. 436, ur.—Pr. 643-647) (Civ. Fr. 493) ¹).

440. Tribunalul va ordona ca consiliul de familie, format după modul determinat la secțiunea IV a capitolului al II de la titlul X. «Despre minoritate, despre tutelă și despre emancipațiune», să își dea părerea asupra stărei în care se află persoana a cărei interdicțiune se cere. (Civ. 357, ur. 441, ur.—Pr. 644) (Civ. Fr. 494).

441. Aceia cari vor fi provocat interdicțiunea nu vor putea face parte din consiliul de familie; cu toate acestea, soțul său soția, și copii persoanei, chiar cerând interdicțiunea, vor putea fi admiși în consiliul familiei, fără a lua parte la vot. (Civ.

357, 383, 452) (Civ. Fr. 495).

442. După ce va primi părerea consiliului de familie și opiniunea medicilor competenți, tribunalul va face interogator păritului, și de nu va fi în stare a se înfațișa în camera de chibzuire, se va face la locuință, de unul din judecătorii, însărcinat cu acesta, însoțit de greșier. În toate cazurile procurorul va fi față la interogator. (Civ. 443, ur.—Pr. 80, 638) (Civ. Fr. 496) ²).

443. După cel d'ânteu interogator, tribunalul va orândui, de va găsi de cuviință, un administrator provisoriu spre a îngriji de persoana și averea păritului. (Civ. 442, 450) (Civ. Fr. 497).

444. Holărârea asupra unei cereri de interdicțiune, după ce s'a au ascultat părțile, sau se vor fi chemat legal, nu va putea fi

1) a) Conform art. 439 Cod. civ. și 643 pr. civ. reese că în cererea de interdicțiune e suficient a se arăta cauzele cari motivează această cerere, iar nici de cum faptele pe care ea se sprijină. Cas. I 278/93.

b) Slăbiciunea facultăților mintale se pôte dovedi fie printr'un interogariu luat de un judecător

delegat, fie prin martori, sau examinare de acte scrise, emanând de la persoana ce trebuie pusă sub interdicție. Cas. I 278/93.

2) Judecătorii apreciind faptele pot trece peste părerea medicilor cari au opinat pentru punerea sub interdicțiune, ei fiind suverani apreciatori. Cas. I 382/80

dată, de cât în ședință publică. (Pr. 103, 115 ur.) (Civ. Fr. 498).

445. De va respinge cererea de interdicțiune, tribunalul va putea, după împrejurări, ordona ca părătul să nu mai fie liber a pleda, a se învoi, a se împrumuta, a primi un capital, nici a da chitanță de primirea lui, a înstreina nici a ipoteca averea sa, fără asistența unui consiliu, ce'i va fi orânduit prin acea hotărâre, la care cas se va face publicațiune prin Monitor. (Civ. 458, ur. 1706, ur. 1769, 1771,—Pr. 647) (Civ. Fr. 499).

446. În cas de apelațiune în contra hotărârei de prima instanță, curtea de apel va putea, de va găsi de cuviință, a supune la un nou interogator persoana în privința căreia s'a cerut interdicțiunea, sau a orândui un judecător spre a face acel intero-

gator. (Pr. 316, 332, 647) (Civ. Fr. 500).

447. Hotărârea curței de apel sau a tribunalului de prima instanță, care va pronunța interdicțiunea sau numirea unui consiliu, va fi, după stăruința reclamantiilor, scosă afară, comunicată părților și înscrisă în registre. În termen de 10 zile va fi afișată în sala audienței, precum și publicată prin Monitor¹⁾. (Civ. 445, 458—Pr. 647) (Civ. Fr. 501).

448. Pronunțarea interdicțiunii sau a numirii consiliului, își vor avea efectele lor din ziua de când s'a publicat hotărârea.

Tôte actele făcute în urma publicațiunii de interdicțiune, sau fără asistența consiliului judiciar, vor fi de drept socotite ca fără ființă. (Civ. 445, 447, 458, 950, ur. 1170, 1224, 1225, 1552) (Civ. Fr. 502)²⁾.

449. După mórtea u-

1) Termenul de 10 zile este o inovațiune a legiuitorului nostru; iar publicarea prin Monitor, în Codul Frances, este înlocuită prin înscrierea hotărârei în registrele notarului arondismentului.

2) a) Pronunțarea interdicțiunii nu poate avea efect retroactiv, rămânând bune și legale, actele făcute anterior pronunțării. Cas. I 382/80.

neî persoane, artele săvârșite de ea nu vor mai putea fi atacate pentru motiv de smintire de minte, de cât în cazul când interdicțiunea acelei persoane va fi fost pronunțată sau cerută înaintea morței sale, afară de cazul când dovada smintirei minței rezultă chiar din coprirea actului ce se atacă. (Civ. 435, 953) (Civ. Fr. 504) ¹⁾.

450. De nu va fi apel în contra hotărârii de interdicțiune dată de tribunalul de prima instanță, sau dacă curtea de apel va confirma acea hotărâre, se va orândui un tutore interdisului, potrivit regu-

lelor, prescrie la titlul despre minoritate, tutelă și emancipațiune; administratorul provisoriu va înceta din funcțiunile sale, și va da socotelă tutorelui, de nu va fi chiar el însuși tutore orânduit. (Civ. 355, ur. 416, ur. 443, 451, ur. — Pr. 129, 647). — Pr. 129, 647) (Civ. Fr. 505).

451. Bărbatul este de drept tutore al femeiei sale, când va fi pusă sub interdicțiune. (Civ. 195, 453). (Civ. Fr. 506).

452. Femeia va fi tutrice bărbatului său interdis, și în asemenea cas consiliul de familie va regula forma și condițiunile administrațiunei, rămân-

1) a) Dovada smintirei unei persoane reeșind din însuși actul atacat în nulitate, anularea lui se face de drept, conform art. 449. Cas. I 74|91.

b) La noi nu există ca în legea franceză (art 503) dispoziția ca actul să se potă declara nul numai pe temeiul că în momentul confecționării sale, smintirea persoanei care l'a făcut era de notorietate publică. Cas. I 382|80. *Courta*. Cas. I. 359|78.

c) Trebuiesc fapte precize, ca incoherența și extravaganța ideilor, care să potă determina pe judecător că persoana care a făcut un act era în stare de smintire. Nepriceperea de a face actul, lipsa

de voință, nu pot da dovada smintirei. Cas. I 187|89.

d) Nu constituie o cauză de incapacitate legală, de a putea contracta, starea de surdo-mut a unei persoane, întru cât ea n'a fos pusă sub interdicție. Cas. I 93|78.

e) Acel care cere nulitatea unui act anterior interdicțiunei, nu se potă sprijini pe expertiza făcută cu prilejul interdicțiunei. Cas. I 382|80.

f) Moștenitorii pot ataca actele făcute de ruda lor, pe motiv că acesta se află în stare de smintire, în cazul cînd înainte de morțea sa, se pronunțase de tribunal interdicția. Cas. I 102|78.

femeiei dreptul de a reclama înaintea tribunalelor, de se va socoti nedreptăţită prin regularea consiliului. (Civ. 357, ur. 383, 390, ur. 441, 453). (Civ. Fr. 507).

453. Nimeni, afară de soţi, de ascendenţi şi de descendenţi, nu va fi dator a ţine tutela unui interzis mai mult de 5 ani.

După acest termen, tutorele va putea cere a fi înlocuit, şi cererea sa trebuie a fi primită. (Civ. 415, ur.) (Civ. Fr. 508).

454. Interzisul se asemănă cu minorele întru ceea ce privesce persoana şi averea sa; legile relative la tutela minorilor se vor aplica şi la tutela interziselor. (Civ. 390, ur. 415, ur. 455). (Civ. Fr. 509). ¹⁾

455. Veniturile unui interzis trebuie să fie mai cu osebite întrebuinţate spre a-i îmbunătăţi sorta, şi a-i grăbi vindecarea, potrivit cu caracterul hó-

lei şi după averea ce va fi având. Consiliul de familie va putea hotărâ de trebuie să fie îngrijit în casa sa, sau de trebuie să fie aşezat în vr'un stabiliment privat, sau în vre un spital. (Civ. 357, ur. 398, 452, 454). (Civ. Fr. 510).

456. Când va sosi timpul de a se căsători copilul unui interzis, zestrea şi toate cele-alte convenţiuni privitoare la stabilirea saŭ căsătoriei lui, se vor regula de către consiliul de familie, după încuviinţarea tribunalului, care va asculta concluziunile procurorului. (Civ. 357, ur. 396, ur. 1223, 1231. — Pr. 80, 639). (Civ. Fr. 511). ²⁾

457. Interdicţiunea încetază de odată cu cauzele ce au determinat-o: cu toate acestea nu se va putea pronunţa desfiinţarea ei, de cit observându-se formalităţile prescrise pentru a ei pronunţare, şi interzisul nu

1) Interzisul bucurându-se de aceiaşi favoare în faţa legii ca şi minorul, urmăreşte că şi el are drept de a cere revizuirea unei hotărâri pronunţate în contra lui, când n'a fost apărut. Cus. I 241, 83.

2) Tutorul interzisului nu poate fără o prealabilă încuviinţare a Tribunalului şi avizul formal al consiliului de familie să constituie în numele interzisului, o dotă. Cas. I 37/90.

va putea reintra în exercitarea drepturilor sale, de cât după ce se va pronunța și publica hotărârea pentru a ei desființare. (Civ. 435, 438, ur. 440 ur. 460—Pr. 644) (Civ. Fr. 512).

CAPITOLUL III

Despre consiliile judiciare

458. Se pot opri risipitorii de a pleda, a face transacțiuni, a se împrumuta, a primi un capital și de a da chitanță de primire, de a înstrăina și ipoteca averea lor, fără asistența unui consiliu orânduit de tribunal. O asemenea oprire se va publica. (Civ. 445, 447, 448, 1706, 1769, 1771) (Civ. Fr. 513).

459. Oprirea de a lucra fără asistența unui consiliu va putea fi provocată de către acei ce au dreptul de a provoca interdicțiunea: cererea lor trebuie a fi cercetată și judecată tot în acelaș chip; această

oprire nu se va putea desființa de cât observându-se aceleași formalități. (Civ. 436, ur. 457.—Pr. 644, ur.) (Civ. Fr. 514).

460. Nici o hotărâre în materie de numire de consiliu nu va putea fi dată, sau de tribunalul de prima instanță, sau de curtea de apel, de cât după ce ministerul public își va pronunța concluziunile sale. (Civ. 435, 445, 457, ur.—Pr. 80, 644, ur.) (Civ. Fr. 515) ¹⁾.

CARTEA II

DESPRE BUNURI ȘI DESPRE OSEBITELE MODIFICA- ȚIUNI ALE PROPRIETĂȚII

TITLUL I

Despre distincțiunea bu- nurilor

461. Tote bunurile sunt mobili sau imobili. (Civ. 462, ur. 472 ur.—Co. 490). (Civ. Fr. 516).

1) a) Prezența Procurorului este obligatorie numai atunci când el figurează în instanță ca *parte principală* nu și ca *parte alăturată*, afară de cazul când sunt minori sau interdiși în cauză; acesta rezultă din art. 2 al. 1^a legei de la 1877 asupra atribuțiilor Ministerului public.

b) Când e cestiunea de a se da prodigului un consiliu judiciar, prezența Procurorului nu este absolut necesară; el nefigurând în instanță nu se violează art. 460 Cod. civ., acesta fiind și sensul art. 2 din legea de la 1877. Cas. I 314|90.

CAPITOLUL I

Despre imobili

462. Bunurile sunt imobili sau prin natura lor, sau prin destinațiunea lor, sau prin obiectul la care ele se aplică. (Civ. 463, ur. 467, ur. 471, 1750) (Civ. Fr. 517)¹).

463. Fondurile de pământ și clădirile sunt imobili prin natura lor. (Civ. 464, 465, 470) (Civ. Fr. 518).

464. Morile de vânt, sau de apă, aședate pe stâlpi sunt imobili prin natura lor. (Civ. 462) (Civ. Fr. 519).

465 Recoltele cari încă se țin de rădăcină, și fructele de pe arbori neculese încă sunt asemenea imobili.

Indată ce recoltele se vor tăia și fructele se vor culege sunt mobili. (Civ. 466, 472, ur. 484, 1730. — Pr. 467, ur.) (Civ. Fr. 520).

466. Arborii ce se laie devin mobili, (Civ. 465, 473, 529, ur.) (Civ. Fr. 521)²).

467. Animalele ce proprietarul fondului dă arendașului pentru cultură sunt imobili, pe cât timp li se păstrează destinațiunea lor. (Civ. 462, 468 — Pr. 407, 410) (Civ. Fr. 522).

468. Obiectele ce proprietarul unui fond a pus pe ele³) pentru serviciul și exploatarea acestui fond sunt imobili prin destinațiune.

Ast-fel sunt imobili prin destinațiune, când ele s'au pus de proprietar pentru serviciul și exploarea fondului;

Animalele afectate la cultură;

Instrumentele arătore;
Semintele date arendașilor sau colonilor partiar;

Porumbii din porumbărie;

Lapinii ținuți pe lângă casă;

1) Faptul dacă un lucru oarecare trebuie considerat ca mobil sau ca imobil, este o chestiune de drept, care nu poate fi stabilită prin voința părților, voința legiuitorului fixată într'un text de lege putînd o singură rezolva. Cas. I. 213|81.

2) De și o pădure compusă din arbori prinși în rădăcină, prin natura sa formeză un imobil, totuși vinderea unei păduri în scopul de a fi tăiată, e o adevărată vindere de lucruri mobile. Cas. I 319|76.

3) Din eróre de tipar se dicee aci fără sens, *ele* în loc de *ei*.

Stupii cu roiți;

Pescele din iaz (heleştaie);

Tăsurile, căldările, alambicurile, lădile¹⁾ și vasele;

Instrumentele necesare pentru exploatarea ferărieilor, fabricelor de hârtie și altor usine;

Paele și gunocele;

Mași sunt imobili prin destinațiune toate efectele mobiliare, ce proprietarul a așezat către fond în perpetuu. (Civ. 462, 467, 469) (Civ. Fr. 524)²⁾.

469. Proprietarul se presupune că a așezat către fond în perpetuu efecte mobiliare, când acestea sunt întărite cu gips, var sau ciment, sau când ele nu se pot scote fără a se strica sau deteriora sau fără a strica sau deteriora partea fondului către care sunt așezate.

Oglindile unui apartament se presupun așezate în perpetuu, când parchetul pe care ele stau, este una cu boasera camerei.

Acésta se aplică și la tablouri și alte ornamente.

Statuele sunt immobile când ele sunt așezate înadins, chiar când ele s'ar putea scote fără fractură sau deteriorațiune. (Civ. 468, 1199, 1200, 1202) (Civ. Fr. 525).

470. Urlóele sau țevile ce servesc pentru conducerea apelor la un fond de pământ, sau la vre-o casă, sunt imobili, și fac parte din proprietățile la care servesc. (Civ. 462) (Civ. Fr. 523).

471. Sunt imobili prin obiectul la care se aplică: usufructul lucrurilor imobili, servitudinile, acțiunile cari tind a revendica un imobil. (Civ. 361, 517, 565, 576, 1750) (Civ. Fr. 526),

CAPITOLUL II

Despre mobili

472. Bunurile sunt mobili prin natura lor, sau prin determinațiunea le-

1) Din eróre de tipar se dice aci, *lădile* în loc de *cădile* textul frances dice: «*caves*».

2) Nu pot fi urmărite, animalele, instrumentele de arat, etc.,

de óre-ce ele prin destinațiunea lor, aparțin imobilului dotal, cind de la început sunt afectate la exploatarea acestui fond. Cas. I 282/83.

gei. (Civ. 461, 473, ur. 1751, 1909) (Civ. Fr. 527).

473. Sunt mobili prin natura lor, corpurile cari se pot transporta de la un loc la altul, atât acele cari se mișcă de sine precum sunt animalele, precum și cele cari nu se pot strămuta din loc de cât prin o pũtere străinã, precum sunt lucrurile neînsuflete. (Civ. 467, ur. 472, 827—Co. 490) (Civ. Fr. 528).

474. Sunt mobili prin determinațiunea legei, obligațiunile și acțiunile cari au de obiect sume exigibile sau efecte mobiliare, acțiunile sau interesele în companii de finance, de comerț sau de industrie, chiar și când capitalul acestor companii constã în imobili.

Aceste acțiuni sau interese se socot ca mobili, numai în privința fie-cãru din asociați, și pe cât timp

ține asociațiunea.

Sunt asemenea mobili prin determinațiunea legei, veniturile perpetue sau pe viêtã asupra Statului sau asupra particularilor. (Civ. 472, 1639—Co. 78, ur. 131, 166-177) (Civ. Fr. 529).

CAPITOLUL III

Despre bunuri în raportul lor cu cel ce le posed.

475. Veri-cine pũte dispune liber de bunurile ce sunt ale lui, cu modificațiunile stabilite de legi.

Bunurile cari nu sunt ale particularilor sunt administrate, și nu pot fi înstreinate de cât dupã regulele și formele prescise anume pentru ele. (Civ. 199, ur. 390, ur. 426, ur. 445, 454, 458, 480, ur. 1248, 1265, 1285, 1307, 1706, 1885—Pr. 75, 80, 291—Co. 16, 712) (Civ. Fr. 537) ¹⁾.

1) a) Dupã art. 7 din legea ruralã de la 1864 este nulã ori-ce vinzare fãcutã de către un sãten sau moștenitorii sãi, a pãmintului cu care a fost improprietãrit în temelul acelei legi. Cas. II. 95|88.

b) Din coprinsul art. 7 din legea de improprietãrire de la 1864, rezultã cã locurile și obiectele în

legãturã cu ele, fiind inalienabile, nu se pot nicĩ urmãri, nicĩ vinde. Cas. II. 4|84.

c) Inalienabilitatea pãminturilor rurale fiind un principiu de ordine publicã, consfintit și de art. 7 din legea ruralã și de art. 133 din Constituțiune, se poate invoca în ori-ce stare a procesului. Cas. II. 212|76.

476. Drumurile mari, drumurile mici și ulitele care sunt în sarcina Statului, fluviile și râurile navigabile sau plutitoare, țărnișurile, adăogirile către mal și locurile de unde s'a retras apa mării, porturile naturale sau artificiale, malurile unde trag vasele și în deobște toate părțile din pământul României, care nu sunt proprietate particulară, sunt considerate ca dependințe a domeniului public. (Civ. 478, 495, ur. 647, 1844) (Civ. Fr. 538) ¹⁾.

477. Toate averile va-

cante și fără stăpâni, precum și ale persoanelor care mor fără moștenitori sau a căror moșteniri sunt lepădate, sunt ale domeniului public. (Civ. 499, 646, 648, 649, 652, 680, 1845) (Civ. Fr. 539).

478. Porțile, zidurile, șanțurile, întăriturile piețelor de resbel și ale fortărețelor, fac și ele parte din domeniul public.

Aceste lucruri reintră în comerț, când nu mai s'ervesc la usul public. (Civ. 476, 647, 1844) (Civ. Fr. 540).

479. Pote avea cine-va

d) Conform art. 1 și 2 din legea interpretativă de la 1879, a art. 7 din legea rurală de la 1864 fiind nulă de drept înstrăinarea pământurilor rurale de către un sătean, altor persoane de cît comunei sau sătenilor, părțile nu pot face nici un act de transacțiune asupra acestor pământuri. Cas. I. 164/90.

e) După legea rurală din 1864 și legea interpretativă de la 1879 pământurile rurale fiind inalienabile timp de 30 de ani, ar urma că acel ce le posedă nu e proprietar absolut prin faptul că nu poate dispune de dînsul, așa că aceste pământuri fiind scose din comerț, ele nu se pot prescrie. Cas. I. 149/93.

1) a) Posesiunea ce ar avea-o cine-va asupra unui pământ aparținînd domeniului public, nu 'l

poate conduce la uzucapiune, aceste pământuri fiind imprescriptibile. Cas. I. 4/90.

b) Rîul Dimbovița fiind declarat navigabil încă de pe timpul regulamentului organic, el făcînd parte ca atare din domeniul public, nu poate fi susceptibil de proprietate privată și riveranii nu pot avea de cît un simplu drept de folosință limitat destinației la care domeniul public este afectat. Cas. I. 345/83.

c) Domeniile publice, fiind în afară de comerț, nu pot deveni proprietate privată, așa că nu pot da loc unei acțiuni posesorii. Cas. I. 322/91.

d) Terenul drumurilor de fer nu poate fi expropriat pentru cauză de utilitate publică, fiind inalienabil, ca unul ce face parte din domeniul public. Cas. II. 17/87.

asupra bunurilor, saŭ un drept de proprietate, saŭ un drept de folosință, saŭ numai servitute. (Civ. 480, ur. 517, ur. 565, ur. 576, ur. 1720). (Civ. Fr. 543) ¹⁾.

TITLUL II.

Despre proprietate

480. Proprietatea este

1) Nu constituie o servitute dreptul de a pășuna vitele pe proprietatea altuia, de ôre-ce unde nu există un imobil dominant și un altul aservit, nu pôte exista servitute. Cas. I. 187/78.

2) a) Art. 461 din Codul Calimach definesce proprietatea: *«Toate cele ce se cuvin cuiva, toate ale sale trupesci si netrupesci lucruri, se numesc averile lui si alcătuiesc proprietatea lui»*. Iar art. 462 adaugă: *«Proprietatea lucrurilor socotindu-se ca un drit, este puterea aceea, prin care face cine-va dispozitie pentru sînta si rodurile lucrului sîu, după a sa vointă si plăcere; depărtînd dintru aceasta pe orî cine altul.»* Când dritul sîntei lucrului împreună cu dritul folosului sunt unite tot *«la aceiasă persoană, zice art 405 din Codul Calimach, atunci dritul proprietății este desăvirșit și neîmpărțit.»*

b) Cu privire la restricțiunile aduse dreptului de proprietate, iată ce dice art. 467 din Codul Calimach: *«Dritul proprietății lucrurilor se mărginesce saŭ de către legi saŭ de către judecătoreșca hotărîre, precum la tocmele si orînduirea vointei cel de pe urmă; însă cu tôte aceste, pro-*

dreptul ce are cine-va de a se bucura și a dispune de un lucru în mod exclusiv și absolut, însă în limitele determinate de lege. (Civ. 475, 479, 481, ur. 574, 581, 582, ur. 586, 588, ur. 620, ur. 841, ur.) (Civ. Fr. 544). ²⁾.

481. Nimeni nu pôte fi silit a ceda propieta-

«proprietatea lucrului rămâne desăvirșită.»

c) Proprietatea, în accepțiunea adevărată a cuvîntului, nu se înțelege de cât pentru lucrurile corporale, însă cuvîntul *proprietate* se aplică și la lucrurile încorporale, precum creanțe, bilete la ordin, polițe, (art. 277. Cod. Com.) pentru a arăta dreptul exclusiv ce are proprietarul de a se servi și de a dispune de dînele. (Alec-sandrescu, op. cit. pag. 439, vol. II)

d) Sub numele de proprietate literară, artistică și industrială, se înțelege dreptul exclusiv ce au scriitorii, artiștii și inventatorii asupra valorii pecuniare a lucrărilor lor intelectuale, (scrieri, opere de artă, invențiuni).

e) Proprietatea literară și artistică există și la noi. Ea e consfințită de legea și regulamentul presei din 1862 și de art. 339, 340, 341, 342 din Codul penal.

f) Scriitorii și artiștii străini, conform art. 11 din legea presei de la 1862, se bucură și ei de proprietatea literară și artistică, sub condiția reciprocității respectării dreptului autorilor romîni. în țările lor.

g) Titlul unui diar, saŭ al unei cărți, constituie și el o proprie-

lea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică, și primind o dreptă și prealabilă despăgubire. (Const. 19—Civ. 480, 581, 597, ur.) (Civ. Fr. 545). ¹⁾

482. Proprietatea unui lucru mobil sau imobil dă drept asupra tot ce produce lucrul și asupra tot ce se unesce, ca accesoriu cu lucrul, într'un mod na-

tural sau artificial. Acest drept se numesce: *drept de accesiune*. (Civ. 483-515, 645, 903, ur. 1324, ur. 1750, 1777, 1824), (Civ. Fr. 546).

CAPITOLUL I.

Despre dreptul de accesiune asupra celor produse de lucru.

483. Fructele naturale

fate pentru cel ce l-a întrebuințat mai întâi.

h) Articolele din ziare sunt și ele susceptibile de proprietate, când autorul interzice formal reproducerea

i) În privința proprietății scrișorilor misive, unii susțin că proprietatea lor aparține destinatarului; alții, că aparține autorului lor. Alții în fine, susțin că autorul și destinatorul sunt coproprietari.

j) Cursurile profesorilor sunt susceptibile de proprietate literară.

k) Și pseudonimul constituie o proprietate pentru acel ce l'a adoptat mai întâi, așa că el poate fi revendicat.

l) Numele patronimic constituie și el o proprietate (A se vedea și legea asupra numelui, din 18 Martie, 1895).

m) Firma unui comerciant, constituie și ea o proprietate exclusivă, care poate fi revendicată în caz de uzurpare.

n) Dreptul de proprietate recunoscut asupra unui pământ din Dobrogea, conform legilor anterioare anexiunii ei la România,

trebuie să fie respectat, fiind vorba de un *drept câștigat*. Cas. I. 180|93.

1). *a)* Pentru terenul ce se expropiază în scopul construirii de căi ferate, Statul nu este în drept să ceară despăgubire. Cas. II. 17|87 și 98|88.

b) Se nesocotește principiul cuprins în art. 481 Cod. Civ. când instanțele judecătorești hotărăsc că zidul clădit pe proprietatea cuiva este coman proprietății vecinului. Cas. I 220|83.

c) Tribunalul nu poate proceda la expropriere, fără a constata existența unei legi care să autorizeze exproprierea. Această formalitate fiind de ordine publică, se poate invoca pentru prima dată chiar în Casație. Cas. II 14|83.

d) Cestiunea de a se ști care lucrare este de utilitate publică și care nu, aparține organelor legislative sau administrative, singure care decid asupra ei; tribunalele nu vor avea de observat de cit pur și simplu dacă motivul expropriațiunii este prevăzut de lege și dacă sunt îndeplinite formele cerute de lege în materie de expropriațiune. Cas. II 104|85.

saŭ industrialii ale pămên-
tului.

Fructele civile.

Sporul animalelor (pră-
sila).

Se cuvin proprietarului
în puterea dreptului de
accesiune. (Civ. 482, 484,
522, ur.) (Civ. Fr. 547).

484. Fructele produse
din vre-un lucru nu se
cuvin proprietarului, de
cât cu îndatorire din par-
teii de a plăti semănătu-
rile, arăturile și munca
pusă de altit. (Civ. 524,
1730 § 1). (Civ. Fr. 548).

485. Posesorul nu căș-
tigă proprietatea fructelor
de cât când posedă cu

bună credință; la cazul
contrariu el este dator de
a înapoia produsele, îm-
preună cu lucrul, proprie-
tarului care îl revendică.
(Civ. 123, 486, 487, 494, 994,
ur. 1846, ur. 1898, ur. 1909
—Pr. 139). (Civ. Fr. 549). ¹⁾

486. Posesorul este de
bună credință când po-
sedă ca proprietar în pu-
terea unui titlu translativ
de proprietate, a cărui vi-
ciuri nu-i sunt cunoscute.
(Civ. 485, 494, 1895, ur.
1898, ur.) (Civ. Fr. 550
al. 1). ²⁾

487. El încetază de a
fi cu bună credință din
momentul când aceste vi-

1) a) Art. 485 nu se referă de
cît numai la posesorii de rea cre-
dință; numai acesta este obligat
să restituie fructele imobilului;
acest articol nu se referă și la cei
de al treilea care le-a primit cu
bună credință. Cas. I 66/84.

b) Art. 485 nu obligă pe pose-
sorul de rea credință să restituie
proprietarului care revendică de
cît fructele percepute pe timpul
posesiunii, saŭ valoarea acestora.
Cas. I 123/90.

c) Incetază de a mai fi de bună
credință posesorul care continuă
a culege fructele chiar după ac-
ționarea sa în judecată. El dato-
rește, așa dar, restituirea fruc-
telor culese din acel moment și
până la restituirea reală a lucrul-
ui. Cas. I 110/93.

d) Hotăririle, în materie de res-

tituirii de fructe, au efect retro-
activ din momentul intentării ac-
țiunii. Cas. I 182/89.

e) Instanțele de fond sunt su-
verane apreciatore a faptului dacă
posesorul a fost saŭ nu de bună
credință. Cas. I 343/91.

2) a) În lipsă de probă contrară,
buna credință se presumă, fără a
fi nevoie să fie dovedită. Cas. I
346/81.

b) Din contră, când e vorba de
reua credință ce se pune în sar-
cina unui posesor, cel care o în-
voca trebuie s'o probeze. Cas. I
65/84.

c) Buna saŭ reua credință, în
asemenea materii fiind o cestiune
de rapt, este lăsată la suverana
apreciere a instanțelor de fond.
Cas. I 110/93.

ciurii îi sunt cunoscute. (Civ. 486). (Civ. Fr. 550 al. 2).¹⁾

CAPITOLUL II.

Despre dreptul de accesiune asupra celor unite și încorporate de lucru.

488. Tot ce se unesce și se încorporează cu lucrul se cuvine proprietarului lucrului, potrivit regulilor statornicite mai jos. (Civ. 482, 489-515). (Civ. Fr. 551).

Secțiunea I. — *Despre dreptul de accesiune relativ la lucrurile imobile.*

489. Proprietatea pământului coprinde în sine proprietatea suprafeței și a subfeței lui. (Civ. 579,

607, 610, 612, 613, 620). (Civ. Fr. 552 al. 1).

490. Proprietarul poate face asupra pământului toate plantațiunile și clădirile ce găsește de cuviință, afară de excepțiunile statornicite la capul care tratăză despre servitudinii. (Civ. 489) (Civ. Fr. 552 al. 2).

491. Proprietarul poate face sub fața pământului toate construcțiunile și săpăturile ce găsește de cuviință, și trage din ele toate foloșele ce acestea ar produce, afară de modifi-cațiunile prescrise de lege și regulamentele privitoare la mine, precum și de legile și regulamentele polițienesci²⁾.

1) a) Din coprinsul art. 487 rezultă că din momentul intentării acțiunii, posesorul presupus a fi de bună credință, încetăză de a mai fi ca atare, așa că el poate fi obligat la restituirea fructelor culese de atunci și până la restituirea de fapt a lucrului posedat. Cas. I 38/85 : 110/93. A se vedea și notele c și d de la art. 485.

b) Posesorul de bună credință, în urma acționăriei sale, fiind pus în cunoștința viciilor lucrului posedat, este dator să restituie fructele din momentul când a cunoscut acesta, și nu de la pronunțarea hotărârii definitive. Cas. I 182/89.

2) Art 509, C. Calimach spune : «Nici o persoană particulară nu are voie a'și însuși acele din sinul pământului săpate și scose metaluri ; precum : aurul, argintul și cele adunate după malurile riurilor și ale piraelor, arama, ferul, și pe lângă acestea, pétra acră, vitriolul, salitra, pu-ciósa, sarea, etc., fiind că aceste se cuvin stăpânirii.

Iar art. 126, § 1, 127, 178 și 179 din Reg. Organic, dic :

Art. 126, § 1 : «Sarea streină este oprită a intra în țară și nu se va putea scoate sare, de cât numai din ocele coprinsc în contract după obiceiul ce se ur-

(Civ. 489, 490, 579, 607, 610, 612, 613. 620). (Civ. Fr. 552 al. 3).

492. Orice construc-

meză: „**precum și nimeni nu va putea să deschidă ocnă de sare pe a sa moșie, fiind-că acest drept este numai al stăpânirei.**”

Art. 127: „Dar fiind-că proprietarului i se cuvine deciuiala din productul sărei scosă din moșia sa, să dobândescă acest drept pentru câte ocne se vor deschide de acum înainte, însă în bani, iar nu în natură; și ca să se găsească într'un chip hotărit aceia ce i se cuvine pentru această deciuială în bani, să se hotărască drept lege ca prețul hotărit de Stăpânire pentru suta de oca de sare la gura ocnei să se împartă în trei părți, din cari două părți să se socotescă cheltuețile scotereii sărei și o parte adevăratul preț al sărei, din care se va da proprietarului a decea parte, îndestulându-se de către cumpărătorul venitului ocnelor, sau de către orîndușii Stăpânirei, când aceste ocne se vor căuta pe sîma Statului.—Iar ocnele de sare care lucră astăzi și pe cât vor mai lucra, nu sunt suse la această nouă legiuire, ci au a se folosi numai cu drepturile cele ce sunt prescrise prin cele mai dinainte documenturi.—Se va îndatora însă proprietarul a da loc pentru deschidere de ocne; acest loc să se mărginească față cu dînsul și cu omul trimis din partea Stăpânirei, în cătățime de pogone, câte cu adevărat vor fi trebuincioase ocnei pentru gură, curte și bătătură de care, țără de a se coprinde

și pășunea, căci acesta o va da proprietarul, de va avea, cu osebitorie tocmeală.”

Art. 178: „Când se va descoperi niscareva mine în pămîntul vre-unui particular, acesta slobod va fi să le lucreze singur, ori să le închirieze altuia după voia lui, dând Stăpânirei a decea parte în natură, sau plătind vistieriei a decea parte din câștig, scotînd mai întîi la amîndouă întîmplările toate cheltuelile lucrării.”

Art. 179: „Iar dese va dovedi că stăpînul moșiei unde s'a găsit aceste mine, după sorocul de 18 luni ce'i va da Domnul, nu va avea mijloc de a le lucra singur, nici va voi a le închiria altuia, atunci Domnul dimpreuna cu o bicnuita Adunare, vor chibzui, de vor găsi cu cale, mijloce spre a lucra acele mine, dând stăpînului moșiei a decea parte din câștig după ce se vor scote cheltuelile lucrării, și pe lângă acesta despăgubindu-l după cuviință pentru stricăciunile ce vor fi pricinuit moșiei sale săpatul și lucrarea minelor. **Păcura, pietrările și alte producături, cari se întrebunțeză de obște în Principat, nu vor plăti nici o deciuială.**”

Art. 1 al Decret. No. 1459 de la 29 Oct. 1864, dice: „Statul și rezervă dreptul și privilegiul unui monopol absolut asupra exploatărei sărei din apele, isvórele și fontánele sárate, fie naturale, fie artificiale.—Nimeni din locuitorii Principatelor-Unite nu vor

către proprietarul aceluï pământ cu cheltuiala sa și că sunt ale lui, până ce se dovedește din contra. (Civ. 491, 493, 623, 624, 1200, 1202, 1846, ur. 1890, 1895, ur.) (Civ. Fr. 553).

493. Proprietarul pământului care a făcut construcțiuni, plantațiuni și lucrări cu materialuri străine, este dator să plătească valoarea materialurilor. El mai poate fi osândit după împrejurări pentru o asemenea urmare și la plată de daune-interese. Dar proprietarul materialurilor n'are drept ale ridica. (Civ. 1084). (Civ. Fr. 554).

494. Dacă plantațiunile construcțiunile și lucrările au fost făcute de către o a treia persoană cu materialurile ei, proprietarul pământului are dreptul de a le ține pentru dânsul, sau de a îndatora pe acea persoană să le ridice.

Dacă proprietarul pă-

mântului cere ridicarea plantațiunilor, ridicarea va urma cu cheltuiala celui ce le a făcut, el poate chiar după împrejurări fi condamnat la daune-interese pentru prejudiciile, sau vătămările ce a putut suferi proprietarul locului. Dacă proprietarul voește a păstra pentru dânsul acele plantațiuni și clădiri, el este dator a plăti valoarea materialurilor și prețul muncii, fără ca să se ia în considerațiune sporirea valorii fondului, ocazionată prin facerea unor asemenea plantațiuni și construcțiuni. Cu toate acestea, dacă plantațiunile, clădirile și operele au fost făcute de către o a treia persoană de bună credință, proprietarul pământului nu va putea cere ridicarea sus diselor plantațiuni, clădiri și lucrări, dar va avea dreptul său de a înapoia valoarea ma-

putea exploata acest product chiar atunci când aceste ape vor fi situate pe proprietățile lor private, cu excepțiunea prevădută la art. 2 de mai jos (relativă la permissiunea pentru îndestularea lor casnică, și fără dreptul de a și vinde, sub pedepsă de a li se închide salinele și confiscă sarea).

— Acei cari ar contraveni dispozițiunilor de mai sus, pe lângă confiscarea sărei în profitul tesaurului public, vor fi supuși și la o amendă de trei galbeni pentru suta de oca de sare exploatată.

A se vedea și Legea minelor din 1895.

terialurilor și prețul muncii, sau de a plăti o sumă de bani egală cu aceea a creșterii valorii fondului. (Civ. 485, ur. 539, 771, 1084, 1377, 1619). (Civ. Fr. 555). ¹⁾

495. Creșterile de pământ, ce se fac succesiv și pe nesimțite la malurile fluviului și a riuurilor, se numesc *aluviune*. Aluviunea este în folosul proprietarului riveran când e vorba de un fluviu sau râu navigabil plutitor, cu îndatorire însă pentru proprietar de a lăsa, pe pământul său, drumul trebuitor pentru conducerea vaselor. (Civ. 496, ur; 535, 587) (Civ. Fr. 556) ²⁾.

496. Tot ale proprietarului riveran sunt și pământurile lăsate de apele curgătoare, când ele se retrag pe nesimțite de la unul din termuri și se îndreaptă către cel alt term, proprietarul termenului de unde apa s'a retras profită de aluviune, fără ca proprietarul termenului opus să poată reclama pământul cel pierdut.

Acest drept nu are loc în privirea pământurilor părăsite de apa Mării. (Civ. 476, 495, 499, 502) (Civ. Fr. 557) ³⁾.

497. Aluviunea nu are loc în privirea lacurilor, eleșteurilor și a iazurilor; proprietarul lor conservă

1) a) Dispozițiunile acestui articol se întind și la posesorul cu titlu precar, cum ar fi de exemplu un chiriaș. Cas. I 263/83.

b) Constructorului de bună credință i se poate acorda, dreptul de retențiune, până la quantumul despăgubirei sale, fiind vorba de un *debitum in re adjunctum*. Cas. I 263/83.

c) Acest drept de retențiune nu poate fi un drept real, așa că el nu conferă facultatea de a urmări un imobil aflat în stăpânirea celor de al treilea. Cas. I 265/90.

d) Clădirea fiind un accesoriu al pământului pe care e construită, constructorul nu poate a-

vea de cât o acțiune personală în despăgubire. Cas. I 215/77.

2) Instanțele de fond sunt suverane apreciatoare a faptului dacă terenul format de apele unui fluviu navigabil, constituie sau nu o aluviune, conform art. 495, sau o insulă conform art. 489, aparținând, în acest din urmă caz, Statului. Cas. I 23/93.

3) După cum rezultă din art. 496. Cod. Civ. pământul lăsat de apele curgătoare când ele se retrag în mod lent, este al proprietarului riveran părții de unde s'a retras apa, cel de pe malul opus neputând nici o dată să reclame acel fond adăogat proprietății vecine. Cas. I 398/90.

tot-d'auna pământul acoperit de apă, când ea este la înălțimea scurgerei eleșteului, iazului, chiar dacă cătimea apei ar scădea în urmă, și vice-versa: proprietarul iazului nu câștigă nici un drept asupra pământului riveran, ce se acopere de apa iazului, când urmăză versături extra-ordinare. (Civ. 495) (Civ. Fr. 558).

498. Dacă un fluviu sau un riū navigabil, sau nu, rupe de o dată o parte mare, și care se pôte recunoște, de pământ, și o lipesce la pământul unui alt proprietar, acea parte rămâne a cui a fost pământul de la care s'a rupt, însă dacă se va reclama în termen de un an. (Civ. 495, 1845, 1894) (Civ. Fr. 559) ¹⁾.

499. Insulele și prunturile, cari se forméză în albia fluviilor și a riuilor navigabile sau pluti-

tóre sunt ale Statului, dacă nu i se opune titlu sau prescripțiune. (Civ. 476, 500, ur. 1845) (Civ. Fr. 560) ²⁾.

500. Insulele și prunturile cari se forméză în riuurile nenavigabile și neplutitóre sunt ale proprietarului țermului pe care ele s'aú format; dacă insula formată trece peste jumătatea riuului, atunci fie-care proprietar riveran are dreptul de proprietate asupra părței de insulă ce se întinde spre el, pornind de la jumătatea riuului. (Civ. 476, 496, 499, 502, 579-582) (Civ. Fr. 561).

501. Dacă un riū sau fluviu, formându-și un braț nou, taie și înconjóră pământul unui proprietar riveran, și face prin acest chip o insulă, proprietarul nu perde pământul ce s'a transformat în insulă chiar dacă el s'a făcut de un fluviu sau de un riū navi-

1) Numai în caz de avulsione proprietarul pământului luat prin violența apei pierde dreptul de proprietate, dacă nu l'a revendicat în termenul de un an, prescriis de art. 498. Acest termen, însă, nu este aplicabil și la cazul prevădut de art. 502. Cod. civ. la

care se aplică prescripțiunea de 10, 20, sau 30 ani, conform dreptului comun, Cas. I 369/92.

2) A se vedea nota de la art. 495 Cod. civ., cu privire la diferența dintre o aluviune și o insulă, în ceia ce privește proprietatea lor.

gabil sau plutitor. (Civ. 476, 499, ur.) (Civ. Fr. 562).

502. Dacă un fluviu sau un râu își face un nou curs, părăsind vechea sa albie, această albie se împarte între proprietarii mărginarii. (Civ. Fr. 563).

503. Ori-ce animale sau sburătoare sălbatice trec în coprinsul nostru se fac ale noastre, pe cât timp rămân la noi, afară numai dacă asemenea trecere s'a ocasiouat prin fraude, sau prin artificie. (Civ. 468, 998, 1898 — Pr. 309, 368) (Civ. Fr. 564).

*Secțiunea II.—Despre dreptul de
accesiune relativ la lucrurile
mişcătore.*

504. Dacă două lucruri a două deosebiți stăpâni s'aun unit împreună în câtamândoă formeză un singur tot, dar se pot despărți și conserva fie-care în parte după despărțire, atunci totul format este al proprietarului lucrului care constitue partea principală, rămâind el dator a plăti celui alt proprietar prețul lucrului ce a fost unit cu principalul. (Civ. 505, ur. 514) (Civ. Fr. 566).

505. Este principal acela din două lucruri, pentru usul sau pentru ornamentul, pentru complexitatea căruia a servit unirea celui alt lucru. (Civ. 504, 506) (Civ. Fr. 567).

506. Când însă lucrul unit este mult mai de preț de cât lucrul principal, și când el s'a unit fără șcirea proprietarului, acesta poate cere despărțirea și restituirea lucrului unit, chiar dacă ar resulta, din despărțire, orecare vătămăre lucrului către care el a fost unit. (Civ. 504, ur. 728) (Civ. Fr. 568).

507. Dacă din cele două lucruri unite pentru a forma un singur tot, nici unul nu poate fi privit ca accesoriu al celui alt, atunci acela este considerat ca principal, care va fi mai mare în valoare. Dacă valoarea ambelor lucruri ar fi mai tot aceeași, atunci lucrul cel mai mare în volum va fi considerat ca principal. (Civ. 504, ur. 514) (Civ. Fr. 569).

508. Dacă un meșter sau alt cineva a întrebuințat materia care nu era a sa și a făcut un lucru

nou, atunci proprietarul materiei întrebuintate are dreptul d'a reclama lucrul format din ea, plătiind prețul muncii, atât când acel obiect, ar putea cât și când el n'ar putea reveni în starea primitivă. (Civ. 509, ur. 514, 1478) (Civ. Fr. 570).

509. Dacă însă manopera ar fi atât de importantă, în cât ar întrece cu mult valoarea materiei întrebuintată, atunci munca lucrătorului va fi considerată ca parte principală, și lucrătorul va avea dreptul de a reține lucrul format, plătiind proprietarului prețul materiei. (Civ. 508) (Civ. Fr. 571).

510. Când cineva a întrebuintat în parte materie care era a sa, și în parte materie străină, pentru a forma un lucru nou, fără ca nici o parte din materie să și fi pierdut cu totul ființa, și dacă acele materii nu se mai pot despărți fără vătămare sau pagubă, atunci lucru format se cuvine ambilor proprietari, celui întâiu în proporțiune cu materia ce era a sa, și celui alt în proporțiune cu materia sa

și cu prețul muncii sale. (Civ. 511, ur. 728, ur. 1388, ur.) (Civ. Fr. 572).

511. Când un lucru s'a format din amestecarea mai multor materii cu diferiți stăpâni, din cari nici una nu poate fi considerată ca materie principală, atunci proprietarul, în neștiința căruia a urmat amestecarea, poate cere desfăcerea lor, dacă ea este cu putință a se desfăce.

Dacă materiile amestecate nu se mai pot despărți fără vătămare sau pagubă, atunci lucrul format se cuvine tuturilor stăpânilor, fie-cărui însă în proporțiune cu cătimea, calitatea și valoarea materiilor lui, întrebuintate la făcerea acelui lucru. (Civ. 512, ur. 728, ur. 1388) (Civ. Fr. 573).

512. Dacă materia unuia din proprietari ar covârși pe cea altă materie prin valoare și cantitate, atunci proprietarul materiei mai cu preț va putea cere lucrul format prin amestecare, plătiind însă celui alt proprietar prețul materiei sale. (Civ. 505, ur. 511) (Civ. Fr. 574).

TITLUL III.

Despre uzufruct, despre
us și despre abitațiune

CAPITOLUL I

Despre uzufruct

513. Când lucrul format rămâne comun între proprietarii materiilor din care s'a format, atunci lucrul se va vinde prin licitațiune și prețul se va împărți. (Civ. 510, 511, 1388, ur.) (Civ. Fr. 575).

514. În toate casurile în care proprietarul materiei întrebuintate, fără scirea lui la formarea unui lucru nou, este în drept de a reclama lucrul format, el are și voia d'a cere în loc de lucrul format o materie de aceeași natură, cătime, greutate, mărime și calitate, sau valoarea aceleiași materii. (Civ. 504, 508) (Civ. Fr. 576).

515. Veri-care va fi întrebuintat materii streine fără scirea proprietarului lor, vor putea după împrejurări fi osindiți și la plată de daune-interese, și acesta fără prejudiciul urmărilor prin canal extraordinar. (Civ. 506, ur. 1084. — P. 306, ur.) (Civ. Fr. 577).

516. Principiile regulelor de mai sus vor servi judecătorilor și în deciziunea casurilor analoge ca cele precedente. (Civ. 504, 515).

517. Uzufructul este dreptul d'a se bucura cineva de lucrurile ce sunt proprietatea altuia, întocmai ca însuși proprietarul lor, însă cu îndatorire de a le conserva substanța. (Civ. 479, 480, 518, ur. Compară cu 1411, 1685, 1692, 1697, ur.) (Civ. Fr. 578).

518. Uzufructul se stabilește, prin lege sau prin voința omului. (Civ. 338, 1242, 1890, 1895) (Civ. Fr. 579).

519. Uzufructul se poate stabili sau pur, sau cu termen, sau cu condițiune. (Civ. 1004, ur. 1017, 1019, 1022, ur.) (Civ. Fr. 580).

520. Uzufructul se poate stabili pe tot felul de bunuri mobili și imobili. (Civ. 462, ur. 471, 472, ur. 526, ur.) (Civ. Fr. 581).

Secțiunea I. — *Despre drepturile uzufructuarului.*

521. Uzufructuarul are drept d'a se bucura de tot

felul de fructe ce p \acute{o} te produce obiectul asupra c \acute{a} ruia are usufruct, fie naturale, fie industriale, fie civile. (Civ. 522, ur.) (Civ. Fr. 582).

522. Fructele naturale sunt acelea ce p \acute{a} m \acute{i} ntul produce de la sine; produc \acute{t} iunea \acute{s} i pr \acute{a} sila (sporul animalelor) sunt asemenea fructe naturale. Fructele industriale ale unui fond sunt acelea ce se dob \acute{a} ndesc prin cultur \acute{a} . (Civ. 483, ur. 524, 529-533, 537, 538) (Civ. Fr. 583).

523. Fructele civile sunt chiriiile caselor, dob \acute{a} ndile sumelor exigibile, venitul rentelor; arendele intr \acute{a} \acute{i} n clasa fructelor civile. (Civ. 525, 527, 1088, 1411, 1587, 1649, 1907) (Civ. Fr. 584).

524. Fructele naturale \acute{s} i industriale neculese \acute{i} n \acute{i} n momentul c \acute{a} nd se deschide dreptul de usufruct, sunt ale usufructuarului. Acelea ce se g \acute{a} sesc \acute{i} n aceea $\acute{s$ i stare c \acute{a} nd se sf \acute{a} r-

se \acute{s} te dreptul de usufruct, sunt ale proprietarului, f \acute{a} r \acute{a} d' \acute{a} putea pretinde unul de la altul desp \acute{a} gubire de cheltuelile urmate pentru ar \acute{a} tur \acute{i} \acute{s} i sem \acute{a} n \acute{a} tur \acute{i} . Drepturile *colonului par \acute{t} iar*¹⁾ ce vor fi existat la \acute{i} nceputul, sa \acute{u} la finele usufructului nu pot fi v \acute{a} t \acute{e} mate de dispozi \acute{t} iunea precedent \acute{a} . (Civ. 484, 522, 534, 1280, 1441) (Civ. Fr. 585).

525. Fructele civile se socotesc dob \acute{a} ndite \acute{d} i cu \acute{d} i, \acute{s} i se cuvin usufructuarului \acute{i} n propor \acute{t} iune cu durata usufructului s \acute{a} u. Ac \acute{e} st \acute{a} regul \acute{a} se aplic \acute{a} la arend \acute{i} ²⁾ \acute{s} i la chiriiile caselor \acute{s} i la alte fructe civile. (Civ. 523, 527, 1088, 1411, 1587, 1619) (Civ. Fr. 586)³⁾.

526. Dac \acute{a} usufructul coprinde lucrur \acute{i} cu car \acute{i} nu se p \acute{o} te cine-va servi f \acute{a} r \acute{a} a le consuma, precum ban \acute{i} , gr \acute{a} ne, b \acute{e} utur \acute{i} , usufructuarul are dreptul de

1) *Colonul par \acute{t} iar* este arenda \acute{s} ul care ia un p \acute{a} m \acute{i} nt \acute{i} n arend \acute{a} cu condi \acute{t} iune de a \acute{i} m \acute{p} ar \acute{t} i roadele cu proprietarul.

2) Prin er \acute{o} re s' \acute{a} emis aci cuv \acute{i} ntul «*car*» corespund \acute{e} torul cuv \acute{i} ntului: «*comme*» din Art. frances.

3) Din momentul v \acute{i} nd \acute{a} rei, conform art. 1324. Cod. civ, fructele imobilului v \acute{i} ndut se cuvin cump \acute{a} r \acute{a} torului, afar \acute{a} de cazul unei stipula \acute{t} iuni contrare. Cas. I 5/90. *Contra*. Cas. I 86/72.

a dispune de ele, însă cu îndatorire de a le înapoia în aceeași cantitate, calitate și valoare, sau prețul la sfârșitul usufructului. (Civ. 521, 557, ur. 1576, 1584, 1585) (Civ. Fr. 587) ¹⁾.

527. Usufructul unei rente pe viață dă usufructuarului, pe durata usufructului său, dreptul d'a percepe veniturile, fără d'a fi obligat la nici un fel de restricțiune. (Civ. 521, 523, 1276, ur. 1639, ur.) (Civ. Fr. 588).

528. Dacă usufructul coprinde lucruri cari, fără a se consuma îndată, se strică după vreme prin întrebuințarea lor, precum rufe, mobilele casei, usufructuarul are dreptul d'a se sluji cu dânsese pentru întrebuințarea la care ele sunt destinate, și nu este obligat a le înapoia la sfârșitul usufructului, de cât în starea ce se vor afla, însă ne stricate din dol, sau culpă. (Civ. 397, 534, 571, 998, 1274) (Civ. Fr. 589).

529. Dacă usufructul coprinde păduri destinate de proprietarul lor la tăeri periodice, usufructuarul este dator a păstra ordinea și cătățimea tăerei în conformitate cu regulile stabilite de proprietar, sau cu usul locului, fără a putea pretinde vre-o despăgubire nici usufructuarul, nici moștenitorii săi, pentru părțile lăsate netăiate în timpul usufructului său.

Arborii care se pot scote dintr'un seminariu de pomi fără degradațiunea acestuia, nu vor face parte din usufruct, de cât cu îndatorire, pentru usufructuar, d'a se conforma obiceiului local în privirea înlocuirii lor. (Civ. 530, 533, 1280.) (Civ. Fr. 290).

530. Usufructuarul se mai bucură, conformându-se cu epocele și usul vechi al proprietarului, de părțile de păduri înalte cari au fost puse în tăere regulată, sau că aceste tăeri se fac periodice pe

1) Când un imobil dotat este dat sub condițiunea de a putea fi înstrăinat de soți, dar cu obligațiunea pentru bărbat de a lăgaranta în imobile, bani, rezul-

tați din vîndarea lui, sunt considerați ca fiind proprietatea femeii, când bărbatul n'a dat garanția necesară. Cas. I 58.89.

o întindere de pământ determinată, sau că se fac numai d'o câtime oarecare de arbori aleși pe toată suprafața domeniului. (Civ. 529, 531, ur.) (Civ. Fr. 591).

531. În toate celelalte cazuri, usufructuarul nu se poate atinge de arborii înalți; va putea însă întrebuința, spre a face reparațiunile la cari este obligat, arborii desrădăcinați sau sfărâmați din accidente; poate chiar a tăia pentru acest sfârșit arborii trebuincioși cu îndatorire, însă, a constata în ființa proprietarului această trebuință. (Civ. 529. ur. 533) (Civ. Fr. 592).

532. Usufructuarul poate lua din păduri araci pentru vii, poate asemenea lua de pe pomi produse anuale sau periodice, însă toate acestea după obiceiul locului și al proprietarului. (Civ. 529) (Civ. Fr. 593).

533. Pomi roditori cari se usucă, și chiar acei ce sunt desrădăcinați sau dărâmați din accidente, se cuvin usufructuarului, cu îndatorire de a-i înlocui

prin alții. (Civ. 531, 541) (Civ. Fr. 594).

534. Usufructuarul se poate bucura el însuși, sau închiria altuia, sau ceda exercițiul dreptului său. De va închiria, urmăzează a se conforma, pentru epocile când se preînnoesc contractele și pentru durata lor, regulilor întocmite pentru bărbat, în privința averii femeii sale la titlul *Despre Contractul de Căsătorie*. (Civ. 523, 573, 1268, 1269, 1413). (Civ. Fr. 595).

535. Usufructuarul se folosește de adăogirile făcute prin aluviune la obiectul asupra căruia are usufruct. (Civ. 495, ur.; 502) (Civ. Fr. 596).

536. El se folosește de drepturile de servitutine și în genere de toate drepturile de cari se poate folosi proprietarul, și se folosește întocmai ca însuși proprietarul. (Civ. 517, 537, 538, 554, 576, ur. 639) (Civ. Fr. 597).

537. Usufructuarul se folosește asemenea întocmai ca proprietarul de minele, petrările și nisipurile, ce sunt în exploata-

țiunea la deschiderea dreptului de uzufruct.

Dacă însă se atinge de o exploatațiune care nu s'ar putea face fără o concesiune, uzufructuarul nu se va putea bucura de ea, fără a dobândi mai întâi învoirea guvernului. (Civ. 539, 649) (Civ. Fr. 598).

538. Uzufructuarul nu are nici un drept asupra minelor și petrarăielor nedeschise încă, nici asupra nisipurilor a căror exploatațiune nu e încă începută, nici asupra comorei care s'ar putea găsi în cursul uzufructului său. (Civ. 537, 539, 649). (Civ. Fr. 598).

539. Proprietarul nu poate prin faptul său nici cu orî ce chip vătăma drepturile uzufructuarului.

Uzufructuarul nu poate, la încetarea uzufructului, cere vre-o despăgubire pentru îmbunătățirea ce ar pretinde că a făcut, chiar când printr'ensele ar fi sporit valoarea lucrului. El sau moștenitorii săi pot însă ridica oglinzi, tablouri, și alte ornamente, pe cari le-ar fi așezat, cu

îndatorire de a restabili localul în starea ce a fost mai înainte. (Civ. 494, 540, 547, 634, ur. 999) (Civ. Fr. 599).

Secțiunea II. — *Despre obligațiunile uzufructuarului.*

540. Uzufructuarul ia lucrurile în starea în care se află; el însă nu poate intra în folosința lor, decât după ce va face în prezența proprietarului, sau după ce îl va chema formal, inventariu lucrurilor mișcătoare și constatarea stărei în care se vor afla cele nemiscătoare supuse uzufructului. (Civ. 566, 1421, 1432) (Civ. Fr. 600).

541. Este dator a da cautiune, că se va folosi ca un bun părinte de familie, de nu va fi scutit prin actul constitutiv al uzufructului; cu toate acestea tații, mamele ce vor avea uzufruct legal al averei copiilor lor, vîndătorul sau donatorul cari și-au rezervat uzufructul, nu sunt obligați a da cautiune. (Civ. 338, 542, ur. 566, 1244, 1659 ur. 1675—Pr. 392) (Civ. Fr. 601.)¹⁾

1) a) Tutorii legali, nu sunt obligați a da cautiune, chiar și

în cazul când uzufructul coprinde lucruri mobile. Cas. I. 78|84.

542. Dacă uzufructuarul nu găsește cauciune, nemișcătoarele se dau cu arendă, sumele de bani coprinse în uzufruct se pun la dobândă, produsele se vînd, și prețul lor se pune asemenea la dobîndă; dobîndile acestor sume și prețul arendelor se cuvin uzufructuarului. (Civ. 524, 525, 543, 1411, 1587, ur. 1626, ur. 1675 — Pr. 677) (Civ. Fr. 602).

543. În lipsă de cauciune din partea uzufructuarului, proprietarul poate cere ca mobilele supuse periculi prin întrebuintare să se vîndă spre a se pune prețul la dobîndă, și uzufructuarul se folosește de dobîndi în cursul uzufructului; cu toate acestea uzufructuarul va putea cere, și judecătorii vor putea ordona, după împrejurări, ca o parte din lucrurile mișcătoare, necesare pentru propriile sale trebuințe, să i se lase sub simpla sa depunere de jurămînt, și cu îndatorire de a le preda la cur-

marea uzufructului. (Civ. 542) (Civ. Fr. 603).

544. Întârzierea de a da cauciune nu ridică uzufructuarului dreptul de a se folosi de fructele la cari el avea drept; ele i se cuvin din momentul de cînd s'a deschis uzufructul. (Civ. 542, 543, 899) (Civ. Fr. 604).

545. Uzufructuarul nu este obligat de cît la reparațiunile de întreținere. Reparațiunile cele mari rămân în sarcina proprietarului, afară numai dacă acestea s'ar fi cauzat din lipsa reparațiilor de întreținere, de la deschiderea uzufructului, în care cas uzufructuarul este obligat a le face și pe acestea. (Civ. 546, 547, ur. 1447, ur. 558, 574) (Civ. Fr. 605).

546. Reparațiunile cele mari sunt acelea ale zidurilor celor mari și ale boltelor, restabilirea grinzilor și acoperișului întreg, acelea ale zăgazelor și ale zidurilor de sprijinire și de împrejmuire în total; toate celelalte reparațiuni sunt

b) Dispozițiunile art. 541, se aplică și legatarului uzufructuar, care e obligat de a da cauciunea

necesară înainte de a lua posesiunea lucrului legat. Cas. I 77/78.

de întreținere. (Civ. 545, 547). (Civ. Fr. 606).

547. Nicî proprietarul, nicî usufructuarul nu sunt obligați a reclădi ceea ce a cădut de vechime, s'aŭ s'a distrus din cas fortuit. (Civ. 539, 540, 557, 563; ur. 1156, ur. 1434, 1435). (Civ. Fr. 607).

548. Usufructuarul este obligat în cursul folosinței sale, la toate sarcinele anuale ale fondului, precum contribuțiunile și altele ce după obicei sunt considerate ca sarcine ale fructelor. (Civ. 574) (Civ. Fr. 608).

× **549.** În privința sarcinilor ce pot fi impuse pe proprietate, în cursul usufructului, proprietarul și usufructuarul contribuiesc după modul următor: proprietarul este obligat a le plăti și usufructuarul a-î răspunde dobândile, iar dacă usufructuarul le a plătit, el are dreptul a cere capetele plătite de la proprietar, la expirarea usufructului. (Civ. 552) (Civ. Fr. 609).

550. Acel ce câștigă cu titlu gratuit un usufruct universal, saŭ cu titlu uni-

versal, este dator a achita în proporțiune cu folosința sa, și fără nicî un drept de repetițiune, legaturile, pensiunile alimentare și veniturile rentelor perpetue saŭ pe viêtă cari privesc asupra patrimoniului. (Civ. 548, 775, 844, ur. 888, 893, 894, 896, 900, 902, ur.) (Civ. Fr. 610).

× **551.** Usufructuarul cu titlu particular nu se obligă la plata datoriilor pentru care fondul este ipotecat, și de va fi silit să le plătescă are acțiune în contra proprietarului. (Civ. 775, 899, ur. 909, 1790, ur. 1799, 1875) (Civ. Fr. 611).

√ **552.** Usufructuarul fie universal, fie cu titlu universal, trebuie să contribuiescă împreună cu proprietarul la plata datoriilor, după cum urmază: se prețuesce valoarea fondului supus usufructului, se defige în urmă câtimea cu care urmază a contribui la plata datoriilor în proporțiune cu valoarea disului fond.—Dacă usufructuarul voesce să avanseze suma pentru care trebuie fondul să contribue, capi-

lul i se înapoiază la sfârșitul uzufructului, fără nici o dobândă. Iar de nu va voi uzufructuarul a face acest avans, proprietarul poate, după a sa voință, să îl plătească dînsul acea sumă și atunci uzufructuarul îi plătește dobândile în tot cursul uzufructului, sau să pună în vîndare o parte din averea supusă uzufructului pînă se va dobîndi un preț analog sumei datorite, (Civ. 549 ur. 775, 893, 896. 902) (Civ. Fr. 612).

553. Uzufructuarul e dator a plăti numai cheltuețile proceselor ce privesc folosința și ale acelor alte condemnațiuni la cari procesele arătate pot da naștere. (Civ. 549) (Civ. Fr. 613).

554. Dacă în cursul uzufructului, o a treia persoană face vre o usurpațiune asupra fondului, sau vre o altă încercare spre a călca drepturile proprietarului, uzufructuarul este ținut a-l denunța proprietarului, căci la din contra uzufructuarul rămîne răspundător pentru toate daunele ce ar putea rezulta pentru proprietar, precum ar fi răspundător pentru

ori ce stricăciune s'ar face de el însuși. (Civ. 998, ur. 1084, 1427) (Civ. Fr. 614).

555. Dacă uzufructul are de obiect un animal și dacă acesta va peri fără culpa uzufructuarului, el nu este obligat a da proprietarului alt animal în loc, nici de a-i plăti prețul. (Civ. 547, 556, 557, 563, ur.) (Civ. Fr. 615).

556. Dacă turma pe care un uzufruct a fost constituit, din întâmplare, sau din bătă, va peri cu totul și fără culpa uzufructuarului, acesta nu este obligat de cât a-i da suma de pei, sau de valoarea lor.

Dacă turma nu va peri cu totul, uzufructuarul este dator de a înlocui numărul vitelor pierdute prin vitele ce dă sporul. (Civ. 555, 557, 563, ur.) (Civ. Fr. 616).

Secțiunea III. — Despre stingerea uzufructului

557. Uzufructul se stinge prin mórtea uzufructuarului, prin expirațiunea termenului pentru care uzufructul a fost acordat, prin consolidarea sau întrunirea asupra aceleiași

persoane a ambelor calități de proprietar și de usufructuar:

Prin neusul dreptului de usufructuar, în curs de trei decii ani.

Prin totala desființare a lucrului asupra căruia usufructul era constituit. (Civ. 558. ur. 636. ur. 1154) 1156, 1798, 1837, 1890, 1895) (Civ. Fr. 617) ¹⁾.

558. Usufructul poate înceta asemenea prin abuzul ce face usufructuarul de folosința sa, sau aducând stricăciuni fondului, sau lăsându-l să se degrade din lipsă de întreținere. Creditorii usufructuarului pot interveni în contestațiunile pornite în contrări pentru conservarea drepturilor lor, ei pot propune repararea degradațiunilor făcute și a da garanții pentru viitor.

Judecătorii pot, după gravitatea împrejurărilor, sau a hotărâri stingerea usufructului, sau a lăsa pe proprietar să se bucure de fructele obiectului su-

pus la usufruct, cu îndatorire de a plăti pe fiecare an usufructuarului, sau celor ce prezintă drepturile sale, o sumă hotărâită până în ziua când usufructul urma să înceteze. (Civ. 541-545, 554, 557 562, 975, 976) (Civ. Fr. 617).

559. Usufructul care nu e acordat particularilor, nu poate trece peste trei decii ani. (Civ. 557, 560) (Civ. Fr. 619).

560. Usufructul constituit până ce o altă persoană va ajunge la o vîrstă hotărîită, ține până la acea epocă, chiar d'ar muri și a persoană înaintea vîrstei hotărîite. (Civ. Fr. 620).

561. Vîndarea lucrului supus la usufruct nu aduce nici o schimbare dreptului usufructuarului; el continuă a se folosi de usufructul său, de nu a renunțat la dînsul în mod formal. (Civ. 562, 1294, ur. 1770) (Civ. Fr. 621).

562. Creditorii usufructuarului pot să cîră a se anula renunțarea făcută în

1) a) Donatorul, rezervîndu-și uzufructul lucrului dăruit, la morțea sa, cînd uzufructul trece în patrimoniul celui în favoarea căruia s'a făcut donațiunea, această

trecere nu poate fi considerată de oit ca o stingere de uzufruct și nici de cum ca o transmitere. Cas. I 207/98.

paguba lor. (Civ. 558, 699, 975, 976, 1848) (Civ. Fr. 622).

563. Dacă o parte numai a lucrului supus la usufruct s'a distrus, usufructul se păstrează asupra părții rămase. (Civ. 555, ur. 564) (Civ. Fr. 623).

564. De va fi usufructul constituit numai asupra unei clădiri, și această clădire va arde sau se va distruge din altă întâmplare, sau se va dărâma de vechime, usufructuarul nu va avea drept de a se folosi de pământul pe care a fost clădirea, nici de materiile rămase. Dacă usufructul s'ar afla constituit asupra unui domeniu din care făcea parte și clădirea, usufructuarul se va folosi de pământ. (Civ. 547, 557, 563, 637, 1156, ur.) (Civ. Fr. 624).

CAPITOLUL II

Despre us și abitațiune

565. Drepturile de us și de abitațiune se stabilesc și se perd în același chip ca și usufructul. (Civ. 518, ur. 557, ur.) (Civ. Fr. 625).

566. Ca și în cazul de usufruct nu se poate folosi

cine-va de aceste drepturi, fără a da mai întâi cautiune și fără a face inventariu. (Civ. 540, ur. 1652, 1659, 1675, ur. — Pr. 392, ur.) (Civ. Fr. 626).

567. Usuarul și cel ce are dreptul de abitațiune trebuie să se folosească de ele ca un bun părinte de familie. (Civ. 541) (Civ. Fr. 627).

568. Drepturile de us și de abitațiune se regulează prin titlul care le-a înființat, și primesc după cuprinderea lui mai multă sau mai puțină întindere. (Civ. 569, ur. 969) (Civ. Fr. 628).

569. Dacă titlul nu se explică asupra întinderii acestor drepturi, ele se regulează precum urmează. (Civ. 568, 570, ur.) (Civ. Fr. 629).

570. Cel ce are usul unui loc, nu poate pretinde mai multe fructe din acest loc, de cât se cuvine pentru trebuințele sale și ale familiei sale.

Poate pretinde și pentru trebuințele copiilor ce va avea în urma constituției dreptului de us. (Civ. 484, 522, ur.) (Civ. Fr. 630).

571. Usuarul nu poate

ceda nici închiria dreptul său altuia. (Civ. 534, 573, 1411) (Civ. Fr. 631).

572. Cel ce are un drept de abitațiune pe o casă, poate ședeă într'insa cu familia sa, chiar de n'ar fi fost însurat la epoca când i s'a dat acest drept.

Cel ce are dreptul de abitațiune poate închiria partea casei ce nu locuesce. (Civ. 570, 573) (Civ. Fr. 632).

573. Dreptul de abitațiune nu poate fi nici cesionat, nici închiriat, afară de excepțiunea adusă la art. 572. (Civ. 534, 571, 1411) (Civ. Fr. 634) ¹⁾.

574. Dacă usuarul absorbă toate fructele fondului, sau dacă ocupă totă casa, e dator să facă cheltuelile de cultură, reparațiunile de întreținere și să plă-

tescă contribuțiunile ca și usufructuarul. Dacă nu ia de cât o parte din fructe, sau dacă nu ocupă de cât o parte din cassă, el contribuiesce în proporțiune cu lucrul de care se folosese. (Civ. 545, 546, 548, ur.) (Civ. Fr. 635).

575. Usul pădurilor se va regula prin legi particulare. (Silv. 1, 3, 8) (Civ. Fr. 636) ²⁾.

TITLUL IV.

Despre servitudinî

576. Servitudinea este o sarcină impusă asupra unui imobil, pentru usul și utilitatea unui imobil avînd un alt stăpîn. (Civ. 471, 577, 620) (Civ. Fr. 637) ³⁾.

577. Servitudinile isvo-

durilor.

3) a. Nu poate să existe servitute unde nu există un imobil dominat și altul aservit; deci dreptul de a pășuna vitele pe proprietatea altuia nu poate fi un drept de servitute. Cas. I 187/78.

b) Nu poate da naștere la un drept de servitute simplul fapt al construirii unui trotuar pentru înălăturarea umezelei, pe proprietatea vecinului, această măsură fiind ocazionată de o împrejurare trecătoare. Cas. I 277/92.

1) Cînd cine-va renunță, printr'un act de vinzare, la dreptul său de habitațiune în avantajul nudului proprietar, această renunțare are de efect stingerea dreptului de habitațiune, prin consolidarea asupra aceleiași persoane a ambelor calități de proprietar și uzufructuar. Prohibițiunea cuprinsă în art. 571 și 573 se aplică numai față de terțele persoane, iar nici de cum nudului proprietar. Cas. I 271/89.

2) A se vedea dispozițiunile Codului Silvic cu privire la uzul pă-

naturală a locurilor, sau din obligațiunea impusă de lege, sau din convențiunea dintre proprietari. (Civ. 578 ur. 587, ur. 588, 620, ur.) (Civ. Fr. 639) ¹⁾.

CAPITOLUL I

Despre servitudinî ce se nasc din situațiunea locurilor.

578. Locurile inferioare sunt supuse a primi apele ce curg firesce din locurile superioare, fără ca mâna omului să fi contribuit la acêsta.

Proprietarul inferior nu pôte ridica stavilî ca să oprêscă acêstă scurgere.

Proprietarul superior nu pôte face nici o lucrare spre agravarea servitudinei fondului inferior. (Civ. 579, ur. 615, 634, 635) (Civ. Fr. 640) ²⁾.

579. Cel ce are un isvor pe proprietatea sa pôte face ori-ce întrebuițare

cu densusul, fără însă a vătêma dreptul ce proprietarul fondului inferior are dobândit sau prin vre-un titlu, sau prin prescripțiune asupra aceluî isvor. (Civ. 489, 491, 580, ur. 582, 623, 1890, 1894) (Civ. Fr. 641).

580. In acest cas prescripțiunea nu se pôte dobândi de cât prin o folosință neîntreruptă în timp de 30 ani, socotiți din ziua când proprietarul fondului inferior a făcut și a săvîrșit lucrări aparente destinate a înlesni trecerea și scurgerea apei în proprietatea sa (Civ. 579, 623, 1846, ur. 1890, 1894) (Civ. Fr. 642).

581. Proprietarul isvorului nuî pôte schimba cursul când isvorul dă apa trebuincioasă locuitorilor unei comune, unui sat, sau unui cătun. (Civ. 481, 579, 1890) (Civ. Fr. 643).

1) Nu pôte exista drept de servitute, cînd e vorba de o cale pentru comunicație de interes general și național. Din contră, din coprinsul art. 587 Cod. civ. reese că lucrările de utilitate generală și publică impun servituți fondurilor învecinate. Cas. I 341'81.

b) Un drept de servitute nu pôte fi desființat sau restrîns prin

o lege nouă, cînd el a fost cîștigat după legea veche. Cas. I 4186.

2) Cînd judecătorul fondului constată în fapt că prin noua construire a unei mori și a ezeturilor ei, de și s'a ridicat puțin nivelul apei, totuși nu s'a adus nici o pagubă vecinilor, cererea de desființare trebuie respinsă. Cas. I 222'90.

582. Acela, a cărui proprietate este pe marginea unei ape curgătoare, afară de apele cari sunt declarate dependente de domeniul public prin art. 476 la titlul *despre distincțiunea bunurilor*, poate lua apă pentru irigațiunea proprietăților sale, fără însă a o abate de tot.

Acela, prin al cărui fond trece apa, o poate chiar întrebuința în totă întinderea prin care ar avea curgere, cu îndatorire numai a'î lăsa cursul firesc la eșirea din proprietatea sa. (Civ. 583) (Civ. Fr. 644).

583. De se ridică vre-o contestațiune între proprietarii căror aceste ape pot fi trebuincioase, tribunalele, la darea hotărîreii, sunt datore să caute a împăca interesul agriculturii cu respectul cuvenit proprietății, observând în tot-d'auna regulamentele particulare și locale asupra curgerii și usului ape-

lor. (Civ. 582). (Civ. Fr. 685).¹⁾

584. Orice proprietar poate îndatora pe vecinul său la grănițuirea proprietății lipite cu a sa; cheltuelile grănițuirii se vor face pe jumătate. (P. 321, 355). (Civ. Fr. 646).

585. Tot proprietarul își poate îngradi proprietatea, afară de excepțiunea ce se face la art. 616. (Civ. 480, 600, 602, ur.) (Civ. Fr. 647).

CAPITOLUL II

Despre servitudinile stabilite de lege.

586. Servitudinile stabilite de lege au de obiect utilitatea publică, sau a comunelor, ori aceia a particularilor. (Civ. 577, 588). (Civ. Fr. 649).

587. Acele stabilite pentru utilitatea publică sau comunală, au de obiect cărarea sau poteca pe lângă marginea râurilor

1) a) Proprietarii riveranți au acțiunea posesorie în tot-deauna, cînd prin lucrările făcute de cei alți proprietari superiori, sunt jigniți în exercițiul folosinței lor. Cas. I 431/91.

b) Proprietarii riveranți au dreptul să exerciteze unul contra altuia acțiunile posesorii, de oarece apele curgătoare sunt susceptibile de posesiune. Cas. I 152/91.

navigabile sau flotabile, construcțiunea sau reparațiunea drumurilor, sau alte lucrări publice, sau comunale.

Tot ce privesce ast-fel de servitudinî se determină de către legile sau regulamentele particulare. (Civ. 476, 595). (Civ. Fr. 650) ¹⁾.

588. Legea supune pe proprietari la osebite obligațiuni unul către altul, fără chiar să existe vre-o convențiune între dinșii. (Civ. 577, 588). (Civ. Fr. 651).

589. Parte din aceste obligațiuni e regulată de către legile asupra poliției rurale.

Cele-alte sunt relative la zidul său la șanțul comun între vecini, la casul când se poate înălța un contra-zid, la privirea asupra proprietății vecinului, la scurgerea streșinilor, la drumul de trecere. (Civ. 590-619). (Civ. Fr. 652).

Secțiunea I. — *Despre zidul și șanțul comun.*

590. In orașe și la țără, ori ce zid care servește de despărțire între clădiri, sau între curte și grădină, și între ograde la țără, se socotesce comun, dacă nu există titlu sau semn care ar proba contrariul. (Civ. 591, ur. 611, 1200, 1202). (Civ. Fr. 653).

591. Este semn de ne-comunitate când culmea zidului este dréptă și perpendiculară despre părțile de o parte, iar despre cea altă parte înfațișează un plan înclinat; în acest cas zidul se presupune că aparține exclusiv proprietarului despre care există planul înclinat. (Civ. 590, 615, 1200, 1302). (Civ. Fr. 654).

592. Reparațiunea și reclădirea zidului comun sunt în sarcina tutului devălmașilor, și în proporțiune cu dreptul fie-căruia. (Civ. 593, ur. 600, 605). (Civ. Fr. 655).

1) a) De óre-ce țermurile fluviilor navigabile fac parte din domeniul public, nici Statul, nici județul, nici comuna nu pôte opri pe locuitori de a nu se folosi de ele. Cas. I 23|83.

b) Nu pôte fi expropriat pentru cauză de utilitate publică terenurile drumului de fier, cind fac parte din domeniul Statului. Cas. II 17|87.

593. Cu toate acestea fie-care coproprietar al unui zid comun poate fi apărât de a contribui la reparațiuni și reclădiri, renunțând la dreptul său, dacă însă zidul comun nu ar sprijini vre o clădire a sa. (Civ. 592, 632.) (Civ. Fr. 656).

594. Fie-care coproprietar poate să zidească în contra unui zid comun și să bage grinzi sau legături în totă grosimea zidului lăsând 54 milimetre despre vecin, fără prejudiciul dreptului ce are vecinul ca să scurteze acele grinzi până în jumătatea zidului, în cas când și el ar voi a pune grinzi tot în acele locuri, sau a lipi un coș. (Civ. 595, 599, 610, 611.) (Civ. Fr. 657).

595. Orice coproprietar poate să înalțe zidul comun, dar e dator a face singur cheltuiala înălțării, reparațiunile de întreținere pentru partea înălțată, și tot o dată păgubirile pentru sarcina cauzată zidului comun în porțiune cu înălțimea. (Civ. 596, ur. 599.) (Civ. Fr. 658).

596. Dacă zidul comun nu e în stare a purta greutatea înălțării, cel ce vrea să-l înalțe e dator a-l face din întreg din temelie cu cheltuiala sa, și orice adaos în grosime să-l facă pe locul său. (Civ. 595, 597, ur. 599) (Civ. Fr. 659).

597. Vecinul care n'a contribuit la înălțare, poate câștiga dreptul de comunitate plătind cheltuiala jumătate, precum și prețul pe jumătate al locului, ce s'ar fi întrebuințat pentru îngroșarea zidului. (Civ. 596, 598.) (Civ. Fr. 660).

598. Orice vecin al unui zid poate să-l facă comun în parte sau tot, plătind stăpânului zidului jumătate din valoarea sa, sau jumătate din valoarea părții ce vrea să facă comune, precum și jumătate din valoarea locului pe care este clădit zidul. (Civ. 597.) (Civ. Fr. 661).

599. Unul din vecini nu poate găuri zidul comun, nici să alătore sau să sprijine de dânsul vre-o lucrare, fără consimțimentul celui-alt.

În cas de împotrivire, el nu poate face acesta fără

a regula mai înteiu prin experti mijlocele necesare, pentru ca acea lucrare să nu vatăme drepturile celui-alt. (Civ. 594, ur.) (Civ. Fr. 662).

600. Fie-care pôte în orașe și suburbii a îndatora pe vecinul său a contribui la clădirea și repararea îngrădirii ce desparte casele, curțile și grădinile lor; înălțimea îngrădirii se va hotărâ după rēglementele particulare, sau după obiceiul obștesc, și în lipsă de reglemente și de obicei, înălțimea zidului va fi cel mult de două metri socotindu-se și cōma. (Civ. 592, 593, ur.) (Civ. Fr. 663).

601. Când se reclădesce un zid comun, sau casă, tōte servituțile active și pasive se perpetuă în privirea noului zid, sau a noiei case, fără a se putea însă îngreuna dacă reclădirea s'a făcut mai înainte de împlinirea prescripțiunei. (Civ. 636, ur. 640, 1890, 1895) (Civ. Fr. 665).

602. Tōte șanțurile între două proprietăți se socotesc comune, de nu va

va fi titlu său semn contrariu. (Civ. 590, 603, ur. 1200, 1202. — Pr. 355) (Civ. Fr. 666).

603. Este semn de ne-comunitate când pământul e înălțat sau aruncat numai de-o parte a șanțului. (Civ. 602, 604, 1200, 1202) (Civ. Fr. 667).

604. Șanțul se soeotesce a fi exclusiv al celui în partea căruia pământul e aruncat. (Civ. 603, 1200, 1202) (Civ. Fr. 668).

605. Șanțul comun trebuie întreținut cu cheltuiala comună. (Civ. 592) (Civ. Fr. 669).

606. Orice gard ce desparte două proprietăți se socotesc comun, afară dacă numai una singură din două proprietăți va fi îngrădită, sau de nu va fi un titlu său posesiune îndestulătoare, care să constate din contră. (Civ. 590, ur. 602, ur. 609 1200, 1202, 1846, 1890, 1895 — P. 355) (Civ. Fr. 670).

607. Nu e ertat a sădi arbori care cresc înălți, decât în depărtarea hotărâtă de reglementele particulare, sau de obiceiurile constante și recunoscute,

și în lipsă de reglemente și de obiceiuri, în depărtare de două metri de la linia despărțitoare a acelor două proprietăți pentru arborii înalți, și de o jumătate metru pentru celelate plantațiuni și garduri vii. (Civ. 480, 489, 491, 608, ur.) (Civ. Fr. 671).

608. Vecinul poate cere ca arborii și gardurile vii puși la o distanță mai mică să se scotă.

Acela pe a cărui proprietate se întind crăcile arborilor vecinului, poate să-l îndatoreze a le tăia.

Dacă rădăcinile se întind pe pământul său are drept a le tăia singur. (Civ. 489, 491, 607, 623) (Civ. Fr. 672).

609. Arborii ce se afla în gardul comun sunt comuni ca și gardul, și fiecare din ambii proprietari e în drept a cere să îi taie. (Civ. 606) (Civ. Fr. 673).

Secțiunea II. — *Despre distanța și lucrările intermediare cerute pentru ôre-care construcțiuni*

610. Cel ce face un puț sau o privată lângă un zid fie comun, sau nu;

Cel ce vrea să clădească un cămin sau vatră, o ferărie, un cuptor, sau sobă, să-i alătore un ocol de vite, sau cel ce vrea să pue lângă zid un magazin de sare, sau grămeți de materii corosive;

E îndatorat să lase depărtarea prescrisă de regulamentele și obiceiurile particulare asupra unor asemenea obiecte, sau să facă lucrările prescrise de aceleași legi și reglemente, spre a nu aduce vătămare vecinului. (Civ. 489-491, 599, 998) (Civ. Fr. 674) ¹⁾.

Secțiunea III. — *Despre vederea în proprietatea vecinului*

611. Unul din vecini nu poate face, fără consimțământul celui-alt, nici într'un chip, ferăstră sau

1) a) Art. 610 nu se poate aplica de cît avîndu-se în vedere regulamentele respective naturei necărei clădirii din acele specificate de acest articol, regulamente care indică distanțele necesare. Cas. I 154/85.

b) Tribunalul care declară că o construcție ôre-care daunează proprietatea vecină, fără aratarea faptului dacă acea construcțiune este din acele prevădute de art. 610 Cod. civ. dă o sentință nemotivată și deci casabilă. Cas. I 348/93.

deschidere într'un zid comun. (Civ. 594, 599, 623) (Civ. Fr. 675).

612. Nimeni nu poate avea vedere sau ferestre spre vedere, nici balcone sau alte asemenea asupra proprietății îngrădite sau neîngrădite a vecinului său, de nu va fi o distanță de 19 decimetri între zidul pe care se deschid aceste vederi și proprietatea vecină. (Civ. 489-491, 601, 614, 623, 634, 637, 639, ur.) (Civ. Fr. 678) ¹⁾.

613. Nimeni nu poate avea vederi piezișe pe proprietatea vecinului de nu va fi o distanță de 6 decimetri. (Civ. 489-491, 601, 614, 623, 634, 637, 639, ur.) (Civ. Fr. 679).

614. Distanța de care este vorba în cele două articole precedente se socotesc de la fațada zidului, pe care s'a deschis vederea, și, de vor fi balcone

sau alt asemenea, de la linia lor cea din afară, până la linia lor de despărțire a celor două proprietăți. (Civ. 612, 613) (Civ. Fr. 680).

Secțiunea IV. — *Despre picătura strășinilor*

615. Tot proprietarul este dator ași face strășina casei sale astfel în cât apele din ploii să se scurgă pe tărâmul său, sau pe ulițe, iar nu pe locul vecinului său. (Civ. 578, 589, 622, 624) (Civ. Fr. 681).

Secțiunea V. — *Despre dreptul de trecere*

616. Proprietarul al cărui loc este înfundat, care nu are nici o eșire la calea publică, poate reclama o trecere pe locul vecinului său, pentru explatarea fondului, cu îndatorire de a'l despăgubi în pro-

1) a) Reclamantul probând înaintea Tribunalului că a exercitat posesiunea unui drept de servitute 30 ani, probază cu acesta că el a posedat ca proprietar. Cas. I 285|89.

b) De asemenea proprietarul care avind ferestre cu vederea în proprietatea vecinului, neconforme art. 612, și a posedat 30

ani, dobîndesc prin prescripțiune o servitute de vedere. Cas. I. 310|88.

c) Tribunalele au puterea de a judeca, dacă prin construcțiunile ridicate se atinge sau nu dreptul de servitute de vedere dobîndit de proprietarul vecin, de și autoritatea comunală a permis aceasta. Cas. 279|79.

porțiune cu pagubele ce s'ar putea ocașiona. (Civ. 481, 581, 585, 589, 619, 627, 633, ur.) (Civ. Fr. 682) ¹⁾.

617. Trecerea trebuie regulat făcută pe partea ce ar scurta calea proprietarului fondului închis, ca să iasă la drum. (Civ. 618, 634, ur.) (Civ. Fr. 683).

618. Cu toate acestea trebuie a se alege trecerea prin locul ce ar pricinui o mai puțină pagubă aceluși pe al cărui loc trecerea urmăzează a fi deschisă. (Civ. 617) (Civ. Fr. 684).

619. Acțiunea de despăgubire, în cazul prevădută prin art. 616, este prescriptibilă; iar trecerea trebuie să urmeze după prescripțiune, de și acțiunea de indemnitate nu s'ar mai putea admite. (Civ. 581, 1890) (Civ. Fr. 685).

CAPITOLUL III

*Despre servituținile stabilite prin
faptul omului*

Secțiunea I. — *Despre oșebite feluri de servituți ce se pot stabili asupra bunurilor*

620. Este ertat proprietarilor a stabili pe proprietățile lor, sau în folosul proprietăților lor, verice servitute vor găsi de cuviință, pe cât timp aceste servituți nu vor impune persoanei proprietarului fondului servient obligațiunea unui fapt personal, și pe cât timp aceste servituți nu vor fi contrarii ordinei publice. (Civ. 5, 480, 568, 576, 623, ur. 1075, 1008, 1412, 1471).

Usul și întinderea servitudinilor stabilite astfel se regulază prin titlul ce le constituie, și în lipsă de titlu, după regulele următoare. (Civ. 969, 977-985). (Civ. Fr. 686).

621. Servituțiile sunt

1) a) Dispozițiunile art. 616, sunt aplicabile și la lucrările de reparație și întreținere a locului înfundat. Cas. I. 59/82.

b) Tribunalul recunoscând proprietarului locului înfundat dreptul de trecere pe pământul vecinului, hotărîrea dată de Trib. nu poate avea autoritatea lucrului

lucru judecat, față de acțiunea în despăgubire făcută de vecin conform art. 616. Cas. I. 217/92.

c) Dreptul de trecere pe locul altuia fiind un drept real, el nu poate fi reclamat de cât pe cale petitorie, înaintea Tribunalului ca primă instanță. Cas. I. 360/93.

stabilite sau în folosul clădirilor, sau în folosul pământului. — Cele de felul d'ânteiu se numesc urbane, chiar când clădirile pentru cari servituțiile sunt instituite se vor afla nu numai în oraș, dar și la țară; cele d'al douilea fel se numesc rurale. (Civ. Fr. 687).

622. Servituțiile sunt sau *continue* sau *necontinue*: *Servituțiile continue* sunt acelea al căror exercițiu este sau poate fi continuu, fără să aibă trebuință de faptul actual al omului; ast-fel sunt apele, scursurile apelor, ferestrele și altele asemenea. *Servituțiile necontinue* sunt acelea cari au trebuință de faptul actual al omului spre a fi exercitate, ast-fel este dreptul de trecere, de a lua apă din fântână, de a pasce vite și alte asemenea. (Civ. 623—625, 636, ur. 640). (Civ. Fr. 688).

Servituțiile sunt *aparinți*

saŭ *neaparinți*. *Servituțiile aparinți* sunt acelea cari se cunosc prin lucrări exterioare, precum: o ușă, o ferestră, o apăducere; *servituțiile neaparinți* sunt acelea ce n'au semn exterior de existența lor, precum, spre exemplu: prohibițiunea de a zidi pe un fond, sau de a nu zidi de cât până la o înălțime determinată. (Civ. 623—625, 627, 636, ur. 640). (Civ. Fr. 689).

Secțiunea II. — *Despre modul cu care se stabilesc servituțiile.*

623. Servituțiile continue și aparinți se dobândesc prin titlu, sau prin posesiune de trei-deci ani. (Civ. 579, ur. 622, 1846, ur. 1890, 1894, ur.) (Civ. Fr. 690)¹⁾.

624. Servituțiile continue neaparinți, și servituțiile necontinue și neaparente nu se pot stabili de cât prin titluri. (Civ. 1).

1) a) Judecătorul de Ocol în prima instanță și Tribunalul în apel sunt competente să hotărască în posesoriu cu privire la o servitute de vedere. Cas. I. 371|93.

b) Dreptul de a avea picătura

strașineii pe proprietatea altuia, ca drept de servitute, nu se poate dobândi de cât prin prescripțiunea lungă de 30 ani. Cas. I. 212|77.

c) Tot ast-fel și servitutea de vedere, prin exercitarea ei timp de 30 ani. Cas. I. 310|88.

(Civ. Fr. 691) ¹⁾.

625. Destinațiunea proprietarului ține loc de titlu, în privința servituților continue și aparinți. (Civ. 622, 623, 626, ur.) (Civ. Fr. 692) ²⁾.

626. Nu poate fi destinațiune a proprietarului de cât numai când se va dovedi că cele două fonduri acum despărțite au fost averea aceluiași proprietar, și că printr'ensul s'au pus lucrurile în starea din care a rezultat servitutea. (Civ. 625, 627, 638) (Civ. Fr. 693).

627. Dacă proprietarul a două proprietăți, între care există un semn vedut de servitute, înstreinează una din proprietăți, fără ca contractul să conțină nici o convențiune atingerătoare de servitute, ea urmează de a exista într'un

mod activ sau pasiv în favoarea fondului înstreinat, sau asupra fondului neînstreinat. (Civ. 622, 625, 626, 633, 1349). (Civ. Fr. 694).

628. Titlul constitutiv al servitutei, în privința servituților ce nu se pot dobîndi prin prescripțiune, nu poate fi înlocuit de cât prin un titlu de recunoscerea servitutei și dat din partea proprietarului locului servit. (Civ. 624, 1189, ur. 1200, 4, 1205). (Civ. Fr. 695).

629. Când se stabilește o servitute se înțelege că se acordă tot de o dată și toate mijlocele spre întrebuințarea ei. Ast-fel servitutea de a lua apă din fântâna altuia trage cu sine și dreptul de trecere. (Civ. 630, ur.) (Civ. Fr. 696).

1) a) Când e în discuțiune numai turburarea posesiunii dreptului de trecere, iar nu validitatea acestui drept, fiind vorba de o simplă acțiune posesorie, nu violează art. 624 Tribunalul care se bazează numai pe declarațiunile martorilor. Cas. I 309|90.

b) Servitutea dreptului de trecere neputînd fi dobîndită prin prescripțiune, posesiunea sa nu poate da loc la o acțiune pose-

sorie, fiind vorba de o servitute necontinue, care nu poate fi stabilită de cât prin titluri. Cas. I. 371|93. *Contra.* Cas. I 309|90.

2) Drumul de trecere deschis de cineva în baza art. 625, pe proprietatea sa, formează un titlu pentru moștenitorii săi, unul din ei neputînd să'l închidă fără consimțimîntul celor alți. Cas. I 112|93.

Secțiunea III. — *Despre drepturile proprietarului fondului căruia se cuvine servitutea.*

630. Acela căruia se cuvine o servitute are dreptul a face toate lucrările trebuincioase spre a se sluji cu dânsa și spre a o păstra. (Civ. 629, 631, ur.) (Civ. Fr. 697).

631. Aceste lucrări se fac cu cheltuiala sa, iar nu cu cheltuiala proprietarului fondului supus, afară numai când se va stabili alt-fel în titlu de stabilirea servitutei. (Civ. 630, 632). (Civ. Fr. 698).

632. În cazul chiar unde proprietarul fondului supus este însărcinat prin titlu a face cu cheltuiala sa lucrările trebuincioase, pentru a se servi de servitute saă a o păstra, el poate tot-d'auna a se scuti de această sarcină, lăsând fondul supus în dispozițiunea proprietarului fondului căruia se cuvine servitutea. (Civ. 593, 631). (Civ. Fr. 699).

633. Dacă proprietatea pentru care s'a stabilit ser-

vitutea s'ar împărți, servitutea rămâne tot aceeași pentru fie-care parte, fără ca fondul supus să se îngreuneze. Ast-fel de va fi un drept de trecere, toți devălmașii vor fi îndatorați a-l exercita prin același loc. (Civ. 616, ur. 627, 635, 1062, ur.) (Civ. Fr. 700).

634. Proprietarul fondului supus servitutei nu poate face nimic spre a-i scădea întrebuintărea saă a 'i-o îngreuna. Ast-fel nu poate schimba starea locurilor, nici strămuta exercitarea dintr'un loc într'altul, de cât acela unde servitutea a fost din început stabilită. Cu toate acestea, dacă acea stabilire primitivă a devenit mai împovăratore proprietarului fondului supus, saă dacă îl opresce a'și face pe dânsul reparațiunii folositoare, va putea oferi proprietarului celui-lalt fond un loc ce ar avea aceeași înlesnire pentru exercitarea drepturilor sale. și acesta nu va putea refusa. (Civ. 578, 617, 618) (Civ. Fr. 701). 1).

1) b) Proprietarul fondului, supus servitutei are dreptul să

schimbe locul pe unde ea s'a exercitat, nu însă și acela în fo-

635. Însă și acela ce are un drept de servitute nu 'l poate întrebuița de cât după copriinderea titlului său, fără a putea face nici în fondul supus servitutei, nici în fondul pentru care servitutea este înființată, vre-o schimbare împovăratore celui dintăiū fond. (Civ. 578, 969) (Civ. Fr. 702) ¹⁾.

Secțiunea IV.—*Despre modul stingerei servituților*

636. Servituțiile încetează când lucrurile se găsesc în ast-fel de stare, în cât servitudinea nu se mai poate exercita. (Civ. 557, 601, 637, 1156) (Civ. Fr. 703).

637. Ele renasc dacă lucrurile sunt restabilite într'un chip, în cât servituțiile să se pôtă exercita, afără numai de nu ar fi trecut un spațiu de timp îndestulător spre a se putea presupune că s'a des-

ființat servitutea, după cum se dice la art. 640. (Civ. 601, 639, 1798, 1890) (Civ. Fr. 704).

638. Ori-ce servitute este stinsă, când fondul către care este datorită și acela ce o datoresce cad în aceeași mână. (Civ. 557, 626, 627, 1154, 1798) (Civ. Fr. 705).

639. Servitutea este stinsă prin ne us în curs de 30 ani. (Civ. 640, ur. 1800, 1890, 1894, 1895) (Civ. Fr. 706).

640. Acești 30 de ani se numără după osebite feluri de servituți, sau din ziua de când cel în drept a încetat de a se folosi de dânsa, când este vorba de servituți necontinue, sau din ziua de când s'a făcut un act contrariū servitutei continue. (Civ. 601, 622, 636, ur.) (Civ. Fr. 707).

641. Modul servitutei se poate prescrie ca și ser-

losul căruia s'a stabilit servitutea. Cas. I 374|71.

b) Dacă însă se constată că existența servitutei, depindea numai de dreptul de trecere prin curte, neprecizându-se direcția trecerei, prin facerea unor construcțiuni în acea curte, nu se împiedică exercitarea servitutei Cas. I. 145|91.

1) Din art. 635 Cod. civ. reese că proprietarul fondului dominant nu poate face alte lucrări pentru exercitarea dreptului său de servitute, de cât în limitele statornicite pentru exercitarea acestui drept prin titlu său constitutiv și prin prescripție. Cas. I. 239|91.

vitutea, și cu același chip.
(Civ. 639, ur.) (Civ. Fr. 708).

642. Dacă proprietatea în folosul căreia s'a stabilit servitutea este a mai multor coproprietari, întrebuințarea din partea unuia pöpresce prescripțiunea în privința celor-alti. (Civ. 643, 1057, 1058, 1872) (Civ. Fr. 709).

643. Dacă dintre coproprietari se găsesce unul în contra căruia prescripțiunea nu s'a putut aplica, precum un minore, acela păstrează dreptul tuturilor celor-alti coproprietari. (Civ. 1876) (Civ. Fr. 710).

CARTEA III

DESPRE DIFERITELE MODURI PRIN CARI SE DOBÂNDESCE PROPRIETATEA

644. Proprietatea bunurilor se dobândește și se transmite prin succesiune, prin legate, prin convențiune și prin tradițiune. (Civ. 480, 645, 650, ur. 653, 800, ur. 942, 971) (Civ. Fr. 711).

645. Proprietatea se mai dobândește prin accesiune, sau încorporațiune, prin prescripțiune, prin lege și prin ocupațiune. (Civ. 482, ur. 1837, ur.) (Civ. Fr. 712) ¹⁾.

646. Bunurile fără stăpân sunt ale Statului. (Civ. 477, 647, ur. 652, 680, 1845) (Civ. Fr. 713).

1) a) Dreptul de proprietate asupra unui imobil nu se pöte dovedi cu martori Cas. I 157/89. *Contra.* Cas. I. 46/80.

b) Este însă admisă proba testimonială atunci când valoarea imobilului nu trece de 150 lei. Cas. I. 201/89.

c) NOTA.—In momentul când scrım acestea, s'a propus la Senat, din inițiativă parlamentară, un proiect de lege modificator al art. 8, 9, 16, 18 și 645 din codul civil, în scopul de a le pune în acord cu mult discutatul art. 7 din Constituțiune care spune că:

«Numai Românii sau cei naturalizați Români pot dobîndi imobile rurale în România.»

Prin acest proiect de lege, pe lângă modificarea în parte a art. 8, 9, 16, 18 și 645 din Codul civil se mai adaugă la finele acestui Cod încă patru articole care lămuresc situațiunea persoanelor cari au deja drepturi câștigate. Vom reveni la finitul codului asupra acestor modificări, în cazul când ele vor fi votate de Corpurile legitimoare. (A se vedea «Dreptul» No. 7 și 8 din Ianuarie 1897).

647. Sunt bunuri cari nu aparțin nimenui și al căror us e comun tuturilor. Legi de poliție regulează felul întrebuintărei lor. (Civ. Fr. 714) ¹⁾.

648. Facultatea de a vena saŭ de a pescui este regulată prin legi particulare. (Civ. Fr. 715).

649. Proprietatea unui tesaur este a aceluï ce l'a găsit în propriul său fond; dacă tesaurul este găsit în fond strein, se împarte pe din două între cel ce l'a descoperit și între proprietarul fondului ²⁾.

Tesaurul este ori-ce lucru ascuns saŭ îngropat pe care nimeni nu poate justifica că este proprietar și care este descoperit printr'un pur efect al asardului. (Civ. 489-491) (Civ. Fr. 716).

TITLUL I

Despre succesiuni

650. Succesiunea se deferesce, saŭ prin lege, saŭ după voința omului prin testament. (Civ. 651, ur. 800, 802, ur.) (Civ. It. 720, § 1°) ³⁾.

CAPITOLUL I

Despre deschiderea succesiunilor

651. Succesiunile se deschid prin mörte. (Civ. Fr. 718).

652. Legea regulază ordinea succesiunilor între moștenitorii legitimi.

Copii naturali, în privința succesiunei mamei lor și a colateralilor săi, sunt asimilați copiilor legitimi și vice-versa. În lipsă de moștenitori legitimi saŭ naturali, bunurile se moștenesc de soțul su-

1) Codul Calimach, în art. 529-535, regulază proprietatea comorilor găsite, hotărînd că: *se împărtesce în trei de o potrivă părți, din cari una să o ia Stăpânirea, alta proprietarul locului și a treia gășitorul, stabilind și pedepse pentru cei ce ar contraveni legii.*

2) Turburarea folosinței de apă, a unui rîu de domeniul privat, formează obiectul unei acțiuni posesorii, art. 647 nevizînd ase-

menea rîurii. Cas. I. 224/83.

3) a) Rezultă din legea Caragea și dreptul bisericesc în viçoare că episcopii ca și monahii nu pot fi moșteniți de rudele lor *ab intestat*, toată averea lor, afară de cea privată, aparținînd Eparchiei. Cas. Sec. Un. 2/89.

b) Succesiunile se regulază după legea sub imperiul căreia s'aŭ deschis. Cas. I. 30/83.

praveștitor. În lipsă de soț, Statul devine moștenitor. (Civ. 477, 646, 659, ur. 677 ur. 679, 684) (Civ. Fr. 723) ¹⁾.

653. Descendenții și ascendenții au de drept posesiunea succesiunii, din momentul morții defunctului.

Cei-l'alți moștenitori intră în posesiunea succesiunii cu permisiunea justiției. (Civ. 659, ur. 681, ur. 713, ur.) (Civ. Fr. 724) ²⁾.

1) a) Calitatea de copil natural neconstituind după Codul nostru civil o incapacitate pentru acest fel de copii, ei pot primi de la tatăl lor ori-ce liberalități, fie prin acte între vii, fie testamentare. Cas. I 191|92. *Contra* Cas. II 248|76.

2) a) Văduva fără avere nu are posesiunea moștenirii *de drept*. Cas. II. 83|88.

b) Conform art. 653, rudele colaterale ale lui *de cuius* neavind *de drept* posesiunea moștenirii, trebuiesc să aibă permisiunea justiției pentru a o putea avea. Cas. I. 210|90.

c) Descendenții defunctului au *de drept* posesiunea succesiunii din momentul morții lui *de cuius*, fără a mai face declarație că acceptă moștenirea. Cas. II. 152|92.

d) Tribunalul poate consemna valoarea unei succesiuni, când se

CAPITOLUL II

Despre calitățile cerute pentru a succede

654. Pentru a succede trebuie neapărat ca persoana ce succede să existe în momentul deschiderii succesiunii.

Copilul conceput este considerat că există.

Copilul născut mort este considerat că nu există. (Civ. 282, ur.) (Civ. Fr. 725) ³⁾.

655. Sunt nedemni de a succede și, prin urmare, excluși de la succesiune:

1) ivesc noi pretențiuni la moștenire. Cas. I. 313|85.

e) Cererea de trimitere în posesie nu poate fi acordată de cât rudelor celor mai apropiate în grad. Cas. I. 210|90.

f) O acțiune în revendicare se poate exercita de moștenitorii colaterali, contra unui al treilea deținător al averii succesoriale, fără a se conforma art. 653. Cas. I 40|93.

g) Moștenitorii colaterali au facultatea de a renunța la o acțiune, chiar înainte de a cere sezina. Cas. I 419|90.

3) a) Numai acei cari sunt Români sau naturalizați Români pot dobândi *imobile rurale* în România. Cas. I 180|92.

b) Străinii și chiar Românii ne-naturalizați nu pot dobândi *imobile rurale* în România. Cas. I 389|91.

1. Condamnatul pentru că a omorât, sau a cercat să omore pe defunct.

2. Acela care a făcut în contra defunctului o acuzațiune capitală, declarată de judecată calomniosă.

3. Moștenitorul majore, care, având cunoștința de omorul defunctului, n'a denunțat acesta justiției. (Civ. 656, ur.—P. 48, 225, ur. 248, 250, ur.—Pr. P. 29, ur. 320, ur. 344, 346, ur.) (Civ. Fr. 727).

656. Lipsa de denunțare nu poate vătămă în drepturile lor pe ascendenții și descendenții omoritorului, pe afiniți săi de acelaș grad, pe soțul sau soția sa, pe frații sau surorile sale, pe unchi și mătușile sale, pe nepoții sau nepoțele sale. (Civ. 655, 660, ur.) (Civ. Fr. 728).

657. Moștenitorul depărtat de la succesiune ca nedemn, este obligat a întorce toate fructele și veniturile a căror folosință a avut-o de la deschiderea succesiunii. (Civ. 485, 655) (Civ. Fr. 729).

1) Calitatea de copil natural neconstituind după Codul civil actual o incapacitate pentru acest fel de copii, ei pot primi de

658. Copii nedemnului viind la succesiune, în virtutea dreptului lor propriu, fără ajutorul representațiunii, nu sunt depărtați pentru greșela tatălui lor; acesta însă nu poate, nici într'un cas, reclama usufructul bunurilor succesiunii, pe care legea 'l acordă taților și mamelor asupra bunurilor copiilor lor. (Civ. 338, ur. 664, ur. 668) (Civ. Fr. 730).

CAPITOLUL III

Despre deosebite ordine de succesiune.

Secțiunea I. — Dispozițiuni generale.

659. Succesiunile sunt deferite copiilor și descendenților defunctului, ascendenților și rudelor sale colaterali, în ordinea și după regulile mai jos determinate. (Civ. 661, ur. 669, 670, ur. 672, ur.) (Civ. Fr. 731). ¹⁾

660. Procsimitatea rudeniei se stabilește prin numărul generațiunilor; fie-care generațiune nu-

la tatăl lor ori-ce liberalități, fie prin acte între vii, fie prin testament. Cas. I. 191|92. *Contra.* Cas. I 248|76.

mără un grad. (Civ. 602, ur.)
(Civ. Fr. 735).

661. Șirul gradelor formează linia : se numește *linie dréptă* șirul gradelor între persoanele ce se cobor una dintr'alta : *linie colaterală* șirul gradelor între persoanele ce nu se cobor unele din altele, dar care se cobor dintr'un autor comun.

Linia dréptă se împarte, în *linie dréptă descendentă* și în *linie dréptă ascendentă*.

Ântéia este aceea ce lágă pe capul némului cu acei ce se cobor de la el ; a doua este aceea ce lágă o persoană cu acei din cari ea se coboră. (Civ. 660, 662, ur.) (Civ. Fr. 736).

662. În linie dréptă se numără atâtea graduri câte sunt și generațiuni între persoane : ast-fel fiul este către tatăl său în cel d'intăi grad ; nepotul de fiu în cel d'al doilea, și vice-versa : tatăl și bunul către fii lor și nepoții lor de fiu. (Civ. 660) (Civ. Fr. 737).

663. În linie colaterală

gradurile se numără după generațiuni, începând de la una din rude până la autorul comun, și de la acesta până la cea-l'altă rudă.

Frații dar sunt în gradul al duoilea ; unchiul și nepotul în al treilea, verii primari în al patrulea, ș.c.l. (Civ. 660, 662) (Civ. Fr. 738).

Secțiunea II. — *Despre reprezentațiune. 1)*

664. Reprezentațiunea este o ficțiune a legei, care are de efect de a pune pe reprezentanți în locul, în gradul și în drepturile reprezentatului. (Civ. 658, 665, ur.) (Civ. Fr. 739).

665. Reprezentațiunea se întinde nemărginit în linie directă descendentă.

Ea este admisă în toate cașurile, concure copii defunctului cu descendenții unui copil mort mai dinainte, întâmple-se ca toți copiii defunctului fiind morți înaintea lui, descendenții dișilor copii să se găsească între ei în graduri egali, sau neegali. (Civ. 660, ur.

1) După cum rezultă din Partea IV, Cap. 3, art. 17 și art. 18 C. Caragea și §§ 919-924 C. Calimach,

principiul reprezentațiunii era admis și de aceste două vechi legislațiuni române.

667, ur.) (Civ. Fr. 740).

666. În linie colaterală reprezentațiunea este admisă în privința copiilor și descendenților fraților sau surorilor defunctului, vie ei la succesiunea sa în concurs cu unchiu sau mătușe, întâmplându-se ca toți frații și surorile defunctului, fiind morți mai dinainte, succesiunea să se găsească trecută la descendenții lor, în graduri egale sau neegale. (Civ. 660, ur. 664, 667, ur. 672). (Civ. Fr. 742).

667. În toate cazurile în care reprezentațiunea este admisă, partagiul se face pe tulpină (*souche*); dacă aceeași tulpină a produs mai multe ramuri, subdivizia se face iarăși pe tulpină în fie-care ramură, și membrii aceiași ramuri se împart egal între dinșii. (Civ. 664, 665, ur.) (Civ. Fr. 743).

668. Nu se reprezintă de cât persoanele morțe.

Póte cine-va reprezenta pe acela la a cărui succesiune a renunțat. (Civ. 658, 698) (Civ. Fr. 744).

Secțiunea III. — *Succesiunile deferte descendenților.*

669. Copiul său descendenții lor succed tatălui, mamei, moșilor, moșelor, și veri-cărui alt ascendențe, fără deosebire de sex și chiar de ar fi născuți din deosebite căsătorii.— Ei succed în părți egale când se găsesc toți în gradul dintâiu și sunt chemați după propriul lor drept; ei succed pe tulpină când sunt chemați toți sau unul din ei prin reprezentațiune ¹⁾. (Civ. 306, 315, 658, 660 ur. 664, ur.) (Civ. Fr. 745).

1) Codul Caragea, Partea IV, Cap. 3, art. 17 dice: a) Când mortului nu-l trăește muerea, sau morței bărbatul, și au numai un copil, atunci moștenesc copilul; b) când au numai feciori, moștenesc numai feciorii de o potrivă fie-care; c) când au feciori și fete numai feciorii moștenesc de o potrivă, și pe fete, de vor fi neînzestrate, datorii sunt să le înzes-

treze și să le căsătorească; d) când au fete neînzestrate și înzestrate, numai cele neînzestrate moștenesc de o potrivă fie-care, e) când au numai fete înzestrate atunci moștenesc ele de o potrivă una cu alta; f) când, afară din copiii lor ce-i viu, au și nepoți de fiu, se chiamă și aceștia la moștenire, și moștenesc dimpreună cu unchiul lor, partea ce se cădea

Secțiunea IV. — *Despre succesiunile deferite ascendenților*

670. Dacă defunctul n'a lăsat posteritate, nici frate nici surori, nici descendenți dintr'aceștia, succesiunea se cuvine ascendenților din gradul de rudenie cel mai aproape.

Ascendenții de același grad moștenesc părți egale ¹⁾. (Civ. 671, 673) (Civ. Fr. 746).

671. Dacă tatăl și muma unei persoane morțe fără descendenți i-au supraviețuit, lăsând acea persoană frați, surori, sau descendenți ai acestora, succe-

siunea se divide în două porțiuni egale, din care jumătate numai se cuvine tatălui și mamei, și se împarte de o potrivă între dânsii. (Civ. 673, 674) (Civ. Fr. 748).

Secțiunea V. — *Despre succesiunile colaterale*

672. În cas de a muri mai dinainte tatăl și mama unei persoane morțe fără posteritate, frații, surorile sau descendenții lor sunt chemați la succesiune, depărtând pe ascendenți și pe cei alți colaterali. Ei succed sau după propriul

să moștenescă tatăl lor de trăia; g) când, neavînd feciori în viață, au nepoți din feciori și din fete, atunci nepoții cei din feciori, depărtază pe nepoții cei din fete (precum se cădea să depărteze și feciorii de trăiașu pe fete de trăiașu) și moștenesc pe obrazul părinților lor, luând adică fie-care familie partea ce se cuvenea să ia tatăl lor de trăia; h) când au nepoți din fete numai, aceia numai moștenesc de casă >

Codul Calimach, în § 916 dice: «Când mortul va lăsa fiu, adică pogorătorii din spița ântêișu, născuți din leguită însoțire, atunci li se cuvine lor întrégă averea lui, fără deosebire de parte bărbătească si femeiască, ori că trăind el, sau când după morțea lui s'au născut.»

§ 917 dice: «Dacă vor fi duoi

sau mai mulți fiș, împărțesc ei moștenirea în părți de o potrivă după numărul lor, și acesta se dice în legi împărțela pe capete».

1) Ideia acestui articol este luată din §§ 927, 928 și 929 C. Calimach, din care primul și ultimul dice: «Dacă mortul are din suitorii numai tată și mamă, l moștenesc aceștia de o potrivă; iar dacă va avea numai tată, sau numai mamă, l moștenesc numai acela sau numai acesta, depărtându-se cei mai departe suitorii.»

§ 929: «Cu asemenea rânduială intră la moștenire cei mai depărtați suitorii din care tot-d'a-una se protimisese cel mai aproape după spiță, ori despre tată sau despre mamă de ar fi.»

lor drept, sau prin reprezentatiune, în modul regulat în Secțiunea II a acestui Cap. (Civ. 664, 666 ur.) (Civ. Fr. 750).

673. Dacă tatăl și muma persoanei morțe fără posteritate i-au supraviețuit, frații, surorile sau reprezentanții lor iaș jumătate succesiunea. Dacă numai tatăl sau numai muma i-a supraviețuit, frații, surorile sau reprezentanții lor iaș trei pătrimi ale succesiunii. (Civ. 671, 674) (Civ. Fr. 751).

674. Partagiul jumătății sau celor 3 pătrimi curenite fraților sau surorilor, după conținerea art. precedent, se face între ei în porțiuni egale, dacă sunt toți dintr'aceiași căsătorie; de sunt din căsătorii diferite, divisiunea se face pe jumătate între cele două

linii paternă și maternă a defunctului; frații primari iaș parte în amândouă liniile, uteriniș sau consengenii ¹⁾ fie-care în linia sa numai. Dacă sunt frați sau surori numai într'o linie, ei succed în total, escludând pe toate rudele din cea-altă linie. (Civ. 666) (Civ. Fr. 752) ²⁾.

675. În lipsă de frați sau surori sau de descendenți dintr'inșii și în lipsă de ascendenți, succesiunea se dă rudelor colaterali din gradul de rudenie cel mai apropiat.

Când sunt mai multe rude colaterali în același grad, succesiunea se împarte egal între dânsule. (Civ. Fr. 753) ³⁾.

676. Rudele succed până la al 12 grad inclusiv. (Civ. 660, ur.) (Civ. Fr. 755).

1) Uteriniș sunt frații născuți din aceeași muma; consanguiniș cei din același tată; iar prin frați primari legea înțelege pe frații din aceeași părinți.

2) a) Art. 674. Cod. civ. e aplicabil numai la moștenirile dintre frați, fie că vin singuri la succesiune, fie că vin cu ascendenți; el nu și are aplicarea cînd e vorba de moștenirea unui colateral. Cas. I 210/90.

b) Nu se pôte susține că în caz de predeces al părinților, nu și mai are aplicațiunea art. 674, căci cu obipul acesta s'ar întimpla ca dreptul la moștenire al fraților primari, cînd vin în concurență cu cei consanguiniș, în loc să fie mărit prin imputinarea moștenitorilor, el să fie micșorat. Cas. I 92/91.

3) A se vedea nota a de la art. 674. Cod. Civ.

CAPITOLUL IV

Despre succesiunile neregulate

Secțiunea I. — Despre drepturile copiilor naturali asupra bunurilor mamei lor și despre succesiunea copiilor naturali morți fără posteritate

677. Copii naturali, chiar când căsătoria ar fi prohibită între mama și tatăl lor, succed mamei lor, ascendenților și colateraliilor mamei, ca și copii legi-

timi¹⁾. (Civ. 308, 678)²⁾.

678. Succesiunea copilului natural, mort fără posteritate, se cuvine mamei sale, și în lipsa mamei, rudelor ei celor mai de aproape. (Civ. 660, 677).

Secțiunea II. — Despre succesiunea soțului supraviețuitor și despre a Statului

679. Când defunctul nu are nici rude în gradul suc-

1) Ideile din art. 677, 678 și din prima parte a art. 652 al. 2, sunt luate de legiuitorul nostru din art. 21 Cap. 3, Partea IV C. Caragea, care dice: «Copilul din curvie fără diată nu mostenește pe tatăl și pe rudele sale din sus, nici tatăl său pe dânsul și pe rudele sale din jos, căci el nu este sciut lor, nici ei lui. — Copilul din curvie mostenește, fără diată, pe mama sa și pe unchiul despre mama sa și pe măsa despre mama sa; și unchiul, măsa și mama pe el, pentru că în potrivă el este cunoscut de dânsii și ei de dânsul» Iar art. 30, același Cap. dice: «Mama care are copil din curvie nu este slobodă să 'și lase în diată mostenitorii pe rudele din sus, că se protimiscesce acela după pravilă din rudele ei din sus.»

Codul Calimach face deosebire între copii naturali adulterini și incestuoși.

§ 948 C. Calimach, negă orice drept de moștenire copilului natural incestuos în succesiunea părinților lui, tată sau mamă, «ca nisce nevrednicii de ea; însă, pentru iubirea de omenire, moșteni-

torii cei legiuirii ai acelor părinți sunt datorii a le da, pe tot anul, cheltuelile trebuincioase pentru hrană, părțile bărbătești până la al 18-lea an, iar părțile femeesci până la al 16-lea an al vârstei, după analogia legatunului de creștere.»

Iar § 954 dice: «Pe copii bastardi și din fată gresită și mostenește numai mamele lor, iar părintii și cei alții suitorii și rudeniile lăturase despre tată și despre mamă se depărtază cu totul din moștenirea lor.»

2) a) Ca și sub Codul Caragea și după Codul civil actual, copiii naturali nu moștenesc pe tatăl lor. Cas. I 248/76.

b) De asemenea copilul natural nu poate moșteni pe descendenții mamei sale; poate însă moșteni pe mamă, pe ascendenții și colaterali ei. Cas. I 58/87.

c) Calitatea de copil natural neconstituind după Codul nostru civil o incapacitate pentru acest fel de copii, ei pot primi de la tatăl lor orice liberalități, fie prin acte între vii, fie prin testament. Cas. I 191/92. Contra. Cas. I 248/76.

cesibil, nici copii naturali, bunurile succesiunii trec la soțul în viață nedespărțit. (Civ. 183, ur. 211, ur. 652, ur. 676, 681, ur.) (Civ. Fr. 767).

680. În lipsă de soț supra-viețuitor, succesiunea trece la Stat. (Civ. 477, 646, 652, ur. 681, ur.) (Civ. Fr. 768).

681. Soțul în viață și Statul care cer succesiunea sunt obligați a face să se pună pecetii, a pretinde să se facă inventariu, după formele prescrise pentru acceptarea succesiunilor sub beneficiu de inventariu. (Civ. 705, ur. 713.—Pr. 654, ur.) (Civ. Fr. 769).

682. Soțul în viață este încă dator a transforma în numerar lucrurile mișcătoare sau a da cauțiune

solvabilă pentru restituirea succesiunii, în cas când s'ar presenta moștenitori ai defunctului în termen de 3 ani. După acest termen cauțiunea este liberată. (Civ. 700, 1675, ur. 1890.—Pr. 392, ur. 677, ur.) (Civ. Fr. 771).

683. Soțul în viață sau Statul, care n'aū îndeplinit formalitățile la cari sunt respectiv îndatorați, pot să fie supuși la daune-interese către moștenitorii ce s'ar arăta. (Civ. 681, 682, 1084) (Civ. Fr. 772).

Secțiunea III.—Despre dreptul de moștenire al femeii când se află în concurență cu descendenți sau alte rude chemate după legi la succesiunea soțului ei mort.

684. ¹⁾ Când bărbatul

1) Ideile dintr'acest articol, care lipsesc în Codul frances, sunt luate din C. Caragea și C. Calimach.

Ast-fel, Cod. Caragea la part. 4, Cap. 3, art. 17, lit. K, dice:

«Când mortului îi trăește murea și are copii cu dânsa, sau morței îi trăește bărbatul și are copii cu dânsul, atunci copii, sufletul mortului său al morței, și soția cea vie, moștenesc deopotrivă averea, după cum mai jos se arată.

«Adică copii își iau părțile lor, pe cari sunt stăpâni desăvârșiți,

luând asupra lor și partea sufletului pentru cheltuelile îngropărei și a pomenirilor mortului său morței; iar soția cea vie are numai hrisis, adică folosul părții sale.

Iar de se va întâmpla, în urma morței unuia din părinți peste 3 ani, să trăiască copii, și după aceea vreme să moră copilul, însă partea bărbătească mai înainte de al 14-lea an al vârstei sale, iar partea femeiască mai înainte de al 12-lea an al vârstei sale, atunci părintele ce va fi viu să ia a treia parte a sufletului în bani

móre și veduva sa n'are avere, ȃnsa ia o porȃiune virilă in usufruct, din suc-

cesiunea bărbatului, dacă acesta are descendenȃi.

Când bărbatul lasă un

gata; iar de vor muri copil înaintea împlinirei a 3 ani, după mórtea unuia din obrazele părinȃilor, atunci obrazul dintre părinȃi ce este viu, de va fi făcut cheltueli pentru îngropare și pomeniri să arate socotela către clironomi și clironomi să-i plătescă cât va fi cheltuit.

și nu va avea copil din altă căsătorie mai dinainte, atunci obrazul cel viu moștenesce fără de diată a șesea parte din avutul lui, iar cea-l'altă avere, rudele lui.

Când bărbatul cel mort n'are rude, nici de sus, nici de jos, nici de alătura, îl moștenesce fără de diată soȃia sa, și pe soȃie, de nu va avea rude de sus, de jos și de alătura, o moștenesce fără de diată soȃul ei.

Codul Calimach, § 941, ȃice: Dacă murind unul din însoȃiȃi va lăsa copil nevîrstnic, și pe urmă va muri și acesta, mai înainte de împlinirea vârstei de 14 ani, partea bărbătescă și de 12 ani partea femeiască, se împarte de o potrivă moștenirea rămasă de la mortul părinte între părintele ce trăesce și între suitorii mortului părinte, scoȃindu-se cheltuehile îngropărei și cele pentru suflet, după starea mortului și cătimea averei. Iară murind copilul după ȃisa vîrstă, l moștenesce singur părintele său ce a rămas în viață.

§ 957. «Veduvă care avînd copil nu se va mai căsători, va lua din averea mortului ei bărbat parte cât un copil spre întrebuiȃtare numai; asemenea și bărbatul care avînd copil nu se va mai însura, va lua din averea mórtei sale soȃii parte cât un copil spre întrebuiȃtare, și ori și care din suitorii avînd copii și ne mai însoȃindu-se va lua din averea mortului său soȃ parte cât un copil.»

§ 958: «Inșă dacă o femeie fiind bogată n'a adus zestre în casa bărbatului ei, nu va lua partea

Art. 18, litera C, «Când va muri copil, parte bărbătescă mai înainte de al 14 lea an al vîrstei sale, iar partea femeiască mai înainte de 12 ani al vîrstei sale, ori înaintea mórtei unuia din părinȃii săi, ori după mórtea aceluși părinte, și alt copil nu va mai rămănea, atunci periusia aceluși părinte, să se facă trei părȃi, din care o parte să o moștenescă obrazul cel viu dintre părinȃi cu desăvîrsită stăpănire, înșă în bani gata, altă parte să o moștenescă rudele cele de sus ale părintelui celui mort sau fraȃi numai (de vor lipsi rude de sus) iar cea-l'altă a treia parte să o moștenescă sufletul copilului celui mort, care parte să o ia tot acele rude ale părintelui celui mort, pentru cheltuiala îngropărei și a pomenirilor.

Iar când nu vor trăi nici rude de sus, nici fraȃi ai părintelui celui mort, atunci obrazul dintre părinȃii cari trăesce să moștenescă pe părintele cel mort al copilului și rudele de alătura ale părintelui celui mort până la a patra spiță, să aibă pronomion a răscurpăra, de vor voi, numai căminul neamului lor, de va fi.

Art. 23. «Când bărbatul cu mureea trăind 10 ani și nefăcînd copii, va muri unul din obraze

singur descendinte, porțiunea femeii în succesiune va fi numai de a treia parte. Acest drept începe de la epoca încetării usufructului legal. (Civ. 338).

Când bărbatul lasă rude de sus său de alături, atunci femeia succede la o pătrime în plină proprietate din averea mortului. ¹⁾

CAPITOLUL V

Despre acceptațiunea și repudiarea moștenirilor.

Secțiunea I.—*Despre acceptațiune.*

685. Succesiunea poate

acesta; asemenea și bărbatul care fiind bogat n'a dat darul nuntese femeii sale.

§ 959: «Femeia săracă, având până la trei copii de la mortul ei bărbat, va lua o a patra parte din curată averea lui spre întrebuințare; iar de va avea mai mulți copii, va lua numai parte cât un copil după analogie spre întrebuințare.»

§ 960: «Dacă murind bărbatul a lăsat în urma lui copii de la femeia dintâi, atunci văduva săracă va lua din averea lui ori a patra parte, sau după numărul copiilor analogică parte cu deplină proprietate; iar dacă n'au rămas copii ci alte rudeni, va lua ea a patra parte de a pururea cu deplină proprietate, asemenea va lua parte și bărbatul sărac din averea morții sale soții.»

fi acceptată curat și simplu, sau sub beneficiu de inventariu. (Civ. 688, ur. 700, ur. 704, ur.) (Civ. Fr. 774).

686. Nimeni nu este obligat de a face acceptațiunea unei moșteniri ce i se cuvine. (Civ. 695, ur.) (Civ. Fr. 775).

687. Femeile măritate nu pot face valabilă acceptațiunea unei succesiuni, de cât cu autorizațiunea bărbatului său a justiției.

Minorii și interzișii nu pot face valabilă acceptațiunea unei moșteniri de

§ 961: «Dacă nu vor fi copii nici alte rudeni, nici vre-un moștenitor din cei arătați în §§ 942-956, atunci moștenește bărbatul pe femeie și femeia pe bărbat, dacă au viețuit nedespărțiți până la mortea unuia din ei.»

1) a) Pentru aplicarea art. 684 Cod. civ. se cere ca femeia să stabilească existența căsătoriei și starea ei de sărăcie; acest articol nu cere că dînsa să dovedească că a trăit împreună cu bărbatul și nu separat. Cas. I 262/90.

b) Dreptul acordat de art. 684 Cod. civ. văduvei lipsită de avere de a avea o porțiune virilă în uzufruct din moștenirea bărbatului său, este un drept de moștenire, iar nu o creanță alimentară. Cas I 404/92. *Contra*. Cas. II 2/81.

c) Faptul dacă o femeie, avînd chiar dotă, poate fi considerată ca fiind sau nu săracă, în raport

cât conform dispozițiilor titlului de la minoritate, tutelă și emancipațiune. (Civ. 199, 201, 405, ur. 430, 454) (Civ. Fr. 776).

688. Efectul acceptațiunii se suie până la dioa deschiderei succesiunii. (Civ. 653, 696, 701) (Civ. Fr. 777).

689. Acceptațiunea poate fi saū expresă saū tacită. Este expresă când se însusesc titlul saū calitatea de erede într'un act autentic saū privat; este tacită când eredele face un act, pe care n'ar putea să-l facă de cât în calitatea sa de erede, și care lasă a se presupune neapărat intențiunea sa de acceptare. (Civ. 690, ur. 703, 1171) (Civ. Fr. 778) ¹⁾.

690. Actele curat conservatorii, de îngrijire și de administrațiune provisorie nu sunt acte de primirea moștenirei, dacă cel ce le-a făcut n'a luat titlul saū calitatea de erede.

(Civ. 689, 707) (Civ. Fr. 779).

691. Donațiunea, vinderea saū transportul drepturilor succesive făcute de un erede trage după sine acceptațiunea succesiunii.

Tot asemenea se întâmplă:

1. Când unul din eredi renunță chiar gratuit în folosul unui saū a mai multă din coeredi.

2. Când renunțarea se face în folosul tuturilor coeredilor fără deosebire, și se primesce de renunțator prețul renunțării. (Civ. 689, 695, 801, 1399, ur.) (Civ. Fr. 780).

692. Când acela cărui se cuvine o succesiune a murit fără să se fi lepădat de dânsa, saū fără să o fi acceptat expres saū tacit, eredi săi pot d'a dreptul să accepteze saū să se lepede de dânsa. (Civ. 653, 689, 693, 695) (Civ. Fr. 781).

693. Dacă eredi săi nu se învoesc pentru acceptarea saū pentru lepăda-

cu moștenirea rămasă de la soț, fiind o simplă *cestiune de fapt*, este lăsat la suverana apreciere a judecăto.ilor. Cas. I 262/90.

1) Este ta-divă renunțarea la succesiune, când s'aū făcut deja acte de moștenire de către ere-

dele ce voesc să renunțe. Cit privește *cestiunea* dacă s'a primit saū nu o moștenire în mod tacit fiind o pură *cestiune de fapt*, ea scapă de sub controlul Casației, judecătoării fondului fiind suverană apreciatori. Cas. I 21/88.

rea succesiunii, succesiunea se va accepta sub beneficiu de inventar. (Civ. 692, 704, ur. 751, 752) (Civ. Fr. 782).

694. Majorele nu p^ote s^ăși atace acceptațiunea expresă sau tacită a unei succesiuni, de cât în cazul când ac^ăstă acceptațiune a fost urmarea unei viclenii ce s'a întrebuintat în privința-i. El nu p^ote reclama în contra acceptațiunii pentru cuvinte de vătămăre, de cât în cazul în care succesiunea ar fi absorbită sau micșorată cu mai mult de jumătate, prin descoperirea unui testament necunoscut în momentul acceptațiunii. (Civ. 434, 909, 953, 960) (Civ. Fr. 783).

Secțiunea II. — *Despre renunțarea la succesiuni*

695. Renunțarea la succesiune nu se presupune:

1) a) Renunțarea la o moștenire a unui erede prin faptul că el și-a primit partea sa de la cei alți eredi, nu p^ote fi considerată de cât ca o acceptare a moștenirii din parte-i. Cas. I 54/88.

b) Este valabilă renunțarea făcută în cursul unui proces și trecută în sentința respectivă. Cas.

ea nu se p^ote face de cât la grefa tribunalului de prima instanță a districtului în care succesiunea s'a deschis, și pe un registru ținut anume pentru ac^ăsta. (Civ. 95, 199, 201, 405, ur. 430, 696, 700, ur.) (Civ. Fr. 784) ¹⁾.

696. Eredede ce renunță este considerat că n'a fost nici odată erede. (Civ. 688, 699, 701) (Civ. Fr. 785) ²⁾.

697. Partea renunțatorului profită coeredilor săi; dacă este singur, succesiunea trece la gradul următor. (Civ. 929, ur.) (Civ. Fr. 786).

698. Eredede renunțator nu p^ote fi reprezentat nici odată: Dacă renunțatorul este singur în gradul său, sau dacă toți coeredii săi renunță, copiii lor vin la succesiune, în virtutea propriului lor drept pentru părți egale.

I 156/88.

2) Conform art. 696 Cod. civ. moștenitorul care a renunțat la o succesiune nu p^ote uni cotitatea disponibilă cu rezerva sa, în cazul când donațiunea nu s'a făcut cu dispensă de raport. Cas. I 136/91,

(Civ. 664, 668) (Civ. Fr. 787).

699. Creditorii aceluia ce renunță în paguba lor pot să ia autorizațiunea justiției ca să accepte succesiunea pentru debitorii lor, în locul și rîndul său.

Intr'acest cas renunțarea este anulată numai în favorul creditorilor și numai pînă în concurența creanțelor lor. Acceptarea nu se face în folosul eredității care a renunțat. (Civ. 562, 974, 975, 1843) (Civ. Fr. 788).

700. Facultatea de a accepta, sau de a se lăpăda de o succesiune se prescrie prin acelaș timp ce se cere pentru prescripțiunea cea mai lungă a drepturilor imobiliare. (Civ. 701, 1890) (Civ. Fr. 789) ¹⁾.

701. În tot timpul în care prescripțiunea dreptului de a accepta nu este dobândită în contra eredităților ce au renunțat, ei au încă facultatea de a accepta succesiunea, dacă succesiunea nu este deja

acceptată de alții eredi.— Nu se pot vătămă însă drepturile cari ar fi dobândite de alte persoane asupra bunurilor succesiunii, sau prin prescripțiune, sau prin acte valabile, făcute de curatorele succesiunii vacante. (Civ. 406, 688, 700, 724, ur. 1876, 1882, 1883, ur.) (Civ. Fr. 790).

702. Nicî chiar prin contractul căsătoriei nu se poate renunța la succesiunea unui om în viață, nicî se pot înstreina drepturile eventuală ce s'ar putea dobîndi asupra succesiunii. (Civ. 5, 845, 934, 965) (Civ. Fr. 791).

703. Eredi care au dat la o parte, sau au ascuns lucruri ale unei succesiuni, nu mai au facultatea de a se lepăda de dînsa; cu totă renunțarea lor, ei rămân eredi și nu pot lua nicî o parte din lucrurile date la o parte sau ascunse. (Civ. 405, 689, 712, 1162 —P. 307) (Civ. Fr. 792) ²⁾.

1) După Codul civil actual, moștenitorii nu perd dreptul de a primi o moștenire timp de 30 ani, după Codul Caragea, ei aveau drept de a reclama o moștenire

în termen de 40 ani. Cas. I 308|89.

2) Cînd se constată că tănuirea este atinsă de fraudă, împărțela se poate desființa. Cas. I 93|93.

Secțiunea III.—*Despre beneficiul de inventar, despre efectele sale și despre obligațiunile eredului beneficiar*

704. Declarațiunea unui erede că ia această calitate sub beneficiu de inventar trebuie să fie făcută la grefa tribunalului de prima instanță a districtului în care succesiunea este deschisă; ea trebuie să fie înscrisă pe registrul destinat pentru trecerea actelor de renunțare. (Civ. 95, 685, 705, ur.) (Civ. Fr. 793).

705. Această declarațiune n'are efect de cât fiind precedată sau urmată de un inventar fidel și exact a bunurilor succesiunii, făcut după formele cerute de legile de procedură și în termenele mai jos hotărîte. (Civ. 704, 706, 709, ur. 712, 723.—Pr. 702-707) (Civ. Fr. 794).

706. Se dă eredului din ziua deschiderii succesiunii 3 luni pentru facerea inventarului.

I se mai acordă pentru a delibera asupra accepțiunii sau repudierei succesiunii un termen de 40 zile, care va începe a curge din ziua expirării a celor

3 luni date pentru iuventar, sau din ziua încheierii inventarului dacă s'a terminat mai înainte de expirarea celor 3 luni. (Civ. 707, 708, ur.) (Civ. Fr. 795).

707. Dacă cu toate acestea sunt în succesiune obiecte supuse stricăciunii, sau obiecte a căror conservare ar costa mult, eredele poate în calitate de persoană în drept a succede, și fără să se pôte dice că s'a făcut acceptațiune din parte-I, să ia autorisarea justiției ca să se vîndă acele obiecte.

Această vîndare trebuie să se facă cu forma vînderilor publice. (Civ. 690, 716.—Pr. 702) (Civ. Fr. 796).

708. În timpul termenelor pentru facerea inventarului și pentru deliberare, eredele nu pôte fi silit a se pronunța, și nu se pôte obține o condamnățiune în contră'i. Dacă el renunță după expirarea termenilor, sau înainte expirării lor, cheltuețele ce legiuit s'a făcut de densusul până la acea epocă privesc succesiunea. (Civ. 709 ur.) (Civ. Fr. 797),

709. După expirarea termenelor arătate, eredele urmărit poate cere un nou termen, pe care tribunalul ce se află în cercetarea urmăririi îl acordă, sau îl refuză după circumstanțe. (Civ. 706, 710, ur.) (Civ. Fr. 798),

710. Cheltuelile urmăririi, în casurile articolelor precedente, privesc succesiunea, dacă eredele justifică, sau că n'a cunoscut evenimentul morții, sau că termenele i-au fost neîndeplătore, din cauza contestațiunilor ivite. Dacă el nu poate justifica, cheltuelile îl privesc. (Civ. 709) (Civ. Fr. 799).

711. Eredele conservă cu toate acestea, după expirarea termenelor acordate de art. 706, chiar după expirarea termenelor date de judecător. conform art. 709, facultatea de a face încă inventar și de a se declara erede beneficiar; acesta însă în cas când dânsul n'a făcut acte de erede, sau în cas când nu este dat în contrăi o ho-

tărare judecătorească desăvirșită, care să'l condamne ca erede curaf și simplu. (Civ. 689, 1201) (Civ. Fr. 800).

712. Eredele care a ascuns obiecte de ale succesiunii, sau care cu știință și rea credință n'a trecut în inventar efecte dintr'însa, nu se poate folosi de beneficiul de inventariu. (Civ. 702, 1898. — P. 307) (Civ. Fr. 801).

713. Beneficiul de inventar dă eredei avantajul:

1. De a plăti datoriile succesiunii numai până în concurența valorii bunurilor ce el a primit; de a se scuti chiar de plata datoriilor, predând toate bunurile succesiunii creditorilor și legatarilor.

2. De a nu amesteca bunurile sale proprii cu alea ale succesiunii, și de a conserva în contra succesiunii dreptul de a cere plata creanțelor sale. (Civ. 714, ur. 778, 1108 § 4, 1792, 1795, 1892) (Civ. Fr. 802) ¹⁾.

1) Acei carî primesc o moștenire sub *beneficiu de inventar*, și iaă obligațiunea de a plăti pe

creditorii defunctului până la concurența averii rămase pe urma acestuia; pentru admiterea pro-

714. Erededele beneficiar administrează bunurile succesiunii, și este dator să dea socotelă de administrațiunea sa creditorilor și legatarilor.—El nu devine răspunător cu bunurile sale proprii, de cât după ce i se va fi cerut darea socotelilor și el nu va fi îndestulat această îndatorire.

După lămurirea socotelilor, el nu pôte fi răspunător cu bunurile sale proprii, de cât până la concurența sumelor ce rămâne dator. (Civ. 713, 715, 1079.—Pr. 707) (Civ. Fr. 803).

715. El nu răspunde pentru administrațiunea sa, de cât de greșale grave. (Civ. 714) (Civ. Fr. 804).

716. El nu pôte vinde obiectele mobili ale succesiunii de cât prin formele legiuite pentru vânzările publice.

Dacă el represintă în natură obiectele mișcătoare, nu răspunde de cât de deprețierea sa deteriora-

rea lor cauzată din negligența sa. (Civ. 707, 718.—Pr. 702-707) (Civ. Fr. 805).

717. El nu pôte vinde imobilele de cât după formele prescrise de procedură. El dă mandat creditorilor hipotecari, cari au făcut cerere, a primi prețul. (Civ. 718, 1720, 1790.—Pr. 681, ur. 703, ur.—Co. 785-788) (Civ. Fr. 806),

718. El este dator, dacă creditorii saū alte persoane interesate o cer, să dea cauțiune solvabilă pentru prețul mișcătoarelor cuprinse în inventar, și pentru porțiunea prețului imobilelor nedelegată creditorilor ipotecari.

De nu se va da această cauțiune, se vor vinde mișcătoarele și prețul lor se va depune, ca și porțiunea nedelegată din prețul imobilelor, spre a se întrebuința la desfacerea sarcinelor succesiunii. (Civ. 717, 719. ur. 1675, ur.—Pr. 392, ur.) (Civ. Fr. 807).

719. Dacă unii din creditorii se opun, eredele be-

prielor lor creanțe dinșii trebuiesc să vină în concurență la tabloul de ordine, cu toți creditorii, fără să pôtă invoca altă preferență la

plată, de cât aeeia ce ar avea-o prin titlurile lor de creanță. Cas. I 300|92.

neficiar nu p^ote plăti de cât după ordinea și chipul regulat de judecător.

Dacă creditorii nu se opun, eredele plătesce creditorilor și legatarilor, după rîndul cererei. (Civ. 720, ur. 1719, ur.—Co. 785-788) (Civ. Fr. 808).

720. Creditorii ce nu se opun și cari se presintă, după lămurirea socotelilor și plata reliquatelor, nu au recurs de cât în contra legatarilor; aceia cari se presintă înaintea lămuririi socotelilor și plăteii reliquatelor vor avea recurs și în contra creditorilor plătiți înaintea lor. (Civ. 714, 719, 1837) (Civ. Fr. 809)

721. Creditorii ce se opun vor avea recurs și în contra eredelui.

722. În toate casurile prevăzute de art. 719 și 720 recursul se prescrie după expirarea termenului de 3 ani, care începe din ziua lămuririi socotelilor și a plăteii reliquatului. (Civ. 714, 719) (Civ. Fr. 809).

723. Cheltuelile pentru pecetii, pentru facerea in-

ventarului și pentru darea socotelilor privesc succesiunea. (Civ. 708, ur. 1729) (Civ. Fr. 810).

Secțiunea IV.—*Despre succesiunile vacante.*

724. Dacă, după expirarea termenelor pentru facerea inventarului și pentru deliberațiune, nu se presintă nimeni ca să reclame succesiunea și dacă nu este nici un erede cunoscut, sau dacă eredi cunoscuți s'au lepădat de succesiune, succesiunea este privită ca vacantă. (Civ. 695, 706, 725, ur. 1882, 1883) (Civ. Fr. 811) ¹⁾.

725. Tribunalul de înalta instanță din districtul în care succesiunea este deschisă, numesce un curatore după cererea persoanelor interesate, sau după aceea a procurorului. (Civ. 95) (Civ. Fr. 812).

726. Curatoarele unei succesiuni vacante trebuie, înainte de toate, să constate, printr'un inventar, succesiunea; el exercită și urmărescé drepturile ei; răs-

1) Prin cuvintul «*erede cunoscut*» din art. 724 Cod. civ. se înțeleg numai moștenitorii ce au de drept

posesiunea moștenirei. Cas. I 301|89.

punde la cererile făcute în contră'i; administreză sub îndatorire de a vërsa numerarul succesiunii, ca și sumele adunate din vânđarea mobilelor și imobilelor, în casa de consemnațiunii și deposite, și în fine sub aceea de a da socoteli. (Civ. 727) (Civ. Fr. 813) ¹⁾.

727. Dispozițiunile Secțiunei III din acest capitol asupra formelor cerute pentru facerea inventarului, asupra modului de administrațiune și asupra socotelilor ce eredele beneficiar este dator să dea, sunt îndatoritoare și pentru curatorii succesiunilor vacante. (Civ. 705, 714, ur.) (Civ. Fr. 814).

1) a) Hotărîrea pronunțată față de curatorul unei succesiuni vacante, numit în mod legal, are puterea lucrului judecat, față de moștenitorul ce s'ar înfățișa mai în urmă. Cas. II. 111|90.

b) Numai persoanele ce pot transige, pot deferi sau referi un jurământ, acesta constituind o adevărată transacțiune. De aci urmază că un curator, al unei succesiuni vacante, nu poate da jurământ în procesele referitoare la succesiunea ce administreză, el neavînd calitatea de a tran-

CAPITOLUL VI

Despre împărțire și despre reporturi.

Secțiunea I.—*Despre împărțirea succesiunei.*

728. Nimeni nu pôte fi obligat a rămâne în indivisiune. Un coerede pôte orî când cere împărțela succesiunei, chiar când ar exista convențiunii saũ prohibițiunii contrarii.

Se pôte face invoire pentru suspendarea divisiunei pe termen de cinci ani. După trecerea acestui timp, invoirea se pôte reînoi. (Civ. 5, 729, ur. 968, 1008, 1060, 1530.—Pr. 692, ur.) (Civ. Fr. 815) ²⁾.

729. Divisiunea pôte fi cerută chiar când unul saũ mai mulți din eredi au posedat părți separate din

sige asupra drepturilor și obligațiunilor succesinnei. Cas. 38|92.

2) a) Conform principiului ca nimeni nu pôte fi obligat a rămâne în indiviziune, coprins în art. 728 Cod Civ. eșirea din indiviziune e un act necesar și obligator chiar când e vorba de imobilele dotale. Cas. I. 356|85.

b) Drepturile coproprietarilor asupra imobilului comun, nu devin necerte și nelichide prin indiviziune. Cas. I. 311|90.

succesiune, dacă nu a fost un act de împărțelă saŭ dacă nu se pôte opune pre-scriptiunea. (Civ. 728, 1837, 1846, ur. 1890) (Civ. Fr. 816) ¹⁾.

730. Dacă toți eređii sunt prezenți și majori, se pot împărți între dinșii, ori-cum ar voi, fără îndeplinirea vre-unei formalități.

Dacă toți eređii nu sunt prezenți, saŭ dacă între dinșii sunt minori saŭ interđiși, atunci se vor pune peceti pe efectele succe-siunei în cel mai scurt termen, saŭ după cererea eređilor saŭ după aceea a procurorului tribunalului

de prima instanță. (Civ. 95, 100, 747, ur. 916.—Pr. 654, ur. 657) (Civ. Fr. 819) ²⁾.

731. Creditorii pot și ei să cêră punerea de peceti în virtutea unui titlu executor, saŭ a unei per-misiuni judecătorești. (Civ. 732, 974. — Pr. 655) (Civ. Fr. 820).

732. După punerea pecetilor, creditorii pot face opozițiune și fără a avea titluri executorii saŭ per-misiunea justiției. (Civ. 731.—Pr. 666, ur. 668, ur.) (Civ. Fr. 821).

733. Dacă vre-unul din coeređi nu consimte la facerea împărțelei, saŭ dacă se ivesc contestațiuni, ori

1) a) Când nu există un început de dovadă scrisă, existența unui partaj nu poate fi probată numai pe simple prezumpțiuni. Cas. I. 383|87.

b) Faptul că unul dintre coproprietari a posedat mai înainte o parte determinată din imobilul supus indiviziunei, nu pôte să facă să înceteze starea de indiviziune, care există chiar în acest caz. Cas. I 33|89.

c) Acțiunea în partaj fiind indivizibilă, e suficientă prezența unuia din coerezi în toate actele ce sunt făcute spre folosința tuturor, el putând reprezenta pe toți cei alți. Cas. Sect. Un. 4|90.

d) Acțiunea în partaj este imprescriptibilă numai când e în discuție o împărțelă de folosință.

Cas. I. 238|90.

e) Existența unui partaj pôte fi probată nu numai printr'un act scris făcut între părți, ci și printr'un act judecătorese constatator al împărțelei făcute între coproprietari, cu specificarea părței ce trebuie să stăpânescă fie-care din ei, în mod definitiv. Cas. 115|92.

f) Prin faptul că cine-va e coproprietar cu Statul, nu pôte să taie lemne din pădurea ce stăpânește în indiviziune cu Statul de cât în urma unei autorizații precise. Cas. 206|93.

2) Nu se pôte discuta pe cale incidentală, validitatea unui act de partaj, autentificat și transcris conform legei. Cas. II 340|91.

în privința modului de procedare, sau asupra chipului de a o termina, tribunalul se pronunță în mod sumar sau numesce, de cere trebuința pentru operațiunile împărțelei, pe unul din judecători, după raportul căruia judecă contestațiunile. (Civ. 728, ur. — Pr. 694) (Civ. Fr. 823).

734. Estimațiunea imobilelor se face de experți aleși de părțile interesate; de experți numiți din oficiu, când părțile refuză a-i alege.

Procesul verbal al experților trebuie să arate bazele estimațiunei; să indice dacă obiectul estimat poate să fie comod împărțit și în ce chip; să ficese, în fine, în cas de împărțire, fie-care din părțile ce se pot forma, precum și valoarea lor. (Civ. 410-412, — Pr. 211, ur. 694, ur.) (Civ. Fr. 824).

1) a) Art. 733 și urm. arată modul cum trebuie făcut partajul unei moșteniri; art. 736 recunoaște dreptul ce au fie-care dintre coeređi, de a cere în natură, partea ce i se cuvine din mobilele sau imobilele succesiunei; rezultă dar din aceste articole, că nu Curtea de Apel, ci Tribunalul este chemat să expertiseze bunurile unei succesiuni,

735. Estimațiunea mobilelor trebuie să se facă de ómenii cunoscători și după adevăratul lor preț. (Civ. 772) (Civ. Fr. 825).

736. Fie-care din coeređi poate cere partea sa în natură din mobilele sau imobilele succesiunei. Cu toate acestea, de sunt creditorii secuestranți sau oponenți, sau dacă majoritatea coeređilor socotesce necesară vinderea mobilelor pentru plata datoriilor succesiunei, ele se vind public după formele obișnuite.

Dacă imobilele nu se pot împărți se vor vinde la tribunal prin licitațiune.

Dacă toate părțile sunt majori, ele pot conveni să facă vinderea în fața unui arbitru, numit de dînsele, (Civ. 401, ur. 730, 823-828, 1388, ur. — Pr. 677-679, 681, ur. 694 ur.) (Civ. Fr. 826, 827) ¹⁾.

atribuind fie-cărui moștenitor partea sa, în cazul când partajul nu se face de bună vöc. Cas. I. 453|91.

b) Legea singură determină cazurile anumite când se poate întrebuința vinderea voluntară sau silită, pentru eșirea din indiviziune, judecătorului neînfundu-i permis a i se substitui. Cas. I 21|92.

737. După ce mobilele și imobilele s'au estimat, și s'au vîndut, judecătorul, de cere trebuința, trimite pe părți la un arbitru, numit cu consimțimîntul lor, sau numit de-a dreptul de dînsul, cînd părțile nu se unesc pentru numirea lui.

Se procedează înaintea acestui arbitru la facerea socotelilor ce copărtitorii pot fi datorî a'și da unii altora, la formarea activului și pasivului eredității, și la repartizarea părților și la restituțiunile ce ereditarii trebuie a'și face în favoarea creditorilor. (Civ. 410-412, 413-414) (Civ. Fr. 828).

738. Cînd cineva moare și nu are erede răsunător, aplică legea a succesiunii și se aplică și regulile mai sus amintite, pentru donațiunile făcute în viață și sumele ce s'au dat în favoarea succesiunii. (Civ. 793, 751, ur.) (Civ. Fr. 829).

740. Dacă raportul nu este egal în natură, coerediții care sînt datorî, ia un raport egală de la partea egală de la partea succesiunii.

Aceste preluări se fac, pe cît este posibil, în obiecte de aceeași natură și calitate cu acelea ce erau să fie date în natură. (Civ. 765) (Civ. Fr. 830).

740. După preluări, se formeză din restul mesei succesiunii atâtea părți egale, cîtî sunt și eredi, sau *stirpe* împărțitoare. (Civ. 737, 741) (Civ. Fr. 831).

741. La formarea și compunerea părților, trebuie să se dea în fiecare parte, pe cît se pôte, aceeași cantitate de mobile, de drepturi sau de creanțe de aceeași natură și valoare.

Se va evita însă, cît va sta prin putință, îmbucătățirea peste măsură a eritagelor și divisiunea exploatațiunilor. (Civ. 736, 742, 1060) (Civ. Fr. 832¹).

742. Inegalitatea părților date în natură se compensează prin bani. (Civ. 741, 1737, § 3, 1741) (Civ. Fr. 833).

743. Părțile se formeză de unul dintre coerediți sau de altă persoană²), dacă toți

de drepturi, sau creanțe de aceeași natură și valoare. Cas. I 306/89.

2) Cuvintele: «sau de altă persoană» lipsesc în art. fr.; ele sunt luate din art. 996 C. Civ. Italian.

erediți sunt de acord în alegere și dacă cel ce a fost ales acceptă însărcinarea; în cas contrariu, părțile se formează de un expert numit de judecător.

Părțile apoi se trag la sorți. (Civ. Fr. 834).

Dacă însă erediți vin la moștenire cu părți inegale, autoritatea judecătorească decide de trebue să se procedă prin tragerea la sorți în parte, sau prin darea părților în total¹⁾. (Civ. 744. — Pr. 700) (Civ. It. 996 § 2).

744. Mai înainte de a procedea la tragerea părților la sorți, fie-care compărțitor este admis a propune reclamarile sale în contra formării părților. (Civ. 743) (Civ. Fr. 835).

745. Regulele stabilite, pentru împărțirea mesei de moștenire, se vor observa, în subdivisiunile ce

se vor face între stirpi compărțitoare (Civ. 736, 737) (Civ. Fr. 836).

746. Dacă asupra orațiunilor trimise înainte arbitruului, se fac contestațiuni, arbitrul încheie proces-verbal pentru difertățile și dișele părților, și le trimite înaintea judecătorului pentru împărțelă. (Civ. 737) (Civ. Fr. 837).

747. Dacă toți coerediți nu sunt prezenți, sau de sunt între ei interdicți, sau minori, fie și emancipați, împărțirea trebue să se facă înaintea tribunalului, observând regulele prescise în art. precedea din această secțiune.

Dacă sunt mai mulți minorii cu interese contrare la împărțelă, se va da favorul căruiia dintr'ênșii un tutore special. (Civ. 99, 409, 427, 430, 454, 748. — Pr. 6. ur. 700, 701) (Civ. Fr. 838)

1) Acest aliniat, care lipsește în art. Fr., este luat din art. 996, § 2 C. Civil Italian.

2) a) Când minorul are acelaș interes ca și majorul, într'un partaj, atunci nu este loc la aplicatia art. 409 și 747 din Cod. Civ. Cas. I. 93|93.

b) Numai tribunalele române sunt competente de a face partajul unei succesiuni între coerediți străini, pentru bunurile i-

mobile situate în România, sunt opozabile tertelor persoane actele de asemenea natură, făcute prin consulatul respectiv al inului. Cas. I 389|90.

c) În cazul arătat mai sus, partajul nefiind valabil, el nu este opus de coerediți, creditipotecar urmăritor, care cere anularea actului, chiar tunci când n'ar fi vorba de ună. Cas. I. 389|90.

748. În cazul articolelor precedente, licitațiunea, de este trebuință, nu va putea face de cât în fața tribunalului, cu formalitățile prescrise pentru încheierea bunurilor minorelor. Streinii vor fi totdeauna admiși. (Civ. 401, ur. 404, 736, 1389, — Pr. 681, ur.) (Civ. Fr. 839).

749. Impărțirile făcute, conform cu regulile mai sus prescrise, sau de tutorii sau autorizațiunea consiliului de familie, sau de minorii emancipați, asistați de curatorii lor, sau cu numele absenților, sunt definitive. (Civ. 99, 119, 409-412, 427, 430, 454, 951, pe art. 2, 1166) (Civ. Fr. 840) ¹⁾.

750. După împărțelă joasă va remite fie-căruia din cei împărțitori titlurile parțiale obiectelor ce i s'au urdit.

(Civ. Fr. 841) Titlurile unei proprietăți împărțite se țin de aceea ce a luat partea cea mai mare, cu îndatorire de

ă le reprezenta când comparțitorii, având trebuință de ele, i le vor cere.

Titlurile eredității întregi se țin de acel erede pe care toți l'au ales ca depositar, cu îndatorire de a le reprezenta la orice cerere.

Dacă nu este unire pentru această alegere, atunci titlurile se depun în arhiva Statului, și judecătorul liberă de pe dânsesele fie-căruia din eredi câte o copie legalizată. (Civ. Fr. 842).

Secțiunea II. — Despre raporturi

751. Fiul său descendentele care vine la succesiune, chiar sub beneficiu de inventar, împreună cu frații ori surorile sale, sau cu descendenții acestora, trebuie a reporta coeredilor săi tot ce a primit de la defunct prin dar, atât direct cât și indirect, afară de cazul când donatoarele a dispus alt-fel ²⁾. (Civ. 738, 739, 752,

Art. 749, este aplicabil numai când e vorba de partajul de bună voie și cu mulțumirea părților; partajul făcut de tribunal, însă, este supus altor reguli, urmând procedarea ordinară. Cas. I 334/79. Cas. I 419/91.

2) Acest articol este reproducția fidelă a art. 1001 din Proiectul Codului Civil Italian, al Ministerului Pisanelli, de la 25 Iunie 1865, pe care legiuitorul nostru l'a avut în vedere la alcătuirea Codului nostru Civil.

ur. 845, ur. 1282) (Civ. Fr. 843.—Civ. It. 1001) ¹⁾).

752. Eredele cerenunță la succesiune p^ote popri darul, sa^u legatul ce i s'a făcut, în limitele părții disponibile. (Civ. 696, 811, ur. 851) (Civ. Fr. 845) ²⁾).

753. Donatorul care nu va avea ³⁾ calitatea de a moșteni în momentul donațiunii, dar care avea ³⁾ această calitate la epocă deschiderii succesiunii, este obligat de a face report, dacă donatorul nu l'a dispensat de acesta. (Civ. 751, 846,) (Civ. Fr. 846).

754. Donațiunile și legaturile făcute fiului unei persoane, care are calitatea de erede în momentul deschiderii succesiunii, sunt presumpse că s'a^u făcut cu scutirea de report. (Civ.

751, 1200, 1020, 1202) (Civ. Fr. 847).

755. Fiul, care vine dreptul său propriu la succesiunea donatorului, este obligat a reportul făcut părintelui, chiar când ar primi succesiunea acestuia; dar fiul vine la succesiune dreptul de reprezentare, atunci este datorite aceea ce s'a făcut părintelui său, chiar în casul când ar fi raportat la succesiunea părintelui. (Civ. 664, ur. 751, 754) (Civ. Fr. 848).

756. Donațiunile și legaturile făcute soțului sau unei descendentă, care nu este erede, sunt socotite făcute cu scutirea de report.

Dacă darurile sau legaturile s'a^u făcut la

1) a) Legatarul cu titlul universal este dispensat de a mai face reportul cerut de art. 751 Cas. I 143|82.

b) De asemenea este dispensat de raport, moștenitorul care a primit din partea defunctului, o avere, în baza unei transacțiuni cu titlul oneros. Cas. I 153|85.

c) Sunt permise la succesiunea părinților lor, deschisă sub legea actuală, fetele înzestrate sub imperiul Codului Caragea, dacă ele reportază data primită. Cas. I 141|90,

2) a) Când donațiunile și legaturile sunt făcute cu dispensă de report, eredele renunțând de a reporta, nu p^ote cumula cotitatea disponibilă cu partea sa de rezervă. Cas. I 136|91.

b) Judecătorii fondului sunt suverani apreciatori ai faptului dacă se poate sa^u nu admite dispensa de raport. Cas. I 136|91.

3) Cuvintele: «*va avea*» și «*avea*» sunt puse invers de cum sunt în textul francez, unul în locul altuia, cea ce schimbă sensul frașei,

împreună, din cari numai unul este descendent cu drept de succesiune, partea dăruită acestuia din urmă este supusă reportului. (Civ. 1200, 1202, 1282) (Civ. Fr. 849.—Civ. It. 1006).

757. Reportul nu se poate face de cât numai la succesiunea donatorului. (Civ. 669, 751, 1914; Cod. Carg. Part. IV, Cap. 3, art. 17 și C. Calimach, § 916, 917, 1010, 1013) (Civ. Fr. 850).

758. Coeredele este dator a reporta aceea ce părintele a cheltuit cu dânsul, dotându-l¹⁾, procurându-i vre-o carieră, sau plătindu-i datoriile. (Civ. 186, 751, 1282) (Civ. Fr. 851).

759. Cheltuelile de nutriment, întreținere, educațiune, de învățatura unui meșteșug, cheltuelile ordinare pentru îmbrăcăminte, și alte obiecte trebuincioase la intrarea în armată, cheltuelile de nuntă și prezenturile obicinuite, nu sunt supuse reportului. (Civ. 185) (Civ. Fr. 852).

760. Imobilul care s'a perdut din cas fortuit și

fără greșala donatorului, nu este supus reportului. (Civ. 765, ur. 1015, 1019, 1156, ur. 1282) (Civ. Fr. 855).

761. Dacă inzeștrătoarele ascendente plătesc bărbatului zestre fără asigurări suficiente, fiica inzeștrată va fi datore a reporta numai acțiunea în contra bărbatului. (Civ. 751, 1282) (Civ. It. 1007, 2°).

762. Fructele și interesele lucrurilor supuse reportului, nu sunt debite de cât în ziua deschiderii succesiunii. (Civ. 552, ur. 651, 759, ur. 854) (Civ. Fr. 856).

763. Legatarii și creditorii nu pot pretinde ca eredi să facă report. (Civ. 751, 849, 974) (Civ. Fr. 857).

764. Reportul se face sau în natură sau scădându-se valoarea sa din partea celui obligat a face report. (Civ. 739, 765, ur. 772, ur.) (Civ. Fr. 858).

765. Reportul se poate pretinde în natură pentru imobil; când cel ce a primit imobilul l'a înstreinat sau ipotecat înaintea de-

1) Cuvîntul «dotându-l» lipsese în textul frances: el este luat din

art. 1007 C. It. (V. Expl. C. Civil de D. Alexandrescu Voi. 3 pag. 504.)

schiderei succesiunii, reportul în natură nu este obligator.

Reportul, în acest cas, se prețuesce după valoarea ce imobilul a avut în momentul deschiderei succesiunii¹⁾. (Civ. 736, 741, 764, 766, ur. 769, 1102) (Civ. Fr. 589, 860)²⁾.

766. În orice cas trebuie să se țină socotela donatorului de cheltuelile necesare și utile. (Civ. 494, 765, 766, ur. 771, 1102) (Civ. Fr. 861, 862).

767. Donatarul este răspunzător de toate degradările și deteriorațiunile care au micșorat valoarea imobilului, prin faptul, culpa sau neglijența sa. (Civ. 998) (Civ. Fr. 863).

768. Când imobilul s'a înstreinat de dator³⁾, ameliorațiunile și degradările făcute de cel ce l'a dobân-

dit, se vor ține în seamă, conform cu dispozițiunile celor 2 articole precedente. (Civ. 766, 767) (Civ. Fr. 864).

769. Când reportul se face în natură, bunurile intră în masa succesiunii libere de toate sarcinile create de donatar; creditorii ipotecari, însă, pot să intervină la împărțela, spre a nu se face reportul cu fraudă drepturilor lor. (Civ. 765, 785, 974, 975, 1015, 1019, 1065) (Civ. Fr. 865)⁴⁾.

770. Când un succesibil primesce, cu dispensă de report, un dar care escede porțiunea disponibilă, reportul escedentelui se face în natură, dacă întorcerea excedentului este posibilă.

În cas contrariu, dacă escedentele, trece peste ju-

1) Cuvintele: «sau ipotecat» sunt luate din art. 1006. Civ. Italian.

2) Când un mobil a fost înstrăinat sau ipotecat înaintea deschiderei succesiunii, raportul în natură nu este obligator, prin însăși imposibilitatea de fapt; prin urmare el nu poate intra în bunurile succesiunii ca masă indiviză. În acest caz, raportul se face scăzându-se valoarea imobilului conform art. 764 și 765 al.

2. ast-fel că ipotecile sau alte însărcinări făcute de donatar, sunt menținute. Cas. II 39/76.

3) Din eroré de tipar se dice dator în loc de donatar cum este și în textul frances.

4) A se vedea în nota de la art. 765 Cod. civ. felul în care se face raportul, în cazul cînd instraiuarea sau ipotecarea unui imobil, s'a făcut înaintea deschiderei succesiunii.

mătatea valórei imobilului, donatarul reportă imobilul în întregimea lui, și prelevă asupra masei valórea porțiunii disponibilă; dacă această porțiune trece jumătate valórea imobilului, donatarul poate ține imobilul în întregimea lui, ia însă mai puțin din cele-l'alte bunuri ale succesiunii, și recompensă pe coeredii săi, sau în bani, sau ori-cum alt-fel. (Civ. 765, 841, ur. 851) (Civ. Fr. 866).

771. Coeredele care reportază imobilul în natură, poate să rețină posesiunea până la plata efectivă a sumelor ce'i sunt datorite pentru cheltueli, sau ameliorațiuni. (Civ. 766) (Civ. Fr. 867).

772. Reportul mobilelor se face, luându-se mai puțin din cele-l'alte bunuri ale succesiunii. El se calculează pe valórea ce mobilele aveau în momentul fa-

cerei darului, după statul estimațiunei, anexat actului de dar; în lipsa acestui stat, după estimațiunea experților, făcută pe prețul cel mai just. (Civ. 735, 739, 764, 772, 827, 1282. — Pr. 211, ur.) (Civ. Fr. 868).

773. Succesibilul, care a primit bani, face reportul luând mai puțin din numerarul succesiunii.

La neajungere, donatarul poate să nu raporteze numerarul dând ecuivalentul în mobile, și, în lipsa acestora, în imobilele succesiunii. (Civ. 764, 772) (Civ. Fr. 869).

Secțiunea III. — *Despre plata datoriilor.*

774. Coeredii contribuiesc la plata datoriilor și sarcinilor succesiunii, fiecare în proporțiune cu ce ia. (Civ. 653, 775, ur. 1060, 1061) (Civ. Fr. 870) ¹⁾.

1) a) Femeia primind succesiunea soțului se, fără beneficiu de inventar, este obligată a plăti datoriile acestuia, creditorii fiind în tot dreptul de a urmări, pentru plata acestor datorii, chiar averea dotală a soției. Cas. I 251|82.

b) Un moștenitor nu poate fi o-

bligat, în caz de contravenții la legea timbrului, să plătescă singur amenziile pronunțate în contracturilor moștenitorilor; acest fapt reesă clar din art. 774 și 777 cari stabilesc principiul general că datoriile se împărtașesc de drept, între toți moștenitorii, solidarita-

775. Legatarul cu titlul universal contribuie de o potrivă cu eredi, în porțiune cu emolumentul său. Cel particular nu contribuie. (Civ. 551, ur. 777, ur. 893, 896, 909, 1746) (Civ. Fr. 871) 1).

776. Când imobilele unei succesiuni sunt ipotecate special, pentru plată de rendite, fie-care din coeredi poate pretinde ca renditele să fie plătite și imobilele liberate, înaintea formării părților.

Dacă coeredii împart succesiunea în starea în care se găsește, imobilele ipotecate se estimează după aceeași normă ca și celelalte imobile; capitalul renditei însă se scade din prețul imobilului. Eredele, în partea căruia s'a dat imobilele, rămâne singur a plăti rendita și garantează pe coeredii săi pentru această plată. (Civ. 1061, 1648) (Civ. Fr. 872).

777. Coeredii plătesc

datoriile și sarcinile succesiunii, fie care în porțiune cu partea sa ereditară. (Civ. 316, 317, 774, ur. 902, 1060, ur. 1062, ur. 1743, 1792, ur.) (Civ. Fr. 873).

778. Coeredele sau succesorele cu titlul universal care, din cauza ipotecii, a plătit din datoria comună mai mult de cât partea sa, are recurs, în contra celorlalte coeredii sau succesori cu titlu universal, numai pentru partea ce fie-care din ei era obligat a plăti, chiar când coeredele ce a desfăcut datoria ar fi fost subrogat în drepturile creditorilor. Coeredele însă ce a acceptat succesiunea sub beneficiu de inventar, conservă facultatea de a cere plata creanțelor sale personale, ca ori-ce alt creditor al succesiunii. (Civ. 713 § 2, 774, ur. 777, 1053, 1107 § 1, 1108 § 4) (Civ. Fr. 875).

779. Când unul din coe-

tea neputându-se admite de cît atunci cînd rezultă direct din lege Cas. I 304|84.

c) Statul moștenind averile minăstirești, asimilindu-se în totul unui succesor ôre-care, este obligat a face față tuturor angaja-

mentelor născute înainte de secularizarea averelor minăstirești. Cas. Sect. Un. 4|73 și Cas. I 351|78. *Contra* I 301|72.

1) A se vedea nota c de la art. 774 Cod. civ.

redii sau succesori cu titlu universal este insolubil, partea lui din datoria hipotecară se împarte între toți cei-l'alți în proporțiune cu ce ia fie-care din succesiune. (Civ. 788, 1053, ur.) (Civ. Fr. 876).

780. Titlurile executorii, obținute în contra defunctului, sunt personal executorii și în contra eredelui. Cu toate acestea creditorii nu pot urmări execuțiunea de cât după 8 zile de la notificarea acestor titluri făcută persoanei, sau la domiciliul eredelui. (Civ. 653, 781. — Pr. 397, 398) (Civ. Fr. 877) ¹⁾.

781. Ei pot cere, în orî-

ce cas și în contra orî-cărui creditor, separațiunea patrimoniului defunctului de acela al eredelui. (Civ. 780, 782, ur. 1743) (Civ. Fr. 878) ²⁾.

782. Acest drept nu pôte fi exercitat când, acceptându-se eredele de debitoare, s'a făcut ast-fel novațiune în privința creanței contra defunctului. (Civ. 781, 1128, ur.) (Civ. Fr. 879).

783. În privința mobililor, după trecerea de 3 ani, dreptul este prescis. În privința imobilelor, acțiunea se pôte exercita în tot timpul în care imobilele se găesc în mâna eredelui. (Civ. 1743, 1745,

1) a) Dispozițiunile art. 780 Cod. civ. nu pot fi aplicabile cetelor de moșneni, de ôre-ce toate actele de procedură se fac colectiv, cînd e vorba de moșneni. Cas. I 311|79.

b) Executarea începută în contra succesorilor părții condamnate este nulă de drept cînd nu s'a îndeplinit formalitățile prevădute la art. 780 cu privire la comunicarea hotărîreii ce se execută contra lor, putîndu-se invoca această nulitate, pentru prima ôră, chiar înaintea Côrței de Casație. Cas. II 264|75 și Cas. I 190|89.

2) a) Un minor, pentru a putea să se sprijine pe dreptul se i dă inscripțiunea ipotecară, făcută de mama sa, asupra unui imobil ce i-a rămas moștenire, trebuie să

achite mai înainte tôte datoriiile ce existau deja asupra succesiunii, din momentul luării inscripțiunii hipotecare. Cas. I 102|94.

b) Cererea de separațiune, întrodusă în termen util, are de efect conservarea privilegiului creditorului asupra tuturor mobililor succesiunii, așa că mostenitorii puși în posesiune nu pot în mod valabil să le înstrăineze, orî-ce înstrăinări fiind nule. Cas. I 377|90.

c) Creditorul unei succesiuni, mai este în drept ca de ô dată cu separațiunea de patrimonii, să cêră și înființarea unui sechestru asigurator pe tótă averea mobilă a succesiunii, chiar dacã parte din ea s'ar găsi în mâini străine. Cas. I 377|90.

1837, 1909) (Civ. Fr. 880) ¹⁾.

784. Creditorii erede-
lui nu pot cere separa-
țiunea patrimoniilor, în
contra creditorilor succe-
siunei. (Civ. 781) (Civ. Fr.
881).

785. Creditorii unui din
compărtitori, ca nu cum-
va împărțela să se facă
cu viclenie în vătămarea
drepturilor lor, pot pre-
tinde să fie prezenți la îm-
părțelă, pot dar să inter-
vină, cu spesele lor; nu
pot însă să atace o îm-
părțelă săvârșită, afară nu-
mai de s'a făcut în lipsă-le,
și fără să se țină seamă de
oposițiunea lor. (Civ. 769,

974, 975, 1825) (Civ. Fr.
882) ²⁾.

Secțiunea IV. — *Despre efectele
împărțelii și despre ga-
ranția părților.*

786. Fie care coerede
este presunt că a moște-
nit singur și imediat toate
bunurile care compun par-
tea sa. sau care i-a cădut
prin licitațiune, și că n'a
fost nici odată proprietar
pe cele-lalte bunuri ale
succesiunei. (Civ. 1060,
1530) (Civ. Fr. 883) ³⁾.

787. Coeredii sunt da-
tori garanției unii către altul
numai despre turburările
și evicțiunile ce proced

1) Creditorii unei succesiuni,
conform art. 783 pot cere în timp
de trei ani separațiunea patrimo-
niului defunctului de acel al mo-
ștenitorului, când e vorba de mo-
bile. Cas. 377|90.

2) a) Creditorul unuia dintre e-
rezii, în baza art. 785 este în drept
de a cere anularea unui act de
partaj, ciud s'a făcut în lipsa sa.
Cas. I 71|77.

b) Numai tribunalele române
sunt în drept să dreseze actele
de partaj dintre moștenitorii stră-
ini, când în masa succesorală
sunt bunuri imobiliare situate în
România.

Sunt nule actele de asemenea
natură când sun făcute de Con-
sulii țărilor respective străinilor.
Cas. I 389|90.

c) Și cu atât mai mult această

nulitate poate fi invocată, când
între moștenitorii s'ar afla și mi-
norii. Cas. I. 389|90.

3) a) Când unul din moșteni-
tori constituie ipotecă partea sa
indiviză, acesta rămâne neatinsă
și continuă a efecta imobilul ad-
judecat în mâna terțiului adju-
decatar, dacă acesta n'a purgat
mai întâiu, de acea ipotecă, i-
mobilul ce a cumpărat la lici-
tație, așa că prezumția cuprinsă
în art. 180 nu 'și are aplicarea
de cât când e vorba de partaj
între coerezi, sau cel mult când
unul din erezi devine adjudica-
tarul averii succesiunei. Cas. I
315|79.

b) Partajul dintre coerezi, nu
este supus transcripțiunei, el fi-
înd numai atributiv, iar nu tran-
slativ de proprietate. Cas. I 133|79.

dintr'o cauză anterioară împărțelei.

Garanția încetază când o evicțiune a fost excepțată anume, printr'o clausă expresă a actului de împărțelă, sau când evicțiunea a fost cauzată din greșala eredelui. (Civ. 788, 1337, ur. 1351, 1737, § 3, 1741) (Civ. Fr. 884) ¹⁾.

788. Fie-care din eredi este obligat, în proporțiune cu partea sa ereditară, a despăgubi pe coeredele său de paguba ce a suferit din cauza evicțiunii.

Când unul din coeredi va fi insolubil, partea, ce el este dator a contribui, se va împărți între eredele garantat, și cei-l'alți coeredi. (Civ. 779, 789, 1737 § 3, 1741) (Civ. Fr. 885).

789. Garanția pentru solvabilitatea debitorului unei rendinte durază numai cinci ani de la împărțelă. Acastă creanță ²⁾ încetază când nesolvabilitatea a luat nascere în urma împărțelei. (Civ. 788, 1350) (Civ. Fr. 886).

1) Resposabilitatea moștenitorului prevăzută de art. 787 în caz de evicțiune, nu 'și are aplicarea, fie în ceia ce privesce pe erede, fie pe vîndător, de cât în

Secțiunea V.—*Despre desființarea sau rescisiunea împărțelei.*

790 Impărțelile pot fi desființate pentru violență sau dol.

Pentru o simplă omisiune a unuia din obiectele succesiunii nu se strică împărțela; se face numai un supliment de împărțelă pentru obiectul omis. (Civ. 793, 796, 798 ur. 953, 955, ur. 960) (Civ. Fr. 887).

791. Orice act, sub orice titlu, în urmarea căruia a încetat indivisiunea între eredi, este supus la acțiunea de rescisiune din articolul precedent.

După împărțelă, sau după actul care 'i ține locul, acțiunea de rescisiune nu mai este admisă în contra transacțiunii făcute asupra dificultăților reală, ce presintă primul act, chiar când nu ar fi fost proces început asupra obiectului transacțiunii. (Civ. 1704, 1705, ur. 1711, ur.) (Civ. Fr. 888).

792 Acela în contra căruia s'a făcut cererea de

cazul când coeredele său cum-părătorul, a pierdut definitiv obiectul evins. Cas. I. 266/83.

2) Din eroare se dice aci *creanță* în loc de *garanție* cum e mai sus.

rescisiune, p^ote popri desființarea împărțelei, dând reclamantului suplimentul din partea sa ereditară în numerar, sa^u în natură. (Civ. 790, ur.) (Civ Fr..891).

793. Coerede de care a înstreinat porțiunea sa ereditară în tot sa^u în parte, nu p^ote intenta acțiunea de rescisiune pentru dol, sa^u violență, dac^ă înstrăinarea s'a făcut în urma descoperirii dolului sa^u încetării violenței. (Civ. 959, 1167, 1190) (Civ. Fr. 892).

Secțiunea VI.—*Despre împărțela făcută de tată, de mamă, sa^u de alți ascendenți între descendenții lor.*

794. Tatăl, mama și ceilalți ascendenți pot face împărțela bunurilor lor, între fii și ceilalți descendenți. (Civ. 795, ur.) (Civ. Fr. 1075).

795. Acastă împărțelă se p^ote face prin acte între vii sa^u prin testament, cu formele, condițiunile și regulile prescise pentru do-

națiunii între vii și pentru testamente.

Împărțela făcută prin act între vii nu p^ote avea de obiect de cât bunurile prezente. (Civ. 800, ur. 813, ur. 821, 857, ur. 965) (Civ. Fr. 1076).

796. Dac^ă t^ote bunurile, ce ascendentele a lăsat la m^ortea sa, nu a^u fost coprinse în împărțelă bunurile necoprinse se vor împărți conform cu legea. (Civ. 790) (Civ. Fr. 1077).

797. Este nulă împărțela în care nu s'a^u coprins toți copiii în viață la deschiderea moștenirii, și descendenții fiilor premuriți.

Acțiunea de nulitate se p^ote exercita de toți eredi fără distincțiune. (Civ. 755, 934, 935) (Civ. Fr. 1078) ¹⁾.

798. Împărțela făcută de ascendente se p^ote ataca, când ar resulta dintr'însa, sa^u dintr'alte acte, că prin dispozițiunea făcută de ascendente, vreunul din acei între cari s'a^u împărțit bunurile s'ar gasi vătămât în partea le-

1) Este izbit de o nulitate absolută partajul prevăd^ut de art. 797, în care s'a omis un copil, împărțela rămânind nulă pentru

toți și anulând t^ote dispozițiunile speciale, cuprinse în testamentul anulat din cauza acestei omisiuni. Cas. I. 236/70.

gitimă. (Civ. 790, ur. 792, 799, 841, ur. 846, 1175) (Civ. Fr. 1079).

799. Copilul care, pentru cauza arătată la articolele precedent ¹⁾, atacă împărțela făcută de ascendenți, este dator a plăti înainte cheltuelile estimațiunei. Dacă reclamațiunea nu este fundată cheltuelile estimațiunei și ale judecătoarei vor fi în sarcina sa. (Civ. 796, ur.—Pr. 143, 144) (Civ. Fr. 1080).

TITLUL II

Despre donațiuni între vii și despre testamente.

800. Nimeni nu va pu-

1) Din eroare se dice «*articolele*» în loc de «*articolul*» cum e și în textul francez.

2) a) Un act, prin care o mamă transmite ficelor sale, născute din prima căsătorie, nuda proprietate a unor imobile, e valabil chiar când e făcut printr'un înscris sub semnătură privată, fără a fi nevoie să fie în vestit cu formele cerute pentru facerea donațiunilor. Cas. I 34|87.

b) Art. 800 nu e limitativ; el arată că cine-va, nu poate dispune cu titlu gratuit de cât conform art. 801 și 802, iar nu și prin donațiuni, *mortis-causa*. Cas. I 371|92.

c) Nulitățile fiind de drept strict, judecătorul nu le poate crea de la sine, acolo unde le-

tea dispune de avutul său, cu titlu gratuit, de cât cu formele prescrise de legi, pentru donațiuni între vii sau prin testament. (Civ. 644, 801, ur. 812, 813, ur. 856, ur. 1138-1142, 1642) (Civ. Fr. 893) ²⁾.

801. Donațiunea este un act de liberalitate, prin care donatoarele dă irrevocabil un lucru donatorului care îl primesc. (Civ. 813, ur. 829, ur. 937) (Civ. Fr. 894) ³⁾.

802. Testamentul este un act revocabil prin care testatoarele dispune, pentru timpul încetării sale din viață, de tot său de parte din avutul său. (Civ. 856

giuitorul nu le-a prescris în mod expres. Cas. Sec. Un. 4|79.

d) Clauzele ilicite, cuprinse într'un testament nu pot avea de efect anularea lui. Un testament nu poate fi atins de nulitate, prin faptul că s'a prevedut în corpul său o clauză neadmisă de lege. Cas. I 173|84.

3) a) Donatorul nu mai poate renunța la o donațiune deja primită, donațiunile între vii fiind prin natura lor irrevocabile. Cas. I 185|88.

b) Este valabilă donațiunea făcută sub forma unui contract oneros Cas. I 60|83.

c) Când instanța de fond constată că într'un contract de donațiune oosimțimintul care este de esența orî cărui contract, a

ur.) (Civ. Fr. 895) ¹⁾.

803. Substituțiunile sau fidei-comisele sunt prohibite; ori-ce dispozițiune prin care donatarul, eredele instituit sau legatarul va fi însărcinat de a

fost smuls prin dol sau mijloace frauduloase pōte declara actul ca neexistent. Cas. 48|91.

1) a) Cānd un testator, ar institui expres un legatar aparent, pentru a putea cu modul acesta sǎ treacǎ averea sa unei terțe persoane, ce nu este arǎtatǎ în testament, persoanele interesate au facultatea și dreptul de a proba tribunalelor, cǎ legatarul în cestiune este o persoanǎ interpusǎ. cerēnd nulitatea unui asemenea legat. Cas. 146|89.

b) Proba testimonialǎ, pentru dovedirea captatiunei sau a violenței exercitate asupra testatorului, conform art. 959, nu pōte fi primitǎ, cānd instanța de fond constată cǎ de la data confecționării testamentului și pānǎ la mōrtea testatorului, trecuse mai mult timp, fǎrǎ ca acesta sǎ se fi plāns cǎ ar fi fost captat sau violentat. Cas. I 201|88.

c) Nu se mai poate invoca ca motiv de casare, cǎ un testament a fost denaturat, atunci cīnd judecǎtorii fondului au constatat cǎ acel act intrunesc toate condițiunile legale ale unui testament. Cas. I 156|92.

d) Judecǎtorii fondului sunt sverani apreciatori ai cestiunilor de fapt, de voință și intențiune ce a condus pe testator la faceerea testamentului. Cas. I 184|92.

2) a) Substituțiunile fidei-comisare fiind oprite dupǎ legea civilǎ, urmēzǎ cǎ e nul testamen-

conserva și a remite la o a treia persoanǎ, va fi nulǎ chiar în privirea donatarului, a eredelui numit, sau a legatarului. (Civ. 925) (Civ. Fr. 896) ²⁾.

804. Este permisǎ dis-

tul care conține în el două liberalități, două donații, două legate, care sǎ vinǎ succesiv la două persoane, sub condiție ca murind una, averea sǎ treacǎ la o altǎ persoanǎ determinatǎ de testator, aceste dispozițiuni fiind niște adevǎrate substituțiuni fidei-comisare. Cas. I 173|84; 7|87; 404|93.

b) Substituțiunile fidei-comisare, admise de Codul Caragea, sunt cu desǎvārsire oprite de legea civilǎ actualǎ. Cas. I 320|79.

c) Ast-rei, este nul testamentul, ca fiind considerat substituție fidei-comisarie, cānd testatorul lasǎ nuda proprietate unor persoane, cu obligațiunea de a împārți venitul cu o terțǎ persoanǎ și sub condițiunea de a lǎsa, dupǎ mōrtea lor, copiilor lor, acea proprietate. Cas. I 404|93.

d) Judecǎtorii fondului, în urma examinǎrii și interpretǎrii unor dispozițiuni testamentare, au facultatea sǎ hotǎrǎscǎ cǎ intenția testatorului n'a fost de a face o substituție fidei-comisarǎ. Cas. I 155|88.

e) Cānd într'un testament sunt simple recomandatiuni de a da cui-va ceva, legatarul nu este ținut de a se conforma lor. Cas. I 172|88.

f) Nu constituie o substituție fidei-comisarǎ, legatul unei averi lǎsate ca zestre unei școle. Cas. I 334|81.

g) Constituie o substituție fidei-

pozițiunea, prin care o a treia persoană ar fi chemată a lua darul, ereditatea, sau legatul, în cazul când donatarul, eredele numit, sau legatarul nu ar primi, sau nu ar putea primi, (Civ. 803, 805, 924, ur.) (Civ. Fr. 898).

805. Este permisă asemenea dispozițiunea între vii sau testamentară, prin care usufructul se dă la o persoană și proprietatea nudă la alta. (Civ. 517, ur. 804) (Civ. Fr. 899) ¹⁾.

CAPITOLUL II

Despre capacitatea de a dispune sau de a primi prin donațiune între vii sau prin testament

806. Minorele mai mic de 16 ani nu poate dispune

nică într'un fel, afară de excepțiunile regulate la capitolul VII al acestui titlu. (Civ. 807, 636, ur. 1231) (Civ. Fr. 903).

807. Minorele de 16 ani poate dispune prin testament și numai pentru jumătate din bunurile de cari după lege poate dispune majorele. (Civ. 430, 806, 809, 841) (Civ. Fr. 904).

808. Este capabil de a primi donațiune între vii oricine este conceput în momentul donațiunei.

Este capabil de a primi prin testament oricine este conceput la epoca morții testatorului. (Civ. 120, 286, ur. 654, 705, ur. 814, 925, 927) (Civ. Fr. 906) ²⁾.

comisară, legatul făcut sub condiția unei perpetue inalienabilități și obligațiunea de a-l conserva și transmite altuia. Cas. 143|82.

b) Substituțiunile fidei-comisare, prevăzute la art. 803 fiind de ordine publică nu pot fi ratificate prin invoială, recunoscere sau executare. Cas. I 404|93. *Contra.* Cas. I 54|88.

i) Nu anulează testamentul faptul că în el se copriind mai multe condițiuni ilicite, pe lângă alte legatură făcute de defunct, asemenea condițiuni considerându-se ca nescrise. Cas. I 125|84, 173|84.

1) Nu poate fi vorba de un legat

în sensul art. 805, când din testament rezultă că același lucru este lăsat la două legatari, cu îndatorirea pentru unul de a-l păstra până la moarte și a-l remite în urmă altei persoane, o dispoziție în sensul acesta fiind o adevărată substituție fidei-comisară, prevăzută și oprită în mod absolut de art. 803. Cas. I 7|87; 156|88.

2) a) Persoanele morale, recunoscute în mod legal ca atare, și având autorizația cerută de art. 811, Cod. civ., pot primi orice legatură, căci și aceste, ca și celelalte persoane fizice, sunt susceptibile și capabile de a avea inte-

809. Minorele de 16 ani nu p^ote prin testament dispune în fav^orea tutorelui s^uu.

Minorele, ajuns la majoritate, nu p^ote dispune nici prin donaȚiune între vii, nici prin testament în fav^orea fostului s^uu tutore, dac^ă socotelele definitive ale tutelei n[’]au fost prealabil date și primite.

Sunt exceptați în amîndouă casurile de mai sus ascendenții minorilor, cari sunt, sau au fost tutori ai lor. (Civ. 419, 807) (Civ. Fr. 907).

810. Doctorii în medicină, sau în chirurgie, oficerii de s^ănătate și spîterii cari au tratat pe o pers^onă în b^ola de care m^ore, nu pot profita de dispoziȚiunile între vii sau testamentare, ce d^{en}șii au făcut în fav^ore-le în cursul acestei b^ole.

Sunt exceptate: 1. dispoziȚiunile remuneratorii făcute cu titlu particular; se va ține însă în s^emă de starea dispun^otorului și de serviciile făcute;

2. dispoziȚiunile universale, în cas de rudenie p^ănă la al patrulea grad inclusiv, afară numai dac^ă mortul va avea eredi în linie dr^optă, și dac^ă acela în profitul căruia s[’]a făcut dispoziȚiunea, nu este el chiar erede în linie dr^optă.

Acel^eși reguli sunt aplicabile în privinȚa preoȚilor. (Civ. 660, ur. 812, 887, 888, 894, 899) (Civ. Fr. 909).

811. DispoziȚiunile între vii sau prin testament, făcute în fav^orea ospiciilor, s^{er}acilor dintr^{’o} comună, sau stabilimentelor de utilitate publică, nu pot avea efect de c^ăt de sunt autorisate prin ordonanȚe domnesci, în urma avisu-

rese, drepturi și obligaȚiuni. Cas. I 193/80.

b) De și căutarea paternității este oprită, totuși calitatea de copil natural nu constituie un motiv de incapacitate de a primi de la tatăl s^uu, diferite liberalități prin testament sau acte între vii, copilul natural fiind lăsat în aceeași stare de drept comun ca orîce alt copil strein. Cas. I 191/92.

c) Unei pers^one certe și existente i se p^ote face în mod legal și valabil o donaȚiune, în scopul întemeerii unei instituȚiuni. Cas. I 302/81.

d) Este valabilă dispoziȚiunea prin care pers^ona care testeză, institue pe cine-va ca legatar universal cu sarcina de a clădi din întreaga avere un institut de educaȚiune. Cas. I 74/92.

lui Consiliului de Stat. (Civ. 817, 818) (Civ. Fr. 910) ¹⁾.

812. Dispozițiunile în favoarea unui incapabil sunt nule, fie ele deghizate sub forma unui contract oneros, fie făcute în numele unor persoane interpuse.

Sunt reputeate ca persoane interpuse tatăl și mama, copiii și descendenții și soțul persoanei inca-

pabile. (Civ. 940, 941, 1202) (Civ. Fr. 911) ²⁾.

CAPITOLUL III

Despre donațiunile între vii.

Secțiunea I. — *Despre forma și efectele donațiunilor între vii.*

813. Tote donațiunile se fac prin act autentic (Civ. 800, ur. 1167, 1168) L. autentic.) (Civ. Fr. 931) ³⁾.

1) a) Art. 811 vorbește că asemenea dispoziții testamentare nu și pot avea efect de cât în urma avizului Consiliului de Stat. Ori, astăzi ne mai existând Consiliul de Stat, care a fost desființat prin legea de la 1865, și nedându-se altor autorități această atribuție, urmează că a încetat și îndeplinirea formalităților cuprinse în art. 811. Cas. I 14|90; 56|90.

b) Personalitatea juridică a monastirilor fiind desființată prin legea de la 1863, care le-a secularizat averile, ele nu mai pot avea ați capacitatea de a primi legatură. Cas. I 380|78. *Contra*. Cas. I 54|71.

c) De asemenea nu se poate invoca personalitatea morală a unei Monastiri din Dobrogea, cind nu se poate stabili că a fost considerată ca persoană morală înainte de anexarea ei cu România. Cas. I 31|92.

d) Ori-ce instituție străină, spre a putea primi liberalități testamentare, trebuie să fie recunoscută ca persoană morală de autoritatea competentă din România. Cas. I 193|80; 309|92.

2) a) De și căutarea paternității este oprită, totuși calitatea de copil natural nu constituie o incapacitate de a putea primi de la tatăl său liberalități prin acte între vii, dînsul fiind lăsat în aceeași stare de drept comun, față de tată, ca ori ce alt copil străin; un asemenea legat este deci valabil. Cas. I 191|92.

b) Se poate proba prin interogator, martori, prezumțiuni și jurămînt, faptul instituirii unui legatar aparent pentru a transmite averea altuia ce nu este arătat în testament, cerîndu-se nulitatea legatului ca făcut unei persoane, în favoarea unei persoane necerte. Cas. I 146|89.

c) Sunt valabile, după art. 812, donațiunile deghizate făcute sub forma unui contract cu titlu oneros. Cas. I 371|92.

d) Este valabilă dispozițiunea testamentară prin care o persoană capabilă este investită ca legatar universal, cu îndatorirea ca să fondeze din întreaga avere, o instituțiune școlară. Cas. I 74|92.

3) a) Donațiunea fiind un *contract solemn*, existența sa este condiționată de îndeplinirea forma-

814. Donațiunea nu obligă pe donator și nu va produce nici un efect, de cât din ziua în care va fi fost acceptată.

Acceptațiunea p^ote fi făcută sau în act, sau printr'un act autentic posterior, mai înainte însă de m^ortea celui ce dăruiesce; în acest din urmă cas. donațiunea n'are efect de cât din ziua în care se va fi comunicat donatorului actul de acceptațiune. (Civ. 801, 827, 1171) (Civ. Fr. 932) ¹⁾.

815. Donațiunile făcute unor minori neemancipați, sau unui interdis, se acceptă de tutore, sau de părinte.

Minorele emancipat p^ote accepta cu asistența curat^orelui.

Mama, cu t^ote că tatăl ar fi în viață și cei-l'alți

ascendenți, cu t^ote că genitorii ar fi în viață, vor putea asemenea să accepte donațiunea făcută minorului emancipat sau neemancipat și interdisului, de și ei n'ar avea calitatea de tutori. (Civ. 407, 454, 820, 952, 1157, 1166) (Civ. Fr. 935).

816. Surdo-mutul ce nu scie să scrie, nu p^ote accepta o donațiune, de cât cu asistarea unui curatore special, numit de autoritatea judiciară, după regulile stabilite pentru minori. (Civ. 426, 814 ur. 866) (Civ. Fr. 936).

817. Donațiunile făcute pers^onelor morale, nu pot fi acceptate de cât prin ordonanță domn^oască, dată în urma av^osului consiliului de Stat. (Civ. 811, 818, ur.) (Civ. Fr. 937) ²⁾.

lităților exteriore cerute de lege. Cas. I. 342|92.

b) Totuși, donațiunile făcute sub forma contractelor cu titlu oneros, sunt valabile chiar fără îndeplinirea acestor formalități. Cas. I 371|92.

c) Donațiunea fiind făcută printr'un mandat, acest mandat trebuie să fie autenticat. Cas. I 265|88.

d) Autentificarea contractelor de donațiune nu este supusă formelor cerute de art. 861 și 862 fiind suficiente acele prevădute de art. 1171 Cod. civ. Cas. I 91|87.

1) a) Conform art. 814 din actualul Cod civil și sub legea Caragea, validitatea donațiunilor era supusă în mod absolut faptului acceptațiunei din partea donatarului. Cas. I 193|80.

b) Această acceptațiune este valabilă făcută prin portărei, cu luarea unei adeverințe semnată de donator. Cas. I 198|82.

c) Când acceptațiunea să face prin mandat, acesta trebuie se fie autentic. Cas. I 396|89.

2) a) Consiliul de Stat, fiind desființat, avizul prevădut de art.

818. Când se dăruiesc bunuri ce pot fi ipotecate, transcripțiunea actului ce conține donațiunea și acceptațiunea, ca și notificațiunea acceptațiunei făcută prin act separat, se va face la tribunalul districtului unde sunt situate bunurile. (Civ. 814, 819, 934, 1750, 1801, 1803.—Pr. 721, 722) (Civ. Fr. 939) ¹⁾.

819. Lipsa transcripțiunei p^ote să fie invocată de orⁱ-ce persoane a^u interes la ac^{es}ta; se e^{sc}eptă însă persoanele obligate a stăruⁱ să se facă transcripțiunea sa^u reprezentanții lor, asemenea și donatoarele. (Civ. 814, 818) (Civ. Fr. 941) ²⁾.

820. Minorii, interdișiⁱ, femeile măritate, în lipsă de acceptațiunea sa^u de transcripțiunea donațiunei, nu pot cere obiectele dăruite; a^u, însă, de se cuvine, recurs în contra

tutorilor sa^u bărbaților. (Civ. 415, 454, 1242, 1285, ur.) (Civ. Fr. 942).

821. Donațiunea între vii, pentru bunurile viitoare, este revocabilă. (Civ. 5, 801, 826, 795, 965, 1167) (Civ. Fr. 943).

822. Este nulă orⁱ-ce donațiune făcută cu condițiuni, a căror îndeplinire atirⁿă numai de voința donatorului. (Civ. 5, 823, 826, 1010, 1167) (Civ. Fr. 944).

823. Este de asemenea nulă, dacă s'a făcut sub condițiunea de a se satisface datorii sa^u sarcini cari nu exista^u la epoca donațiunei, sa^u cari nu erau ar^{et}ate în actul de donațiune. (Civ. 5, 826, 934) (Civ. Fr. 945).

824. Când donatoarele și-a rezervat dreptul de a dispune de un obiect c^oprins în donațiune, sa^u de o sumă determinată din bu-

817. nu mai p^ote fi cerut. Cas. I 56|90.

b) Pentru ca o comunitate sa^u o asociație de mai multe persoane să p^otă primi legaturⁱ. trebuie să ne recunoscută ca *pers^onă morală* printr'un act legislativ. — Cas. I 144|81; 309|92.

1) Donațiunea fiind un *contract solemn*, numai atunci ea este valabilă, când este făcută cu t^ote

formalitățile prevădute de lege Or, când un contract de donațiune nu este nici autentificat, nici transcris în registrele de transcripțiuni nu va putea produce nici un efect. Cas. II 34|83.

2) Lipsa de transcripție prevădută de art. 819 nu p^ote fi invocată de donator, nici de erede^ele sa^u. Cas. I 198|82,

nurile dăruite, dacă móre fără să fi dispus de dênsele, un asemenea obiect sau asemenea sumă rămâne ereditilor donatorelui. (Civ. 823, 826) (Civ. Fr. 946).

825. Donatorele pôte stipula întórcerea bunurilor dăruite, atât în cazul când donatarul ar muri înaintea lui, cât și în cazul când donatarul și descendenții săi ar muri înaintea sa.

Aceste stipulațiuni însă nu se pot face de cât în favórea donatorului. (Civ. 316, 803) (Civ. Fr. 951).

826. Dispozițiunile art. 821, 822, 823, 824 și 825, nu se aplică la donațiunea din Capitolul VI și VII dintr'acest titlu. (Civ. 934, 936) (Civ. Fr. 947).

827. Orice act de donațiune de mobilă este valabil numai pentru obiectele trecute într'un act estimativ subsemnat de donator și donatar. (Civ. 772, 814, ur. 821, 934, 1167, 1168, 1909) (Civ. Fr. 948).

828. Donatorele nu este

responsabil de evicțiune către donatar, pentru lucrurile dăruite.

Donatorele este responsabil de evicțiune când el a promis expres garanție.

Este asemenea responsabil, când evicțiunea provine din faptul său, când este în chestiune o donațiune care impune sarcini donatarului; într'acest caz însă garanția este obligatorie numai până la suma sarcinilor. (Civ. 787, 1337) (Civ. Ital. 1047).

Secțiunea II — Despre cazurile în care donațiunile se pot revoca.

829. Donațiunea între vii se revocă pentru neîndeplinirea condițiilor cu care s'a făcut, pentru ingratitudine și pentru nascere de copii, în urma donațiunei. (Civ. 801, 835, 937, 1020, 1021) (Civ. Fr. 953) ¹⁾.

830. Când donațiunea este revocată pentru neîndeplinirea condițiilor, bunurile reintră în mâna donatorului, libere de ori-

¹⁾ Anularea unei donațiuni între vii, din cauza neîndeplinirii condițiilor, nu se pôte cere de cât

atunci când partea are un interes și există un prejudiciu. — Cas I 275/85.

ce sarcină și ipotecă. (Civ. 829, 832, 929, 952) (Civ. Fr. 954).

831. Donațiunea între vii se revocă pentru ingratitude, în casurile următoare :

1. Dacă donatarul a atentat la viața donatoarelui;

2. Dacă este culpabil în privința-i de delict, crimiă sau injurii grave;

3. Dacă fără cuvânt îi refuză alimente. (Civ. 280, 832, ur. 930, 931) (Civ. Fr. 955).

832. Revocarea pentru neîndeplinirea condițiilor și pentru ingratitude, nu se face de drept nici odată. (Civ. 407, 815, 833, ur. 1020, 1021, 1366, 1890) (Civ. Fr. 956).

833. Cererea de revocare pentru ingratitude, trebuie făcută în termen de un an din ziua faptului sau din ziua când donatoarele a cunoscut faptul.

Acțiunea de revocare nu se poate intenta în contra erediilor donatarului, nici de eredi donatorului în contra donatarului, afară

numai dacă în acest caz acțiunea s'a intentat de donatore, sau donatoarele a murit în anul în care se putea intenta acțiunea. (Civ. 834, 931) (Civ. Fr. 957) ¹⁾.

834. Revocarea pentru ingratitude nu poate infirma nici înstreinările făcute de donatar, nici ipotecile sau alte sarcini reale cu cari el ar fi putut greva obiectul dăruit; este neapărat însă ca acestea să se fi făcut înainte înscricțiunii extractului cererii de revocațiune, pe marginea transcripțiunii prescrisă prin art. 818.

În cas de revocațiune, donatarul se condamnă a întorcel valorea obiectelor înstreinate, după estimatiunea ce li s'ar face în timpul cererii, se condamnă asemenea a întorcel veniturile din ziua cererii. (Civ. 485, ur. 1770) (Civ. Fr. 958).

835. Donațiunile, făcute în favoarea maritagiului, nu sunt revocabile pentru ingratitude. (Civ. 280, 936, ur.) (Civ. Fr. 959).

1) Donatorul are facultatea de a determina singur epoca la care voesce să facă revocarea, morțea

donatarului neputându-i închide acest drept. Cas. I 299/91.

836. Orî-ce donațiunii prin acte între vii, făcute de persóne ce n'au copii sau descendenți existenți în timpul facerei lor, orî care ar fi valórea acestor donațiuni, și sub orî-ce titlu s'ar fi făcut, fie chiar donațiunea mutuală sau remuneratorie, fie în fine donațiune în favórea măritagiului făcută soților de orî-care altă persónă, afară de ascendenții lor, sunt revocate de drept, dacă donatorele, în urma donațiunei, dobândește un copil legitim, un postum, sau chiar când a legitimat pe un copil natural prin măritagiū subsequent. (Civ. 304, 306, 837, ur. 937) (Civ. Fr. 960).

837. Revocațiunea se face, și când copilul donatorului, sau al donatricei, ar fi fost conceput în timpul donațiunei. (Civ. 836) (Civ. Fr. 961).

838. Donațiunea rămâne revocată chiar când donatarul ar fi intrat în posesiunea lucrurilor dăruite și ar fi fost lăsat în posesiunea acelor lucruri după nascerea fiului donatorului; donatarul pose-

sore nu va fi obligat a restitui fructele de orî-ce natură luate de el, de cât din ziua în care i se va fi notificat nascerea fiului, sau legitimațiunea sa, prin căsătorie subsequentă. (Civ. 485, ur. 836) (Civ. Fr. 962).

839. Orî-ce clause sau convențiuni, prin cari donatorele ar renunța la revocarea donațiunei pentru nascere de fiu, este nulă și fără nici un efect. (Civ. 5, 968) (Civ. Fr. 965).

840. Prescripțiunea acțiunei de revocațiune se împlinesce după 30 ani de la nascerea fiului. (Civ. 1863, ur. 1875, ur. 1890, 1894, 1895) (Civ. Fr. 966).

CAPITOLUL IV

Despre partea disponibilă a bunurilor și despre reducțiune.

Secțiunea I.—*Despre partea disponibilă a bunurilor*

841. Liberalitățile, fie făcute prin acte între vii, fie făcute prin testament, nu pot trece peste jumătatea bunurilor dispunătorului, dacă la mórte'î lasă un copil legitim; peste o a treia parte, dacă lasă două copii; peste a patra

parte dacă lasă trei sau mai mulți. (Civ. 306, 315, 770, 842, ur. 847, ur. 939) (Civ. Fr. 913) ¹⁾.

842. Sunt coprinși în articolele precedente sub nume de copii, descendenții de ori-ce grad. (Civ. 664, 665) (Civ. Fr. 914).

843. Liberalitățile prin acte între vii, sau prin testament, nu pot trece peste jumătatea bunurilor dacă, în lipsă de copii defunctul lasă tată și mamă, sau numai pe unul dintr'ênșii. (Civ. 661, ur. 670, ur. 673,

675) (Civ. Fr. 915 ²⁾).

844. Dacă dispozițiunea prin acte între vii sau prin testament, constituie un usufruct sau o rendită viageră a căreia valoare trece peste cantitatea disponibilă, erediilor rezervatari ³⁾ au facultatea de a executa aceste dispozițiuni, sau de a abandona proprietatea cantității disponibile. (Civ. 550, ur. 841, ur. 939, 1639, 1641) (Civ. Fr. 917) ⁴⁾.

845. Valoarea bunurilor înstreinate unui succesibil în linie dreaptă, cu sarcina

1) a) Copii n'au dreptul la rezervă de cît în calitatea lor de moștenitori. Donațiunea fiind făcută unui erede rezervatar, trebuie a se distinge dacă ea e făcută, cu sau fără dispensă fie raport. Erededele care renunță la succesiune nu pôte cumula *cotitatea disponibilă* cu partea sa de rezervă, în cațul când donațiunea nu s'a făcut cu dispensă de raport. Cas. I 136|91.

b) Judecătorii fondului, cari hotărăsc recunoscerea unui legat, omițând a se pronunța asupra cererii de a'l reduce din cotitatea disponibilă ce ar face-o eredele rezervatar, ar comite o *omisiune esențială*. Cas. I 46|92.

2) Când defunctul lasă în urma sa numai mamă și surori, atunci cotitatea sa disponibilă se ridică la jumătatea averii sale succesoriale. Cas. I 403|83. *Contra*. Cas I 120|93.

3) *Erediil rezervatari* sunt mos-

cenitorii cu drept la *rezervă*, adică la partea de avere rămasă după ce s'a scos *partea sa disponibilă*, de care pôte dispune defunctul, în timpul vieței, după cum va crede de cuviință.

4) a) Instanța de fond, violază și interpretează greșit art. 844, cînd statuează că rezervatarul, pe care testatorul l'a recompensat în usufruct de aceea ce l'a luat din proprietate, are *dreptul de obținere* între legat și rezervă. Cas. I 166|87.

b) E o cestiune de fapt, lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond, înprejurarea de a se sci dacă eredele rezervatar prin faptul că a luat uzufructul întregii averi, a avut sau nu intențiunea de a opta pentru legatul de uzufruct ce i s'a lăsat prin testament, renunțând ast-fel la dreptul acordat de lege asupra rezervei, Cas. I 426|91.

unei rendite viagere sau cu rezervă de uzufruct, va fi socotită în porțiunea disponibilă și escedentele, de este, se va trece în masa succesiunii. Imputațiunea și reportul nu pot fi cerute de succesibilul în linie dreaptă care a consintit la acesse întreprinderi. (Civ. 751, ur.) (Civ. Fr. 918).

846. Cantitatea disponibilă poate fi dată în tot sau în parte, prin acte între vii sau prin testament, copiilor sau altor succesibili ai donatorului fără ca donatarul sau legatarul, ce vine la succesiune, să fie supus la report, dacă în dispozițiune se dice expres, că ceea ce s'a dat este peste partea sa.

Declarațiunea că darul

sau legatul este peste partea succesibilului, se poate face sau în actul ce conține dispozițiunea, sau în urmă cu formele dispozițiilor între vii, sau testamentare. (Civ. 751, ur. 753 813, ur. 841, ur. 858, ur.) (Civ. Fr. 919) ¹⁾.

Secțiunea II.—*Despre reducțiunea donațiilor și a legatelor.*

847. Liberalitățile prin act sau între vii sau prin testament, când vor trece peste partea disponibilă, vor fi reduse la această parte. (Civ. 651, ur. 841, ur. 848, ur. 939) (Civ. Fr. 920) ²⁾.

848. Reducțiunea liberalităților între vii nu va putea fi cerută de cât numai de eređii rezervatară, de eređii acestora, sau de

1) a) Judecătorii fondului sunt suverani apreciatori asupra faptului, dacă într'o dispozițiune testamentară, există sau nu dispensă de raport. Cas. I 136|91.

b) Nu se violază dispozițiunile art. 846 când defunctul instituind pe unul din copii săi ca legatar universal al întregii sale averi, lasă celor alți câte un legat particular, cotitatea disponibilă rămânând ast-fel în beneficiul legatarului universal. Cas. I 143|82.

2) a) Instanța de fond apreciază în mod suveran dacă eređele re-

zervatar a renunțat sau nu la acțiunea în reducțiune. Cas. I 436|91.

b) Succesiunea fiind deschisă sub actuala lege civilă, donațiunea și legatul depășind cotitatea disponibilă, ele sunt supuse reducțiunii. Cas. I 127|93.

c) Instanța de fond violază și interpretază greșit legea, când hotărăște că rezervatarul, pe care testatorul l'a recompensat în uzufruct, ceia ce l'a luat din proprietate, n'ar avea dreptul de obține între legat și rezervă. Cas. I 166|87.

cei cari înfățișează drepturile lor. (Civ. 713, 781, 841, ur. 974) (Civ. Fr. 921).

849. Partea disponibilă se calculează cu chipul următor: pe lângă bunurile ce a lăsat donatoarele sau testatoarele în momentul morții sale, se adaugă prin calcul și bunurile de cari a dispus prin donațiuni între vii, după starea lor din momentul donațiunii și după valoarea ce au avut în momentul morții donatorului. Din această masă de bunuri, scădându-se datoriile, pe ceea ce va rămâne se calculează partea disponibilă, după numărul și calitatea erediilor. (Civ. 766, ur. 772, 848) (Civ. Fr. 922).

850. Întâiu se vor reduce dispozițiunile testamentare; când bunuri cuprinse în aceste dispozițiuni nu vor mai fi, atunci numai se va face reducțiunea donațiilor.

Reducțiunea va începe de la cea din urmă donațiune, după săvârșirea aceștia se va trece îndată

la cea a doua după dânsa, și așa pe rând până la cea mai vechie donațiune. (Civ. 801) (Civ. Fr. 923).

851. Când donațiunea între vii supusă la reducțiune s'a făcut la unul din cei cu drept de moștenire, acesta va putea scădea partea cu care ar trebui să se reducă donațiunea, din partea ce i s'ar cuveni ca erede în bunurile nedisponibile, dacă aceste bunuri sunt de aceeași natură cu cele dăruite. (Civ. 752, 765, 770, 846, 850) (Civ. Fr. 924).

852. Se vor reduce cu analogie atât legatele universale cât și cele particulare fără distincțiune. (Civ. 853, 888, 893, ur. 902, 909) (Civ. Fr. 926)¹⁾.

853. Când testatoarele va declara ca un legat să fie plătit preferindu-se cele-alte, acest legat nu va fi supus la reducțiune, de cât dupe ce valoarea celor alte legate nu va implini reserva legală. (Civ. 852, 893) (Civ. Fr. 927).

854. Donatarul va res-

1) Acest articol nu poate avea nici o înfrîngere asupra dreptului de rezervă. El determină numai modul cum trebuie regulate ra-

porturile dintre legatarul universal și legatarul particular, în cazul reducerii legatelor. Cas. I 426/91.

titui fructele porțiunii ce trece peste partea disponibilă, din momentul morții donatorului. (Civ. 485, ur. 651, 762, 890) (Civ. Fr. 928).

855. Donatarul este obligat, dacă a alienat bunurile dăruite, să facă în urmă reportul escedentului peste porțiunea disponibilă, după valoarea lucrurilor din timpul morții disponentului. (Civ. 365, 850, 1890, 1895) (Civ. Fr. 930).

CAPITOLUL V

Despre dispozițiunile testamentare

Secțiunea I.— *Regulă generale pentru forma testamentului.*

856. Orice persoană este capabilă de a face testament, dacă nu este poprită de lege. (Civ. 802, 857, ur.

887) (Civ. Fr. 967) ¹⁾.

857. Duoă sau mai multe persoane nu pot testa prin același act, una în favoarea celei-alte, sau în favoarea unei a treia persoane. (Civ. 795, 802, 886, 938) (Civ. Fr. 968).

858. Un testament poate fi sau olograf, sau făcut prin act autentic, sau în formă mistică. (Civ. 859) (Civ. Fr. 969).

859. Testamentul olograf nu este valabil de cât când este scris în tot, datat și sub-semnat de mâna testatorului. (Civ. 858, 885, 886, 892, 1177, ur. 1182—Pr. 662, ur.) (Civ. Fr. 970) ²⁾.

860. Testamentul autentic este acela care s'a adeverit de judecătoria competente ³⁾ (Civ. 861-863,

adevărată a celui care testează. Cas. I 88|91.

3) Legea autentificării actelor din 1886, prin art. 17 și 31 modifică, în parte, regulile de autentificare a testamentelor prevăzute de art. 860 și următorii.

De asemenea prin art. 33 al acestei legi se specifică următoarele cu privire la forma testamentelor :

Lege pentru autentificarea actelor (1 Sept. 86), Capitolul IV, Dispozițiuni interpretative privitoare la forma unor testeamente, Art. 33: «Dispozițiunile prescrise în art. 859 și următoarele din Codul civil,

1) a) Nu pot dispune de averea lor, numai aceia pe cari legea 'i declară ca incapabili. Cas. I 394|82.

b) Interpretarea cesțiunilor de fapt, de voință și de intențiune, este lăsată la suverana apreciere a judecătorilor de fond. Cas. I. 119|88; 184|92.

2) a) Nu poate atinge validitatea unui testament olograf, omisiunea locului unde s'a făcut testamentul. Cas. I 201|88.

b) Instanțele de fond pot aprecia în mod suveran cesțiunea de fapt dacă subscrierea dintr'un testament este sau nu subscrierea

886) (Civ. Fr. 971) ¹⁾.

861. Judecătoria, înainte de a face adevărarea, va citi, din cuvînt în cuvînt, testamentul, în auzul și în fața testatorului; când testatoarele nu va putea veni înaintea judecătoriei

din cauză de bătă, atunci citirea testamentului, după cum s'a dis mai sus, se va face de judecătorul numit de tribunal, spre a se duce la domiciliul testatorului. (Civ. 87, 860, 862, ur. 886) ²⁾.

862. Îndeplinirea for-

în privința formei testamentelor, nu se ating în nimic prin prezenta lege. — Pentru curmarea însă a îndoelilor ce s'a uivit în practica judecătorească asupra unor din acele formalități, se dispun pentru viitor cele ce urmază:

1) Delegațiunea pentru a instrumenta la locuința testatorului se poate da prin simplă rezoluțiune a președintelui sau a judecătorului care 'i ține locul, pusă pe petițiunea prin care s'a cerut delegațiunea; — 2) Judecătorul delegat trebuie să constate în procesul-verbal cazul de bătă și să indice cu precisiune locuința unde a instrumentat; — 3) Formele autentificării se pot îndeplini de un singur judecător, fie la locuința testatorului, fie la tribunal. Și într'un cas și într'altul însă, el trebuie să fie asistat de greșier, care va contrasemna în act; — 4) Judecătorul va trebui neapărat să constate identitatea testatorului în procesul-verbal de autentificare; — 5) Regulile prescise la art. 13 din prezenta lege pentru constatarea identității se vor aplica și la testamente. — Tote cele ce preced se vor observa sub pedepsă de nulitate a procesului-verbal de autentificare.

1) a) Judecătorii fondului, constatînd în fapt că originalul unui testament se deține de una din părți, poate să admită ca probă

o copie după acel testament. Cas. I 440|91.

b) Recunoașterea făcută printr'un act de o parte, nu este îndestulătoare pentru a proba existența unui testament. Cas. Sect. Un. 427|90.

Procesul verbal încheiat în josul testamentului original ce se autentifică, fiind semnat de greșier, faptul că și acel rămas la Tribunal n'a fost semnat de acest funcționar, nu poate atrage nulitatea testamentului, întrucât autentificarea lui s'a făcut conform legii respective. Cas. I 383|93.

2) a) În legislația noastră neexistînd formule sacramentale, urmează că obligația prevăzută de art. 861, ca testamentul să fie citit din cuvînt în cuvînt, în auzul și în fața testatorului, se poate îndeplini și prin echivalență, când voința și intenția legiuitorului este îndeplinită. Cas. I 91|90.

b) Conform art. 1173, Cod. civ. constatările făcute prin acte autentice făcînd cea mai completă credință despre dispozițiunile ce ele constată, instanța de fond cu drept cuvînt respinge proba testimonială. Cas. I 370|86.

c) Un act autentic nu se poate combate de cât prin înscrierea în fals; proba testimonială nu poate doborî țaria unui act autentic. Cas. I 157|86. Cas. I 90|90.

d) Nulitățile fiind de drep strict,

malității citirei din articolul precedent, cât și declarațiunea testatorului că testamentul este al său, iscălit de el și făcut din libera sa voință, se va menționa, sub pedeapsă de nulitate a testamentului, atât în raportul ce va face judecătorul, când este numit, cât și în adevărarea tribunalului. (Civ. 860, 861,

863, 886) ¹⁾.

863. Testamentul trebuie să fie iscălit de testator; dacă el declară că nu știe, sau că nu poate iscăli, se va face mențiune despre declarațiunea testatorului și cauza ce l împiedică de a iscăli, atât în raportul judecătorului numit, cât și în adevărarea tribunalului. (Civ. 860-862,

un testament nu se poate anula pe simplul motiv că în procesul verbal de autentificare nu s'a trecut declarațiunea scriitorului actului că el a scris acel testament după cererea părții, art. 18 din legea de autentificare neprevăzând această formalitate sub pedeapsă de nulitate. Cas. I 342|93.

e) Delegarea unui judecător al Tribunalului de către președinte de a lua declarațiunea unei persoane care se află bolnavă și în imposibilitate de a veni la Tribunal și autentificarea acelei declarațiuni de Tribunal, este valabilă. Cas. I 91|90; Cas. I 347|91.

f) Art. 91 din legea de organizare judecătorească, nu cere asistența greșierului de cât pentru actele judecătorești emenate de la o Curte sau Tribunal, nu și la acele făcute de un judecător delegat; de alt-fel legiuitorul spune formal (art. 209 și 235, proc. civ.) când anume e necesară această asistență, așa că nulitățile fiind de drept strict, ele nu pot fi invocate acolo unde legiuitorul nu le-a prevădut. Cas. I 123|87; Cas. I 91|90. Cas. I 304|93.

1) a) Legea de și nu prescrie niciărei forme sau termenii sa-

cramentali, termenii legii putând fi înlocuiți cu termenii echivalenți, totuși această înlocuire trebuie să fie destul de clară și completă, nelăsându-se nimic afară din condițiunile cerute de lege în ceea ce privește valabilitatea unui act, cum ar fi de exemplu: îndeplinirea formalităților prevădute de art. 861 și 862. Cas. 60|92.

b) Este o cestiie de drept, supusă controlului Curței de Casație, cestiunea de a se ști dacă omisiunea vre-unui cuvînt, cu ocazia autentificării unui testament, atrage sau nu nulitatea acestui act. Cas. I 191|82.

c) Președintele nu poate delega pe un judecător de ocol cu autentificarea unui testament, acesta nefiind competent, iar încheierea președintelui, pentru delegarea acestui magistrat, este supusă recursului în Casație, fiind vorba de un exoes de putere. Cas. I. 198|91.

d) Cerințele art. 861 și 862, din Codul civil actual, nu sunt aplicabile testamentelor făcute sub legile vechi. Cas. I 123|81.

e) A se vedea și notele de la art. 861 Cod. civ.

886) (Civ. Fr. 973) 1).

864. Când testatoarele va voi să facă un testament mistic sau secret, trebuie neapărat să-l iscălească, sau că l'a scris el însuși, sau că a pus pe altul a-l scrie.

Hârtia în care s'a scris dispozițiunile testatorului, sau hârtia care servește de plic, de va fi, se va strânge și se va sigila.

Testatoarele va prezenta tribunalului competente testamentul strâns și pecetluit, precum s'a dis, sau îl va strânge și îl va pecetlui înaintea tribunalului.

Testatoarele va declara că dispozițiunile din acea hârtie este testamentul său, scris și iscălit de el însuși, sau scris de altul și iscălit de testatore.

Când testatoarele din cau-

să de bătă, va fi în neposibilitate fizică de a se prezenta înaintea tribunalului, atunci prezentarea testamentului, pecetluirea lui și declarațiunea susmenționată, se vor face înaintea judecătorului, numit de tribunal pentru acest sfârșit.

Tribunalul, sau judecătorul numit va face actul de subscripțiune pe hârtia în care s'a scris testamentul, sau pe hârtia care servește de plic.

Acest act se va subscrie atât de testatore cât și de tribunal sau de judecător.

Totă lucrarea de mai sus nu va putea fi întreruptă de nici o altă operațiune; când testatoarele, din o cauză posterioară subsemnării testamentului, va declara că nu poate sub-semna

1) a) Este valabil testamentul cînd în procesul verbal încheiat de judecătorul delegat este trecută declarația testatorului că actul este scris și scris de o altă persoană, în imposibilitatea testatorului de a semna. Cas. I 106/85.

b) Chiar atunci cînd în actul de autentificare nu se arată cauza pentru care testatorul nu a iscălit el însuși testamentul, acesta

este valabil întru cât din coprin-sul testamentului rezultă că el nu știe carte. Cas. I 129/85.

c) Constatarea făcută de tribunal în legalizarea dată cum că testatorul a declarat că: *stie carte* echivalează cu constatarea recunoșterii sale că testamentul este iscălit de el, atunci când testamentul posedă în adevăr o iscălitură, diferită chiar de cel alt copr al actului. Cas. I. 11/88.

subscripțiunea, această declarațiune se va trece în subscripțiune. (Civ. 858, 865-867, 886, 892) (Civ. Fr. 976) ¹⁾.

865. Acei cari nu știu, sau cari nu pot citi și scrie nu pot face testament în formă mistică, (Civ. 864, 886) (Civ. Fr. 978).

866. Când testatoarele nu pôte vorbi, dar scie a scrie atunci declarațiunea că testamentul este al său o va face înscris în capul actului de subscripțiune înaintea judecătorului nu-

mit, sau înaintea tribunalului.

Tribunalul său judecătorul numit va constata în actul de subscripțiune declarațiunea testatorului. (Civ. 816, 864, 867, 886) (Civ. Fr. 979).

867. În casurile când se numesce un judecător el va comunica procesul său verbal tribunalului, care va legalisa actul de subscripțiune sau testamentul. (Civ. 861, 862, 864, 866) ²⁾.

1) a) Lipsa iscăliturii testatorului unui testament mistic sau secret, de pe plicul pe care tribunalul încheiasă actul de subscripțiune, anulează testamentul. Lipsa acestei iscălituri nu poate fi înlocuită cu echipolentul că persoana care a testat a pus pe plic mai multe peceti cu inițialele sale, aceaste fiind o altă formalitate cerută de lege. Cas. I 304|87.

b) Testamentul mistic este valabil, ori-care ar fi spațiul de timp trecut de atunci de când el a fost scris și până când el a fost prezentat; principalul este ca lucrarea judecătorească să nu fie întreruptă după prezentarea testamentului și până când se termină actul de subscripțiune. Cas. I 48|87.

2) a) Art. 33 din legea pentru autentificarea actelor din 1886 a desființat dispozițiunile acestui

art. 867. A se vedea coprinsul art. 33 din această lege, în nota art 860 Cod. civ.

b) Din combinația acestui art. 867 cu art. 862, rezultă că atunci când consimțământul testatorului se ia la domiciliu de un judecător delegat, îndeplinirea formalităților prescrise de lege, trebuie constatate numai în adevărarea judecătorului, iar nu și în legalizarea Tribunalului. Cas. I 59|81.

c) Art. 33 din legea pentru autentificarea actelor a desființat dispozițiunea art. 867, prin care se impune judecătorului delegat îndatorirea de a comunica procesul său verbal Tribunalului, pentru ca acesta să-l autentifice în urmă. După dispozițiile legii pentru autentificarea actelor, judecătorul delegat are competența de a autentifica singur testamentul. Cas. I 196|91.

Secțiunea II.—*Despre regulile speciale asupra formelor câtor-va testamente.*

868. Testamentele militarilor și ale indivizilor întrebuințați în armată sunt în ori-ce țără valabile făcute în prezența unui cap de batalion sau de escadron, sau în prezența ori-cărui alt oficer superior, asistat de două martori, sau în prezența a două comisari de rebel, sau în prezența unui din comisari asistat de două martori. (Civ. 869, ur. 881, 884, 886) (Civ. Fr. 981).

869. Sunt asemenea, dacă testalarele este bolnav sau rănit, valabile făcute în prezența capului oficerului de sănătate, asistat de comandantele militar, însărcinat cu poliția ospiciului. (Civ. 868, 870, ur. 881, 884, 886) (Civ. Fr. 982).

870. Dispozițiunile articolelor precedente nu sunt admisibile de cât în privința acelor ce sunt în expedițiune militară, sau în cuartier, sau în garnisonă afară din teritoriul român, sau prizonieri la inimiți, fără ca cei ce sunt

în cuartier sau în garnisonă în întrul țerei să potă profita de această lalitudine, de nu se găsească în o cetate asediată, sau în alte locuri, ale căror părți să fie închise și comunicațiunile intrerupte din cauza rebelului. (Civ. 868, ur. 886) (Civ. Fr. 983).

871. Testamentul făcut în forma mai sus arătată este nul după șese luni de la întorcerea testatorului într'un loc unde are libertatea de a testa cu formele ordinare. (Civ. 868, ur. 872, ur.) (Civ. Fr. 984).

872. Testamentul făcut într'un loc care este scos din comunicațiune, din cauza ciumei sau altei bóle contagiöse, se poate face înaintea unui membru al consiliului municipal asistat de două martori. (Civ. 873, ur. 884, 886) (Civ. Fr. 985).

873. Testamentele menționate, în cele două articole precedente, sunt nule după trecere de șese luni de la deschiderea comunicațiilor cu locul unde se găsește testatorul, sau după șese luni de la trecerea sa într'un loc unde

comunicațiunile nu sunt intrerupte. (Civ. 871, 872) (Civ. Fr. 987).

874. Testamentele făcute pe Mare, în timp de voiagiù, sunt valabile :

Pe corăbiu și alte bastimente ale țerei, când sunt făcute în prezența oficerului comandant al bastimentului, sau în lipsă'i, în prezența celui ce 'l înlocuesce după ordinea serviciului, însă și unul și altul asistați de oficerul de administrațiune, sau de oficerul ce îndeplinesce funcțiunile acestuia.

Pe bastimentele de comerciù, când sunt făcute în prezența scribului bastimentului, sau în prezența celui ce 'l înlocuesce, însă și unul și altul asistați de căpitanul, sau de patronul, sau în lipsă-le, de acel ce 'i înlocuesce.

În toate cazurile funcționarii, în prezența cărora se fac aceste testamente, vor fi asistați de câte două martori. (Civ. 875-884, 886) (Civ. Fr. 988).

875. Pe bastimentele Statului, testamentul căpitanului, sau acela al oficerului însărcinat cu ad-

ministrațiunea, pe bastimentele de comerciù testamentul căpitanului, al patronului, sau al scribului, se pot face în prezența aceluia ce în ordinea serviciului, vin după dênșii, conformându-se pentru cele-alte formalități cu dispozițiunile articolului precedent. (Civ. 874, 876, ur. 886) (Civ. Fr. 989).

876. În toate cazurile testamentele menționate în cele două articole precedente se vor face fiecare în două exemplare originale. (Civ. Fr. 990).

877. Dacă bastimentul intră într'un port străin, unde se găsește un agent d'al țerei, funcționarii, în prezența cărora s'a făcut testamentul, sunt datorii să depue unul din exemplarele originale închis și pecetluit în mâinile acestui agent, care 'l va trimite Ministerului de Interne, spre a fi înaintat la grefa tribunalului domiciliului testatorului. (Civ. 87, 878, ur.) (Civ. Fr. 991).

878. După întorcerea bastimentului în țeră, fie în portul armamentului, fie în orî-ce alt port, cele

duoë exemplare originale ale testamentului închise și pecetluite sau esemplarul original rămas, dacă după articolul precedent cel-l'alt a fost depus în cursul voiagiului, vor fi date la biuroul comandantului de port, care le va trimite fără întârziere Ministerului de interne, ce va face depositul conform art. precedent. (Civ, 877, 879) (Civ. Fr. 992).

879. Se va înscrie pe marginea rolului bastimentului numele testatorului menționându-se despre remiterea originalelor testamentului în mâinile agentului, sau la biuroul comandantului de port. (Civ. 877, ur.) (Civ. Fr. 993).

880. Testamentul nu va fi reputat ca făcut pe Mare, de și s'ar fi făcut în cursul voiagiului, dacă în timpul în care s'a fost făcut, bastimentul s'ar fi apropiat de un tărâm străin, unde s'ar afla un agent al României. În acest cas testamentul nu este valabil de cât dacă s'a făcut după formele prescise din legea României, sau după acelea întrebuintate în țera

unde a fost făcut. (Civ. 858, ur. 885, 886) (Civ. Fr. 994).

881. Dispozițiunile de mai sus se aplică și la testamentele pasagerilor, cari nu fac parte din echipagiū. (Civ. 874, ur.) (Civ. Fr. 995).

882. Testamentul făcut pe Mare, cu formele articolului 874, nu este valabil, de cât dacă testatorele móre pe Mare, sau după trei luni de la întorcerea lui pe uscat, într'un loc unde ar fi putut să-l refacă cu formele ordinare. (Civ. 858, ur. 885, 886) (Civ. Fr. 996).

883. Testamentul făcut pe Mare nu va putea cuprinde nici o dispozițiune în favórea oficerilor bastimentului, dacă dênșii nu sunt rude cu testatorele. (Civ. 874, ur. 886) (Civ. Fr. 997).

884. Testamentele cuprinse în articolele precedente, ale prezentei secțiuni, vor fi subscrise de testatori și de oficerii publici, în prezența cărora s'aū făcut.

Dacă testatorele declară că nu scie, sau nu póte subscrie, se face mențiune

de declarațiunea sa, și de cauza ce l'a împeditat de a subscrie.

În casurile în cari se cere asistența de două martori, testamentul va fi scris cel puțin de unul dintr'inșii, și se va face mențiune de cauza ce a împeditat pe cel-l'alt de a subscrie. (Civ. 863, 868, ur. 874, 886) (Civ. Fr. 998).

885. Românul ce s'ar afla în țără streină va putea face testamentul său, său în formă olografă, său în formă autentică, întrebuintată în locul unde se face testamentul. (Civ. 880, 1171) (Civ. Fr. 999) ¹⁾.

886. Formalitățile la cari sunt supuse deosebitele testamente prin dispozițiunile prezentei secțiuni și acelea ale secțiunei

precedente se vor observa sub pedepsă de nulitate. (Civ. Fr. 1001) ²⁾.

Secțiunea III. — *Despre instituțiunea de moștenitori și despre legatură în genere.*

887. Se poate dispune prin testament de totă saă de o fracțiune din starea cui-va, saă de unul saă mai multe obiecte determinate. (Civ. 800, 856, 888, ur. 894, ur. 899, ur.) (Civ. Fr. 1002).

Secțiunea IV. — *Despre legatul universal.*

888. Legatul universal este dispozițiunea prin care testatorele lasă după mórte-î, la una saă mai multe persoane universalitatea bunurilor sale. (Civ. 889, ur.) (Civ. Fr. 1003) ³⁾.

1) a) Constatarea faptului dacă un testament făcut în țără streină intrunește saă nu formele exterioare cerute de legile acelei țări, este lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond. Cas. I 86/87.

b) Dispozițiunile art. 885 și 886 Cod. civ. nu se pot aplica testamentului făcut în străinătate de un izrailit' în cazul când el n'a dobândit naturalizarea. Cas. I 86/87.

c) Conform principiului internațional *locus regit actum*, pentru ca judecata să se poată pronunța

asupra validității saă nevalidității unui testament, trebuie să observe mai autēiū dacă formula exterioră este făcută conform legilor țerei unde s'a făcut testamentul. Cas. I 86/87.

2) Dispozițiunile art. 886 nu privesc și testamentele autentice, care sunt guvernate de formalitățile prevădute de art. 860, 861 și 862, Cod. civ. Cas. I 38/78.

3) a) Legatul prin care se lasă unei persoane întreaga avere, cu sarcina ca să fondeze din ea un institut cultural, este un legat

889. Când testatoarele are eredi rezervatari, legatarul universal va cere de la aceștia punerea în posesiune a bunurilor coprinse în testament. (Civ. 653, 841, ur. 890) (Civ. Fr. 1004).

890. Legatarul universal are drept a pretinde fructele bunurilor coprinse în testament, din ziua ce-

universal valabil. Cas. I 74|92.

b) Este o cesiune de drept care cade sub controlul curții de Casațiune, aceia de a se ști dacă o dispoziție testamentară constituie sau nu un legat universal. Cas. I 374|91.

c) Din contră, este o cesiune de fapt, lasată la aprecierea suverană a instanțelor de fond, cînd nu se pune în discuție natura legatului, ci numai obiectul și întinderea lui. Cas. I 243|92.

d) În fine, pentru ca un legat să fie considerat ca universal, trebuie, ca din coprinsul testamentului să reiasă pentru legatar dreptul la întreaga avere lăsată de testator la mărtea sa. Cas. I 374|91.

e) Caducitatea legatelor particulare sau nulitatea lor, profită legatarului universal, moștenitorii legitimi neputînd beneficia de ele. Cas. I. 393|86.

f) Acest principiu însă nu se aplică cînd însuși legatarul universal a fost însărcinat de a conserva și remite după mărtea, altei persoane, un legat particular. Cas. I 334|18.

g) În cazul cînd sunt instituiți legatari universalii două persoane,

rerei în judecată, sau din ziua în care eredele a consimțit a-i da legatul. (Civ. 123, 485, ur. 854, 889) (Civ. Fr. 1005) ¹⁾.

891. Când testatoarele nu a lăsat eredi rezervatari, legatarul universal va cere de la justiție posesiunea bunurilor coprinse în testament. (Civ. 653) (Civ. Fr. 1006) ²⁾.

partea uneia devenind caducă, profită celei-alte. Cas. I 143|82.

h) Instanțele de fond sunt suverane apreciatore cînd e vorba de interpretațiunea ce trebuiece dată unui testament, cu privire la stabilirea voinței testatorului, la obiectul, întinderea și sarcinele la care ar fi supus un legat. Cas. I 243|92; 459|91.

1) Conform art. 890 legatarul universal are drept, față de toți cei alți moștenitori firești, nerezervatari însă, la fructele bunurilor testate, pe tot timpul ce curge de la mărtea testatorului și până la punerea sa în posesie. Cas. I 67|92.

2) a) Veđi nota art. 890 Cod. civ.

b) Formalitatea prevădută de art. 891 este necesară pentru ca legatarul universal să potă avea exercițiul acțiunilor relative la acele bunuri; totuși chiar dacă legatarul universal nu s'a supus acestei formalități, el potă să invoace posesiunea de fapt a acelor bunuri, opunînd prescripțiunea într'o acțiune în revendicare ce i s'ar face de oine-va, fiind suficientă o posesiune de fapt pentru a putea prescrie. Cas. I 383|98.

892. Testamentul olograf sau mistic, înainte de a fi executat, se va prezenta tribunalului de județ în ocolul căruia s'a deschis succesiunea.

Președintele va constata prin proces-verbal deschiderea testamentului și starea în care l'a găsit, și va ordona depunerea lui la grefa tribunalului. (Civ. 95, 859, 864, ur.—Pr. 662—664) (Civ. Fr. 1007).

893. Legatarul universal care va veni la moștenire, în concurs cu un erede rezervatar, este obligat la datoriile și sarcinile succesiunii personal până în concurența părții sale, și ipotecar pentru tot. (Civ. 550, ur. 775, 841, ur. 896, 1743) (Civ. Fr. 1009).

Secțiunea V. — Despre legaturile unei fracțiuni de moștenire.

894. Acest legat poate avea de obiect o fracțiune a moștenirii, precum jumătate, a treia parte, sau toate imobilele, sau toate mobilele, sau o fracțiune din

imobile.

Orice alt legat este singular. (Civ. 550, 552, 887, 899, ur.) (Civ. Fr. 1010).

895. Legatarul unei fracțiuni de ereditate va cere posesiunea de la eredi rezervatari, în lipsa acestora de la legatarii universalii, iar în lipsa și acestora din urmă, de la ceilalți eredi legitimi. (Civ. 653, 659, ur. 841, ur. 890, 899) (Civ. Fr. 1011). ¹⁾

896. Legatarul unei fracțiuni din ereditate este obligat la sarcinile și datoriile succesiunii testatorului, personal în proporțiune cu partea sa, și ipotecar pentru tot. (Civ. 550, 552, 775, 893, 897, ur. 1743, 1746) (Civ. Fr. 1012).

897. Legatarul universal, sau acela al unei fracțiuni a succesiunii nu se poate pune în posesiunea legatului, fără a se face, după cererea lui, un inventariu al bunurilor ce compun legatul, de judecătoria în ocolul căreia s'a deschis succesiunea.

Legatarul care va primi

defunctului, cu privire la stabilirea drepturilor lor succesoriale. Cas. I 61|93.

1) Poate fi respinsă ca prematură cererea legatarului particular de a i se plăti legatul, atunci când există proces între succesorii

a intra în posesiunea bunurilor fără inventariu, va fi obligat a plăti toate debitele succesiunii, chiar de ar fi mai mari de cât averea lăsată de testator¹⁾. (Civ. 888, ur. 894, ur.)

898. Legatarul unei fracțiuni din moștenire poate pretinde fructele din dioa cererii în judecată, sau din dioa în care i s'a oferit de bună voe darea legatului²⁾. (Civ. 895, 896).

Secțiunea VI. — *Despre legatele singulare.*

899. Orice legat pur și simplu dă legatarului, din dioa morții testatorului, un drept asupra lucrului legat, drept transmisibil erediilor și reprezentanților săi.

Cu toate acestea legatarul singular nu va putea intra în posesiunea lucrului legat, nici a pretinde fructele sau interesele, de cât din dioa în care a făcut cererea în judecată, sau

din dioa în care predarea legatului i s'a încuviințat de bună voie. (Civ. 485, ur. 522, ur. 544, 890, 900, ur.) (Civ. Fr. 1014).³⁾

900. Interesele și fructele lucrului legat devin ale legatarului din momentul morții testatorului; și dacă densusul n'a făcut cerere înaintea justiției:

I. Când testatoarele a declarat expres în testament că voesce a se urma astfel:

II. Când s'a legat drept alimente o rendită viageră, sau o pensiuie. (Civ. 899, 1639, ur.) (Civ. Fr. 1015).

901. Cheltuelile cererii pentru predare sunt în sarcina succesiunii, fără ca acesta să pólă reduce reserva legală.

În cas când testatoarele ar ordona alt-fel prin testament, se va urma după voința lui. (Civ. 841, ur. 895, 1198) (Civ. Fr. 1016).

902. Eredi testatorului sau orice altă persoană obligată a plăti un legat,

pretinde fructele legatului său.

1) Acest art. este o inovațiune, fără origină, a legiuitorului român.

2) Art. 899, care lipsesce în codul Frances, este reproducerea art. 890, regulamentind astfel și pentru legaturile cu titlu universal, ca și pentru cel universal, e-poca când legatarul are drept a

3) Veđi nota art. 895 Cod. Civ. relativă la prematuritatea cererii legatarului particular de a 'i se plăti legatul atunci când există proces între succesori defunctului, referitor la stabilirea drepturilor succesoriale,

sunt personal datorî a'l achita, fie-care în proporțiune cu partea ce ia din succesiune.

Sunt datorî ipotecar pentru tot, până în concurența valôrei imobilelor ce dețin. (Civ. 550, 552, 653, 774, ur. 893, 896, ur. 1743, ur. 1746, ur.) (Civ. Fr. 1017).

903. Lucrul legat se va preda cu accesoriile necesare, în starea în care se găsea la mórtea donatorului. (Civ. 467, ur. 482, ur. 904, ur. 923, 927, 1102) (Civ. Fr. 1018).

904. Când cel ce a dat legat un imobil, a mărit în urmă acest imobil prin alte achisițiuni, aceste achisițiuni, și de ar fi alături cu imobilele, nu pot fi socotite ca parte a legatului, de nu se face o nouă dispozițiune pentru acesta.

Infrumusețările și construcțiunile nouî, făcute asupra fondului legat, fac parte dintr'insul.

Asemenea face parte din legat adaosul ce testatoarele a făcut unui loc închis, întindând îngrădirile sale. (Civ. 903) (Civ. Fr. 1019).

905. Dacă, înainte testamentului său în urmă, lucrul legat a fost ipotecat pentru datoria succesiunei, sau chiar pentru altă datorie, sau supus dreptului de usufruct, acela ce este dator a da legatul nu este ținut a libera lucrul de această sarcină, afară numai dacă testatoarele l'a obligat expres la acesta. (Civ. 551, 775, 923, 1792, 1799) (Civ. Fr. 1020).

906. Când testatoarele, știind, a dat legat lucrul altuia, însărcinatul cu acel legat este dator a da sau lucrul în natură, sau valoarea lui din epoca morței testatorului¹⁾. (Civ. 907).

907. Când testatoarele, nesciind, a legat un lucru strein, legatul este nul. (Civ. 906) (Civ. Fr. 1021).

908. Când legatul dat este un lucru nedeterminat, însărcinatul cu legatul nu este obligat a da un lucru de calitate cea mai bună, nu poate oferi însă nici lucrul cel mai rău. (Civ. 906, 907, 1103) (Civ. Fr. 1022).

1) Acest Art. este inovațiune a legiuitorului nostru,

909. Legatarul singular nu este obligat a plăti datorile succesiunii. (Civ. 551, 775, 853, 1108 § 3) (Civ. Fr. 1024).

Secțiunea VII.— *Despre executorii testamentari.*

910. Testatoarele p^ote numi unul sau mai mulți executorii testamentari.— (Civ. 911, ur.) (Civ. Fr. 1025).

911. El p^ote să le dea, de drept, în posesiune, totă sau parte numai din averea sa mobilă, pentru un timp care nu va trece peste un an de la m^ortea sa. (Civ. 653, 912) (Civ. Fr. 1026) ¹⁾.

912. Eredel^e p^ote să-și sc^otă din posesiune, oferindu-le sume îndestulătoare pentru plata legatelor de lucruri mobile, sau justificând că a plătit aceste legături. (Civ. 911) (Civ. Fr. 1027).

913. Acela ce nu se

p^ote obliga, nu p^ote fi nici executor testamentar. (Civ. 914, 915, 950, 1538) (Civ. Fr. 1028).

914. Femeia măritată nu p^ote fi executor testamentar, de cât cu consimțimentul bărbatului.

Da^ră ea este separată de bunuri, sau prin contractul de maritagiu, sau prin sentință judecătorească, va putea deveni executor testamentar, cu consimțimentul bărbatului, sau cu autorizațiunea justiției, în cas de ref^us din parte-ⁱ. (Civ. 199, 201, 913, 950, 1530) (Civ. Fr. 1029).

915. Minorele nu p^ote fi executor testamentar, chiar cu autorizațiunea tutorelui, sau curatorelui său. (Civ. 342, 426, ur. 913, 950, 1538) (Civ. Fr. 1030).

916. Executorii testamentari vor cere punerea pecetilor, dac^a sunt și eredi minori, interdiși, sau absenți.

1) a) Sezina de un an ce are executorul testamentar conform, art. 911 Cod. civ. asupra averii mobiliare, nu p^ote împedeca întru nimic sezina legală a moștenitorilor cari conservă de drept, și proprietatea și posesiunea întregi averi successorale. Cas. I 354/90.

b) Mandatul executorilor testamentari, în ceia ce privește gestiunea mobililor ce li s'a încredințat, este limitat la un an; afară de acest caz, durata mandatului lor nu este restrinsă la un timp determinat. Cas. I 122/81.

Ei vor stăruii a se face inventarul bunurilor succesiunii în prezența eredeluî presumpțiv, sau în lipsă-î după ce i s'a făcut chemările legiuite.

Ei vor cere vinderea mișcătorelor în lipsă de sumă îndestulătoare pentru plata legaturilor.

Ei vor îngriji ca testamentele să se execute, și în cas de contestațiune asupra execuțiunii, ei pot să intervină ca să susțină validitatea lor.

Ei sunt datorî, după trecere de un an de la mórtea testatorului, a da socotélă despre gestiunea lor. (Civ. 730, 919. — Pr. 145, 247, ur. 657, 670, ur. 677, ur.) (Civ. Fr. 1031).

917. Dreptul executorului testamentar nu trece la erediî săi. (Civ. 1552, 1559) (Civ. Fr. 1032).

918. Dacă sunt mai mulți executori tes'amentari cari au primit această sarcină, unul singur va putea lucra în lipsă-le.

Ei vor fi responsabili

1) Rezultă din coprinsul art. 918 că plata unei creanțe făcută în mâna unuia dintre executoriî testamentari, este valabil făcută, unul singur putînd lucra în lipsa

solidariî de a da socotélă de mișcătorele ce li s'au încredințat, afară numai dacă testatoarele a despărțit funcțiunile lor și dacă fie-care din ei s'a mărginit în ceea ce i s'a încredințat. (Civ. 1039, ur. 1543, — Pr. 145) (Civ. Fr. 1033) ¹⁾.

919. Cheltuelile făcute de executorele testamentar pentru punerea pecuțiilor, pentru inventar, pentru socoteli, și alte cheltueli relative la funcțiunile sale sunt în sarcina succesiunii. (Civ. 916, 1729 § 1) (Civ. Fr. 1034).

Secțiunea VIII. — *Despre revocațiunea testamentelor și despre caducitatea lor.*

920. Un testament nu pôte fi revocat, în tot sau în parte, de cât sau prin un act legalizat de tribunalul competente, care act va coprinde mutarea voinței testatorului, sau prin un testament posterior. (Civ. 802, 858, ur. 868, ur. 923) (Civ. Fr. 1035) ²⁾.

921. Testamentul pos-

celor alți. Cas. I 122|81.

2) a) Revocarea unui testament, conform art. 920, nu se pôte face de cât sau printr'un act legalizat de tribunalul competent, copriu-

terior ¹⁾ nu revocă anume pe cel anterior, nu desființază din acesta, de cât numai acele dispozițiuni care sunt necompatibile, sau contrarii cu acelea ale testamentului posterior. (Civ. 802) (Civ. Fr. 1036).

922. Revocațiunea făcută prin testamentul posterior va avea totă validitatea ei, cu toate că acest act a rămas fără efect, din cauza necapacității eredului, sau a legatarului, sau din cauză că aceștia nu au voit a primi ereditatea. (Civ. 808, ur. 920, 924, ur.) (Civ. Fr. 1037).

923. Orî ce înstreinare a obiectului legatului, făcut, cu orî ce mod sau condițiune, revocă legatul

pentru tot ce s'a înstreinat, chiar când înstreinarea va fi nulă, sau când obiectul legat va fi reintrat în starea testatorului. (Civ. 905, 1371. ur. 1405, ur.) (Civ. Fr. 1038) ²⁾.

924. Orî-ce dispozițiune testamentară devine caducă, când acela, în favoarea căruia a fost făcută, a murit înaintea testatorului. (Civ. 120, 925, ur.) (Civ. Fr. 1039).

925. Orî-ce dispozițiune testamentară, făcută sub condițiune suspensivă, cade, când eredele sau legatarul a murit înaintea îndeplinirii condițiunei. (Civ. 1004, ur. 1015, ur.) (Civ. Fr. 1040) ³⁾.

926. Dispozițiunea tes-

ător al schimbărei voinței testatorului, sau printr'un testament posterior. Cas. I. 360/76.

b) Dacă un testament autentic este nul pentru *lipsă de formă*, nu poate avea puterea de a revoca un testament anterior. Cas. I 60/92.

c) Clauza de revocarea unui testament, coprinsă într'un act de donațiune nul, se consideră ca neexistentă și nu poate avea nici un efect asupra validității testamentului. Cas. I 209/86.

1) Din eroare de tipar său copiere, lipsesce cuvîntul «care» dintre cuvintele: «posterior» și «nu», lipsă care întunecă sensul articolului,

2) Aplicațiunea art. 923 Cod. civ. are loc numai atunci când s'a legat un obiect determinat; când însă obiectul legatului este o sumă de plătit din venitul averii și totă averea cealaltă se găsește în ființă, nu se poate considera legatul ca revocat în mod tacit prin faptul că testatorul a înstrăinat din avere, în timpul vieții, făcînd datorii. Cas. I 244/80.

3) a) E sub condiție suspensivă dispozițiua testamentară prin care cine-va lasă unor copii ce va boțea cite o sumă de bani, care nu li se va elibera de cît după terminarea studiilor, de unde urmează că neîndeplinirea acestor

tamentară făcută de la un timp înainte nu oprește pe eredele numit, sau pe legatar de a avea un drept dobândit din momentul morții testatorului. (Civ. 899, 1004, 1017, ur. 1022, ur.) (Civ. Fr. 1041).

927. Legatul va fi caduc, dacă lucrul legat a perit de tot în viața testatorului. (Civ. 971, 1079, 1156, ur.) (Civ. Fr. 1042).

928. Orice dispozițiune testamentară cade, când eredele numit sau legatarul nu va primi-o, sau va fi necapabil a o primi. (Civ. 695, 808, ur. 930) (Civ. Fr. 1043) 1).

929. Când din dispozițiunile testamentare va rezulta, că cugetul testato-

relui a fost de a da legatarilor drept la totalitatea obiectului legat, atunci acela din legatari, care vine la legat, ia totalitatea; iar de primesc mai mulți legatari, legatul se împarte între ei, fără a se scădea părțile legatarilor necapabili sau ale acelor care n'aș primit legatul, sau care aș murit înaintea testatorului. (Civ. 697, 929, 1057, ur. 1200, 1202) (Civ. Fr. 1044, 1045) 2).

930. Aceleași cauze care, după art. 830, și după cele dintâi două dispozițiuni ale art. 831 autorisă cererea de revocațiune a donațiunilor între vii, vor fi primite și la cererea revocațiunei dispozițiunilor

doe condițiuni până la moartea legatarului, face ca dispozițiia aceasta să nu'și potă avea efect. Cas. I 244|80.

b) Cestiunea de a se ști dacă o dispozițiune testamentară conține sau nu o condițiune suspensivă, fiind o cestiune de drept nu scapă controlului Curței de Casație. Cas. I 244|80.

1) Monastiriile încetînd de a mai avea caracterul de *persone morale* sau *juridice*, în urma legii de secularizare de la 1863, un legat lăsat lor, posterior acestei legi, este caduc, ele nemaî avînd capacitatea de a primi liberalități Cas. I 380|78. *Contra*. Cas. I 54|71.

b) Nu numai uzul constant dar și legiurile anterioră aș recunoscut monastirilor caracterul de *persone juridice*. Cas. I 59|89.

2) a) Cînd unul dintre legatariî universalî mîre înaintea testatorului, partea acestuia revine celui alt legatar, care conform art. 929 rămîne în drept asupra totalității legatului. Decî nu pôte fi vorba de *raport* în cazul prevădut de acest articol. Cas. I 143|82.

b) Tot legatarul universal este acela care beneficiază de nulitatea sau caducitatea legatelor, moștenitorii legitimi neputîndu-se prevala de ele. Cas. I 393|86.

testamentare. (Civ. 832-834, 931) (Civ. Fr. 1046).

931. Dacă cererea de revocațiune este întemeiată pe o injurie gravă făcută memoriei testatorului, acțiunea va trebui să fie intentată în curs de un an din ziua delictului. (Civ. 833, 930) (Civ. Fr. 1047).

CAPITOLUL VI

Despre donațiunile făcute soților prin contractul de maritați

932. Donațiunile făcute soților, sau unuia dintr'înșii, prin contractul de maritați, nu sunt supuse la nici o formalitate ¹⁾ (Civ. 835, 933, ur.) ²⁾.

933. Donatoarele poate, în cazul art. precedent, să dea donațiune și bunurile sale viitoare.

Donatoarele, în asemenea

cas, nu mai poate dispune gratuit de bunurile sale.

Când donatoarele supra-viețuesce soților, sau soțului donatar, donațiunea este revocabilă. (Civ. 932, 934, ur.) ³⁾.

934. Prin contractul de maritați, se poate face cumulativ donațiunea bunurilor prezente și viitoare, sau a unei părți numai dintr'aceste bunuri, cu îndatorirea însă de a se anexa actului un stat de datoriile și sarcinile existente, la cari este supus donatoarele în momentul donațiunei. În acest cas donatarul este liber să se lepede la morțea donatorului de bunurile viitoare, și să oprască numai pe cele prezente. (Civ. 821, 826, 835, 836, 933, 935) (Civ. Fr. 1084).

1) Art. 932 și 933 și trag origina, însă cu modificări esențiale, din art. 1081, 1082 și 1083 din Codul Napoleon.

2) Art. 932, 933 și 934 din Cod. civ. prevăd și specifică donațiunile de bunuri ce se pot face soților prin contractul de căsătorie. Ast-fel art. 932 prevede donațiunile de bunuri prezente; art. 933, donațiuni de bunuri prezente și viitoare. Înălăturind formalitățile la care sunt supuse donațiunile între vii, legiuitorul a înlesnit facerea liberalităților între soți, în

vederea căsătoriilor, tocmai pentru a înlesni și favoriza căsătoriile. Cas. I 435/78.

3) În genere donațiunile între vii sunt irevocabile (art. 801), afară de donațiunile între vii, de bunuri viitoare, care după art. 821 sunt revocabile. Deci revocabilitatea donațiunilor făcute soților sau unuia din ei prin contractul de căsătorie, în caz de morțe al donatorului, nu se aplică de oit la donațiunile de bunuri viitoare, nu și la donațiuni de bunuri prezente. Cas. I 435/78.

935. Dacă statul de care se face mențiune în articolele precedente ¹⁾, nu s'a anexat actului ce conținea donațiunea bunurilor prezente și viitoare, donatarul nu poate de cât, sau a accepta, sau a se lepăda de donațiune în întregul ei.

Când acceptă, nu poate cere de cât bunurile existente la morțea donatorului și este supus la toate datoriile și sarcinile succesiunii. (Civ. 818-820, 827, 933, 934) (Civ. Fr. 1085).

CAPITOLUL VII

Despre dispozițiile dintre soți, făcute sau în contractul de maritagiă, sau în timpul maritagiului

936. Soții pot prin con-

tractul de maritagiū să-și facă reciproc, sau numai unul altuia, ori-ce donațiune vor voi. (Civ. 836, 937, ur. 1223, ur.). (Civ. Fr. 1091) ²⁾.

937. Ori-ce donațiune făcută între soți, în timpul mariagiului, este revocabilă.

Revocarea se poate cere de femeie fără nici o autorizațiune.

O asemenea donațiune nu este revocabilă pentru că în urmă s'aun născut copii. (Civ. 801, 826, 829, 836, 850) (Civ. Fr. 1096) ³⁾.

938. Soții nu pot, în timpul maritagiului, să-și facă, nici prin acte între vii, nici prin testament vre-o donațiune mutuală și

1) Din eróre de tipar se ȳice aici: «articolele precedente» în loc de «articolul precedent» cum este și în art. Francez, după care e luat.

2) A se vedea notele de la art. 932 și 933 Cod. civ.

3) a) Ca și legea civilă actuală și legiurile vechi: Caragea și Calimach opreau darurile între soți. (Cod. Calimach § 1687. Cod. Caragea art. 5, cap. I, partea IV).

b) După dispozițiunile Codului Calimach darurile între soți nu erau permise de cât în cazurile prevădute de § 1688 și următorii. Cas. I 127/93.

c) Conform art. 937 donațiunea

între soți, făcută în timpul mariajului fiind în mod absolut revocabilă, donatorul are libertatea de a alege dînsul epoca la care voesce să facă revocarea, acesta fiind un act unilateral, și neputîndu-ȳ închide acest drept nici chiar morțea donatarului. Cas. I 299/91.

d) Se poate dovedi prin tot felul de probe, chiar prin simple presumpțiuni, faptul simulațiunei unei donațiunii făcute între soți, în timpul căsătoriei. Totuși proba testimonială și presumpțiunile neputând subordona existența unui început de dovadă scrisă. Cas. I 113/78; Cas. I 299/91,

reciprocă printr'unul și același act. (Civ. 857) (Civ. Fr. 1097).

939. Bărbatul său femeia care, având copii dintr'alt maritagiū, va trece în al douălea său sub-sequent maritagiū, nu va putea dărui soțului din urmă de cât o parte egală cu partea legitimă a copilului ce a luat mai puțin, și fără ca, nici într'un cas, donațiunea să trecă peste cuartul bunurilor. (Civ. 763, 847, 940, ur.) (Civ. Fr. 1098).

940. Soții nu pot să-și dăruască indirect mai mult de cât s'a arătat mai sus.

Orice donațiune deghisată, sau făcută unei per-

sone interpuse, este nulă. (Civ. 812, 937, 939, 941, 1307, 1309) (Civ. Fr. 1099) ¹⁾.

941. Sunt reputeate persoane interpuse copii ce soțul donatar are din alt maritagiū, asemenea sunt reputeate și rudele soțului donatar, la a căror ereditate acesta este chemat în momentul donațiunii. (Civ. 812, 940, 968, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1100).

TITLUL III

Despre contracte sau convențiuni

CAPITOLUL I

Dispozițiuni preliminare.

942. Contractul este a-

1) a) A se vedea notele de la art. 932, 933 și 937 Cod. civ.

b) Rezultă din coprinsul art. 940 că sunt valabile donațiunile deghizate, făcute sub forma unui contract cu titlu oneros. Cas. I 371|92.

c) Orice vânzări făcute între soți, afară de acele prevădute de 1307, nu pot fi valabile ca donațiuni Cas. I 319|82.

d) Art. 1307 Cod. civ. prevede următoarele cazuri în care vânzările între soți sunt permise: 1) Când în caz de separațiune de patrimonii, unul dintre soți dă celui alt, drept plata unei datorii, o avere a sa. 2) Când bărbatul cedă femeii, chiar nese separată, din averea sa, pentru o cauză legitimă

precum pentru un imobil ce era dator să'i cumpere cu bani dotați sau pentru o sumă ce'i datora. 3) Când femeia cedă bărbatului său, din avutul său propriu, drept plata unei sume promise bărbatului ca dotă.

În toate cazurile însă, moștenitorii rezervatari ai părților contractante au drept de a ataca asemenea operațiuni, dacă ele ascund beneficii indirecte.

e) Vânzările dintre soți, făcute în timpul căsătoriei, pot fi atacate în nulitate, ca ascunzând donațiuni deghizate, numai de moștenitorii rezervatari, nu și de acei colaterali. Cas. I 275|86. *Contra* Cas. I 319|82.

cordul între două sau mai multe persoane spre a constitui, sau a stinge între deșii un raport juridic. (Civ. 644, 969, ur. 986, 1169, ur.—Co. 35). (Civ. Fr. 1101. —Civ. It. 1098) ¹⁾.

943. Contractul este *bilateral* sau *sinalagmatic*, când părțile se obligă reciproc una către alta. (Civ. 1020, 1021, 1179, 1294, 1405, 1410. — Co. 35) (Civ. Fr. 1102) ²⁾.

944. Contractul este *unilateral*, când una sau mai multe persoane se obligă către una sau mai

multe persoane, fără ca acestea din urmă să se oblighe. (Civ. 1180, 1181, 1576, 1587.—Co. 38) (Civ. Fr. 1103),

945. Contractul *oneros* este acela în care fie care parte voesce ași procura un avantajii. (Civ. 1294, 1405, 1410, 1587) (Civ. Fr. 1106).

946. Contractul *gratuit* sau *de bine-facere* este acela în care una din părți voesce a procura, fără echivalente un avantajii celei-l'alte. (Civ. 1532, 1560, 1591) (Civ. Fr. 1105) ³⁾.

1) a) Consimțământul sau acordul unei părți către cealaltă pôte fi în scris sau tacit, rezultând din executarea convențiunei făcută de cealaltă. Cas. I 107|88.

b) Pentru a fi perfecte convențiunile dintre părți, primul lucru ce se cere este concursul consimțământului tuturilor părților contractante. Cas. I 382|78.

c) Când e vorba de contracte, dacă părțile nu hotărâsc anume după care lege trebuie să se rezolve diferendele ce s'ar ivi între dînsele, atunci ele urmază să se execute conform legilor și jurisprudenței țerei unde s'au încheiat. Cas. II 9|92.

2) a) Contractul de vîndare este considerat ca un contract *bilateral* sau *sinalagmatic*; totuși în prejurarea neiscălirei lui de una din părți, nu are de efect anularea lui, legea neprevădînd pentru va-

liditatea vîndărilor ca actul să fie scris și iscălit de amînduoă părțile. Cas. I 439|90.

b) Actul de învoială, când e vorba de un partaj în interiorul unei moșii, coprinđînd convențiunii sinalagmatice, trebuie făcut în atîtea exemplare cîte părți sunt cu interese contrarii. Cas. I 190|85.

c) Un act sub semnătură privată, coprinđînd convențiunii sinalagmatice, este valabil pentru partea care a participat la executarea lui, chiar atunci cînd nu e făcut în atîtea exemplare cîte părți cu interese contrarii sunt. Cas. I 127|90.

3) Contractul dotal trebuie considerat ca un act cu titlu gratuit pentru femeie și cu titlu oneros în cea ce privesce pe bărbat. Cas. I 76|91.

✕ **947.** Contractul cu titlu oneros este *comutativ*, atunci când obligațiunea unei părți este echivalentele obligațiunei celei-alte. (Civ. 1294, 1405, 1411, 1412, 1491).

Contractul este *aleatoriu*, când echivalentele depinde, pentru una sau toate părțile, de un eveniment incert. (Civ. 1635, 1636, 1639) (Civ. Fr. 1104).

CAPITOLUL II

Despre condițiunile esențiale pentru validitatea convențiilor.

948. Condițiunile esențiale pentru validitatea unei convențiuni sunt:

1) Capacitatea de a con-

tracta. (Civ. 949, ur).

2) Consimțimentul valabil al părții ce se obligă. (Civ. 953, ur).

3) Un obiect determinat. (Civ. 962, ur).

4) O cauză licită. (Civ. 966, ur.—Co. 79, 128, 488) (Civ. Fr. 1108) 1).

Secțiunea I.—*Despre capacitatea părților contractante.*

949. Póte contracta verice persoană ce nu este declarată necapabilă de lege. (Civ. 942, 948, 950, ur). (Civ. Fr. 1123).

950. Necapabilii de a contracta sunt:

1) Minorii, (Civ. 342, 390, 427, 430, 433, 1157, ur.1166).

1) a) Vîndarea silită a bunurilor nemișcătore ale unui minor, când între creditorii se găsește și tutorele său, este nulă de drept. Cas. I 6|91.

b) Superiorul unei monastiri, chiar cu asistența consiliului ecumenic, nu poate contracta datorii în numele monastirei, neavînd această capacitate. Cas. I 31|92.

c) De asemenea nu e capabilă de a și exercita drepturile în România o instituțiune dintr'un Stat străin, în cazul când nu 'i s'a recunoscut personalitatea ei juridică. Cas. I 193|90.

d) Contractul făcut de o parte în stare de beție complectă, este nul pentru lipsă de consimțiment

liber, și póte fi atacat chiar cu proba testimonială. Cas I 102|89; Cas. I 180|91.

e) De asemenea nu este valabil consimțimentul dat de o persoană atinsă de demență senilă în momentul confecționării actului. — Cas. I 102|78.

f) Când o convențiune este licită de la început, ea nu póte deveni ilicită prin faptul că una din părțile contractante a întrebuințat un mijloc ilicit, la executarea ei. Cas. I 12|90.

g) O convențiune, chiar dacă ar fi fondată pe o altă cauză de cât aceea stipulată în contract, este valabilă când se constată în fapt ca era licită cauza ei. Cas. I 237|78

2) Interdicții. (Civ. 435, 445, 448, 449, 454, 458).

absolut Femeile măritate, în casurile determinate de lege. (Civ. 197, 199, 1248, 1249, ur. 1265, 1285.—Co. 10, 12, 16, 352).

4) În genere toți acei cărora legea a prohibit încheierii contracte. (Civ. 390, 419, 1307-1309, 1498, 1706, 1769). (Civ. Fr. 1124) ¹⁾.

951. Minorele nu p^ote

1) a) Mandatul dat de o femeie măritată fără autorizația expresă a bărbatului său, pentru vânzarea averii sale parafernale, este nul după lege. Cas. I 416/91.

b) Vânzarea silită a bunurilor nemiscătoare ale unui minor, este nulă de drept, cînd între creditori se află și tutorul său. Cas. I 6/91

c) Conform art. 74, 125 și 126 din legea comunală, primăriile, ca persoane morale, nu pot fi obligate să plătescă sumele cari nu sunt votate și trecute în buget. Cas. I 291/83.

d) Înaintea justiției, Comuna, ca persoană juridică, nu p^ote fi reprezentată de cît prin Primarul ei, sau comisiunea interimară în în caz de disolvare. Cas. I 83/93.

e) Superiorul unei monastiri, chiar cu asistența consiliului ecumenic, nu p^ote contracta datorii în numele monastirei, neavînd această capacitate. Cas. I 31/92.

f) De asemenea nu e capabilă de a-și exercita drepturile în România, o instituțiune dintr'un stat străin, în cazul cînd nu 'i s'a

ataka angajamentul său, pentru cauză de necapacitate, de cît în cas de leziune. (Civ. 1157, ur.) (Civ. Fr. 1125, 1°) ²⁾.

952. Persónele capabile de a se obliga nu pot opune minorului, interdicțiunii, femeii măritate, necapacitateilor. (Civ. 207, 961, 1157, ur. 1163, 1164, ur. 1166, 1167, 1190). (Civ. Fr. 1125) ³⁾.

recunoscut personalitatea ei ju ridică. Cas. I 193/90.

g) Orice contract de tocmeală agricole încheiat fără îndeplinirea formalităților determinate pentru întocmirea contractelor agricole, este isbit de o nulitate absolută. Cas. I 271/81.

2) a) Minorul emancipat este în drept a cere nulitatea ipotecelor consimțite de el, fără îndeplinirea formelor cerute de lege în asemenea cazuri. Cas. I 89/79.

b) De asemenea și actele de partaj, făcute fără îndeplinirea formalităților prevădute de art. 408-511 din Codul civ. Cas. I 93/77.

c) Tot isbite de nulitate sunt și vânzările bunurilor imobile ale minorilor, fie chiar emancipați, cînd nu sunt făcute cu îndeplinirea formalităților prevădute de art. 403 și 430 Cod. civ., chiar cînd n'ar fi vorba de leziune. Cas. I 494/91; Cas. Sect. Un 5/92.

3) a) Este relativă și nu se p^ote invoca de cît numai de minorul adoptat, nulitatea unei adopțiuni din cauza viciului de consimțimint. Cas. I 26/89.

b) Minorii singuri au drept să

Secțiunea II. — *Despre consimțiment.*

953. Consimțimentul nu este valabil, când este dat prin eróre, smuls prin violență, sau surprins prin dol. (Civ. 162, 790, 954, ur. 956, 961, 1352, ur. 1712) (Civ. Fr. 1109) ¹⁾.

954. Erórea nu produce nulitate de cât când cade asupra substanței obiectului convențiunei. (Civ. 1352, ur.).

invoace nulitatea unui act, rezultând din ilegala lor reprezentare în instanță, nu și alte persoane. Cas. II 125|89.

c) Nulitățile din cauza incapacității, sunt relative așa că nu pot fi invocate de cât de incapabilii cari sunt prejudiciați. Acesta însă are loc numai atunci când cine-va consimte în mod expres sau tacit de a contracta sau a sta în judecată, nu și atunci când justiția printr'un exces de putere 'l obligă la acesta. Cas. II 28|91.

1) a) Dispozițiunile art. 953 Cod. civ. fiind generale, urmează că acele cauze care viciază consimțimentul în obligațiunile convenționale, viciază manifestarea voinței și în dispozițiunile cu titlu gratuit. Cas. I 74|91.

b) Judecătorii fondului sunt suverani apreciatori ai faptului dacă lipsa consimțimentului valabil rezultă, sau nu, din actul a cărui nulitate se cere. Cas. I 74|91.

c) Nu este valabil consimțimentul dat de o persoană atinsă de demență senilă în momentul con-

Erórea nu produce nulitate, când cade asupra persoanei cu care s'a contractat, afară numai când considerațiunea persoanei este cauză principală pentru care s'a făcut convențiunea. (Civ. 162, ur. 801, 961, 992, 1206, 1560, 1591, 1712.—Co. 454, 783) (Civ. Fr. 1110) ²⁾.

955. *Violența în contra celui ce s'a obligat este cauză de nulitate, chiar*

fecționărei actului. Cas. I 102|78.

d) Contractul făcut de o persoană în stare de beție complectă, este nul pentru lipsă de consimțiment, și póte fi atacat chiar cu proba testimonială. Cas. 102|89; Cas. I 180|91.

2) a) E nulă convențiunea care are la bază vicierea consimțimentului prin manopere frauduloase întrebuințate de una din părțile contractante, manopere cari au provocat eroarea celei alte părți asupra substanței obiectului convențiunei. Cas. I 75|81.

b) Nu e loc de anulare, atunci când părțile ridică contestațiunii numai asupra întinderii obiectului, iar nu și asupra obiectului vîndut, nefiind vorba de eroare asupra substanței, conform art. 954. Cas. I 248|85.

c) De asemenea nu e loc la anulare, nefiind vorba de vre-o eróre sau cauză falsă, în declarațiunile de descărcare date de creditor debitorului, când ele au avut drept cauză un folos avut de creditor. Cas. I 338|92.

când este exercitată de altă persoană de cât aceea în folosul căreia s'a făcut convențiunea. (Civ. 162, 790, 953) (Civ. Fr. 1111).

956. Este violență tot-d'auna când, spre a face pe o persoană a contracta, i s'a însuflat temerea raționabilă după dânsa că va fi expusă persoana saŭ averea sa unui rău considerabil și presinte.

Se ține compt în această materie de etate, de sex și de condițiunea persónelor. (Civ. 957, ur. 1203) (Civ. Fr. 1112) ¹⁾.

957. Violența este ca-usă de nulitatea convențiunei și când s'a exercitat asupra soțului saŭ a soției, asupra descendenților și ascendenților. (Civ. 1202, 1203) (Civ. Fr. 1113).

958. Simpla temere reverențiară, fără violență

nu póte anula convențiunea. (Civ. Fr. 1114).

959. Convențiunea nu póte fi atacată pentru ca-usă de violență, dacă, după încetarea violenței, convențiunea s'a aprobat, expres saŭ tacit, saŭ dacă a trecut timpul defipt de lege pentru restituțiune. (Civ. 793, 961, 1167, 1190) (Civ. Fr. 1115).

960. Dolul este o ca-usă de nulitate a convențiunei, când mijlócele viclene, întrebuintate de una din părți, sunt ast-fel, în cât este evident că, fără aceste machinațiuni, ceal-altă parte n'ar fi contractat.

Dolul nu se presupune. (Civ. 953, 961, 1770, 1803 § 2° 1898.—Pr. 291.—Co. 454, 783.—P. 334, 336) (Civ. Fr. 1116) ²⁾.

961. Convențiunea fă-

1) E o cestiune de fapt, care scapă de sub controlul curței de casațiune, constatarea instanței de fond asupra împrejurărei că consimțimintul unei părți a fost smuls prin violență. Cas. I 154|80.

2) a) Ori-ce convențiune póte fi anulată când în fapt se dovedește că partea contractantă prin mijlóce viclene a determinat pe cea-l-altă parte a contracta, prin întrebuintarea dolului. Ast-fel

este anulabilă convențiunea prin care se promite o remunerare celui ce ar mijloci la facerea unei căsătorii, când se constată că mijlocitorul, de și a făcut pe parte să credă că póte să facă acest lucru, nu a putut interveni în nici un mod la efectuarea căsătoriei. Cas. I 132|94.

b) Faptul că o femeie vindând imobilul seŭ dotal, nu arată această particularitate a imobilului,

cută prin eróre, violență, sau dol, nu este nulă de drept, ci dă loc numai acțiunii de nulitate. (Civ. 959, 1157, ur. 1167, 1190) (Civ. Fr. 1117).

Secțiunea III.—*Despre obiectul convențiilor.*

962. Obiectul convențiilor este acela la care părțile, sau numai una din părți se obligă. (Civ. 948, 963, ur.) (Civ. Fr. 1126).

963. Numai lucrurile ce sunt în comerț pot fi obiectul unui contract. (Civ. 476, 478, 965, 1156, 1310, 1844) (Civ. Fr. 1128).

964. Obligațiunea trebuie să aibă de obiect un lucru determinat, cel puțin în specia sa.

Cuantitatea obiectului poate fi necertă, de este posibilă determinarea sa. (Civ. 908, 948, 1103, 1311) (Civ. Fr. 1129).

965. Lucrurile viitoare pot fi obiectul obligațiunei.

Nu se poate face renunțare la o succesiune ce nu este deschisă, nici se pot face învoiri asupra unei astfel de succesiuni, chiar de s'ar da consimțimentul aceluși, a cărui succesiune este în cestiune. (Civ. 5, 702, 1226) (Civ. Fr. 1130).

Secțiunea IV.—*Despre cauza convențiilor.*

966. Obligațiunea fără cauză, sau fondată pe o cauză falsă, sau nelicită, nu poate avea nici un efect.

nu constituie un dol, de óre-ce dolul nu se presupune, trebuind a fi dovedită întrebuintarea mijloacelor frauduloase. Cas. I 23|90.

c) Dolul e o cauză de nulitate numai atunci când se constată în fapt, că partea înșelată n'ar fi contractat fără întrebuintarea mijloacelor frauduloase. Cas. I 147|86.

d) Actele autentice sunt supuse și ele anulărei, când se constată că s'a întrebuintat dolul în momentul efectuărei lor. Cas. I 93|93.

e) Lipsind dolul, singur faptul captațiunei și al sugestiunei, nu pot fi o cauză de nulitate a unui

testament. Cas. I 227|87.

f) Dolul se poate dovedi cu martori și presumpțiuni. Cas. I 60|90.

g) Constituie o omisiune esențială care dă loc la casare, faptul omisiunei de către instanța de fond de a se pronunța asupra motivului de apărare bazat pe nulitatea actului pentru cauză de dol, precum și asupra mijloacelor ce se invocă spre dovedirea dolului. Cas. I 93|93.

h) Spre a combate rescinderea unui pact de familie pentru cauză de dol, nu se poate invoca faptul indivizibilităței aceluși pact. Cas. I 93|93.

(Civ. 948, 968, 993, 1092)
(Co. 270) (Civ. Fr. 1131) ¹⁾.

967. Convențiunea este valabilă, cu toate că cauza nu este expresă. (Civ. Fr. 1132).

Causa este presupțită până la dovadă contrarie. (Civ. 1169, ur.—Co. 270) (Civ. It. 1121) ²⁾.

968. Causa este nelicită, când este prohibită de legi, când este contra-

rie bunelor moravuri și ordinei publice. (Civ. 5, 620, 728, 839, 1008, 1010, 1223—1226. — Co. 70, 128, 488, 619) (Civ. Fr. 1133) ³⁾.

CAPITOLUL III.

Despre efectul Convențiilor.

Secțiunea I. — *Dispozițiuni generale.*

969. Convențiunile legale făcute aș putere de

1) a) Falsitatea sau ilicitatea unei obligațiuni nu poate fi invocată pentru prima oară înaintea Curții de Casațiune. Cas. 190|81.

b) Este admisă proba cu martori pentru dovedirea faptului dacă o cauză este ilicită sau falsă. Cas. I 356|78.

c) Este o cestiune de fapt lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond, înprejurarea de a se ști dacă o convențiune oare-care este bazată pe o cauză ilicită. Cas. I 33|80.

d) Funcționarii comunali ca și funcționarii comitetelor permanente, pot cere reținerile ce li s'au făcut din salariile lor, ca fiind luate fără nici o cauză, de oare-ce nu există nici o lege care să le confere dreptul la pensiuine, pentru ca aceste rețineri să și potă avea o cauză. Cas. I 85|87; 101|87; 221|87; 318|87; 349|87; *contra*. Cas. I 285|80.

e) O convențiune care de la începutul efectuării ei a avut o cauză licită, nu putea deveni ilicită dacă una din părți a întrebuițat fapte nepermise cu pri-

lejul executării acelei convențiuni. Cas. I 12|90.

2) Prezumțiunea acordată de art. 967 nu se referă de cât la obligațiunile unilaterale iar nu și la convențiunile sinalagmatice. Cas. I 327|81.

3) a) Este fraudulos și isbit de nulitate actul prin care un debitor și arendează pe un preț minim imobilul ipotecar, luând cu anticipație arenda pe cinci ani, ca unul ce pune în imposibilitate pe creditorul ipotecar de a și scoate cel puțin dobândile valorilor împrumutate. Cas. I 299|83.

b) De asemenea este fraudulos și lovit de nulitate actul prin care soțul, în urma cererei de separațiune de patrimonii din partea femeii sale, a arendat pe un termen mai lung de 5 ani, dota imobiliară a femeii, declarând prin contractul încheiat că a primit arenda pe întregul termen, când se dovedește printr'un contra-inscris dat de arendaș, că aceasta nu este adevărat. Cas. I 323|79.

legē între părțile contractante.—Co. 42.

Ele se pot revoca prin consimțământul mutual sau din cauze autorizate de lege. (Civ. 1523, 5°, 1556) (Civ. Fr. 1134, 1°, 2°)¹⁾.

970. Convențiunile trebuie executate cu bună credință. (Civ. Fr. 1134, 3°).

Ele obligă nu numai la ceea-ce este expres înrânsele; dar la toate urmările, ce echitatea, obiceiul, sau legea dă obligațiunei, după natura sa. (Civ. 969, 977, ur. 1082, 1893) (Civ. Fr. 1135).

971. În contractele ce au de obiect translațiunea proprietăței, sau unui alt drept real, proprietatea sau dreptul se transmite prin efectul consimțământului părților, și lucrul rămâne în risico-pericolul dobânditorului, chiar când

1) a) De și conform art. 969, convențiunile legal făcute au putere de lege între părțile ce se obligă, cu toate acestea, instanța de fond potrivit art. 1101, din Codul Civil, are drept să acorde un termen de grație pentru plată, oprind executarea urmărilor. Cas. I 8|86.

b) Cu totă latitudinea ce dă părților art. 969, de a putea revoca prin consimțământ mutual convențiunile legal făcute între

nu i s'a făcut tradițiunea lucrului. (Civ. 1022, 1081, 1156, 1295) (Civ. Fr. 1138.—Civ. It. 1125).

972. Dacă lucrul, ce cine-va s'a obligat succesiv a da la două persoane, este mobil, persoana pusă în posesiune este preferită și rămâne proprietară, chiar când titlul său este cu dată posterioară, numai posesiunea să fie de bună credință. (Civ. 472, ur. 1316, ur. 1391, 1393, 1898, 1909) (Civ. Fr. 1141).

Secțiunea II.—*Despre efectul convențiunilor în privința persoanelor a treia.*

973. Convențiunile au efect de cât între părțile contractante. (Civ. 974, ur. 1047, 1049, 1141, 1142, 1175, 1680.—Co. 99, 843, ur. 846, 853) (Civ. Fr. 1165)²⁾.

974. Creditorii pot exer-

ele, totu-și părțile nu pot avea acest drept când legea operește în mod formal revocarea. Cas. I 31|85.

2) a) Conform art. 973 Cod. Civ. numai părțile contractante sau reprezentanții lor au dreptul să invoce nulitatea actului de cesiune, pentru lipsă de formă, iar nu și terțele persoane cum ar fi de exemplu moștenitorii unei succesiuni, aceștia ne având nici un interes. Cas. I 141|90.

cita toate drepturile și acțiunile debitorului lor, afară de acelea care îi sunt exclusiv personale. (Civ. 558, 571, 573, 769, 785, 833, 975, 1257, 1718, 1719.—Co. 712) (Civ. Fr. 1166) ¹⁾.

975. Ei pot asemenea,

b) Când creditorul, care posedă un titlu definitiv contra debitorului, lucrează în numele său personal, această hotărâre nu este opozabilă celor alți creditori. Cas. Sect. Un: 1|81.

1) a) Creditorii, spre a putea exercita drepturile și acțiunile debitorilor lor, e necesar ca acele drepturi să existe, adică să nu fie stinse nici prin transacțiune, nici prin hotărâre judecătorească ramasă definitivă și nici prin alt mod de stingere al drepturilor și obligațiilor. Cas. I 133|92.

b) Art. 974 nu face nici o distincțiune între diferitele feluri de creditori, așa că atât creditorii ipotecari cât și acei chirografari au dreptul de a exercita acțiunile debitorilor lor. Cas. I 135|86.

c) Dreptul ce au creditorii de a putea exercita toate drepturile și acțiunile debitorilor lor, este un drept al lor propriu; deci pentru a-l exercita ei nu au nevoie nici de concursul debitorilor, nici de autorizarea justiției. Cas. I 418|80.

d) Creditorii pot exercita drepturile și acțiunile debitorilor, chiar când acele drepturi ar rezulta dintr'o crimă sau delict. Cas. II 163|90.

e) Creditorii sunt în drept să accepte succesiunea cuvenită debitorilor lor. Cas. I 299|87. Acest

în numele lor personal, să atace actele viclene, făcute de debitor în prejudiciul drepturilor lor. (Civ. 562, 699, 785, 974, 976, 1261, 1264, 1843.—Pr. 633.—Co. 21, 720-725) (Civ. Fr. 1167, 1°) ²⁾.

drept 'l poate avea chiar și după moartea debitorului. Cas. I 118|81.

f) Creditorii cari exercită acțiunea pauliană, trebuie să dovedească că creanțele lor existau în momentul facerii actului a cărui anulare o cer, precum și că debitorul devenea prin această insolubil sa u 'și marea insolabilitatea. Cas. I 266|94.

2) a) După art. 974 și 975 Cod. civ. ori-ce creditor, fără nici o distincție, poate și are dreptul să intenteze, ori-ce acțiune a debitorului lor, afară de cele personale, cerind revocarea ori-cărui act făcut în fraudă lor. Cas. I 239|84.

b) Este o cestiune de fapt care scapă de sub controlul Curții de Casațiune, cestiunea solvabilității sau insolvabilității, precum și a intențiunii frauduloase a debitorului. Cas. I 239|84.

c) Creanța creditorilor reclamanți trebuie să fie anterioră actului atacat de ei, nefiind nevoie atunci când creanța rezultă dintr'un înscris sub semnătură privată, ca înscrisul să fi dobândit dată certă prin unul din mijloacele indicate în art. 1182, care tinde a ocroti pe terțele persoane. Cas. I 182|87.

d) Conform art. 1718 și 1719, averea debitorilor, atât cea prezentă cât și cea viitoare, formează gajul creditorilor. Creditorii sunt deci în drept a ataca toate actele

976. Cu toate acestea sunt datorii, pentru drepturile enunțiate la titlul succesiunii, acela al con-

tractelor de maritagiu și drepturile respective ale soților, să se conforme cu regulile coprinse într'in-

frauduloase, cari tind să sustragă valorile cari formă, după lege, gajul lor. Cas. I. 90|88.

e) Departe de a presupune o fraudă, acțiunea în simulațiune presupune o înțelegere între părți. Cas. I. 182|85.

f) Ca și actele private și actele autentice pot fi atacate prin acțiunea în simulație, când sunt făcute în scopul de a frauda pe creditorii. Cas. I. 350|82.

g) Acțiunea pauliană prevădută de art. 974 și 975, din Codul civil, fiind o acțiune cu totul distinctă, nu poate fi intentată și nu se poate judeca cu privilegiul unei alte acțiuni, cum ar fi de exemplu într'o instanță de judecare a contestațiunii făcute contra urmării unui imobil. Cas. Sect. Un. 5|83.

h) Conform art. 1198, când creditorului, în acțiunea pauliană, i-a fost cu neputință de a produce probe scrise, atunci Tribunalul poate admite proba testimonială și prezumțiunile în dovedirea simulațiunii. Cas. I. 199|78; 54|80; 29|81; 144|83; 90|88.

i) Creditorii posteriori, în acțiunea prin simulație, au dreptul a ataca actele frauduloase ale debitorului lor, când se dovedește intențiunea acestuia de a frauda pe creditorii viitori. Cas. I. 338|90.

j) Cel ce atacă un act fraudulos este dator să probeze acesta. Cas. I. 62|91.

k) Prin acțiunea în simulație se pot ataca or ce fel de acte, atât acele făcute între părți cât și acele făcute înaintea justiției,

fie pe cale grațioasă, fie pe cale contencioasă. Anularea acestor acte se poate face sau pe cale principală, sau pe cale de apărare, sau conform art. 399 proc. civ. Cas. I. 338|90.

l) Simulațiunea putând fi judecată pe cale principală, nu urmărește de aci că ea nu se poate judeca și pe cale incidentală, legea neprescriind să se judece într'o instanță separată. Cas. I. 327|90. *Contra* Cas. Sect. Un. 5|83. A se vedea nota e de la acest articol.

m) Conform art. 1171 și 1173 forța probantă a actelor autentice nu se poate dărâma de cât prin contra probă pe calea înscrierii în fals. Cas. I. 439|90.

n) Moștenitorul părții contractante, nu poate dovedi simulațiunea de cât prin înscris sau un început de dovadă scrisă; el nu se poate servi în probarea simulațiunii unui act, de martorii săi presupțiunii. Cas. I. 315|93.

o) Creditorul care la prima instanță în calitate de simplu moștenitor a cerut anularea unui act de vânzare, ca simulat, nu mai poate înaintea instanței de apel să își schimbe această acțiune prezentându-se în calitate de moștenitor rezervatar. Cas. I. 315|93.

p) Într'o acțiune pauliană, creditorul trebuie să dovedească în afară de prejudiciu și fraudă, și complicitatea terțiului achizitor. Cas. I. 62|91.

q) Acțiunea pauliană, prin excepție de acțiunea în simulațiune, nu se poate exercita de cât de

sele. (Civ. 699, 785, 1257, ur. 1264, 1843) (Civ. Fr. 1167, § 2).

Secțiunea III.—*Despre interpretarea convențiilor.*

977. Interpretarea contractelor se face după intențiunea comună a părților contractante, iar nu după sensul literal al termenilor. (Civ. 969, 970) (Civ. Fr. 1156)¹⁾.

creditorii anteriori actului fraudulos, nu și de acei posteriori. Cas. I 182|87. *Contra* Cas. I 233|84; 338|90.

s) Creditorul ipotecar este în drept a exercita acțiunea pauliană sau acțiunea în simulație. Cas. I 8|96.

1) a) De și conform art. 977, convențiile fac lege între părți, totuși aprecierea, în ceea ce privește intențiunea părților, în momentul când au făcut convențiunea, este supusă atribuțiunei suverane a judecătorilor de fond. Cas. I. 81|83; 348|89; 233|91; 255|93.

b) De asemenea interpretarea expresiunilor și a diferitelor clause dintr'un contract, rămâne a se aprecia în mod suveran de instanțele de fond, hotărârea lor în ceea ce privește felul aprecierii scăpând de sub censura Curței de Casațiune. Cas. 285|92; 255|93; 87|94; 18|96.

c) Totuși aprecierile instanțelor de fond, cad sub controlul Curței de Casațiune, când se constată că interpretarea dată de aceste instanțe a schimbat însăși natura contractului. Cas. I. 25|91; 122|91; 1|92; 102|95.

978. Când o clausă este primitoare de două înțelesuri, ea se interpretează în sensul ce poate avea un efect, iar nu în acela ce n'ar putea produce nici unul. (Civ. Fr. 1157)²⁾.

979. Termenii susceptibili de două înțelesuri, se interpretează în înțelesul ce se potrivește mai mult cu natura contractului. (Civ. Fr. 1158).

d) Instanța de fond, atunci schimbă natura unui contract, când asupra elementelor cari constituiesc esența contractului, ea ar avea o părere contrară dispozițiilor legii în materie de contracte. Cas. I. 246|83; 209|88.

e) Instanța de fond, hotărăște în mod suveran și atunci când apreciază împrejurările și faptele care stabilesc dacă un act orecare constituie o donațiune, sau un contract cu titlu oneros. Cas. I. 48|91; 312|95.

f) De și în principiu instanțele de fond sunt suverane apreciatore a interpreta sensul unei convențiuni, totuși nu scapă de sub controlul Curței de Casațiune când ele arată elementele după care se determină natura unui contract și când de la determinarea acestei naturi atârnă dreptul persoanei și natura acestui drept, în acest caz, aflându-ne în fața unei adevărate cestiuni de drept asupra căreia Curtea poate statua. Cas. I. 209|88; 374|91; 291|93; 123|96.

2) A se vedea notele de la art. 802, 803 și 977. Cod. Civ.

980. Dispozițiunile îndoișoare se interpretă după obiceiul locului unde s'a încheiat contractul. (Civ. 983) (Civ. Fr. 1159).

981. Clausele obicnuite într'un contract se sub înțeleg, de și nu sunt exprese într'însul. (Civ. 970) (Civ. Fr. 1160).

982. Tóte clausele convențiunilor se interpretă unele prin altele, dându-se fie-căreii înțelesul ce rezultă din actul întreg. (Civ. Fr. 1161) ¹⁾.

983. Când este îndoiială, convențiunea se interpretă în favórea celui ce se obligă. (Civ. 980, 1312) (Civ. Fr. 1162).

984. Convențiunea nu coprinde de cât lucrurile, asupra cărora se pare că părțile și-au propus a contracta, orî-cât de generalî ar fi termenii cu cari s'a încheiat. (Civ. 1709, 1710) (Civ. Fr. 1163).

985. Când într'un contract, s'a pus anume un cas pentru a se explica obligațiunea, nu se póte sustine că printr'acésta s'a restrins întinderea ce angajamentul ar avea de

drept în casurile neexprese. (Civ. Fr. 1164).

CAPITOLUL IV

Despre quasi-contracte.

986. Quasi-contractul este un fapt licit și voluntar, din care se nasce o obligațiune către o altă persoană, saũ obligațiunii reciproce între părți. (Civ. 987, ur. 992, 1198) (Civ. Fr. 1371—Civ. It. 1140).

987. Acela care, cu voință gere interesele altuia, fără cunoscința proprietarului, se obligă tacit a continua gestiunea ce a început și a o săvîrși până ce proprietarul va putea îngriji el însuși. (Civ. 988, ur. 1532, 1539-1544, 1557) (Civ. Fr. 1372).

988. Gerantele este obligat, cu tóte că stăpinul a murit înaintea săvîrșirei afacerei, a continua gestiunea până ce eredele va putea lua direcțiunea afacerei. (Civ. 987, 989, 1539, 1559) (Civ. Fr. 1373).

X 989. Gerantele este obligat a da gestiunei îngrijirea unui bun proprietar. (Civ. 990, 998, 1084).

pretarea convențiunilor.

1) A se vedea notele de sub art. 977 Cod. Civ., cu privire la inter-

1540) (Civ. Fr. 1374).

990. Gerantale nu răspunde de cât numai de dol, dacă fără intervențiunea lui, afacerea s'ar fi putut compromite.¹⁾ (Civ. 989, 1540).

991. Stăpânul ale cărui afaceri au fost bine administrate, este dator a îndeplini obligațiunile contractate în numele său de gerante, a-l indemnisa de toate acelea ce el a contractat personalmente, și a-i plăti toate cheltuelile utile și necesare ce a făcut. (Civ. 766, ur. 1088, 1545, 1546, ur. 550.—Co. 109) (Civ. Fr. 1375)²⁾.

992. Cel ce, din eróre, sau cu știință, primesce aceea ce nu-î este debit,

este obligat a-l restitui aceluî de la care l'a primit. (Civ. 993-997, 1092, 1588) (Civ. Fr. 1376)³⁾.

993. Acela care, din eróre, creșându-se debitor, a plătit o datorie, are drept de repetițiune în contra creditorului.

Acest drept încetază când creditorele, cu bună credință, a desființat titlul său de creanță; dar atunci cel ce a plătit are recurs în contra adevăratului debitor. (Civ. 992, 994, ur. 1092, ur. 1638) (Civ. Fr. 1377)⁴⁾.

994. Când cel ce a primit plata a fost de rea credință, este dator a restitui atât capitalul cât și interesele sau fructele din ziua plăteî. (Civ. 485, ur.

1) Acest articol lipsese în Codul Frances.

2) Acțiunea *negotiorum gestor* este admisibilă numai atunci când afacerile s'au gerat în mod util. Cas. I. 157|88; 12|95.

3) a) Acțiune în restituire (*condictio indebiti*) poate fi intentată pentru ori-ce plată efectuată din eróre, din neștiință și pe nedrept. Cas.-I. 229|89.

b) De asemenea are acțiune în repetiție, Statul față de proprietarul unei moșii care a primit mai mult din valoarea obligațiilor ce i se cuvenea pentru dispăgubirea dijmei și a clăcei, după legea rurală. Cas. I. 372|87.

c) Acțiunea în restituire este supusă bungei prescripțiunii de 30 ani, prevădută de art. 1890 Cod. Civ. Cas. I. 372|87.

4) a) Principiul că nimeni nu se poate înbogăți în prejudiciul altuia, prevădută de art. 993 Cod. Civ., este aplicabil și în cazul unei vândări silite; adjudicatorul fiind evîns în urma unei acțiuni în revendicare ce i s'a intentat de o persoană óre-care, are acțiunea în repetițiune în contra creditorilor celui urmărit, cari au primit prețul lucrului evîns. Cas. I. 63|83; 89|95.

b) A se vedea și notele de la art. 991 și 992 Cod. Civ.

522, ur. 995, ur. 1088) (Civ. Fr. 1378) ¹⁾.

995. Când lucrul plătit nedebit era un imobil sau un mobil corporal, cel care l'a primit, cu rea credință, este obligat a-l restitui în natură dacă există, sau valoarea lucrului dacă a pierit, sau s'a deteriorat, chiar din casuri fortuite, afară numai dacă va proba, că la aceste casuri ar fi fost expus lucrul, fiind și în posesiunea proprietarului.

Cel care a primit lucrul, cu bună credință, este obligat a-l restitui, dacă există, dar este liberat prin pierderea lui, și nu răspunde de deteriorări (Civ. 996, ur. 1083, 1155, 1898) (Civ. Fr. 1379).

996. Când cel ce a primit lucrul cu rea credință, l'a înstreinat, este datoră întorče valoarea lucrului din ziua cererii în restituțiune.

1) a) Conform art. 499, nu e supus la restituțiune de cât acela care primind plata a fost de rea credință. In ceea ce privește plata dobândei, când nu e vorba de rea credință, ea curge, conform art. 1088 Cod. Civ. de la data chiemărei în judecată. Cas. I. 34/86.

b) Instanța de fond, nu violază

Când cel care l'a primit era de bună credință, nu este obligat a restitui de cât numai prețul cu care a vîndut lucrul. (Civ. 485, 971, 997, 1097, 1341, ur. 1607, 1898, 1909) (Civ. Fr. 1380).

997. Acela căruia se face restituțiunea trebuie să despăgubească pe posesorul chiar de rea credință de toate cheltuielile făcute pentru conservățiunea lucrului, sau care au crescut prețul lui. (Civ. 994, 1569, 1574, 1730 § 3) (Civ. Fr. 1381).

CAPITOLUL V.

Despre delictе și quasi-delictе

998. Orice faptă a omului, care cauză altuia prejudiciu, obligă pe acela din a căruia greșală s'a ocasionat, a-l repara. (Civ. 999, 1162, 1198. — P. 1. — Pr. P. 1, 3, 4, § 2, 8, 593-595. — Co. 18, 37, 63, 67, 85, 152,

principiul prevădut de art. 992 Cod. Civ. că cel ce a primit fiind de bună credință o plată, nu pôte fi condamnat a plăti dobândi de cât din ziua chiemărei în judecată, când l' condamnă să restituе sumele primite și dobândile lor, in cazul când se constată că el primise și aceste dobândi. Cas. I 323/92.

381, 506, 515, 522, 638, 673—676, 757) (Civ. Fr. 1382) 1).

999. Omul este respon-

1) a) Pentru ca cine-va să fie responsabil de prejudiciul cauzat, legiuitorul nu cere neapărat existența unei rele credințe; simpla greșală e suficientă. Cas. I. 387|78.

b) Este responsabil, conform art. 998, pentru daunele ocazionate de cine-va prin înființarea unui sequestru, când se constată în fond că sequestrul a fost făcut pe nedrept. Cas. I 99|82.

c) Partea care face o cerere în despăgubire, trebuie să probeze nu numai existența prejudiciului ce a suferit, ci și împrejurarea că acel prejudiciu i-a fost cauzat prin fapta părții contra căreia reclamă. Cas. I. 300|83.

d) Când instanța de fond refuză de a acorda daune întereze suferite din cauza înființării unui sequestru, sub motivul că nu sunt în deajuns probate faptele constatate prin hotărîrea definitivă, violăză autoritatea lucrului judecat. Cas. I 277|84.

e) Când prejudiciul rezultă dintr'un caz de forță majoră, atunci partea care l'a suferit nu poate avea nici o acțiune în daune întereze, conform art. 998. Cas I 141|85.

f) Acela care prin denunțări neîntemeiate produce altuia o pagubă materială, este responsabil de prejudiciul cauzat. Cas. I 68|85.

g) Toate faptele care nu pot fi luate ca o urmăre firăscă și necesară a contractului încheiat între părți, au de efect obligațiunea pentru acel ce le-a făcut de-a plăti daune întereze celui prejudiciat prin acele fapte. Cas. I 38|85.

sabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin negligența

h) Este nemotivată hotărîrea care reducînd cifra daunelor întereze acordă de instanța inferioară, nu aduce alt motiv de cât că e prea mare. O asemenea lipsă de motivare, atrage nulitatea ei, Cas. I 134|85.

i) Ori-de câte ori o persoană a uzat de un drept ce i aparține, neimputându-i-se o culpă nu poate fi obligată la despăgubiri, dacă după principiul stabilit prin art. 998, pentru ca acțiunea în daune întereze să fie admisibilă, se cere ca faptul de care cine-va se plînge să fie ilicit. să fie imputabil autorului său și să fie cauzat un prejudiciu. Cas. I 367|87.

j) Reclamantul fiind acela care e în culpă, nu i se poate acorda daune întereze. Cas. I 135|88.

k) Când cine-va uzăză de un drept al său, chiar dacă ar fi cauzat vre-un prejudiciu, el nu poate fi responsabil. Cas. I 63|88.

l) O simplă omisiune nu poate constitui un quasi-delict, de cât numai atunci când acela care n'a făcut actul, era obligat după lege a l face. Cas. II 120|90.

m) Pentru ca un fapt să dea loc la daune întereze, nu este îndestulător ca el să fi adus altuia un prejudiciu, dar mai trebuie ca făptuirea lui să fie cel puțin rezultatul unei greșeli. Cas. I. 392|91.

n) Seducțiunea numai atunci poate da loc la daune întereze, când este rezultatul unor manopere dolosive întrebuintate de seducător. Cas. I. 392|91. Contra. Cas. I. 405|92.

o) Pentru ca seducțiunea să dea loc la despăgubirile prevăzute de

saŭ prin imprudența sa. (Civ. 998, 1000, 1483, 1902. — P. 1. — Pr. P. 1, 3, 4, 8, 593-595. — Co. 506) (Civ. Fr. 1383).

1000. Suntem asemenea responsabili de prejudiciul cauzat prin fapta persoanelor pentru cari suntem obligați a răspunde,

art. 998, nu este nevoie ca seducătorul să fi uzat de manopere frauduloase, ci este îndestulător ca promisiunea de căsătorie să fi fost cauza care a determinat raporturile intime, cari au prejudiciat pe fata sedusă, prin pierderea considerațiunei de care se bucura mai înainte în societate. Cas. I. 405|92.

p) Când e vorba de un quasi-delict, constatarea culpei este lasată la suverana apreciere a instanțelor de fond, așa că ea scapă de sub controlul Curței de Casație, ca fiind o cestiune de fapt. Cas. I. 51|92; 28|92; 199|93.

q) Statul este responsabil, conform art. 998, de prejudiciul cauzat, prin faptul unei urmăririi nedrepte făcute asupra a verei cui-va. Cas. I. 199|93.

r) Când cine-va usează de un drept al său, chiar dacă ar fi cauzat vre-un prejudiciu, el nu poate fi responsabil. Cas. I. 27|94.

s) Femeia sedusă are dreptul a cere daune int-rese de la barbatul care a sedus-o, când instanța de fond constată că seducțiunea a fost produsă prin faptul și manoperile seducătorului, legea nefăcând nici o clasificățiune saŭ distincțiune între faptele prejudiciabile cari obligă pe făptuitor

saŭ de lucrurile ce sunt sub paza noastră.

Tatăl, și mama după mórtea bărbatului, sunt responsabili de prejudiciul cauzat de copii lor minori, ce locuesc cu dênșii.

Stăpânii și comitenții, de prejudiciul cauzat de servitori și prepușii lor

la reparațiunii. Cas. I. 18|94.

t) Instanța de fond judecă suveran, când constată în fapt că lucrările legalmente întreprinse de Stat, pe un rîu declarat de domeniū public, nu a fost cauza prejudiciilor suferite de proprietarul riveran. Cas. I. 243|95.

u) Căile ferate răspund de incendiul provenit din cauza lor, care a distrus construcțiunii aflate la epoca înflințării unei linii noi, chiar dacă ele se găseu la o distanță mai mică de 27 metri. Cas. I. 161|96.

v) Denunțarea nedreptă constituie un fapt prejudiciabil, care dă loc la o acțiune în despăgubire, chiar fără constatarea relei intențiunii. Cas. I. 165|96.

1) a) Nu există negligență, în sensul art. 999. Cod. civ. care să dea loc la obligațiunea reparării unui prejudiciu, cînd persoana căruiu 'i se impută negligența nu era ținută să facă lucrarea ce 'i se pune în sarcină. Cas. II 3|82.

b) Un funcționar superior este responsabil de prejudiciul cauzat de subalternii săi, el fiind dator a supraveghea lucrările acestora. Cas. I 141|85.

c) A se vedea notele art. 998. Cod. civ.

în funcțiunile ce li s'au încredințat.

Institutorii și artizanii, de prejudiciul cauzat de elevii și ucenicii lor, în tot timpul ce se găsesc sub a lor privighere.

Tatăl și mama, institutorii și artizanii, sunt apărați de responsabilitatea arătată mai sus, dacă probază că n'au putut împiedica faptul prejudiciabil. (Civ. 326, 1001, ur. 1487, 1624, ur. — Co. 501) (Civ. 1384) ¹⁾.

1001. Proprietarul unui animal, sau acela care se serveste de dânsul, încursul serviciului, este responsabil de prejudiciul cauzat de animale, sau că animalele se află sub paza sa, sau că au scăpat. (Civ. 999. — P. 385, § 13; 389 § 3, 4, 8; 393 § 2) (Civ. Fr. 1385).

1002. Proprietarul unui edificiu este responsabil de prejudiciul cauzat prin ruina edificiului, când ruina este urmarea lipsei de întreținere, sau a unui vi-

a) Conform dispozițiilor art. 1000. Cod. civ. stăpînii și comitenții fiind responsabili de prejudiciile cauzate prin faptul servitorilor și prepușilor lor, urmeză că dacă acești servitori sau prepuși lucrează sub ordinele lor, acțiunea în daune trebuie a fi îndreptată în contra stăpînilor, cu dreptul pentru ei de a chema în garanție pe prepușii lor. Cas. I 114|90.

b) Direcția căilor ferate, ca și direcția companiei de gaz, este responsabilă de imprudențele și neglijențele servitorilor lor, în cazul de accidente și cu drept cuvînt instanța de fond le condamnă la despăgubiri. — Cas. I 342|87.

c) De asemenea antreprenorii de lucrări sunt responsabili de daunele cauzate de prepușii lor. Cas. I 23|82.

d) De asemenea și autoritățile sunt responsabile de prejudiciul cauzat de funcționarii seși prin

greșalele lor, cum ar fi de exemplu Ministerul de Finance, pentru delapidările făcute de un casier ai seși. Cas. I 239|80; 19|82; 26|85; 213|86. *Contra.* Cas. I 73|80; 368|82.

e) Partea prejudiciată, în specia art. 1000 Cod. civ., poate intenta acțiune în despăgubire sau în contra stăpînilor cari sunt responsabili de faptele prepușilor sau comitenților lor, sau direct în contra aceluia care a cauzat personal prejudiciul. Cas. I 32|86. *Contra.* Cas. I. 114|90.

f) Cînd însă servitorul n'a lucrat de cît după ordinele primite de la stăpînul seși, atunci el nu mai este răspunzător de prejudiciul cauzat și numai stăpînul poate fi acționat să repare prejudiciul. Cas. I 114|90.

g) Acțiunea în daune îndreptată în contra părintelui, pentru prejudiciul cauzat de fiul seși cu prilejul unui delict, nu poate fi judecată înaintea Tribunalului Co-recțional. Cas. II. 75|86.

tiū de construcțiune. (Civ. 1435. 1483. — P. 385 § 5, 393 § 4) (Civ. Fr. 1386) ¹⁾.

1003. Când delictul sau quasi-delictul este imputabil mai multor persoane, aceste persoane sunt ținute solidar pentru despăgubire ²⁾. (Civ. 1039, ur. 1041) (Civ. It. 1156. — C. P. Fr. 55) ³⁾.

CAPITOLUL VI.

Despre deosebitetele speciū de obligațiuni.

Secțiunea I. — *Despre obligațiunile condiționale.*

§ 1. — *Despre condițiune în genere și despre deosebitela sale speciū.*

1004. Obligațiunea este condițională, cind perfecțiunea ei depinde de un eveniment viitor și necert. (Civ. 925, ur. 1017, 1019)

1) a) Responsabilitatea facerei unor construcții care vatămă o proprietate vecină, cade asupra celui care le-a făcut iar nu asupra proprietarului, când el n'a avut cunoștință despre acēsta. Cas. I. 32|91.

2) Aces articol lipsesce în Codul Civil Frances; el este luat după art. 1156 Italian.

3) a) Când un delict silvic, este imputabil mai multor persoane, daunele provenite prin comiterea lui trebuiesc plătite în mod solidar. Cas. II. 177|89; 319|92; 338|93. Cas. I. 277|86.

b) Sînt răspundători solidar de

(Civ. Fr. 1168).

1005. Condițiunea casuală este aceea ce depinde de asard, și care nu este nici în puterea creditorului, nici într'acea a debitorului. (Civ. Fr. 1169).

1006. Condițiunea potestativă este aceea care face să depindă perfectarea convențiunei de un eveniment, pe care și una și alta din părțile contractante pôte să-l facă a se întempla, sau pôte să-l impiedice. (Civ. 822, 1010) (Civ. Fr. 1170).

1007. Condițiunea mixtă este aceea care depinde tot de o dată de voința uneia din părțile contractante, și de aceea a unei alte persoane. (Civ. Fr. 1171).

1008. Condițiunea im-

daunele cauzate Statului, toți autorii unei fraude, făptuite în prejudiciul drepturilor vamale. Cas. I. 277|86.

c) Elementul constitutiv al obligațiunei solidarare în ceia ce privesc despăgubirile ce nasc din delict sau quasi-delict, este existența unei înțelegeri comune între făptuitori. Cas. I 294|90.

d) Daunele cauzate unei persoane cu ocazia unui furt ce a suferit, se răspund în mod solidar de autorul principal și tănuitor, când în cooperarea lor este pe deplin stabilită. Cas. II 338|93.

posibilă, sau contrarie bunelor moravuri, sau prohibită de lege, este nulă, și desființează convențiunea ce depinde de dânsa. (Civ. 5, 1009, ur.) (Civ. Fr. 1172)¹⁾.

1009. Condițiunea de a nu face un lucru imposibil nu face ca obligațiunea, contractată sub această condițiune, să fie nulă. (Civ. 1008) (Civ. Fr. 1173).

1010. Obligațiunea este nulă când s'a contractat sub o condițiune potestativă, din partea celui ce se obligă. (Civ. 822, 1006, 1014, 1372) (Civ. Fr. 1174).

1011. Implinirea condițiunei trebuie să se facă ast-fel cum aū înțeles părțile să fie făcută. (Civ. 977 1012, ur.) (Civ. Fr. 1175).

1012. Când obligațiunea este contractată, sub condițiunea că un eveniment oare-care se va întâmpla într'un timp fixat, condițiunea este considerată ca neindeplinită, dacă

timpul a expirat fără ca evenimentul să se întâmple.

Când timpul nu este ficsat, condițiunea nu este considerată ca cădută, de cât când este sigur că evenimentul nu se va mai întâmpla. (Civ. 925, ur. 1013, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1176).

1013. Când obligațiunea este contractată sub condițiunea că un eveniment n'are să se întâmple, într'un timp defipt, această condițiune este indeplinită, dacă timpul a expirat, fără ca evenimentul să se fi întâmplat; este asemenea indeplinită, dacă înaintea termenului, este sigur, că evenimentul nu se va mai întâmpla; dacă nu este timp determinat, condițiunea este indeplinită numai când va fi sigur, că evenimentul n'are să se mai întâmple. (Civ. 1012) (Civ. Fr. 1177).

1) a) Nu este ilicită, clauza cuprinsă într'o convențiune, prin care una din părți se obligă de a nu mai face comerț, când această clauză este limitată la un scurt timp și la o anume ramură de comerț. Cas. II 204|98.

b) Art. 1008 și 5 din Codul civil nu se aplică de cât la con-

vențiunii, nu și la testamente care sunt valabile chiar atunci când ar conține vre-o condițiune prohibită de lege, afară de cazul unei substituțiuni fidei-comisare, făcute conform art. 803. Cas. I 173|84; 125|84; 312|95.

c) A se vedea și notele de la art. 5, 143, 803 și 968 Cod. civ.

1014. Condițiunea este reputată ca îndeplinită, când debitorul obligat, sub această condițiune, a împedat îndeplinirea ei. (Civ. 1010, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1178).

1015. Condițiunea îndeplinită are efect din ziua în care angajamentul s'a contractat. Dacă creditorul a murit înaintea îndeplinirii condițiunii, drepturile sale trec erediilor săi. (Civ. Fr. 1179).

1016. Creditorul poate, înaintea îndeplinirii condițiunii, să exercite toate actele conservatoare dreptului său. (Civ. 356, 731, ur. 1178, 1778, 1885) (Civ. Fr. 1180).

§. 2. *Despre condițiunea suspensivă*

1017. Obligațiunea, sub condițiune suspensivă, este aceea care depinde de un eveniment viitor și necert. Obligațiunea condițională nu se perfectă de cât după îndeplinirea evenimentului. (Civ. 1004, 1012, ur. 1018, 1022, ur. 1770, 1885

—Co. 63) (Civ. Fr. 1181).

1018. Când obligațiunea este contractată sub o condițiune suspensivă, obiectul convențiunii rămâne în risico-pericolul debitorului care s'a obligat a'l da, în cas de îndeplinire a condițiunii.

Dacă obiectul a perit, în întregul său, fără greșala debitorului, obligațiunea este stinsă.

Dacă obiectul s'a deteriorat, fără greșala debitorului, creditorul este obligat a'l lua în starea în care se găsește, fără scădere în preț.

Dacă obiectul s'a deteriorat, prin greșala debitorului, creditorul are dreptul său să cêră desființarea obligațiunii, sau să ia lucrul în starea în care se găsește, cu daune interese. (Civ. 1015, 1020, 1021, 1081, 1156, ur. 1355, ur.) (Civ. Fr. 1182) ¹⁾.

§. 3. *Despre condițiunea resolutorie*

1019. Condițiunea resolutorie este aceea care

1) Constitue o vânzare supusă unei condițiuni suspensive, conform art. 1018. vânzarea unor lucruri mobile, cu clauza expresă

că nu transmite proprietatea până la plata integrală a ratelor prețului hotărît. Cas. I 211'88; 15|94.

supune desființarea obligațiunei la un eveniment viitor și necert.

Ea nu suspendă execuțiunea obligațiunei, ci numai obligă pe creditor a restitui aceea ce a primit, în cas de îndeplinirea evenimentului prevădut prin condițiune. (Civ. 1012, ur. 1015, 1018, 1091, 1372, 1770) (Civ. Fr. 1183).

1020. Condițiunea resolutorie este sub-înțeleasă, tot-d'auna, în contractele sinalagmatice, în cas când una din părți nu îndeplinește angajamentul său. (Civ. 832, 943, 1021, 1079, 1081, ur. 1101, 1320, 1365-

1370—Pr. 126—Co. 63, 64, 67) (Civ. Fr. 1184) ¹⁾.

1021. Într'acest cas, contractul nu este desființat de drept. Partea în privința căreia angajamentul nu s'a executat, are alegerea sa să siléscă pe cea-altă a executa convențiunea, când este posibil, sau să'î cêră desființarea, cu daune interese. Desființarea trebuie să se cêră înaintea justiției, care după circumstanțe, pôte acord un termen părței acționate (Civ. 832, 943, 1020, 1079, 1081, ur. 1001, 1320, 1365-1370—Pr. 126—Co. 44, 63, 67) (Civ. Fr. 1148) ²⁾.

1) a) Conform art. 1020 condițiunea resolutorie într'un act de vîndare, există chiar atunci cînd părțile nu au stipulat-o. Cas. I 109|83.

b) A se vedea și notele art. 1021. Cod. civ.

2) Neexecutarea unei obligațiuni, nu are de efect desființarea de drept a convențiunei încheiate între părți, de cît în cazul când partea care nu și-a executat obligațiunea a fost pusă în întîrziere. Cas. II 158|82; Cas. I 32|92.

b) Când o parte nu și-a îndeplinit obligațiunea determinată prin contract, partea cea laltă pôte cere desființarea contractului. Cas. I 35|88.

c) Și sub vechiul cod Calimach s'au admis și recunoscut principiile prevăzute în art. 1021 Cod.

civ. Cas. I 305|89.

d) Principiul cuprins în art. 1021, după care condițiunea resolutorie este subînțeleasă în tot de-auna în contractele sinalagmatice, se aplică și cînd e vorba de vînzarea bunurilor Statului. Cas. I 100|88.

e) Partea contractantă care nu'și îndeplinește obligațiunea ce o privește, nu poate cere execuțiunea convențiunei sa daune-interese. Cas. I 17|88; 135|88; 304|91; 112|96.

f) O transacțiune nu poate fi considerată ca neexistentă *ipso jure*, prin faptul că una din părți nu s'a ținut de angajamentul luat; e necesară o hotărîre a Tribunalului care să pronunțe rezilierea. Cas. I 186|85.

g) Rezilierea unui contract și-

Secțiunea II. — *Despre obligațiune cu termen.*

1022. Termenul se deosebește de condițiune, pentru că el nu suspendă angajamentul, ci numai amână execuțiunea. (Civ. 1017, 1101, 1146, 1885 — Pr. 122) (Civ. Fr. 1185) ¹⁾.

1023. Aceea ce se da-

nalagmatic nu are loc de cât atunci când faptele puse în sarcina uneia din părți sînt posteroare încheierii convențiunii. Cas. I. 347/92.

b) Judecătorul acțiunii fiind și judecătorul excepțiunii, urmăzează că rezilierea unui contract de vindare, din cauza neplăței prețului, se poate face și pe cale de acțiune principală și pe cale de excepțiune. Cas. I. 374/92.

¹⁾ Din coprinsul art. 1020 și 1021 Cod. civ. reiese că numai în cazul când părțile nu hotărâsc în mod expres rezilierea de drept a unui contract, numai atunci ele trebuiesc a se adresa justiției spre a pronunța acea reziliere; din contra, nu au nevoie de intervenirea justiției când ele prevăd categoric, în contractul încheiat, desființarea de drept a convențiunii. Cas. I. 68/93.

1) a) Prelungirea termenului unei obligațiuni, nu poate avea de efect novațiunea contractului primitiv. Cas. I. 40/88.

b) Conform art. 1022 Cod. civ. termenul nu suspendă angajamentul, ci are de rezultat numai amânarea execuțiunii; de aci deosebirea între o obligațiune cu termen și o obligațiune sub condiția suspensivă (art. 1017), care

toresce cu termen nu se poate cere înaintea termenului, dar ceea ce se plătește înainte, nu se mai poate repeta. (Civ. 975, 976, 1016, 1092, 1178, 1616, — Co. 316) (Civ. Fr. 1186) ²⁾.

1024. Termenul este presupus tot-d'auna că s'a stipulat în favoarea debi-

tu nu poate deveni perfectă de cât sub condiția îndeplinirii acestui eveniment. Cas. I. 244/80.

c) O prelungire de termen acordată de creditor unui debitor al său, nu poate modifica întru nimic obiectul și condițiunile contractului. Cas. I. 308/78.

²⁾ *a)* Dispozițiunile art. 1023 Cod. civ. nu exclud facultatea ce are creditorul cu termen, de a face acte de conservarea dreptului său. Cas. I. 267/82.

b) De și după acest articol, aceea ce se datorește cu termen nu se poate pretinde înainte de expirarea termenului, totuși nu este un motiv de casare faptul că instanța de judecată a pronunțat condamnățiunea cu rezerva expresă ca executarea să se facă la termenul hotărît de părți. Cas. I. 267/82.

c) Instanța de fond, în lipsă de un angajament înscris în ceea ce privește fixarea termenului de plată, poate singură să-l fixeze bazându-se pentru acesta, pe împrejurări de fapt și corespondențele efectuate de părți. Cas. I. 398/90.

d) Plățile succesive constatate prin chitanțe în regulă asupra unei datorii lichide fiind certe, suma ce rămîne datorită rămîne și ea certă și liquidă. Cas. II. 64/96

torelui dacă nu rezultă din stipulațiune, sau din circumstanțe, că este primit și în favorul creditorului. (Civ. 1115 §. 4, 1616 — Co. 316) (Civ. Fr. 1187).

1025. Debitorul nu mai poate reclama beneficiul termenului, când este căzut în deconfitură ¹⁾, sau când, cu fapta sa, a micșorat siguranțele, ce prin contract dăduse creditorului său. (Civ. 1323, 1661, 1673, 1746, 1790, 1800, § 3, 1807. — Pr. 128. — Co. 714) (Civ. Fr. 1188).

Secțiunea III. — *Despre obligațiunile alternative.*

1026. Debitorul unei obligațiuni alternative este liberat prin predarea unuia din două lucruri, ce erau coprinse în obligațiune. (Civ. 1027, ur.) (Civ. Fr. 1189) ²⁾.

1027. Alegerea o are debitorul, dacă nu s'a acordat expres creditorului.

(Civ. 983, 1026, 1312) (Civ. Fr. 1190).

1028. Debitorul se poate libera predând sau pe unul sau pe altul din lucrurile promise; nu poate însă săli pe creditori a primi parte dintr'unul și parte dintr'altul. (Civ. 1027, 1060, 1061, § 3, 1100, 1101) (Civ. Fr. 1191).

1029. Obligațiunea este simplă, de și contractată cu mod alternativ, dacă unul din două lucruri promise, nu poate fi obiectul obligațiunii (Civ. 963) (Civ. Fr. 1192).

1030. Obligațiunea alternativă devine simplă, dacă unul din lucrurile promise pierde, sau nu mai poate fi predat din orice altă cauză și chiar când acesta s'a întâmplat din greșala debitorului. Prețul acestui lucru nu poate fi oferit în locu-i.

Dacă amândouă lucrurile au perit, însă unul

1) *Deconfitura* este starea de insolvabilitate a unui comerciant, după cum falimentul este aceea a unui comerciant.

2) Debitorul unei obligațiuni alternative, sub condițiunea de a preda lucrul luat în natură sau

valoarea lui, neîndeplinindu'si prima obligațiune, nici chiar în urma somațiunilor ce i s'au făcut în mod prealabil, poate fi urmărit pentru plată, fără așteptarea termenului îndeplinirii și celei de a doua obligațiuni. Cas. I 332|92.

dintr'ênsele prin greșala debitorului, el va plăti prețul celui care a perit în urmă. (Civ. 1029, 1156, ur. 1131). (Civ. Fr. 1193).

1031. Când în cazul prevădut de articolele precedente, alegerea este, prin convențiune, lăsată creditorului și numai unul din lucruri a perit: dacă lucrul a perit prin greșala debitorului, creditorul va lua pe cel rămas; dacă a perit prin greșala debitorului, creditorul poate cere sau lucrul rămas, sau prețul celui ce a rămas; dacă amândouă lucrurile au perit prin greșala debitorului, creditorul, după alegerea sa, poate să ceară prețul unuia din ele; dacă însă numai unul din ele a perit prin greșala debitorului, creditorul nu poate cere de cât prețul acestui lucru. (Civ. 1030, 1156).

(Civ. Fr. 1194) ¹⁾.

1032. Dacă amândouă lucrurile au perit, fără greșala debitorului, obligațiunea este stinsă. (Civ. 971, 1079, 1156). (Civ. Fr. 1195).

1033. Aceleași principii se aplică, când obligațiunea alternativă coprinde mai mult de două lucruri. (Civ. Fr. 1196).

Secțiunea IV.—*Despre obligațiunile solidare.*

§ I. *Despre solidaritatea între creditori.*

1034. Obligațiunea este solidară între mai mulți creditori, când titlul creanței dă anume drept fiecăruia din ei de a cere plata în tot a creanței, și când plata făcută unui din creditor liberă pe debitor. (Civ. 1035, ur. 1064, 1065). (Civ. Fr. 1197) ²⁾.

1) Redacțiunea acestui articol 1031 este greșită. Raportînd'o la textul art. francez 1194, ea ar trebui ast-fel exprimată: «Când în cazul prevădut de articolul precedent (**nu, articolele precedente**) alegerea este prin convențiune lăsată creditorului, și numai unul din lucruri a perit: dacă lucrul a perit fără (**nu, prin**) greșala debitorului, creditorul va

lua pe cel rămas; dacă a perit prin greșala debitorului, creditorul poate cere sau lucrul rămas, sau prețul celui ce a perit, (**nu, rămas, cum e în textul român**); etc. etc.

2) a) Drepturile succesoriale ale moștenitorilor unui creditor împărțindu-se de plin drept prin mórtea sa, ei nu mai pot din această cauză să ceară fie-care în

1035. Póte debitorile plăti la orî-care din creditorii solidarî, pe cât timp nu s'a făcut împotrivă-î cerere în judecată din partea unuia din creditorî.

Cu tóte acestea remisiunea făcută de unul din creditorii solidarî nu liberă pe debitoare, de cât pentru partea aceluî creditor. (Civ. Fr. 1198).

1036. Actul care întreprumpe prescripțiunea în privința unuia din creditorii solidarî, profită la toți creditorii. (Civ. 1045, 1872, 1876) (Civ. Fr. 1199).

1037. Creditorile solidar. care a primit tótă datoria, este ținut a împărți cu cei-l'alți creditorî, afară numai de va proba că obligațiunea este contractată numai în interesul său. ¹⁾ (Civ. 1034 ur).

1038. Creditorile solidar represintă pe cei-l'alți cocreditorî, în tóte actele carî pot avea de efect con-

servarea obligațiunei. (Civ. 1036, 1056).

§ 2 *Despre obligațiunea solidară între debitorî.*

1039. Obligațiunea este solidară din partea debitorilor, când toți s'aú obligat la același lucru, astfel că fie-care póte fi constrîns pentru totalitate, și că plata făcută de unul din debitorî liberă și pe cei-l'alți către creditor. (Civ. 1036, 1059, 1061, ur.— Co. 42, 106, 114, al. 3, 118, al. 1, 127, 194, 203, 277, 301, 339, 389, 393, 398, 674). (Civ. Fr. 1200) ²⁾.

1040. Debitorii solidarî se pot obliga sub diferite modalități, adică: unii pur, alții sub o condițiune și alții cu termen. (Civ. 1004, 1022) (Civ. Fr. 1201).

1041. Obligațiunea solidară nu se presună, trebuie să fie stipulată expres. această regulă nu încetéză de cât numai când obli-

parte, de la debitor, de cât numai porțiunea cuvenită fie-căruia din creanța totală. Cas. I 43|85.

b) O persoană, în calitate de tutor al unor minorî, nu póte să reclame mai mult de cât partea ce se cuvine fie-căruia din minorî, nu și aceia ce se cuvine celor majorî. Cas. I 43|85.

1) Art. 1037 și 1038, carî lipsesc în Codul Frances, sunt inovațiuni ale legiuitorul nostru.

2) Face o justă aplicare a legel Tribunalul care condamnă pe debitorî la plată, în mod personal, când nu s'a cerut de creditor solidar lor condemnaire. Cas. I 313|85.

gațiunea solidară are loc de drept, în virtutea legei. (Civ. 347, 348, 918, 1003, 1543, 1551.—Co. 42, 106, 114 al. 3, 118 al. 1°. 127, 194, 203, 277, 301, 339, 389, 393, 398, 674.—P. Fr. 55). (Civ. Fr. 1202) ¹).

1042. Creditorele unei obligațiuni solidare, se poate adresa la acela care va voi dintre debitorii, fără ca debitorii să potă opune *beneficiul de divisiune*. (Civ. 1065, 1666, 1667). (Civ. Fr. 1203).

1043. Acțiunea intentată în contra unuia din debitorii nu poprește pe creditore de a exercita asemenea acțiune și în contra celor-alții debitorii. (Civ. 1035, 1039) (Civ. Fr. 1204) ²).

1044. Dacă lucrul debit a perit din culpa unuia său mai multor debitorii solidarii, cei-alții debitorii nu rămân liberați de obligațiunea de a plăti prețul

lucrului, dar nu sunt răspunzători pentru daune.

Debitorii cari au întârziat de a plăti sunt în culpă.

Creditorele nu poate cere daune, de cât numai în contra debitorilor în culpă. (Civ. 1079, 1081, ur. 1156) (Civ. Fr. 1205).

1045. Acțiunea intentată în contra unuia din debitorii, întrerupe prescripțiunea în contra tuturilor debitorilor. (Civ. 1036, 1872) (Civ. Fr. 1206).

1046. Cererea de dobândă făcută în contra unuia din debitorii solidarii, face a curge dobânda în contra tuturilor debitorilor. (Civ. 1040, 1045, 1088) (Civ. Fr. 1207).

1047 Codebitorele solidar, în contra căruia creditorele a intentat acțiune, poate opune toate excepțiunile cari sunt personale, precum și acelea cari sunt comune tuturilor debitorilor.

1) Cu toate că potrivit art. 1041, solidaritatea nu se presupune, totuși casierii și controlorii fiind considerați ca niște adevărați chezași, a gestiunii percepătorilor, ei sunt ținuți în *solidum*, fie-care pentru întregul deficit făcut de acești funcționari. Cas. I 38/90.

2) Conform art. 1043, creditorul unei obligațiuni solidare, avind după lege dreptul de a putea acționa pe oricare din debitorii solidarii, are facultatea de a 'și retrage acțiunea îndreptată în contra debitorului principal, acționând numai pe garantul solidar. Cas. I 64/91.

Debitorii acționat nu p^ote opune acele excepțiuni, cari sunt curat personali ale vre-unuia din ceilalte codebitori. (Civ. 953, 966, ur. 1065, 1091, 1125, 1137, 1140, ur. 1148, 1155, 1215, 1216, 1218, 1653, 1681. —Co. 349, 805) (Civ. Fr. 1208).

1048. Când unul din debitori devine erede unic al creditorului, sau când creditorii devine unic erede al unuia din debitori, confusiunea nu stinge creanța, de cât pentru partea debitorului, sau a creditorului. (Civ. 1148, 1154, 1155, 1680) (Civ. Fr. 1209).

1049. Creditorii care consimte a se împărți datoria în privința unuia din codebitori, conservă acțiunea solidară în contra celor-alți debitori, dar cu scădem^{ent}ul părții debitorului, pe care l'a liberat de solidaritate. (Civ. 1047, 1050 1064, 1141, 1521, 1666) (Civ. Fr. 1210).

1050. Creditorii care primesce separat partea unuia din debitori, fără ca în chitanța să'si reserve solidaritatea sau drepturile sale în genere, nu re-

nunță la solidaritate de cât în privința acestui debitor.

Nu se înțelege că creditorii a renunțat la solidaritate în favoarea unui debitor, când primesce de la el o sumă egală cu partea ce e dator, dacă chitanța nu dice că acea sumă este primită pentru partea debitorului.

Asemenea din simpla cerere în judecată formată în contra unuia din debitori pentru partea sa, dacă acesta n'a aderit la cerere, sau dacă nu s'a dat o sentință de condamnățiune, nu se presupune renunțațiunea la solidaritate în favoarea aceluï debitor. (Civ. 1049, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1211).

1051. Creditorii, care primesce separat și fără reserva solidarității porțiunea unuia din codebitori din venitul renditei sau în dobânșile unei datorii solide, nu perde solidaritatea de cât pentru venitul și dobânda trecută, iar nu și pentru cele viitoare, nici pentru capital, afară dacă plata separată nu s'a urmat în curs de 10 ani

consecutivă. (Civ. 1050, 1200 1202). (Civ. Fr. 1212).

1052. Obligațiunea solidară, în privința creditorului, se împarte de drept între debitorii; fie-care din ei nu este dator unul către altul de cât numai partea sa. (Civ. 778, 779, 1060, ur. 1108, 3°, 1550, 1872.—Co. 802) (Civ. Fr. 1213).

1053. Codebitorele solidar care a plătit debitul în totalitate, nu poate repeta de la cei-l'alți de cât numai de la fie-care partea sa.

Dacă unul dintre codebitorii este nesolvabil, atunci pierderea, cauzată de nesolvabilitatea acestuia, se împarte cu analogie, între cei-l'alți codebitorii solvabili și între acela care a făcut plata. (Civ. 778, 779, 1052, 1054; ur. 1667) (Civ. Fr. 1214).

1054. Când creditorele a renunțat la solidaritate

în favoarea unuia său mai mulți din debitorii, dacă unul său mai mulți din cei-l'alți codebitorii devin nesolvabili, partea acestora se va împărți cu analogie între toți cei-l'alți codebitorii, cuprindându-se și acei cari au fost descărcați de solidaritate. (Civ. 1049, 1053, 1668) (Civ. Fr. 1215).

1055. Dacă datoria solidară era făcută numai în interesul unuia din debitorii solidarii, acesta în fața cu cei-l'alți codebitorii răspunde pentru totă datoria, căci în raport cu el, ei nu sunt priviți de cât ca fiindejusori. (Civ. 1669, ur. 1674) (Civ. Fr. 1216).

1056. Creditorele solidar reprezintă pe cei-l'alți codebitorii în toate actele, cari pot avea de efect stingerea sa și imputinarea obligațiunei ¹⁾. (Civ. 1038, 1039) ²⁾.

1) Acest alineat lipsește în art. Frances și este consecința principiului inovat de legiuitorul nostru în art. 1038 — Apoi din eroare se dice în el: >creditorele solidar, < căci nu poate avea nici un sens ca creditorele să reprezinte pe cei-l'alți <codebitorii.> Credem că trebuie să se dică: <debitorele solidar,> după cum și în art. 1038 se dice că: >credi-

torele solidar reprezintă pe cei-l'alți <creditorii.>

2) Debitorul condamnat solidar cu un altul, nefăcând apel și prin acesta presupunându-se că densusul a rămas mulțumit de hotărîrea Tribunalului, nu mai e nevoie a fi citat cu prilejul apelului făcut de codebitorul său. Cas. I 325|93.

Secțiunea V. — *Despre obligațiunile divisibile și nedivisibile.*

1057. Obligațiunea este nedivisibilă, când obiectul ei, fără a fi denaturat, nu se poate face în părți, nici materiale, nici intelectuale. (Civ. 1058, 1060, 1263) (Civ. Fr. 1217) ¹⁾.

1058. Obligațiunea este încă nedivisibilă, când obiectul este divisibil, dar părțile contractante l'au privit sub un raport de nedivisibilitate. (Civ. 1057, 1061) (Civ. Fr. 1218) ²⁾.

1059. Solidaritatea contractată nu dă unei obli-

gațiunii caracterul de nedivisibilitate. (Civ. 1041, 1060, 1062, 1872) (Civ. Fr. 1219) ³⁾.

§. I. *Despre efectele obligațiunii divisibile.*

1060. Obligațiunea primitoare de divisiune trebuie să se execute între creditor și debitor ca cum ar fi nedivisibilă.— Divisibilitatea nu se aplică de cât în privința erediilor lor, cari nu pot cere creanța, sau cari nu sunt ținuți de a o plăti de cât în porțiuni cu părțile lor ereditare. (Civ. 653, 774, ur.

1) a) Obiectul litigiului, fiind prin natura sa indivizibil, urmează că și actele de conservare, cum ar fi de exemplu perimarea unui apel, făcută numai de o parte dintre reclamanți, este în profitul tuturor făcută. Cas. I 310|86.

b) Din combinarea art. 1020 cu 1057 Cod. civ. reese că acțiunea în daune, motivată de neexecutarea unei obligațiuni *nedivizibile*, nu poate fi primită ca fondată, în cazul când obligațiunea corelativă n'a fost în întregul ei executată, chiar atunci dacă această obligațiune corelativă ar fi divizibilă, iar acel care cere daune și-ar fi executat partea sa din obligațiune. Cas. Secț. Un. 17|88.

c) Peremțiunea avind ca efect închiderea mersului justiției într-o judecată deja începută, constituie un drept indivizibil, profi-

tând ast-fel tutulor celor cari au figurat în instanță cu prilegiul celei judecăți. Cas. I 310|86.

2) a) Este o cestiune le fapt, lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond, cestiunea dacă o prestație e indivizibilă în virtutea obligațiunii, ca una ce depinde de la voința liberă a părților contractante, și de împrejurările și condițiunile în care s'a făcut obligațiunea. C. I 78|83.

b) Anuitatea fiind un tot indivizibil, urmează că ea nu poate fi scindată în două; scindându-se ar însemna să nu se respecte voința părților contractante, a viola legea părților și a comite un exces de putere. Cas. I 137|94.

c) A se vedea și notele art. 1057, Cod. civ.

3) A se vedea notele art. 1057 și 1058. Cod. civ.

777, 893, 896, 1061, 1072, 1101, 1384, ur. 1611) (Civ. Fr. 1220) ¹⁾.

1061. Principiul din art. precedent nu se aplică în privința erediilor debitorului:

1. Când debitul are de obiect un corp cert;

2. Când unul din eredi este însărcinat singur, prin titlu, cu executarea obligațiunei. (Civ. 1402).

3. Când rezultă, sau din natura obligațiunei, sau din aceea a lucrului ce ea are de obiect, sau din scopul ce părțile și au propus prin contract, că intențiunea lor a fost ca debitul să nu se potă achita în părți. (Civ. 1058, 1072).

În cel întâi cas, eredele, care posedă lucrul debit, poate fi acționat pentru totalitate, rămându-i recurs în contra celor-alți eredi.

În cel d'al doilea cas, numai eredele însărcinat cu plata debitului, și în cel d'al treilea cas, fie-care erede poate fi acțio-

nat pentru totalitate, rămându-i recurs în contra erediilor săi. (Civ. 778, 779, 1062-1065) (Civ. Fr. 1221).

§. 2. *Despre efectele obligațiunei nedivisibile.*

1062. Fie-care din cei cari au contractat împreună un debit nedivisibil este obligat pentru totalitate, cu toate că obligațiunea nu este contractată solidar. (Civ. 642, 643, 1039, ur. 1057-1059, 1063, ur. 1872) (Civ. Fr. 1222) ²⁾.

1063. Sunt obligați asemenea în tot și eredi ace-lui care a contractat obligațiune nedivisibilă. (Civ. 1059, 1062) (Civ. Fr. 1223).

1064. Fie-care din eredi creditorelui poate pre-tinde în totalitate execu-tarea obligațiunei nedivi-sibile.

Un singur erede nu poate face remisiunea totalității debitului, nu poate primi prețul în locul lucrului.

Dacă unul din eredi a remis singur debitul, sau

1) a) O persoană, în calitate de tutor al unor minori, nu poate să reclame mai mult de oit partea ce se cuvine minorilor pe care-i reprezintă, când la acea creanță au drept și succesorii majori,

fie-care erede neputind reclama nici a nu fi reclamat, de cit numai în marginele porțiunei sale succesoriale. Cas. I 43/85.

2) A se vedea notele art. 1057, 1058 și 1060. Cod. civ.

a primit prețul lucrului, coeredele său nu poate pretinde lucrul nedivisibil de cât cu scăderea părții eredelui care a făcut remisiunea, sau care a primit prețul. (Civ. 1049, 1050, 1380, 1385, 1611) (Civ. Fr. 1224).

1065. Eredele debitorului, fiind chemat în judecată pentru totalitatea obligațiunei, poate cere un termen ca să pună în cauză și pe coeredii săi, afară numai dacă debitul va fi de natură a nu putea fi achitat de cât de eredele

tras în judecată, care atunci poate să fie osândit singur, rămându-și recurs în contra coeredilor săi. (Civ. 1042, 1061, 1063, 1071) (Civ. Fr. 1225).

Secțiunea VI. — *Despre obligațiunile cu clausă penală.* 1)

1066. Clausa penală este aceea, prin care o persoană, spre a da asigurare pentru execuțiunea unei obligațiuni, se lăgă a da un lucru în cas de neexecutare din parte-î. (Civ. 1068, ur. 1087, 1708. — Co. 439) (Civ. Fr. 1226) ²⁾.

1) *«Lege pentru anularea clauzei penale din ore-cari contracte si pentru adaosul unui aliniat la art. 1089 din Codul civil»* (20 Febr. 1879) :

Art. 1. «Clausă penală, aflată în contracte de împrumuturi sau de prestațiuni în natură, este și va rămânea anulată, ori-care va fi data actului a cărui executare se cere, însă numai dacă termenul exigibilităței creanței va cădea în urma promulgărei acestei legi.

Judecătorul, în cas de împrumut, va putea condamna numai la plata dobânzii prevădută de art. 1589 din Codul civil, sau, în cas de alte obligațiuni, la daune-interese, conform art. 1084 din Codul civil.»

Art. 2. «Dacă clausă penală nu va fi stipulată direct, ci va fi deghisată sub o altă formă, sau va

rezulta din condițiunile actului, judecătorul va aprecia și va putea anula din contract aceea ce ar avea caracterul de clausă penală, putând aplica, după casuri art. 1589 sau art. 1084 din Codul civil.»

Art. 3. (A se vedea art. 1089 Cod. civ.).

2) a) *Legea din 20 Februarie 1879, asupra clauzei penale, fiind o excepțiune la principul general, după care convențiunile legale făcute între părți, au putere de lege, nu poate fi aplicată de cît în mod limitativ și numai la cazurile prevăzute anume de lege: Cas. I. 347|89.*

b) *Judecătorii fondului sunt suverani apreciatori cînd e vorba de caracterul unei clauze penale. Ast-fel nu se poate considera ca o clausă penală, suma ce un creditor stipulează a'î se*

1067. Nulitatea obligațiunii principale atrage pe aceea a clausei penale. Nulitatea clausei penale nu atrage pe aceea a obligațiunii principale. (Civ. Fr. 1227).

1068. Creditorele are facultatea de a cere de la debitor, care n'a executat la timp, să îndeplinească clausei penale, să plătească aceea a obligațiunii principale. (Civ. 1077, 1079, 1081. — Co. 439) (Civ. Fr. 1228) ¹⁾.

1069. Clauza penală este o compensațiune a daunelor-interese, ce creditorele suferă din neexe-

cutarea obligațiunii principale.

Nu poate dar creditorele cere de odată și penalitatea și obiectul obligațiunii principale, afară dacă penalitatea nu s'a stipulat pentru simpla întârziere a executării. (Civ. 1081, ur. 1087, 1708) (Civ. Fr. 1229) ²⁾.

1070. Penalitatea poate fi împuținată de judecător când obligațiunea principală a fost executată în parte. (Civ. 1087, 1704, 1705) (Civ. Fr. 1231) ³⁾.

1071. Când obligațiunea principală contractată cu o clausă penală este nedivisibilă, penalitatea este

plătită ca o compensare a cheltuielilor ce va fi nevoit a face cu urmărirea în judecată a debitorului său. Cas. I 248|89.

c) O clauză penală este datorită prin simplul fapt al unei convențiuni, fiind nevoie ca acel ce o reclamă să fie obligat de a dovedi că a suferit vre-o daună, de orice scopul clausei penale este de a determina mai dinainte și prin bună înțelegere, totalul daunelor interese ce ar trebui să plătească o parte, în caz de neexecutare a unei obligațiuni, înlăturând fixarea acestor daune pe cale contencioasă. Cas. I 204|93.

1) A se vedea notele art. 1066. Cod. civ.

2) a) O clausă penală este datorită prin simplul fapt al con-

travențiunii, fără obligațiunea pentru cel ce o reclamă să fi suferit vre-o pagubă, de oare-ce scopul clausei penale este de a determina mai înainte și prin bună înțelegere totalul daunelor-interese ce s'ar datori de una din părțile contractante, în cazul neexecutării unei obligațiuni, înlăturând justiția în constatarea lor. Cas. II 204|93.

b) A se vedea și notele de la art. 1066 Cod. civ.

3) a) Când părțile contractante, printr'o convențiune încheiată între ele, au înlăturat aplicațiunea art. 1070 în mod exprés, judecătorii nu pot cu de la sine putere să modifice clauza penală, reducînd'o. Cas. II 204|93.

b) A se vedea și notele art. 1066 și 1069 Cod. Civ.

debită prin contravențiunea unui singur din eređi, și se va putea cere saű în totalitate în contra aceluı care a comis contravențiunea, saű de la fie-care erede în proporțiune cu partea sa ereditară, iar ipotecar pentru tot.

Acela din eređi, care a plătit, are recurs în contra eredeluı din faptul căruia s'a îndeplinit condițiunea penalității. (Civ. 1011, 1044, 1062, ur. 1746) (Civ. Fr. 1232).

1072. Când obligațiunea principală, contractată cu o clausă penală, este divisibilă, nu rămâne supus la penalitate de cât eredele aceluı debitor care a călcat legămēntul, și acesta numai pentru partea la care este ținut în obligațiunea principală, fără a avea creditorele vre-o acțiune în contra acelor care aű executat obligațiunea principală.

Acēstă regulă primesce excepțiune în cazul când cugetul părților a fost ca plata obligațiunei principale să nu pótă fi făcută în părți, și unul din coeređi a împedecat execuțiunea obligațiunei pentru totalitate. În acest cas creditorele póte cere de la acesta penalitatea întregă, iar de la cei-l'altți coeređi numai pentru partea lor ereditară, rămâind recursul ce aű în contra eredeluı care a împedecat executarea obligațiunei. (Civ. 1058, 1060, ur.) (Civ. Fr. 1233).

CAPITOLUL VII.

Despre efectele obligațiunilor.

1073. Creditorele are dreptul de a dobândi îndeplinirea exactă a obligațiunei, și în cas contrariu are dreptul la desdaunare ¹⁾. (Civ. 1074, ur. 1081, ur. 1084, ur. — Co. 66; 81, 84, 110, 524) ²⁾.

1) Acest art. lipsesce în Codul Frances.

2) a) Când una din părțile contractante nu și-a îndeplinit obligațiunea ce avea față de cea-l'altă, ea nu póte cere daune-interese pentru neexecutarea convențiunei contra acesteia, ea însăși fiind

în culpă. Cas. I 40|88. 304|91; 115|96.

b) Când o parte nu și-a îndeplinit obligațiunea ce i s'a determinat prin contract, cea-l'altă parte e în drept a pretinde desființarea contractului și daune-interese. Cas. I 35|88.

1074. Obligațiunea de a da coprinde pe aceea de a preda lucrul, și de a l conserva până la predare.

Lucrul este în risico-pericolul creditorului, afară numai când debitorul este în întârziere; în acest cas risico-pericolul este al debitorului. (Civ. 1079. ur. 1081, 1156, 1314, ur. 1391) (Civ. Fr. 1136).

1075. Ori-ce obligațiune de a face sau de a nu face se schimbă în desdaunări, în cas de neexecuțiune din partea debitorului. (Civ. 1076, ur. 1081, ur. 1084, ur. 1093, ur. 1138, ur.) (Civ. Fr. 1142).

1076. Creditorul poate cere a se distruge ceea ce s'a făcut, călcându-se obligațiunea de a nu face, și poate cere a fi autorizat a distruge el însuși, cu cheltuiala debitorului, afară de desdaunări. (Civ. 1075, 1077, 1081) (Civ. Fr. 1143).

1077. Ne fiind îndeplinită obligațiunea de a face, creditorul poate asemenea să fie autorizat a o aduce

el la îndeplinire cu cheltuiala debitorului. (Civ. 1075, ur.—Co. 68) (Civ. Fr. 1144).

1078. Dacă obligațiunea consistă în a nu face, debitorul, care a călcat-o, este dator a da despăgubire pentru simplul fapt al contravențiunii. (Civ. 1075, 1079, 1081, 1084) (Civ. Fr. 1145).

1079. Dacă obligațiunea consistă în a da sau în a face, debitorul se va pune în întârziere prin o notificațiune ce i se va face prin tribunalul domiciliului său.

Debitorul este de drept în întârziere:

1° În cașurile anume determinate de lege;

2° Când s'a contractat expres, că debitorul va fi în întârziere la împlinirea termenului, fără a fi necesitate de notificațiune;

3° Când obligațiunea nu putea fi îndeplinită de cât în un timp determinat, ce debitorul a lăsat să treacă. (Civ. 971, 1078, 1081, 1367,

c) Partea ce nu și-a îndeplinit obligațiunea, trebuie pusă în întârziere, de ore-ce simpla neexecuțiune a unei obligațiuni nu are

de efect desființarea de drept a convențiunii dintre părți. Cas. II 158|92; Cas. I 215|96.

Co. 43, 380) (Civ. Fr. 1139).

1080. Diligența ce trebuie să se pună în îndeplinirea unei obligațiuni este tot-d'auna aceea a unui bun proprietar.

Acastă regulă se aplică cu mai mare, sau mai mică rigóre în casurile anume determinate de această lege²⁾. (Co. 465, 506).

1081. Daunele nu sunt

1) a) În daunele-interese cari rezultă dintr'un quasi-delict, nu e necesar ca cel vinovat să fie pus în întârziere. Cas. I 205|85.

b) Chemarea unei persoane în judecată, pentru executarea convențiunei încheiate, este considerată ca o adevărată și evidentă punere în întârziere. Cas. I 192|85; 112|94; 16|95.

c) Somațiunea adresată debitorului pentru a l pune în întârziere, pentru a fi valabilă, trebuie adresată la domiciliul său. Cas. II 34|94.

d) Scopul art. 1079 și 1081 Cod. Civil este de a pune creditorului unei obligațiuni îndatorirea de a pune în întârziere pe debitorul care nu și îndeplinește obligațiunea. Cas. I 265|89

e) Debitorul nu poate fi obligat la daune-interese pentru simplul fapt al neexecutării obligațiunei sale; e necesar, pentru a fi pasibil de aceste daune, ca el să fi fost pus în întârziere Cas. I 192|85.

f) De și convențiunile legal făcute între părți, au putere de lege între părțile cari au contractat, totuși după principiile

debite de cât atunci, când debitorul este în întârziere de a îndeplini obligațiunea sa, afară numai de cazul când lucrul ce debitorul era obligat de a da sau a face, nu putea fi dat nici făcut de cât într'un timp óre-care ce a trecut (Civ. 1074, 1075, 1078, 1079) — Co. 37) (Civ. Fr. 1146)³⁾.

1082. Debitorul este

fixate de legiuitor în art. 1079. Cod. civ. când obiectul obligațiunei consistă în faptul de a da sau face ceva. ea nu se resolvă de drept, oi e necesară o punere în întârziere a debitorului recalculant. Cas. II 34|94.

g) A se vedea și notele de la art. 1081 Cod. civ.

2) Acest art. lipsesce în Codul Frances.

3) a) Punerea în întârziere prevăzută de art. 1079 și 1081 Cod. civ. are o aplicațiune specială în contractele de vânzare, în care părțile stipulează darea unei arvine de către cumpărător și când vânzarea nu se face din culpa acestuia. Cas. I 56|93.

b) Când obligațiunea după natura și obiectul său, trebuie executată în timp util, cum ar fi de exemplu în materie comercială nu mai e nevoie de somațiunea pentru punere în întârziere prevăzută de art. 1079 și 1081 Cas. II 160|89.

c) De asemenea art. 1079 și 1081, din Codul civil, nu sunt aplicabile, în cazul când una din părțile contractante cere daunele interese ca rezultând din

osândit, de se cuvine, la plată de daune interese, sau pentru neexecuțiunea obligațiunei, sau pentru întârzierea execuțiunei, cu tôte că nu este rea credință din parte-î, afară numai dacă nu va justifica că neexecutarea provine din o cauză streină, care nu-î pôte fi imputată. (Civ. 998, 1069 — Co. 37, 63, 67, 84. 524) (Civ. Fr. 1147) ¹⁾.

1083. Nu pôte fi loc la daune interese, când, din o forță majoră sau din un cas fortuit, debitorule a fost poprit de a da sau a face aceea la care se obli-

gase, sau a făcut aceea ce-î era poprit. (Civ. 1156, 1342, 1358, 1423, 1431, 1434—Co. 428, 492, 506, 594 al. 3, 610) (Civ. Fr. 1148).

1084. Daunele interese, ce sunt debite creditorului, coprind în genere pierderea ce a suferit și beneficiul de care a fost lipsit, afară de excepțiunile și modificațiunile mai jos menționate. (Co. 37, 67, 81, 84, 110, 111, 119, 522, 524, 570, 577, 579, 581, 594, 924) (Civ. Fr. 1149) ²⁾.

1085. Debitorule nu răspunde de cât de daunele interese cari au fost

faptul că cea altă parte, a reziliat singură contractul. Cas. I. 192|85.

f) Motivul invocat de intimat că dînsul n'a fost pus în întârziere spre a-și executa obligațiunea, constituind o *omisiune esențială*, urmează că hotărârea Tribunalului, care nu se pronunță asupra acestui motiv, este casabilă. Cas. I 265|89.

g) A se vedea și notele art. 1079 Cod. civ.

1) a) Dispozițiunile, art. 1082, nu se aplica debitorului care va justifica că neexecutarea obligațiunei provine din o cauză independentă de voința sa și care nu-î se poate imputa. Nu e de ajuns însă numai invocarea unor asemenea cauze, ci și justificarea lor în mod invederat. Cas. I 25|83.

b) Neexecutarea unei obligați-

unii dia partea unui contractant, are de efect supunera acestuia la daune-interese în favoarea celui alt. Cas. I 138|84.

c) Chiar atunci cînd debitorul neexecutîndu-și obligatia, l-a lipsit reaua credință, el este supus totuși la daune interese față de cea altă parte. Cas. I 348|89.

2) a) Daunele-interese, la obligațiunile cari au de obiect o sumă ôre-care de bani, nu pot să coprindă de cît dobînda legiuită, cum de alt-fel stabilește art. 1088. Cas. I. 97|80.

b) Procentele nu sunt datorite de cît în cazul când debitorul care a întirziat, este în culpă, care culpă trebuie să fie bine stabilită, de ôre-ce în acest caz procentele nu sunt obligatorii. Cas. I 75|89.

prevădute, sau cari au putut fi prevădute la facerea contractului, când neîndeplinirea obligațiunei nu provine din dolul său. (Civ. 960, 1086, 1344-1346) (Civ. Fr. 1150).

1086. Chiar în cazul când neexecutarea obligațiunei rezultă din dolul debitorului, daunele interese nu trebuie să cuprindă, de cât aceea ce este o consecință directă și necesară a neexecutării obligațiunei. (Civ. 1085) (Civ. Fr. 1151) ¹⁾.

1087. Când convențiunea cuprinde că partea care nu va executa va plăti o sumă o-re-care drept daune interese, nu se poate acorda celei alte părți o sumă nici mai mare, nici mai mică. (Civ. 980, 1066,

1069, ur. 1312) (Civ. Fr. 1152) ²⁾.

1088. La obligațiunile cari au de obiect o sumă o-re-care, daunele interese pentru neexecutare nu pot cuprinde de cât dobânda legală, afară de regulile speciale în materie de comerț, de fidejusiune și societate. (Civ. 1087, 1504, 1669.—Co. 43. 335, 336).

Aceste daune interese se cuvin fără ca creditorul să fie ținut a justifica despre vre-o pagubă; nu sunt debite de cât din ziua cererei în judecată, afară de casurile în cari, după lege, dobânda curge de drept. (Civ. 399, 400, 420, 1078, 1079, 1081, 1241, 1363, 1504, 1544, 1550, 1669.—Co. 336) (Civ. Fr. 1153) ³⁾.

1089. Dobânda pe tim-

1) a) Dispozițiunile art. 1086 și au aplicarea numai atunci când neexecutarea unei obligațiuni rezultă dintr'un contract, iar nu și atunci când e vorba de daunele provenite dintr'un quasi-delicț. Cas. I 149|92.

b) Din contră, când acțiunea are de obiect o cerere de despăgubire care rezultă dintr'un delicț, atunci instanțele de fond sunt suverane aprecietoare în ceea ce privește daunele cauzate. Cas. I. 22|90.

2) a) A se vedea nota de la

art. 1066 relativă la *clauza penală*, precum și art. 1 și 2 din *Legea asupra clauzei penale*, citate la nota menționată și care forțează un adaos al art. 1066. Cod. civ.

b) A se vedea și adnotațiunile art. 1066. Cod. civ.

3) a) Conform dispozițiunilor art. 1088 Cod. civ. Tribunalul este ținut să acorde plata dobânzilor din ziua când s'a făcut cererea în judecată, din momentul intențării acțiunei, Cas. I 417|83; 34|85.

b) Numai când debitorul se gă-

pul trecut p \acute{o} te produce dob \acute{a} nd \acute{a} , sau prin cerere \acute{i} n judecat \acute{a} , sau prin conven \acute{t} iune special \acute{a} , numai ca, \acute{i} n cerere, sau \acute{i} n conven \acute{t} iune, s \acute{a} fie cestiune de dob \acute{a} nd \acute{a} debit \acute{a} , cel pu \acute{t} in pentru un an \acute{i} ntreg. (C \acute{o} . 43) (Civ. Fr. 1154).

(Ad. Lg. 20 Febr. 1879)¹⁾.
Art. 3. *Clausa prin care, de mai nainte \acute{s} i \acute{i} n momentul form \acute{a} rei unei conven \acute{t} iuni alta de c \acute{a} t o con-*

ven \acute{t} iune comercial \acute{a} , se va stipula dob \acute{a} nd \acute{a} la dob \acute{a} ndile datorite pentru un an, sau pentru mai pu \acute{t} in, ori mai mult de un an, sau la alte venituri viitoare, se va declara nul \acute{a} .

1090. Cu t $\acute{o$ te acestea, veniturile, pe timpul trecut, precum: arend \acute{i} , chirii, venituri de rendite perpetue sau pe via \acute{t} a, produc dob \acute{a} nd \acute{a} din ziua cererii, sau a conven \acute{t} iunii.

se \acute{s} te *in culp \acute{a}* , p $\acute{o$ te fi obligat la plata procentelor. El nu este obligat la aceasta, c \acute{i} nd cauza neexecut \acute{a} rei obliga \acute{t} iunii a fost independent \acute{a} de voin \acute{t} a sa, a fost o for \acute{t} \acute{a} major \acute{a} . Cas. I 75|89.

c) C \acute{i} nd e vorba de obliga \acute{t} iunile ce a \acute{u} de obiect restituirea unor sume de bani, ca fiind primite pe nedrept, procentele \acute{i} ncep s \acute{a} curg \acute{a} de la data cererii \acute{i} n judecat \acute{a} (art. 1088 al. II), iar nu de la primirea lor, \acute{i} n caz c \acute{i} nd primitorul n'a fost de rea credin \acute{t} \acute{a} . Cas. I 34|85.

d) C \acute{i} nd \acute{i} ntr'un \acute{i} mprumut p \acute{a} r \acute{t} ile stipulez \acute{a} termenul de plat \acute{a} , atunci ne mai fiind vorba de dob \acute{i} nd \acute{a} moratorii, art. 1088 nu se mai aplic \acute{a} \acute{s} i dob \acute{i} ndile curg \acute{s} i dup \acute{a} expirarea termenului, indiferent de or \acute{c} e chemare \acute{i} n judecat \acute{a} . Cas. I 397|89.

1) a) Prin legea de la 20 Februarie 1879 asupra *clusei penale*, s'a ad \acute{o} gat un aliniat la acest articol 1089, format din art. 3 al acestei legi. A se vedea art. 1 \acute{s} i 2 la nota art. 1066 Cod. civ.

b) Pentru a exista *anatocism* \acute{i} n

sensul art 1089 Cod. civ. e nevoie s \acute{a} se fi luat dob \acute{i} nd \acute{a} la dob \acute{i} nda cuvenit \acute{a} \acute{s} i aceast \acute{a} conven \acute{t} iune s \acute{a} se fi hot \acute{a} rit de p \acute{a} r \acute{t} i \acute{i} n mod expres. Cas. I 199|87.

c) *Anatocismul*, adic \acute{a} luarea de dob \acute{i} nd \acute{a} la dob \acute{i} nd \acute{a} este prohibit \acute{a} tit de art. 1080 Cod. civ. c \acute{i} t \acute{s} i de art. 3 a legii de la 20 Februarie 1879. Este permis \acute{a} \acute{i} ns \acute{a} dob \acute{i} nda prev \acute{a} zut \acute{a} de legea de la 1868 relativ \acute{a} la v \acute{i} nzarea unei p \acute{a} r \acute{t} i din bunurile Statului, la ratele datorite, ea reprezent \acute{i} nd pentru cump \acute{a} rat \acute{o} r folosin \acute{t} a unui imobil pentru care nu pl \acute{a} tise pre \acute{t} ul. Cas. I 391|91.

d) Plata dob \acute{i} nd \acute{e} i la dob \acute{i} nd \acute{a} , f \acute{a} cut \acute{a} \acute{i} n mod voluntar, nu mai p $\acute{o$ te fi repetit \acute{a} conform art. 1538 Cod. civ. de oare-ce ea nu constituie un anatocism \acute{i} n sensul art. 1089. Cas. I 125|94.

e) Dup \acute{a} Codul Calimach, debitorul e de drept pus \acute{i} n \acute{i} ntirziere pentru plata dob \acute{i} ndilor, la \acute{i} mplinirea termenului, f \acute{a} r \acute{a} s \acute{a} fi fost trebuin \acute{t} \acute{a} de tragere \acute{i} n judecat \acute{a} . Cas. I 312|95.

Aceeași regulă se aplică la restituțiunile de fructe, și la dobândile plătite de o a treia persoană creditorelui, în comptul debitorului. (Civ. 1089—Pr. 139—Co. 4) (Civ. Fr. 1155).

CAPITOLUL VIII

Despre stingerea obligațiunilor

1091. Obligațiunile se sting prin plată, prin novațiune, prin remitere voluntară, prin compensațiune, prin confusiune, prin predarea lucrului ¹⁾, prin anulare sau rescisiune, prin efectul condițiunei resolutorie, și prin prescripțiune. (Civ. 1019, ur. 1092, ur. 1128, ur. 1138, ur. 1143, ur. 1154, 1156, ur. 1157, ur. 1837, ur.) (Civ. Fr. 1234).

1) Din greșală s'a tradus aci *predare* în loc de *pierdere* cum e în textul francez.

2) a) Acțiunea în repetiție *condictio in debiti* nu poate fi exercitată, de cît atunci cînd cel care a efectuat plata, probează că a fost în eroare cînd a plătit. Cas. I 299|82; 229|89.

b) Retinerile făcute din salariul funcționarilor comunali, al celor de la Comitetul permanent, al sergenților de oraș, etc. în vederea pensiunilor, sînd făcute fără

Secțiunea I.—*Despre plată.*

§ 1. — *Despre plată în genere.*

1092. Orî-ce plată presupune o datorie; ceea-ce s'a plătit fără să fie debit este supus repetițiunei.

Repetițiunea nu este admisă în privința obligațiunilor naturale, cari au fost achitate de bună voie. (Civ. 992, ur. 1023, 1169, 1588, 1636, 1638—Co. 852, 874) (Civ. Fr. 1235) ²⁾.

1093. Obligațiunea poate fi achitată de orî-ce persoană interesată, precum de un coobligat, sau de un fidejuzore.

Obligațiunea poate fi achitată chiar de o persoană neinteresată; această persoană trebuie însă să lucreze în numele și pentru achitarea debitorului, sau de

cauză, întru cît nu există nici o lege care să autorizeze autoritățile respective de a da pensiuini, Tribunalul poate ordona restituirea lor, fără a comite un exces de putere. Cas. I 311|86. 104|87. 349|87; *Contra*. Cas. I 285|80.

c) Ajudicatorul evins, are dreptul de repetițiune pentru sumele plătite ca preț al imobilului cumpărat, la o vînzare silită, și această acțiune o poate exercita în contra creditorului debitorului urmărit, care a primit prețul. Cas. I 63|83.

lucrăză în numele ei propriu, să nu se subroge în drepturile creditorului.— (Civ. 987 1094, 1107, 1108—Co. 322-325) (Civ. Fr. 1236)¹⁾.

1094. Obligațiunea de a face nu se poate achita de altă persoană în contra voinței creditorului, când acesta are interes ca debitorii chiar s'o îndeplinescă. (Civ. 1075, ur. 1093) (Civ. Fr. 1237).

1095. Plata, ca să fie valabilă, trebuie făcută de proprietarul capabil de a înstreina lucrul dat în plată.

Cu toate acestea, plata unei sume în bani, sau altor lucruri ce se consumă prin întrebuintare, nu poate fi repetită contra credito-

relui, care le-a consumat de bună credință, de și plata s'a făcut de o persoană, ce nu era proprietar, sau care nu era capabil de a înstreina. (Civ. 949, ur. 971, 1898, 1909) (Civ. Fr. 1238)²⁾.

1096. Plata trebuie să se facă creditorului, sau împuternicitului său, sau aceluia ce este autorizat de justiție sau de lege a primi pentru dânsul.

Plata dată aceluia ce n'are împuternicire de a primi pentru creditori, este valabilă, dacă acest din urmă o ratifică, sau profită de dânsa. (Civ. 1097, ur. 1167, 1190. 1532, 1554 1609) (Civ. Fr. 1239)³⁾.

1) A se vedea nota c) de la art. 1092 Cod. civ.

2) Art. 1095 Cod. civ. se referă la cazul când efectuarea unei plăți s'a făcut creditorului de o persoană incapabilă de a înstreina, sau de o persoană care nu era proprietara obiectului dat ca plată. Cas. I. 387/93.

3) a) O plată făcută femeii măritate, de și ea n'a avut autorizațiunea necesară de a o primi, este valabilă și se ține în socoteala celui ce a plătit, când se constată că soțul a profitat de acea plată. Cas. I 372/87.

b) Conform art. 395 Cod. com. și art. 1096 Cod. civ. urmează că în materie comercială, mandatul

tacit al prepusului, față de cei de al treilea, se consideră ca general și coprinde toate actele necesare exercițiului comerțului în scopul cărora este dat iar patronul nu poate opune celor de al treilea vre-o restricțiune a mandatului tacit, de cit în cazul când probază că ei o cunoscău în momentul încheierii obligațiunii. Cas. II 42/91.

c) Conform art. 1096 Cod. civ. ori-ce creditor are dreptul să pretindă plata datoriei, de la debitorul său, în cazul când acesta, din eróre sau din alte împrejurări, a efectuat plata în mâini străine. Cas. II 37/94.

1097. Plata făcută cu bună credință aceluși ce are creanța în posesiunea sa, este valabilă, chiar dacă în urmă posesorele ar fi evins. (Civ. 993, 1096, 1337) (Civ. Fr. 1240) ¹⁾.

1098. Dacă creditorele este necapabil de a primi, plata ce i se face nu este valabilă, afară numai dacă debitorul probă că lucrul plătit a profitat creditorului. (Civ. 390, 428, 445, 454, 458, 952, 1158, 1164, 1242, 1265, 1285, 1538) (Civ. Fr. 1241).

1099. Plata făcută de debitor creditorului său în urma unui sequestru, sau opozițiunii, nu este valabilă în privința creditorilor sequestranți și opozițiunii; aceștia pot, în vir-

tutea dreptului lor, să-l silească a plăti din nou; debitorul însă în acest caz are recurs în contra creditorului. (Civ. 1152, 1616, 1719) (Civ. Fr. 1242) ²⁾.

1100. Creditorele nu poate fi silit a primi alt lucru de cât acela ce i se datoresce, chiar când valoarea lucrului oferit ar fi egală, sau mai mare. (Civ. 1578, 1604—Co. 314-316—8, 9, L. 17 Mart. 1890) (Civ. Fr. 1243).

1101. Debitorul nu poate sili pe creditore a primi parte din datorie, fie datoria divisibilă, chiar. (Co. 314).

Cu toate acestea, judecătorii pot, în considerațiunea pozițiunii debitorului să acorde mici termene

1) a) Plata făcută de debitor în mâna creditorului este considerată ca bine făcută, afară de cazul cînd el a primit o somațiune din partea unei terțe persoane, în care caz, efectuînd plata în mîna creditorului, nu mai poate fi considerat de bună credință. Cas. I 313|85.

b) O plată, făcută de debitor în mînele creditorului, liberează pe debitor în mod complet, chiar în cazul cînd creditorul ar fi cedat creanța ce posedă altei persoane și nu i s'a notificat această cesiune din partea celor interesați. Cas. I 123|93.

2) a) Creditorul care posedă un titlu executor e în drept să urmărească creanța sa punînd în vînzare averea debitorului, iar faptul existenței unei popririi în mînele debitorului urmărit, nu schimbă întru nimic situațiunea părților. Cas. I 242|90.

b) Conform art. 1099 Cod. civ. debitorul în mînele căruia s'a făcut sechestrul său proprie în baza unui titlu executor, de către un creditor al său, nu trebuie să plătească acestuia suma datorită, căci în acest caz s'ar expune de a plăti a doua oară creditorului sequestrant. Cas. I 414|92.

pentru plată și să oprească execuțiunea urmărilor, lăsând lucrurile în starea în care se găesc.

Judecătorii însă nu vor usa de această facultate de cât cu mare rezervă. (Civ. 1025, 1060, 1831—Pr. 126-128.—Co. 44, 312) (Civ. Fr. 1244) ¹⁾.

1102. Debitorul unui corp cert și determinat este liberat prin trădarea lucrului în starea în care se găsea la predare, dacă deteriorările ulterioare nu sunt ocazionate prin faptul său greșala sa, nici prin aceea a persónelor pentru cari este responsabil, sau dacă înaintea acestor deteriorări n'a fost în întârziere. (Civ. 903, 1000, ur. 1074, ur. 1079, 1083, 1156, 1324—Co. 59, 62, 272, 310)

(Civ. Fr. 1245).

1103. Dacă datoria este un lucru determinat numai prin specia sa, debitorul, ca să se libereze, nu este dator a-l da de cea mai bună specie, nici însă de cea mai rea. (Civ. 908, 969) (Civ. Fr. 1246).

1104. Plata trebuie a se face în locul arătat în convențiune.

Dacă locul nu este arătat, plata, în privința lucrurilor certe și determinate, se va face în locul în care se găsea obiectul obligațiunii în timpul contractării.

În orî-ce alt cas, plata se face la domiciliul debitorului. (Civ. 87, 1125, 60, 1319, 1362, 1614, 1615) (Civ. Fr. 1247).

1105. Cheltuelile pen-

nător în toate cazurile. Cas. II 8|86

c) Cestiunea acordării unui termen de grație este numai de resortul tribunalului de fond și al aceluia de execuțiune, care nu poate sub nici un cuvînt, amîna o execuție, de cît în anume cazuri prevădute de lege (art. 530 și urm, proc. civ.) Cas. II 27|87; 147|90; 14|95. *Contra.* Cas. II 8|86.

d) Când într'un contract, nu se prevede rezilierea de drept, justiția poate după împrejurări, să acorde un termen de grație. Cas. II 175|95.

1) a) Cestiunea acordării unui termen de grație e de resortul jurisdicțiunii contencioase. Cas. II 126|85.

b) Judecătorii au facultatea să acorde termenul de grație atunci când debitorul e urmărit sau în virtutea unui act sub semnătură privată, sau în virtutea unui act autentic investit cu formulă executorie, sau chiar în virtutea unei sentințe, căci motivul de grație care a determinat pe legiuitor a da judecătorilor facultatea acordării acestor termene, e asemă-

tru efectuarea plăței sunt în sarcina debitorului. (Civ. 1117, 1305, 1317) (Civ. Fr. 1248).

§. 2 *Despre plata prin subrogațiune*

1106. Subrogațiunea în drepturile creditorului, făcută în folosul unei a treia persoane ce-î plătește, este saū convențională, saū legală. (Civ. 1107, 1108, 1391, 1393). (Civ. Fr. 1249).

1107. Această subrogațiune este convențională: 1° Când creditorul, primind plata sa de la o altă persoană, dă acestei persoane drepturile, acțiunile, privilegiile, saū ipotecile sale, în contra debitorului; această subrogațiune trebuie să fie expresă și făcută tot într'un timp cu plata. (Co. 298, 322-325, 462).

2° Când debitorul se împrumută cu o sumă spre a-și plăti datoria și subrogă pe împrumutător în drepturile creditorului. Ca să fie valabilă această subrogațiune, trebuie să se facă actul de împrumutare și chitanța înaintea tribunalului, să se declare în ac-

tul de împrumutare că suma s'a luat, pentru a face plata, și în chitanță să fie declarat că plata s'a făcut cu banii dați pentru acesta de noul creditor. Această subrogațiune se operă fără concursul voinței creditorului. (Civ. 1108, ur. 1670, 1737, 2° și 5°, 1744) (Civ. Fr. 1250).

1108. Subrogațiunea se face de drept :

1° În folosul aceluia care fiind el însuși creditor, plătește altui creditor ce are preferință. (Civ. 1723, 1778).

2° În folosul aceluia care dobândind un imobil plătește creditorilor cărora acest imobil era ipotecat. (Civ. 1790 ur. 1799).

3° În folosul aceluia care, fiind obligat cu alții saū pentru alții la plata datoriei, are interes de a o desface. (Civ. 778, 1053, 1670).

4° În folosul eredelui beneficiar, care a plătit din starea sa datoriile succesiunii. (Civ. 713.—Pr. 706.—Co. 298, 323, 462, 464) (Civ. Fr. 1251).

1109. Subrogațiunea stabilită, prin articoliile precedente, se operă atât în

contra fidejusorelui cât și în contra debitorului. Ea nu poate desființa dreptul creditorului, când plata i s'a făcut numai pentru parte din datorie; în acest cas el poate exercita pentru ce are a mai lua, aceluși drepturi, ce exercită și subrogatul, pentru partea plătită, celui cui a făcut o plată parțială. (Civ. 1652, ur.—Co. 298, 323, 462, 464. (Civ. Fr. 1252).

§ 3.—*Despre imputațiunea plății.*

1110. Debitorile, având mai multe datorii, al căror obiect este de aceeași speță ¹⁾ are dreptul a declara când plătește, care este datoria ce voeste a desface. (Civ. 1024, 1101, 1111, ur. 1506) (Civ. Fr. 1253).

1111. Debitorile unei datorii, pentru care se plă-

tește dobândă sau o rentă, nu poate, fără consimțimintul creditorului, să impute plata ce face pe capital cu preferință asupra rentei sau a dobândei. Plata parțială făcută pe capital și dobândă se impută mai întâiu asupra dobândei. (Civ. 1110, 1588, 1590, 1639, ur. 1692, 1697.—Co. 713) (Civ. Fr. 1254) ²⁾.

1112. Când debitorile unor deosebite datorii a primit o chitanță prin care debitorile impută aceea ce a luat special asupra unei din aceste datorii, debitorile nu mai poate cere ca imputațiunea să se facă asupra unei alte datorii, afară numai dacă debitorile l'a amăgit sau l'a surprins. (Civ. 960, 1113) (Civ. Fr. 1255).

1113. Când în chitanță nu se dice nimic despre imputațiune, plata trebuie

1) Cuvintele: «al căror obiect este de aceeași speță», lipsesc în textul francez.

2) a) Se violază art 1111 Cod. civ. când se impută sumele plătite numai asupra capitalului datorit, fără ca mai întâiu aceste sumi să se afecteze asupra dobânzilor datorite. Cas. I 316|81.

b) Atunci când în chitanțele pentru descărcarea parțială a u-

nei datorii se zice că plățile s'au făcut în comptul sumelor datorite, fără a se specifica că s'a făcut asupra capitalului, plata parțială se impută mai întâiu asupra dobânzilor, conform art 1111 Cod. civ. în cazul când la epoca plății, datoria consista atit din capital cit și din procente. Cas. I 29|83; 234|85.

să se impute asupra celei din datoriile ajunse la termen, pe care debitorul, în acel timp, avea mai mare interes a o desface. În cas de o datorie ajunsă la termen și alta neajunsă, de și acesta din urmă ar fi mai puțin oneroasă, imputațiunea se face asupra celei ajunse la termen.

Dacă datoriile sunt de egală natură, imputațiunea se face asupra celei mai vechi; dacă datoriile sunt în toate egale, imputațiunea se face proporțional asupra tuturor. (Civ. 1151, 1506) (Civ. Fr. 1256) ¹⁾.

§ 4 — *Despre ofertele de plată și despre consemnațiune*

1114. Când creditorul unei sume de bani refuză de a primi plata, debito-

rele poate să-și facă oferte reale, și refuzând creditorul de a primi, să consemne suma.

Ofertele reale, urmate de consemnațiune, liberază pe debitor; ele în privința-și țin loc de plată. de sunt valabile făcute, și suma consemnată, cu acest mod, este în risc-pericolul creditorului. (Civ. 1116, 2°, 1632, 1807. — Pr. 604-609. — Co. 314, 316, 320). (Civ. Fr. 1257) ²⁾.

1115. Pentru ca ofertele să fie valabile, trebuie:

1° Să fie făcute creditorului, ce are capacitatea de a primi, sau acelui ce are drept de a primi pentru dânsul. (Civ. 1096-1099).

2° Să fie făcute de o persoană capabilă de a plăti. (Civ. 1093, 1095).

1) Art. 1113. Cod. civ., nu prevede că plata unei datorii mai noui să presupună plata datoriilor mai vechi. Cas. I-125/91.

2) a) Debitorul, nu poate fi scutit de plata dobânzilor convenționale, după expirarea termenului de plată, de cît numai în cazul dacă a făcut la acest termen ofertele reale prevăzute de art. 1114, 1115 și 1116 Cod. civ. Cas. I 150/88.

b) Din combinațiunea art. 581 proc. civ. cu art. 1114 Cod. civ. reiese că din momentul depunerii prețului, dobânzile încetază de a

mai curge în sarcina debitorului și suma consemnată rămîne în risicul și pericolul creditorului. Cas. I 248/89.

c) Determinarea din partea părților că plata prețului unei vânzări să se facă cu ocaziunea legalizării actului, acest fapt îndreptățește pe cumpărător de a face vânzătorului ofertă reală, în orașul unde este situat tribunalul competent a legaliza actul, iar nu la domiciliul vânzătorului. Cas. I 17/89.

3° Să fie făcute pentru toată suma exigibilă, pentru rendite și dobânzi datorite, pentru cheltueli lichidate și pentru o sumă oare-care în privința cheltuelilor nelichidate, sumă asupra căreia se poate reveni, după lichidarea acestor cheltuieli. (Civ. 1100, 1101).

4° Termenul să fie împlinit, dacă a fost stipulat în favoarea creditorului (Civ. 1023, 1024).

5° Condițiunea sub care datoria s'a contractat să se fi îndeplinit. (Civ. 1017, 1092).

6° Ofertele să fie făcute în locul ce s'a hotărît pentru plată, și dacă locul pentru plată nu s'a determinat prin o convențiune specială, să fie făcute sau creditorului în persoană, sau la domiciliul său, sau la domiciliul ales pentru execuțiunea convențiunii. (Civ. 87, ur. 97, 1104, 1121).

7° Ofertele să fie făcute prin un oficer public, ce

era competente pentru astfel de acte.

8° Procesul-verbal încheiat de oficerul public să indice numărul și calitatea monetelor oferite, să facă mențiune de răspunsul creditorului, și să arate dacă creditorele a subsris, a refuzat, sau a declarat că nu poate subscrie ¹⁾. (Co. 314, 316, 320) (Civ. Fr. 1258) ²⁾.

1116. Nu este necesar pentru validitatea consemnațiunei, ca ea să fi fost autorizată de judecător; e destul:

1° Să fi fost precedată de o somațiune semnificată creditorului, în care să se arate ziua, ora și locul unde suma oferită are să fie depusă;

2° Ca debitoarele să depună suma oferită în casa de depozite și consemnațiunii, cu dobânda ei până în ziua depunerii. (Civ. 1114).

3° Să se facă proces-verbal de oficerul public despre natura monetelor ofe-

1) Acest al optulea alineat lipsește în art. frances.

2) a) Este nulă consemnarea sumei datorite, dacă nu s'a făcut conform formalităților cerute de

art. 1114, 1115 și 1116 Cod. civ. Cas. I 150|88. *Contra*. Cas. I 32|92.

b) A se vedea și notele de la art. 1114 Cod. civ.

rite, despre refuzul creditorului de a le primi, sau despre nevenirea sa, și în fine despre depunere. (Civ. 1115).

4° In cas de nevenirea creditorului să i se semnifice procesul-verbal al depunerii, cu somațiune de a veni să-și ia suma depusă. (Pr. 604-609. — Co. 320) (Civ. Fr. 1259) ¹⁾.

1117. Cheltuelile ofertelor reale și a consemnațiunii sunt în sarcina creditorului, de sunt făcute valabil. (Civ. 1105) (Civ. Fr. 1260).

1118. Pe cât timp consemnațiunea nu s'a primit de creditori, debitorii pôte să ia înapoi suma depusă, și într'acest cas codebitorii, sau fidejursorii săi nu sunt liberați. (Civ. 1039, 1119, ur. 1652, 1679) (Civ. Fr. 1261) ²⁾.

1119. Când debitorii a dobândit o hotărîre ce are puterea lucrului judecat, prin care ofertele sau consemnațiunea s'a de-

clarat bune și valabile, el nu mai pôte, chiar cu consimțimentul creditorului, să-și retragă suma depusă în prejudiciul codebitorilor, sau fidejursorilor săi. (Civ. 1047, 1201, 1681) (Civ. Fr. 1262).

1120. Creditorii, care a consimțit ca debitorii să-și retragă consemnațiunea, după ce acesta s'a declarat valabilă printr'o hotărîre ce dobândise puterea lucrului judecat, perde dreptul de privilegii sau ipotece ce avea pentru plata creanței sale. (Civ. 1201, 1772, 1778) (Civ. Fr. 1263).

1121. Dacă lucrul debit este un corp cert care trebuie a se trăda în locul unde se găsesce, debitorii este obligat a soma pe creditori să-l ia, printr'un act ce i se va notifica sau în persoană, sau la domiciliul său, sau la domiciliul ales pentru executarea convențiunii. După această somațiune, dacă creditorii nu-și ia lucrul și debitorii

1) A se vedea notele de la art. 1114 și 1115 Cod. civ.

2) Suma depusă de o persoană la casa de consemnațiunii, cu destinațiune de a fi primită de altcine-va, pôte fi luată înapoi de

depunător, potrivit art. 1118 Cod. civ., chiar înainte de a fi primită de destinatar, nefiind nevoie pentru acesta de o hotărîre a justiției. Cas. I 56/93.

are trebuință de locul unde este pus, acest din urmă poate lua permisiunea justiției ca să-l depună în altă parte. (Civ. 97, 1104, 1632. Co. 68) (Civ. Fr. 1264).

§ 5. — *Despre cesiunea bunurilor.*

1122. Cesiunea bunurilor este abandonarea stărei sale întregi, făcută de debitorul, ce nu poate plăti creditorului, sau creditorilor săi. (Civ. 571, 573, 974, 1123, ur.—Pr. 648, ur. 653) (Civ. Fr. 1265).

1123 Cesiunea bunurilor e voluntară, sau judiciară. (Civ. 1124, ur. 1126, ur.) (Civ. Fr. 1266).

1124. Cesiunea bunurilor voluntară este aceea ce se acceptă de creditor de bună voie, și care n'are alt efect de cât acela ce rezultă chiar din stipulațiunile convențiunei încheiate între ei și debitorul. (Civ. 969) (Civ. Fr. 1267).

1125. Cesiunea bunurilor ¹⁾ este un beneficiu pe care legea îl acordă debitorului nefericit și de bună

credință, căruia ca să-și potăredobîndi libertatea, și se permite să dea creditorilor săi înaintea justiției toate bunurile sale, și chiar în cas de stipulațiune contrarie. (Civ. 5, 1122. Pr. 648-653) (Civ. Fr. 1268).

1126. Cesiunea judiciară nu transmite creditorilor proprietatea; ea le dă numai dreptul de a face să se vîndă bunurile în folosul lor, și de a le lua venitul până la vîndare. (Pr. 652) (Civ. Fr. 1269).

1127. Creditorii nu pot refuza cesiunea judiciară de cât în casurile exceptate de lege. Ea descarcă pe debitorul de constrîngerea corporală; nu'l liberază însă de cât până în concurență cu valoarea bunurilor lăsate în dispozițiunea creditorilor. Când bunurile nu sunt îndestulătoare, el este obligat, de va dobîndi altele, să le lase și pe acestea în dispozițiunea creditorilor, până la plata datoriei întregi. (Civ. 1122.—Pr. 653) (Civ. Fr. 1270).

1) Din eróre s'a omis aci cuvîntul «judiciară» după cuvîntul *bunurilor*, după cum este în art. frances.

2) A se vedea legea *constrîngere corporale* de la 12. Sept. 1864, care de alt-fel nu s'a aplicat nici o dată.

Secțiunea II — *Despre novațiune.*

1128. Novațiunea se operează în trei feluri:

1° Când debitorul contractă în privința creditorului său o datorie nouă, ce se substituie, celei vechi care este stinsă;

2° Când un nou debitor este substituit celui vechi, care este descărcat de creditor;

3° Când, prin efectul unui nou angajament, un nou creditor este substi-

tuit celui vechi, către care debitorul este descărcat. (Civ. 1129, ur. 1131, 1134, 1137) (Civ. Fr. 1271)¹⁾

1129. Novațiunea nu se operează de cât între persoane capabile de a contracta. (Civ. 950, 952) (Civ. Fr. 1272).

1130. Novațiunea nu se presună. Voința de a o face trebuie să rezulte evident din act. (Civ. 1132, ur.) (Civ. Fr. 1273)²⁾.

1131. Novațiunea, prin

1) a) Ca să existe în drept *novațiune*, în sensul art. 1128 Cod. civ. nu e suficient adăogirea unei garanții sau stipulațiunea de dobânzi la o creanță deja existentă, ci mai e nevoie de stabilirea faptelor și consimțimîntul părților cari au operat *novațiunea*. Cas. I 309/87.

b) Cînd instanța de fond stabilește în fapt că vînzarea făcută printr'un alt act coprinde și lucrurile vîndute prin actul anterior, atunci reese în mod clar că acest fapt constituie o *novațiune* cu toate caracterele prevăzute de lege, debitorul contractînd, față de creditorul său, o nouă obligațiune, înlocuind pe cea veche. Cas. I 362/91.

c) Nu pôte fi *novațiune*, atunci cînd noul creditor este substituit fără consimțimîntul celui vechi. Cas. I 134/88; Cas. II 439/94.

d) Judecătorii fondului, suveranul apreciator al faptului, apreciînd împrejurările în care s'a

făcut un contract, pot să hotărască că intenția părților n'a fost de a se opera o *novațiune*, scăpînd de sub controlul Curței de casăție aprecierea lor. Cas. II 160/90. *Contra*. Cas. II 89/85.

e) De asemenea, interpretarea actelor și a împrejurărilor din care se pretinde că reese existența unei *novațiuni*, precum și aprecierea voinței părților de a o opera, sunt pure cestiuni de fapt, lăsate la suverana apreciere a instanței de fond. Cas. I 326/91.

2) a) *Novațiunea* nu se presupune; ea trebuie să rezulte în mod evident din contract și să fie cu consimțimîntul vechiului creditor. Cas. I 134/88.

b) Cînd procura dată, nu conține de cât dreptul de a primi, acest drept nu conferă și pe acela de a face o *novațiune*, acesta neputîndu-se presupune. Cas. I 134/88.

c) Art. 1130 Cod. civ. pune în prima ordine, ca element consti-

substituirea unui nou debitor, poate să se opere fără concursul primului debitor. (Civ. 1093, 1128, 2°) (Civ. Fr. 1274).

1132. Delegațiunea, prin care un debitor dă creditorului un alt debitor ce se obligă către dânsul, nu operă novațiune, dacă creditorele n'a declarat expres că descarcă pe debitorii ce a făcut delegațiunea. (Civ. 1130, 1133, ur. 1831) (Civ. Fr. 1275) ¹⁾.

1133. Creditorele, ce a descărcat pe debitorii de care s'a făcut delegațiunea, n'are recurs în contra a-

cestui debitor, dacă debitorii delegat devine nesolvabil, afară de cazul când prin act se rezervă expres acest drept, sau când delegatul este declarat falit, sau căzut în deconfitură, în momentul delegațiunii. (Civ. 1132, 1392, 1397 — Co. 695) (Civ. Fr. 1276).

1134. Privilegiile și ipotecile creanței celei vechi nu le are și creanța ce-i este substituita, afară de cazul când creditorele le a rezervat expres. (Civ. 1128, 1135, ur. 1153) (Civ. Fr. 1278).

tutiv al novațiunii, voința de a o face din partea părților. Cas. II 160|90.

d) Asemănat art. 1130 Cod. civ. novațiunea nu se presupune, ci trebuie să rezulte din intențiunea părților, și aceasta fiind o cestiune de fapt, nu poate fi propusă și discutată pentru prima oară înaintea Curții de Casație. Cas. II 439|94.

1) a) În cazul cînd creditorul n'a primit delegațiunea prin o declarațiune făcută în mod expres, *novațiunea* nu se poate opera. Cas. II 34|92.

b) Pentru ca o delegațiune de plată să poată opera *novațiunea*, trebuie să existe de odată concursul voinței delegantului, al creditorului care primește delegațiunea și în fine al delegatului care se obligă să devie debitorul

direct al creditorului; de aci urmează că novațiunea nu poate avea loc în cazul cînd creditorul n'a primit delegațiunea în mod expres. Cas. II 8|90; 34|92; 56|95.

c) Aprecierea voinței părților de a opera o novațiune precum și interpretarea actelor și împrejurărilor aduse pentru a forma dovada existenței unei novațiuni, este lăsată la suverna hotărîre a instanțelor de fond, fiind vorba de o cestiune de fapt care scapă controlului Curții de Casație. Cas. I 87|85; Cas. II 160|90; Cas. I 362|91, 124|95; *Contra*. Cas. II 89|85.

d) Novațiunea nu se poate proba de cît în mod expres, iar nu și prin presumpțiuni sau martori, dacă obiectul întrece suma de 150 lei. Cas. I 217|95.

1135. Când novațiunea se operă prin substituirea unui nou debitor, privilegiile și ipotecile primitive ale creanței nu pot trece asupra bunurilor noului debitor. (Civ. 1091, 1128, 1136, ur.) (Civ. Fr. 1279).

1136. Când novațiunea se operă între creditori și unul din debitorii solidari, privilegiile și ipotecile vechi creanțe nu se pot reserva de cât asupra bunurilor aceluși care contractă noua datorie. (Civ. 1047, 1131, 1137, 1769) (Civ. Fr. 1280).

1137. Codebitorii sunt liberați, prin novațiunea făcută între creditori și unul din debitorii solidari.

Novatiunea făcută în privința debitorului principal liberează cauțiunile. (Civ. 1039, ur. 1136, 1215, 1216, 1218, 1679, ur.) (Civ. Fr. 1281).

Secțiunea III.—*Despre remiterea datoriei.*

1138. Remiterea voluntară a titlului original făcută de creditori debitorului, dă proba liberațiunei.

Remiterea voluntară a copieii legalisate a titlului, lasă a se presupune remiterea datoriei, sau plata, până la proba contrarie. (Civ. 969, 971, 1138, 1169, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1282, 1283) ¹⁾.

1139. Remiterea lucru-

1) a) Conform art. 1138 Cod. civ. remiterea voluntară a titlului unei creanțe, presumă sau plata sau remiterea datoriei. Cas. I 330|80; 331|92; 112|94.

b) Titlul constitutiv al obligațiunei fiind în posesiunea debitorului, e o presumpțiune că el s'a eliberat de creanța sa față de creditor. Cas. I 105|92.

c) Cu toate aceste, în principiu, creditorul este în tot-d'a-una admis a combate presumpțiunea stabilită de art. 1138 Cod. civ. liber fiind de a dovedi prin toate mijlocele de probă și chiar cu simple presumpțiuni, că aflarea titlului unei creanțe în mîna debitorului,

nu e rezultatul unui fapt personal și voluntar din partea sa. Cas. I 379|82; 215|94; *Contra*, Cas. I 30|81; 386|92.

d) Proba admisă spre a combate presumpțiunea admisă de art. 1138 Cod. civ. trebuie să se facă conform dreptului comun, și a-nume: prin martori și presumpțiuni, cînd valoarea este mai mică de 150 lei sau cînd e un început de dovadă scrisă; prin acte, dacă valoarea trece de această sumă. Cas. I 30|81.

e) Cînd debitorul invoacă liberațiunea sa față de creditor prin faptul posesiunei titlului de creanță, creditorul are dreptul

lui dat ca siguranță nu este de ajuns ca să facă a se presupune remiterea datoriei. (Civ. 1688, ur.) (Civ. Fr. 1286).

1140. Remiterea titlului original sau a copieii legalizate a titlului făcută unui din debitorii, are același efect în folosul debitorilor. (Civ. 1047, 1138, ur. 1141) (Civ. Fr. 1284).

1141. Remiterea sau descărcarea expres făcută în folosul unui din debitorii solidari, liberază pe toți cei-l'alți, afară numai dacă creditorele și-a rezervat anume drepturile sale în contra acestora din urmă.

În cazul din urmă creditorele nu poate cere plata datoriei, de cât scădând partea aceluia căruia a făcut remitere. (Civ. 1047, 1049, 1054) (Civ. Fr. 1285).

1142. Remisiunea sau descărcarea expres făcută debitorului principal liberă cauțiunile. (Civ. 1679).

Aceea acordată cauțiunilor

nu liberă pe debitorul principal. (Civ. 1142).

Aceea acordată uneia din cauțiuni, nu liberă, în totul,¹⁾ pe cele-l'alte. (Civ. 1674) (Civ. Fr. 1287).

Aceea acordată unei cauțiuni date în urmă prin act separat nu liberă în nimic pe cele-l'alte²⁾.

Aceea ce creditorele a primit de la o cauțiune pentru a o descărca din chezașia sa, trebuie să se impute asupra datoriei, și să descarce pe debitorul principal și pe cele-l'alte cauțiuni. (Civ. Fr. 1288).

Secțiunea IV.— *Despre compensațiune.*

1143. Când două persoane sunt datore una alteia, se operează între dăsele o compensațiune care stinge amândouă datoriile, în felul și în casurile exprese mai jos. (Civ. 1144, 1508.—Pr. 113, 144, 327.—Co. 370, al. 2) (Civ. Fr. 1289)³⁾.

1144. Compensațiunea

de a dovedi că dînsul n'a făcut personal și de bună-voe remiterea titlului cu intențiunea de a libera pe debitor. Cas. 386|92.

1) Cuvintele «*în totul*» lipsesc în art. frances.

2) Acest aliniat lipsesc în art. frances.

3) a) Instanța de fond e obligată să se pronunțe asupra cererii de a se face o compensațiune, nepronunțarea ei constituind o

se operă de drept, în puterea legii, și chiar când debitorii n'ar ști nimic despre acesta; cele două datorii se sting reciproc în momentul când ele se găsesc existând de o dată și până la concurența cotitațiilor lor respective. (Civ. 1060, 1101) (Civ. Fr. 1290) ¹⁾.

1145. Compensațiunea n'are loc de cât între două

datorii, cari d'o potrivă au de obiect o sumă de bani, o cantitate ore-care de lucruri fungibile de aceeași specie și cari sunt d'o potrivă lichide și exigibile.

Prestațiunile în fructe al caror preț este regulat prin mercuriale se compensează cu sumele lichide și exigibile. (Civ. 1143) (Civ. Fr. 1291) ²⁾.

omisiune esențială, care are de efect casarea hotărârii. Cas. II 119|90.

b) Instanța de fond poate și este în drept să refuze de a judeca cererea reconvențională făcută de una din părți, când ea este de natură a înșirzia judecarea acțiunii principale. Cas. I 24|83.

c) O hotărâre pronunțată în lipsă dobândește caracterul lucrului judecat, în cazul când opoziția făcută, în contra acestei hotărâri, a fost perimată în mod definitiv; urmează de aici că creanța recunoscută printr'o astfel de sentință poate fi opusă în compensație Cas. I 39|92.

1) a) Instanța de fond este în drept să admită compensațiunea, când nu se ridică obiecțiuni în contra titlului de creanță prezentat judecăței Cas. 142|80.

b) Instanța de fond este suverană de a judeca sau nu o cerere reconvențională, având dreptul a o respinge când cererea este de natură a întârzia judecarea acțiunii principale. Cas. I 24|83.

c) Tribunalul cu drept cuvânt respinge cererea de aminare a unei vîndări, în cazul când nu e

vorba de o compensațiune legală, ci de o compensațiune judiciară care nu se poate opune de cât în bađa unei hotărâri definitive, când această hotărâre n'a fost produsă în instanță. Cas. II 72|90.

d) A se vedea și notele de la art. 1143 și 1145 Cod. civ.

2) a) Tribunalul nu poate lua în considerație o propunere de compensare, când creanța celui care cere compensarea nu întrunește condițiunile cerute pentru a avea loc o compensare legală și când el nu produce nici un act, sau dovadă pentru întîrziere. Cas. I 391|84.

b) Nu se poate opera compensațiunea legală a tuturor creanțelor, când una din ele e discutată în privința existenței și a cantumului ei și nu a devenit exigibilă de cât în urma hotărârii judecătorești. Cas. I 180|85.

c) Compensația, după cum reese din art. 1145 Cod. civ., nu se operează de cât între două datorii, amîndouă fiind certe, lichide și exigibile; alt-fel compensația nu poate fi admisă. Cas. I 299|88.

d) Conform principiului stabilit de art. 1145 Cod. civ., compen-

1146. Termenul de grație nu împiedică compensațiunea. (Civ. 1101, 1582, 1831) (Civ. Fr. 1292).

1147. Compensațiunea se operă, ori care ar fi cauzele uneia, sau celei alte datorii, afară de casurile:

1° Unei cereri pentru restituțiunea unui lucru ce pe nedrept s'a luat de la proprietar;

2° Unei cereri pentru restituțiunea unui deposit neregulat; (Civ. 1560, 1570, 1591, 1604. — Co. 85, 370, al. 3).

3° Unei datorii declarată nesesisabilă. (Civ. Fr. 1293).

1148. Compensațiunea se operă în privința cauțiunei, pentru ceea ce cre-

ditorele datorește debitorului principal.

Compensațiunea nu are loc, în privința debitorului principal, pentru ceea ce creditorele datorește cauțiunei. (Civ. 1047, 1662, 1681) (Civ. Fr. 1294).

1149. Debitorile care a acceptat pur și simplu ca un creditor să facă cesiunea drepturilor sale unei alte persoane, nu mai poate invoca în contra cesionarului compensațiunea care ar fi avut loc în privința cedentului, înaintea acceptațiunei.

Când cesiunea s'a notificat debitorului, dar nu s'a acceptat de dânsul, nu se împiedică de cât compensațiunea posteroară a-

sația nu se operază de cît atunci cînd cele două datorii au de obiect o sumă de bani sau o cantitate óre-care de lucruri fongibile de aceeași specie și care sunt în același timp lichide și exigibile. Cas. I 319|89.

e) Cînd o creanță este certă, lichidă și exigibilă, recunoscută printr'o hotărîre judecătorească, atunci ea poate face obiectul unei compensațiuni. Cas. I 256|89; 39|92.

f) Cînd instanța de fond respinge o cerere de compensațiune, fără a motiva cauza pentru care ea nu poate fi primită, hotărîrea

sa este casabilă. Cas. I 119|90.

g) Compensația nu poate avea loc între o datorie lichidă și exigibilă și o alta derivînd dintr'o clausă cominatorie. Cas. I 22|90.

h) O hotărîre pronunțată, în lipsă, dobîndește caracterul lucrului judecat, în cazul cînd opoziția făcută în contra acestei hotărîri a fost perimată în mod definitiv; urmîză de aci că creanța recunoscută printr'o astfel de sentință poate fi opusă prin compensație. Cas. I 39|92; 125|94.

i) A se vedea și notele de la art. 1143 și 1144 Cod. civ.

cestei notificațiuni. (Civ. 1144, 1393. ur.) (Civ. Fr. 1295).

1150. Când cele două datorii nu sunt platnice într'același loc, nu se poate opera compensațiune de cât plătind cheltuelile remiterii. (Civ. 1105) (Civ. Fr. 1296).

1151. Când sunt mai multe datorii compensabile, datorite de aceeași persoană, se urmăzează, pentru compensațiune, regulile stabilite pentru imputațiune de art 1113. (Civ. Fr. 1297).

1152. Compensațiunea nu are loc în prejudiciul drepturilor dobândite de alte persoane. Ast-fel, cel ce, fiind debitor, a devenit creditor în urma sechestrului ce i s'a făcut de o altă persoană, nu poate invoca compensațiunea, în prejudiciul sechestrantului. (Civ. 1099) (Civ. Fr. 1298).

1153. Acel ce a plătit o datorie stinsă, de drept, prin compensațiune, nu mai poate, repetind plata creanței pentru care n'a invocat compensațiunea, să pretindă, în prejudiciul al-

tor persoane, privilegiiile sau ipotecile acestei creanțe, afară numai dacă este o cauză evidentă, ce l'a făcut să nu cunoască creanța care trebuia să compense datoria sa. (Civ. 1144, 1800, 1°) (Civ. Fr. 1299).

Secțiunea V.—*Despre confusiune.*

1154. Când calități ne-compatibile se întilnesc pe capul aceeaiași persoane se face o confusiune, care stinge amândouă drepturile, activ și pasiv. (Civ. 557, 565, 638, 1048, 1091, 1155, 1617, 1680) (Civ. Fr. 1300).

1155. Confusiunea, ce se operă prin concursul calităților de creditore și debitor principal, liberă cautiunile;

Aceea ce se operă prin concursul calităților de creditore sau debitor, și cautiune, nu aduce stingerea obligațiunei principale; aceea ce se operă prin concursul calităților de creditore și debitor, nu profită codebitorilor săi solidari, de cât pentru porțiunea datorită de dînsul. (Civ. 713, 774, 777, 781,

1048, 1060, 1401, 1680, 1749)
(Civ. Fr. 1301).

Secțiunea VI. — Despre pierderea lucrului datorit și despre diferite cazuri în care îndeplinirea obligațiunei este imposibilă.

1156. Când obiectul obligațiunei este un corp cert și determinat, de piere, de se scote din comerț sau se perde ast-fel în cit absolut să nu se scie de existența lui, obligațiunea este stinsă, dacă lucrul a pierit, sau s'a perduț, fără greșala debitorului, și înainte de a fi pus în întârziere.

Chiar când debitorul este pus în întârziere, dacă nu a luat asuprași casurile fortuite, obligațiunea se stinge, în cas când lucrul ar fi pierit și la creditori, dacă i s'ar fi dat.

Debitorul este ținut de a proba casurile fortuite ce alegă.—Orî în ce chip ar peri sau s'ar perde lucrul furat, pierderea sa nu liberăză pe cel ce l'a sus-

tras de a face restituțiunea prețului.

Obligațiunea se stinge tot-d'a-una când printr'un eveniment ôre care, ce nu se pôte imputa debitorului, se face imposibilă îndeplinirea acestei obligațiuni. ¹⁾
(Civ. 927, 971, 998, ur 1074, 1078, 1079, 1084, 1102, 1169, 1435. — Co. 361. — P. 306, ur.) (Civ. Fr. 1302).

Secțiunea VII. — Despre acțiunea de anulațiune sau rescisiune.

1157. Minorele ne emancipat pôte exercita acțiunea în rescisiune pentru simpla lesiune în contra orî-cărei convențiuni; minorele emancipat, în contra orî-cărei convențiuni ar trece peste capacitatea sa, ce este determinată la titlul minorității, tutelei și emancipațiunei. (Civ. 390, 401-413, 427, 430, 433, 694, 749, 820, 952, 1160 ur. 1168, 1166, 1538, 1875) (Civ. Fr. 1305) ²⁾.

1158. Când lesiunea rezultă dintr'un eveniment

1) Acest ultim aliniat lipsesce în art. frances.

2) a) Minoara măritată este în drept a cere anularea actului de vîndare a imobilului său dotal, chiar în cazul cînd nu există le-

ziune, cînd acesiă vîndare nu s'a făcut cu paza formalităților anume specificate de lege cu privire la obligațiunile consumite de minorul emancipat. Cas. I 494/91.

casual și neașteptat, minorele n'are acțiunea în rescisiune. (Civ. 1083, 1157) (Civ. Fr. 1306).

1159. Minorele ce face o simplă declarațiune că este majore, are acțiunea în rescisiune. (Civ. 1157, 1162) (Civ. Fr. 1307).

1160. Minorele comerciante, bancher sau artișan n'are acțiunea în rescisiune contra angajamentelor ce a luat pentru comerțul său arta sa. (Civ. 433.—Co. 10-12) (Civ. Fr. 1308).

1161. Minorele n'are acțiunea în rescisiune contra convențiilor făcute în contractul de căsătorie, dacă acesta s'a făcut cu consimțământul și asistența acelora, al căror consimțământ este cerut pentru validitatea căsătoriei sale.

(Civ. 131-134, 142, 1231) (Civ. Fr. 1309).

1162. Minorele n'are acțiunea în rescisiune contra obligațiunilor ce rezultă din delictele sau quasi-delictele sale. (Civ. 998, ur. 1195.—P. 62-65.—Pr. P. 364). (Civ. Fr. 1310).

1163 Minorele nu mai pôte exercita acțiune în rescisiune în contra angajamentului făcut în minoritate, dacă l'a ratificat după ce a devenit majore, și acesta și în cazul când angajamentul este nul în forma sa, și în acela când produce numai leziune. (Civ. 1167, 1190) (Civ. Fr. 1311) ¹⁾.

1164. Când minorii, interdișii, sau femeile măritate sunt admiși, în această calitate, a exercita acțiune de rescisiune în

b) Vânzarea bunurilor imobiliare de către minorii neemancipați, sau chiar emancipați, vânzare făcută fără îndeplinirea formalităților prevădute de art. 401, 403 și 430 Cod. civ. este nulă de drept, chiar neexistind leziune. Cas. Sect. Un. 5|92.

c) A se vedea și notele art. 401, 403, 411 și 952 Cod. civ.

1) a) Constitue o ratificare în sensul art. 1163 Cod. civ. faptul că minorul a primit, după ce a devenit major, prețul imobilului

vândut de tutorul său, fără îndeplinirea formalităților prescrite de art. 401, 403 și 430 Cod. civ. Cas. I 59|78; 137|95.

b) Minorul fie neemancipat, fie chiar emancipat, are pe lângă acțiunea în rescisiune când este lezat și acțiunea în nulitate, în ceea ce privește actele pe care legea le-a supus oare-căror formalități speciale, când aceste formalități n'au fost îndeplinite. Cas. I 494|91. Cas. Sect. Un. 5|92; Cas. I 137|95.

contra angajamentelor lor, ei nu întorc aceea ce au primit, în urmarea acestor angajamente, în timpul minorității, interdicțiunii, sau mariajului, de cât dacă se probă că au profitat de aceea ce li s'a dat. (Civ. 1098, 1169, 1598.—Co. 10-12) (Civ. Fr. 1312) ¹⁾.

1165. Majorele nu pôte, pentru lesiune, să exercite acțiunea în rescisiune. (Civ. 434) (Civ. Fr. 1313).

1166. Când formalitățile cerute, în privința minorilor, sau interdicșilor, atât pentru înstreinarea imobilelor, cât și pentru împărțela unei succesiuni, s'aun îndeplinit, ei sunt, relativ la aceste acte, considerați ca cum le-ar fi făcut în majoritate, sau înainte interdicțiunii. (Civ. 401, ur. 407, 410-413, 430,

435, 454, 749, 1711) (Civ. Fr. 1314).

1167. În lipsa unui act de confirmațiune, sau de ratificațiune, este destul ca obligațiunea să se execute voluntar, după epoca în care obligațiunea putea fi valabil confirmată, sau ratificată. (Civ. Fr. 1338, 2°).

Confirmațiunea, ratificațiunea sau execuțiunea voluntară, în forma și în epoca determinată de lege, ține loc de renunțare în privința mijlócelor și excepțiunilor ce putea fi o-puse acestui act, fără a se vătéma însă drepturile persónelor a treia. (Civ. Fr. 1338, 3°).

Confirmațiunea sau ratificațiunea, sau execuțiunea voluntară a unei donațiuni, făcută de către eredi, sau reprezentanți

1) a) Conform art. 1164 Cod. civ. acela ce a împrumutat pe un incapabil trebuie să facă dovadă că acesta a profitat de suma împrumutată, sau că și-a plătit vre-o creanță cu ea. Cas. I 124|80.

b) De asemenea și cu femeia măritată, în cea-ce privește imobilul său dotal, care neputînd fi instrăinat nici de bărbat, nici de femeie, cumpărătorul este supus la restituțiune, fără drept de a i se înapoia prețul, afară de cazul cînd se constată că femeia s'a

folosit de acel preț. Cas. I 34|82.

c) Cînd judecătorii fondului, constată că prețul numărat de cumpărătorul unui imobil aparținînd unui incapabil, n'a profitat acestuia, ei din potrivă i-a cauzat și daune, rezolvă o cestiune de fapt care scapă de sub controlul Curței de Casațiune, așa că nepronunțarea asupra tutulor mijlócelor referitoare la restituire, nu constituie o omisiune esențială care să aibă de efect casarea hotărîrii. Cas. I 152|89.

donatorului, după mórtea sa, ține loc de renunțare atât în privința vițurilor de formă, cât și în privința oricărei alte excepțiuni. (Civ. 800, ur. 1157, 1168, 1190 — Co. 457) (Civ. Fr. 1340) ¹⁾.

1) a) Nu sunt violate dispozițiunile art. 1167 Cod. civ. cînd instanța de fond constată condițiunile cerute pentru aplicarea lui, adică: cunoștința actului nul, cunoștința vițului de care este atins, și intențiunea de a-l repara. Cas. I 93|93.

b) Scopul confirmăreii este de a da tăria necesară actelor care exist legalmente, dar care sunt nule, sau care sunt anulate. Cas. I 206|87.

c) Ratificațiunea expresă (1190) și ratificarea tacită sau voluntară (1167) se deosebesc între ele prin împrejurarea că acesta din urmă se deduce din fapte, excluzînd orîce fel de mențiune expresă. Cas. I 112|85.

d) Proprietarul aparent e în drept a ratifica un contract de arendare, recunoscînd o plată anticipată, amîndouă aceste fapte neconstituind de cît niște simple acte de administrare. Cas. I 148|85.

e) Art. 1167 și 1190 Cod. civ. nu sunt aplicabile cînd este vorba de o adeziune la executarea unei judecări, ele avînd de obiect *executiunea voluntară* a obligațiunilor. Cas. II 29|88.

f) Nulitatea unui contract ce regulază convențiunile matrimoniale, sînd radicală, din cauza naturii solemne a unor astfel de convenții, urmază că ea nu pöte fi ratificată după celebrarea

1168. Donatoarele nu pöte repara, prin nici un act confirmativ, vițurile unei donațiuni între vii; nulă în privința formei, ea trebuie să se facă cu formele legiuite. (Civ. 800, ur. 1167) (Civ. Fr. 1339) ²⁾.

căsătoriei. Cas. I 37|90.

g) Art. 1167 al. III. și are aplicarea sa nu numai cînd e vorba de donațiuni, ci și la testamente, din cauză că dispozițiunea acestui aliniat pöte fi aplicată la amîndouă aceste acte. Cas. I 303|92.

h) Nu se pöte acoperi prin ratificare o nulitate de ordine publică, cum ar fi de exemplu nulitatea unei substituțiuni fideicomisare. Cas. I 206|87; 403|93.

i) O executare voluntară nu pöte rezulta de cît sau din acte, sau dintr'un fapt care nu lasă îndoială asupra intențiunii aceluia care a executat'o. Cas. I 93|93.

j) În principiu executarea voluntară a unei hotăriri judecătorești se consideră ca o aquiescare, în urma căreia nu se mai pöte cere pe nici o cale retracțarea ei. Cas. I 102|88.

k) Ratificarea unui act făcut între părți sau făcut în numele lor nu se pöte deduce de cît numai din fapte și din împrejurări individuale de-ale persoanei care a făcut actul. Cas. I 14|91.

l) Ratificarea înlătură vițul actului din momentul efectuării lui; de aci urmază că actul posterior ratificat pöte produce efecte juridice între părți, cu efect retroactiv, începînd de la data sa. Cas. I 332|84, 122|95.

2) A se vedea notele art. 1167 și 1190 Cod. civ.

CAPITOLUL IX

Despre probațiunea obligațiilor și a plății.

1169. Cel ce face o propunere înaintea judecății trebuie să o dovedească. (Civ. 1170. — Co. 46) (Civ. Fr. 1315) ¹⁾.

1) a) Intr'o contestație, datoria și sarcina de a dovedi mijlocele pe care este întemeiată, incumbă celui ce o face. Cas. I. 36|85.

b) De asemenea într'o acțiune în revendicare, ca și în ori-ce altă acțiune, sarcina de a dovedi proprietatea imobilului ce se revendică, aparține reclamantului. Cas. I. 249|93.

c) Ast-fel, fiind dovedit că cineva a lucrat și pledat în calitate de avocat în interesul unei părți, acesta pretinzând că a plătit onorarul convenit, trebuie să probeze acest fapt. Cas. I. 296|93.

d) Spre a fi dispensat de a plăti datoriile defunctului său părinte, eredeii trebuie să facă proba renunțării sale la moștenirea părintelui. Cas. I. 62|85.

e) De asemenea, în materie de prescripțiune, sarcina de a proba întreruperea prescripțiunii aparține celui care se folosește de ea și nu celui ce o invocă. Cas. I. 17|91.

f) Atunci când părțile invocă înaintea instanțelor de fond, o lege străină, pentru faptele cari fac obiectul judecății, ele sunt obligate a proba mai întâi existența și dispozitivul ei. Cas. II. 98|83; Cas. I. 288|83; 237|90; 182|91; 15|96.

g) Se violază art. 1169 Cod. Civ.

1170. Dovada se poate face prin înscrisuri, prin martori, prin presumpțiuni, prin mărturisirea uneia din părți și prin jurământ. (Civ. 1169, 1171, ur. 1191, ur. 1199, ur. 1200, 4°, 1204, ur. 1207, ur.—Co. 46) (Civ. Fr. 1316) ²⁾.

când instanța de fond admite cererea reclamantului, de și nu este justificată, pe motivul că defendorul nu s'a prezentat în judecată spre a o combate. Cas. 50|96.

h) Intr'o acțiune introdusă înaintea justiției, părțile devin pe rînd reclamant și defendori, după cum și prezintă cererile lor, așa că ori-ce propunere pentru stabilirea unui fapt juridic, trebuie a fi dovedită de acel ce o face. Cas. I. 88|91.

i) Instanța de fond violază regulile probei atunci când obligă pe posesorul unui lucru să probeze că este al său, dat fiind că faptul posesiunii, până la probă contrară, presună proprietatea. Cas. I. 151|88; Cas. II. 165|90.

k) Principiul stabilit de art. 1169 Cod. Civ. fiind general, urmază că și intimatul are dreptul de a opune în contra celui ce pretinde un drept, lipsa de calitate. Cas. I. 194|94.

2) a) Legea care guvernază mijlocele de probațiune a unui drept, este legea care a fost în vigoare la dobîndirea celui drept. Cas. I. 65|83.

b) De asemenea mijlocele de probațiune ale unei obligațiuni, se fac după legea sub imperiul căreia a luat naștere acea obligațiune, fiind vorba de a se res-

Secțiunea I. — *Despre înscrișurî.*§ 1. — *Despre titlu autentic 1).*

1171. Actul autentic este acela ce s'a făcut cu solemnitățile cerute de lege, de un funcționar public,

pecta și principiul general al retroactivității legilor. Cas. II. 21|91.

c) Instanțele de fond sunt suverane aprecietóre în ceia ce privește interpretarea probelor aduse de părți în susținere sau în apărare, fără a se întinde această apreciere în susținerea de fapte ce nu rezultă din probele administrate. Cas. I 64|82; 378|91; 433|91. Cas. II 69|90; 126|94.

1) A se vedea de: *«Legea pentru autentificarea actelor»* de la 1 Septembrie 1886, modificată la 1 Ianuarie 1887.

2) a) Autentificarea unui act nu pöte fi făcută de cit de judecătorii cari au luat consimțimîntul părților. Cas. I 38|89.

b) Autenticitatea unui act consistă în faptul constatărei voinței părților, *propriis sensibus*, de către judecătorul competent, Cas. I 248|93.

c) Nulitățile fiind de drept strict, urmeză că lipsa de constatare în procesul verbal de autentificare, a faptului că scriitorul a declarat că el a scris actul, după cererea părților, nu pöte atrage nulitatea. Cas. I 248|93; 342|93.

d) Un act autentic nu se pöte face prin procurator, afară de cazul cînd și acest procurator posedă o procură autentică. Cas. I 396|89.

e) Este de datorია Tribunalelor de a da autenticitatea legală tu-

care are drept de a funcționa în locul unde actul s'a făcut. (Civ. 1173, ur.—Co. 46, 88, 222.—L. auth. de la 1886, Art. 1) (Civ. Fr. 1317) ²⁾.

1172. Actul care nu pöte

tulor actelor ce li se prezintă, căci prin acesta nu se prejudecă cestiunea valabilității lor. Cas. I 271|90.

f) Actul nu pöte avea caracterul de autentic, cînd la autentificarea lui s'a prezentat numai una din părți, chiar dacă în urmă s'a prezentat și cea-l'altă parte spre a'și da consimțimîntul. Cas. I 311|83. *Contra.* Cas. I 194|92.

g) Cînd e vorba de autentificarea unui act de donațiune este suficientă constatarea în procesul verbal încheiat de Tribunal, înfățișarea părților și exprimarea voințelor lor. Cas. I. 430|90.

h) Este isbit de nulitate actul autentic, atunci cînd consimțimîntul părților s'a constatat într'o casă particulară, numai de președinte, fără delegațiunea tribunalului și fără asistența greșierului, după cum cere legea pentru autentificări. Cas. I. 373|89.

i) Acela care cere anularea unui act autentic, trebuie să probeze că solemnitățile prescrite de lege nu au fost observate și nu au fost făcute de funcționarul competent. Cas. I. 187|89.

j) Comisarii de poliție nu pot legaliza de cit acte cu *dată certă*; ei nu au de loc competența de a autentifica vre-un act. Cas. I. 118|81.

k) De și agenții administrativi, polițaii sau comisarii, nu au dreptul de a da autenticitate actelor,

fi autentic din cauza ne-competinței sau a necapacității funcționarului, sau din lipsă de forme, este valabil ca scriptură sub semnătură privată, dacă s'a iscălit de ¹⁾ părțile contractante. (Civ. 1176, ur.—L. auth. 1886, Art. 20) (Civ. Fr. 1318) ²⁾.

1173. Actul autentic are deplină credință în privirea oricărei persoane despre dispozițiunile și convențiunile ce constată. (Civ. 653, 973, 1174. — L. auth. 1886, art. 18).

cu toate aceste, arătații funcționari, după un uz constant, pot face legalizări numai în ceea ce privește constatarea datei certe și validitatea semnăturilor. Cas. I. 29|85.

1) Orî ce act care emană de la o legățiune romină din străinătate sau de la o autoritate diplomatică sau consulară, străină, din țară, nu poate fi primit de autoritățile romine dacă nu este legalizat de Ministrul afacerilor străine. Cas. I. 133|90; 355|91. Cas. II. 187|92; Cas. I. 24|95.

1) Din eróre de tipar se dice, în edițiunea oficială «din» în loc de: «de».

2) A se vedea notele art. 1171 Cod. civ.

3) a) Un act autentic face deplină credință neputînd fi anulat de cît prin înscrierea în fals. Cas. I. 208|88.

b) Ast-fel fiind, urmază că verificarea de scripte nu poate avea

Executarea actului autentic care este investit cu formula executorie, va fi suspendă prin punerea în acusațiune, când se intentă o acțiune criminală în contra pretinsului autor al actului. Iar când în cursul unei instanțe civile actul se atacă de fals, tribunalele pot, după împrejurări, a suspenda provisoriu executarea actului. (P. 123, ur.—Pr. P., 60, ur. 226, 450, ur.—L. auth. 1886, art. 18) (Civ. 1319) ³⁾.

1174. Actul cel auten-

loc cînd e vorba de acte autentice, ele neputînd fi atacate de cît pe calea înscrierii în fals. Cas. I. 90|90.

c) Totuși, din combinația art. 1173 cu 1198, urmază că un act autentic, poate fi atacat fără înscriere în fals și anume pentru cauză de simulațiune, cînd să contestă numai declarațiunile părților coprinse în actul atacat, iar nu faptele atestate de autoritatea care a efectuat autentificarea. Cas. I. 144|83; 338|90.

d) De asemenea un act autentic se mai poate ataca pentru cauză de simulațiune, chiar de însăși partea contractantă, cînd simulațiunea actului a avut de scop de a ascunde o fraudă la lege. Cas. I. 299|91.

e) De și în general simulațiunea se poate dovedi prin martori și presumpțiuni, totuși cererea făcută de una din părțile contractante de a se anula un act au-

tic, sau cel sub semnătură privată are tot efectul între părți despre drepturile și obligațiunile ce constată, precum și despre aceea ce este menționat în act, peste obiectul principal al convențiunei, când menționarea are un raport ore-care cu acest obiect.

Dar menționările cari au obiect un fapt cu totul strein de acela al convențiunei, nu pot servi de cât numai la un început de dovadă. (Civ. 1171, 1176, 1197. — Co. 46) (Civ. Fr. 1320) ¹⁾.

1175. Actul secret care modifică un act public, nu

tentic ea simulat, nu se poate proba prin mijlocele aratate, oînd actul este investit cu toate formele cerute de lege. Cas. I. 111|86.

f) Dacă suma datorită este constatată printr'un act autentic, acest act face deplină credință pentru părți în ceia ce privesce conținutul său. așa că debitorul care pretinde că nu a primit suma întregă prevădută în act, trebuie să dovedească el acest lucru. Cas. I. 4|92.

g) Instanța de fond se poate întemeia pe ori-ce fel de fapte spre a proba dolul; ast-fel dacă ea, în scopul de a'și forma convingerea, înlătură ore-care acte, fie chiar autentice, acesta nu constituie o violare a art. 1173 Cod. civ. pentru că în privința constatărei dolului, judecătorul fondu-

pute avea putere de cât între părțile contractante și succesorii lor universal²⁾; un asemenea act nu poate avea nici un efect în contra altor persoane. (Civ. 973, 1229, 1230) (Civ. Fr. 1321).

§ 2. — *Despre actele sub semnătură privată.*

1176. Actul sub-semnătură privată, recunoscut de acela căruia se opune, sau privit, după lege ca recunoscut, are același efect ca actul autentic, între acei cari l'au scris și între cei cari reprezintă drepturile lor. (Civ. 1171,

luț este suveran apreciator. Cas I. 93|93.

h) Un act autentic nu poate fi dărmat de cit prin jurământ decisoriu; jurământul supletoriu nu poate sfărâma tăria unui asemenea act, el neputînd fi considerat numai ea un început de dovadă scrisă, ci ca făcînd deplină dovadă. Cas. I. 481|91.

i) Dacă înaintea instanțelor de fond, partea nu usează de mijlocul legal de apărare de a se înscrie în falș în contra actului ce voesce a'î sfărâma, nu mai poate fi un mijloc de casare, nerecunoșcerea lui. Cas. I. 121|92.

1) A se vedea notele de la art. 1173 Cod. civ.

2) Cuvintele: «si succesorii lor universal²⁾», lipsesc în textul francez.

ur. 1177, ur. 1182, 1191.—
Co. 46, 47, 88) (Civ Fr.
1322) ¹⁾.

1177. Acela, căruia se
opune un act, sub semnă-
tura privată, este dator,
a-l recunoște, sau a tăgă-
dui curat scriptura, sau
sub-semnătura sa.

Moștenitorii săi ²⁾, cei-ce
represintă drepturile ace-
luia al căruia se pretinde
că ar fi actul, pot declara

că nu cunoște scriptura sau
sub-semnătura autorului
lor. (Civ. 1178, ur.) (Civ.
Fr. 1323) ³⁾.

1178. Când cine-va nu
recunoște scriptura și sub-
semnătura sa, sau când
succesorii săi ⁴⁾ declară că
nu le cunoște, atunci justi-
ția ordonă verificarea ac-
tului. (Pr. 162-184) (Civ.
Fr. 1324) ⁵⁾.

1179. Actele sub sem-

1) a) Un act sub semnătură pri-
vată are acelaș efect ca și un act
autentic față de persoanele con-
tractante; numai în contra ter-
țelor persoane el nu poate face
credință de cât de la înregistra-
rea făcută conform art. 1182 Cod.
civ. Cas. I 135|83.

b) Falsificarea unui semnături
prin punere de deget într'un act
privat, poate să constituie delictul
de fals în scrieri private, dacă
actul prezentat în justiție a fost
validat de tribunal, pronunțân-
du-se pe temeiul lui o condam-
nare. Cas. II 289|90.

c) Poliția fiind o dregătorie pu-
blică, poate să dea dată certă ac-
telor sub semnătura privată. Cas.
I 27|94.

2) Din eróre s'a omis aci, după
cuvântul «săi» cuvântul «său»,
care există în textul frances, și
a căruia lipsă și înlocuire printr'o
virgulă, îi întunecă și denatu-
rează înțelesul.

3) a) A se vedea notele art. 1171,
1173, 1176 și 1178 Cod. civ.

b) Un act de vânzare, semnat
prin punere de deget, nu poate fi
considerat ca un act sub semnă-

tură privată, însă recunoșterea
lui de către vânzătorii înaintea
vre-unei instanțe judecătorești,
face ca actul să fie valid. Cas. I
47|94.

c) Actele sub semnătură privată
subscrise de falit, înainte de de-
clararea lui în stare de faliment,
sunt opozabile masei creditorilor
chirografari, chiar cind aceste
acte nu au căpătat o dată certă,
anterioară declarațiunei falimen-
tului. Cas. I 122|94.

4) Art Fr., după cuvintele: «*sañ
când succesorii săi*», adaugă: «*et
ayant cause.*»

5) a) Numai atunci se procede
la verificarea de scripturii cind
se declară în fals scrierea sau
subscrierea din act, nu și atunci
cind e vorba de alterarea datei
acelui act. Cas. I 257|83.

b) Verificarea scripturilor din
oficiu. este lăsată la facultatea
judecătorilor fondului. (art. 189
pr. civ.) Cas. I 323|82.

c) Calea falsului incidental este
deschisă chiar după terminarea
aceleia a falsului principal, cind
deciziunea care a rezolvat jude-
cata în oriminal, s'a pronunțat nu-

natură privată, cari cuprind convențiuni sinalagmatice, nu sunt valabile dacă nu s'au făcut în atâtea exemplare originale, câte sunt părți cu interes contrariu. Este de ajuns un singur exemplar original pentru toate persoanele cari au același interes.

Fie-care exemplar trebuie să facă mențiune de numărul originalelor ce s'au făcut.

Cu toate acestea lipsa de

mențiune că originalele s'au făcut în număr îndoit, întreit, ș. c. l., nu poate fi opusă de acela care a executat din parte-i convențiunea constatată prin act. (Civ. 943, 1167, 1190, 1197) (Civ. Fr. 1325) ¹⁾.

1180. Actul sub semnătură privată, prin care o parte se obligă către alta a-i plăti o sumă de bani sau o cătime ore-care, trebuie să fiă scris în întregul lui de acela care l'a sub-

maș asupra neculpabilității persoanei, fără a statua și asupra verității sau falsității actului. Cas. I 121|81.

d) Când tribunalul refuză de a procede la verificare de scripturi și nu motivează de ce a refuzat acest mijloc de probă, violază legea. Cas. I 287|88.

e) După legea Caragea, ca și după actualul Cod civil, sarcina de a dovedi sinceritatea unui act produs în justiție, în cazul când defendorul îl contestă semnătura, era a părții care îl producea în justiție. Cas. I 49|80.

f) Când actul sub semnătură privată nu este recunoscut de mostenitorul aceluia de la care emană, tribunalul are facultatea să admită pe lângă verificarea de scripte și proba cu martori. Cas. I 161|86.

g) Verificarea de scripte nu are loc de olt la actele sub semnătură privată; actele autentice nu se pot ataca de olt pe calea înscrierii în falș. Cas. I 90|90.

1) a) Un partaj efectuat în condițiunile unui act de învoială cuprinzător de convențiuni sinalagmatice, este supus formalităților prevăzute de art. 1179 Cod. civ. Cas. I 190|85.

b) De asemenea și contractele de vânzare, care sunt prin natura lor sinalagmatice, chiar în cazul când ele ar fi legalizate de Primărie. Cas. I 79|91.

c) Polițele de asigurare sunt valabile, chiar atunci când sunt făcute într'un singur exemplar, legea comercială neprevăzând dispozițiile legii civile. Cas. II 108|92.

d) Un act sub semnătură privată, cuprinzând convențiuni sinalagmatice este valabil pentru partea care a luat parte la executarea lui, cu toate că nu ar fi făcut în atâtea exemplare câte sunt părțile conform art. 1179 Cod. civ., și aceasta cu atât mai mult, când el este confirmat printr'o transacțiune ulterioară în dublu exemplar. Cas. I 127|90; 216|95.

scris, sau cel puțin acesta înainte de a sub-semna să adaoge la finele actului cuvintele *bun și* ¹⁾ *aprobat*, arătând tot-d'auna în litere suma sau câtimea lucrurilor și apoi să iscălească.

Nu sunt supuși la această regulă comercianții, industrialii, plugarii, vierii, slugile și ómenii cari muncesc cu ziua. (Civ. 944, 1172, 1181, 1197—Co. 46, 47, 275) (Civ. Fr. 1326) ²⁾.

1181. Când suma arătată în act este deosebită de aceea ce este arătată în *bun*, obligațiunea se presume că este pentru suma cea mai mică, chiar când actul precum și *bunul* sunt scrise în întreg de mâna celui care s'a

obligat, afară numai de nu se va proba în care parte este greșala. (Civ. 983, 1180, 1191, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1327).

1182. Data scripturii private nu face credință în contra persoanelor a treia interesate. de cât din ziua în care s'a înfățișat la o dregătorie publică. din ziua în care s'a înscris într'un registru public, din ziua morții celui sau unui din acei cari l'au subscris, sau din ziua în care va fi fost trecut fie și în prescurtare ³⁾ în acte făcute de ofiterii publici, precum procese-verbale pentru punerea pecetei, sau pentru facere de inventare. (Civ. 1176, 1441, 1730.—Co. 46.

1) Art. Fr. dice: «sau» în loc de «și».

2) a) Este inutilă formula «*bun și aprobat*» prescrisă de art. 1180, într'un act de cesiune, atunci când cedentele nu contestă întru nimic actul. Cas. I 145|81.

b) Lipsa formulei «*bun și aprobat*» nu atrage nulitatea unui act, și nu poate avea ca efect că actul să fie lipsit de orice valoare juridică, putând servi ca un început de dovadă scrisă, care se poate completa prin presumpțiuni, prin martori, prin interogator și prin jurământ supletor. Cas. I 99|81; 237|85; 128|86; 200|93; 120|96.

c) Când biletul de ordin e scris

în întregul său și subscris de debitor, în acest caz nu mai e nevoie de adăogarea formulei «*bun și aprobat*», formulă pe care art. 1180 Cod. civ. o cere numai atunci când actul care constată obligațiunea e semnat numai de debitor. Cas. 60|90.

d) Actul de creanță lipsit de formula art. 1179 Cod. civ. nu e isbit de o nulitate absolută, putând constitui un început de probă scrisă, care se poate completa cu cele alte mijloce de probațiune de lege. Cas. I 62|90; 200|93; 120|96.

3) Cuvintele: «*fi și în prescurtare*», lipsesc în textul frances.

L. auth. 1886, art. 28) (Civ. Fr. 1328) ¹⁾.

1183. Registrele comercianților nu fac credință despre vîndările ce cuprind în contra persó-

nelor necomerciante ²⁾. — Dar judecătorul póte da jurámênt la una saú la alta din părți. (Civ. 1184, 1220, 1904. — Co. 22, 24, 35, 31-33, 50-54) (Civ. Fr. 1329) ³⁾.

1) a) Art. 1182 Cod. civ. se referă numai la *actele între viú* de óre-ce testamentele private fac deplină credință despre data lor, fără să li se cêră dată certă. Cas. I 174|86.

b) O procură legalizată face credință despre data ei din momentul legalizărei. Cas. I 108|92.

c) Polițele de asigurare făcute prin curtieri aú caracterul cõmercial al actelor cu dată certă. Cas. I 108|92.

d) Un compt curent nu póte fi opozabil celor de al treilea ca posedînd dată certă, cînd el nu este făcut conform art. 1182 Cod. civ., saú nu se dovedește că este extras din registrele cõmercialului, ținute în regulă. Cas. I 192|92.

e) Dacă în o procură autenticată se află trecut în prescurtare un contract de subarendare, procura avînd dată certă, urmêză că și contractul de subarendare a dobîndit dată certă, așa că póte fi opozabil terților. Cas. I 197|93.

f) Un contract de arendare prezentat de părțile contractante la poliția unui oraș spre legalizare, și trecut în registrele sale, însușește caracterele unui act cu *dată certă*, care să pótă face credință în contra terțelor persóne interesate. Cas. I 27|94.

g) Poliția unui oraș este o dregătorie publică în senzul art. 1182 Cod. civ., decî ea póte da *dată certă*, actelor sub semnătură privată. Cas. I. 27|94.

h) Actele sub semnătură privată subscrise de falit, înainte de declararea lui în stare de faliment sunt opozabile masei creditorilor chirografari, chiar cînd aceste acte nu aú cãpățat o dată certă. Cas. I. 122|94.

2) Art. Fr. adaogă îndată după cuvîntul *necomerciante*: *«sauf ce qui sera dit à l'égard du serment;»* iar cuvintele: *«dar judecătorul póte da jurámînt la una saú la alta din părți.»* lipsesc.

3) a) Registrele comercianților fac probă și în contra necomercianților, cînd aceștia aú cerut producerea registrelor în judecată și aú declarat că se încred în scriptele lor. Cas. I. 205|81.

b) Asociatul este în drept a cere aducerea registrelor societăței, pentru a constata pretențiile sale. Cas. II. 27|94.

c) Dacă societarul refuză aducerea acestor registre, deținute de prepusul asociaților, judecata póte deferi părței care oferă să dea creșmînt registrelor, jurámîntul asupra obiectului contestațiunei. Cas. I. 26|94.

d) Din art. 1183 și 1184 Cod. civ. rezultă că registrele comercianților fac probă în favórea saú în contra lor, numai în ceia ce privesce actele pur comerciale, iar nu și acele de caracter civil. Cas. I. 329|87.

e) Se violează dreptul de apărare, cînd instanța de fond respinge cererea pentru aducerea

1184. Registrele comercianților se cred în contra lor, dar cel care voește a profita de ele nu poate despărți coprirea lor, lăsând aceea ce poate a-î fi contrariu. (Civ. 1183, 1206.—Co. 46, 50-54) (Civ. Fr. 1330).

1185. Registrele, cărțile sau chărțile domestice nu fac credință în favoarea celui care le-a scris, dar au putere în contra lui;

1° Când coprirea curat primirea unei plăți;

2° Când coprirea mențiunea expresă că nota sau scrierea din ele s'a făcut ca să țină loc de titlu în favoarea creditorului. (Civ. 33, 297, 1198, 4°.—Co. 31, 46, 50, 51) (Civ. Fr. 1331)¹⁾.

1186. Ori-ce anotațiune făcută de creditori în jo-

sul, pe marginea sau pe dosul unui titlu de creanță²⁾ este creșută, cu toate că nu este subsemnală nici datată de el, când tinde a proba liberațiunea debitorului.

Aceeași putere doveditoare are și scriptura făcută de creditori pe dosul, marginea sau în josul duplicatului unui act, sau chitanțe, dar numai când duplicatul va fi în mânele debitorului. (Civ. 1200, 2°, 1202) (Civ. Fr. 1332)³⁾.

§ 3.—*Despre rebóge*

1187. Rebógele, când creștăturile după amândouă bucățile sunt egale și corelative, sunt un mijloc de probare între persoanele cari au obiceiul de a se servi cu un aseme-

registrelor în scop de a dovedi că creanța ce se cere a mai fost o dată urmărită. Cas. I. 152|82.

f) Când părțile au recunoscut în instanță că n'au registre ținute în regulă, și recurg la proba cu martori, instanța de fond nu e ținută să oblige pe defendor să aducă registrele, spre a face probă reclamantului. Cas. II. 139|86.

g) Un registru poate servi ca dovadă, chiar atunci când partea și l'a însușit fără consimțimentul celui care 'l posedă. Cas. I. 230|88.

h) A se vedea și nota a de la art. 1183 Cod. civ.

1) A se vedea nota e de la art. 1183 Cod. civ.

2) Art. Fr. după cuvântul: «*creanță*», dice: «*qui est toujours resté en sa possession.*»

3) a) Art. 1186 Cod. civ. presupune cazul în care creditorul produce titlul asupra căruia se găsească adnotațiuni referitoare la liberațiunea debitorului. Cas. I. 491|91.

b) A se vedea și notele de la art. 1183 și 1185 Cod. civ.

nea mijloc de probațiune. (Civ. 980, — Co. 46) (Civ. Fr. 1333).

§ 4. — *Despre copiile titlurilor autentice.*

1188. Când originalul există, copia legalisată nu poate face credință de cât despre ceea-ce se coprinde în original. înfățișarea căruia se poate cere tot-d'una. (Civ. 32, 1188) (Civ. Fr. 1334).

Când originalul nu există, copiile legalisate de oficerii publici competenți se cred, după distincțiunile următoare :

1° Copiile scóse din ordinea magistratului, părțile fiind față sau chemate, cu formele legale, precum și copiile scóse, fără intervențiunea magistratului, dar de față cu părțile

carî au asistat de bună voia lor, au aceeași credință ca și titlurile originale. (Civ. 1173).

2° Copiile carî se vor fi dat de oficerii publici competenți, fără intervențiunea magistratului sau consimțimentul părților, fac asemenea credință după 30 ani, socotiți din ziua în care s'au dat aceste copii. Când asemenea copii vor fi date de mai puțin de 30 ani nu fac de cât un început de dovadă. (Civ. 32, 1197).

3° Copiile legalisate de un oficer public necompetente, nu pot face de cât un simplu început de dovadă. (Civ. 1197).

4° Copiile copiilor nu au nici o putere probatorie. (Co. 46) (Civ. Fr. 1335) ¹⁾.

1) a) Copia unui act are forță probantă când însuși partea a recunoscut-o prin faptul că ea este singurul titlu în virtutea căruia procesul a fost intentat. Cas. I 85/88.

b) Dacă nu se prezintă și originalul, nu este valabilă copia scoasă din registrele tribunalului, după un act de donațiune. Cas. I 254/82.

c) Când e vorba de restabilirea unui testament în lipsa originalului, e nevoie să se probeze că o-

iginalul testament era investit cu toate formele cerute pentru validitatea testamentelor. Cas. I 427/90.

d) Dacă instanța de fond constatată în fapt că originalul unui testament se deține de una din părți, poate să admită ca probă copia de pe acel testament, produsă de partea adversă, fără ca prin această procedare să atingă dispozițiunile art. 1118 Cod civ. Cas. I 359/91; 440/91.

e) Atât după vechile legiuri cât

§ 5. — *Despre acte recognitive.*

1189. Actul de recunoșterea unei datorii constatate prin un titlu precedent, nu face probă despre datorie și nu dispensă pe creditori de a prezenta titlu original, de cât în următoarele cazuri :

1° Când actul de recunoșcere coprinde cauza și obiectul datoriei, precum și data titlului primordial, sau

și după actualul Cod. civil, copiile fac credință în justiție când se constată în fapt că originalul act nu se poate produce în justiție dintr'o cauză de forță majoră, cum ar fi de exemplu distrugerea lui prin incendiu. Cas. I. 218|83.

f) Când însă, instanța de fond se bazează pe copia titlului, fără să arate că originalul s'a pierdut, pronunță o hotărîre nemotivată care atrage casarea ei. Cas. I 291|84.

g) Prezentarea originalului este cu atât mai mult impusă, când actul este sub semnătură privată; copiile după asemenea acte nu pot avea nici o forță probantă. Cas. I 404|84.

h) Copiile după copii nu pot avea nici o forță probantă în justiție. Cas. I 37|91.

i) Și sub legea Caragea copiile după copii nu aveau nici o forță probantă. (art. 28 și 29, cap. II partea IV-a a Codului Caragea) Cas. I 49|93.

k) Copiile dupe hotărîri, date de grefele tribunalelor conform legii, nu se pot înlătura de cât

2° Când actul recognitiv avînd o dată de 30 ani este ajutat de posesiune și de unul sau mai multe acte de recunoșcere conforme cu dînsul.

Actul recognitiv, în cele două cazuri menționate, nu poate avea nici un efect despre ceea-ce coprinde mai mult de cât titlul primordial, sau despre ceea-ce nu este în asemănare cu acest titlu. (Civ. 628,

atunci când se probează că sunt pătate de un viciu, care ar pune la îndoială veracitatea conținutului lor. Cas. I 134|80.

l) Dacă creditorul nu poate să producă originalul titlu, nici să dovedească pierderea lui, judecătorul poate trage presumpția că dînsul l'a remis debitorului și că acesta este o dovadă, conform art 1138 Cod. civ., cum că debitorul s'a liberat. Cas. I. 187|94.

m) Art. 1888 Cod. civ. se aplică numai la relațiunile de drept privat, isvorite între părți. Așa dar, constarea întinderii pămîntului, dat conform legii rurale, foștilor clăcași improprietăriți, rezultînd din acte publice care se conservă de autoritățile publice, părțile interesate pot a se servi în justiție numai de certificate sau de copii scose direct de la acele autorități, după acele acte, în procesele ce au, fără ca prin admiterea unor astfel de certificate sau copii, să se violeze dispozițiunile citatului articol. Cas. I 47|95.

1188, 1846, 1893) (Civ. Fr. 1337) ¹⁾.

§ 6. — *Despre actele confirmative.*

1190. Actul de confirmațiunea saŭ ratificațiunea unei obligațiuni, în contra căreia legea admite acțiunea în nulitate, nu este valabil de cât atunci

când coprinde obiectul, cauza și natura obligațiunei, și când face mențiune de motivul acțiunei în nulitate, precum și despre intențiunea de a repara vitiul pe care se întemeia aceea acțiune ²⁾. (Civ. 952, 959, 961, 974-976, 1163, 1843) (Civ. Fr. 1338, 10) ³⁾.

1) a) O recunoaștere a datoriei făcută în mod unilateral și incidental, cu ocaziunea constatăreii unui alt fapt, de și nu întrunește condițiunile art. 1189 Cod. civ. totuși ea poate fi considerată ca un început de dovadă scrisă. Cas. I 280|80.

b) O scrisore nu poate fi admisă drept act de recunoaștere al unei datorii, nefăcând condițiunile art. 1189 Cod. civ. Cas. I 137|88.

c) Recunoașterea unui testament de autorul testatorului nu este îndestulătoare, cind nu se dovedește înaintea instanței de fond că testamentul original era investit cu toate formele cerute pentru validitatea testamentelor. Cas. I 427|90.

2) Art. Fr. mai are două aliniate, din cari legiuitorul nostru a format art. român 1167.

3) a) Ratificarea saŭ confirmarea unei obligațiuni, nu poate acoperi o nulitate de ordine publică. Ast-fel, nulitatea unei substituțiuni fidei-comisare, fiind de ordine publică, nu poate fi înlăturată printr'o ratificare făcută conform art. 1190 Cod. civ., căci în acest caz și ratificarea însăși este isbită de nulitate. Cas. I 206|87.

b) Ratificarea unui act nul nu se poate face de oit atunci cind per-

sóna care ratifică a dobândit capacitatea de a face un act valabil. Urméază deci, oă ratificarea făcută de o femeie măritată actului de înstrăinarea averei sale dotale imobiliare, nu este valabil dacă s'a făcut în timpul căsătoriei, de ore-ce averea sa în acest timp este inalienabilă și ea nuși poate înstrăina fondul saŭ dotal de oit în cazurile excepționale prevăzute de lege. Cas. I 124|91.

c) Art. 1190 are în vedere numai ratificarea expresă, iar nu și pe cea tacită. (Art. 1167 Cod. civ.) Cas. I 144|85.

d) Contractul de căsătorie fiind un act solemn, nu poate fi susceptibil de o ratificare expresă în senzul art. 1190. Cod. civ. Cas. I 181|87.

e) Faptul de a primi o plată saŭ a plăti pentru executarea unei obligațiuni pe care debitorul o știe nulă, constituie ratificarea actului nul, din partea debitorului capabil. Cas. I 292|94.

f) Aprecierile eronate de fapt, scapă de sub controlul Casației, când instanța de fond constată că ele întrunesc în drept, elementele ratificațiunei prevăzute de art. 1189, Cod. civ. Cas. I 292|94.

g) A se vedea și notele de la

Secțiunea II. — *Despre martori.*

§ 1. — *Despre cazul când dovada prin martori nu este primită 1).*

1191. Dovada despre un lucru óre-care de o sumă sau de o valóre mai mare de 150²) lei, chiar pentru deposit voluntar, nu se póte face de cât sau prin un act autentic, sau prin un act sub semnătura privată.

Nu se va primi nici o-

art. 1167, Cod. civ. cu privire la ratificarea tacită.

1) Acest titlu lipsescó în Codul Frances.

2) Legea «*pentru înfiintarea noului sistem monetar si pentru fabricarea monetei nationale*», fiind promulgată la 22 Aprilie 1867 și Codul Civil, nemodificat în privința felului leilor de cari vorbesce, fiind promulgat și pus în lucrare la 1 Decembre 1865, rezultă că acești 150 lei de care vorbesce art. 1191 sunt *lei vechi*.

3) a) Proba cu martori este admisibilă chiar în materie imobiliară, spre a stabili de exemplu cumpărarea unui imobil, atunci când valórea lui nu întrece suma de 150 lei. Cas. I. 201|89.

b) Este de asemenea admisibilă proba cu martori când e vorba de constatarea unui fapt, cum ar fi viciul de construcție al unui lucru închiriat, constatarea unei surpări, o convenție scrisă ce ar fi existat între părți, etc. Cas. I. 313|81; 9|93.

c) De și art. 1191 Cod. civ. nu admite proba testimonială în con-

dată o dovadă prin martori, în contra său peste ceea-ce coprinde actul, nici despre ceea-ce s'ar pretinde că s'ar fi dis, înainte, la timpul, sau în urma confectioneii actului, cu tóte că ar fi cestiune de o sumă sau o valóre mai mică de 150²) lei. (Civ. 33, 1173, 1176, 1192-1198, 1416, 1533, 1597, 1621, 1686.—Co. 46, 55,88,478) (Civ. Fr. 1341)³).

1192. Articolul prece-

tra său peste conținutul unui act, când însă actul este atacat în nulitate pentru cauză de dol sau fraudă, atunci și martorii și presumpțiunile sunt admise. Cas. 312|92.

d) Acéstă probă însă nu se póte admite de cât în sensul stabilireii sincerității declarațiunilor părților contractante, nu și în ce privescó substanța actului, adică dispozițiunile ce conține. Cas. I. 369|88.

e) De asemenea este admisă acéstă probă contra unui act și în cazul când se caută a se dovedi că consimțiméntul a fost smuls prin dol sau violență, sau că convențiunea se baséză pe o cauză ilicită. Cas. I. 237|78; 356|78; 366|83; 216|95.

f) Proba cu martori este de asemenea admisă spre a se dovedi faptul că o parte, în momentul autentificării unui act, când și-a exprimat consimțiméntul, nu era în întregimea facultăților sale mintale. Cas. I. 119|92.

g) În fine, proba cu martori este admisibilă, fără nici o distincție și în orí-ce fel de contes-

dent se aplică și în cazul când capitalul, unit cu do-

binda cuvenită, trece peste suma de 150 lei*). (Civ.

tații, când e vorba de fapte petrecute sub legea Caragea. Cas. I. 114|89.

h) Nu este admisibilă proba cu martori spre a se dovedi că cineva a avut altă calitate de cât aceia ce rezultă din actul scris format între părți. Cas. I. 455|83.

i) De asemenea nu este admisibilă proba cu martori contra său peste cea ce este cuprins într'un act autentic, nici despre aceia ce s'ar pretinde că s'ar fi știis înainte, în urma, sau în timpul efectuării actului. Cas. I. 449|91.

k) Hotărîrea judecătorului de fond care admite proba testimonială invocată de una din părți, fără să motiveze dară ea a putut fi admisibilă, este o hotărîre ne motivată și prin urmare casabilă. Cas. I. 179|93.

l) Dreptul de servitute necontingue nu poate fi dovedit prin martori, de ôre-ce el nu poate fi stabilit de cât prin titluri. Cas. I. 346|91.

m) De asemenea nu este admisă proba cu martori când e vorba de a se dovedi dreptul de proprietate asupra unui imobil, acest drept neputîndu-se dovedi de cât prin titluri sau prescripțiune. Cas. I. 338|91. (A se vedea și nota a de la acest articol.)

n) Când e vorba însă de a se dovedi faptul posesiunii unui imobil timp de peste 30 ani, timp care îi dă dreptul la dobîndirea proprietății prin prescripțiune, atunci proba cu martori este admisă. Cas. I. 76|88.

o) Faptul de sperjur poate fi dovedit prin ôrî-ce fel de probe admise de lege, prin urmare și

cu martori. Cas. II. 395|81.

p) Conform art. 46 Cod. comercial, obligațiunile comerciale și liberațiunile se pot dovedi și prin martori. Cas. II. 182|92; 191|92; 8|94. *Contra*. Cas. II. 119|92.

q) În materie penală, în temă generală, toate probele sunt admisibile. Atunci însă când delictul atîrnă de existența unui contract civil, proba acestui contract și combaterea lui se face după regulile stabilite de Codul civil. Cas. II. 629|92.

r) Ast-fel ar fi, în delictul de abus de încredere, când valoarea pretinsă trece peste suma de 150 lei, de ôre-ce acest delict presupunînd existența unei convențiuni civile anterioare comiterii lui, această convențiune trebuie probată conform legii civile. Cas. II. 562|91.

s) După Codul Calimach o relațiune obligatorie se stabilește și prin viu grai, iar când actul constatator al obligațiunei nu este făcut în forma cerută de lege, existența obligatorie a împrumutului se poate stabili prin martori. Cas. I. 418|94. (A se vedea și nota g a acestui articol.)

t) Natura probelor pentru constatarea unei relațiuni de drept, se determină de legea sub imperiul căreia acea obligațiune și-a luat nascere. Cas. I. 418|94.

u) Proba cu martori nu poate fi admisă contra celor cuprinse în actul intervenit între părți, chiar când suma este mai mică de 150 lei. Cas. I. 33|94.

v) După art. 19 și 21 cap. II. partea VI, din Codul Caragea, în cas când se tăgăduiesce cartea, martorii nu sunt admisibili, de

1191. — Co. 46, 478) (Civ. Fr. 1342) ¹⁾.

1193. Cel care a format cerere în judecată, pentru o sumă mai mare de 150 lei *), chiar de va voi a-și restrânge cererea la 150 lei *), nu va fi primit a înfățișa dovadă prin martori. (Civ. 1191) (Civ. Fr. 1343).

1194. Dovada prin martori nu se poate admite nici în cazul când cererea în judecată este pentru o sumă mai mică de 150 lei *), dar care este un rest din o creanță mai mare, neconstatată prin înscris. (Civ. 1191) (Civ. Fr. 1344).

1195. Când în aceeași instanță o parte face mai multe cereri, pentru cari nu are înscrisuri, dacă toate aceste cereri unindu-se, trec peste suma de 150

lei *), dovada prin martori nu poate fi admisă, chiar când creditorele ar pretinde că aceste creanțe provin din diferite cauze, și că s'aun născut în diferite epoce, afară numai dacă creditorele a dobândit aceste drepturi de la alte persoane, prin succesiune, donațiune, sau cu un mod orecare. (Civ. 1196) (Civ. Fr. 1345) ²⁾.

1196. Tote cererile, sub orice titlu, cari nu sunt justificate prin înscris, se vor face prin aceeași petițiune. Orice alte pretențiuni posteriore neprobate prin înscris și cari se puteau face la darea petițiunii nu vor mai fi primite. (Civ. 1195) (Civ. Fr. 1346).

1197. Regulele mai sus prescrise nu se aplică în cazul când există un în-

cât dacă nu va eși dovadă de a-iurea. Cas. I. 9/95.

w) Este neadmisibilă proba cu martori spre a se dovedi că donatorea, încetată în urmă din viață, era în stare de smintire de minte la facerea actului. Cas. I. 44/95.

x) Stabilirea identității între două persoane, fiind o cestiune de fapt, poate fi probată cu martori, fără a se cere existența unui încep ut de dovadă scris. Cas. I. 97/95.

y) Pentru dovedirea posesiunii

de fapt a cui-va, asupra unui lucru, proba cu martori este admisibilă. Cas. I. 136/95.

z) Novațiunea nu se poate proba de cât în mod expres, iar nu și prin presumpțiunii sau martori, dacă obiectul trece de 150 lei. Cas. I. 217/95.

2) A se vedea notele art. 1191 Cod. civ.

*) A se vedea nota 2°, a art. 1191.

3) A se vedea notele art. 1191 Cod. civ.

ceput de dovadă scrisă.—

Se numește început de dovadă ori-ce scriptură a celui în contra cărui s'a format petițiunea, sau a

celui ce el represintă, și care scriptură face a fi de crezut faptul pretins. (Civ. 297, 308, 1174, 1188, 2°, 1198) (Civ. Fr. 1347) ¹⁾.

1) a) După dispozițiunile legei Caragea un act de vîndare ce se depunea la Tribunal spre legalizare, era considerat ca în stare de proiect până la legalizarea și predarea lui în mîna cumpărătorului, așa că nu pôte fi admisă proba cu martori invocată de cumpărător, în scopul de a dovedi că vîndarea este definitivă și că el a numărat prețul, când actul n'a fost încă legalizat. Cas. I. 78|82.

b) Începutul de dovadă, care are de efect admiterea probei cu martori, pôte să rezulte din declarațiunea unei părți constatată printr'un proces-verbal dresat de un primar. Cas. I 378|91.

c) Pentru ca un act să pôtă forma un început de dovadă scrisă în privința dreptului de proprietate asupra unui imobil, trebuie să emane chiar de la persóna căreia se opune. Cas. I 20|88.

d) Începutul de dovadă pôte să rezulte și din mărturisire judiciară făcută de una din părți. Cas. II 395|91.

e) Chitanța liberată de soț că a primit restul din zestre, formeză un început de dovadă scrisă în privința zestreii, așa că se pôte admite proba testimonială în vederea contestațiunilor dintre soți cu privire la situațiunea dotel. Cas. I 71|89.

f) Nu este admisibilă proba cu martori, chiar când este ajutată de un început de dovadă scris rezultând dintr'un act anterior, cînd e vorba a combate un act

posterior, emanat de la partea ce o invocă. Cas. I 214|91.

g) Lipsa formulei «*bun și aprobat*» prescrisă de art. 1180 Cod. civ. nu face ca actul să fie lipsit de ori-ce valóre, el puînd servi ca un început de dovadă scrisă. Cas. I 237|85; 128|86; 135|96.

h) Instanțele de fond sunt suverane aprecietoare a faptului dacă înscrisul produs constituie un început de dovadă scrisă, care să facă proba faptului alegat. Cas. I 106|91; 13|92; 120|85; 14|96.

i) După art. 1197 Cod. civ. atît proba cu martori, cît și presumpțiunile sunt admise în ori-ce fel de contestație, de ori-ce valóre, cînd se constată existența unui început de dovadă scrisă. Cas. I 167|92.

j) Cestiunea de a se sci dacă un act prezentat la început ca dovadă scrisă, face verisimilă sau nu alegațiunea părților, este lăsată la suverana apreciere a judecătorilor de fond. Cas. I 106|91; 13|92; 94|94; 14|96.

k) Declarațiunea făcută spontanee în instanță, de către o parte, pôte fi considerată ca un început de dovadă scrisă. Cas. I 63|94.

l) Începutul de dovadă scrisă nu trebuie să emane numai de la acei ce știu carte; este suficient ca partea să fie autorul dispozițiunilor ori declarațiunilor ce acel act cuprinde, sau să și le fi apropiat printr'un consimțimînt tacit sau expres. Cas. I 194|95.

1198. Acele reguli nu se aplică însă ¹⁾ tot-d'auna când creditorului nu i-a fost cu putință ași procura o dovadă scrisă despre obligațiunea ce pretinde, sau a conserva dovida luată ²⁾ precum :

1° La obligațiunile care se nasc din quasi-contracte și din delictes sau quasi-delictes; (Civ. 33, 986, ur. 998, ur. 1081, 1203).

2° La depositul necesar, în cas de incendiū, ruină, tumult sau naufragiū, și la depositele ce fac călătorii

în ospătăria unde trag : despre toate acestea judecătorul va avea în vedere calitatea persónelor și circumstanțele faptului; (Civ. 1473, 1620, 1623).

3° La obligațiunile contractate în cas de accidente neprevădute, când nu era cu putință părților de a face înscrisuri;

4° Când creditorul a pierdut titlul ce i servea de dovadă scrisă, din o cauză de forță majoră neprevădută. (Civ. 33, 1083.— Co. 528) (Civ. Fr. 1348) ³⁾.

1) Credem că din eróre de tipar se găsește aci cuvîntul *însă* în loc de *încă*; art. frances țice : *«encore.»*

2) Cuvintele : *«sau a conserva dovida luată,»* lipsesc în textul frances.

3) a) Proba testimonială este admisibilă ori de câte ori obligațiunea s'a născut dintr'un delict sau quasi delict, pentru care partea n'a putut să-și procure o dovadă scrisă. Cas. I 144|91.

b) În materie de filiațiune pentru ca proba cu martori să fie admisă, este nevoie de un început de dovadă scrisă asupra faptului născerei și asupra identității aceluia care reclamă copilul născut. Art. 308 Cod. civ. prin excepțiune de la principiul consacrat de art. 1198 Cod. civ. nu admite în nici un caz proba testimonială, fără existența unui început de dovadă scrisă. Cas. Sect. Un. 3|91.

c) Este admisibilă proba testimonială spre a constata conținutul unui titlu pierdut, cînd pierderea a rezultat dintr'un caz de forță majoră, cum ar fi de exemplu un furt. Cas. I. 261|90.

d) De asemenea este admisibilă proba cu martori spre a stabili conținutul unui titlu sustras în mod fraudulos, precum și însuși faptul sustragerii. Cas. I 354|90.

e) De asemenea este admisă, când un creditor o invocă într'o acțiune pauliană sau în simulațiune, în scopul de a proba conivența între debitor și cel de al treilea, când o probă scrisă i-a fost imposibil să i-o procure. Cas. I. 90|88.

f) Legea admitînd ori-ce mijloace de probă contra actelor simulate și făcute prin fraudarea ei, urmază că este admisibilă proba testimonială spre a se stabili că legatarul instituit printr'un

Secțiunea III.— *Despre pre-*
sumțiuni.

1199. Presumțiunile sunt consecințele, ce legea saū magistratul trage din un fapt cunoscut la un fapt necunoscut. (Civ. 1200. ur. 1203, — Co. 46, 82) (Civ. Fr. 1349).

§. 1. *Despre presupțiunile stabilite de lege*

1200. Sunt presupți-

testament, nu este de cât o persoană interpusă. Cas. I 146|89; 24|95

g) De și în materie penală tóte probele sunt admisibile, când însă *delictul atîrnă de existența unui contract civil*. proba acestui contract și combaterea lui, se face după rezele stabilite de Codul civil. Cas. I. 629|92.

h) Instanța de fond, póte retracta deferirea unui jurămînt supletoriu, când ea este lămurită asupra incertitudinii în care era atunci când a deferic acest jurămînt, ca mijloc de probă. Cas. I 310|90.

i) Este casabilă ca lipsită de motive hotărîrea instanței de fond care admite proba cu martori invocată de una din părți, fără să motiveze dacă o ast-fel de probă era saū nu admisibilă. Cas. I 173|93.

j) În principiu proba testimonială este admisibilă ori de cîte ori e vorba de a dovedi un fapt material, cum este de exemplu posesiunea. Cas. I 128|89; 134|90; 287|90; 384|90; 211|95.

k) Dolul póte fi dovedit cu ori

unī legale acelea care sunt determinate special prin lege, precum :

1° Actele ce legea le declară nule pentru că le privesce făcute în fraudă dispozițiunilor sale. (Civ. 812, 845, 941, — Co. 712, 717, 720).

2° În casurile când legea declară că dobîndirea dreptului de proprietate, saū liberațiunea unui debitor rezultă din

ce fel de probe, când este numai faptul uneia din părțile contractante. Cas. I. 60|90.

l) Cestiunile de fapt, utilitatea și oportunitatea ascultărei martorilor, admiterea cercetărilor locale, sunt lăsate la suverana apreciere a judecătorilor fondului. Cas. I. 217|92; 372|92; 102|93; 170|94; 64|94; 136|95; 24|96.

m) Dispozițiunile art. 1198 Cod. civ. sunt generale și aplicabile la tóte cazurile în care cineva a fost în neputință, nu numai materială, dar și morală, de a și procura o probă scrisă. Cas. I. 169|95.

n) Dispozițiunile art. 1198 Cod. civ. nu sunt limitative, ci numai indicative. Cas. I. 169|95.

o) Creditorul care atacă un act al debitorului său, ca simulat, fiind un terțiu, este în drept a face proba simulațiunei, prin ori-ce fel de mijloce, cum ar fi proba cu martori, chiar când valoarea lucrului ar trece de 150 lei. Cas. I. 262|95; 114|96.

p) A se vedea și notele art. 308, 1191 și 1197 Cod. civ.

ore-cari împrejurări de- terminate. (Civ. 590, 591, 1119, 1138, 1903—1905.

3° Puterea doveditoare ce legea dă mărturisirei, sau jurământului ce face o parte. — (Civ. 1204, ur. 1207, ur.)

4° Puterea ce legea a- cordă autorității lucrului judecat (Civ. 1201—Co. 42, 48, 57, 82, 286, 374, 375, 410, 418, 424, 480, 624, 645, 722, 795, 796, 800) (Civ. Fr. 1350).

1) a) Lucru judecat nu p^ote să rezulte dintr'o hotărîre preparatorie, nici din hotărîrile pronunțate pe cale grațioasă, nici din hotărîrile pronunțate de Curtea de Casațiune, ca una ce nu judecă fondul procesului. Cas. 434|83; 8|86; 157|94.

b) De asemenea lucru judecat nu p^ote să rezulte din hotărîrile cari după vechea lege a Moldovei se pronunțau numai «*in drit.*» Cas. I. 406|85.

c) Hotărîrea prin care se respinge o adopțiune, nu are caracterul lucrului judecat. Cas. I. 296|92.

d) Autoritatea lucrului judecat rezultă numai din dispozitivul hotărîrei, iar nu din motivele care servesc numai spre a lămuri dispozitivul. Cas. I. 167|92; 38|95.

e) Autoritatea lucrului judecat nu p^ote fi opozabilă, când instanța de fond constată că prima hotărîre a fost rezultatul unei convențe și fără desbateri contradictorii. Cas. I. 335|92.

f) Autoritatea lucrului judecat

1201. Este lucru judecat atunci când a doua cerere în judecată are același obiect, este înlemeiată pe aceeași cauză și este între aceleași părți, făcută de ele și în contra lor în aceeași calitate. (Civ. 711, 780, 974-976, 1034-1036, 1044-1046, 1062-1064, 1119, 1215, 1216, 1218, 1872, ur. — Pr. 329) (Civ. Fr. 1351) ¹⁾.

1202. Presumpțiunea legală dispensă de orice

nu se p^ote sprijini pe o hotărîre care respinge prima cerere ca prematură. Cas. I. 321|91.

g) Nu se atacă autoritatea lucrului judecat când instanța de fond se referă la niște hotărîri numai ca cestiune de argumentație, în ceia ce privesce interpretarea ce trebuie să se dea unei obligațiuni. Cas. 40|91.

h) Excepțiunea lucrului judecat, în *materie civilă*, fiind de ordine privată, nu p^ote fi ridicată din oficiu de judecătorii. Cas. I. 389|85.

i) Incheerea care admite creanța unui creditor drept prețul imobilului ce i s'a adjudecat nu p^ote servi ca *lucru judecat* în contra contestațiunilor ridicate de alți creditori. Cas. I. 232|90.

j) Ordonanțele de adjudecare, date de tribunal în materie de vîndare voluntară pentru egire din indiviziune, nefiind niște adevărate hotărîri judecătorești, nu pot avea autoritatea lucrului judecat. Cas. I. 21|92,

k) Apelul făcut de o parte, fi-

dovadă pe acela în favoarea căruia este făcută.

Nici o dovadă nu este primită împotriva presum-

ind respins printr'o hotărîre care a rămas definitivă, această hotărîre constituie *lucru judecat* față de un al doilea apel ce aceeași parte l'ar face contra aceleiași hotărîri și lucrînd în aceiași calitate. Cas. II. 487/92.

l) Excepțiunea lucrului judecat nu pôte fi invocată *pentru prima oară* înaintea Casăției, când n'a fost propusă și discutată înaintea instanțelor de fond. Cas. I. 21/92.

m) Hotărîrile date conform art. 191 Cod. civ. asupra cererilor de pensuni, nu au autoritatea lucrului judecat. Cas. I. 5/94.

n) Nu este lucru judecat când obiectul celei de a doua acțiuni, este de altă natură ca obiectul celei dintîi. Cas. I. 184/90; 431/90; 217/92.

o) Garantul unei datorii pôte invoca prescripția chiar dacă ar interveni o hotărîre judecătorească condamnătoare în contra debitorului fără ca acesta s'o fi invocat. Cas. Sect. Un. 17/90.

p) Barbatul fiind de drept reprezentantul legal al intereselor dotale ale soției sale, urmează că hotărîrile pronunțate în contra sa în privința acestei averi, se pot opune în contra femeii și a moștenitorilor ei, ca avînd autoritatea lucrului judecat. Cas. I. 226/93.

q) Hotărîrea pronunțată în contra unui minor, fără ca să fi fost citat și reprezentat prin tutorul său, nu pôte constitui autoritatea lucrului judecat. Cas. I. 135/90.

r) Se violază autoritatea lucrului judecat când, în materie de contestațiuni la executarea unei hotărîri rămase definitivă, partea invocă mijloace de apărare pe

care trebuia să le propună la judecarea fondului procesului. Cas. I. 53/92.

s) Nu constituie autoritatea lucrului judecat hotărîrea pronunțată în civil asupra cererii de anulare a unui act de vîndare, când se judecă acțiunea publică intentată aceleiași persoane, în penal, pentru delictul că s'a servit de act, sciînd că este fals. Cas. II. 218/91.

t) Nu există lucru judecat când nu există identitate de obiect. Cas. I. 142/95.

u) Nu se pôte da dispozitivului unei deciziuni autoritatea lucrului judecat, chiar în privința punctelor cari nu au format nici obiectul cererii părților, nici al judecăței dintre ele. Cas. I. 388/95.

v) Hotărîrea dată asupra cererei unui sechestrului judiciar nu pôte avea nici o înrîurire și nu pôte constitui cătușă de puțin autoritatea lucrului judecat în privința judecăței ce are loc în urmă asupra fondului. Cas. I. 102/95.

w) Nu există lucru judecat când nu există identitate de persoane și de cauză. Cas. II. 120/96.

x) Dispozitivul redactat de părți și omologat de instanța judecătorească, constituie un lucru judecat; el nu pôte fi explicat sau modificat prin considerantele instanței. Cas. I. 83/96.

y) Autoritatea lucrului judecat, în penal, nu pôte să influențeze asupra civilului, când faptele care s'au judecat în penal și în urmă în civil, sunt cu totul deosebite și nu există nici o contrarietate între hotărîrea pronunțată în penal și cea pronunțată în civil. Cas. I. 209/96.

țiunei legale, când legea, în puterea unei asemenea presumpțiuni, anulează un act óre-care, sau nu dă drept de a se reclama în judecată, afară numai de ca-surile, când legea a permis dovadă contrarie, și afară de aceea ce se va dice în privința jurămîn-tului și mărturisirei ce ar face o parte în judecată. (Civ. 286, ur. 390, 391, 812, 845, 941. 1138, 1201, 1206, ur. 1208 1890 — Pr. 288-291 — Co. 42, 48, 57, 82, 286, 374, 375, 410, 418, 424, 480. 624, 645, 722, 795. 796, 800). (Civ. Fr. 1352).

§ 2. — *Despre presumpțiunile cari nu sunt stabilite de lege.*

1203. Presumpțiunile,

1) a) Când există un început de dovadă scrisă, proba prin prezum-țiunii este admisibilă în orî-ce fel de contestații, de orî-ce natură și de orî-ce valóre. Cas. I. 167|92.

b) Presumpțiunile neputîndu-se admite de cât în cazurile *anume prevédute de lege*, orî-cât de pre-cise și concordante ar fi ele, nu pot fi admise de cât acolo unde și proba cu martori este admi-sibilă, sau în cazul când actele se atacă pentru fraudă, dol, sau vi-olență. Cas. I. 416|83.

c) În cazul când există un act scris, nici o prezumțiune nu póte fi primită în contra sau peste con-ținutul acestui act. Cas. I. 300|88.

carî nu sunt stabilite de lege, sunt lăsate la lumi-nile și întelepciunea ma-gistratului; magistratul nu trebuie să se pronunțe de cât întemeindu-se pe pre-sumțiunii, cari să aibă o gre-utate și puterea de a nasce probabilitate; presumpțiu-nile nu sunt permise ma-gistratului de cât numai în casurile când este per-misă și dovada prin mar-tori, afară numai dacă un act nu este atacat că s'a făcut prin fraudă, dol sau violență. (Civ. 960, 1191, ur. 1198 — Co. 46) (Civ. Fr. 1353) 1).

Secțiunea IV. — *Despre mărturi-sirea unei părți.*

1204. Se póte opune

d) Părțile contractante nu sunt admise să probeze prin martori sau prezumțiuni simulațiunea ac-telor la care ele au consimțit. Cas. I. 111|86.

e) Dacă însă simulațiunea as-cunde o *fraudă la lege*, atunci proba ei se póte face prin mar-tori sau prezumțiuni, chiar între părțile contractante. Cas. I. 299|91.

f) Art. 1203 Cod. civ. declară că prezumțiunile sunt lasate la luminele și întelepciunea ma-gistratului; de aci urméză că deci-siunile instanțelor de fond, în a-céastă materie sunt discreționare și suverane, scăpînd ast-fel de sub controlul Curței de Casație. Cas.

unei părți mărturisirea ce a făcut sau înaintea începerii judecăței, sau în cursul judecăței. (Civ. 1170, 1200, 3°, 1205, ur. 1260—Co. 46) (Civ. Fr. 1354) ¹⁾.

1205. Mărturisirea extra-judiciară verbală nu poate servi de dovadă când obiectul contestațiunii nu poate fi dovedit prin martori. (Civ. 1191, ur. 1197) (Civ. Fr. 1355) ²⁾.

1206. Mărturisirea judiciară se poate face în-

aintea judecătorului de în-suși partea prigonitoare, sau de un împuternicit special al ei spre a face mărturisire. (Civ. 1545).

O asemenea mărturisire face deplină dovadă în contra aceluși care a mărturisit; nu se poate despărți în contră-și și nu poate fi revocată de el, afară numai de va proba că a făcut-o din eróre de fapt, (Civ. 1184, 1711) (Civ. Fr. 1356) ³⁾.

I. 157|81; 95|83; Cas. II. 487|90; Cas. I. 191|94; 12|95.

g) Nerăspunderea din partea instanței judecătorești la toate prezumțiunile invocate înaintea sa, nu constituie un motiv de casare, de öre-ce admiterea sau respingerea unei prezumțiuni este lasată la suverana sa apreciere. Cas. I. 224|96

1) a) Interpretarea declarațiunilor luate de părți în instanță sunt lasate de legiuitor la suveranitatea judecătorilor de fond, fără ca hotărîrea sa în această privință să cadă sub cenzura Curței de Casație. Cas. I. 185|94.

b) Mărturisirea judiciară făcută de mandatar în prezența mandantului, fără ca acesta să'l contradică, este opozabilă mandantului. Cas. I. 235|94.

c) O mărturisire de și nu este constatată printr'un proces verbal, după formele prescrise pentru interogatorul părților, totuși ea trebuie să aibă consecințele legale ale mărturisirei făcută în jus-

tiție, când este constatată în corpul hotărîrei. Cas. I. 219|95.

2) A se vedea notele art. 1206 Cod. civ.

3) a) O mărturisire judiciară poate fi opusă părței care a făcut-o, numai în cazul când ea a avut loc înaintea unui judecător competent de a judeca acțiunea. Cas. II. 154|91.

b) Mărturisirea judiciară nu poate produce efecte de cât numai față de partea de care a fost făcută. Cas. II. 100|83; 15|94.

c) O mărturisire făcută într'o petițiune adresată unei autorități, nu poate constitui o mărturisire judiciară în senzul legii. Cas. I. 7|87; 112|95.

d) Mărturisirea făcută de un avocat al Statului, fără a avea o *procură specială* de a face o asemenea mărturisire, nu poate obliga întru nimic Statul. Cas. I. 216|86.

e) În principiu o mărturisire judiciară este indivizibilă, totuși dacă în ea se află mai multe

Secțiunea V. — *Despre jurământ*

1207. Jurământul judiciar este de două specii. (Civ. 1170, 1200, 3°).

1° Acela ce o parte prigonitoare dă celei-alte; acest jurământ se numește decisoriu. (Civ. 1208, ur.).

2° Acela care judecătorul, de la sine, dă la una sau cea-laltă din părțile

prigonitoare. (Civ. 1219, ur. — Co. 46 — P. 293) (Civ. Fr. 1357).

§. 1. *Despre jurământul decisoriu*

1208. Jurământul decisoriu poate fi dat în orice fel de contestațiune. (Civ. 1173, 1209, ur. 1416, 1906) (Civ. Fr. 1358) ¹⁾.

1209. Jurământul nu

fapte distincte și care nu depind unele de altele, acea mărturisire se poate divide; când însă între acele fapte există o legătură intimă, care nu coprinde de cât expunerea unui singur act continuu, conex și spontan, mărturisirea nu se poate scinda, ci trebuie primită sau respinsă în întregul ei. Cas. Secț. Un. 8|82.

f) Mărturisirea făcută de un creditor că nu ar fi reală cauza enunțată într-o obligațiune, dar că există o alta legitimă, este indivizibilă, făcând deplină credință despre cauza aleasă. Cas. I 40|90.

g) În cazul când mărturisirea e complexă, răspunzând la diferite întrebări propuse de judecătorii pentru a constata relațiunile de fapt, instanța de fond poate să utilizeze numai unele din răspunsurile date, înlăturând pe cele-alte, fără ca prin acesta să atace principiul indivizibilității mărturisirei judiciare. Cas. II 69|90.

h) Acel care a făcut o mărturisire judiciară, o poate revoca când dovedește că a făcut-o dintr-o eroră de fapt. Cas. I 301|90.

i) Mărturisirea judiciară făcută de mandatar în prezența man-

dantului, fără ca acesta să 'l contrazică, este opozabilă mandantului. Cas. I 235|94.

j) Când e vorba de mărturisirea judiciară făcută de un incapabil, numai cel lezat poate cere nulitatea ei, iar nu și persoana capabilă de a se obliga. Cas. I 234|94.

k) Mărturisirea judiciară a părților este indivizibilă când diferitele părți ale ei formeză un tot continuu, unic și complect. Singura derogatiune la acest principiu este cazul în care partea accesorie a unei mărturisiri este relativă la un fapt diferit și fără legătură cu faptul principal. Cas. Secț. Un. 2|95.

1) a) Jurământ decisoriu prevăzut de art. 1208, Cod. civ. se poate deferi contra celor conținute în actele încheiate de părți. Cas. II 102|91.

b) El poate fi deferit chiar în contra celor conținute într'un act autentic. Cas. I 481|91.

c) Jurământul decisoriu poate fi deferit chiar pentru stabilirea depozitului, sau asupra faptului dacă obligațiunea a fost să fie sau nu, solidară. Cas. I. 215|87; 350|89.

d) Jurământul decizoriu este

póte fi dat de cât asupra unei fapte personale a ace-lui, căruia se propune a

jura. (Civ. 1212, 1906) (Civ. Fr. 1359) ¹⁾.

1210. Acest jurământ

admisibil în cazul când se referă la fapte ce au intervenit între părți în urma pronunțării unei hotăriri, care este invocată în instanță ca lucru judecat. Cas. Sect. Un. 10|90.

e) Termenul de apel fiind de ordine publică, părțile nu pot transige prin jurământ asupra cestiunei de a se ști dacă un apel a fost sau nu făcut în timp util. Cas. II. 142|90.

f) Jurământul decizoriu nu póte fi deferit de curatorele unei succesiuni vacante, dînsul neputînd face, conform art. 726 Cod. civ. de cât acte de pură administrație; de asemenea nici de tutorul unor minori, dacă nu are autorizația prescrisă de art. 413 Cod. civ. Cas. I. 38|92; Cas. II. 47|93.

g) Un jurământ decizoriu, o dată admis și prestat, judecătorul este legat de consecințele lui și nu mai póte primi alte proceduri ulterioare spre a 'i combate efectele. Cas. Sect. Un. 3|86.

h) Cestiunea de a se ști dacă un jurământ este sau nu concludent în cauză este lasată la suverana apreciere a judecătorilor fondului. Cas. II. 106|92; Cas. I. 79|95; Cas. II. 38|95.

i) Jurământul judiciar, când e vorba de israeliți, trebuie prestat la Sinagogă, *more-judaico*, iar nu la Tribunal. Cas. Sect. Un. 2|84.

j) Jurământul decizoriu regulat deferit, nu póte fi respins ca inutil de către judecător, sub pretext că cererea sau excepțiunea asupra căruia dînsul e chemat să se pronunțe, se găsește deja justificată pe deplin. Cas. I. 379|94.

k) Judecătorul fondului nu póte respinge jurământul decizoriu valabil deferit, întemeindu-se pe o clauză coprinsă în convențiunea ce a avut loc între părți, legea nedîndu'i această facultate. Cas. II. 38|95.

l) Partea căreia i s'a deferit jurământul decizoriu, nu póte formula un mijloc de casare întemeiat pe ilegalitatea respingere de către judecătorul fondului, dacă însăși dînsa s'a opus la admisibilitatea lui. Cas. II. 224|95.

m) Partea căreia s'a deferit jurământul decizoriu la prima instanță și nu 'l-a prestat, este în drept să 'l presteze înaintea instanței de apel. Cas. I. 80|96.

1) a) Cestiunea de a se ști dacă jurământul deferit unei persoane, este dat asupra unui fapt personal sau nu, fiind o pură cestiune de fapt, este lasată la aprecierea suverană a judecătorilor de fond. Cas. Sect. Un. 2|84. Cas. I 84|91; 284|94.

b) Jurământul decizoriu, deferit unei persoane asupra punctului dacă ea a avut sau nu cunoștință de fapte atribuite autorului său, este admisibil și ia denumirea de jurământ de credulitate. Cas. I 196|80.

c) Jurământul de credulitate nu póte fi deferit tutorilor de cît în cazurile prevădute la Secția IV. Cod. civ. cînd se póte opune și mica prescripție. Cas. I 169|87. *Contra* Cas. I 296|91.

d) Deciziunea judecătorului de fond, care respinge jurământul decizoriu pe motiv că faptul asupra căruia este deferit nu este

pöte fi dat în tot cursul procesului, cu töte că nu există nici un început de dovadă despre cererea sau excepțiunea asupra căreia se propune jurarea. (Civ. 1197, 1214—Pr. 106) (Civ. Fr. 1360) ¹⁾.

1211. Acela, cărui se

dă jurământul, dacă nu'l primesce, sau nu'l referesce adversarului său, ori adversarul, care refuză jurământul ce-i s'a referit, vor cădea în pretențiunea, sau în propunerile lor de apărare. (Civ. 1212, 1221) (Civ. Fr. 1361) ²⁾.

concludent, este suverană, și scapă de sub cenzura Casației. Cas. II 38|95.

e) În materie de jurământ decizoriu, dacă judecătorul fondului constată că el nu este personal, e în drept să'l respingă ca neutril în cauză, fără ca deciziunea sa în această privință să fie supusă cenzurei Curței de Casație. Caz. I. 303|95.

1) a) Conform art. 1210 Cod. civ. jurământul decizoriu nu pöte fi admis de cît în cursul procesului, iar nu și pe calea contestațiunei, ce s'ar ivi la urmărirea făcută în baza sentinței rămase definitive. Cas. I. 259|81.

b) Jurământul decizoriu se pöte deferi și prin concluziuni subsidiare. Cas. I 47|92.

c) Partea căreia s'a deferit jurământul decizoriu la prima instanță și nu l'a prestat, este în drept a cere să'l presteze înaintea instanței de apel. Cas. I 80|96.

2) a) Primirea jurământului decizoriu, fără însă de a'l presta, echivalază cu un refuz de a jura. Cas. I 292|88.

b) Cînd se prestază un jurământ, nu este absolut necesar să se producă cuvînt cu cuvînt formula jurământului deferit, fiind suficient ca în răspunsul dat să se cuprindă în mod complet afirmați-

unea punctelor propuse de partea care l'a deferit. Cas. I 245|81.

c) Partea căreia deferindu-i-se un jurământ decizoriu a lipsit la ziua ficsată pentru prestarea lui, are drept ca în urma opoziției ce face contra hotărîrii de condamnare pronunțată în lipsă l, să săvîrșiască acest jurământ, dacă justifică existența unei cauze legitime, care l'a împiedecat de a se prezenta la ziua ce se fixase pentru prestarea jurământului, fără ca să se pötă susține că prin acesta s'ar ataca în ceva principiul autorității lucrului judecat. Cas. I 64|95.

d) Deciziunea judecătorului de fond, prin care se stabilește că partea căreia i s'a deferit jurământul decizoriu a răspuns, în urma prestării lui, la töte punctele coprinse în föia de jurământ, constituie o deciziune de fapt, care nu este susceptibilă de controlul Curței de Casație. Cas. I 211|95.

e) Partea căreia la prima instanță i s'a deferit jurământ decizoriu și care nu s'a presintat a'l presta, este în drept a'l săvîrși în apel, fără a i se mai cere justificarea nevenirei la prima instanță. Cas. I 80|91. Cas II 102|91. Cas. I 80|96.

1212. Acela, căruși se dă jurământ, nu poate a' l referi când obiectul jurământului este un fapt personal al lui, iar nu și al celei-alte părți. (Civ. 1209) (Civ. Fr. 1362).

1213. Când o parte a jurat, cea-altă nu mai este primită a proba falșitatea jurământului. (Civ. 1200, 1202, 1885—Pr. 290) (Civ. Fr. 1363) ¹⁾.

1214. Partea care a dat sau care a referit jurământul nu mai poate a' l retrage, dacă adversarul a declarat că este gata a jura. (Civ. 969) (Civ. Fr. 1364) ²⁾.

1215. Jurământul făcut sau refusat nu dă o dovadă de cit în favoarea sau în contra celui care l'a dat, sau în favoarea, ori în contra erediilor săi și acelor cari îl infățișează. (Civ. 969, 973, 1216, ur.) (Civ. Fr. 1365, 1).

1216. Jurământul dat debitorului de unul din creditorii solidarî și făcut, nu liberă pe debitor de cât pentru partea aceluși creditoare. (Civ. 1035, 1215, 1217) (Civ. Fr. 1365, 2).

1217. Jurământul dat de debitor unuia din creditorii solidarî și refusat de acesta, liberă pe debitor numai pentru partea creditorului care a refusat a jura ³⁾. (Civ. 1215, ur 1218).

1218. Jurământul dat de unul din creditorii solidarî și refusat de debitor, sau jurământul făcut de creditoare, după propunerea debitorului, profită la toți creditorii solidarî ⁴⁾. Jurământul dat debitorului principal și făcut de el, liberă și pe fidejuse (chezaș). (Civ. 1142, 1148, 1155, 1679, 1683).

Jurământul dat unuia din

1) a) Jurământul decizoriu hotărăște în mod definitiv soarta procesului, alte probe ne mai putînd fi primite în contra'l. Cas. I 334|86; 212|95.

b) A se vedea și notele de la art. 1207 și următorii Cod. civ.

2) a) Poate fi retras jurământul decizoriu, când a fost numai în stare de proiect, fără a fi formulat în mod definitiv. (Cas. I 212|90).

b) Jurământul decizoriu, defert de o parte și acceptat de cea altă constituie o transacțiune, care nu se mai poate revoca, de cât cu consimțimîntul ambelor părți. Cas. II 59|90.

c) A se vedea și notele art. 1211 Cod. civ.

3) Acest art. 1217 lipsesce în Codul Frances.

4) Acastă primă parte a art. 1218 lipsesce în Codul Frances.

debitorii solidarî și făcut, profită și celor alți debitori. (Civ, 1047, 1141). —

Jurământul dat fidejuserelui și făcut, profită debitorului principal.

În aceste din urmă două cazuri, jurământul codebitorului solidar sau al fidejuserelui nu profită celor-alți debitori sau debitorului principal, de cât atunci, când jurământul a fost dat asupra ființei datoriei, iar nu asupra existenței solidarității, sau a cauțiunii. (Civ. 1215, ur.) (Civ. Fr. 1365) ¹⁾.

§ 2. — *Despre jurământul dat din oficiu.*

1219. Judecătorul poate da jurământ la una sau la

alta din părțile prigonitoare. Acest jurământ se dă sau spre a se completa conștiința magistratului, în deciziunea cauzei, sau spre a putea determina suma condamnățiunii. (Civ. 1183. 1220 1222. 1416, 14 7, 1472—Pr. 237-246—Co. 53) (Civ. Fr. 1366) ²⁾.

1220. Judecătorul nu poate da din oficiu jurământ, sau asupra cererii, sau asupra excepțiunii oprise, de cât sub următoarele două condițiuni:

1. Ca cererea sau excepțiunea să nu fie pe deplin justiscată.

2. Ca cererea sau excepțiunea să nu fie cu totul lipsită de probe.

Afară de aceste două

1) Jurământul decisoriu, prestat de unul din creditorii societari care era și mandatar al societății, profită și celor alți societari, fără ca acestia să fie obligați la prestarea lui. Cas. II 160|91.

2) a) Jurământul din oficiu, poate fi deferit aceleia dintre părți, pe care împrejurările cauzei și inspirațiunea conștiinței judecătorului, o indică ca mai sinceră și mai utilă aflării adevărului, în declarațiunile sale. Cas. I 249|83.

b) Judecătorul, în urma jurământului dat din oficiu, numit și supletoriu, nu mai poate admite alte proceduri prin care cea altă parte ar căuta să combată con-

secințele jurământului. Jurământul supletoriu o dată prestat, lăgă pe cea altă parte dacă ea a fost de față, cînd s'a prestat, și n'a făcut nici o obiecțiune. Pe lîngă acesta, jurământul supletoriu lăgă și pe judecător, după cum rezultă din natura acestui fel de jurământ, precum și din art. 160, proc. civ. Cas. Secț. Un. 3|86.

c) Jurământul supletoriu poate fi deferit de judecător numai atunci când în lipsă de probe, dănsul voegte să se convingă de adevăr; prin urmare existînd cele alte probe legale și mijloce de dovedire, el nu poate fi deferit. Cas. I 310|90. Cas. II 26|94.

casuri, judecătorul nu poate de cât saŭ a adjuceca, saŭ a respinge curat cererea saŭ excepțiunea. (Civ. 1169, 1416, 1472) (Civ. Fr. 1367) ¹⁾.

1221. Jurământul dat din oficiu uneia din părți, nu poate fi referit de această parte celei-alte. (Civ. 1211) (Civ. Fr. 1368).

1222. Jurământul asupra valorii obiectului reclamat nu poate fi dat de judecător reclamantului de cât atunci, când constatarea acelei valori va fi

imposibilă de a se face cu alt mijloc; chiar în acest cas, judecătorul este dator a determina suma până la care reclamantele va fi cređut pe jurământul saŭ. (Civ. 1219. — Pr. 237-246) (Civ. Fr. 1369) ²⁾.

TITLUL IV.

Despre contractul de căsătorie și despre drepturile respective ale soților.

CAPITOLUL I ³⁾

1223. Legea guvernază

1) a) Deferirea jurământului supletoriu nu este obligatorie, ci facultativă pentru judecător; părțile deci nu pot pretinde de la dînsul să uzeze de această facultate. Cas. I 372|92.

b) Jurământul supletoriu poate fi dat atunci când pretențiunile de și nu sunt bine justificate, totuși nu sunt lipsite cu desăvîrsire de ori-ce probe. Cas. I 317|91.

c) Jurământul supletoriu mai poate fi dat atunci, când există un început de dovadă scrisă. Cas. I 200|93.

d) Când însă, nu există în cauză de cât simple prezumțiuni și când proba testimonială nu este admisibilă, atunci jurământul supletoriu nu poate fi deferit. Cas. I 42|88; 260|91.

e) Actele autentice, trebuind să fie crezute până la însorierea lor în fals și nepuînd fi dărâmate prin alte mijloce, urmează că instanța de fond nu poate deferi jurământul supletoriu părței care

se servă de asemenea acte. Cas. I 481|91.

f) Încheerea prin care se înouviințează jurământul supletoriu nu este o încheere preparatorie, ci o hotărîre care lîgă pe judecător și asupra căreia el nu mai poate reveni, fără a viola autoritatea lucrului judecat. Cas. Sect. Un. 3|86; Cas. II 26|94.

2) a) Instanța de fond dând reclamantului jurămint din oficiu pentru a'și dovedi cererea, prin acesta a recunoscut implicit că are să 'l credă până la suma prevăduță în cerere. Cas. I 226|88.

b) Este casabilă, ca violând art. 1222, Cod. civ. hotărîrea care dă reclamantului jurămintul supletoriu, fără să fixeze suma până la care dînsul poate fi crezut și fără să ordone o expertiză când valoarea lucrului nu se poate determina prin alte mijloce. Cas. I 297|81; 14|95.

3) Materia cuprinsă în acest capitol formează *dispositiuni generale*, care guvernază toată ma-

asociațiunea conjugală, în privința averilor, conform regulilor prescrise în capul următor, dacă părțile n'au făcut convențiuni speciale. (Civ. 5, 942, 968, 1008, 1224 — Co. 16) (Civ. Fr. 1387) ¹⁾.

1224. Verice convențiuni matrimoniale sunt libere între soți, întru cât acelea nu vatămă drepturile bărbatului de cap al familiei, sau de cap al asociațiunei conjugale, și întru cât nu derogă la dispozițiunile prohibitive ale acestui codice. (Civ. 195, ur. 325, ur. 342, 345, ur. 349, ur. 422, ur.) (Civ. Fr. 1388)

1225. Nu pot soții, în contractul lor de căsătorie, să modifice drepturile ce dă legea, la titlu IX, și X din Cartea I, aceluși dintre soți care supra-viețuesce celui-alt. (Civ. 325, ur. 338, 343, ur.) (Civ. Fr. 1388).

1226. Nu vor putea

teria; sub această denumire este cuprinsă și în Codul Frances, și prin scăpare de vedere s'a omis a i se da această denumire și la noi.

1) a) Regimul dotal, conform art. 1227, 1228, 1234 și 1283, Cod. civ. nu se poate presupune, ci pentru ca să existe, trebuie stabilit cu acte făcute conform le-

asemenea să facă nici o convențiune sau renunțare, care ar avea de obiect să schimbe ordinea legală a succesiunilor între dênșii și descendenții lor. (Civ. 659, ur. 702, 808, 936, ur. 965) (Civ. Fr. 1389).

1227. Când părțile declară, în contractul lor de căsătorie, că adoptă regimul dotal, asociațiunea conjugală, în privința averilor, se va regula întru tôte după cele prescrise la capitolul următor. (Civ. 1233, ur.) (Civ. Fr. 1391, 1 și 3).

1228. Convențiunile matrimoniale vor fi făcute prin Tribunal, mai înainte de celebrarea căsătoriei, după formele stabilite în Codicele de procedură, sub pedepsă de nulitate. (Civ. 1229, ur. — Pr. 708-720. — Co. 19, 20, 796. — L. Auth. din 1886, art. 1) (Civ. Fr. 1394, 1°) ²⁾.

gei. Cas. I 27/89.

b) Când soții sunt căsătoriți sub imperiul Codului Caragea, averea dotală precum și tôte drepturile născute pentru ei în privința acestei averi, trebuiesc regulate conform dispozițiunilor acestei legi. Cas. I 28/91.

2) a) Sub imperiul Codului Caragea se puteau aduce modificări

1229. Schimbările ce s'ar face la acele convențiuni, mai înainte de celebrarea căsătoriei, sunt supuse la aceleași formalități, ca și convențiunile matrimoniale.

Deosebit de acesta, ele

nu vor fi valabile, dacă nu se vor face în prezența și cu consimțământul simultaneu al tuturilor persónelor cari au figurat ca părți la contractul de căsătorie. (Civ. 131, 1230, ur.) (Civ. Fr. 1396) ¹⁾.

contractului dotal, chiar în timpul căsătoriei, modificări pe care actualul cod civil nu le permite. Cas. I 94|90.

b) Tot după dispozițiunile Codului Caragea, nu era nevoe ca actele de căsătorie, să fie scrise și făcute în prezența soților și a înzestrătorilor, ele putându-se face și verbal și fără asistența fiicei înzestrate. Cas. I 422|90.

c) De asemenea tot după Codul Caragea și chiar după regulamentul organic al Munteniei, contractul dotal se putea legaliza și în urma celebrării căsătoriei; chiar constituirea dotei se putea face, în mod valabil după celebrarea căsătoriei. Cas. I 375|83; 192|87; 176|91.

d) În cazul când contractul dotal s'a legalizat după legea nouă el nu mai poate produce nici un efect legal, așa că dota netranscrisă sub legea veche, ne mai putând fi transcrisă în mod valabil sub legea nouă, nu poate fi opozabilă terțelor nici în ceia ce privește inalienabilitatea, nici în ceia ce privește dreptul de preferință. Cas. I 192|87; 176|91.

e) Lipsa de transcriptiune a unui act dotal nu-î ridică caracterul său particular dintre soți, dacă el a fost depus la tribunal înainte de celebrarea căsătoriei; el nu-și produce efectele sale de

cât față de cei de al treilea. Cas. I 174|90.

f) Conform art. 1228 și 1229 Cod. civ. combinate cu art. 707 Proc. civ. contractele de căsătorie trebuiesc făcute numai prin acte scrise și în asistența părinților viitorilor soți, a înzestrătorilor și a viitorilor soți. Cas. I 422|90.

g) Simpla depunere a actului dotal, la tribunal, fără să se fi constatat voința părților, nu poate conferi aceluși act autenticitatea necesară unui act solemn, după cum este, nefiind îndeplinite solemnitățile cerute de art. 1171 Cod. civ. Un asemenea act poate fi considerat ca neexistent. Cas. I 248|93.

h) Un act dotal transcris în registrul general al Tribunalului în care se trec și cele alte acte, iar nu în registrul special prevăzut de lege pentru asemenea acte, este valabil și opozabil terțelor persóne. Cas. I 218|95.

1) a) Femeia poate să se prezinte cu creanța sa dotală la masa falimentului și la deliberațiunile relative la concordatul soțului său, când acea creanță nu este garantată prin o ipotecă legală, fără să se poată dice că dinsa, prin acesta dă loc la schimbarea convențiunei sale matrimoniale și la violarea art. 1228 și 1229 Cod. civ.,

1230. Schimbările făcute, conform regulilor conținute în precedentele articole, nu vor fi valabile în privința unei al treilea persoane, dacă nu vor fi trecute în josul contractului de căsătorie.

La cas de contravențiune, tribunalul și grefierul vor fi supuși la acțiune recursorie civilă pentru daune interese, deosebit de alte pedepse, dacă va fi un asemenea cas. (Civ. 1175, 1229.— Co. 19, 20) (Civ. Fr. 1397).

1231. Minorele, care este capabil de a se căsători, este capabil a face și orî-ce convențiuni relative la contractul său de căsătorie. Acele convențiuni de dînsul făcute sunt valabile, dacă a fost asistat, la facerea lor, de persô-

nele al căror consimțimînt este necesar pentru validitatea căsătoriei. (Civ. 127, 128, ur. 342, 1161) (Civ. Fr. 1398) ¹⁾.

1232. Regimele căsătoriei ²⁾, fie legal, fie convențional, începe din ziua celebrării căsătoriei înaintea oficerului stărei civile; nu se pôte stipula că el va începe după un termen ôre-care, sau la împlinirea vre-unei condițiuni. (Civ. 1233, ur.) (Civ. Fr. 1399).

CAPITOLUL II

Despre regimul dotal.

1233. Dota este averea ce se aduce bărbatului, din partea sa în numele femeii ³⁾, spre a-l ajuta să susțină sarcinile căsătoriei. (Civ. 1234, ur.— Co. 793-796) (Civ. Fr. 1540) ⁴⁾.

căci prin acceptarea dividendului, dînsa nu pierde contra soțului și a bunurilor ce vor veni acestuia în urmă, drepturile și acțiunile sale personale și ipotecare, pentru acoperirea integrală a dotei sale. Cas. II 62/90.

b) A se vedea și notele art. 1128 Cod. civ.

1) a) Constituirea dotei făcută de tutorele unei interdișe este nulă, dacă nu s'a luat măfântéiî avîzul consiliului de familie. Cas. I-37/90.

b) A se vedea și notele art. 1128 Cod. civ.

2) În locul cuvintelor „regimele căsătoriei”, Art. Fr. dice: „La communauté”, căci, la ei, comunitatea este regimul legal.

3) Cuvintele: „sau în numele femeiei”, lipsesc în textul frances.

4) a) Un contract dotal, după natura lui și după raporturile juridice la care el dă naștere între înzestrător și femeia înzestrată, trebuie a fi considerat ca un act cu titlu gratuit pentru femei și

1234. Este dotal tot ceea-ce femeia își constituie drept dotă.

Este asemenea dotal, în lipsă de declarare contrarie, tot ceea ce se dă femeiei, în contractul său de căsătorie, sau de un al treilea, sau de viitorul ei bărbat. (Civ. 1235, ur. 1283) (Civ. Fr. 1541).

Secțiunea I. — *Despre constituțiunea dotei.*

1235. Constituțiunea de dotă coprinde totă averea presinte și viitoare a femeiei, sau numai totă averea presinte, ori viitoare, sau numai o parte din averea presinte, ori viitoare, sau chiar numai un obiect individual.

cu titlu oneros pentru bărbat; așa dar, instanțele de fond sunt datore, când el este atacat ca fraudulos, să se conducă în soluțiunea ce sunt chemate a da, de regulele privitoare la actele gratuite sau oneroase, după cum actul va fi atacat față de femei sau față de bărbat. Cas. I 76|91.

b) Dota față de bărbat fiind un contract cu titlu oneros, bărbatul întru cât nu a participat la fraudă conservă drepturile ce are de uzufructuar, asupra dotei, în virtutea convențiunei matrimoniale, chiar în cazul când dota ca liberalitate ar fi revocabilă față de soție. Cas. I 76|91.

Constituțiunea, făcută în termenii generali, de totă averea femeiei nu coprinde averea sa viitoare. (Civ. 1234, 1283) (Civ. Fr. 1542).

1236. Dota nu poate fi constituită nici adăogită în timpul căsătoriei. (Civ. 1227, 1228) (Civ. Fr. 1543)¹⁾

1237. Dacă tatăl și mama constituiesc împreună o dotă, fără a distinge partea fie-cărnia, dota se consideră constituită în porțiuni egale.

Dacă dota este constituită numai de tată pentru partea sa și a mamei, acesta, chiar presinte de ar fi fost la facerea contractului și chiar de l'ar fi subseris²⁾, nu va fi de loc îndatorată, ci dota va re-

1) a) După dispozițiunile Codului Caragea, contractul de căsătorie putea fi modificat, chiar în timpul căsătoriei. Cas. 1 94|90.

b) A se vedea notele art. 1128 și nota a de la art. 1231 Cod. civ.

c) Constituțiunea dotei făcută de tuturul unei interdișe este nulă, dacă nu s'a luat mai întâiu avizul respectiv al consiliului de familie; o încheere posterioară, prin care s'ar ratifica un asemenea contract matrimonial ar fi nulă, chiar dacă ar fi omologată de Tribunal. Cas. I 37|90.

2) Cuvintele: *si chiar de l'ar fi subseris*, lipsesc în textul francez.

măne întregă în sarcina tatălui. (Civ. 1238) (Civ. Fr. 1544).

1238. De și fiica dotată de tatăl său ¹⁾ și de mama sa ar avea averea sa proprie, de care se bucură, dota se va lua din averea constitutorilor, dacă nu este stipulațiune contrarie. (Civ. 338, 421) (Civ. Fr. 1546).

1239. Când cel rămas în viață dintre soți constituie o dotă din bunuri paterne și maternelne, fără a specifica porțiunea fiecăruia, dota se va lua mai întâi din partea ce are viitorul sot în averea defunctului și, la neajungere, din averea sotului constitutor. (Civ. 1238) (Civ. Fr. 1545).

1240. Ceii ce constituiesc o dotă sunt datorii să răspundă de evicțiunea și de viciile obiectelor constituite, după regulele stabilite la titlul pentru vîndare. (Civ. 1336, ur. 1352, ur.) (Civ. Fr. 1547).

1241. Dota care con-

sistă în capital, produce de drept dobândă, din ziua căsătoriei, în contra celor ce au promis'o, chiar de ar fi un termen pentru plată, dacă nu este stipulațiune contrarie. (Civ. 1268, 1269) (Civ. Fr. 1548).

Secțiunea II. — *Despre condițiunea averii dotale în timpul căsătoriei.*

1242. Numai bărbatul are administrațiunea averii dotale, în timpul căsătoriei.

El singur are drept de a urmări pe debitorii și pe deținătorii averii dotale, de a lua fructele și dobândile și de a primi capitalurile.

Cu toate acestea se poate stipula în contractul de căsătorie, că femeia va primi ea însăși, pe fiecare an și sub chitanțele ei singure, o parte din veniturile sale pentru întreținerea și trebuințele sale personale. (Civ. 1243, ur. 1753, 1754, ur.—Co. 15-17) (Civ. Fr. 1549) ²⁾.

1) Art. Fr. dice: «*Quoique la fille dotée par ses père et mère... etc., adică de ambii săi părinți, nu ca la noi, unde prin înlocuirea cuvîntului «său» prin*

alternativul «său», se schimbă ideia De sigur însă că este o eroare de copist, său de tipar.

2) a) Conform dispozițiilor Codului Caragea, bărbatul avea

1243. Bărbatul este supus, în privința averii dotale, la toate obligațiunile unui usufructuar.

El este răspundător de prescripțiunile câștigate asupra averii dotale, precum și de stricăciunile întâmplare în aceeași avere din a sa neglijență. (Civ. 540, 545, ur. 1244, 1275, 1754. ur.) (Civ. Fr. 1562) ¹⁾.

1244. Bărbatul nu este

dator să dea cauțiune pentru primirea dotei mișcătoare²⁾, a femeiei, dacă nu s'a supus la această îndărire prin contractul de căsătorie. (Civ. 541, 1243, 1245) (Civ. Fr. 1550).

1245. Dacă dota saū parte din dotă consistă în obiecte mișcătoare, prețuite prin contractul de căsătorie, bărbatul se face proprietarul acelor obiecte, re-

dreptul de a reprezenta pe soția sa în judecățile relative la imobilele dotale ale acesteia, fără distincțiunea dacă era reclamant, saū defendor. Cas. I 226|93.

b) Sub imperiul legii Caragea, pădurile dotale, chiar acele pentru foc, nu constituiau un venit al dotei, ci un adaos al ei, așa că nu deveneau, ca sub actualul Cod, proprietatea bărbatului, așa că prin divorț, el era dator să restituie valoarea lor. Cas. I 28|91.

c) Căsătoria fiind desfăcută, dreptul bărbatului de a cere dota de la constituitorul ei saū de la succesorii acestuia, încetază. Cas. I 317|93.

d) Conform art. 1242, Cod. civ. numai bărbatul avînd, în timpul căsătoriei, exercițiul acțiunilor dotale, și numai în contra lui putîndu-se intenta asemenea acțiuni, urmază de aci că este nulă comunicarea făcută de cumpărătorul unui imobil, în senzul art. 1804, Cod. civ., dacă ea în loc să fie făcută în persoana bărbatului, este făcută în cea a femeiei. Cas. I 83|94.

e) Orî-ce acțiune relativă la a-

verea dotală imobiliară a femeiei, nu poate fi intentată în timpul căsătoriei, de cît de către bărbat și în contra sa. De aci urmază că dacă femeia a fost pusă în cauză în vre-o acțiune, lipsa ei la ziua înfățișării, nu dă loc la aplicația art. 151, Proc. civ., și hotărîrea ce s'ar pronunța față cu bărbatul ce s'ar fi apărat nu este susceptibilă de opozițiune. Cas. I 181|94.

f) Numai bărbatul are administrațiunea averii dotale în timpul căsătoriei și numai el singur are dreptul a urmări pe debitorii și pe deținătorii averii dotale. a lua fructele și dobîndile și a primi capitalurile. Cas. I 377|95.

1) a) Soțul, ca uzufructuar legal al averii dotale, pôte să dispună și să renunțe în mod valabil, pentru un timp ôre-care, la veniturile imobilului dotal, în favoarea constituitorului dotei. Cas. I 399|86.

b) A se vedea și notele art. 1242, Cod. civ.

2) Cuvîntul: «mișcătoare» lipsește în textul frances.

măind debitor de prețurile lor, afară dacă s'a coprins în contractul căsătoriei declarațiunea că prețuirea nu face vîndare. (Civ. 1246, 1272, ur.) (Civ. Fr. 1551) ¹⁾.

1246. Prețuirea nemișcătoarelor, făcută prin contractul de căsătorie, nu strămută proprietatea lor la bărbat, dacă nu este declarațiune expresă de acesta, (Civ. 1245, 1341) (Civ. Fr. 1552).

1247. Nemișcătorul căștigat în timpul căsătoriei prin bani dotali, nu de-

vine dotal dacă nu s'a stipulat în contractul de căsătorie asemenea întrebuintare a banilor dotali.

De asemenea nu devine dotal imobilul ce s'ar da spre plata dotei, care a fost constituită în bani. (Civ. 1307) (Civ. Fr. 1553) ²⁾.

1248. Nici bărbatul, nici femeea, nici amîndoi împreună nu pot, în timpul căsătoriei, a înstreina nici a ipoteca imobilul dotal, afară de casurile prevădute prin art. 1249 ³⁾ 1250, 1252, 1253, 1254. (Civ.

1) a) Nu este valabilă declarațiunea neautenticată de tribunal, făcută în urma legalizării contractului dotal, declarațiune prin care se stipulează că prețuirea lucrurilor mișcătoare constituite dotă, nu face vîndare. Cas. I 31|85.

b) Dota constituită în bani, devine proprietatea bărbatului. Cas. I 360|90.

c) Dacă dota saŭ parte din dotă, conzistă în obiecte mișcătoare, prețuirea lor face pe bărbat proprietar al lor și debitor al prețului, afară dacă nu s'a stipulat contrarul prin actul de căsătorie. Cas. I 120|94.

d) Când dota conzistă în bunuri ce au fost prețuite, arătîndu-se valorea lor prin foaia de zestre, soția poate cere valorea acelor bunuri, la desfacerea căsătoriei, când cere restituirea dotei. Cas. I 120|94.

2) a) Dacă banii, cu care s'a cumpărat un imobil, erau parafernali, acel imobil nefiind dotal, pôte fi înstrăinat. Cas. I 395|83.

b) Imobilul dobîndit în timpul căsătoriei, cu bani dotali, nu devine dotal, dacă în contractul de căsătorie nu s'a stipulat întrebuintarea lor, și acesta chiar în cazul dacă în actul de achizițiune al imobilului s'ar fi stipulat că cumpărătoarea se face de soție cu banii săi dotali, pentru dînsa și în numele său, cu titlu de dotă. Cas. I 360|90.

c) Și după legea Caragea, prețurile ce rezulta din vîndarea unui imobil dotal este asemenea dotal, și imobilul cumpărat în urmă cu acești bani, devine la rîndul său tot dotal. Cas. I 316|90.

3) Art. 1249, fiind relativ la dota mobilă, prin eróre este trecut aci.

1255, ur. Co. 16) (Civ. Fr. 1554) ¹⁾.

1249. Dota mobiliară care, după distincțiunea art. 1245 și 1246, este proprietate a femeii, nu poate fi alienată de acesta de cât cu autorizațiune bărbatului, său, la cas de refus din partea acestuia, cu permisiunea judecăței. (Civ. 199, 201, 1248, 1250, ur.) (Civ. Fr. 1555) ²⁾,

1) a) Imobilul dotal este inalienabil; el 'și conservă natura sa de inalienabilitate pe tot timpul cât ține căsătoria și acesta chiar după ce între soți s'a pronunțat separațiunea de patrimonii Cas. I 124|91.

b) Chiar în cazul când femeia a indus în eróre tribunalul, obținând alienarea imobilului său dotal, pentru cauzele prevădute de art. 1253. Cod. civ. actul de înstrăinare poate fi anulat, cu dreptul în acest caz, pentru cum-părător de a cere desdaunări, pentru faptele doloase ale femeii. Cas. I 422|90.

c) Obligațiunea contractată de femeia măritată, în timpul căsătoriei și înaintea separațiunei de patrimonii, *chiar după desfacerea căsătoriei, nu poate fi executată de creditorii.* Cas. I 90|82; 177|88.

d) Dota mobiliară sub Codul Caragea, ca și sub actualul Cod, era alienabilă. Cas. I 218|81; 16|94.

e) În ceia ce privește obligațiunile contractate de femeie cu autorizațiunea soțului, după pronunțarea separațiunei de patri-

1250. Femeia poate, observând formalitățile prescrise prin articolul precedent, să dea imobilul său dotal:

1° Pentru căpătuirea copiilor săi, dintr'o căsătorie anterioară;

2° Pentru căpătuirea copiilor comuni ambilor soți. (Civ. 199, 1249, 1251) (Civ. Fr. 1556) ³⁾.

1251. Când femeia in-

monii, creditorii au drept a urmări porțiunea veniturilor sale dotale, ce trece peste trebuințele cunoscute. Cas. I 346|85; 114|95.

f) Soții fiind căsătoriți sub imperiul legii vechi, drepturile născute pentru ei în privința averii dotale, urmează a se regula după acea legiuire. Cas. I 28|91.

g) Caracterul de bun dotal ce avea imobilul, în timpul căsătoriei, încetază de la desfacerea căsătoriei, devenind prescriptibil. Cas. I 364|91.

2) A se vedea notele art. 1248, Cod. civ.

3) a) Când e vorba de înstrăinarea sau ipotecarea imobilului dotal, pentru căpătuirea copiilor, nu se cere de cât autorizațiunea bărbatului, iar în caz de refus, acea a justiției. Cas. I 34|87.

b) Când e vorba de vânzarea unui imobil constituit dotă sub imperiul legii Caragea, cazurile pentru care se cere vânzarea sunt acele regulate de această lege, iar formele de procedură pentru obținerea autorizațiunei sunt acele ale legii în vigoare. Cas. I 16|90.

streinează o avere dotală cu permisiunea justiției, în cas de refuz de autorizare din partea bărbatului, acesta conservă de drept folosința lucrului instrăinat¹⁾. (Civ. 199, 201, 1249) (Civ. Fr. 1555).

1252. Imobilul dotal poate fi instrăinat, când instrăinarea sa este permisă prin contractul de căsătorie (Civ. 1223, 1246, 1248) (Civ. Fr. 1557)²⁾.

1253. Imobilul dotal poate asemenea, consimțind femeia³⁾, să se instrăina cu permisiunea justiției și după formele vânzărilor publice:

1° Spre a scote de la închisore pe bărbat sau pe femeie.

2° Spre a procura alimente familiei, în casurile prevădute prin art. 185,

187 și 188 de la titlul despre căsătorie:

3° Spre a plăti datoriile femeiei sau ale celor ce au constituit dota, când acele datorii au data anterioară căsătoriei; (Civ. 1171, 1182).

4° Spre a face reparațiuni mari, neapărate pentru conservarea imobilelor dotale. (Civ. 546, 1243).

5° In fine, când acel imobil se stăpănesc în divisiune cu alții și este recunoscut că nu se poate împărți. (Civ. 736, 1388).

In cas când licitațiunea pentru cauza aici expresă ar fi provocată de o a treia persoană, în puterea art. 728 și 1388, consimțământul femeiei, pentru instrăinarea imobilului dotal, nu este neapărat⁴⁾.

In toate casurile, ceea ce prisosesc din prețul vin-

1) A se vedea nota art. 1249.

2) a) Legiuitorul nu declară fondul constituit dotă ca inalienabil, atunci când părțile la constituirea dotei, au statuat prin actul dotal că imobilul se poate instrăina, când vor crede de cuviință. Cas. I. 315|92.

b) Când într'un contract matrimonial, se prevede alienabilitatea fondului dotal, nu se poate anula un act consimțit de bărbat sau de ambii soți împreună, pe motiv că actul consimțit constituie

un act de alienație, sub forma unui act de administrație, dacă acel în favoarea căruia a consimțit actul, primește a'l considera ca act de alienațiune și propune a consemna suma estimată, spre a respecta condițiunile stipulate pentru caz de alienație, în contractul matrimonial. Cas. I 304|94.

3) Cuvintele: «*consimțind femeia*» lipsesc în textul francez.

4) Acest aliniat lipsesc în art. frances.

đerei, peste trebuințele recunoscute, va rămâne dotat și se va întrebuița spre cumpărare de alt imobil, de se pôte. (Civ. 1307) (Civ. Fr. 1558) ¹⁾.

1254. Imobilul dotat pôte fi schimbat, cu consimțimentul femeiei, pe alt imobil, de valóre cel puțin de patru cincimi din valórea sa, justificându-se de utilitatea schimbului, dobîndindu-se autori-

sațiunea justiției, și după o prețuire prin experti numiți din oficiu de tribunal.

In acest cas, imobilul primit în schimb va fi dotat: adaosul în bani ce s'ar putea lua pe lângă imobilul primit, va fi asemenea dotat și se va întrebuița spre cumpărare de imobile, de se pôte. (Civ. 1405) (Civ. Fr. 1559) ²⁾.

1255. Dacă, afară de

1) a) E evident că în cazurile în care legea permite înstrăinarea imobilului dotat, Tribunalul pôte prin *a fortiori* să autorizeze ipotecarea imobilului. Cas. I 140|85; 233|90.

b) Cumpărătorul sau creditorul imobilului dotat al femeii, vîndut în cazurile prevădute în art. 1254 Cod. civ. și conform autorizăreii prealabile a tribunalului, nu e ținut a privighea întrebuițarea banilor plătiți, la scopul indicat. Cas. I 316|94.

c) Creditorul ipotecar anterior constituirei în dotă a imobilului ipotecat, este în drept a urmări vîndarea aceluî imobil prin licitațiune publică. Cas. I 254|88.

d) Cazurile înstrăinăreii unui imobil dotat, cu autorizarea justiției se regulează după legea sub care s'a făcut contractul dotat, iar formele de procedură pentru obținerea acesteii autorizări se fac tot de-auna după legea în vigóre, în timpul cînd s'a cerut înstrăinarea. Cas. I. 316|90.

e) Este o cestiune de fapt lăsată la suverana apreciere a in-

stanțelor de fond, cestiunea de a se ști dacă datorile femeii, pentru plata căroră dînsa cere autorizarea justiției de a ipoteca imobilul seú dotat, sunt sau nu, anterióre căsătoriei. Cas. I 341|90.

2) a) Cestiunea de a se ști dacă un act de schimb făcut pentru un imobil dotat, este valid sau nu, din cauza lipsei consimțimentului femeii, cerut conform art. 1254 Cod. civ. nu se pôte rîdica de cît de dînsa, care singură ar putea invoca nulitatea actului din această cauză. Cas. I 303|95..

b) Schimbul dotat, autorizat în condițiunile art. 1254 Cod. civ. este supus transcripțiunei, căci numai sub condiția acesteii formalități, imobilul pus în loc devine dotat și numai ast-fel este valabilă înstrăinarea subsecuentă, a imobilului primitiv dotat; aceste formalități nefînd îndeplinite, femeia e în drept să ceră revocarea schimbului revendicînd imobilul dotat primitiv, de la ori-cari l'ar stăpîni actual. Cas. I 422|90.

c) Regula prevădută de art 1307, Cod. civ. după care vîndările

casurile excepționale, mai sus arătate, femeia saŭ amândouă soții împreună înstreineză imobilul dotal, femeia saŭ moștenitoriŭ săi pôte face a se revoca înstreinarea, în curs de 10 ani, după desfacerea căsătoriei.

Femeia va avea același drept în curs de 10 ani după separațiunea patrimoniilor. Bărbatul va putea și el însuși să facă a se revoca alienațiunea în timpul căsătoriei, rămâind cu toate acestea supus la daune-interese către cum-

părător, dacă nu va fi declarat în contract că imobilul vîndut este dotal. (Civil 207, 952, 1084, 1164, 1167, 1190, 1242, 1248, 1256, ur.) (Civ. Fr, 1560) ¹⁾.

1256. Dacă dota este în pericol de a se perde, și desordinea daraverilor bărbatului este ajunsă la așa grad, în cât este îndoios că averea sa ar putea fi îndestulă pentru ori-ce acțiune ce femeia ar putea să aibă în timpul cuvenit în contra averei bărbatului, ea va putea urmări separarea patrimoniilor. ²⁾

între soți sunt oprite, nu se aplică și la schimb, așa că imobilul dotal al femeii poate fi schimbat cu un imobil al soțului, în cazul când se implinesc formalitățile prevădute de art. 1254. Cod. civ. Cas. I 183/89.

1) a) Ratificațiunea făcută de femeie, în timpul căsătoriei, cu privire la înstrăinarea imobilelor sale dotale, nu este valabilă, de cât atunci când înstrăinarea s'a făcut în cazurile prevădute de art. 1254, Cod. civ. Ors I 124/91.

b) Autorizațiua dată de justiție femeiei măritate de a ipoteca imobilul său dotal, în scopul de a plăti alte împrumuturi anterioare căsătoriei, nu impune creditorului obligațiunea de a supraveghia întrebuințarea banilor în scopul pentru care 'i-a împrumutat. Cas. I 4/92.

c) Chiar în cazul când femeia a

îndus justiția în eróre spre a obține autorizațiua înstreinării imobilului său dotal, principiul inalienabilităței imobilelor dotale trebuind a fi respectat, actul de înstreinare pôte să fie anulat, cu dreptul însă pentru cumpărător de a cere desdaunări pentru faptele dolosive ale femeiei. Cas. I 422/90.

d) Inalienabilitatea imobilului dotal decretată de art. 1248, Cod. civ., este proclamată numai în favorea moștenitorilor săi, după cum rezultă din art. 1255, Cod. civ. Cas. I 175/88; 115/96.

e) A se vedea și notele art. 1253 și 1254, Cod. civ.

2) Cod. Caragea Partea III, Cap. 16, art. 37, dice: «Când bărbatul se va dovedi risipitor, saŭ îngreuiat cu datorii, pôte mülerea cu mijlocul judecătii să-și ia zestreă, saŭ să cêră siguranța ei.»

(Civ. 1233, 1255, 1257, ur. — Pr. 628-637. — Co. 21) (Civ. Fr. 1443) ¹⁾

1257. Numaî femeia p^ote să c^{er}ă separa^{ți}unea patrimoniilor ²⁾. Creditorii personali ai femeiei nu o pot cere, de cât cu con-sim^țim^{en}țul său.

Cu t^ote acestea, în cas de faliment, sa^u de nesol-vabilitate a bărbatului, cre-ditorii femeiei pot exer-cita drepturile acesteia până la suma la care se ridică crean^{țe}le lor. (Civ. 974, 1256, 1258, 1261, 1264. — Pr. 633. — Co. 793-800) (Civ. Fr. 1446).

1258. Separa^{ți}unea pa-trimoniilor nu se p^ote face de cât prin judecată; veri-ce separa^{ți}une de patri-monii între bărbat și fe-

mee, făc^ută de bună voie în timpul căsătoriei, este nulă ³⁾. (Civ. 1233, 1256, 1257, 1259, ur.) (Civ. Fr. 1443).

1259. Cererea pentru separa^{ți}unea patrimoniilor nu se va socoti formată, de cât după ce o va fi au-torizat președintele tribu-nalului ⁴⁾.

Atât acea cerere, când ar fi autorisată, cât și ho-tărîrea ce ar interveni, vor trebui să fie publicate, după formele și la epo-cele prescrise în codicele de procedură, sub pedepsă de nulitate, care va putea fi opusă atât de creditorii bărbatului, cât și de însuși bărbatul. (Civ. 1258. — Pr. 629, ur. 632. — Co. 21) (Civ. Fr. 1445, 1.) ⁵⁾

Codul Calimach însă nu prevede separa^{ți}a de bunuri ca necesară, de ôre-ce, prin § 1640. «*Pentru Dotă*» și 1667 «*Pentru averea pa-rafernală*», prevede, în folosul femeiei, o ipotecă tacită asupra întregii averi a bărbatului.

1) a) Instanțele de fond, sunt suverane apreciet^ore a faptului dacă motivele pe care se întemeiază cererea femeiei în cere-rea ei pentru separare de patri-monii, sunt sa^u nu serioase. Cas. II 4|80.

b) Imobilul dotal și conservă natura sa de inalienabilitate în tot timpul ôit ține căsătoria, și

acesta chiar după ce între soți s'a pronunțat separa^{ți}unea de patrimoniul. Cas. I 124|91.

2) Cuvintele: «*Numaî femeia p^ote să c^{er}ă separatiunea patri-moniilor,*» lipsesc în textul frances.

3) V. nota art. 1256.

4) Acest aliniat lipsesce în tex-tul frances.

5) a) Hotărîrea de admîterea separa^{ți}unei de patrimoniul de și publicată conform art. 1259 Cod. civ., totuși ea nu este opozabilă creditorilor, dacă în afară de a-ceastă publica^{ți}une, dînsa nu s'a așșat conform art. 632 Pr. civ. Cas. I 76|84.

1260. Confesiunea bărbatului nu va putea face probă, chiar dacă nu s'ar afla creditorii. (Civ. 1204, 1258) (Pr. Civ. Fr. 870).

1261. Creditorii bărbatului pot interveni în instanță spre a contesta cererea pentru separarea patrimoniilor. (Civ. 974-976. — Pr. 631-633) (Civ. Fr. 1447, 1).

1262. Separațiunea patrimoniilor, de și pronunțată de judecată, va fi nulă, dacă, în curs de o lună de la pronunțarea hotă-

ririi și în urma publicărilor de cari se face mențiune la art. 1259, nu se va fi început executarea hotărârii.

Acea executare se va face prin plata reală, a drepturilor femeiei, în măsura averii bărbatului, constatată prin act autentic, sau prin urmărirea începute și neîntrerupte. (Civ. 1171, 1307. — Pr. 632. — Co. 21) (Civ. Fr. 1444) ¹⁾.

1263. Hotărârea care a pronunțat separarea patrimoniilor are efect din

b) Atunci când creditorul invocă nulitatea hotărârii care admite separațiunea de patrimonii, pe motiv că ea a fost judecată de un alt tribunal de cât acela al domiciliului soților, cu drept cuvânt se respinge această nulitate, dacă nu se produce nici o dovadă despre acesta și n'a atacat' o în termenul de un an prevăzut de art. 632 și 633, Pr. civ. Cas. Sect. Un 2|89.

c) Hotărârea care a pronunțat separațiunea patrimoniilor dotale ale femeiei nu poate produce nici un efect și nu poate fi opozabilă creditorilor bărbatului, fie anteriori, fie posteriori, dacă nu a fost publicată conform art. 1259 Cod. civ. Cas. I 250|95.

d) Principiul stabilit de art. 633 Pr. civ., are efect numai atunci când hotărârea de separațiunea patrimoniilor a fost supusă publicității. În lipsa acestei formalități, o astfel de hotărâre nu poate

fi opozabilă terțelor persoane. Cas. I 250|95.

1) a) Cesiunea unei averi ce soțul face femeiei sale drept plata dotei, în caz de separațiunea de patrimonii, constituie o adevărată transmitere de proprietate, așa că este supusă la plata taxei de înregistrare prevăzută de art. 33 din legea timbrului. Cas. I 174|92.

b) Termenul de o lună, prevăzut de art. 1262 nu începe a curge de cât din momentul ce hotărârea dobândește autoritatea lucrului judecat, iar nu de la data pronunțării. Cas. II 60|84; 116|96.

c) Dacă soția a pus în executare hotărârea de separare de patrimonii în curs de o lună de la pronunțare, prin somațiune făcută soțului prin portărei, conform art. 1262 Cod. civ. cu drept cuvânt instanța de fond respinge cererea făcută de soț în anularea aceiei hotărâri sub pretext de neexecutarea ei. Cas. I 407|92.

dia când s'a format cererea, fără însă ca acesta să se întindă la actele de administrațiune ale bărbatului, făcute în urma cererii și mai înainte de hotărîre. (Civ. 1258.—Pr. 629-633) (Civ. Fr. 1445, 2) ¹⁾.

1264. Creditorii bărbatului pot ataca separațiunea de patrimonii, pronunțată și chiar executată ²⁾ cu fraude în contra drepturilor lor. (Civ. 974-976.—Pr. 631, 633.—Co. 21) (Civ. Fr. 1447 1) ³⁾.

1) A se vedea notele art. 1262 Cod. civ.

2) Cuvintele: «și chiar executată», lipsesc în art. frances.

3) a) Desființarea hotărîrelor pentru separațiune de patrimonii între soți nu se poate obține de cătră părțile în litigiu de cât pe calea ordinară de opoziție, apel, revizuire, recurs în Casație și contestație la executare, iar nu și prin acțiune în anulare pentru motiv de fraudă sau simulațiune. această din urmă cale fiind acordată de lege numai terțelor persoane, ale căror interese ar fi lovite prin efectele acelor hotărîri. Cas. I 407|92.

b) Faptul că creditorii nu au putut dovedi fraudă ce ar conține o cerere de separațiune de patrimonii, adică că femeia nu s'ar afla în casurile prevădute de art. 1256 Cod. civ. spre a obține această separațiune, nu poate ridica creditorilor dreptul de a stabili fraudă, dovedind neexis-

1265. Femeia care a câștigat separațiunea de patrimonii, dobândește liberă administrațiune a avutului său. Ea poate dispune de averea sa mobilă și chiar a o înstrăina; dar nu poate înstrăina imobilul fără consințimântul bărbatului său, sau, la cas de refuz, fără autorizasițiunea judecăței. (Civ. 197, 199, 201, 950, 1270, 1285) (Civ. Fr. 1449) ⁴⁾.

1266. După separațiunea patimoniilor, femeia

tența creanței ce s'a recunoscut femeii în hotărîrea de separațiune de patrimonii, sau dovedind că quantumul creanței sale nu este acela ce i s'a recunoscut. Cas. I 166|92.

4) a) Regimul dotal încetază prin separațiunea patimoniilor barbatului și a femeii, prin urmare și inalienabilitatea imobilului dotal, așa că femeia separată de bunuri poate vinde imobilul dotal după ce a obținut permișiunea justiției, pentru cazuri admise de lege și după formele vinzătorilor publice, chiar fără autorizasițiunea bărbatului. Cas. I 2|83. *Contra.* Cas. I 323|85; 124|91.

b) Imobilul dotal și conservă inalienabilitatea sa chiar după ce s'a pronunțat între soți separațiunea de patrimonii; urmăzând de aci, că este nulă ori-ce urmărire a imobilului dotal pentru datorii contractate de femeie în timpul căsătoriei, chiar în urma pronunțării separațiunii de patrimonii,

este datore să contribuie, după puterea mijloacelor sale și ale bărbatului, la sarcinile casei și la creșterea copiilor comuni. Ea este datore să întempline aceste sarcini în tot numai cu al său, dacă bărbatului nu 'i-a mai rămas nimic. (Civ. 185, 194, 1265, 1270, 1284) (Civ. Fr. 1448) ¹⁾.

1267. În cas de separațiune de patrimonii, bărbatul nu este răspunzător pentru întrebuințarea ce ar putea face femeia cu prețul imobilului său înstrăinat prin autorizațiunea judecăței, afară numai dacă a luat parte la contract, sau dacă este probat că prețul a fost primit de dânsul, sau s'a întrebuințat în folosul său.

Dacă însă vindarea imobilului femeiei s'a făcut

cu consimțimântul său, ori numai în prezența sa, el este răspunzător de neîntrebuințarea prețului, dar nu răspunde nici o dată de utilitatea întrebuințării lui. (Civ. 1265, 1270 (Civ. Fr. 1450).

1268. Inchirierea sau arendarea ce face bărbatul de averile dotale ale femeiei pe mai mult de cinci ani, nu sunt obligatoare, în cas de separațiune de patrimonii, sau de desfacerea căsătoriei, pentru femeie sau pentru moștenitorii săi, de cât până la împlinirea de cinci ani de la începutul lor, sau până la împlinirea vericărui period cincinal următor în care se află părțile, la epoca separațiunii de patrimonii sau a desfacerei căsătoriei. (Civ.

dacă ea nu se găsește în condițiunile excepționale prevădute de art. 1248 Cod. civ. Cas. I 124|91.

c) Femeia separată de patrimonii, nu poate face de cât acte de pură administrațiune, chiar în privința averii sale *parafernale mobiliare*, fără autorizațiunea soțului său. Cas. I 120|89.

1) Din combinația art. 185 și 1266 Cod. civ. rezultă că datoria soților este o datorie necesară și riguros obligatorie. Ast-fel fiind,

femeia separată de bunuri este datore în caz de insolvabilitate a bărbatului său, de a procura în întregul lor alimente și cheltueli de educațiune pentru copii ce le aparțin; de aci urmează că ea este ținută să achite chiar acele cheltueli ce au fost făcute înaintea pronunțării de tribunal a separațiunii averilor și pentru care se obligase numai soțul. Cas. I 1248|90.

534, 1256, ur. 1269, ur. 1419) (Civ. Fr. 1429) ¹⁾.

1269. Reînoirea de arendare sau de închiriere a averilor dotale, făcută de bărbat înaintea expirării contractului, cu mai mult de două ani pentru bunurile rurale și cu mai mult de un an pentru case, rămâne fără efect pentru femeie sau moștenitorii săi, dacă în momentul separațiunii de patrimonii, sau al desfacerei căsătoriei, încă n'a început a se pune în lucrare. (Civ. 534, 1268, 1419) (Civ. Fr. 1430).

1) Cod. Caragea, art. 9, part. 3, cap. 4, dice: *«Când prin contractul de închiriere sau de arendare se atinge interesele unei a treia persoană ce are un netăgăduit drept asupra lucrului, cum este: nevîrșnicul pe mostenirea sa, creditorul pe lucrul ipotecat, contractul trebuie să fie respectat numai pe un soroc de trei ani, fără a fi îndatorat arendașul sau chiriasul a plăti noului stăpân alți bani în socotela acelei arendi sau închirieri, dacă o dată a plătit o celulă d'întâiu stăpân, cu desluzirea următoare:*

..... Inchirierea sau arenduirea, contractată de bărbat pentru lucrul de zestre, nu va putea avea tîrzie de cît numai pe cît va tine căsnicia și pînă la desfacerea ei prin bisericăscă hotărîre.

Pentru drepturile ce părțile

1270. Separațiunea de patrimonii între bărbat și femeie poate înceta și regimul creat prin contractul de căsătorie poate fi restabilit, cu consimțământul ambelor părți.

Acéslă restabilire nu se poate face de cît prin tribunal, după formele prescrise în codicele de procedură. (Pr. 634-637).

În acest cas toate sunt puse în starea de mai înainte, ca și cum n'ar fi fost separațiune, fără însă a se atinge întru nimic efectul actelor făcute de

contractante pot avea din punct de vedere al naturii contractelor încheiate între ele, în tot de-a una se aplică, ca principiu, legea în vîgore din timpul când s'a încheiat contractul, chiar pentru clauzele ce nu sunt exprimate în el, dar care sunt subînțelese. Astfel când e vorba de arendarea unei moșii dotale, de către bărbat, atunci când contractul de căsătorie a fost făcut din timpul când era în vîgore legea Caragea, e natural și juridic să se aplice art. 9, partea III, Capit. IV, din această lege, după care articolul arendarea se putea face pe zece ani, încetînd acest termen la mîrtea barbatului, afară numai dacă femeia primea, consimțea, ca validitatea contractului să fie pînă la expirarea celor zece ani. Cas. I 90/93.

femeie, în urmarea art. 1265, 1266 și 1267.

Veri-ce convențiune, prin care soții ar modifica regimul creat prin contractul lor de căsătorie, este nulă. (Civ. 5, 968, 1008, 1223, ur. 1226, ur. 1228, ur. 1232, 1256, ur. — Pr. 634-637) (Civ. Fr. 1451).

Secțiunea III.—*Despre restituțiunea dotei.*

1271. Obligațiunea de a restitui dota ia nascere, sau prin desfacerea căsătoriei, sau prin separațiunea de patrimonii, sau prin absența unuia dintre soți¹⁾. (Civ. 98, ur. 106, ur. 211, ur. 1256, ur.)²⁾.

1272. Dacă dota consistă în imobile sau în mobile, cari, după cele legiuite

în art. 1245 și 1246, au fost rămase în proprietatea femeii, bărbatul său moștenitorii săi pot fi constrânși a o restitui îndată ce obligațiunea de restituire a luat nascere. (Civ. 209, 1245, 1246, 1271, 1273, ur.) (Civ. Fr. 1564).

1273. Dacă dota consistă în bani sau în alte imobile³⁾ cari au fost trecute în proprietatea bărbatului, conform art. 1245 și 1246, obligațiunea de restituire are termen de un an, din momentul când a luat nascere.

Acea obligațiune, în cas de separațiune de patrimonii, va trebui să fie plătită sau asigurată îndată, fără nici o distincțiune⁴⁾. (Civ. 209, 1245, 1271, 1274,

1) Acest art. lipsesce în Codul Frances.

2) a) Declarațiunea în stare de faliment a barbatului dă naștere la restituirea dotei; rezultă de aci că femeia este în drept, avind autorizația justiției, să se presinte cu creanțele sale dotale la masa falimentului soțului său, spre verificare, putind chiar participa la deliberarea incheerii concordatului. Cas. II 62|90.

b) Restituirea dotei neputându-se face de cât în cazurile prevădute de art. 1271 Cod civ. ori-ce declarațiune anticipată dată de

femeie soțului său în timpul căsătoriei, în sensul primirei ei, nu este valabilă, femeia trebuind să-și primescă dota intactă și la epocile determinate de lege. Cas. I 106|91; 343|92.

c) Dota mobilă a femeii evaluată prin contractul de căsătorie, devine proprietatea barbatului, care e răspunzător de dinsa și nu o poate restitui în timpul căsătoriei. Cas. I 106|91.

3) Art. Fr. dice: «mobile» în loc de «imobile», cum este la noi.

4) Acest aliniat este o inovațiune a legiuitorului nostru.

ur. 1282) (Civ. Fr. 1565).

1274. Dacă mobilele, a căror proprietate a rămas a femeiei, au perit prin us și fără culpa bărbatului, acesta nu va fi dator să întorcă de cât pe cele rămase și în starea în care se vor afla.

Cu toate acestea femeia va avea facultate, în ceea ce privește rufele, vestimintele și alte obiecte de întrebuințarea sa personală, să ia pe cele ce servesc la usul său actual, fără a distinge dacă chiar acelea au fost constituite ca dotă, sau dacă au fost făcute în timpul căsătoriei.

Asemenea și în cazul când acelea au fost constituite estimate, femeia va avea facultatea a lua în natură lucrurile cari

servesc la usul său actual, sau a cere estimățiunea celor constituite ca dotă, rămânând să se prindă aceea sumă în restul dotei de restituit ¹⁾. (Civ. 528, 1245—Co. 796) (Civ. Fr. 1566).

1275. Dacă dota cuprinde obligațiuni sau constituțiuni de rentă care au perit, în tot sau în parte, fără neglijența bărbatului, acesta nu va fi răspundător, ci se va libera restituind contractele. (Civ. 527, 1243, 1639) (Civ. Fr. 1567) ²⁾.

1276. Dacă dota cuprinde un uzufruct, bărbatul sau moștenitorii săi vor fi obligați să restituie numai dreptul de uzufruct, nu și fructele din timpul căsătoriei. (Civ. 527, 1234) (Civ. Fr. 1568).

1277. Dacă căsătoria a

1) Acest aliniat lipsesc în art. frances.

2) Bărbatul nu poate fi răspundător de cât de dota ce a primit-o în mod efectiv. În ceea ce privește însă dota consistind din obligațiuni eminate de la terții sau chiar de la constituitorii ei, dănsul este liberat prin restituirea contractelor, adică a titlurilor cari constată acele obligațiuni și responsabilitatea sa nu are loc de cât dacă din neglijența sa s'a provocat pierderea dotei. Singurul caz în care femeia sau moș-

tenitorii săi pot repeta dota de la barbat, la epoca restituțiunii, fără a fi dator să probeze că el a primit-o, este acela în care căsătoria a durat *dece ani* de la împlinirea termenelor puse pentru plata ei, caz prevădut de art. 1277 Cod. civ. care admite o prezumție de plată și în care însă barbatul poate fi apărat de îndatorirea de a o restitui, dacă probează că a făcut convenitele diligențe spre a-și-o procura, și ele au ramas infructuoase. Cas. I 400/95.

ținut de ce anî de la împlinirea termenelor puse pentru plata dotei, femeia sau moștenitorii săi o vor putea repeta de la bărbat, la epoca restituțiunei, fără să fie datorî a proba că el a primit'o. Bărbatul nu se va putea apăra de îndatorirea de a o restitui, de cât dacă va proba că a făcut cuvenitele diligențe spre a și-o procura și că acelea au rămas fără efect. (Civ. 1200, 1202, 1275) (Civ. Fr. 1569) ¹⁾.

1278. Dobândile și fructele dotei sunt de drept datorite de bărbat sau de moștenitorii săi, din ziua evenimentului care a dat naștere la obligațiunea restituțiunei. (Civ. 1088, 1271, 1274) (Civ. Fr. 1570) ²⁾.

1279. Dacă căsătoria se desface prin mórtea bărbatului, femeia are ale-

gerea de a cere, pentru cursul anului de doliu, sau dobândile, ori fructele dotei sale, sau alimente din succesiunea bărbatului său.

În toate casurile abitațiunea în cursul aceluî an și vestmintele de doliu trebuie să se procure femeiei din succesiunea bărbatului său. (Civ. 1088, 1241, 1274) (Civ. Fr. 1570) ³⁾.

1280. Când sarcinile căsătoriei încetază pentru bărbat, fructul imobilelor dotale se împart între bărbat și femeie, sau între moștenitorii lor, în porțiunea timpului cât a durat bucurarea bărbatului de dotă, în cursul celui după urmă an.

Anul începe în ziua când s'a celebrat căsătoria. (Civ. 484, 524, 525, 1271) (Civ. Fr. 1571).

1281. Femeia are ipo-

1) A se vedea nota art. 1275, Cod. civ.

2) a) Fixarea quantumului veniturilor dotale ce soțul datoresce femeiei din momentul desfacerei căsătoriei, este lăsat la suverana apreciere a instanțelor de fond, scăpînd de sub controlul Curții de Casație. Cas. I 230/86.

b) Desfacerea căsătoriei o dată pronunțată, bărbatul nu mai este în drept să pretindă pe viitor venitul capitalurilor dotale deținute

de alții, dînsul ne mai avînd calitatea de a mai reclama și percepe asemenea venituri. Cas. I 317/93.

3) Legiuitorul nostru n'a putut exclude pe femeia neînzestrată de la dreptul de pensiune alimentară în anul de doliu și a acorda acest drept numai celor înzestrate, așa că femeia saracă are drept la alimente în cazul prevăzut de art. 1279 Cod. civ. Cas. I 170/90.

tecă legală, supusă cu toate acestea la inscripțiune, asupra imobilelor bărbatului său, pentru dota cea alienabilă. În nici un caz femeia nu va putea renunța la această ipotecă, sub pedepsă de nulitate¹⁾. (Civ. 197, 199, 207, 1242, ur. 1753, 1754, ur.)²⁾.

1282. Dacă, în momentul când tatăl sau mama a constituit fiicei sale o dotă, bărbatul era deja nesolvabil și nu avea nici artă, nici profesiune, fiica dotată nu va fi datoră să raporteze la succesiunea tatălui său, sau mamei sale

de cât acțiunea ce are, sau ar putea avea în contra bărbatului pentru restituirea dotei.

Dacă bărbatul a devenit nesolvabil, în timpul căsătoriei, sau dacă avea o artă, sau o profesiune care i ținea loc de avere, pierderea dotei cade numai asupra femeiei. (Civ. 670, 751, ur.) (Civ. Fr. 1573)³⁾.

Secțiunea IV. — Despre averea parafernală⁴⁾

1283. Totă averea femeiei, care nu este dotală, este parafernă, sau avere

1) Acest art. lipsesce în C. Frances și nu este de cât combinarea art. 64 și 71 din Legea Belgiană din 1851.

Iar articolul 23, Cap. 8, Partea III, Cod. Caragea ține: «Zestrea se protimiscesc celor cu zălog după nuntă împrimulător»; și art. 24: «Zestrea se protimiscesc de cât totă fără zălog datorie». — Iar Cod. Calimach, în § 1640 ține: «Femeia are tăcută ipotecă asupra totă averi a bărbatului pentru zestrea ei.»

2) a) Soția n'are vre-un drept de preferență pentru banii săi dotali către masa creditorilor, cât timp nu s'a luat vre-o inscripțiune ipotecară în averea bărbatului conform art. 1754 Cod. civ. Cas. I 105/82.

b) Dota mobilă fiind alienabilă conform art. 1249 Cod. civ.

urmază că femeia este în drept să cedeze repetițiile sale dotale mobiliare și să treacă în mâinele cesionarului și ipoteca sa legală, acesta fiind un accesoriu al creanței. Cas. I 316/84.

3) Art. 761 Cod. civ. introducând o nouă excepțiune la principiul neraportării dotei, în cazul când ascendentul înzestrător nu a luat asigurări suficiente, nu abrogă dispozițiunile art. 1282 Cod. civ. după care pierderea dotei cade numai asupra femeiei, când bărbatul a devenit insolubil în timpul căsătoriei, sau când dînsul avea o artă sau profesiune care i ținea loc de avere la epoca căsătoriei. Cas. I 333/94.

4) Codul Caragea numesce *exoprică* această avere parafernă, sau extradotală a femeiei.

extradotală. (Civ. 1234) (Civ. Fr. 1574) 1).

1284. Dacă totă averea femeii este parafernala și dacă, în contractul de căsătorie, nu este convențiune care să determine porțiunea contributivă a femeiei la sarcinile căsătoriei, femeia va contribui cu a treia parte din veniturile sale. (Civ. 185, 1266) (Civ. Fr. 1575).

1) a) Din art. 1227, 1228 și 1283 combinate cu art. 709 și urm. din procedura civilă, rezultă că regimul dotal nu se presupune, ci trebuie să fie dovedit prin acte în regulă. Cas. I 27|89.

b) Nu devine dotal, imobilul cumparat în timpul căsătoriei cu bani dotali, dacă în contractul de căsătorie nu s'a prevădut o asemenea întrebuințare a banilor dotali. Un asemenea imobil va fi considerat ca avere parafernala a femeii. Cas. I. 360|90.

c) Sub imperiul Codurilor Calimach și Caragea, imobilul cumparat de femeia măritată în timpul căsătoriei, cu bani a căror proveniență nu o dovedește, se considera ca fiind al bărbatului, de orice se presupune că banii cu care s'a efectuat cumpărătorea sunt ai acestuia. Cas. I 16|91. Cas. Sect. Un. 1|90.

d) Presumțiunea care reiese din vechile legiuiri Caragea și Calimach, cum că imobilul cumparat de femeie în timpul căsătoriei, nu din banii dotali, aparține bărbatului, numită *presumțiunea nuciană*, are loc sub orice regim

1285. Femeia are administrarea și folosința averei sale parafernale. Ea nu poate aliena acea avere. nici a sta în judecată pentru dânsa, de cât cu autorizațiunea bărbatului, sau la cas de refus din partea acestuia, cu permisiunea judecăteli. (Civ. 197, 199, 201, 1234. — Co. 16) (Civ. Fr. 1576) 2).

1286. Dacă femeia dă

matrimonial și poate fi invocată de toți creditorii personali ai soțului, fie anteriori, fie posteriori cumpărătorei. Cas. Sect. Un. 1|90.

2) a) Femeia pentru a putea sta într'un proces, fie în calitate de reclamantă, fie în calitate de defendoare, *trebuie să aibă autorizațiunea soțului său*. Cas. Sect. Un. 5|88; Cas. Sect. Un. 6|88; Cas. Sect. Un. 15|90. *Contra*. Cas. II 39|86; 68|87.

b) O asemenea autorizațiune este necesară femeii chiar atunci când e vorba de *executarea unei hotăriri pronunțate în contra sa*, ori-care ar fi regimul matrimonial sub care soții ar trăi: acelu dotal, sau acelu al separațiunii bunurilor. Cas. Sect. Un. 15|90.

c) Totuși instanța de apel nu poate să anuleze hotărirea primei instanțe care da femeii câștig de cauză, *pe motiv că n'a avut autorizațiunea maritală*; ea trebuie să amâne judecata apelului până ce femeia ar obține acea autorizație. Cas. I 367|91.

d) Autorizația ce bărbatul trebuie să dea femeii pentru a sta în proces, este de *ordine publică*

bărbatului său procură-
 țune ca să administreze
 averea parafernala, bărba-
 tul va avea către femeia
 sa toate obligațiunile unui
 mandatar. (Civ. 1539, ur.)
 (Civ. Fr. 1577) ¹⁾.

Dispozițiuni particulare

1287. Supuindu-se re-
 gimului dotal, soții pot
 cu toate acestea să stipu-
 leze o societate de achisi-
 ționii, ale cărei efecte sunt
 cele următoare: (Civ. 1223,
 1288, ur.—Co. 17) (Civ. Fr.
 1581).

1288 Soții cari stipu-

leză, în contractul lor de
 căsătorie, o societate de
 achisițiunii, păstrează, fie-
 care pe sēma sa, datorile
 sale actuale și viitoare, și
 mobilele respective pre-
 sente și viitoare. (Civ. 1287,
 1289) (Civ. Fr. 1498).

1289. Dacă mobilele
 existente la epoca căsăto-
 rieii, sau cari au cădūt unui
 dintre soți mai în urmă,
 n'au fost constatate prin
 inventariu regulat, ele vor
 fi socotite ca achisițiunii.
 (Civ. 1288, 1290) (Civ. Fr.
 1499).

1290. Toate câte soții

ășa că lipsa ei poate fi invocată
 în tot cursul procesului și chiar
 pentru prima oară înainte Curței
 de Casație. Cas. Secț. Un. 5|88;
 Cas. Secț. Un. 6|88. *Contra.* Cas.
 I 418|83.

e) Chiar femeia separată de pa-
 trimoniul nu pōte face fără auto-
 rizația soțului său, în ceea ce pri-
 vesce averea parafernala mișcă-
 tōre, de cît simple acte de ad-
 ministrație. Cas. I 416|91.

f) Creditorii soțului, nu pot ur-
 mări veniturile averei parafernale
 ale femeii. Cas. I 190|93.

g) Femeia măritată are trebu-
 ință de autorizația soțului său
 chiar în caz de urmărire silită a
 averei sale dotale sau parafernale.
 Cas. II 317|94.

h) În ceea ce privesc însă, co-
 mandamentul prealabil, nu e ne-
 cesar a se îndeplini și în persōna
 soțului. Cas. II 317|94.

i) După art. 1285 Cod. civ. fe-
 meia avînd folosința averii pa-
 rafernale, are prin acesta și drep-
 tul de a dispune de veniturile ei
 ori-cum ar crede dînsa. Nu e ne-
 voie dar de autorizarea soțului
 său la actele, prin care dînsa nu
 face alta de cît să dispună de
 aceste venituri. O asemenea au-
 torizare e cerută de lege, numai
 cînd e vorba de înstrăinarea fon-
 dului parafernala. Cas. I 79|95.

1) Bărbatul administreză averea
 parafernala a femeii sale în vir-
 tutea unei convențiunii matrimo-
 niale tacite, iar nu în virtutea
 unui mandat, căci femeia stă sub
 puterea maritală și nu e dar o
 mandantă ordinară, neputînd ea
 înstrăina averea parafernala, nici
 a sta în judecată pentru dînsa,
 de cît cu autorizația soțului său.
 Cas. I 245|85.

vor câștiga prin industria lor, sau amândouă împreună, sau fie care în parte; toate fructele și veniturile averii dotale și ale celei parafernale care se vor economisi, vor forma fondul comun al acestei societăți. (Civ. 1288, ur. 1291 ur.) (Civ. Fr. 1498).

1291. La încetarea sarchinilor căsătoriei, fondul comun, de care se face mențiune în articolul precedent, se va împărți pe jumătate între soți, sau între moștenitorii lor, după regulile și cu urmările stabilite pentru împărțirea succesiunilor. (Civ. 1280, 1290, 1292, ur.) (Civ. Fr. 1474 și 1476).

1292. Împărțela nu se va face de cât după restituțiunea dotei, și după ce amândouă soții vor lua din

fondul comun sumele ce și dătoresc reciproc. (Civ. 1291, 1293) (Civ. Fr. 1498).

1293. În cas când amândouă soții vor avea, pentru drepturile lor personale, a prelua valori din fondul comun, femeia sau moștenitorii săi vor trece înaintea bărbatului. (Civ. 1292) (Civ. Fr. 1471).

TITLUL V

Despre vinderi

CAPITOLUL I

Despre natura și forma vîndereii.

1294. Vinderea este o convențiune prin care două părți se obligă între sine, una a transmite celei alte proprietatea unui lucru și acesta a plăti celei d'ânteu prețul lui. (Civ. 942, ur. 945, 947.—Co. 3, 60, 70) (Civ. Fr. 1582) ¹⁾.

1) a) Nu e nevoie de acte solemne, pentru ca vînderile să fie valabil făcute, fiind suficient consimțământul contractanților asupra obiectului și a prețului; de aci urmează că instanțele de fond sunt în drept a aprecia dacă există sau nu consimțământ la o vînzare. Cas. I 330|85.

b) Cine cumpără, până la proba contrarie, este presupus că cumpără pentru sine, cu banii săi și cu intenția de a deveni proprietar. Cas. I 317|85.

c) Nimeni nu cumpără alte drepturi de cît acelea ce le are și vînzătorul. Cas. I 334|87.

d) Un act de vînzare este valabil cu toate că este nesemnlat de cumpărător, când prin autenticitatea ce i s'a dat de tribunal, consimțământul cumpărătorului se stabilește pe deplin Cas. I. 439|90.

e) Este valabilă vînzarea unui imobil, când partea care cumpără de convență cu aceia care vinde, hotărâse ca prețul determinat să fie plătit de cumpără-

1295. Vinderea este perfectă între părți și proprietatea este de drept strămutată la cumpărător, în privința vîndătorului, îndată ce părțile s'au învoit asupra lucrului și asupra prețului, de și lucrul încă nu se va fi predat și prețul încă nu se va fi numărât. (Civ. 644, 971, 972, 1300, ur. 1801, 1818.—Co. 60, 74) (Civ. Fr. 1583).

In materie de vindere de imobile drepturile cari rezultă din vinderea perfectă între părți, nu pot a se opune, mai înainte de transcripțiunea actului, unei a treia persoane care ar avea și ar fi conservat, după lege, ore-cari drepturi asupra imobilului vîndut. (Civ. 644, 971, 1801, 1802, ur.—Pr. 721-724) ¹⁾.

1296. Vinderea se pôte

tor prin întreținerea și îngrijirea vînzătorului în tot timpul vieții sale. Acastă vînzare nu se pôte anula chiar atunci când s'ar dovedi că prețul stipulat nu e în proporție cu valoarea lucrului vîndut, de ore-ce legea noastră civilă nu acordă celor majori cari se pot obliga, acțiunea în resciziune, pentru leziune. Cas. I 499|91; 409|92; 409|93.

1) a) Nu este perfectă și valabilă făcută o vînzare dacă una din părțile contractante nu era capabilă de a contracta. Cas. I 160|93.

b) Sub imperiul legii Caragea contractul de vînzare nu era un contract solemn, ast-fel că vînzarea exista și era perfectă prin consmțimîntul părților și tradițiunea obiectului; între părți, vînzarea unui imobil se putea dovedi nu numai prin înscris, ci și prin mărturisirea sau jurămîntul părții. Cas. I 30|94.

c) Ordonanțele de adjudecare nu sunt supuse transcripțiunei; ele au efect față cu cei de al treilea chiar din momentul adjudecațiunei. Cas. I 50|88.

d) Nu e tot așa cînd e vorba de vînzări voluntarii de imobile care nu devin opozabile terților de cît prin transcripția actelor constatătoare. Cas. I 330|89.

e) Mențiunea din actul de vînzare că *prețul s'a răspuns*, nu face deplină credință între părți, de cît în cazul când vînzătorul a remis originalul act, în mâna cumpărătorului. Cas. I 160|89.

f) Cumpărătorul, fiind un succesor cu titlu particular, nu poate fi reprezentat de autor în acțiunile judecate față cu un terțiu, după trasmiterea dreptului real, cu toate că această transmitere a avut loc pe cînd instanța era deja pendentă. Urmează de aci că hătărarea definitivă pronunțată în aceste condițiuni contra vînzătorului, este pentru cumpărător, *res inter alios iudicata*. Cas. Sect. Un. 5|83; Cas. I 34|93.

g) Schimbul dotal autorizat în condițiunile prevădute de artic. 1254 Cod. civ. este supus la formalitățile transcripțiunei. Fără această condiție, imobilul pus în loc nu devine dotal și femeia e

face saŭ pur, saŭ sub condițiune. (Civ. 1004-1024, 1302).

Ea pôte avea de obiect două saŭ mai multe lucruri alternative. (Civ. 1026, 1033).

În tôte casurile efectele sale sunt regulate după principiile generale ale convențiunilor. (Civ. 942.—Co. 63) (Civ. Fr. 1584).

1297. ¹⁾ În cas de vindere făcută prin dare de arvună, convențiunea accesorie a arvunei nu va putea avea nici un efect:

1° Dacă convențiunea principală a vinderei este nulă;

2° Dacă vinderea se execută;

în drept să cêră revocarea schimbului, revendicând imobilul sêu dotal din mâna orî-cuî.—Cas. I 422|90; 114|92.

b) În materie de vîndare voluntară de imobile și atunci când proprietarul vinde succesiv mai multor persoane acelaș imobil, este valabilă numai vîndarea aceea care a fost transcrisă în registrele respective de transcripțiunii, cu tôte că ea a fost făcută ulterior celor alte vîndări ne-transcrise. Cas. I 421|94; 200|95.

1) Cod. Caragea, în art. 31, Cap. 2, Part. III dicea: *«De se va face vîndare cu arvună si se va căi vîndătorul, dă înapoi arvuna si mai plătesce încă atîta; iar de se*

3° Dacă vinderea se resiliază prin comun consentiment;

4° Dacă executarea vinderei a devenit neposibilă, fără culpa nici uneia din părți.

Arvuna în aceste casuri se va înapoia, saŭ se va prinde în prestațiunile reciproce, după împrejurări. (Civ. 1298) (Civ. Fr. 1590).

1298. Dacă vinderea nu s'a executat prin culpa uneia din părțile contractante, acesta va perde arvuna dată, saŭ o va întorçe îndoită avênd'o primită, dacă partea care nu este în culpă nu ar alege mai bine să cêră executarea vinderei²⁾. (Civ. 1297)³⁾.

va căi cumpărătorul, o perde. —

2) Acest art. lipsesce în Codul Frances.

3) a) Când vîndătorul nu și-a îndeplinit obligațiunea și a fost, în culpă, instanța de fond cu drept cuvênt 'l condamnă la restituirea arvunei și la daune interese. Cas. I 30|88.

b) Art. 1298. Cod. Civ. este aplicabil numai atunci când contractul de vînzare n'a primit nici o executare și când vînzătorul a primit o sumă ôre-care cu titlul de arvună; el nu 'și are aplicațiunea și în cazul când contractul a fost executat în parte. Cas. I 226|90.

c) În cazul când vînzătorul este

1299. Dacă s'aŭ vîndut mărfuri cu grămada, vinderea este perfectă, de și mărfurile n'aŭ fost încă cântărite, numărate, sau măsurate. (Civ. 1300) (Civ. Fr. 1586).

1300. Dacă însă mărfurile nu s'aŭ vîndut cu grămada, ci după greutate, după număr, sau după măsură, lucrurile vîndute rămân în risicul-pericolul al vîndătorului până ce vor fi cântărite, numărate, sau măsurate; dar acesta nu împiedecă pe cumpărător de a cere și a dobândi, la cas de neexecutare, sau predarea lucrurilor vîndute, sau daune interese,

în culpă și nu și-a îndeplinit obligațiunea, e necesar pentru cumpărător, spre a avea drept la restituirea arvunei și la daune interese, să pună pe vînzător în întârziere, conform art. 1079. C. c. Cas. I 116/90. *Contra*. Cas. I 56/93.

d) După cum rezultă din dispozițiunile art. 1298 C. C. perderea arvunei sau restituirea ei îndoită este lăsată la facultatea părții inocente care are alegerea de a cere executarea contractului. Prin urmare, nu se poate susține, că dacă s'a dat numai o arvună, un contract de locațiune nu este definitiv, ci numai un proiect de contract, așa că partea în culpă, ar putea să renunțe la el, prin per-

dacă se cuvine. (Civ. 1018, 1075, 1084, 1299, ur. 1320.— Co. 62) (Civ. Fr. 1585).

1301. În privința vinului, a oleiului și a altor asemenea lucruri cari, după obicei, se gustă mai înainte de a se cumpăra, vinderea nu există până ce cumpărătorul nu le-a gustat și n'a declarat că-i convin. (Co. 62, ur.) (Civ. Fr. 1587) ¹⁾.

1302. Vinderea făcută pe încercate este tot-d'una presupusă condițională până la încercare. (Civ. 1017, 1018, 1296) (Civ. Fr. 1588).

1303. Prețul vînderei trebuie să fie serios și de-

derea sau restituirea îndoită a arvunei; din moment ce părțile aŭ convenit asupra prețului și asupra obiectului, contractul de locațiune devine obligator între părți, putându-se cere ori-când executarea lui. Cas. I 127/92.

1) În materie de vînzare comercială, obligațiunea impusă cumpărătorului de art. 79 din Codul comercial, n'are loc de cât atunci când e vorba numai despre existența unor vîșii ale lucrului vîndut, iar nu și în cazul în care vînzarea de și este perfectă, dar cumpărătorul refuză primirea lucrului din cauză că el a fost substituit de vînzător prin altul de cât acela vîndut. Cas. II 247/95.

terminat de părți. (Civ. 1341, 1357, 1551) (Civ. Fr. 964, 1304.—Co. 60, 61) (Civ. 1593) ¹⁾.
Fr. 1591).

1304. Cu toate acestea de-terminarea prețului p^ote fi lăsată la arbitrarul unei a treia persoane. (Civ. 1303, 1512) (Civ. Fr. 1592).

1305. Spesele v^ond^orei sunt în sarcina cump^orătorului, în lipsă de stipulațiune contrarie. (Civ. 1317,

1341, 1357, 1551) (Civ. Fr. 1593) ¹⁾.

CAPITOLUL II

Cine poate cumpăra, saă vinde.

1306. Pot cump^ora saă vinde toți căroră nu le este oprit prin lege. (Civ. 950, 1248, 1255, 1307-1309, 1518.—Co. 10, 12, 15, 16, 712) (Civ. Fr. 1594) ²⁾.

1) a) În materie de v^onzare silită, taxa de transmitere, trebuie să se plătescă din prețul cu care s'a adjudecat imobilul, iar nu în deoseb^o de către cump^orător. Cas. I. 294|92.

b) În materie de v^onzare silită, taxa de înregistrare trebuie să se plătească din prețul cu care s'a adjudecat imobilul, iar nu în deoseb^o, de către cump^orător. Cas. II 49|95.

c) De aeemenea în materie de urmărire imobiliară, taxa de înregistrare cată a se lua chiar din prețul cu care s'a adjudecat imobilul, fără a se depune deoseb^o de cump^orător. Cas. II 238|95.

2) a) Art. 7 din Constituție modificat la 1879, cuprinde următ^orea restricțiune cu privire la imobilele rurale: «§ 5. Număi ro-
măni saă cei naturalizati romini,
pot dobândi imobile rurale în Ro-
mânia.»

b) Străinul de rit creștin, care a dobândit împămîntenirea conform art. 379 § 5 din regulamentul vechiū al Munteniei, are drept chiar în urma revizuirii art. 7 din Constituție, la 1879, de a do-

bîndi imobile rurale în România. Cas. II 136|80.

c) Un izrailit, născut în țară, are drept a dobîndi imobile rurale în România. Cas. I 309|81.

d) Izrailiții pămîntenii, nefind străini, aveau drept conform art. 1431 din Codul Calimach, să dobîndescă imobile urbane în România. Cas. I 46|82.

e) Dobîndirea de imobile rurale în România, în urma modificărei făcute art. 8 din Constituție, la 1879, este rezervată numai aceloră cari aū cetățenia română. Cas. I. 389|91.

f) Conform art. 7 din legea rurală de la 1864, pămînturile date foștilor clăcași împroprietăriți, nu pot fi înstrăinate, în timpul fixat de lege, de cît comunel saă unui sătean. Cas. I 90|85; 164|90.

g) E nulă v^onzarea făcută în contra dispozițiunilor prohibitive din art. 7 § 5 din Constituțiune și acestă nulitate fiind de ordine publică, poate fi invocată de oricine. Cas. I 180|92.

h) Nulitatea v^onzărei de imobile rurale unui străin, constituind o nulitate radicală, de ordine publică, nu p^ote fi acoperită prin

1307. Vînzarea nu se p te face între soți, de c t pentru cauză de lichida iune,  i anume :

1° C nd, în cas de separațiune de patrimoniu, unul dintre soți d  celui-l'alt, drept plata unei datorii, o avere a sa. (Civ. 1262);

2° C nd bărbatul cedă femeiei, chiar neseparată, din averea sa, pentru o cauză legitimă precum pentru un imobil ce era dator să-i cumpere cu bani

dotali, sau pentru o sumă ce-i datora;

3° C nd femeia cedă bărbatului său, din avutul său propriu, drept plata unei sume promis  bărbatului ca dotă. (Civ. 1247).

 n t te casurile moștenitorii rezervatari ai părților contractante au dreptul de a ataca asemenea operațiuni, dacă ele ascund beneficii indirecte. (Civ. 841-843, 939, 1247) (Civ. Fr. 1595) ¹⁾.

voința părților, sub ori ce formă ar fice manifestată. Cas. I 180|92.

i) Constituțiunea din 1864 n'a avut intențiunea de a modifica art. 7. din legea rural  de la 1864, nici art. 1  i 2 din legea de la 13 Februarie 1879, în sensul de a opri pe sătenii improprietari i, de a mai înstrăina p m nturile lor chiar  i celor alți sătenii; art. 132 din Constituție a avut de scop numai să dea un caracter de constitu ionalitate acestei inalienabilit i,  i să prelungească termenul ei. Cas. I. 324|93.

j) A se vedea  i notele art. 7,  i 11. Cod. civ.

1) a) Imobilul dotal al femeii, se p te schimba cu un imobil al so ului, în cazul c nd condițiunile art. 1254 Cod. civ. sunt îndeplinite.

Art. 1307 Cod. civ. nu se aplică la schimb. Cas. I. 183|89.

b) Prohibițiunea art. 1307 Cod. civ. se aplică numai la vânzările private nu  i la cele publice, făcute după cererea creditorilor. Cas. I. 99|80; 284|91.

c) Vânzările făcute între soți, în afară de acele prevăzute de art. 1307 Cod. civ. sunt nule în mod absolut, put nd fi atacate în nulitate at t de soți, c t  i de moștenitorii lor rezervatari  i colaterali, precum  i de creditorii lor. Cas. I 319|82; 402|92.

d) Cesiunea averei ce so ul face femeiei sale drept plata dotei, în cas de separațiune de patrimoniu, constituie o adevărată transmitere de proprietate, o v nzare care, ca atare este supusă la taxa de înregistrare prevădută de art. 33 din legea timbrului. Cas. I 116|83.

e) Este valabil imprumutul contractat de femeie de la so ul său. Singura restricțiune în ac st  privin  este aceea prevădută de art. 1307 Cod. civ. după care v nzarea între soți, în afară de cazurile prevăzute în el, el este prohibită. Cas. I 390|94.

f) Nu se p te declara nul actul prin care bărbatul a cumpărat de la femeia sa, în timpul căsătoriei, imobilul. cu venitul că-

1308. Sub pedepsă de nulitate, nu se pot face adjudecări nici direct, nici prin persoane interpuse: (Civ. 812, 852, ur.).

1° Tutorii, ai averei celor de sub a lor tutelă; (Civ. 390).

2° Mandatarii, ai averei ce sunt însărcinați să vîndă; (Civ. 1539).

3° Administratorii, ai averei comunelor sau stabilimentelor încredințate îngrijirii lor. (P. 142).

4° Oficianții publici, ai

averilor Statului, ale căror vîndări se fac printr'înși. (P. 142) (Civ. Fr. 1596) ¹⁾.

1309. Judecătorii și supleanții, membrii ministerului public și avocații nu se pot face cesionari de drepturi litigioase, cari sunt de competența curței de apel în a cărei circumscripțiune își exercită funcțiunile lor, sub pedepsă de nulitate, spese și daune-interese. (Civ. 1084, ur. 1402, 1403, 1404.—Co. 45, 281) (Civ. Fr. 1597) ²⁾.

ruia voește a se servi în constatarea cazului electoral, pe motiv că o asemea vîndare era prohibită de art. 1307 Cod. civ. ca negăsindu-se în nici unul din cazurile excepționale prevădute de acest articol. Cas. I 426/95.

1) a) Nulitatea prezentată de art. 1308 al 2 Cod. civ. nu poate fi invocată de cît de mandante, de ore-ce a fost creată numai în interesul său. Cas II 182/80.

b) Mandatarul creditorului urmăritor se poate face adjudicatorul personal al imobilului urmărit. Cas. II 29/82; 180/90.

2) a) Cestiunea de a se ști dacă un drept este sau nu litigios, este o cestiune de fapt, așa că este lăsată la aprecierea judecătorilor de fond. Cas, II 182/80.

b) Art. 1307 și 1309. Cod. civ. opresc vînzarea între soți, și cesiunea drepturilor litigioase către magistrați și avocați, așa că aceste articole nu pot avea

nici o aplicațiune, în cazul când avocatul devine adjudicator, nefiind vorba în specie de cesiunea unui drept litigios în persóna avocatului. Cas. II. 60/90.

c) Pactul *quota-litis*, adică convențiunea prin care un avocat stipulează cu clientul său de a lua o parte din aceia ce va câștiga, ori atîta la sută, este nul și fără efect. Cas. II 320/91.

d) *Retractul litigios* nu se poate exercita dacă nu există proces sau contestațiune în momentul cesiunei asupra fondului. Cas. I 122/95.

e) E casabilă hotărîrea judecătorului de fond care, spre a declara nulă o convențiune, denaturază faptele, schimbând însuși natura ei. Cas. I 265/95.

f) Art. 1309. Cod. civ. nu se aplică când nu există nici cesiune, nici drept litigios. Cas. I 265/95.

CAPITOLUL III

Despre lucrurile cărî se pot vinde

1310. Toate lucrurile cărî sunt în comerciû pot să fie vîndute, afară numai dacă vre-o lege a oprit această. (Civ. 476, 478, 571, 573, 647, 963, 965, 1248, 1518, 1844.—P. 247, 389, al. 1°, 391) (Civ. Fr. 1598) ¹⁾.

1311. Dacă în momentul vînderei, lucrul vîndut era perit în tot, vinderea este nulă. Dacă era perit numai în parte, cumpărătorul are alegerea între a se lăsa de contract, sau a pretinde reducerea preţului. (Civ. 948, 962, 1030-1196, 1347.—Co. 16) (Civ. Fr. 1601).

1) a) Cestiunea de a se şti dacă un imobil este sau nu în comerciû, este o cestiune de fapt, lăsată ou totul la aprecierea instanţei de fond. Cas. I 332|91.

b) Conform Art. 7 din legea rurală de la 1864, pămînturile foştilor clăcaşi si împrîrietăriţi, nu pot fi înstrăinate în tot timpul fixat de lege, de cât comunei sau unui alt sătean. Cas. I 90|85.

c) Dacă asemenea înstrăinări, sunt făcute altor persoane de cât comunei sau sătenilor, ele sunt nule de drept şi nu se pôte transige asupra lor. Cas. I 164|90.

d) Conform legea din 1864 combinată cu legea interpretativă

CAPITOLUL IV

Despre obligaţiunile vîndătorului.

Secţiunea I. — *Dispoziţiuni generale.*

1312. Vîndătorul este dator să explice curat îndatoririle ce înţelege a lua asupra-şi.

Veri-ce clausă obscură, sau îndoiósă se interpretă în contra vîndătorului. (Civ. 977, ur. 983, ur. 1027) (Civ. Fr. 1602).

1313. Vîndătorul are două obligaţiuni principale, a predă lucrul şi a răspunde de dînsul. (Civ. 1074, ur. 1314, ur. 1336) (Civ. Fr. 1603).

din 9 Februar 1879, tribunalele de judeţ au dreptul de a judeca în ultima instanţă, fără apel sau recurs, cererile sătenilor pentru anularea vînzărilor pămîntului cu care au fost împrîrietăriţi. Cas. I 80|83; 335|93.

e) Constituanta de la 1884 n'a avut în intenţiune de a modifica art. 7 din legea rurală, nici art. 1 şi 2 din legea de la 13 Februar 1879, în ceia-ce priveşte înstrăinarea pămînturilor rurale comunei şi sătenilor. Cas. I 324|93.

f) Legiuitorul român declarând inalienabile pămînturile acordate foştilor clăcaşi, prin faptul acesta ele au devenit imprescriptibile. Cas. I 149|93.

Secțiunea II. — *Despre predarea lucrului.*

1314. Predarea este strămutarea lucrului vîndut în puterea și posesiunea cumpărătorului. (Civ. 969, ur. 1074, 1314, 1336) (Civ. Fr. 1604).

1315. Obligațiunea de a preda imobilele se îndeplinesce, din partea vîndătorului, prin remiterea cheilor, dacă e vorba de o clădire, sau prin remiterea titlului de proprietate. (Civ. 1314, 1316) (Civ. Fr. 1605).

1316. Predarea lucrurilor mobile se face :

Sau prin tradițiune reală; sau prin remiterea cheilor clădirei, în care se află puse; sau prin simplul consimțimânt al părților, dacă strămutarea nu se poate face în momentul vînderei, sau dacă cumpărătorul le avea în puterea sa, la facerea vînderei, cu vre-un alt titlu. (Civ. 972, 1315) (Civ. Fr. 1606).

1317. Spesele predării sunt în sarcina vîndătorului, și ale ridicării în sarcina cumpărătorului, dacă nu este stipulațiune contrarie. (Civ. 1105, 1313.—

Co. 362) (Civ. Fr. 1608).—

1318. Tradițiunea lucrurilor necorporale se face, sau prin remiterea titlurilor, sau prin usul ce face cumpărătorul de dinsele, cu consimțimântul vîndătorului. (Civ. 1391, ur. 1833) (Civ. Fr. 1607).

1319. Predarea trebuie să se facă la locul, unde se afla lucrul vîndut în timpul vînderei, dacă părțile nu s'au învoit alt-fel. (Civ. 1104, 1121, 1362.—Co. 59, 62) (Civ. Fr. 1609).

1320. Dacă vîndătorul nu face predarea în timpul determinat de ambele părți, cumpărătorul va avea facultatea de a alege între a cere rezoluțiunea vînderei, sau punerea sa în posesiune, dacă întârzierea nu provine de cât din faptul vîndătorului. (Civ. 1020, 1021, 1365-1367.—Co. 63, 64) (Civ. Fr. 1610).

1321. În toate cazurile, vîndătorul trebuie să fie condamnat la daune-interese, dacă urmăze vre-o vătămăre pentru cumpărător, din nepredarea lucrului la timp. (Civ. 1020, 1021, 1075, 1079, 1081, ur. 1320. Co. 63) (Civ. Fr. 1611).

1322. Vîndătorul nu este dator să predea lucrul, dacă cumpărătorul nu plătește prețul și nu are dat de vîndător un termen pentru plată. (Civ. 1023, 1361, nr.) (Civ. Fr. 1612).

1323. El nu va fi dator să facă predarea, chiar de ar fi și dat un termen pentru plată, dacă de la vîndare încoa, cumpărătorul a cădut în faliment, sau în nesolvabilitate, în cît vîndătorul se află în pericol de a perde prețul, afară numai dacă cumpărătorul va da cauțiune că va plăti la termen. (Civ. 1025, 1364, 1652, ur.—Pr. 128, 392, ur.—Co. 695) (Civ. Fr. 1613).

1324. Lucrul trebuie să fie predat în starea în care se afla în momentul vîn-

derei. Din acea zi, toate fructele sunt ale cumpărătorului. (Civ. 483, ur. 522-525, 544, 972, 1018, 1441) (Civ. Fr. 1614).¹⁾

1325. Obligațiunea de a preda lucrul coprinde accesoriile sale și tot ce a fost destinat la usul său perpetuu. (Civ. 467, ur. 482, 488, ur. 903, 1396, 1400) (Civ. Fr. 1615).

1326. Vîndătorul este dator să predea coprinsul lucrului vîndut în măsura determinată prin contract, însă cu modificările mai jos arătate. (Civ. 1327, ur. 1333) (Civ. Fr. 1616).

1327. Dacă vîndarea unui imobil s'a făcut cu arătare de coprinsul său, și pe atît măsura, vîndătorul este dator să predea cumpărătorului, dacă a-

1) a) Adjudicatarul avînd drept a percepe fructele din momentul adjudicațiunei, chiriașul nu pôte fi obligat a le plăti în mâinele proprietarului expropriat, afară de cazul cînd s'ar constata dreptul acestuia de ale percepe. Cas. I 5|90.

b) Adjudecatarul este în drept de a cere de la creditorul vechiului proprietar, toate chiriile primite de dînsul în urma sequestrelui făcut, pentru timpul de la adjudecare înainte. Cas I 387|93

Contestațiunea la adjudecatie

trebuie să fie respinsă, dacă nu a fost propusă cu ocaziunea supralicitărei și se bazează pe o nulitate relativă. Cas. II 250|96.

d) Adjudecatarul nu este în drept a depune ca preț oreanța altui creditor de și acesta ar fi în rang util și necontestat, fără a se constata cel puțin o cesiune regulată. Cas. I 250|96.

e) Adjudecatarul care nu depune prețul, nu pôte fi considerat ca un concurent serios. Cas. II 124|96.

cesta cere, coprinsul arătat în contract. Neputînd, sau cumpărătorul nece-rînd, vîndătorul este dator să sufere o scădere proporțională la preț. (Civ. 1326, 1328, ur. 1334, 1347, ur. 1454) (Civ. Fr. 1617).

1328. Dacă, din contră, în cazul art. precedent, s'ar găsi că coprinsul lucrului e mai mare de cât cel arătat în contract, cumpărătorul pôte să a complini prețul după numărul măsurilor aflate, sau, dacă escedentele coprinsului aflat se ridică la o a două-decea parte a coprinsului declarat în contract, a strica vîndarea. (Civ. 1327, 1329, 1334) (Civ. Fr. 1618).

1329. În tôte casurile de vîndare făcută alt-fel de cât pe atît măsura, fie vîndarea de un corp cert și limitat, fie de mai multe fonduri distincte și separate, fie concepută cu expresiunea măsurii înaintea desemnării obiectului, sau din contră, nici vîndătorul n'are drept la adaos de preț pentru exce-

dent, nici cumpărătorul, la scădere, pentru lipsă, de cât în cazul când excedentul sau lipsa prețuește o a două-decea parte din prețul total al vînderei. (Civ. 1327, ur. 1330, 1333 — Co. 62) (Civ. Fr. 1619).

1330. Dispozițiunile celor trei articole precedente nu se vor aplica de cât în lipsă de stipulațiune contrarie între părți ¹⁾. (Civ. 1327-1329).

1331. Când, după art. 1328 și 1329, este cas de a se adăogi prețul pentru excedent de măsurii, cumpărătorul are facultatea de a alege, între a strica vîndarea și ²⁾ a împlini prețul. Suplimentul prețului se respunde cu dobîndă, dacă cumpărătorul a păstrat imobilele. (Civ. 1311, 1328, 1363) (Civ. Fr. 1620).

1332. În toate casurile când cumpărătorul are drept de a strica vîndarea, vîndătorul este dator să i restituiească, deosebit de preț, dacă l'a primit, spesele contractului. (Civ. 1328, ur. 1341) (Civ. Fr. 1621).

1) Acest articol lipsește în codul Frances.

2) Textul frances ȳice: «sau» în loc de «și», cum ȳice al nostru.

1333. Dacă s'aŭ vîndut două fonduri printr'un singur preț, cu arătare de măsura fie-cărui, și coprinsul unuia este mai mic de cât cel declarat,  r  al celui-alt mai mare, se va face compensațiune între prețul excedentului și prețul lipsei, și acțiunea vîndătorului pentru adăogire sau a cumpărătorului pentru scădere de preț va fi supusă regulilor mai sus stabilite. (Civ. 1327, ur.) (Civ. Fr. 1623).

1334. Acțiunea vîndătorului pentru complinirea prețului, și a cumpărătorului pentru scăderea prețului, sau pentru stri-

carea contractului, se prescriu printr'un an din ziua contractului. (Civ. 1328, 1331) (Civ. Fr. 1622) ¹⁾.

1335. Pericolul total sau parțial al lucrului v ndut mai înainte de predare, se judecă după regulile generale ale obligațiunilor convenționale. (Civ. 971, ur. 1018, 1156, 1358 — Co. 65, 66) (Civ. Fr. 1624) ²⁾.

Secțiunea III. — *Despre răspunderea vîndătorului.*

1336. Vîndătorul raspunde către cumpărător:

1. De liniștita posesiune a lucrului, și
2. De vitiile aceluiasi lucru. (Civ. 1313, 1320,

1) a) Acțiunea de dol este deosebită de acțiunea în anulare pentru nepredarea totalit ței lucrului v ndut, și stingerea uneia atrage după sine și stingerea celei lalte. Cas. I 11|85.

b) Dacă prescripția prevăzută de art. 1334 Cod. civ. nu este invocată înainte instanței de  nd, ea nu mai p te fi propusă pentru prima oară în Casație. Cas. I 211|90.

c) Acțiunea cumpărătorului contra v nz torului, prin care   cere restituire din preț pentru lipsă din  tinderea imobilului prevăzut în contractul de v nzare, se prescrie, conform art. 1334 Cod. civ. printr'un an din

ziua contractului, Urm z  de aci că interpretatiunea dată de judec torii fondului, cum că ac st  prescripțiune nu se aplică la vânzările pe  tindere determinată și cu at ta măsură, ci la alte v nz ri, fără a specifica de care alt-fel de v nz ri este vorba, viol z  dispozițiunile art. 1334, care declară stinsă în termen de un an, fără nici o distincțiune, acțiunea cumpărătorului contra v nz torului. Cas. I 239|86; 135|93.

2) Cumpărătorul devenind proprietar al lucrului v ndut, orice pierdere îl privește personal, nema   put nd cere  napoerea sumei plătite ca preț al lucrului v ndut. Cas. I 209|88.

1337, ur. 1352, ur.) (Civ. Fr. 1625) ¹⁾.

§ 1. — *Responsderea de evicțiune.*

1337. Vîndătorul este de drept obligat, după natura contractului de vîndare, a răspunde către cumpărător de evicțiunea totală sau parțială a lucrului vîndut, sau de sarcinile la cari s'ar pretinde supus acel obiect și cari n'ar fi fost declarate la facerea contractului. (Civ. 787, ur. 1341, ur. 1349, 1351, 1408, 1799, 1812) (Civ. Fr. 1626).

1338. Părțile pot, prin convențiune, să adauge, să micșoreze sau să ștergă obligațiunea de a răspunde de evicțiune. (Civ. 969, 1339, ur. 1354) (Civ. Fr. 1627).

1339. În nici un mod vîndătorul nu se pôte sus-

trage de la răspunderea pentru evicțiunea care ar resulta dintr'un fapt personal al său; verî-ce convențiune contrarie este nulă. (Civ. 1338, 1346) (Civ. Fr. 1628).

1340. Stipulațiunea prin care vîndătorul se descarcă de răspunderea pentru evicțiune, nu-l scuteste de a restitui prețul în cas de evicțiune, afară numai dacă cumpărătorul a cunoscut, la facerea vînderei, pericolul evicțiunii sau dacă a cumpărat pe răspunderea sa proprie. (Civ. 1337, ur. 1349, 1353, 1392) (Civ. Fr. 1629).

1341. Când vîndătorul este răspundător de evicțiune, cumpărătorul, dacă este evins are dreptul a cere de la vîndător: (Civ. 1337).

1) a) În cazul când cumpărătorul a fost evins, întru cât s'a recunoscut vecinului în mod judecătoresc un drept de servitute de vedere pe locul vîndut, drept care n'a fost declarat cu ocaziunea făcerei contractului, în cazul acesta, conform principiului general coprins în art. 1337 Cod. civ. cumpărătorul care a fost evins, are drept de a cere despăgubirî. Cas. I. 194|87.

b) Conform art. 1337, combinat

cu 1020 Cod. civ. vîndarea unui lucru străin este nulă; de aci urmează că cine vinde un lucru de care fusese expropriat pentru cauză de utilitate publică, înstrăinînd un lucru străin, vîndarea este nulă de drept și prin urmare rezolubilă. Cas. I 168|85; 273|94.

c) Vînzătorul nu poate fi tras la răspundere pentru evicțiune, de cât atunci când cumpărătorul a perdat definitiv obiectul evins. Cas. I 266|93.

1° Restituțiunea prețului; (Civ. 1342).

2° Fructele, dacă este dator a le întorce proprietarului care l'a evins; (Civ. 485, ur. 1324, 1363).

3° Spesele instanței deschise de densusul în contra vîndătorului și ale celei deschise de evingător în contra sa; (Civ. 1669. — Pr. 143, 144).

4° Daune interese și speșele contractului de vindere. (Civ. 1084, ur. 1305, 1357, 1402, 1809) (Civ. Fr. 1630) ¹⁾.

1342. Dacă, la epoca evicțiunii, lucrul vîndut se află de o valoare inferioară, sau a suferit deteriorațiuni ori prin neglijența cumpărătorului, ori prin evenimente independente de cumpărător, vîndătorul nu se poate apăra de a restitui prețul întreg. (Civ. 998, 999, 1343, ur.) (Civ. Fr. 1631).

1) a) În cazul când cumpărătorul a fost condamnat a răspunde către acel care l'a evins fructele imobilului cumpărat, are la rîndul său, conform art. 1341 Cod. civ. dreptul de a recurge în contra vînzătorului, pentru plata acelor fructe. Cas. I 61/36.

b) Eredele său cumpărătorul care a fost evins de un terțiu

1343. Dar dacă cumpărătorul a tras folose din stricăciunile ce a făcut lucrului, vîndătorul are dreptul a opri din preț o sumă egală cu acele folose. (Civ. 1342) (Civ. Fr. 1632).

1344. Dacă lucrul vîndut se află, la epoca evicțiunii, de o valoare mai mare din orice cauză, vîndătorul este dator să plătească cumpărătorului, pe lângă prețul vînderei, excedentele valorii în timpul evicțiunii. (Civ. 1085, 1341, 1348) (Civ. Fr. 1633).

1345. Vîndătorul este dator să întorcă cumpărătorului, el însuși sau prin evingător, toate speșele necesarii, utile și de întreținere ale aceluia. (Civ. 766, ur. 771, 1085) (Civ. Fr. 1634).

1346. Dacă vîndătorul a vîndut cu rea credință fondul altuia, el va fi da-

din posesiunea unui imobil determinat căzut în lotul său, sau cumpărat de la vîndător, nu poate avea în contra ereșilor săi sau în contra vîndătorului, de cât o acțiune personală în despăgubirea valorii imobilului din care a fost evins, iar nu o acțiune reală. (art. 787, 788 și 1341 Cod. civ.) Cas. I 112/94.

lor să întorcă cumpărătorului toate speșele ce va fi făcut, chiar și cele de simplă plăcere. (Civ. 485, 1085, 1898) (Civ. Fr. 1635).

1347. Dacă cumpărătorul este evins numai de o parte a lucrului și această are în privința toluului, o așa însemnătate în cit cumpărătorul n'ar fi cumpărat lucrul fără aceea parte, el poate strica vîndarea. (Civ. 1348, ur.) (Civ. Fr. 1636).

1348. Dacă în cas de evicțiune a unei părți a fondului vîndut, nu se strică vîndarea, cumpărătorul are dreptul a cere valoarea, în momentul evicțiunii, a părții de care a fost evins, iar nu o parte proporțională din preț, ori de a crescut sau de a scădut imobilele în valoare de la vîndere încoa. (Civ. 1327, 1344, 1347) (Civ. Fr. 1637).

1349. Dacă imobilul vîndut se află însărcinat de servituți neaparente, ne-declarate de vîndător și de o așa importanță, în cât se poate presupune că cumpărătorul n'ar fi cumpărat de le-ar fi cunoscut, el poate cere, sau stricarea

contractului, sau o indemnitate. (Civ. 622, 1347 ur. 1352) (Civ. Fr. 1638).

1350. Cestiunile de daune interese ce ar resulta din neexecutarea vînderei, și cari nu sunt prevădute aici, se vor decide după regulile generale ale convențiunilor. (Civ. 1020, 1021 1081-1090) (Civ. Fr. 1639).

1351. Dacă cumpărătorul s'a judecat până la ultima instanță cu evingătorul său, fără să cheme în cauză pe vîndător, și a fost condamnat, vîndătorul nu mai răspunde de evicțiune, de va proba că erau mijloce să se câștige judecata. (Civ. 1201.—Pr. 58, 62, 63, 65, 112-114) (Civ. Fr. 1640).

§ 2.—*Răspunderea de vîțiile lucrului vîndut*

1352. Vîndătorul este supus la răspundere pentru vîțiile ascunse ale lucrului vîndut, dacă din cauza aceloră, lucrul nu este bun de întrebuintă după destinarea sa, sau întrebuintarea sa e atit de micșorată, în cât se poate presupune că cumpărătorul nu l'ar fi cumpărat, sau

n'ar fi dat pe densusul ceea-ce a dat, de 'l-ar fi cunoscut vitiile. (Civ. 954, 1336, 1353, ur, 1375.—Co. 70) (Civ. Fr. 1641).

1353. Vîndătorul nu e răspunzător de vitiile aparente și despre cari cumpărătorul a putut singur să se convingă. (Civ. 1340, 1349) (Civ. Fr. 1642).

1354. El este răspunzător de vitiile ascunse, chiar și când nu le-a cunoscut, afară numai dacă în cazul acesta nu se va fi invoit cu cumpărătorul ca să nu răspundă de vitiile. (Civ. 1338, ur. 1340, 1355), (Civ. Fr. 1643).

1355. În casurile art. 1352 și 1354 cumpărătorul poate să a întorțe lucrul și a-și reprimi prețul, sau a opri lucrul și a cere înapoierea unei părți din preț arbitrată prin experți. (Civ. 1349,—Pr. 211) (Civ. Fr. 1644).

1356. Dacă vîndătorul cunoscea vitiile lucrului, el este dator pe lângă restituțiunea prețului, de

toate daunele interesele către cumpărător. (Civ. 1084, 1086, 1041, ur. 1346, 1575) (Civ. Fr. 1645).

1357. Dacă vîndătorul nu cunoscea vitiile lucrului, el nu poate fi apucat de cit pentru restituțiunea prețului și pentru speșele făcute de cumpărător cu ocașiunea vînderei. (Civ. 1085, 1305, 1341) (Civ. Fr. 1446).

1358. Dacă lucrul a perit din cauza vitiilor sale, vîndătorul e dator a întorțe cumpărătorului prețul și a-l desdauna, conform celor două articole precedente.

Dar pîrderea lucrului prin cas fortuit va fi pe sîma cumpărătorului. (Civ. 1083, ur. 1156) (Civ. Fr. 1647).

1359. Acțiunea pentru vitiile *redebitorii*¹⁾ trebuie să fie intentată de cumpărător în scurt termen, după natura vitiului, obiceiul din partea locului și distanță²⁾. (Civ. 980) (Civ. Fr. 1648).

1) Vitiile *redebitorii*, adică vitiile ascunse pe cari cumpărătorul din această cauză nu le-a putut cunoște și cari pot da loc la des-

ființarea vînderei.

2) Cuvintele și «*si distanța*» lipsesc în textul francez.

1360. Această acțiune nu există la vînderile publice. (Pr. 681, 694, 696.—Co. 70) (Civ. Fr. 1649).

CAPITOLUL V

Despre obligațiunile cumpărătorului.

1361. Principala obligațiune a cumpărătorului este de a plăti prețul la dîoa și la locul determinat prin contract. (Civ. 1104, 1322, ur. 1364, ur. 1730, 4°, 1737, 1°, 1740.—Co. 59, 67, 819) (Civ. Fr. 1650).

1362. Dacă nu s'a determinat nimic în privința acésta prin contract, cumpărătorul este dator a plăti în locul și la timpul în care se face predarea lucrului. (Civ. 1104, 1319, 1322 — Co. 59, 67) (Civ. Fr. 1651).

1363. Cumpărătorul ¹⁾ dătoresce dobînda prețului vîndărei pînă la plățirea capitalului, în cele trei următoare cazuri:

Dacă acésta s'a coprins anume în contract; (Civ. Fr. 969).

Dacă lucrul vîndut și predat produce fructe sau alte venituri; (Civ. 522, ur. 1324).

Dacă cumpărătorul a fost interpelat a plăti. (Civ. 1079).

În acest după urmă cas dobînda nu curge de cînd din momentul interpelărei. (Civ. 1088) (Civ. Fr. 1652).

1364. Dacă cumpărătorul este turburat, sau are cuvînt de a se teme că ar fi turburat prin vre-o acțiune, sau ipotecară, sau de revendicațiune, el pôte suspende plata prețului pînă ce vîndătorul va face să înceteze turburarea sau va da cautiune, afară numai dacă se va fi stiputat că plata să se facă chiar de ar urma turburare. (Civ. 1322, ur. 1407, 1652) (Civ. Fr. 1653) ²⁾.

1365. Dacă cumpără-

1) Prin eróre de tipar se dice aci: «cumpărătorului» în loc de «cumpărătorul», cum este și în textul francez.

2) a) Dispozițiunile art. 1364 Cod. civ. nu sunt aplicabile vînderilor silite, ci numai la vîndê-

rile de bună voe. Cas. I 299/88.

b) Adjudicatarul nu pôte fi obligat a depune prețul, dacă imobilul urmărit nu i se pôte preda din cauză că s'a constatat prin hotărîre definitivă că aparține altei persoane, iar nu debitorului ur-

torul nu plătesc prețul, vîndătorul pòte cere rezoluțiunea vînderei. (Civ. 1020, 1021, 1320, 1366, ur. 1377, 1647, 1730, 1737, 1885, 1890.—Co. 68) (Civ. Fr. 1654) ¹⁾.

1366. Rezoluțiunea vînderei de imobile se pronunță îndată, dacã vîndătorul este în pericol de a perde lucrul și prețul.

Dacã asemenea pericol

nu există, judecãtorul pòte da cumpãrãtorului un termen mai mult sau mai puțin lung, dupã împrejurãri, fãrã sã pòtã da în nici un cas un al doilea termen ²⁾. (Civ. 1020, 1021, 1101).

Trecând acel termen, fãrã ca cumpãrãtorul sã plătescã, se va pronunța rezoluțiunea vînderei. (Civ. 1367). (Civ. Fr. 1655) ³⁾.

mãrit. Cas. II 48|85.

c) În cazul cînd temerea de turburare ce cumpãrãtorul invocã, a dispãrut prin pronunțarea unei hotãriri definitive, acẽstã hotãrire pòte fi invocată de vîndetor și primitã de judecãtor spre a respinge argumentul tras din art. 1364 Cod. civ. cu tóte cã a venit în urma intentãrei procesului. Cas. I 208|85.

d) Adjudicatarul nu este în drept a depune, ca preț, creanța altui creditor, de și aceasta ar fi în rang util și necontestată, fãrã a se constata cel puțin o cesiune regulată. Cas. I 250|96.

1) a) Depunerea prețului în materie de vînderi silite, în urma expirãrii termenilor prevãzute de art. 551 proc. civ. nu face ca vîndarea sã fie reziliată, dacã pãrțile interesate au tãcut și n'au fãcut nici o cerere în acẽstã privință. Tribunalul deci, e în drept sã emitã ordonanța de adjudecare. Cas. II 111|87.

b) În cazul cînd nu se plătesc ratete datorite de cumpãrãtorul unui bun al Statului, vîndut conform legii din 1886, vîndarea este

resiliată și imobilul reîntrã în proprietatea Statului, liber de ori ce sarcinã, așa cã Statul nu mai pòte fi apucat de diferența ce ar rezulta între prețul revînderei și datoria primului cumpãrãtor. Cas. I 100|88.

c) Cererea de rezoluțiune a vînderei pentru nerẽspunderea prețului, o pòte face vîndetorul, nu numai pe cale de acțiune principalã, oi și pe cale de excepțiune, în virtutea principiului cã judecãtorul acțiunii este și judecãtorul excepțiunii. Cas. I 374|92.

d) Adjudicatarul care nu depune prețul, nu pòte fi considerat ca un concurent serios. Cas. I 124|96.

2) Cuvintele: *«fãrã sã pòtã da în nici un cas un al doilea termen»* lipsesc în textul francès.

3) a) Conform art. 1366 Cod. civ. instanța de fond are dreptul a acorda un termen de platã; acest drept însă, fiind o facultate ce legiuitorul a acordat judecãtorilor, iar nu o abligatiune, rezultã cã judecãtorii au dreptul suveran de a aprecia, dacã este util sau nu de a se acorda un

1367. Când la o vîndare de imobile, s'a stipulat ca în lipsă de plata prețului în termenul defipt, vîndarea va fi de drept resolută, cumpărătorul pôte plăti după expirarea termenului, pre cît timp nu este pus de vîndător în întîrziere printr'o interpelațiune în formă; dar după asemenea interpelațiune judecătorul nu'î pôte da termen (Civ. 1079) (Civ. Fr. 1656)

1368. Acțiunea vîndătorului pentru resoluțiunea vînderei este reală. Cu tôte acestea vîndătorul nu se va putea prevalida de dreptul său, în contra autorității publice, nici în contra adjudecătarilor în vînderi silite, de cît conformându-se, pentru acest după urmă cas, regulilor prescrise în procedură ¹⁾.

asemenea termen. Cas. I 29|84.

b) De aci urmăză că neacordarea unui termen de plată, nu pôte îndritui pe acela căruia nu i s'a acordat, de a cere casarea hotărîrei pentru rea aplicare a art. 1366 Cod. civ. fiind că acordarea unor asemenea termene de plată este lasată la facultatea judecătorilor Cas. I 208|85.

1) Art. 1368 lipsesese în Codul Frances.

1369. Acțiunea resolutorie creată prin art. 1365 este supusă la același mod de conservare ca și privilegiul vîndătorului. Ea nu pôte fi exercitată, după stingerea acestui privilegiu, cu vătămarea unei a treia personă, care a câștigat de la cumpărător drepturi asupra imobilului vîndut, și care s'a conformat legilor ca să păstreze acele drepturi ²⁾ (Civ. 1722. ur.) (L. Fr. 23 Mart. 1855, art. 7).

1370. La vînderi de denariate și de lucruri mobile, vîndarea se va rezolvi de drept și fără interpelațiune, în folosul vîndătorului, după expirarea termenului pentru ridicarea lor. (Civ. 1020, 1021, 1265, 1730. — Co. 67, 68) (Civ. Fr. 1657) ³⁾.

2) Art. 1369 este luat după art. 7 al legei franceze de la 23 Martie 1855 «sur la transcription en matiere hypothécaire».

3) a) Art. 1370 Cod. civ. nu dă alt drept vîndătorului de cît a cere daune-interese, care sunt o urmare directă a culpei cumpărătorului. Cas I 226|90.

b) Rezilierea de drept prevădută de art. 1370 Cod. civ. nu are loc de cît atunci când con-

CAPITOLUL VI.

Despre rezoluțiunea vînderei prin rîscumpărare.

1371. Deosebit de cauzele de anulare sau de rezoluțiune coprinse în acest titlu, și de cele comune la toate convențiunile, contractul de vîndare se poate rezolvi și prin facultatea de rîscumpărare ce și poate rezerva vîndătorul. (Civ. 950, 953, 1020, 1021, 1157, 1304, 1307-1309, 1311, 1320, 1328, 1331, 1347, 1349, 1355, 1365, 1372, ur.) (Civ. Fr. 1658) ¹⁾.

1372. Facultatea de rîscumpărare este un pact

prin care vîndătorul își rezervă dreptul a lua înapoi lucrul vîndut, restituind prețul principal și plătind cele aici mai jos legiuite prin artic. 1377. (Civ. 623, 1019, 1373, ur. 1701) (Civ. Fr. 1659) ²⁾.

1373. Facultatea de rîscumpărare nu poate fi stipulată cu termen mai lung de cinci ani, sub pedeapsă de a fi redus la cinci ani. (Civ. 1375, 1378) (Civ. Fr. 1660) ³⁾.

1374. Termenul odată defipt de părți nu se mai poate prelungi nici de ele

tractul n'a primit nici un fel de execuțiune, iar nu și atunci când s'a executat în parte. Cas. I 226|90.

1) Vîndarea cu pact de rîscumpărare de și este supusă unei condițiuni rezolutorii, totuși ridică vîndătorului dreptul de proprietate pentru a'l transmite dobînditorului până la termenul când pactul de rîscumpărare a fost executat. Dacă vîndătorul n'a exercitat dreptul de rîscumpărare în termenul stipulat, el pierde în mod irevocabil dreptul său de proprietate. Cas. II. 165|90,

2) a) Vîndarea cu pact de rîscumpărare este atunci, când cine-va cumpără un imobil pe sîma sa cu obligațiunea de a'l transmite altuia, când acela 'i va rîspunde capitalul și dobîndile datorite, într'un termen 6re-care, stipulat mai dinainte. Cas. I

300|87.

b) În cazul când vîndătorul și-a rezervat dreptul de rîscumpărare totală sau parțială, nu i se poate respinge cererea de rîscumpărare parțială, pe singurul motiv că printr'o somațiune ce dînsul a adresat cumpărătorului și-a rezervat dreptul de rîscumpărare asupra întregului lucru vîndut, căci aceasta nu putea fi considerată ca o renunțare la dreptul de rîscumpărare parțială, ce 'i conferea actul de vîndare. Cas. I 18|90.

3) Facultatea de rîscumpărare nu numai că nu poate fi stipulată pe un termen mai lung de cinci ani, dar o dată hotărât termenul în actul de vîndare, fie acel termen mai mic de cinci ani, el nu se mai poate prelungi, nici chiar de părți. Cas. I 193|94.

însăși¹⁾, nici de judecător. (Civ. 1373) (Civ. Fr. 1661)²⁾.

1375. Dacă vîndătorul, în termenul prescris, nu începe a exercita dreptul său de răscumpărare, cumpărătorul rămîne proprietar nerevocabil. (Civ. 1445) (Civ. Fr. 1662)³⁾.

1376. Termenul curge în contra tuturilor persoanelor, chiar în contra minorului, care va putea avea acțiune recursorie în contra cui se va cuveni. (Civ. 343, 390, 427, ur. 454, 1876) (Civ. Fr. 1663)⁴⁾.

1377. Vîndătorul care voește a exercita pactul său de răscumpărare, trebuie să întorcă prețul în capete, spesele contractului vînderei, spesele reparațiilor utile, până la

suma adaosului de valoare produsă printr'însele.

El nu pôte intra în posesiune, de cât după ce a îndeplinit tôte aceste obligațiuni. (Civ. 534, 1019, 1268, 1269, 1372) (Civ. Fr. 1673, 1°).

1378. Cumpărătorul cu pact de răscumpărare, exercită tôte drepturile vîndătorului său. El pôte prescrie atît în contra adevăratului proprietar, cât și în contra celor ce ar pretinde că au drepturi sau ipotece asupra lucrului vîndut. (Civ. 557, 649, 1800, 1847, 1890, 1895) (Civ. Fr. 1665).

1379. El pôte opune creditorilor vîndătorului său beneficiul de ordine, sau discuțiune. (Civ. 974,

1) Cuvintele «nici de ele însăși» lipsesc în textul frances.

2) A se vedea nota art. 1373 Cod. civ.

3) a) În o vînzare cu pact de răscumpărare, cumpărătorul rămîne, în baza art. 1375. Cod. civ. proprietar irevocabil al imobilului, din momentul ce vîndătorul n'a început a exercita dreptul său de răscumpărare, în termenul prescris în act. Cas. I. 300|87.

b) Când vîndătorul nu'și exercită dreptul său de răscumpărare în termenul stipulat, el pierde într'un mod irevocabil

dreptul său de proprietate. Cas. II 165|90.

c) Atunci când din doi proprietari asupra unui lucru, unul din ei vinde partea sa unui al treilea cu pact de răscumpărare, cel alt proprietar cumpărînd și posedînd această parte, este presumat a fi proprietarul ei, iar partea adversă care'î denegă proprietatea trebuie să dovedească că a exercitat în timp util dreptul său de răscumpărare. Cas. II 165|90.

4) A se vedea nota art. 1373. Cod. civ.

1662, ur. 1794) (Civ. Fr. 1666).

1380. Când vîndătorul reintră, în urmarea pactului de răscumpărare, în drepturile sale de mai înainte asupra imobilului, acesta îi revine liber de toate sarcinile și ipotecele de cari cumpărătorul l'ar fi încărcat.

El este dator însă să execute contractul de închiriere sau de arendă ce ar fi făcut cumpărătorul fără fraudă. (Civ. 534, 1019, 1268, 1269, 1372, 1410, ur. 1746, ur. 1770) (Civ. Fr. 1673, 2°).

1381. Vîndătorul cu pact de răscumpărare poate exercita acțiunea sa în contra unui al doilea cumpărător, chiar și când facultatea de răscumpărare n'ar fi fost declarată în cel de-al doilea contract. (Civ. 973, 1019, 1770) (Civ. Fr. 1664).

1382. Dacă cel ce a cumpărat, cu pact de răscumpărare, o parte nedivisă a unui imobil, s'a făcut adjudecatar al tuturor celor-alte părți ale aceluiași imobil, la licitațiunea provocată în contra sa, va

putea obliga pe vîndător când acesta va voi a exercita dreptul său de răscumpărare, să ia imobilul întreg. (Civ. 1383, ur. 1388 ur.) (Civ. Fr. 1667).

1383. Dacă mai mulți au vîndut în unire, printr'un singur contract, un imobil comun, acțiunea de răscumpărare nu se va putea exercita de fiecare, de cât pentru partea sa. (Civ. 1057, 1380, 1385) (Civ. Fr. 1668).

1384. Se va urma tot asemenea când cel ce a vîndut singur un imobil, a lăsat mai mulți moștenitori; nu va putea fiecare moștenitor a exercita acțiunea de răscumpărare de cât pentru partea ce ia în succesiune. (Civ. 1060, ur. 1380, 1383, 1385) (Civ. Fr. 1669).

1385. Dar în cazul celor două articole precedente, cumpărătorul poate cere ca toți covîndătorii sau toți comoștenitorii să se înțeleagă spre a lua imobilul întreg; dacă aceștia nu se înțeleg, cumpărătorul va fi scutit de a da numai parte din imobil. (Civ. 1065, 1386) (Civ. Fr. 1670).

1386. Dacă vîndarea unui imobil al mai multora nu s'a făcut în unire și pentru tot imobilul de o dată, ci nu mai fie-care a vîndut partea sa, fie-care va putea exercita separat acțiunea de rescumpărare, pentru partea ce avea.

Și cumpărătorul nu va putea constringe pe cel ce o exercită, ca să ia imobilul întreg. (Civ. 1385) (Civ. Fr. 1671).

1387. Dacă cumpărătorul a lăsat mai mulți moștenitori, acțiunea de rescumpărare nu se va putea exercita în contra fie-căruia de cât pentru partea sa, în cas când lucrul cumpărat este încă neîmpărțit, sau împărțit între toți.

Dar dacă la împărțela moștenirii, lucrul cumpărat a căzut numai în partea unuia dintre moștenitori, acțiunea de rescumpărare poate fi intentată în contra aceluia pentru tot. (Civ. 777, 1060, 1061, 2°) (Civ. Fr. 1672).

CAPITOLUL VII

Despre licitațiune.

1388. Dacă un lucru

comun al mai multora nu se poate împărți ușor și fără pierdere;

Sau dacă într'o împărțelă de bună voie s'ar afla lucruri pe cari nici unul din împărțitori n'ar putea, sau n'ar voi a lua;

Vîndarea unor asemenea lucruri se va face cu licitațiune și prețul se va împărți între coproprietari. (Civ. 728, ur. 736, 1389, ur. 1741. — Pr. 694, ur. — Co. 505) (Civ. Fr. 1686).

1389. Fie-care din proprietari poate cere a se chema la licitațiune străini; vor trebui de neapărat să se cheme, dacă unul din coproprietari este minor. (Civ. 404, 454, 748, 786, 791) (Civ. Fr. 1687).

1390. Modul și formalitățile pentru licitațiune sunt arătate la titlul «*despre succesiune*» și în Codicele de procedură. (Civ. 728-750, 840-872) (Civ. Fr. 1688).

CAPITOLUL VIII

Despre strămutarea creanțelor și altor lucruri necorporale.

1391. La strămutarea unei creanțe, a unui drept, sau a unei acțiuni, preda-

rea între cedente și cesionar se face prin remiterea titlului. (Civ. 1106, ur. 1132, 1310, 1314, 1317, 1393, ur.) (Civ. Fr. 1689) ¹⁾.

1392. Cel ce vinde o creanță, sau verî-ce alt lucru necorporal este dator să răspundă de existența sa valabilă în folosul său, în momentul vînderei, de și vîndarea n'ar coprinde această îndatorire de răspundere. (Civ. 1338, ur.

1397, ur.—Co. 45, 80, 139, 171, 447) (Civ. Fr. 1693) ²⁾.

1393. Cesionarul nu pôte opune dreptul său la o a treia persoană, de cât după ce a notificat debitorului cesiunea. (Co. 45, 80, 139, 447, 479).

Acelaș efect va avea acceptațiunea cesiunii făcută de debitor într'un act autentic. (Civ. 1149, 1171, 1394, 1687.—Co. 171, 277, 447, 479) (Civ. Fr. 1690) ³⁾.

1) Cesiunea unei creanțe este perfectă între părți și produce toate efectele sale, îndată ce ele s'au învoit asupra lucrului și asupra prețului, fără ca remiterea materială a titlului de creanță, să fie o condițiune esențială a cesiunii; iar în ce privește pe acei de al treilea, nu se cere alt pentru ca cesionarul să pôtă opune dreptul său, de cât să fi notificat debitorului cesiunea. Așa dar, când este constatată că cesionarul a notificat debitorului actul de cesiune, înainte ca acesta să fi fost urmărit de către un altul care deține tilul de creanță, dînsul (debitorul) nu pôte opune cesionarului efectele urmăririi făcută în mâna sa de către deținătorul titlului, pe motiv că titlul de creanță nu fusese remis cesionarului de către cedente. Cas. I 234|94.

2) a) În cazul când vîndătorul unor creanțe nu se obligă de cât a da în total datoriile vechi ce le avea, de ori-ce natură ar fi ele și în starea în care se găsesc, în acest caz el nu pôte fi res-

ponsabil de validitatea acestor creanțe, Cas. I 217|88.

b) Dacă un act de cesiune este declarat nul, urmăzând că și cesiunile posterioare făcute la rândul său de cesionar să fie considerate nule, ca unele ce sunt făcute de o persoană care nu avea drept. Cas. I. 120|89.

3) a) Notificarea unei cesiuni făcută de soț în numele femeii sale, fără procură în regulă a ei, nu are nici o valoare legală. Cas. I 399|88.

b) Cesionarul nu pôte deveni adevăratul creditor al unei creanțe, de cât numai prin *notificarea și acceptarea ei* făcută conform regulilor codului civil. În cazul când formalitatea prevădută de art. 1393. Cod. civ. nu este observată, e de principiu că cedentele continuă a fi proprietarul creanței față cu acei de al treilea. Cas. I 46|83.

c) Cesionarul care se prezintă ca proprietar al creanței, iar nu ca urmăritor, nu mai are necesitate a face poprire și să citeze pe debitor pentru validarea ei,

1394. Cu toate acestea verice act sau hotărîre care constată o cesiune, sau o chitanță de chirie, sau arendă pe două ani viitori, va trebui să fie transcris pe registrele oficiului ipotecar. (Civ. 1393,

—Co. 139, 447. — Pr. 424) (L. Fr. 23 Martie 1855, Art. 2, 5°).

1395. Dacă, mai înainte de notificarea cesiunii făcută de cedent sau de cesionar, debitorului, acesta plătiese cedentului, libera-

ast-fel după cum prevede art. 455 și urm. proc. civ., căci conform art. 1393. Cod. civ. e suficient numai de a notifica debitorului cesiunea. Cas. I 196/89.

d) Formalitatea notificățiunei, prevădută de art. 1393. Cod. civ. nu este necesară a fi îndeplinită la *biletele la ordin*, cari se pot transmite și ceda, prin gir. Cas. I 301/87.

e) Debitorul primind pur și simplu notificarea cesiunii, fără a face vre-o obiecțiune, din acest moment el devine debitorul cesionarului nemaî putând plăti altuia până ce obligațiunea ce ș-a luat prin acceptare de a plăti cesionarului, n'a fost ridicată cu formele prevădute de lege. Cas. I 350/89.

f) Notificarea cesiunii făcută numai unuia din sindicii falimentului debitorului, este valabil și legal făcută. Cas. I 43/90.

g) Formalitățile notificărei prescrise de art. 1393. Cod. civ. trebuie îndeplinite ori de câte ori se cedează un drept de creanță, fie-că acesta ar rezulta dintr'un contract de împrumut, depozit sau ori-ce altă convențiune. Instanțele de fond sunt singure în drept a aprecia în mod suveran dacă în specia supusă judecăței lor, este vorba de o vânzare de lucruri mobile sau numai de o

strămutare de creanță. Cas. Sect. Un. 9/90.

h) Notificățiunea unei cesiuni în sensul art. 1393. Cod. civ. nu se poate face de cât prin *mijlocirea portăreilor*, singuri însărcinați de lege de a face asemenea acte în mod legal. Cas. I 247/93.

i) Constatat fiind că cesionarul a notificat debitorului actul de cesiune, înainte ca acesta să fi fost urmărit de către un altul, care deține titlul de creanță, dânsul (debitorul) nu poate opune cesionarului efectele urmăririi făcută în mâna sa de către deținătorul titlului, pe motiv că titlul de creanță nu fusese remis cesionarului, de către cedente. Cas. I 234/94.

j) Actul prin care un debitor acordă creditorului său dreptul de a ridica de la Casa de depunerii o sumă de bani, depusă acolo pentru dînsul în scop de a fi achitat, neconstituind de cât o plată, iar nu o cesiune, această sumă trebuie a fi privită că a trecut în patrimoniul creditorului din momentul convențiunei, așa că nu se poate admite poprirea făcută ulterior de un alt creditor, opunîndu-se nulitatea convențiunei, pe motiv că nu s'au făcut notificările prevădute de art. 1393, Cod. civ., pentru cesiune. Cas. I 256/95.

rea sa va fi valabilă. (Civ. 1097, 1149, 1393) (Civ. Fr. 1691) ¹⁾.

1396. Vinderea saŭ cesiunea unei creanțe co-prinde accesoriile crean-ței, precum cautiunea, pri- vilegiul și ipoteca. (Civ. 903, 1106, ur. 1325, 1744) (Civ. Fr. 1692).

1397. Vîndătorul, saŭ cedentul unei creanțe nu răspunde de solvabilitatea debitorului, de cât dacã s'a îndatorat anume la acésta și numai până la suma prețului de dînsul primit. (Civ. 1398) (Civ. Fr. 1694).

1398. Când a primit a- supra-și răspunderea pen- tru solvabilitatea debito- relui, acésta îndatorire se înțelege contractată nu- măi în ceea-ce privesce solvabilitatea actuală a de- bitorelui, nu și cea viitoare, afară de casul când se sti- puléză anume contrariul. (Civ. 1133, 1397) (Civ. Fr. 1695).

1399. Cel ce vinde o moștenire, fără a specifica cu amănuntul obiectele în- tr'ansa coprinse, nu răs- punde de cât de calitatea

sa de moștenitor. (Civ. 691, 1392, 1400, ur.) (Civ. Fr. 1696).

1400. Dacă s'a folosit de fructele vre-unui fond, saŭ a primit plata vre-unei creanțe ereditară, saŭ a vîndut lucruri de ale suc- cesiunei, este dator să in- tórca tóte acestea cumpê- rătorului, dacã nu și le-a rezervat anume la vîndare. (Civ. 1399, 1401) (Civ. Fr. 1697).

1401. Cumpêrătorul este dator și el să întórca vî- ndătorului sumele plătite de acesta, pentru datoriile și sarcinile succesiunei, și să 'i țină séma de sumele de carî era el însuși cre- ditor al succesiunei, dacã nu e stipulațiune contrarie. (Civ. 1400) (Civ. Fr. 1698).

1402. Cel în contra că- rui există un drept litigios vîndut, se va putea libera de cesionar numêrându'i prețul real al cesiunei, speșele contractului și do- bînda, din ziua când ce- sionarul a plătit prețul ce- siunei. (Civ. 1309, 1403, 1404. — Co. 45) (Civ. Fr. 1699) ²⁾.

1) A se vedea notele art. 1393 Cod. civ.

2) a) Când cesiunea a fost fă- cută cu titlu gratuit, atunci nu

1403. Lucrul se socotește litigios când există proces, sau contestațiune asupra fondului dreptului. (Civ. 1402.— Co. 45) (Civ. Fr. 1700) ¹⁾.

1404. Dispozițiunile articolului 1402 încetază :

mai este admisibil exercițiul retractului litigios prevădut de art. 1402 Cod. civ. Cas. I 59|83.

b) De asemenea nu este admisibil retractul litigios, când este făcut în mod subsidiar, adică după ce s'a discutat existența creanței. Cas. I 387|85.

c) Cererea pentru retragerea litigiului se poate face în tot timpul cît litigiul nu este terminat; această cerere decî, se poate propune pentru prima oră chiar în apel, înainte de orî-ce apărare asupra fondului. Cas. I 403|81; 362|93.

d) Din combinațiunea art. 1402 și 1403 Cod. civ., reese că un lucru este considerat ca litigios; atunci când există proces sau contestațiune asupra fondului dreptului, înaintea unei instanțe judecătorești, chiar în momentul când s'a făcut cesiunea. Cas. I 238|92; 13|93.

e) Admiterea retractului litigios propus de debitor, are de efect a stinge toate drepturile consimțite de cesionar asupra obiectului ce i se cedase, în care intră și dreptul de ipotecă, dacă a fost vorba de un imobil, fără nici un fel de despăgubire, restituire, sau plată din partea debitorului. Cas. I 98|95.

f) Hotărîrea care admite retractul litigios exercitat de debitor față numai de cesionar, este opozabilă și produce toate efectele

¹o Când cesiunea s'a făcut la un comoștenitor, sau coproprietar al dreptului cedat;

²o Când s'a făcut la un creditor spre plata creanței sale.

³o Când s'a făcut către

sale, contra acelora cari aũ dobîndit de la cesionar drepturi asupra obiectului cedat, cum e dreptul de ipotecă, cu tóte că dîșii n'aũ figurat în instanță asupra retragerii drepturilor litigiose. Cas. I 98|95.

g) Retractable litigios nu se póte exercita dacã nu există proces, sau contestațiune în momentul cesiunei asupra fondului. Cas. I 122|95.

1) a) După cum reese din art. 1402 și 1403 Cod. civ. un lucru este considerat de litigios când există proces sau contestațiune asupra fondului dreptului, înaintea unei instanțe judecătorești și că acela contra căruia există dreptul litigios nu se póte libera de cesionar de cãt numărîndu'î prețul real al cesiunei, spesele contractului și dobînda din ziua când cesionarul a plătit prețul cesiunei. Cas. I 319|89; 403|91; 238|92; 362|93.

b) Retractable litigios nu se póte exercita dacã nu există proces sau contestațiune în momentul cesiunei, asupra fondului. Cas. I 122|95.

c) E casabilă hotărîrea judecărului de fond care, spre a declara nulă o convențiune, denaturază faptele, schimbând însuși natura convențiunei. Cas. I 265|95.

d) A se vedea și notele art. 1402 Cod. civ.

posesorul fondului asupra căruia există dreptul litigios. (Civ. 1403.—Co. 45) (Civ. Fr. 1701).

TITLUL VI.

Despre schimb.

1405. Schimbul este un contract prin care părțile își dau respectiv un lucru pentru altul. (Civ. 942, 948, 1406 ur.) (Civ. Fr. 1702).

1406. Schimbul se face prin singurul consimțământ, întocmai ca și vânzarea. (Cib. 644, 971, 1295) (Civ. Fr. 1703).

1407. Dacă unul din copermutanții a primit lucrul dat lui în schimb, și în urmă probază că cel-alt contractant nu este proprietar al aceluși lucru, nu poate fi constrâns a preda pe cel de dânsul promis, ci numai a întorce pe cel primit. (Civ. 1322, 1364) (Civ. Fr. 1704).

1408. Copermutantele evins de lucrul primit în schimb, poate cere daune

interese sau întorcerea lucrului său. (Civ. 1020, 1021, 1084, 1341, 1843) (Civ. Fr. 1705).

1409. Tóte cele-l'alle reguli prescise pentru vândare, se aplică și la contractul de schimb. (Civ. 1294, ur.) (Civ. Fr. 1707).

TITLUL VII.

Despre contractul de locațiune.

CAPITOLUL I.

Dispozițiuni generale.

1410. Obiectul contractului de locațiune este un lucru sau o lucrare. (Civ. 1411, 1413, ur.) (Civ. Fr. 1708).

1411. Locațiunea lucrurilor este un contract prin care una din părțile contractante se îndatorește a assigura celei-l'alte folosința unui lucru pentru un timp determinat, drept un preț determinat. (Civ. 942 ur. 945, 947, 1413, ur.—Co. 3, al. 13, 413, ur. 557, ur.) (Civ. Fr. 1709) ¹⁾.

1) a) După cum reese din art. 1411, contractul de locațiune nu conferă locatarului un drept real asupra lucrului, așa că el nu poate cere expulzarea unui al douăilea chiriaș care a intrat în posesiu-

nea lucrului, ci are numai acțiunea în despăgubire contra proprietarului. Cas. I 248/86.

b) Părțile convenind asupra obiectului dat în locațiune și asupra prețului locațiunei, conven-

1412. Locațiunea lucrărilor este un contract prin care una din părți se îndatorește drept un preț determinat, a face ceva pentru cea-laltă parte. (Civ. 942, 943, 945, 947, 1075, ur. 1470, ur.) (Civ. Fr. 1710).

1413. Locațiunile sunt de mai multe feluri, și au regulile lor proprii.

Se chiamă închiriere, locațiunea edificiilor și aceea a mișcătoarelor; (Civ. 1416, ur. 1446).

Arendare, locațiunea fondurilor rurale. (Civ. 1416, ur. 1454, ur.)

Prestațiune a lucrărilor, locațiunea muncii și a serviciului. (Civ. 1470 ur.)

Antreprisă, luarea săvârșirei unei lucrări drept un preț determinat, când

materialul se dă de acela pentru care se execută o lucrare. (Civ. 1470, ur. 1478) (Civ. Fr. 1711).

1414. Se consideră ca o locațiune ori-ce concesiune temporară a unui imobil drept o prestațiune anuală, ori sub ce titlu ar fi făcută.

O asemenea concesiune nu trece către cesionar nici o proprietate, chiar când s'ar fi stipulat contrariul, ceea-ce va fi fără nici un efect. (Civ. 1411).

1415. Locațiunile ereditare astăzi în ființă, cunoscute sub nume de emfiteuse, ori embatic (besman) se păstrează. Ele se vor regula după legile sub cari s'au născut. Pe viitor ele nu se mai pot înființa ¹)²).

țiunea dintre ele este perfectă și obligatorie; de aci urmează că darea numai a unei simple arvine la facerea ei, nu înseamnă că fie-care din părți și-a rezervat facultatea de a renunța la contract, pierdând arvuna, sau înapoiind'o îndoită. Cas, I 127|92.

(1) Art. 1414 și 1415, cari lipsesc în Cod. Frances, sunt luate din Cod. Caragea. Part. III Cap. 5, Legei din 15 Maiu 1843: «*Pentru orînduiala ce are a se păzi la darea locurilor cu embatic în viitor de către monastirile închi-*

nate și neînchinat, precum și de către schiturile cele slobode» și din Cod. Calimach § 1506 și următorii.

2) a) Incetarea besmanului trebuie să fie declarată prin hotărîre judecătorească, prin care să se arate că besmanarul nu s'a conformat art. 1527 din Codul Calimach. Cas. I. 219|91.

b) Epitropia unei biserici, putea concede sub imperiul Codului Caragea și înaintea legii din 15 Mai 1843, cu titlul de embatic (besman, emfiteuză) imobile

CAPITOLUL II

Reguli comune la locațiunea edificiilor și a fondurilor rurale

1416. Dacă contractul făcut verbal, n'a primit nici o punere în lucrare, și una din părți îl negă, nu se poate primi proba prin martori, ori cât de mic fie prețul, și chiar când s'ar dice că s'a fost dat arvună.

Numai celui ce negă contractul se poate deferi jurământ. (Civ. 1191, 1208,

1219, 1220, 1417.—Pr. 242, 243) (Civ. Fr. 1715) ¹⁾.

1417. Urmând conestațiunii asupra prețului contractului verbal, a cărui punere în lucrare a început, și nefiind nici o chitanță, proprietarul jurând va fi crezut, dacă locatarul nu preferă a cere o estimațiune prin experți. În cazul din urmă, spesele expertizei cad în sarcina lui, dacă estimațiunea întrece prețul ce-l reclamă. (Civ. 1219, ur. 1416.—Pr.

aparținând bisericeii. Cas. I 232|91.

c) Sub imperiul legei Caragea, dreptul de embatic (besman) se putea dobîndi ca și dreptul de proprietate, prin prescripțiunea de 10 și 30 ani, după cum posesiunea s'a exercitat cu bună sau cu rea credință. Cas. 363|91.

d) Prescripțiunile începute sub Codul Caragea se guvernază după acest cod, așa că plata embaticului se prescrie prin trei ani. În cazul însă, când intanța de fond stabilește că prescripția a început sub legea nouă, atunci sunt aplicabile dispozițiunile art. 1907. Cod. Civ. Cas. I 19|93.

1) a) În cazul prevăzut de art. 1416. Cod. Civ. proba cu martori și prezumțiunile sunt admisibile atunci când a existat un înscris care a fost pierdut printr'un caz fortuit, care caz este constatat mai întâi. Cas. Sect. Un. 32|90.

b) Dispozițiunea excepțională prevăzută de art. 1416. Cod. Civ.

nu poate să fie întinsă și în cazul când una din părțile contractante, de și tăgăduiesce existența contractului verbal de locațiune, recunoște însă, cu prilejul procesului, fapte, care dau prezumțiunea existenței contractului și punerea lui în execuțiune. În acest caz proba testimonială și prezumțiunile sunt admise. Cas. I. 434|90.

c) Ast-fel fiind, o dată ce locatorul a primit a trata cu sublocatarul locatarului, concluziunea logică și naturală este că dînsul recunoștea și ratifica un contract preexistent intervenit între el și locatar și că prin urmare ocuparea de către acesta a caselor sale, n'a putut avea loc de cât în virtutea unui contract. Această împrejurare, formând o adevărată mărturisire judiciară, proba cu martori, spre a dovedi locațiunea, este admisibilă. Cas. I 434|90.

211, 244) (Civ. Fr. 1716) ¹⁾.

1418. Locatarul are dreptul de a sub-închiria ori a sub-arenda și de a ceda contractul său către altul, dacă o asemenea facultate nu i-a fost interzisă.

Ea poate fi interzisă în tot, ori în parte; a-*estă* interdicere nu se presumă, ci trebuie să rezulte din o stipulațiune specială ²⁾. (Civ. 1020, 1021, 1429, 1434, 1439, 1455) (Civ. Fr. 1717) ³⁾.

1419. Dispozițiunile articolelor relative la contractele de arendare a averilor dotale ale femeilor măritate, se vor aplica și la contractele de arendă ale averilor minorilor. (Civ.

390, 427, 454, 534, 1268, 1269) (Civ. Fr. 1718).

1420. Locatorul este dator, prin însuși natura contractului, fără să fie trebuință de nici o stipulațiune specială :

1° De a trăda locatarului lucrul închiriat, sau arendat; (Civ. 1314, ur. 1421).

2° De a-l menține în stare de a putea servi la întrebuițarea pentru care a fost închiriat, sau arendat. (Civ. 1421).

3° De a face ca locatarul să se potă folosi neîmpedecat în tot timpul locațiunii. (Civ. 1422, 1439) (Civ. Fr. 1719) ⁴⁾.

1421. Locatorul trebuie

1) a) Se violază art. 1417 Cod. Civ. când judecătorul admite proba prin prezumțiuni pentru determinarea quantumului anual al prețului unei închirieri făcute prin contract verbal. Cas. I. 395|85.

b) De și art. 2. Cap. V partea a III din Codul Caragea, prescrie că tocmeala sădăreii să se facă în scris, această dispozițiune însă, nu este prevăzută sub pedepsă de nulitate, nefiind cerută *ad solemnitatem*, ci mai mult, *ad probationem*. Cas. I 2|94.

2) In locul cuvintelor : *« această interdicere nu se presumă... »* etc. textul frances dice : *« Cette clause est toujours de rigueur. »*

3) A se vedea notele art. 1410 Cod. civ.

4) a) Singure cazurile fortuite cad în sarcina proprietarului. Așa ar fi de exemplu ordonanța autorităților comunale, care, în interesul siguranței publice, ar dispune evacuarea unui imobil și dărîmarea lui. In acest caz locatarul poate cere desființarea contractului. Cas. I 132|85.

b) Proprietarul este în culpă când nu numai că nu a predat arendașului locurile pentru arătura de toamnă, dar a continuat dînsul a le ara. Cas. I 127|92.

c) Spre a dovedi proprietarul că nu el este în culpă, trebuie să dovedească faptul, nu că dînsul n'a împedecat pe arendaș să și exercite dreptul său, ci din contra că dînsul a pus la dispo-

să trădea lucrul în așa stare, în cât să p^otă fi întrebuiⁿțat. (Civ. 1420, 1432).

În cursul loca^țiunei, trebuie să facă t^ote acele repara^țiuni ce pot fi necesare, afară de micile repara^țiuni (repara^țiuni locative) cari, prin us, sunt în sarcina locatarului. (Civ. 1420, 1426, 1439, 1447, ur.) (Civ. Fr. 1720) ¹⁾.

1422. Locatarul trebuie să fie garantat pentru t^ote stricăciunile și vi^țiile lucrului închiriat, orⁱ arendat, ce-ⁱ împedică întrebui-

in^țarea, chiar de și nu au fost cunoscute locatarului ²⁾ la timpul loca^țiunei.

Dacă din aceste vi^ți și defecte derivă pentru locatar o daună óre-care, locatarul este dator a-l desdauna. (Civ. 1352 — 1360, 1420, ur. 1575.—Co. 579, 581) (Civ. Fr. 1721).

1423. Dacă în timpul loca^țiunei, lucrul închiriat orⁱ arendat se strică în totalitate prin cas fortuit, contractul este de drept desfăcut. Dacă însă se distruge în parte, locatarul

zi^ția arendașului, locurile pentru arătura de t^omnă. Cas. I 127|92.

d) Locatarul neprocurend locatarului în^țrega folosin^ță a lucrului arendat, acesta e în drept a cere despăgubirⁱ, care fiind o cestiune de fapt, sunt lăstate la aprecierea judecătorilor de fond. Cas. I 333|92.

d) Locatarul care a fost împedecat de a se bucura de folosin^ța lucrului închiriat sau arendat, este în drept de a cere, osebit de daune interese, o scădere a chiriei sau a arendei, propor^ționată cu timpul cât a ținut împedecarea, și prin consecin^ță, în caz când chiria sau arenda a fost pe deplin plătită, el este de asemenea în drept să c^{er}ă restituirea ei în parte și în raport cu durata împedecării. Cas. I 69|94.

f) Constatarea judecătorului de fond că proprietarul n'a pus pe arendaș în posesiunea imobilu-

lui arendat și că prin urmare acesta e în drept a cere rezilierea contractului de arendare, e suverană și scapă de sub censura Cur^ței de Casa^ție. Cas. I 400|94.

1) a) Hotărârea instan^ței de fond, care stabilește din examinarea depunerii marturilor și a actelor produse de păr^ți, că imobilul închiriat a fost predat locatarului în bună stare, constituind o cestiune de fapt, scapă de sub controlul Casa^ției. Cas. I 428|90.

b) Instan^ța de fond se pronun^ță implicit asupra mijlocului de apărare invocat, că din cauza vechimei s'ar fi deteriorat imobilul închiriat, când constată în fapt, că acele degrada^țiuni, au provenit prin culpa și neglijen^ța locatarului. Cas. I 16|95.

2) Art. Fr. ^șice: «*le bailleur*», adică locatar, închirietor sau arendator, iar nu «*locatar*» cum ^șice al nostru.

póte, după împrejurări, să cêră o scădere din preț, ori desființarea contractului.

În amêndouê casurile nu i se dă nici o desdau-nare. (Civ. 1083, 1156, 1425, 1439, 1457.—Co. 584, 588) (Civ. Fr. 1722) ¹⁾.

1424. Locatarul nu póte, în cursul locațiunei, să schimbe forma lucrului închiriat sau arendat. (Civ. 1420, 1429, 1430) (Civ. Fr. 1723).

1425. Dacă, în cursul locațiunei, lucrul închiriat sau arendat are nevoie de reparațiuni urgente, ce nu se pot amâna până la finele contractului, locatarul trebuie să sufere strimtorarea ce i se cășunează, ori-ce fel fie ea, și fiind lipsit chiar, pe timpul facerei lor, de întrebuintarea a o parte din lucrul închiriat, sau arendat.

Dacă însă aceste reparațiuni continuesc mai mult de cât patru-șeci zile, prețul locațiunei se va scădea în proporțiunea timpului în care, și a părței lucrului închiriat de a căreî întrebuintare a rămas lipsit.

Dacă reparațiunile sunt de așa fel în cât locatarul și familia sa se află în neputință de a locui, el va putea cere anularea contractului. (Civ. 1083, 1421, 1423) (Civ. Fr. 1724) ²⁾.

1426. Locatorul nu este răspundător către locatar de turburarea cășunată lui prin faptul unei a treia persoane, care persoană nu-și sprijină acel fapt pe un drept asupra lucrului închiriat sau arendat; locatarul are însă facultatea de a reclama în contră-le în numele său personal.

1) a) Constitue un caz fortuit în sensul art 1423 Cod. civ. care dă dreptul locatarului a cere rezilierea contractului, când autoritatea comunală, în interesul siguranței publice, silesc pe locatar, printr'o ordonanță, să evacueze imobilul spre a se putea dărâma. Cas. I 132|85.

b) Locatarul este în drept a cere rezilierea contractului, când se constată că n'a fost pus la timp

în posesiunea lucrului închiriat. Cas. I 14|88.

2) Dispozițiunile art. 1425 Cod. civ. se referă numai la strimptorarea ce se aduce locatarului în caz de reparațiuni urgente; ele nu prevăd și cazul când locatarul ar avea reale prejudicii din cauza acestor reparațiuni, împrejurare care nu dispensează pe locator să răspundă de daune locatarului. Cas. I 312|90.

(Civ. 1427, ur.) (Civ. Fr. 1725) ¹⁾.

1427. Dacă, din contră, locatarul a fost turburat în folosința sa, în urma-rea unei acțiuni relative la proprietatea lucrului, are drept la o scădere în

proporțiune cu dreptul în-chirierei sau arendărei, întru cât însă a înștiin-țat pe locator de această molestare și împedecare. (Civ. 1082, ur. 1341, 1351, 1428. — Pr. 112, ur.) (Civ. Fr. 1726) ²⁾.

1) a) Locatarul, ori de câte ori este împedecat de o terță persoană în folosința dreptului său, printr'o turburare de fapt, este în drept a exercita acțiunea posesorie în contra autorului turburării, fără a chema pe proprietar în cauză. Dispozițiunile art. 1426, 1427 și 1428 Cod. civ. numai atunci și și aplicățiunea, când e în discu-ție dreptul de proprietate, fie pe cale de acțiune în petitoriu, fie chiar pe cale de excepțiune ca defendor, când nu pôte figura în instanță de cât proprietarul. Cas. I 70|89.

b) Există turburare de drept ori de câte ori o terță persoană pretinde un drept de proprietate, folosință, sau servitute, asupra lucrului închiriat. În acest caz, conform art 1426 Cod. civ. loca-torul răspunde față de locatar, de prejudiciul cauzat. Cas. I 61|90

c) Locatarul pôte recurge în contra administrațiunei, când a-căsta i cauzăză turburări de fapt, în folosința lucrului închiriat, fără a fi în cercul atribuțiunilor sale. Cas. I 368|92.

d) Turburare de drept este a-tunci, când o terță persoană, pre-tinde că are un drept de pro-prietate, folosință sau servitute asupra lucrului închiriat. Cas. Sect. Un. 1|92.

e) Locatorul este responsabil de toate turburările de drept su-

ferite de locatar în exercițiul folo-sinței lucrului, fără a distinge dacă turburătorul a obținut sau nu o hotărîre judecătorească, prin care să i se recunoscă drepturile pe care le invocă. Cas. Sect. Un. 1|92.

f) În înțelesul art. 1426 Cod. civ. turburarea de fapt consistă într'o întreprindere trecătoare și întâmplătoare săvârșită din partea unei terțe persoane, care nu atinge substanța lucrului închiriat sau arendat, dar care mărginește numai folosința în mod trecător. Cas. I 416|94.

2) a) Există turburare de drept, în senzul art. 1427 Cod. civ. a-tunci când cel de al treilea inter-esat, pretinde asupra lucrului închiriat sau arendat un drept de proprietate, de servitute sau de folosință, manifestat acest drept sau prin luarea lucrului asupra căruia pretinde a avea dreptul, sau prin intentarea unei acțiuni în contra locatarului. Cas. I 416|94.

b) Despăgubirea convenită loca-tarului pentru evicțiunea parția-lă a imobilului, nu pôte consista numai într'o reducțiune propor-țională a prețului arendei, cînd este pe deplin constatată că loca-tarul este culpabil că a arendat un lucru supus evicțiunei; el este dator să repare tot prejudiciul adus arendașului din cauza gre-șalei sau relei sale voinți. Cas

1428. Dacă acei ce au cășunat turburare cu de la sine putere, pretind a avea vre-un drept asupra lucrului, ori dacă locatarul este chemat în judecată pentru a fi condamnat a perde lucrul în totalitate, sau în parte, sau pentru a suferi exercițiul unei servituți, el trebuie să înștiințeze pe locator spre a fi garantat contra unei asemenea turburări și dacă vrea, poate să fie scutit de ori-ce chemare în judecată, arătând însă

pe locatorul în al cărui nume posedă. (Civ. 1426. ur.—Pr. 112 ur.) (Civ. Fr. 1727) ¹⁾.

1429. Locatarul are două îndatoriri principale:

1° Trebuie să întrebuințeze lucrul închiriat sau arendat ca un bun proprietar, și numai la destinațiunea determinată prin contract; iar în lipsă de stipulațiune specială, la destinațiunea presuptă după circumstanțe;

2° Trebuie să plătească prețul locațiunii la ter-

Sect. Un. 7|83; Cas. I 61|90.

c) A se vedea și notele art. 1426 Cod. civ.

1) a) Locatarul neposedind în numele său propriu, ci în numele proprietarului, cei de al treilea în cazul intentării unei acțiuni posesorii relative la imobilul închiriat sau arendat, trebuie să o facă în contra proprietarului, iar nu în contra locatarului. Cas. I 208|87.

b) Când e vorba însă de o turburare de fapt adusă locatarului relativă la folosința lucrului închiriat sau arendat, el are dreptul de a exercita acțiunea posesorie în contra terțiului turburător. Cas. I 70|89.

c) Violază art. 1428 Cod. civ. tribunalele care judecă acțiunea posesorie între doi arendași, fără a ține seamă de cererea unuia de a se chema în cauză proprietarul. Cas. I 181|92.

d) Proprietarul nu este respun-

zător către locatar pentru turburările aduse acestuia de către un terțiu, în folosința lucrului închiriat sau arendat, de cât atunci când e vorba de o turburare de drept. Cas. I 229|95.

e) Locatarul neposedind în numele său propriu ci pentru proprietar, acțiunea posesorie care are de obiect imobilul închiriat sau arendat, câtă a fi intentată de către cel de al treilea contra proprietarului, când dînsul (locatarul) a aratat pe locatorul în numele căruia posedă. Așa dar, este casabilă, ca violînd art. 1428 Cod. civ. hotărîrea care menține pe locatar în proces, cu tôte că dînsul a aratat pe locatorul în numele căruia a exercitat actele de posesiune ce 'i se impută și a cerut scóterea lui dîn proces. Cas. I 474|95.

f) A se vedea și notele art. 1426 și 1427 Cod. civ.

menele statornicite. (Civ. 1430, ur. 1439, 1551, 1907. —Pr. 610) (Civ. Fr. 1728) ¹⁾.

1430. Dacă locatarul usă de lucrul închiriat ori arendat în alt-fel de cum se arată în contract, sau în un mod din care ar putea să resulte o vătămare pentru locator, acesta, după împrejurări, poate cere desființarea contractului. (Civ. 1429, 1453, 1455) (Civ. Fr. 1729).

1431. Locatarul trebuie să restituie lucrul în starea în care l'a primit, conform inventarului, dacă s'a fost făcut un aseme-

nea între dânsul și locator: nu este răspundător însă de pierderea, sau deteriorarea provenită din cauza vechimei, sau a unei forțe majore. (Civ. 1429, 1432, ur. 1434, 1448) (Civ. Fr. 1730) ²⁾.

1432. În lipsă de inventariu se presună că locatarul a primit lucrul închiriat ori arendat în starea în care locatorul era dator a'l trăda, și trebuie să-l restituie în aceeași condițiune, afară numai când ar putea proba contrariul. (Civ. 1421, 1432, 1447) (Civ. Fr. 1731) ³⁾.

1) a) Faptul că locatarul nu a plătit câșturile arendei, la termenul fixat prin contract, nu îndreptățește pe locator, afară de cazul unei stipulațiuni exprese, a cere relizarea contractului, dacă n'a avut grija să pună pe locatar în întârziere, printr'o somațiune. Cas. I. 32|92.

b) Proprietarul, dovedind existența contractului de locațiune, este în drept a cere de la locatar câșturile convenite rămânând locatorului în caz de nerecunoșcere a plăței, sarcina de a proba că a făcut plata. Cas. I. 491|91; 115|96.

2) a) Dispozițiunile art. 494 Cod. civ. referitor la construcțiunile și plantațiunile făcute de o terță persoană pe proprietatea altuia, sunt aplicabile și la posesorul cu titlul precar, cum e un locatar,

când relațiunile juridice dintre proprietar și dânsul, prezintă după contract o perfectă analogie cu situațiunea prevăzută de acest articol. Cas. I. 263|83.

b) Deciziunea judecătorului de fond, prin care se declară că clauza dintr'un contract de locațiune, cum ar fi asigurarea de incendiu a imobilului închiriat să rămână în comptul proprietarului nu poate fi considerată ca o renunțare din parte la drepturile ce'i acordă art. 1431 și 1435 din codul civil, constituind o deciziune de interpretare a intențiunei părților contractante scapă de sub controlul Casației. Cas. I. 182|94.

3) Presunțiunea coprinsă în art. 1432 Cod. Civ. cum că în lipsă de inventar, se presupune că locatarul a primit lu-

1433. Locatarul e dator a apăra lucrul închiriat contra usurpațiunilor.

Urmând usurpațiune, este dator a însciința pe locator în termenul ce s'ar fi pus spre cercetare. Căl-când această datorie, ră-mâne răspundător de daune și spese. (Civ. 1429, 1434) (Civ. Fr. 1768).

1434. Locatarul este răspundător de stricăciunile și perderile întâmplare în cursul folosinței sale, întru cât nu probă că a urmărit fără culpa sa.

Asemenea este răspun-

dător și de stricăciunile și perderile căsunate de persoanele familiei sale, sau de sublocatar. (Civ. 1000, 1429, 1434, 1448, 1624) (Civ. Fr. 1732, 1735) ¹⁾.

1435. Este răspundător de incendiū, dacă nu probază că incendiul s'a întâmplat prin cas fortuit, sau forță majoră, sau prin defect de construcțiune, sau că focul a venit de la o casă vecină. (Civ. 998, 999, 1083, 1102, 1156, 1434, 1483. — Co. 465) (Civ. Fr. 1733) ²⁾.

1436. Locațiunea făcută

crul închiriat sau arendat în bună stare, nu se poate admite și în cazurile în care s'a succedat mai mulți locatari, așa ca să nu se potă ști cine e autorul daunelor ocazionate în timpul locațiunilor, imobilului închiriat sau arendat. Cas. I 176|93.

1) a) Proprietarul care a suferit o pagubă prin faptul chirieșului, are dreptul să ceară despăgubire chiar din momentul când 'i s'a cauzat stricăciunea. Cas. I 137|89.

b) Instanțele de fond pot să ordone măsuri de asigurare, chiar înainte de expirarea contractului, în cazul când locatarul ruinează în mod grav, imobilul luat în locațiune. Cas. I 225|91.

c) Instanța de fond se pronunță implicit asupra mijlocului de apărare invocat, că din

cauza vechimei s'ar fi deteriorat imobilul închiriat, când constată în fapt că acele degrađațiuni, au provenit prin culpa și negligența locatarului. Cas. I 16|95.

d) A se vedea și notele art. 1431 Cod. Civ.

2) a) În caz de incendiū, sarcina de a dovedi că el a provenit din culpa intimatului sau negligența ómenilor săi de serviciū, incumbă reclamantului. Cas. I 5|83.

b) Deciziunile judecătorului de fond, prin care se declară că clauza dintr'un contract de locațiune, cum ar fi asigurarea de incendiū a imobilului închiriat să rămână în comptul proprietarului, nu poate fi considerată ca o renunțare din partei la drepturile ce'i acordă art. 1431 și 1435. Cod. Civ, constituind o *deciziune de interpretare* a inten-

pentru un timp determinat, încetază de la sine cu trecerea termenului ¹⁾, fără să fie trebuință de o prealabilă înștiințare.

Dacă contractul a fost fără termen ²⁾, concediul trebuie să se dea de la o parte la alta, observându-se termenile deșapte de obiceiul locului. (Civ. 1411, 1437, 1450, 1452, 1462, 1463 — Pr. 129) (Civ. Fr. 1736, 1737) ³⁾.

1437. După expirarea termenului stipulat prin contractul de locațiune ⁴⁾,

dacă locatarul rămâne și e lăsat în posesiune, atunci se consideră locațiunea ca reînnoită, efectele ei însă se regulază după dispozițiunile articolului relativ la locațiune fără termen. (Civ. 1436, 1452, 1464) (Civ. Fr. 1738) ⁵⁾.

1438. Când s'a notificat concediul, locatarul, chiar dacă ar fi continuat a se servi de obiectul închiriat sau arendat, nu poate opune relocațiunea tăculă. (Civ. 1437) (Civ. Fr. 1739) ⁶⁾.

1439. Contractul de lo-

cațiunii părților contractante, scapă de sub controlul Casației. Cas. I 182|94.

1) Art. Fr. intercalază între cuvintele: «termenului» și «fără» din textul român, cuvintele: «lors-qu'il a été par écrit.»

2) Art. Fr. în locul cuvintelor: «fără termen» din textul nostru dice: «sans écrit».

3) a) Instanța de fond, obligând pe locatar să plătească daunele cauzate prin faptul nepredării la termen și în bună stare a lucrului închiriat, n'a violat cătuși de puțin dispozițiunile art. 1436 Cod. Civ. de orice întârzierea predării, s'a urmat după expirarea termenului contractului, care de alt-fel încetase de drept. Cas. I 82|80.

b) Proprietarul nu este obligat a face locatarului o prealabilă înștiințare spre a-l deșerta imobilul la expirarea termenului din contract, când închirie-

rea este cu termen; în cazul acesta este de drept pus în întârziere și responsabil de daunele cauzate prin simplul fapt al întârzierii. Cas. I 332|80.

c) Proprietarul are drept la daune-interese contra locatarului pentru nerestituirea imobilului la expirarea termenului stipulat, fără să fie nevoie de facerea unei somațiuni prealabile pentru predare. Cas. I 206|95.

4) Textul francez adaugă aci cuvîntul: «écrit» ear în locul cuvintelor «fără termen» dice «sans écrit».

5) Cestiunea de a se ști dacă între părți a intervenit sau nu o tacită reconductiune, este lăsată la aprecierea suverană a instanțelor de fond, așa că scapă de controlul Casației. Cas. I 161|90; 404|90; 235|96.

6) A se vedea nota art. 1437 Cod. civ.

cațiune se desființază când lucrul a perit în total, sau s'a făcut netrebnic spre obicinuia întrebuințare ¹⁾.

În cas când una din părți nu împlinesce îndatoririle sale principale, cea-l'altă parte poate cere desființarea contractului. (Civ. 1020, ur. 1156, ur. 1423, 1453) (Civ. Fr. 1741) ²⁾.

1440. Contractul de locațiune nu se desființază prin mórtea locatarului, nici prin aceea a locatorului. (Civ. 1485) (Civ. Fr. 1742).

1) Cuvintele : «sau s'a făcut netrebnic spre obicinuia întrebuințare,» lipsesc în textul frances.

2) a) Proprietarul este în drept a cere rezilierea contractului de locațiune nu numai pentru neplata căștiurilor deja expirate la intentarea acțiuneii, dar și pentru acele căștiuri ce vor expira până în momentul deciziuneii în apel. Cas. I 498|91.

b) Totuși, în lipsă de o stipulațiune expresă, neplata căștiurilor la termenele ficsate în contract, nu îndreptățește pe proprietar a cere rezilierea contractului, de cât atunci când locatarul a fost pus în întârziere printr'o somațiune. Cas. I 32|92.

c) Starea de indiviziune, în care se găsește proprietarii unui imobil închiriat sau arendat, nu poate opune obstacol unuia din ei, de a cere în contra locatarului, rezilierea contractului de locațiune, încheiat cu consimțimântul lor, din cauza ne îndeplinireii obliga-

1441. Dacă locatorul vinde lucrul închiriat ori arendat, cumpărătorul este dator să respecte locațiunea făcută înainte de vânzare, întru cât a fost făcută prin un act autentic, sau prin act privat, dar cu dată certă, afară numai când desființarea ei din cauza vânzării s'ar fi prevădută în însuși contractul de locațiune. (Civ. 972, 1171, 1182, 1420, 1442, ur.) (Civ. Fr. 1743) ³⁾.

1442. Dacă în contrac-

țiunilor sale principale, față de acest proprietar. Cas. I 8|93.

d) Apartine judecătorului de fond de a decide suveran, că partea în favórea căreia s'a stipulat într'un contract de locațiune clauza rezolutorie expresă, a renunțat la dînsa, fără ca hotărîrea sa în această privință să potă fi supusă controlului Casațiuneii. Cas. I 49|94.

e) Proprietarul în indiviziune, fără consimțimântul căruia cei alți proprietari au închiriat imobilul, nu are dreptul ca prin acțiune posesorie să ceară evacuarea lui de către locatar. Singura cale ce legea deschide într'un asemenea caz pentru regularea raporturilor dintre coproprietarii, este aceea a petitorului. Cas. I 56|94.

3) a) În caz de vânzare a imobilului închiriat, contractul de locațiune pe un termen mai mare de 6 ani, nu poate fi opozabil cumpărătorului, dacă n'a fost transcris în registre conform art. 724 Pr.

tul de locațiune s'a pre-
vedut desființarea lui din
causa vîndărei, atunci lo-
catarul are drept a cere
desdaunarea de la locator,
afară numai când s'ar fi
stipulat contrariul. (Civ.
1441, 1443) (Civ.Fr.1744) ¹⁾.

1443. Cumpărătorul ce
voesce să facă întrebuin-
țare de facultatea reser-
vată prin contractul de lo-
cațiune de a da congediū,
trebuie să vestescă mai în-
tâiū pe locatar.—Chiriașul
va fi vestit mai înainte cu
timpul cerut de obiceiul
locului: arendașul cel pu-
țin cu un an. (Civ. 1436)
(Civ. Fr. 1748).

1444. Arendașii orî lo-
catoriî nu pot fi dați afară
mai 'nainte de a fi desdau-
nați de către locator, iar
când acesta nu o face, de
către cumpărător. (Civ. Fr.
1749).

1445. Cumpărătorul cu
pact de rescumpărare nu

póte să dea afară pe lo-
catar mai înainte de a fi
devenit proprietar nerevo-
cabil, prin trecerea terme-
nului rescumpărării. (Civ.
1375, 1378, 1436, 1441) (Civ.
Fr. 1751).

CAPITOLUL III

*Despre regulile particulare la
inchiriere.*

1446. Contractul de in-
chiriere se póte desființa
când locatarul nu mobi-
leză în de ajuns casa, a-
fară numai dacă dă garan-
ție suficientă pentru plata
chiriei. (Civ. 1439, 1453,
1455, 1652, 1685, 1730, 1746)
(Civ. Fr. 1752).

1447. Reparațiunile
mici, numite locative, ce
rămân în sarcină locata-
rului, dacă nu s'a stipulat
din contră, sunt acelea pe
carî obiceiul locului le con-
sideră de ast-fel, și între
altele sunt următoarele:

civ., chiar în cazul când ar avea
dată certă. Cas. I 112/89.

b) Lipsa transcripțiunei nu póte
fi invocată pentru prima oară în-
aintea Curței de Casație. Cas. I
123/90.

c) In cazul când atât vînda-
rea cât și închirierea s'aū făcut
prin licitațiune publică, închirie-
rea este opozabilă cumpărăto-

rului, când ea a avut loc ante-
rior vîndărei, stabilit fiind că
după art. 565 proc. civ. adjudica-
țiunea nu transmite adjudica-
tarului de cât aceleași drepturi
pe care le avea și debitorul,
asupra lucrului vîndut. Cas. I
213/90; 157/96.

1) A se vedea notele art. 1141.
Cod. civ.

Reparațiunea vetrei sobelor, a gurei lor, a capacelor, ș. c. l., a stricării tencuelei din partea de jos a pereților camerilor și a altor locuri de locuință, până la înălțime de un metru;

La parchet și dușumele, intru cât numai unele bucăți sunt stricate;

A geamurilor, intru cât sfărîmarea lor nu ar fi urmat din cauza unei întâmplări extra-ordinare, ori forțe majore, de care nu pôte fi responsabil locatarul;

A ușelor, ferestrelor, bróscelor, verigelor și alt fel de incuetori. (Civ. 1421, 1432, 1434, 1448, 1730) (Civ. Fr. 1754).

1448. Nici una din reparațiunile reputate locative nu cad în sarcina locatarului, când stricăciunile au fost cauzate prin vechime, sau prin forță majoră. (Civ. 1431, 1432, 1447) (Civ. Fr. 1755).

1449. Curățirea puțurilor și a plimbătorilor este în sarcina locatorului ¹⁾.

(Civ. Fr. 1756).

1450. Inchirierea mobililor destinate pentru mobilarea unei case întregi, a unui apartament, ori magazin, se consideră făcută pentru durata ordinară a închirierei caselor, apartamentelor, magazinelor, după obiceiul locului. (Civ. 980, 1436) (Civ. Fr. 1757).

1451. Inchirierea unui apartament mobilat se va considera făcută pe un an, când s'a stipulat atâta chirie pe an; de ²⁾ o lună, când s'a stipulat atâta chirie pe lună;

De ²⁾ o di când s'a stipulat atâta chirie pe di.

Dacă nu există nici o împrejurare din care să se probe că închirierea s'a făcut pe un an, pe o lună, sau pe o di, se va considera făcută conform obiceiului locului. (Civ. 980, 1436, 1452, 1463) (Civ. Fr. 1758).

1452. Dacă locatarul, și după expirarea termenului locațiunei continuă a rămâne în casa, sau în apartamentul închiriat,

1) Art. Fr. adaogă: *«s'il n'y a clause contraire.»*

2) Prin eróre de tipar sau de

copist, se dice aci: *«De»* în loc de *«Pe»* cum este și în textul i. nces.

fără nici o împedicare din partea locatorului, el se consideră că voesce a le ocupa sub aceleași condițiuni și pentru un timp determinat de obiceiul locului, și nu poate nici să iasă nici să fie concediat înainte de a se fi făcut vestirea în¹⁾ termenul obicinuit în localitate. (Civ. 980, 1436, 1437 1451) (Civ. Fr. 1759).

1453. Dacă contractul de închiriere se desființează pentru culpa chiriașului, acesta e dator de a plăti chiria pe tot timpul necesar pentru o nouă închiriere, și daunele ce ar fi provenit din réua întrebuințare a lucrului închiriat. (Civ. 1084, 1430, 1439, 1446) (Civ. Fr. 1760).

CAPITOLVL IV

Despre regulile particulare la arendare

Secțiunea I. — *Arendarea pe bani.*

1454. Dacă prin contractul de arendare, se arată o întindere mai mică

sau mai mare de cât are fondul în realitate, arenda nu se va scădea și nu se va spori de cât în casurile și după regulile coprinse la titlul vinderei, articolul 1327²⁾ (Civ. 1328 1333) (Civ. Fr. 1765).

1455. Dacă arendașul nu înzestrăză moșia cu vitele și instrumentele necesare pentru exploatațiune; dacă nu o cultivă de fel, dacă nu o cultivă ca un bun proprietar, dacă face din moșia arendată o întrebuințare diferită de aceea ce a fost destinată, sau în genere dacă nu îndeplinesce clausele arendărei, așa în cât din acesta să derive o daună pentru locator, acesta poate, după împrejurări, să cêră desființarea contractului.

În toate casurile sus dișe, arendașul este răspundător de daunele provenite din neîndeplinirea contractului. (Civ. 1020, 1021, 1075, 1084, 1429, 1430, 1439, 1730) (Civ. Fr. 1766)³⁾.

1) În ediția oficială lipsește cuvântul: «în» care în textul francez există și fără de care sensul este schimbat.

2) Cuvintele; «Art. 1327», lipsesc în textul francez.

3) a) Arendașul, neconformându-se dispozițiilor art. 1453 Cod. civ., lăsând moșia luată cu arendă necultivată, proprietarul este în dreptul să cêră rezilierea contractului. Cas I 202|88.

1456. Fie-ce arendaș este dator să și strângă recolta numai în locurile obicnuite spre acest finit, întru cât nu a urmat o stipulațiune diferită¹⁾. (Civ. 1465, ur. 1730) (Civ. Fr. 1767).

1457. Dacă arendarea s'a făcut pe mai mulți ani și dacă în cursul ei s'a perdut prin cas fortuit totă recolta unui an, sau cel puțin jumătate din ea, arendașul poate să cêră un scădemânt din arendă, afară numai când s'a compensat prin precedentele recolte.

Acest scădemânt nu se va putea determina de cât la finele contractului de arend-re, atunci însă se va face compensațiunea prin recoltele tuturilor anilor de arendare.

Până atunci însă judecătorul poate după arbitru său, să facă un scădemânt provisoriu în proporțiunea daunei suferite. (Civ. 1423, 1458, ur.) (Civ. Fr. 1769).

1458. Dacă arendarea nu s'a făcut de cât pe un an și totă recolta sau cel puțin jumătate din ea s'a perdut, arendașul va căpăta un scădemânt proporțional cu arenda. (Civ. 1457, 1459. ur.) (Civ. Fr. 1770).

1459. Nu se va face scădemânt când pierderea fructelor se va fi întâmplat după culegerea lor. (Civ. 465, 971, 1156, 1457) (Civ. Fr. 1771).

1460. Arendașul poate, prin o clausă expresă, să ia asupra-și casurile fortuite. (Civ. 1461) (Civ. Fr. 1772)²⁾.

b) Instanța de fond constatând în fapt că proprietarul este în culpă, neconformându-se art. 1430 Cod. civ. de a face ca locatarul să se potă folosi de lucrul arendat, cu drept cuvânt îi respinge cererea de reziliere a contractului, întemeiată pe faptul că arendașul nu s'a conformat cerințelor art. 1455 Cod. civ. Cas. I 127/92.

1) Cuvintele: «*întru cât nu a urmat o stipulațiune diferită,*» lipsesc în art. frances.

2) Părțile pot deroga prin convențiunea lor la dispozițiunile art. 1460 și 1461 Cod. civ., așa că, dacă arendașul și-a luat asupra-și toate cazurile de forță majoră și fortuite, ordinare sau extra-ordinare, prevădute sau neprevădute, fără drept de reziliere sau despăgubire, ori scădere de arendă, neexceptând din cazurile neprevădute de cât devastățiunile prin resbel, într'un asemenea caz judecătorul fondului a fost în drept a respinge pre-

1461. Sub stipulațiunea articolului precedent nu se copriind de cât casurile fortuite ordinar, cum: grindină, brumă, ș. c. l.

Nu se copriind sub dinsa casurile fortuite extra-ordinar, cum: devastatiune din resbel, inundațiune neobișnuită în țară, afară numai când s'ar fi lepădat de dreptul de scădemint din motivul casurilor fortuite, prevădute și neprevădute. (Civ. 1460) (Civ. Fr. 1773¹⁾).

1462. Arendarea fără termen²⁾ a unei moșii se consideră făcută pentru tot timpul necesar ca arendașul să culégă toate fructele ei. (Civ. 1436, 1463, ur). (Civ. Fr. 1774).

1463. Contractul de arendare fără termen²⁾ încetază de la sine cu expirarea timpului pentru care se consideră făcut după dispozițiunea art.

tențiunea ce face arendașul contra proprietarului, care avea de obiect scutirea sa de plata arendei pentru că moșia 'i-a fost inundată, când el constată în fapt că prin acea inundație nu s'a desființat moșia arendată în substanța ei, ci s'a făcut numai pentru un timp orecare, improprie la destinația ei. Cas. I 302/95.

precedent. (Civ. 1436, 1462, 1464) Civ. Fr. 1775).

1464. Dacă dupe expirarea arendărei făcută cu termen³⁾ arendașul continuă și se lăsa în posesiune, atunci se formeză o nouă arendare cu efectul arătat la articolul 1462. (Civ. 1457, ur. 1452, 1463) (Civ. Fr. 1776).

1465. Arendașul ce ese trebuesă dea, celui ce vine după dēnsul, încăperile cuviincioase și alte înlesniri pentru muncile anului următor, și vice versa: arendașul ce vine trebuesă lase celui ce ese încăperile cuviincioase și alte înlesniri pentru consumarea furajelor și pentru stringerea recoltelor ce ar fi mai rămas a se face. (Civ. 1456) (Civ. Fr. 1777).

Secțiunea II. — Arendarea (4)
pe fructe

1466. Dispozițiunile în

1) A se velea nota art. 1460. Cod. civ.

2) In locul cuvintelor: *fără termen*, textul frances dice: *«sans écrit.»*

3) In locul cuvintelor *«cu termen»* textul frances dice: *«par écrit.»*

4) In ediția oficială, prin erore de tipar, în loc de *«Arendare pe fructe»* se dice *«Adunare de fructe.»*

genere pentru locațiunea lucrurilor și în particular pentru arendarea pe bani se aplică și la arendarea pe fructe, cu modificățiunile următoare ⁽¹⁾. (Civ. 1454-1465, 1467, ur.)

1467. Dacă arendându-se moșia s'a stipulat ca arenda să se plătească în o parte din fructe, ori-ce sub arenduire este oprită, dacă nu s'a permis anume. (Civ. 1466, 1468) (Civ. Fr. 1763).

1468. Urmând sub arendare nepermisă, proprietarul are drept de ași lua îndărăt folosința moșiei sale, și de a fi satisfăcut de daune-interese ce ar proveni de la neîndeplinirea contractului. (Civ. 1467, 1469). (Civ. Fr. 1764.)

1469. Perderea recoltei, prin casuri fortuite, în tot, ori în parte, cade în sarcina ambelor părți, fără a da drept nici uneia din ele a trage la răspun-

dere pe cea-l'altă.

Nu va privi însă pe proprietar perderea recoltei după stringerea ei, dacă arendașul s'a fost pus în întârziere cu trădarea părții convenită aceuia. (Civ. 1459) (Civ. Fr. 1771).

CAPITOLUL V

Despre locațiunea lucrărilor

1470. Există trei feluri de locațiuni a lucrărilor. (Civ. 1412).

1°) Aceia prin care persoanele se obligă a pune lucrările lor în serviciul altora; (Civ. 1471, ur.)

2°) Aceia a căraușilor și a căpitanilor de corăbii, cari se însărcină cu transportul persoanelor, sau a lucrurilor ⁽²⁾.

(Civ. 1473, ur. — Co. 531, ur. 557, ur. 571, ur.)

3°) Aceia a întreprinzătorilor de lucrări. (Civ. 1478, ur.) (Civ. Fr. 1779) ⁽³⁾.

1471. Nimeni nu pôte

1) Acest art. lipsesce în Cod. fr.

2) În ediția oficială, prin eróre de tipar se dice «lucrărilor» în loc de «lucrurilor» cum este și în textul frances.

3) Constitue un contract de locațiune de serviciu, potrivit art. 1470 Cod. civ., iar nu un mandat sau un contract de co-

mision conform art. 374 și 405 Cod. Com. angajamentul luat de o persoană de a da alteia informațiunile necesare în privința unor furnituri, în schimbul unui provision, fără însărcinare din partea celui d'ântăiu de a trata însuși în numele celei de a doua Cas. II 12/90.

pune în serviciul altuia lucrările sale de cât pentru o întreprindere determinată, sau pe un timp mărginit. (Civ. 94, 620, 970, 980, ur. 1472, ur. 1540.—Pr. 309°). (Civ. Fr. 1780).

1472. Patronul se crede pe cuvântul său :

Pentru câtimea salariului :

Pentru plata salariului anului expirat și pentru acompturile date pe anul curgător. (Civ. 1208, 1219, 1729, 4°) (Civ. Fr. 1781) ¹⁾.

1473. Dispozițiunile din capul despre depozit și sechestru relative la stăpânii de hoteluri se vor aplica și la cărașii și căpitani de corăbii, întru cât privesce paza și conserva-

țiunea lucrurilor încredințate lor. (Civ. 1191, 1198, 1623-1625, 1730, 6°. — Co. 406, 412, ur. 423, 425, ur. 429, 431, 436, 506, 508. — P. 309, 4°, 389, 2°) (Civ. Fr. 1782).

1474. Cărașii și căpitani de corăbii sunt răspunzători nu numai pentru lucrurile ce au încărcat în bastimentul, sau carul lor, dar și pentru acelea ce li s'au remis în port, sau la magazinele de deposit, spre a fi încărcate în bastimentul, sau carul lor. (Civ. 1000, 1475. — Co. 413, 423, 525, ur. 429, 431, 436, 506, 508) (Civ. Fr. 1783).

1475. Ei sunt răspunzători de pierderea și stri-

1) a) Dispozițiunile art. 1472 Cod. civ. fiind o derogățiune de la principiile generale în materie de probe, trebuiesc în tot-de-auna interpretate în sens restrictiv, instanța de fond trebuind să țină compt și de pozițiunea socială a stăpînului, de moralitatea și instrucțiunea sa. Cas. I 276|88.

b) Nu și mai are aplicația art. 1472 Cod. civ. când patronul, chemat fiind la interogator, nu s'a prezentat în instanță spre a răspunde dacă datorește sau nu salariul pretins. În cazul acesta, absența sa nemotivată, poate fi luată drept o mărturisire. Cas. I 140|92

c) Jurămîntul decizoriu poate fi

deferit de servitor patronului său, în cazurile excepționale prevăzute de art. 1472 Cod. civ., căci credința ce legiuitorul atribuie cuvîntului patronului prin acest articol nu poate să constituie de cât o probă ordinară, iar nu atât de absolută în cât să nu potă fi combătută prin nici o altă probă legală admisă de legiuitor, cum ar fi de exemplu proba ce ar rezulta dintr'un act emanat de la patron; în lipsa unei dispozițiuni exprese de lege, care să oprească o atare probă contrară, ea trebuie să fie admisă, ori de câte ori servitorul recurge la ea. Cas. I 357|93.

căciunea lucrurilor încredințate lor, când ei nu probă că s'aun perdut ori s'aun stricat din cauză de forță majoră, sau casuri fortuite. (Civ. 1083, 1156, 1222.—Co. 425, 506) (Civ. Fr. 1784).

1476. Intreprindătorii de transporturi publice pe uscat și pe apă trebuie să țină un registru de bani, de efectele și pachetele cu cari se însărcinează. (Civ. 1191, 1198, 1621.—Co. 22, 510) (Civ. Fr. 1785).

1477. Intreprindătorii de transporturi și de trăsuri publice, cum și patronii bastimentelor mai sunt supuși și la regulamentele particulare cari au putere de lege între dênșii și cei-l'alți cetățeni. (Civ. 1476.—Co. 514, 515, 530.—P. 309, 4°, 389, 2°, 3°) (Civ. Fr. 1786).

1478. Când se comite cui-va facerea unui lucru, se pôte stipula ca el să pună numai lucrul său, sau meseria sa, sau să procure și materia. (Civ. 1413, 1470, 1479, ur.—Co. 491) (Civ. Fr. 1787).

1479. Când lucrătorul dă materia, dacă lucrul

piere, fie în ori-ce chip, înainte însă de a se fi trădat, dauna rămâne în sarcina sa, afară numai dacă comitentele a întârziat de a-l primi. (Civ. 1018, 1079, 1081, 1300, 1316, 1319) (Civ. Fr. 1788).

1480. Când meseriașul pune numai lucrul său, sau industria sa, dacă lucrul piere, dauna nu cade în sarcina lui, de cât numai dacă va fi urmat din culpa sa. (Civ. 998, 999, 1156, 1481) (Civ. Fr. 1789).

1481. In cazul art. precedent, dacă lucrul piere, de și fără culpa lucrătorului, înainte însă de a fi fost trădat și fără ca comitentele să fi întârziat de a-l verifica, meseriașul nu are nici un drept de a pretinde salariul său, afară când numai lucrul a perit din cauza unui viciu al materiei. (Civ. 1079, 1156, 1483) (Civ. Fr. 1790).

1482. Când e vorba de un lucru ce se măsoră, sau care are mai multe bucăți, verificațiunea se pôte face în părți, și se presumă făcută pentru toate părțile plătite, dacă comitentele plătesce lucrătoru-

lui în proporțiunea lucrului făcut. (Civ. 1200, 1202) (Civ. Fr. 1791)

1483. Dacă în curs de 10 ani numărați din ziua în care s'a isprăvit clădirea unui edeficiu, sau facerea unui alt lucru însemnător, unul ori altul se dărîmă în tot, ori în parte, sau amenință învederat dărîmare, din cauza unui vîtiu de construcțiune, sau a pămîntului, întreprindătorul și arhitectul rămîne răspundător de daune. (Civ. 1481, 1437, 4°, 5°, 1742, 1885, 1890, 1902) (Civ. Fr. 1792).

1484. Intreprindătorul sau arhitectul care s'a însărcinat a da gata un edeficiu după un plan statornicit și desbătut cu comitentele, nu pôte cere nici o sporire de plată, nici

sub pretext de scumpire a muncii manuale, ori a materiilor, nici sub pretext că s'a făcut la planul dis schimbării și adăogiri, dacă aceste adăogiri și schimbări n'a fost în scris aprobate și prețul lor defipt cu comitentele. (Civ. 1206, 1208, 1737, 4°, 1742. — Co. 491) (Civ. Fr. 1793) ¹⁾.

1485. Contractul de locațiune a lucrărilor se desființeză cu mórtea meseriașului, arhitectului, sau întreprindătorului. — (Civ. 1094, 1440, 1486.—Co. 492) (Civ. Fr. 1795).

1486. Comitentele însă ²⁾ este dator să plătescă ereșilor lor, în proporțiunea prețului defipt prin convențiune, valórea lucrărilor făcute și aceea a materialelor pregătite, într

1) a) In virtutea art. 1484 Cod. civ. chiar în caz de *utilitate* nu se pôte cere sporire de preț, afară de cazul când adaosele de lucrări *au fost consimțite*. Cas. I 293|89.

b) Și în cazul de mai sus se cere un *act scris* constătător al faptului că acele lucrări suplimentare s'a făcut cu voia și arătările comitentului. Cas. I 208|91; 187|92.

c) Intreprinzătorul sau arhitectul, care s'a însărcinat cu facerea

unui edeficiu după un plan desbătut cu comitentul, nu pôte cere nici o sporire de plată, sub pretext de scumpire a muncii manuale, ori a materialelor, sau pentru că s'a făcut schimbări, sau adăogiri la acel plan, dacă acele adăogiri și schimbări n'a fost în *scris* aprobate și prețul lor hotărît de comitent. Cas. II 214|95.

2) Prin eróre de tipar, în ediția oficială, se dice *«incă»* în loc de *«însă»*, cum este și în art. frances.

cât însă acele lucrări și materiale pot fi folosite pentru densusul. (Civ. 1485) (Civ. Fr. 1796).

1487. Intreprinzătorul răspunde de lucrările persoanelor ce a întreprins. (Civ. 1000) (Civ. Fr. 1797).

1488. Zidarii, lemnarii și ceilalți lucrători întreprinși la clădirea unui edificiu, sau la facerea unei alte lucrări date în apalt, pot reclama plata lor de la comitente, pe atât, pe cât acesta ar datori întreprinzătorului în momentul reclamațiunii. (Civ. 974, 1737, 4°, 5°, 1829) (Civ. Fr. 1798).

1489. Zidarii, lemnarii și ceilalți lucrători cari contractează direct cu un preț hotărît, sunt priviți ca întreprinzători pentru

partea de lucru ce ia asupra-le. (Civ. 1490) (Civ. Fr. 1799).

1490. Dispozițiunile articolelor precedente din acest capitol se aplică și la densul. (Civ. 1489) (Civ. Fr. 1799) ¹⁾.

TITLUL VIII

Despre contractul de societate

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale.

1491. Societatea este un contract prin care două sau mai multe persoane se învoesc să pună ceva în comun, cu scop de a împărți folósele ce ar putea deriva. (Civ. 474, 942, 943, 945, 947, 1492.—Co. 77, ur.) (Civ. Fr. 1832) ²⁾.

1492. Ori-ce societate

1) a) Dispozițiunile art. 1488 Cod. civ. nu sunt aplicabile în cazul când lucrătorul se prezintă în instanță ca mandatar al patronului și nu ca o persoană care a contractat cu antreprenorul, în cazul arătat putînd avea o acțiune directă în contra mandantului. Cas. I 337|87.

b) Antreprenorul de construcțiuni, în lipsă de un act scris nu poate deferi jurămint decizoriu, comitentului, pentru probarea lucrărilor suplimentarii ce pretinde că a făcut. Cas. I 208|91.

c) Plățile făcute de comitent, lucrătorilor întreprinși de antreprenorul construcțiunii, pot fi imputate acestuia, cu ocaziunea lichidării socotelilor. Cas. I 208|91.

2) a) Societățile străine nu pot avea existență, nici a exercita drepturi mai înainte de a fi recunoscute ca persoane juridice (morale) de autoritatea competentă. Cas. I 353|88

b) Art. 1491 Cod. civ. recunoșce dreptul asociatului de a-și primi înapoi tot capitalul asociațiunii,

trebuie să aibă de obiect un ce licit și să fie contractată spre tolosul comun al părților.

Fie-care membru al unei societăți trebuie să pună în comun saū banī, saū alte lucruri, saū industria sa. (Civ. 5, 968, 1008, 1503, ur. 1513. — Co. 81, 84, 89, 4°, 90, 3°) (Civ. Fr. 1833).

CAPITOLUL II

Despre diversele feluri de societăți.

1493. Societățile sunt universale, saū particulare. (Civ. 1494, ur. 1499, ur.) (Civ. Fr. 1835).

Secțiunea I. — Despre societățile universale.

1494. Societățile universale pot fi de două feluri :

Societatea tuturilor bunurilor a membrilor ei; și societatea universală a câștigurilor. (Civ. 1495, ur.) (Civ. Fr. 1836).

1495. Societatea tuturilor bunurilor prezente este aceea prin care membrii ei pun la mijloc toate averile mobile și imobile ce

posed, și toate câștigurile ce ar putea resulta din ele.

În contractul societății, ei pot coprinde orī-ce altfel de câștiguri, bunurile însă ce vor putea dobîndi prin succesiune saū donațiune nu vor intra. (Civ. 965, 968, 1008, 1289) (Civ. Fr. 1837).

1496. Societatea universală a câștigurilor este aceea prin care membrii ei pun la mijloc câștigurile din industria lor, ce cu orī-ce titlu ar dobîndi în cursul societății.

Averea mobilă, ce posedă fie-care din asociați în momentul contractului, intră în societate; imobilele lor însă personale nu intră de cât pentru folosință numai. (Civ. 472, ur. 517, ur. 1495, 1505, 1511) (Civ. Fr. 1838).

1497. Făcându-se un simplu contract de societate universală, fără nici o altă declarațiune, atunci se înțelege că s'a format numai o societate universală de câștiguri. (Civ. 1496) (Civ. Fr. 1839).

1498. Contractul de so-

când acest capital a fost depus numai de el, rezervînd pentru

împărțeală între asociați, numai beneficiul. Cas. II 293/94.

cietate universală se poate face numai între persoanele capabile de a da sau a primi una de la alta, și care au facultatea de a se avantaja reciproc, în prejudiciul altor persoane. (Civ. 808, ur. 812, 841, ur. 939, ur.) (Civ. Fr. 1840).

Secțiunea II.—*Despre societate particulară.*

1499. Societatea particulară este aceea ce are de obiect orice-cari lucruri determinate, sau usul lor, ori fructele lor. (Civ. 962, ur. 1493, 1500.—Co. 17, ur.) (Civ. Fr. 1841).

1500. Asemenea, societate particulară este și aceea formată prin un contract, prin care mai multe persoane se alcătuiesc, sau pentru o întreprindere determinată, sau pentru exercițiul unei meserii, sau a unor profesii. (Civ. 1499.—Co. 77-270) (Civ. Fr. 1842).

CAPITOLUL III

Despre obligațiunile asociaților între ei înșiși și în privința altora.

Secțiunea I.—*Despre îndatoririle asociaților între ei înșiși.*

1501. Societatea începe în momentul facerii con-

tractului, dacă nu se stipulează un alt timp. (Civ. 969.—Pr. 58, 62, 63, 65.—Co. 89, 6°, 90, 11°, 191-194) (Civ. Fr. 1843).

1502. Dacă nu s'a stipulat nimic în privința duratei societății, atunci ea se presupune contractată pentru totă viața asociaților, cu singura mărginire coprinsă în articolul 1527.

Dacă însă ea are de obiect o afacere ce nu dură de cât un timp determinat, atunci se presupune contractată pentru tot timpul cât va ține acea afacere. (Civ. 728, 1523, ur.) (Civ. Fr. 1844).

1503. Fie-care asociat, în privința societății, se consideră ca un debitor de tot ceea-ce a promis de a pune în comun. (Civ. 971, 972, 1074-1078, 1492, 1504.—Co. 89, 90, 191-194).

Dacă s'a promis un obiect determinat de care societatea s'a evins, asociatul, ce l'a pus în comun, e răspunzător către societate în felul precum vânzătorul este către cumpărător. (Civ. 971, 972, 1074-1078, 1316, ur. 1329, 1336, ur. 1426, ur. 1509, 1525.—Co. 81, 84) (Civ. Fr. 1845).

1504. Asociatul care era dator a pune în comun o sumă de bani, și care n'a făcut-o, de drept și fără nici o cerere, rămâne debitor de dobânda acestei sume, din ziua în care trebuia să o plătească, fără a fi scutit și de plata de daune-interese, dacă s'ar cuveni.

Asemenea se va urma și în privința acelor sume ce ar fi luat din casa societății, a cărora dobândă va începe a se socoti din ziua luării lor, pentru un folos al său particular. (Civ. 1081, 1084, 1988, 1492. —Co, 43, 81, 84) (Civ. Fr. 1846).

1505. Asociații cari s'aun îndatorat a pune în comun industria lor, vor trebui să dea sémă de toate câștigurile făcute prin acel fel de industrie, ce este obiectul societății. (Civ. 1496, 1503, 1511) (Civ. Fr. 1847)

1506. Când un asociat este pe séma sa creditore de o sumă exigibilă al unei persoane, debitoare asemenea și către societate cu o sumă exigibilă, atunci aceea ce primesce de la

un așa debitor va trebui să se socotescă atât în creditul societății, cât și în al său propriu, în proporțiunea ambelor credite, chiar când prin chitanța dată s'ar specifica că primirea s'a făcut numai pe séma creditului său particular.

Dacă însă prin chitanța dată s'ar specifica că primirea s'a făcut numai în comptul creditului societății, atunci se va urma după această declarațiune. (Civ. 1110, ur. 1507) (Civ. Fr. 1848)..

1507. Când unul din asociați și-a primit partea sa întregă din creditul comun, și debitorile a devenit apoi nesolvabil, acest asociat va trebui să pună în comun ceea ce a primit, chiar când ar fi dat o chitanță, anume pentru partea sa. (Civ. 1506) (Civ. Fr. 1849).

1508. Fie-care asociat rămâne răspundător către societate de daunele câștigate prin culpa sa. Aceste daune nu pot să se compense cu folósele aduse societății prin industria sa, în alte afaceri.

(Civ. 998, 999, 1081, ur. 1145.—Co. 85) (Civ. Fr. 1850).

1509. Lucrurile ¹⁾, a căror folosință numai au fost pusă în comun, dacă sunt corpuri certe și determinate ce nu se consum prin întrebuințare, rămân în pericolul asociatului proprietar.

Dacă aceste lucruri se consum, sau conservându-le se deteriorează, dacă au fost destinate spre vânzare, sau s'a pus în comun în urma unei estimățiuni înscrise în un inventar, atunci ele rămân în pericolul societății.

Dacă lucrul a fost prețuit, asociatul nu poate pretinde alt, de cât prețul lui. (Civ. 526, 540, 1102, 1156. 1245, 1246, 1503, 1525.—Co. 83) (Civ. Fr. 1851).

1510. Un asociat are acțiune contra societății nu numai pentru restituțiunea capitalelor cheltuite în comptul ei, dar încă pentru obligațiunile contractate de bună credință pentru afacerile sociale, și pentru pericolele nedes-

părțite de administrațiunea lor. (Civ. 779, 991, 1054, 1088, 1504, 1550.—Co. 109) (Civ. Fr. 1852).

1511. Când prin contractul de societate nu se determină partea de câștig sau pierdere a fie-cărui asociat, atunci acea parte va fi proporțională cu suma pusă în comun de fie-care.

În privința aceluși ce n'a pus în comun de cât industria sa, partea de câștig sau pierdere se va regula ca partea aceluși ce ar fi pus în comun valoarea cea mai mică. (Civ. 1491, 1496, 1505, 1521.—Co. 87, 89, 5°) (Civ. Fr. 1853).

1512. Dacă asociații, pentru determinarea părților, s'au învoit a se raporta la judecata unuia din ei, sau a unui al treilea, atunci nu se va admite nici o reclamațiune contra unei asemenea determinări, afară numai când va fi învederat contrarie echității.

În această privință nu se va admite nici o reclamațiune, după trecerea de nouă-deci zile pline, nu-

1) Prin eror de tipar, în ediția oficială se dice *«lucrările»* în

loc de *«lucrurile»*, cum este și în textul frances.

mărate din ziua în care asociatul ce se pretinde daunat a aflat despre o asemenea determinare, ori când din partea sa a început a o executa. (Civ. 969, 1304) (Civ. Fr. 1854).

1513. Este nul contractul prin care un asociat își stipulează totalitatea câștigurilor.

Asemenea nulă este convențiunea prin care s'a stipulat ca unul său mai ¹⁾ mulți asociați să fie scutiți de a participa la pierdere. (Civ. 5, 968, 1008, 1492, 1511.—Co. 87, 89, 5°) (Civ. Fr. 1855).

1514. Asociatul însărcinat cu administrațiunea în puterea unei clause speciale a contractului de societate, poate să facă, și fără învoirea celor-l'alți asociați, toate actele ce depind de la administrațiunea sa, întru cât le face fără dol.

Acastă facultate nu i se poate revoca în cursul societății, fără o cauză legitimă; dacă însă i s'a acordat acesta prin un act posterior contractului de societate, atunci se poate

revoaca ca un simplu mandat. (Civ. 969, 1515, ur. 1520, ur. 1536, ur. 1552.—Co. 107, 119) (Civ. Fr. 1856).

1515. Când mai mulți asociați sunt însărcinați cu administrațiunea, fără ca să fie determinate funcțiunile lor, ori fără ca să fie stipulat că unul nu poate să facă nici un act fără cel-alt, atunci fie-care din ei pot face în deosebă toate actele dependente de această administrațiune. (Civ. 1517, 1543) (Civ. Fr. 1857).

1516. Dacă s'a stipulat că unul din administratori să nu potă face nimic fără cel-alt, atunci unul singur nu va putea, fără o nouă convențiune, face nimic în absența celui-alt, chiar când acesta ar fi în neposibilitate de a lua parte la administrațiune. (Civ. 1520) (Civ. Fr. 1858).

1517. În lipsă de stipulațiunii speciale în privința modului de administrațiune, se vor observa următoarele reguli:

1° Se presumă că asociații și-au dat reciproc facultatea de a administra unul pentru altul. Fapta

1) Cuvîntul «mai» lipsesce în

edițiunea oficială.

unuia obligă și pe cei-alți asociați, fără ca ei să fi fost întrebați; aceștia însă sau unul din ei pot în tot-d'una a se opune la o așa operațiune, înainte de a fi fost făcută. (Civ. 1510, 1515, 1520, ur.).

2° Fie-care asociat poate să se serve de lucrurile societății, întru cât le întrebuintează la destinațiunea lor statornicită prin us, întru cât nu face daună societății, și întru cât nu împiedică și pe cei-alți asociați în exercițiul dreptului lor.

3° Fie-care asociat are dreptul de a obliga pe coasociați să contribuie la cheltuelile necesare, pentru păstrarea lucrurilor societății. (Civ. 991, 997, 1551).

4° Unul din asociați nu poate face nici o inovațiune asupra imobilelor societății, chiar când o ar crede avantajoasă ei, dacă cei-alți asociați nu se invoesc la acesta. (Civ. 1519, 1536) (Civ. Fr. 1859).

1518. Asociatul ce nu este și administrator nu poate nici vinde, nici obliga lucrurile, chiar mobile, ale societății. (Civ. 1514,

1517, 1°) (Civ. Fr. 1860).

1519. Fie-care asociat poate, fără învoirea asociaților, să'si asocieze o a treia persoană în privința părții ce are în societate; nu poate însă, fără învoirea acesta, a-l asocia și la societate, chiar când ar avea administrațiunea ei. (Civ. 1517. — Co. 80) (Civ. Fr. 1861).

Secțiunea II. — *Despre obligațiunile asociaților către a treia persoană.*

1520. În orî-ce societăți, afară de cele comerciale, asociații nu sunt solidari răspunzători pentru debitele sociale, și nici poate unul să oblige pe cei-alți, dacă aceștia nu 'i ar fi dat imputernicire. (Civ. 1041, 1517, 1531, 1537. — Co. 106, ur.) (Civ. Fr. 1862).

1521. Când mai mulți asociați s'aun îndatorat către un creditore, fie-care rămâne răspunzător către acesta cu o sumă și parte egală, orî-care ar fi capitalul, afară numai când a- nume s'a stipulat că fie-care rămâne răspunzător în proporțiunea capitalu-

lui pus în societate. (Civ. Fr. 1863).

1522. Stipulațiunea a nume rostită că s'a contractat o obligațiune pe seama societății îndatorese numai pe asociatul contractant și nu pe cei-l'altți, afară numai când aceștia l-ar fi împuternicit la această, sau când ar fi rezultat un profit pentru societate. (Civ. 974, 991, 1520) (Civ. Fr. 1864).

CAPITOLUL IV

Despre diversele moduri după care încetază societatea.

1523. Societatea încetează :

1° Prin trecerea timpului pentru care a fost contractată; (Civ. 1524, 1527, 1529).

1) a) Numai societățile pe termen nelimitat se pot desființa prin voința nemotivată chiar a unui singur asociat, iar acele cu termen limitat nu se pot desfăce de cât numai dacă voința se întemeiază pe o justă cauză. Cas. II 250|87.

b) Nu se poate admite pentru asociatul care a depus în comun numai munca sa, o parte mai mare de cât jumătate din beneficiu, pe cât timp nu se dovedește că are drept la o parte de beneficiu, mai mare de cât jumătate. Cas. II 293|94.

2° Prin desființarea obiectului său deservirea afacerii; (Civ. 1525).

3° Prin mărtea unuia din asociați; (Civ. 1526).

4° Prin interdicțiunea, sau nesolvabilitatea unuia din ei; (Civ. 185, 435, 1529. — Co. 191, 695).

5° Prin voința expresă de unul sau mai mulți asociați de a nu voi a continua societatea. (Civ. 1527, ur.) (Civ. Fr. 1865) ¹⁾.

1524. Prorogațiunea unei societăți contractate pentru un timp determinat, nu poate fi probată de cât prin aceleași medii, prin cari poate fi probat însuși contractul societății. (Civ. 1179. — Co. 96) (Civ. Fr. 1866).

1525. Când unul din

c) Contractul de societate este unul din contractele care se încheie numai în vederea calităților și însușirilor contractanților, de unde urmează că în conformitate cu dispozițiunile art. 1523 Cod. civ., societatea încetază prin moartea unuia dintre asociați cât și față de cei de al treilea. Și încetarea societății din această cauză are loc *de drept*, fără nici o distincție, fie că ea a fost încheiată pe un timp determinat, fie pe unul nedeterminat. Cas. I 397|94.

asociații a promis de a pune în comun proprietatea unui lucru, dacă acesta a perit înainte de a fi fost în faptă conferit, societatea încetază în privința tuturilor asociaților.

Asemenea încetază societatea în orice cas prin pierderea lucrului, când numai folosința a fost pusă în comun.

Nu se desface însă societatea prin pierderea lucrului a cărui proprietate s'a fost pus deja în comun. (Civ. 644, 971, 1018, 1156, 1295, 1311, 1423, 1503, 1509, 1529) (Civ. Fr. 1867).

1526. Dacă s'a stipulat ca, în cas de moarte a unuia

din asociații, societatea trebuie să continuească cu eredele său, sau că trebuie să continuească numai între asociații rămași în viață, se va urma întocmai. În cazul al doilea, eredele defunctului nu are drept de cât la împărțirea societății după starea în care a fost în momentul morții asociatului, participând și la toate drepturile ulterioare, însă numai întru cât sunt o consecință necesară a operațiunilor făcute înaintea morții asociatului căruia ¹⁾ succede. (Civ. 1523, 3°, 1559.—Co. 191-234) (Civ. Fr. 1868) ²⁾.

1527. Desfacerea so-

1) Art. Fr. dice: «cărui». Creдем că, prin eróre de tipar, în ediția oficială se dice: «care».

2) a) Dacă într'un contract de societate s'a stipulat expres ca, în caz de moarte a unuia din asociații, societatea să continue până la expirarea duratei ei, această societate urmază să oținue până atunci, societarul supraviețuitor fiind în drept ca lucrând în numele familiei sale, să încaseze de la debitorii sumele datorite societății, fără ca dinșii să se pótă opune pe motiv că societatea ar fi disolvată prin moartea coasociatului său, pentru că eredi defunctului n'au făcut declarație expresă, sau tacită că primesc succesiunea. Cas. II 6|87.

b) Art. 199 Cod. com. regulează lichidarea și diviziunea activului societății numai atunci când prin actul constitutiv, sau prin statutele societății nu se determină o asemenea reglementațiune, iar art. 1526 Cod. civ., prevede că dacă prin contractul de asociațiune s'a stipulat că, în caz de moarte a unuia din asociații, societatea să continue între asociații rămași în viață, în cazul acesta trebuie să se urmeze întocmai Cas. II 56|91.

c) Pentru ca societatea să pótă continua și după moartea unuia dintre societari cu moștenitorii săi, urmază ca acesta să fie stipulat expres prin contractul de asociațiune, stipulațiune care de și nu se cere a se fi făcut prin

cietății prin voința unei părți urmăze numai atunci când durata ei este nemărginită; ea se efectuă prin renunțarea notificată a¹⁾ tuturilor părților, întru cât se face cu bună credință și la timp. (Civ. 1502, 1523, 5°, 1528) (Civ. Fr. 1869).

1528. Renunțarea nu este de bună credință, când asociatul o face în scop de a-și însuși singur profitul ce asociații speră a-l dobindi în comun.

Este făcută fără timp, când lucrurile nu le mai află în totă întregimea lor, și interesul societății cere amânarea desfacerei. (Civ. 1527, 1898) (Civ. Fr. 1870).

1529. Desfacerea societății făcută pentru un timp determinat nu se poate cere de unul din asociați,

înainte de expirarea termenului pus, afară numai când există juste motive cum: în cazul când unul din asociați nu-și îndeplinește îndatoririle sale, sau când o infirmitate de tôte dăilele îl împedică de la îngrijirea afacerilor sociale, sau în alte cazuri analoge.

Apreciațiunea unor așa motive e lăsată la prudența judecătorilor. (Civ. 728, 1020, 1021, 1523, 1, 1527) (Civ. Fr. 1871).

1530. La împărțirea averei societății între asociați, se aplică regulile relative la împărțirea eredității, la forma acestei împărțiri și la obligațiunile ce rezultă între eredi. (Civ. 728, ur. 774, ur. 786, 790, ur. 1737, 3°, 1741. — Co. 212-220) (Civ. Fr. 1872).

termeni sacramentali, totuși voința părților întru acesta trebuie să rezulte în mod destul de clar. Așa dar simpla stipulațiune a duratei societății pe un termen lung, nu echivală cu declarațiunea voinței părților de a continua societatea și după morțe. Cas. I 397/94.

d) În materie de asociațiune nu se poate sustine că contractul de societate urmăze din cauza naturei lui să continue și după morțe unuia dintre asociați, căci nu se poate ști care ar fi

termenul duratei exploatațiunii. În tot cazul intenția părților ca și stabilirea necesității continuării unui asemenea contract din cauza naturei lui, constituiesc chestiuni de fapt, lăsate cu totul la aprecierea instanțelor de fond. Cas. I 397/94.

1) Particula a, care schimbă în sens contrar înțelesul acestei părți a art. nostru, și care lipsește în art. frances, este introdusă în textul nostru, probabil, prin o eróre de copist sau de tipar.

1531. Dispozițiunile titlului prezente se aplică la societățile comerciale, întru cât nu sunt contrarii legilor și usurilor comerciale. (Co. 1, 77-270) (Civ. Fr. 1873).

TITLUL IX.

Despre mandat

CAPITOLUL I.

Despre natura mandatului

1532. Mandatul este un contract în puterea căruia o persoană se obligă, fără

plată, de a face ceva pe seama unei alte persoane de la care a primit însărcinarea. (Civ. 942, 944, 948, 987, ur. 991, 1533, ur. 1539. — Co. 122, 162, 374-404) (Civ. Fr. 1984) ¹⁾.

1533. Mandatul poate fi expres, sau tacit.

Și primirea mandatului pot să fie tacită și să rezultă din executarea lui din partea mandatarului, (Civ. 944, 987, 991, 1190, 1191, ur. 1197, 1203, 1532. — Co. 374, 384) (Civ. Fr. 1985) ²⁾.

1) a) Funcționarii, în exercițiul atribuțiilor lor, sunt considerați ca niște mandatarii ai Regelui, aplicându-li-se deci principiile generale ale mandatului. Cas. I 92|88.

b) Clauza de irevocabilitate cuprinsă într'un mandat, nu are de efect a'î ridica caracterul său de mandat, de oare-ce revocabilitatea mandatului e de natura și nu de esența acestui fel de contract. Cas. I 372|89.

c) Coproprietarii ce se află în indiviziune nu au un mandat legal de a se reprezenta unii pe alții pentru a'și face pozițiunea lor mai rea, așa că hotărârile obținute în contra unora din ei, nu pot produce efect cu privire la cei'alții. Cas. I 104|90.

d) Mandatarul care nu are calitatea de avocat, are dreptul să dea o procură unui avocat, sau să'l declare în ședință. Cas. II 182|91.

2) a) Instanța de fond judecând dacă în specie e vorba sau nu de un mandat tacit, nu face de cît să judece o chestie de fapt, pe care o poate hotărî după împrejurările cauzei, fără a fi supusă controlului Casației. Cas. I 300|84.

b) Mandatul putînd fi tacit sau expres, conform art. 1533 Cod. civ. atît pentru acceptarea cît și pentru conferirea lui, el poate rezulta din fapte, prezumpțiuni sau acte, oare'î arată în mod neîndoios. Cas. II 592|92.

c) Se poate cere formula executorie a unei hotărîri în virtutea unui mandat tacit, fără a fi nevoie de o ratificare din partea mandantului. Cas. I 218|89.

d) Totuși, ratificarea unui mandat tacit din partea mandantului, nu poate avea loc și în urma expirării termenului util. Cas. II 111|93; 220|93.

e) În cazul cînd Curtea de Apel, respingînd cererea făcută de ad-

1534. Mandatul este fără plată, când nu s'a stipulat contrariul. (Civ. 1412, 1540.—Co. 374, al. 2) (Civ. Fr. 1986) ¹⁾.

1535. Mandatul este special pentru o afacere, sau pentru orî-carî anume afacerî, orî este general pentru tôte afacerile mandantului. (Civ. 1536, ur.—Co. 118, 162, 375, 395, 404, 523, 692, 773, 916. 930)

vocatul apelantului de a se amîna procesul pentru ca mandantul s'eu să se pótă prezenta în persoană înaintea Curței, spre a ratifica apelul făcut de avocatul s'eu, își motivează deciziunea pe considerantul că ratificarea trebuie făcută înăuntrul termenului de apel, termen care este expirat în timpul cînd se cere amînarea, prin acésta motivează îndestul pentru ce respinge cerea de amînare. Cas. I 291|93.

f) După art. 197 și 199 Pr. pen. declarațiunea de apel în materie penală nu pôte fi făcută de cât de partea însăși, sau de un anume împuternicit al s'eu, procura trebuind să rămînă la dosar. Este deci neadmisibil apelul făcut de o persoană străină care nu ar avea o asemenea procură. Cas. II 234|94.

g) Este neadmisibil apelul făcut în materie de divorț printr'o altă persoană, fără o împuternicire specială, dacă nu s'a ratificat în termenul util al apelului. Cas. II 351|94.

1) a) De și în principiū mandatul este gratuit, totuși gratui-

(Civ. Fr. 1987).

1536. Mandatul conceput în termeni generali coprinde numai actele de administrațiune.

Cînd e vorba de înstrenare ipotecară, sau de facerea unor acte ce trec peste administrațiunea ordinară, mandatul trebuie să fie special. (Civ. 362, 427, 1268, ur.—Co. 375) (Civ. Fr. 1988) ²⁾.

tatea fiind de natura, iar nu de esența acestui contract, urmază că stipulațiunea de onorar este subînțelesă atunci cînd se dă mandat unei persoane a cărei profesiune este de a face acte de acelea care formază obiectul mandatului; urmază de aci că chiar dacă părțile nu au fixat cuantumul onorariului, instanțele de fond sunt în drept să 'l determine, apreciind împrejurările, persoanele și natura actelor făcute. Cas. I 110|90; 296|93.

b) Mandatul de a pleda dat unui avocat nu este un mandat gratuit. În cazul cînd e dovedit că cine-va a lucrat și pledat în calitate de avocat al părței, clientul care pretinde că a plătit onorarul convenit, trebuie să probeze acest fapt. Cas. I 296|93.

c) Nu se pôte susține că mandatul conferit unei persoane care face profesiune din îndeplinirea acestui fel de mandat, ar fi gratuit, de cât numai în cazul cînd gratuitatea ar fi fost stipulată în mod expres. Cas. I 296|93.

2) a) Mandatul dat de o femeie soțului s'eu, ca să cumpere un

1537. Mandatarul nu poate face nimic afară din limitele mandatului său; facultatea de a face o tranșacțiune ¹⁾ coprinde pe aceea de a face un compromis. (Civ. 987, 1545, 1704, 1705.—Co. 123, 187, 207, 381) (Civ. Fr. 1989) ²⁾.

1538. Femeile și minorii emancipați pot fi aleși mandatarî; mandan-

imobil cu banii săi dotali, sau să'i dea în împrumut cu ipotecă, constituie un mandat special. Cas. I 400|84.

b) Mandatul de a se prezenta în instanță, e un mandat deosebit de acela ce trebuie să'l aibă o persoană pentru a putea face apel. Cas. I 188|86.

c) Mandatul tacit nu poate fi admis în materie de vânzări silite. Cas. II 153|89.

d) Un apel trebuie să fie în todeauna subsemnat de partea care'l face, sau de un mandatar cu procură, afară de cazul când partea nu știe carte, sau e în imposibilitate de a 'l semna. Cas. I 377|87.

e) Mandatul dat pentru efectuarea unei vânzări nu e nevoie să fie autentificat, de orice vânzarea nu intră în categoria actelor solemne. Cas. I 288|87.

f) Este neadmisibil apelul făcut în numele unei persoane, fără a avea din partea acesteia o procură specială. Cas. II 111|93; 220|93.

g) Nevaliditatea unei mărturisirii făcută în instanță de mandatarul cui-va, pe motiv că n'ar fi avut o împuternicire specială pen-

tele însă nu are o acțiune contra mandatarului minor, de cât după regulile generalî relative la obligațiunile minorilor; iar în contra femeiei măritate care a primit mandatul fără autorizațiunea bărbatului, de cât după regulile stabilite la titlul despre contractul de căsătorie și drepturile respective ale

tru acesta, nu poate fi invocată de cât de mandante, în contra căruia se resfringe acea mărturisire, iar nu și de terțiile persoane. Cas. I 284|94.

h) Cererea de primare a unei judecăți fiind un act util de administrare, ea poate fi făcută de un mandatar în temeiul unei procuri generale; nu e nevoie în acest caz de un mandat special. Cas. I 396|94.

i) A se vedea și notele art. 1533 și 1534 Cod. civ.

1) In art. fr., înaintea cuvântului: «coprinde,» se află particula «nu» care lipsesc la noi și care prin acesta schimbă cu totul înțelesul articolului.

2) a) Interpretarea unui mandat în sensul că din termenii și coprinsul său precum și din alte împrejurări de fapt, rezultă cum că mandatarul avea drept să primescă citațiunile în proces, în numele mandantului, este de atributul suveran al judecătorilor de fond, fără ca deciziunea sa, în această privință să fie supusă cenzurii Curței de Casație. Cas. I 147|95.

b) A se vedea și notele art. 1536 Cod. civ.

soților. (Civ. 199, 201, 427, 959, ur. 1157, 1164, 1223, ur.) (Civ. Fr. 1990).

CAPITOLUL II.

Despre îndatoririle mandatarului.

1539. Mandatarul este îndatorit a executa mandatul atât timp cât este însărcinat, și este răspunzător de daune interese ce ar putea deriva din cauza neîndeplinirii lui.

Este asemenea îndatorit a termina afacerea începută la mórtea mandantului, dacă din întârziere ar putea urma pericol. (Civ. 970, 987, 988, 990, 1075, 1084, 1552, 1556, 1559. — Co. 376, 381) (Civ. Fr. 1991) ¹⁾.

1540. Mandatarul este răspunzător nu numai de dol, dar încă și de culpă

comisă în executarea mandatului.

Pentru culpă, când mandatul este fără plată, răspunderea se aplică cu mai puțină rigurozitate, de cât în cas contrariu. (Civ. 989, 1308, 1508, 1534 — P. 323 — Co. 506) (Civ. Fr. 1992) ²⁾.

1541. Mandatarul este dator, ori-când i se va cere, a da séma mandatului de lucrările sale, și de a-ı remite tot aceea ce ar fi primit în puterea mandatului, chiar când ceea ce ar fi primit nu s'ar fi convenit mandantului. (Civ. 992, 1619, 1544 — Co. 378, 380) (Civ. Fr. 1993).

1542. Mandatarul este răspunzător pentru acela pe care a substituit în gestiunea sa :

1° Când nu i s'a conces

1) Intru cît mandatarul nu dovedește îndeplinirea sarcinei ce-și luase față de mandante, el rămîne răspunzător față de acesta. Cas. I 71|88.

2) a) Conform art. 1540 Cod. civ., mandatarul fiind răspunzător de culpa comisă în executarea mandatului, urmază că faptul remiterii efectelor cumpărate de mandatar în mâinele mandantului, nu poate constitui o ratificare și nu descarcă pe mandatar

de răspundere, oînd în urmă se constată că mandantul a fost prejudiciat. Cas. I 287|88.

b) Mandatarii unui județ, în specie membrii comitetului permanent, sunt răspunzători către mandantul lor, nu numai de dol, ci și dacă prin culpa și neglijența lor au făcut ca mandantul să fie condamnat la repararea daunelor provenite din această culpă, sau neglijență. Cas. I 16|95.

facultatea de a-și substitui pe cineva.

2° Când i s'a conces o așa facultate fără arătarea persoanei, și cea alésă de dânsul era cunoscută de necapabilă și nesolvabilă;

În toate casurile, mandantele pôte să intenteze direct acțiunea contra persoanei ce mandatarul și-a substituit. (Civ. 1000, 1488. — Pr. 611 — Co. 381 (Civ. Fr. 1994) ¹⁾).

1543. Când prin un act s'a constituit mai mulți mandatarisău procuratoris, nu există solidaritate între dânsii, afară numai când a nume s'a stipulat. (Civ.

918, 1041, 1515, 1555—Co. 42, 389) (Civ. Fr. 1995) ²⁾).

1544. Mandatarul e dator a plăti dobândi pentru sumele întrebuintate în folosul său, din diua întrebuintărei lor : iar dobândile sumelor rămase, din diua când i s'aŭ cerut acele sume. (Civ. 1079, 1088, ur. 1550. — Co. 380 383.—P. 323) (Civ. Fr. 1996).

1545. Mandatarul care a dat părței cu care a contractat în asemenea calitate, o îndestulă notiță de puterile primite, nu e ținut a garanta aceia ce s'a făcut afară din marginile mandatului, afară

1) Când cei de al treilea, substituiți de mandatar pentru executarea mandatului sunt saŭ de rea credință, saŭ comit o greșală, prejudiciul cauzat nu pôte privi pe mandante, ci pe mandatar, când substituiții mandatarului aŭ lucrat alt-fel de cum era determinat în mandat. În acest caz, mandatarul este direct și personal responsabil cătră mandante, de toate obligațiunile sale, rezultând din mandatul ce a primit. Cas. II 209|92.

2) a) Dacă printr'un mandat dat de o persoană spre a fi reprezentată în justiție, s'aŭ constituit mai mulți avocați, fără să se specifice dacă fie-care din ei, în parte, pôte lucra și singur, în numele tuturilor, în cazul acesta mandatul este indivizibil, așa că mandantele nu

pôte fi reprezentat de cât prin toți mandataris, în mod conjunctiv. Cas. I 115|92. *Contra.* Cas. I 112|94.

b) Chiar dacă s'ar admite că mandatul dat de cine-va mai multor persoane, în scopul de a fi reprezentat în justiție, este un mandat indivizibil, cu obligația pentru mandataris de a lucra în mod conjunctiv, în atare caz dacă parte din mandataris justifică cauza care i-aŭ oprit de a se prezenta în diua judecăteli procesului, acesta justifică necesarmente și cauza neînfățișărei celor alți, căci nu putem să se prezinte singuri spre a susține interesele clientului lor, așa că trebuie a fi admisă ca bine justificată opoziția ce s'ar face în contra hotărârei pronunțate în lipsă. Cas. I 112|94.

numai când s'a obligat pe sine însuși în numele său. (Civ. 1537, 1546.—Co. 384) (Civ. Fr. 1997).

CAPITOLUL III

Despre obligațiunile mandantului

1546. Mandantele este îndatorat a îndeplini obligațiunile contractate de către mandatar, în limitele puterilor date.

Nu este îndatorat pentru tot aceia ce mandatarul ar fi făcut afară din limitele puterilor sale, afară numi când a ratificat expres sau tacit. (Civ. 991, 1167, 1190, 1537, 1545.

—Co. 382, 393, 402) (Civ. Fr. 1998) ¹⁾.

1547. Mandantele trebuie să desdauneze pe mandatar de anticipațiunile și spesele făcute pentru îndeplinirea mandatului, și să-î plătească onorarul dacă i s'a promis. (Civ. 991, 1190, 1534, 1540, 1548, 1550, ur. — Co. 385, 386) (Civ. Fr. 1999, 1°).

1548. Când nu se poate imputa mandatarului nici o culpă, mandantele nu poate să se scutească de asemenea desdaunare și plată, chiar când afacerea n'a reușit, nici să reducă suma cheltuelilor sau a anticipațiunilor, pe cuvint

1) a) Soțul în timpul căsătoriei avînd singur dreptul de a urmări și incasa creanțele dotale ale femeii, urmăză de aci că el incasînd mai mult de cât 'i-se cuvenea acestora, acțiunea în repetițiune a sumelor luate în plus, poate fi îndreptată în contra femeii, oa una ce este mandanta soțului său. Cas. I 18|83.

b) Avocații statului, în lipsă de o autorizațiune specială, nu au mandatul de a face în justiție recunoașterea drepturilor de proprietate ale părții adverse, în ceea ce privește imobilele pentru care se judecă statul. Cas. I 93|84.

c) În principiu, mandantele este responsabil de actele făcute de

mandatarul său, în limitele mandatului și acest principiu este aplicabil și în ceea ce privește turburările de posesie ce s'ar comite de mandatar. Cas. I. 109|91.

d) Când cei de al treilea substituiți de mandatar pentru executarea mandatului sunt sau de rea credință, sau comit o greșală, prejudiciul cauzat nu poate privi pe mandante, ci pe mandatar, când substituiții s'ei au lucrat altfel de cum era specificat în mandat. În acest caz, mandatarul este direct și personal responsabil către mandante de toate obligațiunile sale, rezultînd din mandatul ce a primit. Cas. II. 209|92.

că ar fi putut fi mai mică. (Civ. 991, 1190, 1534, 1540, 1550, ur.) (Civ. Fr. 1999, 2°)¹⁾.

1549. Mandantele trebuie asemenea să desdau-neze pe mandatar de perderile suferite cu oca-siunea îndeplinirei însărcină-rilor sale, dacă nu i se poate imputa nici o culpă. (Civ. 991, 1540, 1618) (Civ. Fr. 2000).

1550. Mandantele tre-bue să plătescă mandata-rului dobînda sumelor an-ticipate, socotită din ziua plăților probate. (Civ. 1088, 1544.—Co. 387) (Civ. Fr. 2001).

1551. Când mai multe persoane, pentru o afacere comună, au numit un man-datar, fie-care din ele este

răspundătoare solidar pen-tru toate efectele manda-tului. (Civ. 1039, ur. 1062, 1543, 1547, 1548, 1671.—Co. 389, 393) (Civ. Fr. 2002).

CAPITOLUL IV

Despre diferitele moduri după care mandatul încetează

1552. Mandatul se stinge: 1° Prin revocațiunea man-datarului; (Civ. 1514, 1553, ur.)

2° Prin renunțarea man-datarului la mandat; (Civ. 1556).

3° Prin mórtea, inter-dicțiunea, nesolvabilitatea și falimentul orî a man-dantelui, orî a mandata-rului. (Civ. 448, 988, 1539, 1557, 1559.—Co. 390, 391) (Civ. Fr. 2003)²⁾.

1) a) Când se constată că advocatul și a îndeplinit angajamen-tele luate față de client, de a se îngriji de efectuarea unei urmă-riri, acesta este obligat să-i plă-tească onorarul stipulat mai di-nainte, de și ordonanța de adju-dicare s'a casat, fără culpa lui. Cas. I. 340|89.

b) Chiar în caz când revocarea mandatului a avut loc prin cul-pa mandatarului, acesta încă are drept la despăgubiri pentru lu-crările făcute, dacă aceste lucrări au profitat mandantului. Cas. I 504|95.

2) a) Clauza de irevocabilitate cuprinsă într'un mandat, nu ri-dică mandatului caracterul său de mandat, revocabilitatea fiind de natură, iar nu de esența ace-stui contract. Cas. I 372|89.

b) Mandatul încetază prin revo-care din partea mandantului, fie că e gratuit, fie că e salariat, le-gea nedistingînd în această pri-vință. Cas. II 37|84; 112|91.

c) Dacă n'a fost ridicată înain-tea tribunalului de urmărire, nu poate fi invocată pentru prima oră înaintea Casației, circumstanța că în timpul urmăririi, creditorul

1553. Mandantele pöte, când voesce, revoca mandatul și constringe la cas pe mandatar de a i remite înscrisul de împuternicire. (Civ. 1514, 1555.—Co. 399) (Civ. Fr. 2004).

1554. Revocațiunea mandatului, notificată numai mandatarului, nu se pöte opune unei alte persoane care în nesciința de acesta, a contractat cu dînsul cu bună credință; în acest cas mandantele are recurs contra mandatarului său. (Civ. 973, 1539, 1546, 1553) (Civ. Fr. 2005).

1555. Numirea unui nou mandatar pentru aceeași afacere, coprinde în sine revocațiunea mandatului dat celui întâiu, din ziua în care i s'a notificat. (Civ. 922, 1202, 1554) (Civ. Fr. 2006).

1556. Mandatarul pöte renunța la mandat, notificând mandantelui renunțarea sa.

În așa cas mandatarul rămâne către mandante răspunător de daune, dacă renunțarea sa le cășunează, afară numai când el se

afă în neputință de a și continua mandatul, fără o daună însemnătoare. (Civ. 987, ur. 1081, ur. 1552.—Co. 391, 399) (Civ. Fr. 2007).

1557. E valid aceia ce face mandatarul în numele mandantelui, atât timp cât nu cunoasce mörtea lui, sau existența uneia din cauzele ce desființază mandatul. (Civ. Fr. 2008).

1558. În casurile arătate în articolul precedent, sunt valide contractările mandatarului cu al treilea persoane cari sunt de bună credință. (Civ. 1554, 1557, 1898) (Civ. Fr. 2009).

1559. În cas de mörte a mandatarului, eredi lui trebuie să însciințeze pe mandante, și până atunci să îngrijescă de ceia ce împrejurările reclamă pentru interesele acestuia. (Civ. 369, 653, 987.—Co. 391) (Civ. Fr. 2010).

TITLUL X

Despre comodat

CAPITOLUL I

Despre natura comodatului

1560. Comodatul este

ncetase din vieată, și cu tóte aceste mandatarul său a continuat

cu urmărirea. Cas. II 47/92.

un contract prin care cineva împrumută altuia un lucru, spre a se servi de densusul cu îndatorire de a-l înapoia. (Civ. 1100, ur. 1561 ur. 1570) (Civ. Fr. 1875).

1561. Comodatul este esențial gratuit. (Civ. 946, 1411, 1587) (Civ. Fr. 1876).

1562. Împrumutătorul rămâne proprietar al lucrului dat împrumut. (Civ. 1564, ur. 1567, 1577) (Civ. Fr. 1877).

1563. Obligațiunile ce se formeză în puterea comodatului trec la erediul comondantului și ai comodatarului.

Dacă însă împrumutarea s'a făcut în privința numai a comodatarului și numai persoanei lui, erediul nu pot să continue a se folosi de lucrul împrumutat. (Civ. 1560) (Civ. Fr. 1879).

CAPITOLUL II

Despre obligațiunile comodatarului

1564. Comodatarul este dator să îngrijescă ca un bun proprietar, de conservarea lucrului împrumutat, și nu poate să se servescă de cât la trebuința de-

terminată prin natura lui, sau prin convențiune, sub pedepsă de a plăti daune-interese, de secuvine. (Civ. 1084, 1429, 1565, ur.) (Civ. Fr. 1880).

1565. Dacă comodatarul se servesc de lucru la o altă trebuință, ori pentru un timp mai îndelungat de cât se cuvine, atunci rămâne răspundător de pierderea cășunată, chiar prin cas fortuit. (Civ. 1082, 1083, 1156, 1430, 1564) (Civ. Fr. 1881).

1566. Dacă lucrul împrumutat piere prin un cas fortuit de la care comodatarul l'ar fi putut sustrage subrogându-î un lucru al său, dacă el neputând scăpa unul din două lucruri a preferit pe al său, atunci este răspundător de pierderea celui alt. (Civ. 1082, 1083) (Civ. Fr. 1882).

1567. Dacă lucrul s'a prețuit când s'a împrumutat, atunci, pentru pierderea lui, cășunată chiar prin cas fortuit, rămâne răspundător comodatarul, întru cât nu s'a stipulat contrariul. (Civ. 969, 1245, 1509, 1562) (Civ. Fr. 1883).

1568. Dacă lucrul se

deteriorază cu ocasiunea întrebuintărei pentru care s'a dat cu împrumutare, și fără culpă din partea comodatarului, acesta nu e răspundător. (Civ. 998, ur. 1102) (Civ. Fr. 1884).

1569. Comodatarul, făcând spese necesare la usul lucrului împrumutat, nu poate să le repete. (Civ. 1561, 1574) (Civ. Fr. 1886).

1570. Comodatarul poate să rețină lucrul sub cuvânt de compensațiune pentru creanța ce are asupra comodantului. (Civ. 1145, 1147, 2°, 1574, 1619, 1730) (Civ. Fr. 1885).

1571. Dacă mai multe persoane au luat împreună cu împrumut tot acelaș lucru, ele sunt solidare obligate către comodante. (Civ. 1039, 1041, 1061, 2°, 5°) (Civ. Fr. 1887).

CAPITOLUL III.

Despre obligațiunile comodantului.

1572. Comodantele nu poate să ia îndărăt lucrul împrumutat, înainte de trecerea termenului convenit, sau, în lipsă de convențiune, înainte de a fi servit la trebuința, pentru care s'a dat cu împrumut.

(Civ. 969, 1023, 1025, 1573, 1581.—Co. 713, 714) (Civ. Fr. 1888).

1573. Dacă însă în curgerea termenului său mai înainte de a se fi îndeștulat trebuința comodatarului, comodantele însuși ar cădea în o trebuință mare și neprevădută de acel lucru, judecătorul poate după împrejurări să oblige pe comodatar la restituțiune. (Civ. 1023, 1572) (Civ. Fr. 1889).

1574. Dacă în curgerea termenului, împrumutatul a fost silit pentru păstrarea lucrului, să facă ore-carî spese extraordinare, necesare și așa de urgente în cât să nu fi putut preveni pe comodante, acesta va fi dator a i le înapoia. (Civ. 1569, 1618, 1730, 3°) (Civ. Fr. 1890).

1575. Dacă lucrul împrumutat are așa defect, în cât să potă dauna pe acel ce seservesce de densusul, comodantele rămâne răspundător de daune, dacă cunoscând acele defecte nu a prevestit pe comodatar. (Civ. 998, 1352, ur. 1580) (Civ. Fr. 1891).

TITLUL XI.

Despre împrumut.

CAPITOLUL I.

Despre natura împrumutului.

1576. Împrumutul este un contract prin care una din părți dă celei-alte orecare câtime de lucruri, cu îndatorire pentru dânsa de a restitui tot atâtea lucruri, de aceeași specie și calitate. (Civ. 526, 1103, ur. 1509, 1584, ur. — Co. 601, 602) (Civ. Fr. 1892).

1577. În puterea împrumutului, împrumutatul devine proprietarul lucrului primit care, perind, fie în orî-ce mod, pere în comptul său. (Civ. 1095, 1562, 1578, 1610, 1909) (Civ. Fr. 1893).

1578. Obligațiunea ce rezultă din un împrumut în bani, este tot-d'auna pentru aceeași sumă numerică arătată în contract.

Intemplantu-se o sporire, sau o scădere a prețului monetelor, înainte de a sosi epoca plăței, debitorile trebuie să res-

tituască suma numerică împrumutată, și nu este obligat a restitui această sumă de cât în speciele aflătoare în curs în momentul plăței. (Civ. 1579.—Co. 41.—8, 9, L. 17 Mart. 1890) (Civ. Fr. 1895).

1579. Regula coprinsă în art. precedent nu se va aplica la împrumutări de vergi metalice, sau produse. (Civ. 1100) (Civ. Fr. 1896).

În acest cas debitorile nu trebuie să restituască, de cât aceeași calitate și cantitate, orî-care ar fi suirea, sau căderea prețului lor.

Asemenea când s'a făcut împrumutul în monete de aur, orî argint și s'a stipulat o restituțiune în aceeași specie și calitate, sau se va altera valoarea intrinsecă a monetelor, sau nu se vor putea găsi, sau vor fi scóse din curs, se va restitui echivalentele prețului intrinsec ce acele monete avuseseră, în timpul în care au fost împrumutate ¹⁾. (Civ. 1100,

1 Acest ultim aliniat lipsese în art. frances. Origina lui pare a fi în §§ 1328 și 1329 Cod. Ca-

limach, al al căror coprins este următorul:

§ 1328. «Legiuitele prefaceri

1578—Co. 41.—8, 9, L. 17 Mart. 1890²) (Civ. Fr. 1896, 1897).

CAPITOLUL II

Despre obligațiunea împrumutătorului.

1580. Împrumutătorul este supus la răspunderea prevădută la art. 1575 pentru comodat. (Civ. Fr. 1898).

1581. Împrumutătorul nu poate, mai înainte de termen, să cêră lucrul împrumutat. (Civ. 1023, 1025, 1572, 1573, 1584.—Co. 713, 714) (Civ. Fr. 1899).

1582. Nefiind defipt termenul restituțiunei, judecătorul poate să dea împrumutatului un termen, potrivit cu împrejurările. (Civ. 1101, 1572, 1583.—Pr. 126, 128) (Civ. Fr. 1900).

1583. Dacă însă s'a sti-

pulat numai ca împrumutatul să plătească când va putea, sau când va avea medii, judecătorul va prescrie un termen de plată după împrejurări. (Civ. 1101.—Pr. 126, 128) (Civ. Fr. 1901).

CAPITOLUL III

Despre obligațiunea împrumutatului.

1584. Împrumutatul este dator să restituiască lucrurile împrumutate în aceeași cantitate și calitate și la timpul stipulat. (Civ. 1104, 1576, 1578, 1579, 1585, ur.) (Civ. Fr. 1902.)

1585. Când este în ne-
posibilitate de a îndeplini datoria prescrisă prin art. precedent, va plăti valoarea lor, calculată după timpul și locul în care urma a se face restituțiunea.

a celui din afară preț a monedelor, se socotesc în câștigul său paguba creditorului; deci dară el va primi plata capetelor în soiul monedelor date de dînsul; afară numai de s'ar fi alcătuit într'alt chip, fără osebite, dacă într'acest termen s'au suit ori s'au scăzut acest preț; iară dacă prețul cel din lăuntru a monedei s'au prefăcut, atuncea datornicul nu se supune la vre-o îndatorire pentru acesta.» și

§ 1329. «Dacă mai înainte de

termenul plăței s'a oprit în cuprinsul Statului de Stăpânire circulaarea acelei monede în care s'a făcut împrumutarea, atuncea datornicul trebuie să plătească datoria în alt soiul de monedă, care după soiul și bunătate s'ar apropia către soiul monedei luată de dînsul, pentru ca să ia creditorul, prețul din lăuntru ce avea monedele împrumutate de el, în vremea dărei împrumutului.»

Dacă nu s'a determinat nici timpul, nici locul plăteii împrumutului, plata urmăzează a se face de către împrumutat după valoarea curentă din timpul în care și în locul unde s'a contractat. (Civ. 1104, 1586,) (Civ. Fr. 1903).

1586. Dacă împrumutatul nu întorțe la timpul stipulat lucrurile împrumutate sau valoarea lor, trebuie să plătească și dobândi, de la ziua cererii prin judecată a împrumutului. (Civ. 1084, 1088, 1589) (Civ. Fr. 1904).

CAPITOLUL IV

Despre împrumutul cu dobândă.

1587. Se poate stipula dobândi pentru un împrumut de bani, de denariate (zaharele), sau de alte lucruri mobile. (Civ. 472, ur. 1088, 1090, 1588, ur. 1907—Co. 370 al. 5°) (Civ. Fr. 1905).

1588. Împrumutatul care a apucat de a plăti

dobândi ce nu s'a stipulat, sau mai mari de cât s'a stipulat, nu mai poate a le repeti, nici a le imputa asupra capitalului. (Civ. 992, 1092, 1111) (Civ. Fr. 1906).

1589. (*Mod. ast-fel, Legea 10, Decem. 1882.*)—Se defige o dobândă de cincî la sută pe an pentru afacerile civile, și de șese la sută pe an pentru cele comerciale, în toate casurile unde nu s'a hotărât de părți cuantumul ei.

Dobândile legale începute, cerute, precum și cele consacrate prin hotărâri definitive, se vor calcula conform lezei vechi, până în momentul promulgărei lezei de față ¹⁾. (Civ. 1587, Co. 43).

1590. Adeverința dată pentru capital, fără rezervă a dobândilor este o prezumțiune de plata lor și scutește de dânsa. (Civ. 1111, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1908) ²⁾.

1) Vechiului art. modificat dicea: «Se defige o dobândă de zece la sută în toate casurile unde nu s'a hotărât de părți cuantumul ei».

La rândul său Cod. Caragea, Part. III, Cap. 10, Art. 2 dicea:

«Să nu plătească nimeni pentru alte datorii dobândă mai mult de cât unu la zece într'un an».

2) a) Prezumțiunea coprinsă în art. 1590 Cod. civ. are loc numai atunci când nu s'a făcut nici o rezervă din partea aceluia care a

TITLUL XII.

Despre deposit și despre sechestru

CAPITOLUL I

Despre deposit în genere

1591. Depositul în genere este un act prin care se primesce lucrul altuia spre a-l păstra și a-l restitui în natură. (Civ. 1593, 1604) (Civ. Fr. 1915).

1592. Depositul este de două feluri: deposit propriu și sechestru. (Civ. 1593, ur. 1626, ur). (Civ. Fr. 1916).

CAPITOLUL II

*Despre depositul propriu și*Secțiunea I.— *Despre natura depositului*

1593. Depositul este un contract esențial gratuit, care nu poate avea de obiect de cât lucruri mobile. (Civ. 472, ur. 946, 1600, 2°, 1608, 1623, 1628, 1630) (Civ. Fr. 1917, 1918).

El nu este perfect de

cât când s'a făcut tradițiunea lucrului.

Tradițiunea se înlocuiește prin singurul consimțământ, dacă lucrul ce este a se lăsa în deposit se află deja în mâna depositarului sub ori-ce alt titlu. (Civ. 1314, 1316, 1591, ur.) (Civ. Fr. 1919.)

1594. Depositul este voluntar sau necesar. (Civ. 1593, 1595, ur. 1620, ur.) (Civ. Fr. 1920).

Secțiunea II.— *Despre depositul voluntar*

1595. Depositul voluntar se formază prin consimțământul celui ce dă și celui ce primesce lucrul în deposit. (Civ. 948, 953, ur. 1593, 1620) (Civ. Fr. 1921).

1596. Depositul voluntar se face în tot-d'a-una numai de către proprietarul lucrului depositat, sau prin consimțământul său expres, ori tacit. (Civ. 1610) (Civ. Fr. 1922).

dat adeverința pentru plata capitalului. Cas. I 184|91.

b) Presumpțiunea de plată a dobânzelor prin plata capitalului, nu poate fi admisă, când însuși debitorul recunoște că nu le-a plătit.

Cas. I 38|91.

c) Presumpțiunea de plata dobânzelor, prevădută de art. 1590 Cod. civ. nu admite în general proba contrară. Cas. I 38|91; 215|96.

1597. Depositul voluntar nu se poate face de cât prin înscris. (Civ. 1180, 1191, 1197, 1198, 1204, ur. 1208, 1220, ur. 1598, 1621, —Pr. 323) (Civ. Fr. 1923). ¹⁾

1598. Dacă depositul s'a făcut de către o persoană capabilă către una necapabilă, aceia ce a făcut depositul are numai acțiune de revindicațiunea lucrului depositat, pe cât timp se află în mâna depositarului, sau acțiune de restituțiune pe cât acesta s'a folosit. (Civ. 949, ur. 1164, 1597) (Civ. Fr. 1926).

Secțiunea III — *Despre îndatoririle depositarului*

1599. Depositarul trebuie să îngrijescă de paza lucrului depositat, întocmai precum îngrijesce de paza lucrului său. (Civ. 1564,

1566, 1600, ur.) (Civ. Fr. 1927).

1600. Dispozițiunea articolului precedent trebuie să se aplice cu cea mai mare rigóre :

1° Când depositarul s'ar fi oferit a primi un deposit;

2° Când s'ar fi stipulat vre-o plată pentru paza depositului;

3° Când depositul s'a făcut numai în folosul depositarului;

4° Când s'ar fi alcătuit expres ca depositarul să fie răspundător de orîce culpă. (Civ. 1593) (Civ. Fr. 1928).

1601. Depositarul nu răspunde nicî odată de stricăciunile provenite dinforță majoră, afară de cazul când a fost pus în întârziere pentru restituțiunea lucrului depositat. (Civ. 1079,

1) Conform art. 1597 Cod. civ. depositul voluntar nu se poate face de cât prin înscris, totuși această dispozițiune nu este atât de absolută încât să escludă orîce alt mijloc de dovedire admis de legiuitor prin regulile de drept comun ce a stabilit, precum ar fi dovada ce ar rezulta chiar din mărturisirea depositarului, sau aceea ce s'ar putea face prin defetirea jurămîntului decizoriu, etc. și dîsa dispozițiune nu se poate lua nicî ca o derogățiune la re-

gula coprînsă în art. 1191 și 1203 Cod. civ. care, de și prohibă proba cu martori și prezumțiuni, când valoarea lucrului trece de 150 lei, primesc însă excepțiuni în cazurile prevădute de art. 1597 și 1598 Cod. civ. admitînd o atare probă, orî de câte ori există un început de dovadă scrisă, sau când partea s'a găsit în imposibilitate de a'și procura o dovadă scrisă, așa că aceste excepțiuni sunt aplicabile și la depositul voluntar. Cas. I 64/94.

1082, 1083, 1156, 1604, 1606, 1608) (Civ. Fr. 1929).

1602. El nu p^ote s^a se servesc^a de lucrul depus f^{ar}^a permisiunea expres^a, sau tacit^a a deponentului. (Civ. 1081, 1088, 1156, 1504, 1565, ur. 1591) (Civ. Fr. 1930),

1603. Nu p^ote de fel s^a caute a vedea lucrurile ce i s'^au depositat, dac^a i s'^au incredin^țat ^{în} o lad^a închis^a, sau sub o copert^a sigilat^a. (Civ. Fr. 1931),

1604. Depositarul trebuie s^a ^{înapoeze} tot acel lucru ce a primit.

Un deposit de banⁱ c^{and} deponitarul, conform articolului 1602, f^{acuse} ^{întrebuin^țare de d^{ensul}}, trebuie s^a se restituesc^a ^{în} acele monete ^{în} carⁱ s'^a f^{acut}, at^{at} ^{în} casul de sporire, c^{at} ^{și} ^{în} acela de sc^{ade}rea val^{orei} lor. (Civ. 1147, 1578, ur. 1591, 1605, ur. 1611) (Civ. Fr. 1932) ¹.)

1605. Depositarul nu e dator de a restitui lucrul depositat de c^{at} ^{în} starea ^{în} care se afl^a la timpul ^{înapoierei}. Stric^{aciunile} survenite f^{ar}^a faptul s^{eu} r^{em}an ^{în} sarcina deponentului. (Civ. 1102, 1156, 1601) (Civ. Fr. 1933).

1606. Depositarul c^{aruia} s'^a luat prin for^ț^a major^a lucrul depositat, ^{și} care a primit, ^{în} locuⁱ o sum^a de banⁱ, sau or^{ice} alt lucru, trebuie s^a restituiasc^a aceia ce a primit. (Civ. 1156, 1601, 1607) (Civ. Fr. 1934).

1607. Eredel^e deponitarului, care a v^{indut} ^{în} bun^a credin^ț^a lucrul ce n'^a sciut c^ă este depositat, este dator numai s^a restituesc^a pre^țul primit, sau s^a cedeze ac^{țiunea} sa contra cump^{ar}^{ătorului}, dac^a pre^țul nu ar fi fost pl^{atit}. (Civ. 972, 1604, 1606, 1898, 1909) (Civ. Fr. 1935).

1) Privilegiile fiind de drept strict, ^{în} sens c^ă numai crean^{țele} acelea pe care legea le investeste anume cu un drept de prec^{ădere} sunt privilegiate, urm^{ez}^a c^ă crean^{ța} deponentului ^{în} contra deponitarului, pentru o sum^a de banⁱ, nu p^ote fi privilegiat^a, ne^{fiind} declarat^a de lege ca atare.

Maⁱ urm^{ez}^a de aci, c^ă judec^{ătorul} refuz^{ând}, ^{în} caz c^{and} deponitarul a fost declarat ^{în} stare de faliment, de a acorda deponentului, un drept de privilegiu pentru sumele de banⁱ depuse falitului, n'^a violat art. 1604 Cod. civ. Cas. II 57|85; 315|96.

1608. Depositarul trebuie să restituască fructele produse de lucrul depozitat și culese de dânsul.

El nu e dator de a plăti nici o dobândă pentru banii ce i s'au depozitat, afară numai din ziua de când a fost pus în întârziere de a-i restitui. (Civ. 1079, 1088 1593, 1602, 1604) (Civ. Fr. 1936).

1609. Depositarul nu trebuie să restituască lucrul depozitat, de cât aceluia ce i l'a încredințat, sau aceluia în al cărui nume s'a făcut depozitul, sau persoanei arătate spre a-l primi. (Civ. 1096, 1607, 1610) (Civ. Fr. 1937).

1610. Depositarul nu poate pretinde ca deponentele să probe că lucrul depozitat este proprietatea sa.

Cu toate acestea, dacă descoperă că lucrul este

de furat și cine este adevăratul proprietar, trebuie să vestescă acestuia depozitul ce i s'a făcut, interpellându-l a-l reclama în un termen determinat și îndestulător, fără prejudiciul dispozițiilor codicelui penal.

Dacă acela care a fost vestit de acesta, neglige reclamarea depozitului, depozitarul este bine liberat prin trădarea depozitului, în mâna aceluia de la care s'a primit. (Civ. 1596, 1616, 1909, 1910. — P. 53) (Civ. Fr. 1938) ¹⁾.

1611. În cas de mărte a deponentului, lucrul depus nu se poate restitui de cât eredei.

Dacă sunt mai mulți eredi lucrul depozitat trebuie să se restituască, fiecare din ei o parte pe cât i se cuvine.

Dacă lucrul nu se poate

1) De și conform art. 1610 Cod. civ. depozitarul nu poate pretinde ca deponentul să probeze că lucrul depozitat este proprietatea sa, totuși aceste prescripțiuni nu și au aplicațiune atunci când se fac opozițiuni la restituirea depozitului, fie de către un al treilea, pentru că lucrul nu este al deponentului, ci al său, fie de către depozitar, pentru că el însuși este

proprietarul aceluia lucru depozitat; în amândouă cazurile aceste, conform art. 1616 și 1617 Cod. civ. obligațiunea depozitarului de a restitui lucrurile în mâna deponentului se stinge, dacă se probează că ele sunt ale altuia. Cestiunea rezidă dar în stabilirea faptului, a cui este proprietatea lucrului depozitat. Cas. I 65|91.

împărți, eređii trebuie să se unescă între dênșii asupra modului primirei lui. (Civ. 653, 1060, 1064) (Civ. Fr. 1939).

1612. Dacă deponentele prin schimbarea statului său, a pierdut administrațiunea bunurilor sale după facerea depositului, acesta nu se poate restitui de cât persoanei însărcinate cu administrațiunea averei deponentului. (Civ. 390, 445, 454, 458, 1242. — Co. 712, 761) (Civ. Fr. 1940).

1613. Dacă depositul a fost făcut de către un tutore sau administratore în asemenea însușire, și administrațiunea sa a fost încetată în momentul restituțiunei, acesta nu se poate face de cât către persoana ce a fost reprezentată, sau către noul ei reprezentore. (Civ. 1612) (Civ. Fr. 1941).

1614. Dacă prin contractul de deposit s'a stipulat locul unde trebuie să se facă restituțiunea, deponitarul trebuie să transporteze acolo lucrul depositat; spesele însă ce s'ar face sunt în greutatea

deponentului. (Civ. 969, 1104, 1615) (Civ. Fr. 1942).

1615. Restituțiunea trebuie să se facă, dacă prin contract nu se arată locul, acolo unde se află lucrul depositat. (Civ. 1104, 1614) (Civ. Fr. 1943).

1616. Depositul trebuie să se restituescă deponentului îndată ce s'a reclamat, chiar când s'ar fi stipulat prin contract un anumit termen pentru restituțiunea lui; se exceptă însă cazul când în formele legale s'a notificat deponitarului un act de sechestru, sau de opozițiune la restituțiunea, sau la strămătarea lucrului depositat. (Civ. 1079, 1099, 1147, 1570, 1572. ur. 1610, 1617) (Civ. Fr. 1944).

1617. Se stinge orice îndatorire a deponitarului, dacă se descoperă și se probază că el este însuși proprietarul lucrului depositat. (Civ. 1154, ur. 1169, 1909, 1910, 3°) (Civ. Fr. 1946) ¹⁾.

Secțiunea IV. — *Despre îndatoririle deponentelui.*

1618. Deponentele este

1) A se vedea nota art. 1610

indatorit a întorce depositarului toate spesele făcute pentru păstrarea lucrului depositat; și a' l desdauna de toate perderile cășunate lui din cauza depositului. (Civ. 991, 1569, 1574, 1619, 1730, 4°) (Civ. Fr. 1947).

1619. Depositarul poate să oprască depositul până la plata integrală cuvenită lui, din cauza depositului. (Civ. 1147, 1730, 4°, — Co. 387, 388) (Civ. Fr. 1948).

Secțiunea V. — *Despre depositul necesar.*

1620. Depositul necesar este acela ce se face sub sila unei întâmplări, cum un foc, o ruină, o predare, un naufragiū, sau alt eveniment neprevădut, de forță majoră. (Civ. 1621-1623) (Civ. Fr. 1949).

1621. Proba prin martori este admisă pentru depositul necesar, și chiar în cazul când valoarea depositului ar trece peste 150 lei. (Civ. 1188) (Civ. Fr. 1950).

1622. Depositul necesar este supus la toate regulile depositului voluntar, și fără prejudiciul dis-

pozițiunilor art. 1198. (Civ. 1596) (Civ. Fr. 1951).

1623. Ospătătorii ori hangii răspund, ca depositari, pentru toate lucrurile aduse în localul lor de un călător; depositul unor așa lucruri trebuie să se considere ca un deposit necesar. (Civ. 1198, 1473, ur. 1621, 1730, 6°, 1903) (Civ. Fr. 1952).

1624. Ei răspund de furtul său stricăciunea lucrurilor călătorului, în cas când furtul său stricăciunea s'a comis de servitori, ori de cei însărcinați cu direcțiunea ospătăriilor, ori de streinii ce le frecuentază. (Civ. 1000, 1623, 1625.—P. 309, 3°) (Civ. Fr. 1953).

1625. Ei nu sunt răspunzători de furturile comise cu mâna înarmată, sau în alt-fel, cu forță-majoră. (Civ. 1083, 1624.—P. 309, 5°; 310, 2°, 3°, 4°, 1°, 2° bis; 317, ur.) (Civ. Fr. 1954).

CAPITOLUL III.

Despre sechestrul.

Secțiunea I. — *Despre diversele feluri de sechestruri.*

1626. Sechestrul este

conventional, sau judiciar. (Civ. 1627, ur. 1632, ur.) (Civ. Fr. 1955).

Secțiunea II. — *Despre sechestrul conventional.*

1627. Sechestrul conventional este depositul unui lucru în litigiu, făcut de una sau mai multe persoane, unui al treilea, care ia asupra-și îndatorirea de a-l restitui, după terminarea procesului, celui cărui va declara judecătorul că se cuvine. (Civ. 542, 1628, ur. — Pr. 129, 371, 373, 375, 376, 378) (Civ. Fr. 1956).

1628. Sechestrul poate să nu fie gratuit. (Civ. 1593, 1600) (Civ. Fr. 1957).

1629. Când este gratuit, se aplică asupra-i regulile depositului propriu dis, cu deosebiri ce se vor arăta mai jos. (Civ. Fr. 1958).

1630. Obiectul sechestrului pot fi bunuri mobili, sau imobili. (Civ. Fr. 1959).

1631. Depositarii, însărcinați cu un sechestrul, nu pot fi liberați de dănsul înainte de terminarea procesului, de cât atunci când toate părțile interesate vor consimți, sau când va urma o cauză ce se va judeca de legitimă. (Civ. 969, 1616) (Civ. Fr. 1960).

Secțiunea III. — *Despre sechestrul judiciar.*

1632. Afară de cazurile statornicite de codicele de procedură civilă, judecătorul poate ordona sechestrul:

1° A unui imobil sau a unui lucru mobil pentru a cărui proprietate ori posesiune se judecă două sau mai multe persoane. (Civ. 535, ur. 568, 732, 733, 739).

2° A lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa (Civ. 542, 1114, 1116, 1121. — Pr. 517-522. — Co. 68, 71, 438, 567, 590) (Civ. Fr. 1961)¹).

1) a) Se poate înființa sechestrul judiciar după cererea numai a unora din coproprietarii unui imobil aflat în indiviziune, când există contestație în privința porțiunilor de pământ ce fie-care din ei voesc să exploateze și pentru care

scop au și cerut eșirea din indiviziune. Cas. I 279/89.

b) De asemenea se poate înființa sechestrul judiciar și după cererea unui legatar particular, asupra averii succesorală, când instanța de fond constată rea credință sau

1633. Depositul judiciar dă naștere la obligațiunii reciproce între sechestranți și deponitari.

Depositarul trebuie să

neglijență din partea eredelui beneficiar. Cas. I 188|90.

c) Se poate încuviința înființarea sequestrului judiciar după cererea unui coproprietar în diviziune, închiriindu-se imobilul în cestiune prin licitație publică, până la terminarea partajului. Cas. I 312|91.

d) Nu e necesar ca instanța de fond să cerceteze titlurile de proprietate în virtutea cărora se cere înființarea sequestrului judiciar, căci în cazul acesta s'ar prejudeca însuși fondul procesului. Cas. I 257|93.

e) Sequestrul judiciar cerut de unul din preinșiși moștenitorii, poate să fie admis până la rezolvarea contestațiilor ivite între dînșii asupra drepturilor lor succesoriale, și acesta chiar în cazul când deținătorii averii au fost trimiși în posesiune. Cas. I 257|93.

f) Legiuitorul prin art. 1632 Cod. civ. a lasat la facultatea instanțelor de fond de a aprecia dacă găsește sau nu utilă și necesară înființarea sequestrului judiciar, de unde rezultă că hotărîrea dată în cauză, prin care respinge o asemenea cerere, este suverană și scapă de sub controlul Casăției. Cas. I 377|93.

g) Cererea de înființarea unui sequestru judiciar, fiind o cestiune de interes privat, părțile pot transige asupra ei. Cas. I 285|93.

h) Sequestru judiciar are loc ori de câte ori posesiunea sau proprietatea unui lucru este neglijată, iar aplicarea lui este lă-

se îngrijescă de păstrarea lucrului sechestrat, ca un bun proprietar. (Civ. 1600. — Pr. 520, 521).

Trebuie să-l dea de față

sată de lege la aprecierea suverană a judecătorului de fond. Cas. I 102|95.

i) De și în spiritul legii este ca sequestru să fie numit o terță persoană, însă când circumstanțe cu totul speciale ar justifica numirea uneia din părțile litigante, judecătorul fondului poate să facă acesta. Cas. I 102|95.

j) Hotărîrea dată asupra cererii unui sequestru judiciar nu poate avea nici o înrîurire și nu poate constitui cătușă de puțin, autoritatea lucrului judecat, în privința judecăteii ce are loc în urmă asupra fondului. Cas. I 102|95.

k) Sequestrul judiciar poate fi admis și asupra unui fond social, după cererea unuia dintre asociați, când sunt neînțelegeri și litigii între dînșii asupra administrațiunii lui. Cas. I 66|95.

l) În materie de sequestru judiciar, nu se poate opune autoritatea lucrului judecat, întemeiată pe o hotărîre care l'a respins o dată, și acesta mai cu seamă atunci, când a doua cerere nu este întemeiată pe aceleași fapte pe care se întemeia prima cerere respinsă, ci pe fapte cu totul noi. Cas. I 66|95.

m) Partea contra căreia se face o cerere de sequestru judiciar, nu poate să se opună la admiterea lui prin oferirea unei cauțiuni, dreptul acesta fiind acordat de lege, numai în materie de sequestru asigurător. Cas. I 66|95.

n) Creditorul hipotecar poate cere sequestru judiciar asupra

pentru vândare, spre îndestularea sechestrantelui ori spre a-l restitui părții de la care s'a sechestrat, în cas de revocatiune a sechestrului. (P. 323).

Sechestrantele este dator să plătească deposite-rului salariul statornicit de lege, sau, în lipsă, pe cât îl va hotări judecătorul. (Civ. 1600. — Co. 71, 755) (Civ. Fr. 1962).

1634. Sechestrul judiciar se dă sau persoanei asupra căreia s'a învoit ambele părți interesate, sau unei persoane numite din oficiu de autoritatea judiciară. (Civ. 1116,—Pr. 518.—Co. 68, 71, 438, 567, 590).

Și într'un cas și într'altul, acelu ce a luat în păstrare lucrul, este supus tuturilor îndatoririlor ce nasc din sechestrul convențional. (Civ. 1116, 1627, ur.) (Civ. Fr. 1963),

TITLUL XIII.

Despre contractele aleatorii.

CAPITOLUL I.

Despre contractele aleatorii în genere.

1635. Contractul aleatoriu este convențiunea reciprocă ale cărei efecte în privința beneficiilor și a perderilor pentru toate părțile, sau pentru una sau mai multe din ele, depinde de un eveniment necert. (Civ. 947).

Astfel sunt:

1° Contractul de asigurare. (Co. 442-477, 616-643).

2° Împrumutul nautic. (Co. 601-615).

3° Jocul și prinsorea. (Civ. 1636, 1638).

4° Și contractul de rentă pe viață. (Civ. 1639, 1651).

Cele două d'întâiu se regulază după legile comer-ciului maritim. (Civ. Fr. 1964).

imobilului hipotecat, până la judecarea acțiunii ce dînsul a intentat pentru anularea contractelor încheiate de debitorul său, în cazul când acesta deteriorează obiectul dat ca garanție. Cas. I 313/95.

o) Sechestrul judiciar, ale cărui atribuțiuni și drepturi nu au fost specificate, nu are dreptul de a intenta acțiunii sau a sta în judecată, fără autorizațiunea specială a Tribunalului. Cas. II 233/96.

CAPITOLUL II.

Despre joc și prinsóre.

1636. Legea nu dă nici o acțiune spre plata unui debit din joc, sau din prinsóre. (Civ. 1638.—Co. 869, 2°.—P. 349, 350, 389, 6°) (Civ. Fr. 1965).

1637. Sunt exceptate jocurile ce contribuiesc la exercițiul corporal, cum: armele, cursele cu piciorul, călare sau cu carul, și alte asemenea.

Cu toate acestea judecătorul poate să respingă cererea, când suma pusă la joc sau la prinsóre ar fi excesivă. (Civ. 1636) (Civ. Fr. 1966).

1638. Perdeătorul nu poate în nici un cas repeta ceia-ce a plătit de bună voie, afară numai în cazul când câștigătorul a întrebuintat dol, înșelăciune, sau amăgire. (Civ. 953, 960, ur. 1092.—P. 332, 333) (Civ. Fr. 1967).

CAPITOLUL III.

*Despre contractul de rendită pe viêtă.*Secțiunea I.—*Despre natura contractului de rendită pe viêtă.*

1639. Rendita pe viêtă

se poate înființa cu titlu oneros. (Civ. 474, 523, 527, 550, 844, 845, 945, 947, 1646, ur. 1785, 1907) (Civ. Fr. 1968).

1640. Ea se poate constitui și cu titlu gratuit prin donațiune între vii, sau prin testament.

Trebue însă atunci să fie revestită de formele cerute de legi pentru asemenea acte. (Civ. 800, ur. 813, ur. 858, ur. 900, 1641, ur. 1650) (Civ. Fr. 1969).

1641. Rendita pe viêtă înființată prin donațiune sau testament este supusă la reduțiune, dacă întrece porțiunea disponibilă; este nulă dacă se face în favoarea unei persoane necapabilă de a primi. (Civ. 751, ur. 808, ur. 812, 841, ur. 844, 847, ur. 934, 939, ur. 1642) (Civ. Fr. 1970).

1642. Rendita pe viêtă se poate înființa în favoarea persoanei ce a plătit prețul, sau a altei a treia ce n'are nici un drept la rendită. (Civ. Fr. 1971).

În cazul din urmă, de și întrunesc însușirile unei liberalități, totuși nu este supusă formelor stabilite pentru donațiune;

însă este în totul supusă dispozițiilor articolului precedent. (Civ. 751, 1640, 1650) (Civ. Fr. 1973, 2°).

1643. Ea se poate înființa în favoarea uneia sau mai multor persoane. (Civ. Fr. 1972).

1644. Este fără lucrare ori-ce contract de rentită pe viață înființat în favoarea unei persoane, care era deja mortă în momentul facerii contractului. (Civ. 962, 966) (Civ. Fr. 1974).

1645. Contractul de rentită pe viață, în favoarea unei persoane afectată de o boală de care a murit în interval de 20 zile de la data contractului, este nul. (Civ. 1644) (Civ. Fr. 1975).

Secțiunea II. — Despre efectele contractului de rentită pe viață între părțile contractante.

1646. Acela în a cărei favoare s'a înființat cu titlu oneros, o rentită pe viață, poate să cêră sfărâmarea contractului, dacă înființătorul ei nu dă asigurările stipulate pentru executare. (Civ. 1020, 1021, 1025) (Civ. Fr. 1977).

1647. Singura neplată a termenilor expirate a

renditei nu dă drept celui în a căruia favoare este înființată, să cêră întorcerea capitalului, sau reintrarea în posesiunea fondului înstrăinat. El are numai dreptul de a face să se sechestreze și să se vîndă averea debitorului său, și a cere ca, neconsimțind debitorul, să se reguleze, din produsul vînderii, o sumă suficientă spre plata termenilor. (Civ. 829, 1020, 1021, 1365, 1648, 1719) (Civ. Fr. 1978).

1648. Înființătorul renditei nu poate să se libereze de plata ei, oferind înapoiarea capitalului și renunțând la repetițiunea anuităților plătite, ori-cât de lungă fie viața acelor în a căror favoare s'a înființat rentita, și ori-cât de onerosă fie prestațiunea renditei. (Civ. 969, 1635, 1647) (Civ. Fr. 1979).

1649. Rentita pe viață se dobîndesce de proprietarul ei în proporțiunea zilelor ce a trăit.

Dacă însă s'a stipulat ca termenii ei să se plătescă anticipat, atunci se consideră de câștigat fie-care termen din ziua în care a

venit plata lui. (Civ. 523, 525, 527) (Civ. Fr. 1980).

1650. Numai în cazul în care rendita pe viêtă s'a înființat cu titlu gratuit, se pôte și stipula ca dênșa să nu fie supusă sechestrărei. (Civ. 1640, ur. 1718) (Civ. Fr. 1981).

1651. Proprietarul renditei pe viêtă nu pôte să cêră termenile expirate, de cât justificând existența sa, ori existența persónei în favórea căreia s'a fost înființat. (Civ. 120, 1169, 1907, ur.) (Civ. Fr. 1983).

TITLUL XIV.

Despre fidejusiune (cauțiune).

CAPITOLUL I.

Despre natura și întinderea fidejusiunei.

1652. Cel ce garantéază o obligațiune, se légă către creditor de a îndeplini însuși obligațiunea pe care debitorul nu o îndeplines-

ce. (Civ. 944, 947, 1662, ur.) (Civ. Fr. 2011) ¹⁾.

1653. Fidejusiunea nu pôte exista de cât pentru o obligațiune validă.

Cu tóte astea se pôte face cineva fidejusorele unei obligațiuni ce pôte fi anulată în virtutea unei excepțiuni personale debitorului, cum de pildă în cazul de minoritate. (Civ. 207, 448, 950, ur. 1047, 1681. Co. 352, 353) (Civ. Fr. 2012).

1654. Fidejusiunea nu pôte întrece datoria debitorului, nici pôte fi făcută sub condițiuni mai oneróse.

Póte fi însă numai pentru o parte a datoriei și sub condițiuni mai puțin grele.

Cauțiunea ce întrece datoria, sau care este contractată sub condițiuni mai oneróse e validă, numai până în mészura obligațiunei principale. (Civ. 1066, 1087, 1675) (Civ. Fr. 2013).

garant, împrejurarea acésta nu pôte afecta validitatea angajamentului sêu. Cas. I 237/85.

c) Garantul unei datorii pôte invoca prescripția, chiar în cazul când a intervenit o hotărîre judecătórescá condamnatóre în contra debitorului, fără ca acesta s'o fi invocat. Cas. Sect. Un. 17/90.

1) a) Hotărîrea definitivă dobîndită de creditor în contra debitorului principal, relativă la întreruperea civilă a prescripțiunei, nu este opozabilă garanților. Cas. Sect. Un. 4/83.

b) Ori-care ar fi considerațiunile car aű făcut pe garant să subscrie un act, în acéstă calitate de

1655. Orî-cine pôte să se facă fidejutore fără ordinea și chiar fără știința aceluî pentru care se obligă.

Asemenea se pôte face nu numai pentru debitorul principal, dar și pentru fidejutorele acestuia. (Civ. 946, 1669, ur. 1678, 1680) (Civ. Fr. 2014).

1656. Fidejusiunea trebuie să fie expresă și nu se pôte întinde peste marginile în carîs'a contractat. (Civ. 1169, 1191, ur. 1654) (Civ. Fr. 2015).¹⁾

1657. Fidejusiunea nedeterminată a unei obligațiuni principale, se întinde la tôte accesoriile unei datorii, și încă și la speșele primei reclamațiuni, și la tôte cele posterioare notificări făcute fidejutorului. (Civ. 1046, 1654, 1956), (Civ. Fr. 2016).

1658. Indatoririle fidejutorului trece la eređi,

afară de constrângere corporală, chiar dacă îndatorirea era asigurată prin constrângerea corporală. (Civ. 653, 1060, ur. 1675). (Civ. Fr. 2017).

1659. Debitorul obligat a da siguranță trebuie să presinte o persoană capabilă de a contracta, care să posedă avere îndestulă spre a garanta o obligațiune, și care să aibă domiciliul în teritoriul juridicțional al curței apelative la care trebuie să se dea. (Civ. 87, 950, 1104, 1660, ur. 1664, 1675)—Pr. 392. — Co. 339, 356, 734, 828) (Civ. Fr. 2018).

1660. Solvabilitatea unui garant se măsoră numai după nemișcătorele ce pot fi ipotecate, afară de cazul când datoria este mică, sau afacerea este comercială. Spre acest finit nu se pot lua în considerațiune nemișcătorele

1) a) Garantul, conform art. 1656 Cod. civ. nu pôte fi declarat responsabil de cât până la concurența sumei pentru care a garantat; el nu pôte fi condamnat la întreaga sumă datorită de debitorul principal, sumă care întrece valoarea acelei garantate de el, căci s'ar viola principiile generale ale acestui articol. Cas. I

215|86.

b) De alt-fel, instanța de fond este suverană aprecietore în ceea ce privesce interpretarea art. 1656 Cod. civ. referitore la sensul și întinderea garanției și a stabilirei marginelor până unde ea a fost contractată, hotărîrea ei scăpând de sub controlul Casației. Cas. I 77|84; 198|96.

în litigiū, nici acele situa-
te la o așa depărtare, în
cât să devină foarte dificile
lucrările executive asupra-
le. (Civ. 1659, 1664. — Pr.
392—394) (Civ. Fr. 2019).

1661. Dacă fidejasurele,
căpătat de creditor de
bună voiă, sau judecăto-
resce, a devenit apoi ne-
solvabil, trebuie să se dea
un altul.

Acastă regulă nu se
aplică în singurul cas în
care fidejasurele s'a dat
numai în puterea unei
convențiunii prin care cre-
ditorele a cerut de fide-
jasure o anume persoană.
(Civ. 1133) (Civ. Fr. 2020).

CAPITOLUL II

Despre efectele fidejusiunei

Secțiunea I. — *Despre efectele fi-
dejusiunei între creditore și
cauționator (fidejessore)*

1662. Fidejasurele nu
este ținut a plăti credito-
relui de cât când nu se
póte îndestula de la de-
bitorul principal, asupra
averei căruia trebuie mai
ântei să se facă discuți-
une, afară numai când în-
suși a renunțat la acest
beneficiu, s'aun s'a obligat
solidar cu datornicul. În
casul din urmă efectul
obligațiunei sale se regu-
leză după principiile sta-
tornicite în privința dato-
riilor solidare. (Civ. 1039,
ur. 1042, 1663, 1677.—Co.
42) (Civ. Fr. 2021) ¹⁾

1663. Creditorul nu
este îndatorat să discute

1) a) Beneficiul discuțiunei,—
adică a urmăririi mai antei a a-
verei debitorului principal și în
urmă a garantului,—are loc nu-
mai atunci când este vorba de o
garanție personală, așa că acest
beneficiu nu este acordat și ga-
rantului ipotecar. Cas. I 380|81:
110|82.

b) Garantul este obligat de a in-
voca beneficiul discuțiunei chiar
de la începutul urmăririi îndrep-
tate în contra sa, tot el având

sarcina de a indica averea debi-
torului principal, anticipând și
spesele necesare, căci numai prin
aceste măsuri preliminare va pu-
tea beneficia de acest drept. Cas.
I 384|85.

c) Discuțiunea averii debitoru-
lui principal nu este admisibilă,
când imobilul indicat spre a fi
urmărit este un bun în indivizi-
une; numai în urma efectuării
partajului el póte fi urmărit în
partea sa diviză. Cas. I 345|86.

averea debitorului principal, dacă garantul nu o cere de la cele d'ântei lucrări îndreptate contra sa. (Civ. 1662, 1664, ur.— (Pr. 106, 107, 111, 392-396 Civ. Fr. 2022) ¹).

1664. Fidejusorele care cere discuțiune trebuie să indice creditorului averea debitorului principal, și să anticipese spesele cuviincioase pentru punerea în lucrare a executărei.

Nu se va ține în seamă arătarea bunurilor debitorului principal situate afară din teritoriul juridicțional al curței apelative, în care trebuie să se efectueze plata, sau a bunurilor în litigiū, ori a bunurilor deja ipotecate pentru siguranța datoriei, care nu mai sunt în posesiunea debitorului. (Civ. 1660, 1665. 1794) (Civ. Fr. 2023) ²).

1665. De câte ori caucionatorul va arăta bunuri în copriinderea articolului precedent și va anticipa și spesele cuviincioase pentru discuțiune, creditorul rămâne către garante răspundător până

la valoarea bunurilor arătate, în cas de nesolvabilitate a debitorului principal survenită prin amânarea urmăririi. (Civ. 1664) (Civ. Fr. 2024).

1666. Când mai multe persoane au garantat unul și acelaș creditor pentru una și aceeași datorie, fiecare din ele rămâne obligată pentru datoria întregă. (Civ. 1039, ur. 1108. 1667, ur. 1710. — Co. 42) (Civ. Fr. 2025).

1667. Cu toate acestea fie-care din persoanele arătate în articolul precedent, întru cât n'au renunțat la beneficiul divisiunii, poate cere ca creditorul să dividă mai înteiū acțiunea sa și să o reducă la proporțiunea fie-căruia.

Dacă unii din garanți erau nesolvabili, în timpul în care unul din ei obținuse divisiunea, acesta rămâne obligat în proporțiunea unei asemenea nesolvabilități; dacă însă nesolvabilitatea a supravănit după divisiune, atunci nu mai poate fi răspundător pentru acesta. (Civ. 1042.

1) A se vedea notele art. 1662 Cod. civ.

2) A se vedea de asemenea notele art. 1662 Cod. civ.

1668. — Pr. 106, 107, 111, 329-396) (Civ. Fr. 2026).

1668. Dacă creditorele însuși și de bună voie a împărțit acțiunea sa, nu mai poate să se lepede de această divisiune, de și, mai înainte de timpul în care a primit-o, uniî din cauționatori aŭ fost nesolvabili. (Civ. 1019, 1050) (Civ. Fr. 2027).

Secțiunea II. — Despre efectele fidejusiunii între deditore și cauționator (fidejessore).

1669. Cauționatorul ce a plătit are regres contra debitorului principal, atât când a garantat cu știința debitorului, cât și pe nesciința lui.

Regresul se întinde atât asupra capitalului, cât și asupra dobândilor și a speșelor; cu toate acestea garantul nu are regres de cât pentru speșele făcute de densus, după ce a notificat debitorului principal reclamațiunea pornită asupra-î.

Fidejasurele are regres și pentru dobânda sumei ce a plătit, chiar când datoria nu producea dobândă,

și încă și pentru daune-interese, dacă se cuvine.

Cu toate acestea dobândile ce ar fi fost datorite creditorului nu vor merge în favoarea garantului, de cât din ziua în care s'a notificat plata¹⁾. (Civ. 991, 1084, 1088, ur. 7547, 1548, 1550, 1657, 1672.—Co. 298, 234, 803) (Civ. Fr. 2028).

1670. Cauționatorul ce a plătit datoria intră în dreptul ce avea creditorul contra datornicului. (Civ. 1108, 3°; 1682) (Civ. Fr. 2029).

1671. Când sunt mai mulți debitori principali solidari pentru una și aceeași datorie, fidejasurele ce a garantat pentru ei toți, are regres în contra fie-căruia din ei, pentru repetițiunea sumei totale ce a plătit. (Civ. 974, 1053, 1108, 1551) (Civ. Fr. 2030).

1672. Fidejasurele ce a plătit prima dată, nu are regres contra debitorului principal ce a plătit de a doua oară, are însă acțiunea de repetițiune contra creditorului.

Când fidejasurelele a plătit, fără să fi fost urmă-

1) Acest ultim aliniat lipsesce

în art. frances.

rit și fără să fi înștiințat pe datornicul principal, nu va avea nici un regres contra acestuia, în cazul când, în timpul plății, datornicul ar fi avut mediu de a declara stinsă datoria sa, îi rămâne însă dreptul de a cere înapoi de la creditorii banii dați. (Civ. 991, 1092, 1351, 1547, 1548) (Civ. Fr. 2031).

1673. Fidejusele, și fără a fi plătit, poate să reclame desdaunare de la debitor. (Civ. 991, 1546).

1° Când este urmărit în judecată pentru a plăti. (Civ. 1669).

2° Când debitorul se află falit, sau în stare de nesolvabilitate; (Civ. 1025.—Co. 695).

3° Când debitorul s'a îndatorat de a-l libera de garanție într'un termen determinat și acesta a expirat¹⁾. (Civ. 969).

4° Când datoria a devenit exigibilă prin sosirea scadenței stipulate. (Civ. 1684).

5° După trecere de deca ani, când obligațiunea prin-

cipală nu are un termen determinat de scadență, întru cât însă obligațiunea principală nu ar fi fost de așa fel, în cât să nu pătă a se stinge înaintea unui termen determinat, cum de exemplu tutela, ori întru cât nu s'a stipulat contrariul²⁾. (Civ. Fr. 2032).

Secțiunea III. — *Despre efectele fidejusiunii între mai mulți garanți.*

1674. Când mai multe persoane au garantat pentru unul și același debitor și pentru una și aceeași datorie, garantele ce a plătit datoria, are regres contra celor alți garanți, pentru porțiunea ce privesce pe fie-care.

Cu toate acestea nu are loc regresul, de cât când garantul a plătit în unul din cazurile arătate în articolul precedent. (Civ. 778, 1053, 1108, 1109, 1666, 1673) (Civ. Fr. 2033).

CAPITOLUL III.

Despre fidejusiunea legală și cea judecătorească.

1675. De câte ori o per-

1) Cuvintele: «si acesta a expirat», lipsesc în textul frances.

2) In art. fr. lipsesc cuvintele:

«ori întru cât nu s'a stipulat contrariul.»

sonă este obligată de lege sau de judecător a da o garanță, garantele ce se oferesce trebuie să aibă condițiunile prescrise de art. 1659 și 1660. Fidejusiunea judecătorească trebuie încă să pôtă fi supusă la constrângere corporală. (Civ. 15, 106, 109, 541, 566, 682, 718, 1364, 1806.—Co. 339, 356, 734, 828) (Civ. Fr. 2040).

1676. Cel ce e dator să dea o garanție, e liber să dea un amanet, sau altă asigurare care să se găsească suficientă pentru asigurarea creanței. (Civ. 1685, ur.) (Civ. Fr. 2041).

1677. Garantele judecătorese nu pôte cere discuțiunea averei debitorului principal. (Civ. 1662, 1678), (Civ. Fr. 2042).

1678. Cel ce s'a făcut garante numai pentru fidejursorul judecătorese, nu pôte să cêră discuțiunea averei debitorului principal și a fidejusorelui. (Civ. 1655) (Civ. Fr. 2043).

CAPITOLUL IV.

Despre stingerea fidejusiunei

1679. Obligațiunea ce nasce din fidejusiune se stinge prin acele cause prin care se sting și cele-alte obligațiuni. (Civ. 1044, 1045, 1091, 1137, 1142, ur. 1148, 1155, 1245, 1216, 1218, 1873) (Civ. Fr. 2034).

1680. Confusiunea urmată între datornicul principal și fidejursorul său, prin eredierea unuia de către altul, nu stinge acțiunea creditorului contra celui ce a garantat pentru fidejusore. (Civ. 653, 1091, 1154, ur. 1655) (Civ. Fr. 2035).

1681. Garantul se pôte servi în contra creditorului de toate excepțiunile datornicului principal inerente datoriei; însă nu'î pôte opune acele ce sunt curat personale datornicului. (Civ. 1047, 1093, 1118, ur. 1142, 1148, 1155, 1215, 1216, 1218, 1653, 1682, ur.) (Civ. Fr. 2036) ¹⁾.

1) a) Apărarea întemeiată pe prescripțiune, fiind de natură a stinge obligația, în cazul când e dovedită, ea este inerentă datoriei, și nu pôte fi considerată numai ca o excepțiune personală a debitorului; urmêzând de aci că, po-

trivit art. 1681 Cod. civ. garantul putându-se servi în contra creditorului de toate excepțiunile debitorului principal inerente datoriei, afară, bine înțeles de acele absolut personale ale debitorului, pôte invoca în numele său per-

1682. Cauționatorul se liberă de garanția sa, când nu poate să intre în drepturile, privilegiile și ipotecile creditorului, din cauza acestuia. (Civ. 998, 999, 1108-3°, 1670). (Civ. Fr. 2037) ¹⁾.

1683. Dacă creditorul primesce de bună voie un imobil, sau alt lucru în plata datoriei principale, cauționatorul rămâne liberat

sonal prescripțiunea câștigată de debitorul principal, chiar în cazul când acesta n'ar fi invocat'o. Cas. Sect. Un. 17|90; Cas. I 399|91.

b) Se poate opune garanțiilor o hotărîre luată contra debitorului principal pentru intreruperea civilă a prescripțiunii, de orice fidejusiunea fiind un contract accesoriu, cauționatorul nu face de cât a se obliga prin acest contract la datoria debitorului principal. Cas. I 399|91.

c) Dispozițiunea art. 1873 Cod. civ. după care intreruperea civilă a prescripțiunii urmată în contra debitorului principal, are efect și în contra cauțiunii, conținând o derogatiune la regula cuprinsă în art. 1866 Cod. civ., trebuie interpretată în mod restrictiv; de aci urmează că aplicațiunea aceluși articol nu se poate face de cât numai în ce privesce intreruperea prescripției, iar nu să schimbe însăși natura obligațiunii garantului. Cas. I 360|92; 147|93.

1) a) Simpla prelungire a termenului, acordată de creditor, debitorului principal, nu liberă de cauțiunea, dacă nu există o culpă

chiar când creditorul a fost evins din acel lucru. (Civ. 1095, 1100, 1128) (Civ. Fr. 2038).

1684. Prelungirea termenului acordat de creditor în favoarea datornicului principal, nu liberă de fidejuse de garanția sa, care poate în acest caz să urmărească pe debitor pentru plată. (Civ. 1673) (Civ. Fr. 2039) ²⁾.

sau rea oredință din partea creditorului. Cas. I 44|89.

b) De și, conform art. 1673 Cod. civ. garantului i este deschisă calea de a urmări pe debitorul principal pentru acoperirea creanței garantate, totuși inacțiunea sa nu poate disculpa pe creditor de negligența sa culpabilă prin care a zădărnicit drepturile garantului, așa că în acest caz, conform art. 1682 Cod. civ. cauționatorul se liberă de garanția sa. Cas. I 259|91.

c) Garantul, condamnat prin hotărîrea primei instanțe împreună cu debitorul principal, nu are drept ca, în urma apelului făcut numai de dînsul, iar nu și de debitorul principal, să ceară ca și acesta să figureze în instanța apelului. Cas. I 217|95.

d) În materie de fidejusiune, cererea originară se poate judeca, rămânând a se judeca în urmă cererea în contra garanțiilor, când prima e în stare a se judeca, iar cea din urmă, de natură a nu putea fi judecată în grabă. Cas. II 78|96.

2) A se vedea notele art. 1682 Cod. civ.

TITLUL XV.

Despre amanet

1685. Amanetul este un contract prin care datornicul remite creditorului său un lucru mobil¹⁾ spre siguranța datoriei. (Civ. 1690, 1722, 1730, 3°.—Co. 433, 478) (Civ. Fr. 2071)²⁾.

1686. Amanetul dă creditorului dreptul de a fi plătit din lucrul amanetului, cu preferință înaintea altor creditori.

Ca să resulte preferință, se cere un act înregistrat în regulă ce să enunțe suma datorită, specia și natura lucrurilor amane-

tate, sau o descrițiune de cualitatea, greutatea și măsura lor.

Facerea unui act înscris și înregistrat nu este neapărat, de cât când datoria trece peste 150 lei³⁾. (Civ. 1179, 1182, 1191, ur. 1197, 1198, 1203, 1688. — Co. 387, 405, 433, 480, 495) (Civ. F. 2073, 2074)⁴⁾.

1687. Preferința arătată în art. precedent nu se poate înființa în privința mobililor necorporali, cum creanțele mobiliare, de cât prin un act în regulă înregistrat și notificat debitorului creanței date în amanet. (Civ.

1) Cuvîntul: «*mobil*» lipsesce în textul frances.

2) a) Față de acei de al treilea, lucrurile amanetate se consideră ca remise în mâna creditorului și acesta are toate drepturile de privilegiu ale unui creditor gagist de a urmări acele lucruri pentru despăgubirea sa, în mânele oricui ar trece. Cas. II 97/93.

b) Legea specială nu conferă caselor de credit agricol, pe lângă dreptul de privilegiu și pe acela de a urmări și revendica lucrurile amanetate de la terții, cari cu bună credință le-au cumparat de la debitorii împrumutați. Cas. Sect. Un. 12/94.

c) In fața recunoscerei ambelor părți, că între dînsese există un împrumut, pentru garanția căruia a intervenit un act de vinđare

simulat, instanța de fond nu mai e în drept a cerceta dacă gagiul era constituit în mod valabil, cesțiune ce nu are interes, de cât dacă existența datoriei și a gagiului se contestă de părți sau de creditorii cărora li se opune gagiul. Cas. Sect. Un. 13/95.

3) A se vedea nota art. 1191.

4) a) Contractul de împrumut cu amanet făcut de la o casă de credit agricol, fiind intabulat în registrul respectiv al Primăriei, lucrurile amanetate se consideră, față cu acei de al treilea, ca remise în mâna creditorii case, ea avînd toate drepturile de privilegiu ale unui creditor gagist, de a urmări acele lucruri pentru despăgubirea sa, în mânele oricui ar trece. Cas. II 97/93.

1107, 2°, 1393, 1688, 1692) (Civ. Fr. 2075).

1688. În toate cazurile însă acest privilegiu nu subsistă asupra amanetului, de cât când s'a dat și a rămas în posesiunea creditorului, sau a unui al treilea ales de părți. (Civ. 1139, 1316, 1318, 1391, 1730, 1°, 2°, 5°; 1751, 1909. — Co. 480, 497) (Civ. Fr. 2076).

1689. Creditorul la cas de neplată nu poate să dispună de amanet; are dreptul însă să ceară de la judecător ca amanetul să-i rămână lui drept plată, și până la suma datoriei, cu ale ei dobîndi, de se cuvine, după o estimățiune făcută de experți, ori să se vîndă la licitațiune.

E nulă orice stipulațiune prin care creditorul s'ar autorisa, sau a'si apropia amanetul, sau a dis-

pune de dînsul fără formalitățile sus arătate. (Civ. 5, 968, 1008, 1690, 1701. — Co. 482-488) (Civ. Fr. 2078).

1690. Până la expropriățiunea debitorului, de este să se facă, el rămîne proprietarul amanetului. (Civ. 1590, ur. 1685. 1701, 1730) (Civ. Fr. 2079).

1691. Creditorul răspunde după regulile stabilite la titlul *Despre contracte și obligațiuni în genere*, de pierderea sau stricăciunea amanetului, provenită din culpa sa. (Civ. 999, 1081, ur. 1102, 1156, 1605. — Co. 481).

Asemenea și debitorul trebuie să întorcă creditorului toate speșele utili și cele necesare, făcute pentru conservarea amanetului. (Civ. 991, 1564, 1618, 1699, 1730, 4°) (Civ. Fr. 2080) ¹⁾.

b) A se vedea și notele art. 1685 Cod. civ.

1) a) Simplul fapt al creditorului gacist, acela că n'a vîndut imediat după expirarea termenului împrumutului, efectele depuse ca gagiú, nu autoriză pe debitor a cere daune-interese. Cas. I 173|90.

b) De și după art. 1691 Cod. civ. creditorul răspunde de pierderea sau stricăciunea lucrurilor amanetate, provenită din culpa sa,

acéstă dispozițiune. însă, și are aplicațiune numai atunci când amanetul a trecut în posesiunea sa, sau a unei terțe persoane. Așa dar, când e vorba despre amanetul constituit în favoarea unei *Case de credit agricol*, în care caz, conform art. 27 din legea caselor de credit agricol, lucrurile amanetate sunt lăsate chiar în posesiunea debitorului, până la expirarea termenului de împrumut,

1692. Dacă s'a dat drept amanet o creanță ce produce dobândi, creditorul trebuie să țină în seamă aceste dobândi, asupra dobândilor ce ar fi datorite.

Dacă datoria, pentru a cărei siguranță s'a dat amanet o creanță, nu produce ea însăși dobândi, atunci dobândile creanței amanetate se țin în seamă asupra capitalului datoriei. (Civ. 1060, 1101, 1111, 1598, 1589, 1687, 1697. ur.) (Civ. Fr. 2081) ¹⁾.

1693. Dacă creditorele abuză de amanet, debitorul poate să ceară ca acel amanet să se pună sub sechestru ²⁾. (Civ. 1685).

1694. Debitorul nu poate pretinde restituțiunea amanetului, de cât după ce a plătit în întreg capitalul, dobândile și spesele datoriei, pentru a cărei si-

guranță s'a fost dat amanetul.

Dacă acelaș debitor ar fi făcut o altă datorie către acelaș creditor, după tradițiunea amanetului, și o asemenea datorie ar fi devenit exigibilă înainte de plata primei datorii, creditorul nu va putea fi constrâns să libereze amanetul, mai înainte de a se fi plătit ambele creanțe, chiar când nu s'ar fi stipulat de a subordina amanetul la plata datoriei a doua. (Civ. 558, 1619, 1686, 1700, 1730.—Co. 785) (Civ. Fr. 2082) ³⁾.

1695. Amanetul este nedivisibil, de și datoria este divisibilă între eredi debitorului, ori între aceia ai creditorului.

Eretele debitorului, ce nu ⁴⁾ și-a plătit partea sa de datorie, nu poate cere

Casa creditului nu poate fi răspundătoare de pierderile, sau deteriorările acelor lucruri. Cas. I 307|94.

1) A se vedea notele art. 1691 Cod. civ.

2) Acest art. lipsesce din Codul frances.

3) Garanția este indivizibilă, în acel sens că întregă și astfel cum s'a constituit, răspunde de executarea contractului, în toate amănuntele lui. De aci urmează că în

virtutea acestui principiu, debitorul nu este în drept, după cum rezultă din art. 1694 Cod. civ., să ceară restituțiunea sau reducerea garanției, de cât după ce va fi executat mai întâi, pe deplin, obligațiunea garantată, atât în principal cât și în accesoriile ei. Cas. I 122|90.

4) Particula «nu» care face art. român neînțeleș, nu există în textul frances.

restituțiunea părții sale de amanet, atât timp cât datoria nu este plătită în întregul ei.

Și vice-versa, eredele creditorului care și-a primit partea sa de datorie, nu poate să restituiască amanetul cu daunarea coeredilor săi, încă neplătiți. (Civ. 1057, ur. 1702, 1746) (Civ. Fr. 2083),

1696. Dispozițiunile precedente nu se aplică în materii de comerț, nici la casele de imprumut pe amanet, în privința cărora se va urma după legile și regulamentele relative la dênsele. (Co. 387, 405, 433) (Civ. Fr. 2084).

TITLUL XVI.

Despre antichresă

1697. Antichresa este un contract, prin care creditorul dobândește dreptul de a și apropria fructele unui imobil, remis lui de datornic, cu îndatorire de a le imputa pe fie-care an asupra dobân-

dilor, de sunt datorite, și apoi asupra capitalului creanței sale. (Civ. 1698, ur.) (Civ. Fr. 2085).

1698. Acest contract trebuie să fie făcut înscris și transcris ¹⁾ întru cât este o datorie mai mare de 150 lei ²⁾. (Civ. 1179, 1191, 1197, 1198, 1686.—Co. 720, 723) (Civ. Fr. 2085).

1699. Creditorul, dacă nu s'a stipulat contrariul, este dator să plătească dările și sarcinile anuale ale imobilului ce posedă în antichresă. Asemenea trebuie să îngrijescă de întreținere și să facă reparațiunile necesare și utile ale imobilului; la din contră, rămâne răspundător de daune interese.

Tôte spesele relative la obiectele sus arătate se vor preleva asupra fructelor. (Civ. 991, 997, 1084, 1691, 1700) (Civ. Fr. 2086).

1700. Debitorul nu poate reclama folosința imobilului dat în antichresă, mai înainte de a fi plătit totă datoria. Creditorul însă ce voesce a se libera

1) Cuvintele; «și transcris întru cât este o datorie mai mare de 150 lei», lipsesce în textul

frances.

2) A se vedea nota art. 1191.

de îndatoririle enumerate în articolul precedent, poate tot-d'a-una, întru cât n'a renunțat expres la acest drept, să se pe debitor să-și primescă îndărăt folosința imobilului. (Civ. 1694) (Civ. Fr. 2087).

1701. Creditorul nu devine proprietar al imobilului prin singura neplata a datoriei, la termenul stipulat; ori-ce clausă contrarie este nulă.

La neplata, poate să ceară expropriatiunea debitorului, după formele legale. (Civ. 1689, 1719, 1824, ur. —Pr. 378) (Civ. Fr. 2088).

1702. Dispozițiunile art. 1695 se aplică la antichresă, întocmai ca la amanet. (Civ. Fr. 2090).

1703. Creditorul anti-

chresist conservă asupra fondului și cele-lalte privilegii și ipotecă, legal formate și conservate. (Civ. 973, 1697, 1698, 1720, ur. 1790, ur.) (Civ. Fr. 2091).

TITLUL XVII

Despre transacțiune.

1704. Transacțiunea este un contract prin care părțile termină un proces început, sau preîntâmpină un proces ce poate să nască. (Civ. 943, 945, 947, 1179, 1191, 1197, 1198) (Civ. Fr. 2044).

1705. Transacțiunea trebuie să fie constatată prin act scris. (Civ. 1171, 1176, 1179, 1191, 1197, ur. 1704) (Civ. Fr. 2044) ¹⁾.

1706. Transacțiune pot

1) a) Transacțiunea depusă de părțile în litigiu la tribunal, în scopul stingerei unui proces pendent, este valabilă chiar în cazul când nu s'a pronunțat o hotărâre de expedient; constatatarea ei printr'un act scris este suficientă. Cas. I 8|90.

b) Art. 1705 Cod. civ. prescrie ca transacțiunea să fie constatată printr'un act scris. În lipsă însă a unui asemenea act, partea care invocă existența unei transacțiuni, poate să se refere și la *mărturisirea părții adverse*. Cas. II 81|91.

c) De și art. 1705 Cod. civ. pre-

vede că transacțiunea trebuie constatată printr'un act scris și de și jurământul decizoriu fiind considerat ca o transacțiune trebuie și el constatat tot printr'un asemenea act, totuși când jurământul a fost deferit în scris, referirea lui părții ce l' deferise, în aceiași termenii în care a fost dat, nu mai are nevoie să conțină din nou faptele asupra cărora partea era chemată să jure, fiind unul și același jurământ. Cas. II 15|91.

d) Dispozițiunea art. 1705 Cod. civ. care prevede că transacțiune

face numai acei ce pot dispune de obiectul coprins în ea.

Acei însă ce nu pot dispune de obiectul coprins în transacțiune, nu pot transige, de cât în formele stabilite de legi speciale. (Civ. 113, 199, ur. 413, 419, 427-430, 433, 445, 448, 454, 458, 726, 950, 1084, 1248, 1285, 1307, 1537.—Co. 810) (Civ. Fr. 2045) ¹⁾.

1707. Se poate transige asupra unei acțiuni civile, ce derivă din o infracțiune. (Civ. 5.—Pr. P. 4) (Civ. Fr. 2046).

1708. În transacțiune se poate stipula o penalitate contra aceluși ce nu se va ține de dânsa. (Civ. 1020, 1021, 1069) (Civ. Fr. 2047).

1709. Transacțiunile se mărginesc numai la obiec-

tul lor; renunțarea făcută în toate pretențiile și acțiunile, coprinde numai aceea ce se reportă la pricinile asupra cărora a urmat transacțiune. (Civ. 977, 984, 1710, 1716) (Civ. Fr. 2048).

1710. Transacțiunea nu se întinde de cât asupra pricinilor de cari tratăză, fie intențiunea părților manifestată prin expresiuni speciale, sau generale, ori rezultă ea ca o consecință necesară din ceea ce s'a expres. (Civ. 977, 1709, 1716) (Civ. Fr. 2049).

1711. Transacțiunile au între părțile contractante puterea unei sentințe neapelabile. (Civ. 1200, 3°; 1201.—Pr. 291, 305) (Civ. Fr. 2052) ²⁾.

1712. Este admisibilă

nea trebuie să fie constatată printr'un act scris, nu exclude ideea că dacă una din părțile semnatare și tăgăduiesce semnătura dintr'un atare act, să nu pótă fi admisă ori-ce fel de probă, fie chiar proba cu martori, pentru constatarea, nu a existenței transacțiunii, ci a veracității acelei semnături. Cas. I 80|95.

1) a) În principiu nimeni nu poate face transacțiune asupra unui obiect de care nu dispune, sau nu este capabil a dispune. Ast-fel guvernul, nefiind proprie-

tarul averei naționale, nu poate transige asupra averei publice, de cât numai atunci când va avea această facultate în virtutea unei legi. Cas. I 166|84.

b) Neobservarea formalităților hotărâte de lege pentru completarea capacității unor persoane juridice, nu anulează de drept transacțiunea, ea rămânând numai anulabilă, singură partea lezată putându-se prevala de acesta. Cas. I 85|88.

2) a) Este neadmisibil, ca fără interes făcut, recursul în casați-

acțiunea de nulitate contra unei transacțiuni pentru eróre asupra persoanei, sau a obiectului în proces. (Civ. 954, 1717) (Civ. Fr. 2053).

1713. Asemenea se poate ataca transacțiunea făcută spre executarea unui titlu nul, afară numai când părțile ar fi tratat expres despre nulitate. (Civ. 966, 1167, 1190, 1711) (Civ. Fr. 2054) ¹⁾.

1714. Transacțiunea fă-

cută pe documente dovedite în urmă de false, este nulă. (Civ. 966, 1712, 1716. —Pr. 291) (Civ. Fr. 2055).

1715. E asemenea nulă transacțiunea asupra unui proces finit prin sentință neapelabilă, despre care părțile, sau una din ele n'avea cunoscință.

Când sentința necunoscută părților ar fi încă apelabilă, transacțiunea va fi validă. (Civ. 954, 966,

une contra unei hotărîri, în cazul când în urma pronunțării ei, a intervenit o transacție între părțile ce erau în proces. Cas. I 218|82.

b) Transacțiunea din litigiu, *trebuie să fie mai întâi anulată pe cale principală*, pentru ca mai în urmă să se poată redeschide instanța închisă, procesul de la început, spre a se putea obține după aceasta un titlu executor legal. Tribunalele de urmărire, sezizate cu executarea ei, nu sunt competente să judece pe cale incidentală motivele de nulitate contra transacției. Cas. I 350|86.

c) Transacția având între părți autoritatea lucrului judecat, urmază de aci că instanța de apel care a luat act de efectuarea unei transacții, nu poate ca tot ea să judece anularea ei, o transacție neputând fi anulată de cât pe cale principală și în cazurile a-nume prevădute de lege. Cas. I 314|88.

d) Transacțiunile ce au de obiect terminarea unui proces început, având între părți autoritatea lucrului judecat în ultima

instanță, urmază de aci că instanțele judecătorești nu pot reveni pe cale incidentală asupra hotărîrilor de expedient, care constată o asemenea transacțiune, și să judece motivele de nulitate ce se invocă contra ei. Așa dar, pentru a se putea redeschide instanța închisă prin transacțiune, trebuie mai întâi a se urmări anularea transacțiunii pe calea acțiunii principale. Cas. I 325|94.

e) Se poate transige sub condiția rezolutorie expresă, că neîndeplinirea obligațiunii, reziliează de drept, transacțiunea intervenită. Cas. I 9|96.

1) a) Instanța de fond care respinge cererea de nulitate a unei transacțiuni, după ce constată că s'a transigeat asupra unui titlu nul, fără a stabili voința părților de a transige asupra acestei nulități, violază legea. Cas. I 46|92.

b) O transacțiune este nulă ori de câte ori este făcută spre executarea unui titlu nul, afară numai dacă părțile au tratat expres despre nulitate. Cas. I 46|92.

1712. — Pr. 291) (Civ. Fr. 2056).

1716. Când părțile au transigat în genere asupra tuturilor afacerilor ce ar putea să existe între dăsele, documentele ce le-ar fi fost necunoscute lor în timpul transacțiunei și cari s'ar fi descoperit în urmă, nu constituiesc un titlu de anulare a transacțiunei, afară numai atunci când ar fi fost ascunse prin fapta uneia din părțile contractante.

Însă transacțiunea va fi nulă, când ea nu ar cuprinde de cât un singur obiect și s'ar dovedi, din documentele în urmă descoperite, că una din părți nu avea nici un drept asupra aceluï obiect. (Civ. 1711, 1714.—Pr. 291, ur.—

Co. 783) (Civ. Fr. 2057).

1717. Invederata greșelă în socoteli, urmată la facerea transacțiunei, nu păgubesc pe nici una din părți, și trebuie să se repareze. (Civ. 1712) (Civ. Fr. 2058).

TITLUL XVIII

Despre privilegiu și ipotecă

CAPITOLUL I

Dispozițiuni generale.

1718. Orî-cine este obligat personal, este ținut de a împlini îndatoririle sale cu toate bunurile sale mobili și imobili, presente și viitoare. (Civ. 1719, 1824, ur. 1826, 1827, ur. 1831.—Co. 789, 828, 830, 902) (L. Bel. 7.—(Civ. Fr. 2092) ¹).

1) a) **N.B.** După cum am făcut mențiune încă de la început, partea referitoare la «Privilegiu și ipotecă» a fost prelucrată de legiuitorul nostru de la 1864, după Codul Napoleon și după legea belgiană de la 1851, care, în această materie, conține dispozițiuni superioare Codului frances.

b) Intregul patrimoniu al debitorului, servind în principiu de gaj creditorilor săi, aceștia sunt în drept a urmări simulațiunea actelor făcute de debitor în scop de a sustrage averea urmărită

pentru plata creanțelor lor. Cas. I 90|88.

c) O poprire făcută în mâinele celui de al treilea, și are efectul său legal, numai dacă în momentul facerei ei, cel de al treilea era dator debitorului. Cas. I 54|90.

d) Creditorul ipotecar, este în drept să ia măsuri de conservare și de urmărire asupra averii mobile a debitorului său, chiar mai înainte de urmărirea ipotecăi. Cas. II 68|90.

e) Faptele succesive care constată predarea succesivă și pre-

1719. Bunurile unui debitor servesc spre asigurarea comună a creditorilor săi, și prețul lor se împarte între ei prin analogie, afară de cazul când există între creditorii cauze legitime de preferință. (Civ. 974, ur. 1718, 1720, 1824, ur. — Co. 786, 788, 789-792) (L. Bel. 8.—(Civ. Fr. 2093).

1720. Causele legitime de preferință sunt privilegiile și ipotecile. (Civ. 494, 771, 1377, 1574, 1619, 1685, ur. 1722, ur. 1746, ur.) (L. Bel. 9.—(Civ. Fr. 2094).

1721. Când un imobil, recolte, sau alte bunuri mobile vor fi fost asigurate în contra incendiului, sau în contra oricăruia alt cas fortuit, suma, ce se va datori de către asigurător, va trebui, dacă nu va fi fost cheltuită în reparațiunea obiectului asigurat, să fie afectată la plata creanțelor privilegiate și ipotecare, după rangul fiecăreia din ele.

Asemenea se va urma și cu orice despăgubire va fi datorită de către o a treia persoană, pentru perderea totală, sau deteriorațiunea obiectului însărcinat de un privilegiu, sau ipotecă. (Co. 679) (L. Bel. 10).

CAPITOLUL II

Despre privilegiu

1722. Privilegiul este un drept, ce dă unui creditor calitatea creanței sale de a fi preferit celor alți creditorii, fie chiar ipotecari. (Civ. 1685, 1723, ur. 1730, 3°; 1738, 1790, 1800. — Co. 387, 405, 437, 480, 678, ur. 713, 813) (L. Bel. 12).—(Civ. Fr. 2095).

1723. Intre creditorii privilegiați preferința se regulază după diferitele calități ale privilegiilor. (Civ. 1724, 1729-1736.—Co. 678-682) (L. Bel. 13).—(Civ. Fr. 2096).

1724. Creditorii privilegiați, cari au același rang, au de o potrivă drept la plată ¹⁾. (Civ. 1723) (L. Bel.

țel unor mașini în conformitate cu un contract anterior, pot stabili și conserva privilegiul vânzătorului, întru cât s'au îndeplinit

dispozițiile art. 786 din Codul Commercial. Cas. II 59|96.

1) Textul belgian și frances a daogă: «par concurrence».

14.) Civ. Fr. 2097).

1725. Privilegiile tesaurului public și ordinea în care se exercită ele, sunt regulate prin legi speciale.

Tesaurul public nu poate obține un privilegiu în contra drepturilor persoanelor al treilea dobândite mai înainte. (Civ. 1730, 8°; 1753.—Co. 808) (L. Bel. 15.) (Civ. Fr. 2098).

1726. Privilegiile pot fi atât asupra mobilelor, cât și asupra imobilelor. (Civ. 1728-1737) (L. Bel. 16) (Civ. Fr. 2099).

Secțiunea I. — Despre privilegiile cari se întind asupra mobilelor și imobilelor.

1727. Cheltuelile de judecată sunt privilegiate atât asupra mobilelor, cât și asupra imobilelor, în privința tuturilor creditorilor, în interesul cărora au fost făcute. (Civ. 1729, 1737 — Co. 808) (L. Bel. 17).

Secțiunea II. — Despre privilegiul asupra mobilelor.

1728. Privilegiile sunt sau generale, sau speciale, asupra unor mobile. (Civ. 1729, 1730.—Co. 678, ur.,

786) (L. Bel. 18.) (Civ. Fr. 2100).

§ 1. — *Despre privilegiul general asupra mobilelor.*

1729. Creanțele privilegiate asupra tuturilor mobilelor sunt cele mai jos arătate, și se exercită în ordinea următoare: (Civ. 461, 472, 473. ur., 1723, 1730, ur., 1739.—Co. 678-682).

1° Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor; (Civ. 98, 99, 723, 919.—Pr. 610, 611, 654-677, 702, ur.—Co. 683, 1°; 685, 1°; 687 și 808).

2° Cheltuelile îngropării, în raport cu condițiunea și starea defunctului. (Civ. 1268, 1269, 1279).

3° Cheltuelile bălei celei după urmă, făcute în curs de un an. (Civ. 339, 1904. 1905).

4° Salariile oamenilor de serviciu pentru un an trecut și restul datoriei din anul curent. (Civ. 1471, 1472, 1885, 1904.—Co. 685, 687, 689, 768, 1°).

Salariul de șese luni al calfelor de prăvălie, și salariul pe o lună al lucră-

torilor cu dioa. (Civ. 1471, ur.—Co. 786, 1°).

5° Preţul obiectelor de subsistenţă date debitorului şi familiei sale, în curs de şese luni.

Când valoarea imobilelor n'a fost absorbită de creanţele privilegiate şi ipotecare, partea din preţul lor ce mai rămâne se va afecta cu preferinţă la plata creanţelor arătate prin prezentul articol. (Civ. 570, 572, 1183, 1187, 1725, 1903, 1904) (L. Bel. 19), (Civ. Fr. 2101) ¹⁾.

§ 2. — *Despre privilegiu asupra ôre-căror mobile.*

1730. Creanţele privilegiate asupra ôre-căror mobile sunt:

1° Chiriile şi arende. Când contractul este autentic, sau are o dată certă, proprietarul are privilegiu pentru totă chiria sau arenda pe anul curent, precum şi pe tot timpul ce rămâne a curge până la expirarea contractului.

Când contractul nu e autentic, sau nu are dată certă, proprietarul are privilegiu numai pentru chiria, sau arenda pe anul corent şi pe anul viitor. (Civ. 1416).

În cazul d'ânteiu, dacă prin contractul de arendare sau închiriere nu va fi fost expres prohibită subarendarea sau subînchirierea, cei-alţi creditori ai debitorului pot reînchiria casa sau rearenda moşia, pentru timpul ce mai rămâne a curge după contract; dar sunt obligaţi de a plăti proprietarului tot ce-î este datorit.

Obiectele asupra căror se exercită privilegiul sunt:

Pentru casă, toate mobilele din ea.

Pentru moşie, totă recolta anului corent, precum şi tot ce serveşte la explôtarea moşiei.

Acelaşi privilegiu are loc pentru reparaţiunile locative şi pentru tot ce priveşte execuţiunea contractului (Civ. 1421, 1429, ur., 1447, ur.)

1) Moştenitorul este obligat a plăti cheltuelile de înmormintare ale lui *de cujus*, făcute de un terţiu, fără să se pôată prevala de

dreptul ce-î dă o inscripţie ipotecară, luată asupra imobilului vîndut. Cas. I. 158|93.

Proprietarul p \acute{o} te sechestra mobilele cari se află în casa sa, sau pe moşia sa, când ele au fost duse în alt loc, fără consimţim \acute{e} ntul său, şi proprietarul conservă privilegiul său pe aceste mobile, întru cât timp le a revendicat, adică, când sunt în cestiune mobilele unei moşii, dacă a făcut cererea sa în termen de patru-deci de zile, şi când sunt în cestiune mobilele unei case, în termen de cinc \acute{i} -spre-dece zile. (Civ. 972, 1171, 1176, 1182, 1416, ur., 1421, 1429, 1446, ur., 1751, 1909.—Pr. 468, ur., 610-620.—Co. 387, 437, 480, 684, 685, 687, 786.)

2 $^{\circ}$ Sumele datorite pentru sem \acute{e} nte, sau pentru cheltuiala recoltei anului corent, asupra preţului acestei recolte, şi sumele datorite pentru instrumente de exploataţiune, pe preţul acestor instrumente; în ambele aceste casuri, cu preferinţa chiar înaintea proprietarului moşiei pentru privilegiul arende \acute{i} . (Civ. 484, 1734.)

3 $^{\circ}$ Creanţa pe amanetul ce este în posesiunea creditorului. (Civ. 1685, 1686,

1751, 1909.—Co. 387, 405, 433, 480, 720, 722).

4 $^{\circ}$ Cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului. (Civ. 991, 997, 1574, 1618, 1691, 1737, 1742.—Co. 387, 405, 433, 437, 683, 685, 687).

5 $^{\circ}$ Preţul pentru lucruri mobile neplătite, dacă se află încă în posesiunea debitorului, chiar şi în cazul când a cump \acute{e} rat cu termen de plată. (Civ. 1294.—Co. 687, 786).

Dacă v \acute{e} ndarea s'a făcut fără termen de plată, v \acute{e} nd \acute{e} torul p \acute{o} te chiar se revendice obiectele v \acute{e} ndute, pe cât timp se află în posesiunea cump \acute{e} rătorului, şi p \acute{o} te să împedice revinderea acelor lucruri, dacă însă s'a făcut cererea sa în termen de opt zile după trădarea lucrurilor, şi dacă lucrurile se află încă tot în starea în care se găseau la timpul trădării lor.

Perderea acţiunii de revendicare aduce cu sine şi perderea acţiunii resolutive a contractului v \acute{e} ndării, în privinţa celor-alti creditor \acute{i} . (Civ. 974, 1021, 1025, 1365, 1730, 1909.—Co. 786, 3 $^{\circ}$; 815—821).

6° Creanțele ce are un hangiu în această calitate, supra efectelor voiajorilor, ce se află în ospăția sa. (Civ. 1198, 2°; 1621, 623, ur. 1686, 1903, 1999).

7° Creanța cheltuelilor de transport și a cheltuelilor accesorii asupra lucrului transportat, întru cât timp acela ce l'a transportat, îl are în posesiunea sa, și în cele două-deci și patru ore ce vor urma trădărei lucrului la desti-

natarul său, dacă acesta din urmă a conservat posesiunea lucrului. (Civ. 1473, 1688.—Co. 433, 437, 638, 4°, 8°; 685, 6°; 687, 9°).

8° Creanțele rezultând din abuzuri și prevaricațiuni ale funcționarilor publici, în exercițiul funcțiunii lor, asupra cauționamentului lor, precum și asupra dobândilor, ce ar fi produs acel cauționament. (Civ. 1725, 1822). (L. Bel. 20) (Civ. Fr. 2102). 1).

1) a) Cesionarul drepturilor unui proprietar pentru căștiuri neplătite, are toate drepturile și privilegiile ce sunt acordate de lege proprietarului. Cas. I 82|87.

b) Privilegiul acordat proprietarului de art. 1730 Cod. civ. nu se poate exercita de cât asupra mobilelor aflate în casă și cari sunt proprietatea debitorului, iar nu asupra unei alte averi străine, cum ar fi de exemplu, o sumă de bani ce locatarul ar avea să primescă de la altul. Cas. I 135|89.

c) Proprietarul în virtutea privilegiului și a dreptului de urmărire ce i acordă legea, poate popri lucrurile chiriașului pentru neplata chiriei. Cas. I 344|89.

d) Locatorul are drept de privilegiu asupra tuturilor lucrurilor aflate în localul închiriat; cei de al treilea, cari pretind că sunt proprietari ai acelor lucruri, nu le pot sustrage de la acest privilegiu, de cât dovedind că locatoarele a cunoscut că ele nu erau proprietatea locatarului. Cas. I 86|90.

e) Proprietarul, sau cesionarul drepturilor sale, are drept la privilegiu, înaintea oricăror alți creditori ai chiriașului sau arendașului, în valoarea mobilelor aduse în casa închiriată, sau a recoltei anului corent aflată pe moșie, pentru plata chiriei, sau arendei, fără a se distinge dacă ele aparțin sau nu chiriașului, sau arendașului. Așa dar, dînsul este în drept să ceră sechestrarea unei asemenea averi, fără ca cumpărătorul recoltei, chiar cu act autentic, să se potă opune la acesta, pe motiv că proprietarul ar fi trebuit s'o revendice în termenul prevăzut de art. 1730 Cod. civ., întru cât averea sechestrată, se găsea încă pe moșia arendată în momentul când s'a pus sechestrul. Cas. I 157|91.

f) Când contractul de închiriere sau arendare este autentic, sau are dată certă, proprietarul are privilegiu pentru totă chiria sau arenda pe anul curent și pe tot timpul ce curge până la expirarea contractului, și acest pri-

§ III. *Despre rangul privilegiilor asupra mobilelor la cas de concurs între ele.*

1731. Cheltuelile de judecată vin înaintea tuturor creanțelor, în interesul căroră au fost făcute. (Civ. 1729, 1°), (L. Bel. 21).

1732. Cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului, trec înaintea privilegiilor anterioare.

Ele trec, în toate cazurile, chiar înaintea privilegiilor coprinse la numerii 3, 4 și 5 ale articolului 1729. (Civ. 1730, 4°) (L. Bel. 22).

1733. Creditorele amanetar, hangiul și căraușul sunt preferiți vânzătorului unui obiect mobilier, care le servește de siguranță, afară de cazul când ei, primind lucrul, au știut că prețul, era încă datorit.

vilegiu al său se întinde și pentru deficitul ce ar rezulta când, reziliindu-se contractul de arendare, s'ar arenda imobilul, în comptul fostului arendaș, cu un preț de arendă mai mic. Cas. I 189/94.

g) Legea specială a Caselor de credit agricol, nu conferă, pe lângă dreptul de privilegiu și pe acela de a urmări și revendica lucrurile amanetate de la terți, cari cu bună credință le-au cumparat de la debitorii împrumutați. Cas. Sect. Un. 12/94.

1) Privilegiul vânzătorului unor

Privilegiul vânzătorului nu se exercită de cât după acel al proprietarului casei sau moșiei, afară de cazul când vânzătorul, la transportarea lucrurilor în locurile închiriate, a făcut cunoscut proprietarului că prețul încă nu i s'a plătit. (Civ. 1685, ur. 1730.—Co. 786, 3°) (L. Bel. 23) 1).

1734. Sumele datorite pentru semințe, sau pentru cheltuelile recoltei de peste an se plătesc din prețul acestei recolte; și sumele datorite pentru ustensile, cari servesc la exploatațiunea moșiei din prețul acestor ustensile, cu preferință în ambele aceste cazuri înaintea privilegiului proprietarului moșiei. (Civ. 1730, 2°) (L. Bel. 24 2).

1735. Privilegiul chel-

lucruri, transportate în locuri închiriate de cumpărător, primază pe acela al proprietarului locului închiriat, dacă el a făcut cunoscut proprietarului, la transportarea lor, că prețul încă nu i s'a plătit. O asemenea încunoștințare trebuie făcută chiar locatarului principal, în caz când cumpărătorul este un sub-locatar, ne fiind suficientă încunoștințarea făcută numai proprietarului. Cas. I 181/89.

2) A se vedea notele art. 1730 și 1733 Cod. civ.

tuelilor de îngropare trece înaintea tuturilor celor-alte privilegii. (Civ. 1729, 2°). (Bel. 25).

1736. Cele alte privilegii generale sunt primare de către privilegiile speciale. (Civ. 1729, 1730) (L. Bel. 26).

Secțiunea III.—Despre privilegiu asupra imobilelor.

1737. Creditorii privilegiati asupra imobilelor sunt: (Civ. 1722, 1725, 1738, ur.).

1° Vîndătorul pe imobilul vîndut, pentru plata prețului. (Civ. 1020, 1021, 1365, 1377, 1740, 1785, 1907. — Co. 789).

Dacă s'aun făcut mai multe vînderi succesive, pentru care a rămas datorit prețul în total, sau în parte, întîiul vîndător se preferesce celui de al doilea, cel de al doilea celui de al treilea și așa înainte. (Civ. 972, 1294, ur.).

2° Acei ce au dat banii cari au servit la achizițiunea unui imobil. Trebuie însă să fie constatat într'un mod autentic, prin actul de împrumutare, că suma era destinată a fi întreb-

întată la acesta; asemenea trebuie să fie constatat prin chitanța vîndătorului că plata prețului s'a făcut cu banii împrumutați. (Civ. 1107, 2°; 1171).

3° Coeredii asupra imobilelor succesiunii pentru garanția împărțelei făcută între ei, și a sumelor cu cari a rămas dator unul către altul. (Civ. 728, 736, 742, 778, 787, ur. 1741).

4° Arhitectii, antreprenorii, pietrarii și alți lucrători întrebunțați pentru a zidi, a reconstrui, sau a repara edificii, canaluri, sau alte opere, cu condițiune însă ca prealabilmente să se fi încheiat un proces-verbal de către un expert numit de tribunalul de prima instanță, în circumscripțiunea căruia sunt situate edificiile, constatător stărei și felului lucrărilor ce proprietarul va declara că are de gînd a face, și numai în cazul când acele lucrări ar fi fost primite cel mult în curs de șese luni, după terminarea lor, de către expert, asemenea numit de tribunal. Dar privilegiul acesta nu pôte trece nici odată

peste valorile constatate prin al doilea proces-verbal, ci se va reduce la adaosul de valoare ce va fi existând la epoca alienării imobilului, ca rezultat al lucrărilor executate. (Civ. 1483, ur. 1488, ur. 1742, 1745, 1902).

5° Acei ce au împrumutat bani pentru a îndemni pe lucrători, se bucură de același privilegiu, însă numai la cazul când întrebuintarea acelor bani va fi constatată într'un mod autentic prin actul de împrumutare, și prin chitanța lucrătorilor, în modul în care s'a vorbit mai sus, despre acei cari au împrumutat bani pentru achizițiunea unui imobil. (Civ.

1107, 1171, 1742) (Civ. Fr. 2103) ¹⁾.

Secțiunea IV. — *Cum se conservă privilegiile.*

1738. Intre creditori, privilegiile nu produc nici un efect, în privința imobilelor, de cât atunci când ele s'au adus la cunoștința publică, prin inscripțiune, și numai de la data acelei inscripțiuni în registrele tribunalelor de prima instanță, destinate pentru această, după modul determinat de lege, afară de singurele excepțiuni ce urmeză. (Civ. 1722, ur. 1739, ur. 1745, 1780, ur. 1790, ur. 1818. — Co. 388, 405, 435, 437, 684, 689 (L. Bel. 29.) (Civ. Fr. 2106 ²⁾).

1) a) Procesele verbale prevădute de art. 1737 Cod. civ. nu sunt indispensabile pentru conservarea privilegiului constructorului, ele putând fi înlocuite printr'o expertiză ordonată de Tribunal, și a cărei constatare nu sunt constante. Cas. II 81/90.

b) Creditorii personali ai înzestrătorului nu pot opune drepturile lor femeii înzestrată sau soțului ei, terți achizitori cu titlu particular, dacă n'au înscris sau transcris drepturile lor, conform legei. Cas. I 373/92.

2) a) Privilegiile nu pot produce nici un efect în privința imobilelor, de cât numai atunci când ele

s'au adus la cunoștința publică, prin inscripțiunea făcută în registrele tribunalului, conform art. 1738 Cod. civ. Cas. I 187/81.

b) Sub imperiul regulamentului organic, simpla trecere în registrul așa numit de poprire, a unui drept de privilegiu, nu constituia o inscripție care să dea drept la conservarea privilegiului, dacă nu se îndeplinea toate formalitățile prevădute de acea legiuire. Cas. Secț. Un. 1/81.

c) Formalitățile prescrise de art. 1738 și 1742 Cod. civ. spre a conserva privilegiul, având de scop de a regula raporturile dintre creditori, lipsa lor nu se poate

1739. Sunt scutite de formalitatea inscripțiunei, creanțele arătate la articolul 1729. (Co. 388, 405, 433, 435, 480, 684, 689, 786) (Civ. Fr. 2107).

1740. Vîndătorul privilegiat conservă privilegiul său prin transcripțiunea titlului care a transferat proprietatea cumpărătorului, și care titlu constată că i-se datorește întregul preț, sau parte din el; asemenea și acela care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil conform aliniatului 2 de la art. 1737 conservă privilegiul său prin transcripțiunea titlului care constată destinațiunea împrumutării și trecerea asupra sa a tuturor drepturilor vîndătorilor. (Civ. 1020, 1021, 1365, ur. 1737. 1°; 1738, 1745, 1781, 1790, 1801.—Co. 689 al. 10) (Civ. Fr. 2108).

1741. Coeredele sau copartășul la o împărțelă conservă privilegiul său asupra bunurilor coprinse în fie-care lot, sau asupra lucrului pus în licitațiune, pentru tot ce are drept a reclama în această calitate

prin inscripțiunea acestui privilegiu în termen de șese-deci zile, socotite de la data actului de împărțelă, sau de la data adjudicațiunei prin licitațiune; în cursul acestui timp nici o ipotecă nu poate fi constituită în prejudiciul coeredelui, sau copartășului creditor asupra nici unui bun care se găsește cuprins în masa comună. (Civ. 728, 742, 748, 787, ur. 1737. 3°; 1738, 1745, 1780, ur.) (Civ. Fr. 2109).

1742. Arhitectii, antreprenorii, petrarii și alți lucrători întrebuițați pentru a zidi, a reconstrui, sau a repara edificii, canaluri, sau alte opere, și acei cari au împrumutat, pentru a indemnisa pe persoanele de mai sus, cu bani, a căror întrebuițare se constată conform aliniatului 5 de la art. 1737, conservă privilegiul lor prin inscripțiunea proceselor verbale ale experților menționate la alineatul 4 al articolului 1737. (Civ. 1737, 4°; 5°; 1738, 1745) (Civ. Fr. 2110) ¹⁾.

1743. Creditorii și le-

opune de către debitor. Cas. II 81/90.

1) Formalitățile prescrite de art. 1738 și 1742 Cod. civ. spre a con-

gătării, cari cer separațiunea patrimoniului defunctului, conservă privilegiilor asupra imobilelor succesiunii, în fața creditorilor erediilor, sau reprezentanților defunctului, prin înscripțiunea acestui privilegiu în termen de șese luni, de la data deschiderii succesiunii.

Înainte expirării acestui termen, nici o ipotecă stabilită de către eredi, sau reprezentanții defunctului asupra acelor bunuri, spre prejudiciul creditorilor sau legatarilor succesiunii, nu poate avea efect. (Civ. 781, 783, 902, 1738, 1745, 1780, ur., 1790) (Civ. Fr. 2111) ¹⁾.

1744. Cesionarul acestor diverse creanțe privilegiate, exercită întru toate

serva privilegiul, având de scop de a regula raporturile între creditori, lipsa lor nu se poate opune de către debitor. Cas. II 81/90.

1) a) Privilegiul separațiunii patrimoniilor, asupra imobilelor unei succesiuni, se conservă numai prin singura înscriere a lui în timp util, fără ca să se ceară, pentru conservarea lui, intentaarea unei acțiuni principale pentru separarea de patrimoniu. Cas. I 51/94.

b) Eredede, creditor al lui *de cuius*, nu se poate prevala, față de

aceleași drepturi, cari le avea și acei ce le au cedat aceste creanțe. (Civ. 1106, ur., 1391, ur., 1396, 1833) (Civ. Fr. 2112).

1745. Tote creanțele privilegiate supuse la formalitatea înscripțiunii, în privința cărora nu s'ar fi îndeplinit condițiunile privilegiului, nu încetază cu toate acestea de a fi creanțe ipotecare; însă ipoteca în privința tuturilor persoanelor al treilea nu datază de cât de la epoca înscripțiunilor cari vor trebui făcute, după cum mai jos se va arăta. (Civ. 1725, 1738, ur. 1778, 1786) (Civ. Fr. 2113).

CAPITOLUL III.

Despre ipotecă

1746. Ipoteca este un

cei alți creditori, de drepturile ce i dă înscripțiunile se ipotecare, de cât atunci când va achita mai întâi datorile ce există deja asupra succesiunii; nu se poate prevala de asemeni, nici de lipsa unei cereri de separațiune de patrimoniu, din partea acelor creditori, căci acest mijloc nu poate fi invocat cu succes, de cât de către terțiile persoane, iar nu de dînsul, care ca moștenitor e ținut să plătească datorile succesiunii. Cas. I 102/94.

drept real asupra imobilelor afectate la plata unei obligațiuni. (Civ. 1720, 1722).

Ipoteca este din natura ei nedivisibilă, și subsistă în întregimea ei asupra fie-cărui, și asupra fie-cărei porțiuni din acele imobile. (Civ. 1062, ur.).

Dreptul de ipotecă se conservă asupra imobilelor, în ori-ce mână va trece. (Civ. 1790, ur. 1800,—Co. 813) (Civ. Fr. 2114) ¹⁾.

1747. Dreptul de ipotecă nu se poate constitui

de cât în cazurile și cu formele prescrise de lege. (Co. 10, 16) (Civ. Fr. 2115).

1748. Ipoteca este sau legală, sau convențională. (Civ. 1749, ur., 1753, ur., 1769, ur.) (L. Bel. 43) (Civ. Fr. 2116).

1749. Ipoteca legală este aceea care ia naștere în virtutea unei dispozițiuni speciale a legii. (Civ. 902, 1738, 1745, 1753, ur.) (Co. 761).

Ipoteca convențională este aceea care ia naștere

1) a) Conform art. 1746 Cod. civ. ipoteca este din natura ei indivizibilă. Acest principiu însă nu și mai poate avea aplicațiunea, când imobilele ipotecate fiind în număr de două, creditorul ipotecar a renunțat la unul din ele, menținând ipoteca numai asupra celui alt. Cas. I 291|88.

b) Diferența de preț la care se condamnă adjudicatorul care n'a depus prețul adjudicațiunei, se împarte între creditorii după rîndul înscrierii creanței. Astfel creditorul ipotecar neachitat, este în drept a trece înaintea creditorilor chirografari. Cas. I. 116|89.

c) Conform principiului general stabilit prin art. 1746 Cod. civ. ipoteca este un drept real și se conservă asupra imobilelor, în ori-ce mână ar trece ele. Cas. I 351|89

d) Dreptul creditorului ipotecar asupra pădurei aflată pe pămîntul ipotecat, se stinge când ea este pusă în exploatare; acesta

însă numai în ce privește arborii tăiați, iar nu și în privința pădurei ce există încă, adică asupra arborilor netăiați. Cas. I 314|95.

e) Din coprinsul art. 1746, 1790 și 1791 Cod. civ. rezultă clar că existența privilegiului sau ipotecii asupra unui imobil, nu oprește trecerea proprietății aceluși imobil, de la o persoană la alta, ci noul proprietar rămîne obligat de a plăti creditorului privilegiat sau ipotecar, datoria pentru care și-a constituit privilegiul, sau ipoteca: că prin urmare, creditorul privilegiat sau ipotecar nu are dreptul de a cere desființarea înstrăinării imobilului afectat, făcută de debitorul său către altă persoană, ci numai de a urmări vinzarea silită a imobilului în mîinile noului proprietar și deținător, dacă acesta va refuza, sau nu poate plăti datoria asigurată prin privilegiu, sau ipotecă. Cas. II 174|92.

din convențiunea părților, cu formele prescrise de lege. (Civ. 1769, ur.) (L. Bel. 44) (Civ. Fr. 2117).

1750. Se pot ipoteca:

1° Imobilele cari sunt în comerț, cu accesoriile lor, ce după lege se privesc ca imobil; (Civ. 462 ur. 963, 1777, 1778).

2° Usufructul asupra acestor imobil și accesorii. (Civ. 471, 488—492, 1770) (Civ. Fr. 2118) ¹⁾.

1751. Mobilele nu pot fi ipotecate. (Civ. 472, ur., 1909) (Civ. Fr. 2119) ²⁾.

1752. Nu se aduce nici

o modifițiune prin acest codice dispozițiunilor legilor maritime, în privința navelor și bastimentelor de Mare. (Co. 490, ur., 678—694, 784—792) (Civ. Fr. 2120).

Secțiunea I. — *Despre ipotecele legale.*

1753. Drepturile și creanțele cari se asigură de lege prin o ipotecă sunt:

1° Ale femeilor măritate, asupra bunurilor bărbatului. (Civ. 1242, ur. 1272, ur. 1281, 1754, ur.—Co. 799).

2° Ale minorilor și inter-

1) a) Cumpărarea unei păduri pentru exploatare prin tăere, nu constituie pentru cumpărător un drept real asupra acelei păduri, ci numai dreptul incorporal de a face să se taie și să se ridice arborii tăiați și prin urmare, asemenea cumpărătorii nu pot constitui o ipotecă valabilă asupra pădurei supuse tăerei, căci prin asemenea destinațiune ea nu mai reprezintă de cât o avere mobilă, care nu este susceptibilă de a fi ipotecată. (Art. 466, 1750 și 1751 Cod. civ.) Cas. II 177|93.

b) Totuși, dacă cumpărătorul unui asemenea drept de tăere a unei păduri, a constituit ipotecă asupra ei, și creditorul o scote în vinzare silită pentru achitarea creanței sale, acel cumpărător nu poate să oprescă vânzarea, pentru motivul că ipoteca nu este valabilă, căci în lipsă de obligațiune

ipotecară, dînsul rămîne obligat personal, și ținut ast-fel de a îndeplini îndatorirea sa, cu toate bunurile sale, fie mobile, fie imobile, urmînd numai ca și alți creditori să potă discuta drepturile lor, asupra prețului averei vîndute, după mărimea și gradul de preferință a creanțelor lor. (Art. 1718 și 1719 Cod. civ.) Cas. II 177|93.

c) Dacă pădurea se exploatează, creditorul ipotecar nu are nici un drept asupra părții exploatare din pădure, adică asupra arborilor tăiați, căci prin tăere, mobilizîndu-se arborii, dreptul de ipotecă s'a stîns, în ce privesc arborii tăiați, conservîndu-se însă dreptul de ipotecă numai asupra pădurei ce a rămas netăiată. Cas. I 314|95.

2) A se vedea nota art. 1750 Cod. civ.

dișilor, asupra bunurilor tutorelui. (Civ. 343, 348, 390, 415, ur. 435, 454).

3° Ale Statului, ale comunelor și stabilimentelor publice, asupra bunurilor perceptorilor și administratorilor centrali (Civ. 1725, 1778) (Civ. Fr. 2121)²).

§ I.—*Despre siguranțele femeilor măritate.*

1754. Femeia va avea o ipotecă specială asupra bunurilor, ce sunt afectate prin contractul de căsătorie pentru asigurarea dotei alienabilă.

1) Din greșelă, se dice aici, fără nici un sens, «centrali» în loc de «comptabili» cum dice textul frances.

2) Sub imperiul Codului Caragea simplele cheazășii (garanții), chiar atunci când erau trecute în condicele de poprire, nu puteu fi considerate ca garanții ipotecare, care să potă fi opuse vre unui terțiu, de ore-ce nici textul de lege, nici circulările ministeriale ce se obicinuiău pe atunci, nu le-a dat un asemenea caracter. Cas. I 277|91.

3) a) Femeia falitului, căsătorită sub regimul dotal, pote să fie admisă, în virtutea creanței sale dotale, la masa falimentului și la deliberațiunile relative la concordatul barbatului său, când creanța sa nu este garantată printr'o ipotecă legală. Cas. II 62|90.

Ipoteca se va înscrie de bărbat înaintea celebrării căsătoriei, și nu va avea efect de cât de la data acelei inscripțiuni.

Inscripțiunea va putea fi cerută și de femeie. (Civ. 1242, ur. 1281, 1753, 1755, ur.). (L. Bel. 64)³).

1755. Prin contractul de căsătorie se vor specialisa imobilile ipotecate, obiectele dotale garantate și suma până în concurența căreia se va putea lua inscripțiunea ipotecară. (Civ. 1224, ur., 1756, ur.). (L. Bel. 65).

b) Cu tot concursul dat la concordat și cu totă acceptațiunea dividendului propus de bărbat, femeia și conservă contra acestuia și a bunurilor ce i vor adveni în urmă, toate drepturile și acțiunile sale personale, sau ipotecare pentru acoperirea integrală a dotei sale, de ore-ce concordatul nu pote avea efect de a elibera pe bărbat de obligațiunea sa, de a restitui întreaga dotă a femeii, principiile esențiale și scopul regimului dotal, respingind un asemenea rezultat. Cas. II 62|90.

c) Femeia pote cere inscripțiunea ipotecei legale ce are în avere imobiliară a barbatului, pentru asigurarea avereii sale dotale, chiar după desfacerea căsătoriei, spre a și asigura un rang față de cei alți creditorii. Cas. I 100|95.

1756. În lipsă de stipulațiuni exprese ¹⁾ de ipotecă în contractul de căsătorie, sau când garanțiile determinate prin acest contract nu vor fi îndestulătoare, femeia va putea în timpul căsătoriei, în virtutea autorizațiunei date de către președintele tribunalului domiciliului său, și până la concurența sumei dotei alienabilă, să cêră inscripțiunea ipotecară asupra unuia, sau mai multe imobile anume determinate ale bărbatului său. (Civ. 1224, 1755, 1757, ur.) (L. (Bel. 66) ²⁾).

1757. Femeia va putea încă, chiar în cas de convențiune contrarie, dar cu autorizațiunea preșe-

dintelui tribunalului domiciliului său, să cêră în timpul căsătoriei inscripțiunii ipotecare, asupra imobilelor bărbatului său, pentru orice pretențiuni ar putea avea în contra lui, în virtutea fôiei sale dotale. (Civ. 1756, 1758) (L. Bel. 67) ³⁾.

1758. Inscripțiunile luate în virtutea articolelor 1756, 1757, vor arêta special fiecare imobil, și vor determina sumele pentru cari sunt cerute acele inscripțiuni. (Civ. 1759, ur. 1780) (L. Bel. 68) ⁴⁾.

1759. În toate casurile determinate mai sus, în cari femeia măritată are drept de a cere inscripțiunea de ipotecă asupra bunurilor imobile ale bărbatului, dacă ea nu va

1) Cuvîntul: «*esprese*» lipsesce în art. belgian.

2) a) A se vedea nota c de la art. 1754 Cod. civ.

b) Femeia măritată care a lăsat să se perimeze ipoteca sa în averea bărbatului, pôte lua o nouă inscripțiune, fie în timpul căsătoriei, fie chiar după desfacerea ei, rangul acestei ipotecî însă, nepuținî fi de cât de la data inscripțiunei. Cas. I 392|90.

3) a) Femeia pôte cere inscripțiunea ipotecîi legale ce are în averea imobiliară a soțului, pentru asigurarea aversei dotei sale, chiar după desfacerea căsătoriei,

spre a'și asigura un rang, față cu ceilalți creditorî. Cas. I 100|95.

b) Inscripțiunea ipotecară în averea imobiliară a bărbatului, pentru asigurarea dotei mobiliare a femeii sale se pôte lua și de acei ce au constituit dota, fără ca în acest caz să fie nevoie de autorizațiunea președintelui tribunalului, această prescripțiune fiind prevădută de lege, numai în ceia ce privește pe femeie în interesul autorității maritale. Cas. I 218|95.

4) A se vedea notele art. 1757 Cod. civ.

exercita acest drept, îl va putea exercita în numele ei acel ce a constituit dota, și în lipsa acestuia, chiar procurorul tribunalului de prima instanță, al domiciliul femeiei. (Civ. 1754, ur.) (L. Bel. 69, 70).

1760. Femeia nu va putea renunța nici într'un cas, în favoarea bărbatului său, la inscripțiunile luate în virtutea articolelor precedente. (Civ. 1754-1759) (L. Bel. 71) ¹⁾.

1761. Bărbatul va putea contesta valoarea dotei alienabile, pentru care s'a luat inscripțiune de femeie după săvârșirea căsătoriei. În cazul acesta tribunalul va decide într'un mod sumar asupra contestațiunii, numind experți pentru estimațiunea dotei alienabile, și ascultând raportul lor precum și conclusiunile procurorului (Civ. 1756, ur.) (L. Bel. 72).

§ 2. — *Despre garanțiile ce sunt obligați a da tutorii în interesele minorilor și interdișilor.*

1762. Înaintea intrării tutorilor în administrațiunea tutelei, consiliul de familie va defige suma pentru care se va lua inscripțiunea ipotecară, va arăta anume imobilele tutorelui asupra cărora această inscripțiune se va cere.

La determinarea sumei inscripțiunii, consiliul de familie va avea în vedere starea minorelui, sau a interdișilor, natura valorilor de cari se compune această stare, și eventualitățile de responsabilitate la cari poate fi supus tutorele.

Consiliul de familie după împrejurări poate decide ca suma inscripțiunii să nu fie mai mare de cât venitul pe un an al stărei minorelui, sau al interdi-

familiei sale. Cas. I 316|84.

b) Cu toate restricțiunile cuprinse în art. 1760 Cod civ. ipoteka legală a femeii măritate, poate face obiectul unei renunțări, în toate cazurile în care fie contractul de căsătorie, fie legea (art. 1253 Cod. civ.) derogă de la principiul inalienabilității averii dotale. Cas. I 316|84.

1) a) Conform art. 1760 Cod. civ., femeia nu poate renunța nici într'un caz, în favoarea bărbatului său la inscripțiunile ipotecare, luate în averea acestuia; totuși ea poate să renunțe în favoarea unui terțiu, la rangul acestei ipoteci legale, când e vorba de ași procura banii necesari pentru alimentele ce trebuie să procure

sului. (Civ. 390, 454, 1763, 1780) (L. Bel. 49).

1763. Deliberațiunea consiliului de familie va fi motivată și dată după ce tutorele va fi ascultat, sau chemat. (Civ. 1762) (L. Bel. 50).

1764. Tutorele va putea contesta valoarea venitului pentru care s'a cerut inscripțiune la tribunalul de prima instanță, la care cas tribunalul va urma în tocmai ca la articolul 1761. (Civ. 1762, ur. 1780) (L. Bel. 51).

1765. Inscripțiunea va fi luată de tutore, în virtutea deliberațiunii consiliului de familie. (Civ. 1762, ur. 1766, 1780) (L. Bel. 52).

1766. Consiliul de familie va putea numi special pe unu din membrii săi, sau oricare altă persoană, pentru luarea inscripțiunii. (Civ. 1765, 1780) (L. Bel. 53).

1767. Când tutorele

este tatăl, sau mama rămasă în viață, ipoteca legală nu va avea loc¹⁾. (Civ. 352, ur. 1753, 2°).

§ 3. — *Despre garanțiile ce sunt obligate a da Statului, comunele și stabilimentelor publice, perceptoriș și administratoriș comptabiliș.*

1768. Ipoteca legală a Statului, a comunelor și stabilimentelor publice, asupra bunurilor perceptoriș și administratoriș publiciș, nu se poate stabili de cât asupra bunurilor prezente, iar nu și a celor viitoare. (Civ. 1753, 3°).

Secțiunea II. — *Despre ipotecile convenționale.*

1769. Cine are capacitatea de a înstreina un imobil, poate a'și ipoteca. (Civ. 113, 199, 401, 430, 454, 538, 834, 948, 950, ur. 1248, 1265, 1306, 1535, 1749, 1770, ur.—Co. 12, 16, 705, 720, 722) (Civ. Fr. 2124)²⁾.

1770. Acei, cari au a-

1) Acest art. lipsesce atât în L. Belgiei cât și în Codul frances.

2) a) Autorizația de înstrăinare a unui imobil dotal, dată de tribunal, implică autorizarea de ipotecare a aceluși imobil; de aci urmează că femeia măritată, au-

torizată de justiție pentru a'și înstrăina imobilul dotal, nu poate cere nulitatea ipotecei consimțite. Cas. I 233/90.

b) Cestiunea de întinderea unei autorizații date de justiție, în specie unei femei măritate pen-

supra unui imobil un drept suspens prin o condițiune, sau resolubil în ore-cară casurî, sau supus la o acțiune de rescisiune, nu pot consimți de cât o ipotecă supusă aceluiași condițiunii, sau aceluiași rescisiunii. (Civ. 769, 830, 1017, 1019, 1157, ur. 1365, 1377, 1776, 1781; excep. 117, 834) (Civ. Fr. 2125).

1771. Bunurile minorilor și ale interdișilor nu pot fi ipotecate, de cât pentru cauzele și cu formele prescrise de legi, (Civ. 113, 199, 342, 343, ur. 430, 445, 454, 458.—Co. 12. 16) (Civ. Fr. 2126).

tru înstrăinarea imobilului dotal, fiind o cesiune de interpretare, este lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond. Cas. I 233|90.

1) a) Consulatele străine din țară, nu au după lege, și după vechile legiuiri n'au avut, facultatea de a efectua acte de ipotecă în ceia ce privește imobilele situate în România. Cas. I 368|80.

b) Un act de ipotecă rămânind nul în ceia ce privește ipoteca, nu este nul ca act de creanță constatător al obligațiunilor dintre părți. Cas. I 118|81.

c) În cazul când una din părți nu s'ar putea prezenta în persoană înaintea tribunalului, mandatarul său trebuie să aibă procură autentică, de ore-ce ipoteca convențională preveđută de art. 1772 Cod. civ. nu pöte fi constituită după acest articol, de cât prin-

1772. Ipoteca convențională nu va putea fi constituită, de cât prin act autentic. (Civ. 1171, 1748, 1774, 1775, 1776) (Civ. Fr. 2127) ¹⁾.

1773. Ipotecile consimțite în țară străină nu pot avea efect în România, de cât după ce actele, prin cari s'a consimțit ipoteca, se vor fi vădat de președintele tribunalului civil al situațiunei bunurilor și se va fi luat inscripțiune.

Acest magistrat va verifica dacă actele de constituțiunea ipotecăi unesc toate condițiunile cerute de legile locului unde s'au

tr'un act autentic. Civ. I 29|85.

d) Nu e necesar, într'un act de ipotecă, și legea chiar nu cere, ca accepciunea creditorului să fie concomitentă cu oferta debitorului, consimțimintul acestuia putind fi dat printr'un act autentic ulterior. Cas. I 250|86, 194|92.

e) Pentru validitatea unei ipotecăi convenționale este nevoie de consimțimintul ambelor părți: este nulă deci ipoteca pentru care nu se dovedește că s'a dat de creditor consimțimintul. Civ. 400|89.

f) Un act de ipotecă este valabil când consimțimintul creditorului că acceptă oferta debitorului, a fost exprimat posterior consimțimintului acestuia, când acest consimțimint este autenticat. Cas. I 32|90; 194|92.

făcut, spre a fi autentice. (Civ. 11, 1789) (L. Bel. 77).

1774. Ipoteca convențională nu este valabilă, dacă prin actul de constituțiune al ipotecei nu se specifică anume natura și situațiunea fie-cărui imobil al debitorului, asupra căruia se consimte ipoteca creanței. (Civ. 1749) (L. Bel. 78) (Civ. Fr. 2129).

1775. Bunurile viitoare ale debitorului nu pot fi obiectul unei ipotece. (Civ. 965, 1772) (L. Bel. 78) (Civ. Fr. 2129, 2°).

1776. Ipoteca convențională nu poate fi valabilă, de cât atunci când suma, pentru care ipoteca este constituită, va fi determinată prin act.

Dacă creanța este condițională, se va menționa condițiunea în inscripțiune. (Civ. 1004, 1017,

1019, 1770, 1781) (L. Bel. 80) (Civ. Fr. 2132)¹⁾.

1777. Ipoteca se întinde asupra tuturilor ameliorațiunilor survenite în urma constituirei imobilului ipotecat. (Civ. 462, ur. 489, 490, ur. 498, 904, 1737, 4°; 1742, 1750, 1774, 1775) (Civ. Fr. 2133)²⁾.

Secțiunea III. — *Despre rangul ipotecilor între ele.*

1778. Intre creditorii ipoteca, fie legală, fie convențională, nu are rang, de cât din dioa inscripțiunei sale în registre. (Civ. 1738, 1745, 1748, 1779, ur. — Co. 761) (L. Bel. 81) (Civ. Fr. 2134).

1779. Ipotecele înscrise în registre în aceeași di, au același rang. (Civ. 1778, 1790) (L. Bel. 81) (Civ. Fr. 2147).

1) O ipotecă poate fi condițională sau eventuală, însă e necesar ca până la realizarea creanței constituentele ipotecei să fi continuat a fi proprietar. Cas. I 226/89.

2) a) Art. 1777 Cod. civ. stabilește că ipoteca se întinde asupra tuturilor ameliorațiunilor făcute la imobilul ipotecat, fie acele ameliorațiuni efectuate de către un terțiu deținător, fără ca densusi să aibă drept să ceară de la

creditorul ipotecar, în caz de urmărire, despăgubiri pentru valoarea acelor ameliorațiuni. Cas. I 62/89.

b) Dispoziția din art. 2175 din Codul civil francez, care acordă constructorului un recurs contra creditorului ipotecar, consacrand un principiu de echitate prevădută și prin art. 998 Codul civil român, legiuitorul a suprimat-o ca inutilă. Cas. I 62/89.

CAPITOLUL IV.

Despre modul inscripțiunii privilegiilor și ipotecilor.

1780. Inscripțiunile se fac la greșă tribunalului districtului, în care sunt situate bunurile ipotocate.

Drepturile de privilegiu și ipotecă, cari nu s'ar fi înscrise înaintea morții debitorului, nu vor mai putea fi înscrise, de cât după

trei luni de la deschiderea succesiunii. Inscripțiunile nu vor produce nici un efect, când vor fi fost luate în intervalul de timp, în cursul căruia actele făcute înaintea deschiderii falimentelor sunt declarate, de lege, nule. (Civ. 1738, 1778, 1790, 1816, ur.— Pr. 725-728) (L. Bel. 82) (Civ. Fr. 2146) ¹⁾.

1781. Spre a opera in-

1) a) Efectele unei inscripțiuni ipotocate încetază dacă ipoteca n'a fost reînviată la timp, cu îndeplinirea formelor solemne, cerute de lege; regula fiind generală, creditorul următor care voește a-și conserva dreptul de preferință, e ținut a-și reînoui inscripțiunea, chiar în timpul urmării, și în termenul fixat de lege. Cas. I 392/90.

b) Femeia măritată care a lasat să i se perimeze ipoteca sa, poate lua o noua inscripție, fie în timpul căsătoriei, fie după dizolvarea ei, însă rangul acestei ipotecă va fi numai de la data inscripțiunii. Cas. I 392/90.

c) Inscirerea sau reînvierea unei ipotecă, se poate face și după începerea urmării silită și până la adjudecarea definitivă, căci ipoteca există și numai exercițiul ei se stinge, dacă nu este reînviată. Cas. I 392/90.

d) Dacă inscripțiunea unei ipotecă se perimează după o declarație în faliment, după deschiderea unei succesiuni sau după primirea unei moșteniri sub beneficiu de inventar, ea poate fi reînviată

sau înscrisă din nou de creditorul ipotocar. Cas. I 392/90.

e) De și art. 1780 Cod. civ. dice că drepturile de privilegiu și ipotecă cari nu s'ar fi înscrise înaintea morții debitorului, nu vor mai putea fi înscrise de cât după trei luni de la deschiderea succesiunii, însă legiuitorul, prin cuvintele *după trei luni de la deschiderea succesiunii*, n'a putut înțelege de cât până în trei luni, după ce succesiunea a fost închisă; că, în vedere ca regularea și acceptarea succesiunilor să nu rămână în suspensiune un timp nemărginit, legiuitorul a creșut de cuviință să fixeze un termen de la morțea debitorului, peste care inscripțiunile să fie considerate ca nule și neavenite. Că acesta este adevărata interpretare ce trebuie dată art. 1780 Cod. civ. rezultă și de acolo, că acest articol, fiind luat și tradus de legiuitorul nostru, după art. 82 din legea belgiană de la 1851 asupra privilegiilor și ipotecelor, care prevede că drepturile de privilegiu sau de ipotecă, cari nu vor fi fost înscrise înaintea morții de-

scripțiunea, creditorele și debitorile, în persoană sașu prin mandatarul cu procure autentice, vor prezenta președintelui tribunalului actul autentic al convențiunei, prin care se constituie ipoteca. Tot odată creditorele va face și alegere de domiciliu la vre-un loc din circumscripțiunea tribunalului. (Civ. 97, 1740, 1772, 1782, 1819.—Pr. 725) (L. Bel. 83) (Civ. Fr. 2148) ¹⁾.

1782. Președintele, găsinđ actul investit cu tóte formele cerute de lege pentru inscripțiune, va ordona

bitorului, nu vor mai putea fi înscrise de cât în cele trei luni ce urmază după deschiderea succesiunei, este învederat că legiuitorul nostru a înțeles prin cuvintele «după trei luni», termenul de trei luni, ce urmază de la deschiderea succesiunei; că, a da o altă interpretare sus citatului text de lege, este a face ca situațiunea exactă a unei succesiuni, să rămână timp îndelungat incertă, stare ce ar prejudicia, atât pe moștenitorii cari au interes a cunoște cât mai curând activul și pasivul unei succesiuni, spre a se putea decide, dacă acceptă sașu renunță la moștenire, cât și pe creditorii decedatului cari au interes să cunoască sarcinile ce pot exista asupra bunurilor imobile ale succesiunei. Cas. I 301|93.

1) Acest art. lipsese în Codul frances și belgian.

2) a) Un act de ipotecă este

inscripțiunea sa, după care se va certifica pe actul original data și numărul de ordine, sub care s'a înscris în registru ²⁾. (Civ. 1780 ur., 1789.—Pr. 727) ³⁾.

1783. În tóte casurile de inscripțiune a unei ipoteci legale, sașu a unui privilegiu, este destul ca creditorul, sașu mandatarul seșu singur să se prezinte înaintea președintelui tribunalului și să cêră inscripțiunea ipoteci, sașu a privilegiului seșu, în virtutea titlului din care decurge acea ipotecă, sașu acel pri-

valabil, când consimțimântul creditorului că acceptă oferta debitorului, a fost exprimat posterior consimțimântului acestuia, destul numai ca ele să fie autentice, căci nicăire legea nu cere ca acceptațiunea creditorului să fie concomitentă cu oferta debitorului. Cas. I 32|90; 194|92.

b) Imprejurarea că ordonanța de inscripțiune a unei ipoteci a fost scrisă nu numai de președinte ci de întreg complotul tribunalului nu anulează inscripțiua. Cas. II 72|90.

c) Cei de al treilea nu pot cere anularea unei ipoteci consimțită de creditor și de debitor prin actul a căruil transcriere ambele părți au cerut'o, pe motiv că inscripțiunea ipoteci a fost ordonată de tribunal, fără ca părțile să o fi cerut. Cas. I 303|94.

3) A se vedea notele art. 1781 Cod. civ.

vilegiu¹⁾. (Civ. 1753, ur., 1769, ur.).

1784. Inscricțiunile asupra bunurilor unei persoane mörte, pot fi cerute numai de creditor. (Civ. 780, 1781.) (Pr. 321) (L. Bel. 86). (Civ. Fr. 2149).

1785. Creditorul privilegiat sau ipotecar, înscris pentru un capital sau pentru o rendită care produce interese, are drept ca interesele datorite pe trei ani să aibă același rang ca și capitalul, fără prejudiciul inscripțiunilor ce pöte lua pentru interese după trei ani, și cari vor avea rang din ziua inscripțiunei lor. (Civ. 1587, ur., 1781, 1817) (L. Bel. 87.) (Civ. Fr. 2151).

1) Art. 1783, care lipsesce în Codul frances și belgian, este o excepție la regula admisă de legiuitorul nostru prin art. 1781.

2) a) Creditorul ipotecar, a cărui creanță pörta o dată anterioară promulgării noului cod civil, este supus a se conforma formalității art. 1786 Cod. civ. care prescrie reînnoirea inscripțiunilor ipotecare, după termenul de 15 ani; de aci urmază că această regulă se aplică și ipotecelor constituite sub imperiul codului Caragea, după care ipoteca convențională nu era ocultă, ci supusă formalității inscripțiunei. Cas. I 135|86; 114|87; 391|92.

1786. Inscricțiunile conservă dreptul de privilegiu și de ipotecă în curs de 15 ani din ziua în care s'aũ făcut inscripțiunile. Efectul lor încetază dacă inscripțiunile nu aũ fost reînnoite înaintea expirării acestui termen.

Cu töte acestea inscripțiunile luate în favörea minorilor, interdișilor, a femeilor măritate, a Statului, comunelor și celorlalte stabilimentö publice, sunt dispensate de a fi reînnoite până după un an de la încetarea tutelei, soluțiunea căsătoriei, sau încetarea din funcțiune a funcționarului. (Civ. 1780, 1781, 1787, 1820) (L. Bel. 90.) (Civ. Fr. 2154)²⁾.

b) În cazul când ipoteca nu se reînnoește în timpul prevăduț de art. 1786 Cod. civ., ea se stinge iar creanța devine chirografară, Cas. I 114|87; 437|91.

c) Efectele unei inscripțiuni ipotecare încetază, dacă ipoteca n'a fost reînnoită la timp și cu îndeplinirea formelor solemne cerute de lege; regula fiind generală, creditorul urmăritor care voește a'și conserva dreptul de preferință, e ținut a'și reînnoiti inscripțiunea chiar în timpul urmării, și în termenul fixat de lege. Cas. I 392|90.

d) Femeia măritată care a lăsat să se perimeze ipoteca sa,

1787. Inscricțiunea reînnoită trebuie să indice inscripțiunea primitivă ce se reînnoesce. În lipsă de o asemenea indicațiune, creanța ipotecară va avea rang de la inscripțiunea din urmă. (Civ. 1786) (L. Bel. 90, 3°).

CAPITOLUL V

Despre ștergerea și reducțiunea inscripțiunilor

1788. Inscripțiunile vor

póte lua o nouă inscripțiune, fie în timpul căsătoriei, fie după dîsolvarea ei, însă rangul acesteia ipotecii va fi numai de la data inscripțiunei. Cas. I 392/90.

e) Inscrierea saú reînnoirea unei ipotecii se póte face și după începerea urmării silite și până la adjudicarea definitivă, căci ipoteca există și numai exercițiul ei se stinge, dacă nu este reînnoită. Cas. I 392/90.

f) Dacă inscripțiunea unei ipotecii se perimează după o declarare în faliment, după deschiderea unei succesiuni saú după primirea unei moșteniri sub beneficiu de inventar, ea póte fi reînnoită saú înscrisă din nou de creditorul ipotecar. Cas. I 392/90.

g) Nereînnoirea inscripțiunei ipotecare în termenul de 15 ani, prevădut de art. 1786 Cod. civ. are de efect pierderea privilegiului, rămînind creanță simplă chirografară, numai atunci când ipoteca nu și-a produs efectele sale înainte de expirarea acelor 15

fi șterse saú reduse prin consimțiméntul părților interesate, capabile de a consimți la acesta, saú în virtutea unei sentințe date în ultimă instanță, saú care a dobîndit puterea lucrului judecat. Mandatul dat, spre a face o ștergere, saú reducțiune, trebuie să fie expres și autentic. (Civ. 949, ur., 953, ur., 1201, 1789, 1800, 2°—Pr. 129.—Co. 694) (L. Bel. 92.) (Civ. Fr. 2157) ¹⁾.

anî; așa dar, când creanța a fost înscrisă în tabloul de ordine al creditorilor, în lăuntru aceluî termen, ea și-a produs efectele sale, și în acest caz, nu mai este necesitate de reînnoirea inscripțiunei la expirarea acelor 15 ani. Cas. I 439/91.

h) Nereînnoirea inscripțiunei unei ipotecii în termenul prevădut de art. 1786 Cod. civ. nu póte fi invocată de cât de către creditorii interesați. Cas. I 271/95.

1) a) Nu póte avea putere de lucru judecat, încheerea prin care tribunalul, fără consimțiméntul creditorului ipotecar, dispune pe cale grațiosă radierea unei ipotecii. O asemenea încheere póte fi atacată în mod incidental de părțile interesate. Cas. I 168/84.

b) Ori-ce transacție făcută asupra imobilului ipotecat, de către terțele persoane, rămîne bine făcută, cu tóte că ea a fost efectuată de la ștergerea ipotecii, când motivul și cauza acestor tranzacții au fost tocmai faptul

1789. Actele făcute în țară străină, care constată consimțământul pentru ștergerea sau reducțiunea unei inscripțiuni, nu sunt executorii în România, de cât după ce s'a vădit de președintele tribunalului situațiunei bunurilor, care va verifica autenticitatea acelor acte ¹⁾. (Civ. 1773, 1788).

CAPITOLUL VI

Despre efectul privilegiilor și ipotecilor, în contra persoanelor al treilea, care dețin imobilul.

1790. Creditori, cari au

privilegiu sau ipotecă înscrisă asupra unui imobil, îl urmăresc în orice mână ar trece. (Civ. 1720, 1738, ur., 1746, 1778, 1780, ur., 1791, ur., 1818) (Civ. Fr. 2166) ²⁾.

1791. Dacă persoana a treia, care deține imobilul, nu îndeplinește formalitățile mai jos stabilite, pentru a purga proprietatea sa, ea rămâne îndatorată, prin singurul efect al inscripțiunilor, în calitatea sa de detentor al imobilului, la toate datoritiile ipotecare, și se bucură de toți termenii de

ștergerii ipotecei. Cas. I 276|88.

c) Nu se poate invoca în apel radierea ipotecii, ca mijloc de liberațiune, întru cât încheierea tribunalului ce a ordonat ștergerea ipotecei, nu era de cât o urmare firească a primei hotăriri a curții de compturi, care în urmă a fost anulată pe cale de revizuire. Cas. I 220|89.

1) Acest articol lipsese atât în Codul frances cât și în L. Belgiei, el fiind o inovațiune a legiuitorului nostru, fără origină în legile vechi.

2) a) Chiar după închiderea tabloului de ordine al creditorilor, dreptul de urmărire și preferință, recunoscut de lege, creditorului ipotecar, poate să fie valorificat. Cas. I 331|86.

b) Un imobil, fiind ipotecat mai înainte de a fi constituit dotă,

conform art. 1790 Cod. civ. el va fi grevat de sarcina ipotecară în orice mână ar trece. Ast-fel, creditorul ipotecar, anterior constituirei drept dotă a unui astfel de imobil, este în drept a-l urmări și a se purta adjudicator, fără ca femeia să aibă drept de a-l revendica pe motivul că imobilul a devenit dotal și prin urmare inalienabil. Cas. I 254|88.

c) În sistemul legislațiunei noastre, vânzarea silită nu purgăză imobilul vândut la licitație de dreptul de proprietate și servitute, purgându-l însă de orice privilegiu și ipotecă, acesta chiar în cazul când greșierul a omis a trece asemenea sarcine înscrise în publicațiunile făcute conform art. 506 din Pr. civ. Cas. I 243|89.

d) Din coprinsul art. 1746, 1790 și 1791 Cod. civ. rezultă clar că

plată ce-î avea și debitorul primitiv. (Civ. 1108, 1790, 1795, 1801, ur.) (Civ. Fr. 2167)¹⁾.

1792. Debitorul este ținut în acelaș cas, sau de a plăti toate capitalurile și interesele exigibile, la orice sumă s'ar urca, sau de a lăsa imobilul ipotecat fără nici o rezervă. (Civ. 1785, 1791, 1793) (Civ. Fr. 2168)²⁾.

1793. Când detentorul nu îndeplinește una din aceste obligațiuni pe deplin, fie-care creditor ipotecar are dreptul de a cere vânzarea imobilului ipotecat pentru creanța sa. (Civ.

1722, 1746, 1790, 1794, 1795, 1803, 1824, 1836) (Civ. Fr. 2169)³⁾.

1794. Cu toate acestea detentorul, care nu este personal obligat pentru creanța ipotecară a creditorului, poate să se opună la vânzarea imobilului ipotecat ce 'i-a fost transmis, dacă au mai rămas alte imobile ipotecate pentru această datorie în posesiunea principalului, sau principalilor debitori, și poate să cêră discuțiunea prealabilă după forma regulată la titlu «*Despre cauționământ.*» În timpul acestei discuțiuni se va opri ven-

existența privilegiului său a ipotecei asupra unui imobil, nu oprește trecerea proprietății aceluï imobil de la o persoană la alta, ci noul proprietar rămîne numai obligat a plăti creditorului privilegiat sau ipotecar, datoria pentru care și-a constituit privilegiul sau ipoteca. Urméază de aci că creditorul privilegiat sau ipotecar nu are dreptul de a cere desființarea înstrăinării imobilului afectat, făcută de debitorul seü către altă persoană, ci numai de a urmări vânzarea silită a imobilului în mâinile noului proprietar și deținător, dacă acesta va refuza sau nu poate plăti datoria asigurată prin privilegiu sau ipotecă. Cas. II 174|95.

e) Art. 1790, 1791, 1792 și 1793 Cod. civ. nu 'și au aplicațiune când

creditorul invocă contra terțiului cumpărător al imobilului ipotecat sau supus privilegiului chiar nulitatea actului de înstrăinare, în virtutea art. 514 proc. civ. pe motiv că ea a avut loc în urma afisării urmăririi aceluï imobil, de ôre-ce ôisele articole, presupun înstrăinare valabilă, dar reguléază numai efectele privilegiilor și ipotecelor înscrise asupra imobilului vîndut, pentru cazul în care cumpărătorul lui, nu ar fi îndeplinit formalitățile cerute de lege pentru purgarea unor asemenea sarcine. Cas. I 480|95.

1) A se vedea notele art. 1790 Cod. civ.

2) A se vedea notele art. 1790 Cod. civ.

3) A se vedea nota e de la art. 1790 Cod. civ.

darea imobilului ipotecat. (Civ. 1662-1665, 1753, 1793) (Civ. Fr. 2170).

1795. Cât pentru lăsarea imobilului ipotecat, ea poate să fie făcută de către ori-ce detentor, care nu este personal obligat la datorie, și care are capacitatea de a înstreina. (Civ. 949, ur., 1769, 1796) (Civ. Fr. 2172),

1796. Detentorul poate să lase imobilul, chiar după ce a recunoscut obligațiunea, sau după ce a fost condamnat în această calitate; lăsarea imobilelor nu împiedică nici pe detentor, până la adjudecațiune, de a lua imobilul înapoi, plătind totă datoria și cheltuelile. (Civ. 1791, 1795, 1797) (Civ. Fr. 2173).

1797. Lăsarea imobilului ipotecat se face prin declarațiune, la greșa tribunalului situațiunei imobilului.

Tribunalul va încheia act despre acesta.

După cererea celui diligente dintre cei interesați, se va numi un curator imobilului părăsit, și se va urmări vândarea sa, după formele prescise pentru

expropriațiunii. (Civ. 725, 1780, 1824, ur.) (Civ. Fr. 2174).

1798. Servituțile și drepturile reale ce avea asupra imobilului detentorului înaintea posesiunei sale, renasc după părăsirea, sau adjudecațiunea imobilului. (Civ. 576, 636, ur., 1091, 1795) (Civ. Fr. 2177).

1799. Detentorul care a plătit datoria ipotecară, sau care a lăsat imobilul ipotecat, sau care a suferit expropriațiunea acestui imobil, are recurs în garanție, de drept, în contra debitorului principal. (Civ. 551, 905, 1108, 1336, ur., 1795, ur.) (Civ. Fr. 2178).

CAPITOLUL VII

Despre stingerea privilegiilor și a ipotecilor.

1800. Privilegiile și ipotecile se sting :

1° Prin stingerea obligațiunei principale; (Civ. 1091, 1107, ur., 1134-1136, 1683.—Co. 690).

2° Prin renunțarea creditorului la ipotecă; (Civ. 1788, ur.).

3° Prin îndeplinirea formalităților și condițiuni-

lor prescrise detentorilor, pentru purgarea bunurilor dobândite de ei; (Civ. 1801, ur.).

4° Prin prescripțiune. (Civ. 1837, ur.).

Prescripțiunea este câștigată debitorului, pentru bunurile cari se află în posesiunea sa, prin expirarea timpului desift pentru prescripțiunea acțiunilor ce rezultă din ipotecă, sau din privilegiu. (Civ. 1890).

Cât pentru bunurile cari se găsesc în mâinile unui al treilea detentore, prescripțiunea îi este câștigată prin expirarea timpului regulat pentru prescripțiunea proprietății în favoarea sa; în cazul când prescripțiunea presupune un titlu, ea nu începe a curge de cât din ziua când detentorele s'a înscris în registrele tribunalului ca nou proprietar. (Civ. 1801, 1890, 1895).

Inscripțiunile luate de creditorî nu intrerup cursul prescripțiunii stabilite

prin lege în favoarea debitorului, sau în favoarea unei al treilea persóne detentóre a imobilului. (Civ. 1780, 1786, 1863.—Co. 690) (Civ. Fr. 2180) (L. Bel. 108).

CAPITOLUL VIII

Despre modul de a purga proprietățile de privilegiî și ipotecă.

1801. Tóte actele translativ de bunurî și drepturî, cari se pot ipoteca, se vor transcrie pe registre ce se vor ține spre acest sfirșit la grefa tribunalului, în ocolul căruia sunt bunurile situate. (Civ. 818, ur. 1740, 1750, 1800, 1803.—Pr. 721) (Civ. Fr. 2181) (L. Bel. 1).

1802. Orî-ce act de înstreinare al drepturilor menționate în articolele precedente, nu se va putea opune persónelor al treilea, de nu se va fi făcut transcripțiunea cerută prin acel articol. (Civ. 1801, 1803) (L. Bel. 1, 1°) 1).

1803. Transcripțiunea

capabil de a înstrăina. Cas. I 204|84.

b) Actul translativ de proprietate imobiliară, este opozabil celor de al treilea cari au ratificat vîndarea, de și nu a fost transcris. Cas. I 340|84.

1) a) In materie de vîndare, transcripțiunea nu creiază în favoarea cumpărătorului care a transcris actul, o probă sau prezumțiune că vîndătorul era proprietar al lucrului vîndut, sau că era

prescrisă prin articolul 1801 transmite dobânditorului drepturile ce înstreinătorul avea asupra proprietății imobilului, dar cu privilegiile și ipotecile cu cari imobilul era însărcinat. (Civ. 644, 971, 1295, 1740, 1770, 1790, 1801, 1810) (Civ. Fr. 2182) ¹⁾.

1804. Dacă noul proprietar voesce a fi apărat de urmărirea autorizată prin capitolul VI al prezentului titlu, este ținut, în cursul unei luni de la transcripțiunea actului de transmisiunea proprietății, de a notifica creditorilor la

domiciliile ceșși au ales, când au luat inscripțiunile ipotecare: (Civ. 1781, 1790).

1° Contractul de dobândirea imobilului. (Civ. 1805, 1813).

2° Un certificat de transcripțiunea lui. (Civ. 1801, 1816).

3° O tabelă în trei coloane, din care cea d'ânteiu va coprinde data ipotecilor și aceia a inscripțiunilor; cea de a doua, numele creditorilor, și cea de a treia sumele creanțelor înscrise. (Civ. 1781, 1805, ur., 1813, 1816.—Co. 691) (Civ. Fr. 2183) ²⁾.

c) De asemenea ordonanțele de adjudecațiune nu sunt supuse transcripțiunii; chiar din momentul adjudecațiunii ele își au efectul lor față de toți. Cas. I 50|88.

d) Schimbul dotal, autorizat în condițiunile art. 1254 Cod. civ. este supus la formalitățile transcripțiunii stabilite pentru convențiunile matrimoniale. Cas. I 350|89.

e) Achizitorul unui imobil, care a transcris titlul său, se poate prevala de lipsa transcripțiunii unei achizițiuni anterioare, chiar dacă a avut cunoștință despre dânsa. Acest drept încetază numai când a existat fraudă. Cas. I 330|89.

f) Formalitatea transcripțiunii nu se cere de cât pentru înstrăinările ce se fac prin convențiuni; când însă devoluțiunea bunurilor

se produce în puterea legii, nu este nevoie de nici o transcripțiune. Ast-fel, dreptul copiilor, asupra unei jumătăți din averea părinților divorțați prin consimțământ mutual, este opozabil celor de al treilea, fără să fie nevoie de vre-o transcripțiune. Cas. I 30|90.

g) Cumpărătorul unui imobil, prin transcrierea actului său de cumpărătore, devine proprietar al acelui imobil, așa că orî-ce drepturi dobândite asupra acelui imobil, în urma acelei transcrieri de o a treia persoană de la fostul proprietar, nu sunt opozabile cumpărătorului. Cas. I 81|92.

1) A se vedea notele art. 1802 Cod. civ.

2) a) Vânzarea silită nu are de efect a purga imobilul vândut la licitație de cât numai de dreptu-

1805. Noul proprietar va declara prin acea notificațiune că este gata a plăti îndată datoriile și sarcinile ipotecare, numai până la concurența prețului stipulat prin actul de înstreinare, sau până la valoarea la care va prețui imobilul, dacă este dăruit fără distincțiune între datoriile exigibile, sau neexigibile. (Civ. 1025. 1363, 1791, ur., 1804, 1806) (Civ. Fr. 2184).

1806. După ce noul proprietar a făcut notificațiunea prescrisă în termenul defipt prin articolul 1804, și dacă prețul stipu-

lat nu poate acoperi toate datoriile privilegiate și ipotecare, ori-ce creditor al cărui titlu este înscris, poate cere punerea imobilului în vânzare prin licitațiune publică, cu îndatorire: (Civ. 1804, ur. 1813. —Co. 692).

1° De a comunica astă cerere noului proprietar, în curs de 40 zile de la notificațiunea ce acesta 'i a făcut; (Civ. 1781).

2° De a se supune a sui prețul imobilului cu a ceea parte mai mult, peste prețul stipulat în actul de înstreinare.

Tote acestea se vor co-

rile de privilegiu și ipotecă, fără a'l putea purga de drepturite de proprietate sau servitute, chiar în cazul când greșierul ar fi omis să treacă în publicațiunile făcute, conform art. 506 proc. civ., aceste sarcini. Cas. I 18/87.

b) După art. 1242 Cod. civ. singur bărbatul având, în timpul căsătoriei, exercițiul acțiunilor dotale și numai în contra lui putându-se intenta asemenea acțiuni, urmăzând de aci că este nulă comunicarea făcută de cumpărătorul unui imobil, în sensul art. 1804 Cod. civ. pentru purgarea unei inscripțiuni dotale, nu în persoana bărbatului, ci a femeii, și această nulitate nu se poate acoperi printr'o mărturisire ulterioară, la care barbatul ar fi chemat să facă, că ar fi avut cuno-

ștință de acea comunicare, căci nu prin o atare mărturisire s'ar putea complecta îndeplinirea dișei formalități, mai ales față cu femeia sa, care în această privință, e o terță persoană. Cas. I 83/94.

c) Din combinația art. 1791 cu art. 1804 și următorii din Codul civil, rezultă că purgarea privilegiilor sau ipotecelor de către noul proprietar, nu este prevădută de către legiuitor ca o condițiune pentru validitatea înstrăinării ce vechiul proprietar a făcut imobilului supus privilegiului, sau ipotecii, către noul achizitor, ci numai ca un mijloc prin care noul proprietar poate scăpa imobilul de urmărirea creditorilor privilegiați sau ipotecari. Cas. II 174/95.

munica după cererea înscris a creditorului, atât noului proprietar, cât și înstreinătorului imobilului, prin tribunalul unde s'a făcut transcripțiunea actului de înstreinarea imobilului.

Tóte acestea sub pedépsă de nulitate. (Civ. 1804, 1807) (Civ. Fr. 2185) ¹⁾.

1807. Dacă creditorii nu vor cere púnerea în licitațiune în termenul și cu formele prescise în articolele precedent, valórea imobilului va rămâne definitiv desfiptă la prețul stipulat prin contract, sau la suma estimațiunei în cas de donațiune, și noul proprietar va rămâne liberat de orí-ce privilegiu și ipotecă, plătind prețul creditorilor după ordinea in-scripțiunei lor, sau depunéndu-l la casa de depozite și consemnațiuni. (Civ. 1114, ur., 1800, 3°, 1806. — Co. 693) (Civ. Fr. 2186).

1808. In cas de revéndare, ea se va face cu formele prescise pentru expropriatiunile forțate, du-

pă stăruința saú a creditorului care a cerut revéndarea, saú a noului proprietar. (Civ. 1824).

Acela din aceștia care va stărui pentru vëndare, va îngriji a se pune în afiptele de publicațiune prețul stipulat prin contract, saú declarat după estimațiune, și suma cu care creditorele s'a obligat a sui acest preț. (Civ. 1806, 2°. — Co. 693, 902-927) (Civ. Fr. 2187).

1809. Adjudecatarul este dator. peste prețul adjudecatiunei, a restituii dobânditorului imobilului, saú donatorelui ²⁾ depozitat tóte cheltuelile ce acesta a făcut cu formarea contractului, saú pentru transcripțiunea lui, acelea ale notificațiunei, și cele făcute de el la vëndarea prin licitațiune. (Civ. 1341, 1402, 1798) (Civ. Fr. 2188).

1810. Dacă imobilele în urmarea licitațiunei s'aú adjudecat asupra dobânditorului imobilului saú a donatorelui ³⁾, acesta nu este obligat de a transcrie

1) A se vedea nota *b* de la art. 1815 Cod. civ.

2) Textul francez dice : «donatarului» iar nu «donatorelui» cum

greșit se dice la noi.

3) Textul francez dice : donatarelui în loc de donatorelui, cum e la noi din greșală.

jurnalul de adjudecațiune. (Civ. Fr. 2189).

1811. Retragerea creditorului, care va fi cerut punerea în licitațiune, nu va putea stavili sub nici un cuvînt adjudecațiunea publică, dacă nu vor consimți toți ceilalți creditori privilegiați¹⁾, sau ipotecari. (Civ. 1336, ur.) (Civ. Fr. 2190).

1812. Dacă adjudecațiunea se va face asupra aceluia care cumpărase imobilul, atunci va avea recurs în contra vîndătorului, spre a fi desdaunat de suma care escede prețul stipulat prin actul de vîndare, și pentru dobînda acestui excedent. (Civ. 1337, ur. 1813) (Civ. Fr. 2191).

1813. În cas cînd titlul noului proprietar ar cuprinde imobile și mobile, sau mai multe imobile din cari unele ipotocate și altele neipotocate, situate în aceeași sau în diferite circumscripțiuni de tribunale, toate înstreinate cu un singur preț, sau pentru prețuri deosebite și separate, sau că aceste imobile sunt coprinse, sau că

nu sunt coprinse în aceeași exploatațiune, în acest cas prețul imobilului asupra căruia sunt luate inscripțiuni se va determina cu analogie după prețul total, și va fi declarat în notificațiunea ce noul proprietar este obligat a face, conform cu articolul 1804.

Creditorele care a cerut punerea în licitațiune nu este dator, în nici un cas, a face suirea prețului cerut prin articolul 1806, pentru mobile, sau pentru alte imobile, de cât cele ipotocate creanței sale.

Noului proprietar îi rămîne tot-d'auna recurs în contra autorelui, sau spre a fi desdaunat de vătămarea ce ar suferi, sau din cauza divisiunii achizițiunii sale, sau din cauza divisiunii exploatațiunilor. (Civ. 1790, 1806, 1830) (Civ. Fr. 2192).

1814. Nici un imobil nu pôte fi liberat de ipotecile legale, de cât supunîndu-se ipotecei un alt imobil de aceeași valoare, sau depunîndu-se, la casa de depozite și consemnațiuni, o sumă egală cu

1) Cuvîntul «privilegiați» lip-

sese în textul francez.

valórea creanței asigurate prin ipotecă.

Formele, ce urmăză a se observa la mutarea ipotecei de pe un imobil pe altul, se vor determina prin legea de procedură ¹⁾. (Civ. 1753, 1800).

Dispozițiune transitorie.

1815. Femeile căsătorite până la promulgarea acestei legi, vor fi datóre în curs de un an de la această epocă a cere inscripțiune asupra imobilelor bărbaților pentru asigurarea dotei lor, conform regulilor prescrise prin acest Codice²⁾. (Civ. 1754-1761)³⁾.

CAPITOLUL IX.

Despre publicitatea registrelor și despre responsabilitatea grefierilor de tribunale, însărcinați cu ținerea registrelor.

1816. Grefierii tribu-

nalelor sunt ținúți de a elibera tutulor, acelor ce cer, copie de pe actele transcrise în registrele lor, și de pe inscripțiunile existente, saú certificat că nu există nici o inscripțiune. (Civ. 1804, 1817, ur. 1882). (Civ. Fr. 2196).

1817. Ei sunt responsabili pentru orî-ce prejudiciú ar rezulta: (Civ. 998, 1084, 1730, 1822).

1° Din omisiunea pe registrele lor a transcripțiunilor actelor de mutațiune ale proprietăței, și a inscripțiunilor luate în biourile tribunalului; (Civ. 1780, ur. 1801, 1819).

2° Din lipsa de mențiune în certificatele lor a unei saú mai multor inscripțiuni existente, afară de cazul când erórea provine din arătări nesuficiente, cari nu pot să le fie imputate. (Civ. 1780, 1816, 1818) (Civ. Fr. 2197).

1) Acest alineat lipsesce în Codul Francez.

2) Acest art. lipsesce în Codul Francez

3) a) Femeia măritată sub imperiul legii Caragea, cu act dotal înscris în condica foilor de dotă, are drept a se despăgubi de creanțele sale dotale din întreaga avere a barbatului, cu preferință

asupra creditorilor ipotecari, posteriori căsătoriei, dispozițiunile legii noui, referitoare la regimul dotal, neputînd întru nimic schimba drepturile cîștigate, ca violînd principiul neretroactivității legii. Cas. I 351|87; 276|88; 57|89.

b) Drépta interpretare cese póte da art. 1815 Cod. civ. este că prin privilegiul acordat creanței do-

1818. Imobilul în privitynța căruia greșierul ar fi omis în certificatele sale una sau mai multe sarcine înscrise, rămâne cu toate acestea încărcat cu toate sarcinile înscrise, rămânând însă noului cumpărător, care a fost indus în eror, recurs în contra greșierului pentru daunele ce i s'au cauzat prin omisiune, precum și recurs contra vîndătorului pentru întorcerea prețului și daunelor interese. (Civ. 1746, 1778, ur. 1790, 1804, 1816, 1822) (Civ. Fr. 2198) ¹).

1819. În nici un caz, greșierii tribunalelor nu pot refuza nici întârșia

transcripșionea actelor de mutașione ale proprietășilor, înscripșionea privilegiilor și drepturilor ipotecare, nici eliberarea de certificate ce se cer de părșii, nici prezentarea registrelor originale, când se cer de părșii, sub pedepsă de rșpundere de daune interese către părșii; drept—care, la cas de refuș, sau întârșiere nemotivată, se va încheia îndată asupra cererei părșilor proces-verbal despre acesta, de către procurorul tribunalului respectiv. (Civ. 998, 1084, 1780, 1801, 1816, 1822) (Civ. Fr. 2199) ²).

1820. Greșierii tribu-

tale, nedîndu-se femeii măritate dreptul de urmărire asupra averii imobiliare a soșului, eșită din patrimoniul sșu, legiuitorul a voit să lase la facultatea femeii măritate să dobîndescă acest drept, îndeplinînd condișionile prescise prin acest articol, pentru o mai bună asigurare a dotei. Cas. I 57|89.

1) a) Art. 1818 Cod. civ. nu se aplică la vîndările silitite pentru care legiuitorul nostru a stabilit regula contrarie, (art. 568 comb. cu 506 al. 3 Pr. civ.), sistemul întreg urmat de legea noastră în materie de vîndare silită, deosebîndu-se esenșial de acela care s'a adoptat pentru vîndarea voluntară. Cas. I 243|89.

b) În sistemul legislașionei nô-

stre, vîndarea silită nu purgăș mobilul vîndut la licitașione, de dreptul de proprietate și servitute, purgîndu'l însă de orșce privilegiu și ipotecă, acesta chiar în cazul când greșierul a omis a trece asemenea sarcine înscrise în publicașionile făcute conform art. 506 Pr. civ. Cas. I 243|89.

2) a) Cînd un imobil dotal se schimbă cu un altul, această operașione trebuie să fie transcrișă în registrele respective ale tribunalului situașionei imobilului pus în schimb, de ôre-ce condișionea îstrăinării celui dintăi, este ca imobilul cu care el se înlocuește, să devie dotal. Cas. I 422|90.

b) Femeia pôte cere revocarea vîndării imobilului dotal, cînd

nalelor vor fi ținute de a avea un registru pe care vor înscri și cu și în ordine numerică depunerile ce li se vor fi făcut de actele de mutațiune ale proprietăților destinate de a fi transcrise, ei vor elibera deponentului un bilet de recunoșcere, care va purta numărul de ordine sub care s'a înscris depunerea în registru, și ei nu vor putea transcrie, în registrele destinate pentru acesta, actele de mutațiune ale proprietăților, de cât cu data și după ordinea în care s'a făcut depunerea acelor acte la grefă. (Civ. 818, 1740, 1781, ur. 1801, 1822) (Civ. Fr. 2200).

1821. Tote registrele de transcrițiune și inscrițiune vor fi șnuruite, numerotate și parafate pe fie-care pagină, de către președintele tribunalului. (Civ. Fr. 2201).

1822. Grefierii sunt ți- nuți de a se conforma, în exercițiul funcțiunei lor, tutulor dispozițiunilor ca-

pitolului present, sub pe- depsă de amendă de la 500 până la 3000 lei pentru ântéia contravențiune, și de destituire pentru a doua contravențiune, fără pre- judițiul daunelor interese către părți, cari vor fi plă- tite înaintea amendei. (Civ. 998, 1084, 1730, 1816, 1823) (Civ. Fr. 2202).

1823. Mențiunile de deposit, inscripțiunile și transcripțiunile se vor face, în registre, în șir, fără nici un loc alb, nici întrelini, sub pedepsă în contra gre- fierului de o amendă de la 1500 până la 5000 lei, și de daune interese către părți, cari vor fi plătite înaintea amendei. (Civ. 998, 1084, 1729, 1822) (Civ. Fr. 2203).

TITLUL XIX

Despre expropriațiunea silită

1824. Creditorele pôte urmări expropriațiunea:

1° A bunurilor imobile și a accesoriilor repute

imobilul dat în schimb n'a fost transcris în registrele respective, fără ca cumpărătorul, căruia i încumba sarcina de a veghea ca

această transcripție să se facă, să pôtă opune femeii înzestrate rea- ua ei credință, sau neglijență. Cas. I 422|90.

imobile, cari sunt proprietatea debitorului său.

2° A usufructului ce are debitorile asupra bunurilor de aceeași natură. (Civ. 462, ur. 489-492, 517, ur. 1718, ur. 1750, 1825.—Pr. 378.—Co. 811-814, 902, ur. (Civ. Fr. 2204).

1825. Cu toate acestea, partea nedivisă a unui co-erede în imobilele unei succesiuni nu poate fi pusă în vânzare de către creditorii săi personali, înaintea împărțelei sau a licitațiunei ce pot provoca creditorii, dacă vor găsi de cuviință, sau în care au dreptul de a interveni. (Civ. 785, 974) (Civ. Fr. 2205) ¹⁾.

1) a) Când indiviziunea nu există de cât în privința unui singur imobil, și când partea indivisă ce fiecare din coproprietarii acelui imobil este determinată, creditorul este în drept a urmări imobilul pentru achitarea creanței ce i dătoarește unul din acei coproprietari, fără a provoca mai întâi eșirea din indiviziune. Cas. Sect. Un. 9/78; Cas. II 60/90; 123/90; 147/90; 88/91.

b) Când există o urmărire de imobile, conform art. 1825 cod. civ. combinat cu 494 proc. civ. toate părțile pot să excoipe dreptul de a provoca partajul, iar nu numai creditorii; așa că coproprietarul e în drept a cere scoterea de sub urmărire a imobilului indivis, până ce creditorul

1826. Imobilele unui minore, chiar emancipat, sau unui interzis, nu pot fi puse în vânzare înaintea vânzării mobilelor sale. (Civ. 342, 421, ur. 454, 1827) (Civ. Fr. 2206).

1827. Discuțiunea prealabilă a mobilelor nu este cerută la expropriatiunea imobilelor posedate în nedivis de către un majore și un minore, sau interzis, dacă datoria le este comună; asemenea discuțiunea nu se cere nici în cazul când urmărirea a fost începută în contra unui majore, sau înaintea pronunțării interdicțiunei. — (Civ. 1826) (Civ. Fr. 2207).

va cere diviziunea. Cas. I 214/85.

c) Este tardiv făcută opozițiunea la urmărire, bazată pe indiviziunea imobilului, când ea este făcută chiar în ziua când are loc supralicitarea Cas. II 140/86.

d) Creditorul unui codevălmaș poate cere urmărirea averii imobiliare a debitorului său înainte de eșirea din indiviziune dacă această indiviziune se referă la singurul imobil urmărit și dacă partea codevălmașului este determinată. Cas. II 123/90; Cas. I 206/91.

e) Când un imobil constituie singura avere din care se compune moștenirea, aplicațiunea art. 1825 Cod. civ. nu are loc și partea indiviză în acel imobil poate fi urmărită. Cas. II 147/90, 88/91; Cas. I 206/91.

1828. Creditorul nu poate urmări vîndarea imobililor cari nu i sunt ipotecate, de cît la cazul cînd bunurile ce-i sunt ipotecate nu ajung spre plata creanței sale. (Civ. Fr. 2209) ¹⁾.

1829. Vîndarea silită a bunurilor, situate în diferite districte, nu poate fi provocată de cît succesiv, afară de cazul cînd acele bunuri fac parte din una și aceeași exploatațiune. (Civ. 1830).

Vîndarea se urmărește înaintea tribunalului în circumscripțiunea căruia se găsește centrul exploatațiunii, sau, în lipsa unui asemenea centru, partea bunurilor ce presintă cel mai mare venit. (Civ. Fr. 2210).

1830. Dacă bunurile ipotecate creditorului și bunurile ce nu i sunt ipotecate, sau bunurile situate în diferite districte fac parte din una și aceeași exploatațiune, vîndarea unaia și altora se va urmări la un loc, dacă o cere debitorul. (Civ. 1311, 1813, 1829) (Civ. Fr. 2211).

1831. Dacă debitorul justifică, prin contracte de arendă autentice, că venitul curat al imobilelor sale, pe timp de un an, este de ajuns pentru plata capitalului datoriei, dobîndilor și cheltuelilor, și dacă el dă delegațiune creditorului de a percepe acel venit, tribunalul poate suspenda urmărirea, cari urmărirea pot fi însă continuate dacă se presintă vre-un obsta-

1) a) Creditorul ipotecar, cînd e vorba de averea imobiliară a debitorului, nu poate concura cu creditorii chirografari la distribuția prețului obținut din vîndarea acestei averi, de cît numai în cazul cînd nu i s'a acoperit întreaga sa creanță, din vîndarea imobilului ipotecat. Cas. I 73|83.

b) Creditorul ipotecar este în drept să ia măsuri de conservare și de urmărire asupra averii mobile a debitorului său, chiar înainte de urmărirea ipotecei. Art. 1828 Cod. civ. conținînd o dispo-

zițiune excepțională la principiul coprins în art. 1718 Cod. civ. ea nu poate fi întinsă peste limitele pentru care a fost creată, mîrginindu-se la cazul anume prevădut de lege Cas. II 68|90.

c) Nu se poate invoca pentru prima oară înaintea Curții de Casație un mijloc de casare întemeiat pe faptul că creditorul ipotecar, în contra prohibițiunii art. 1828 Cod. civ. a urmărit un alt imobil al debitorului său, de cît acel ipotecat. Cas. II 124|92.

col, sau vre-o opozițiune la plata datoriei. (Civ. 1101, 1132, ur. 1171, 1413) (Civ. Fr. 2212) ¹⁾.

1832. Vândarea silită a imobilelor nu poate fi provocată și urmărită de cât în virtutea unui titlu autentic și executor, pentru o datorie certă și lichidă.

Dacă datoria consistă în sume nelichidate, urmărirea sunt valabile, dar adjudecațiunea nu se va putea face de cât după lichidatiune. (Civ. 1171) (Civ. Fr. 2213) ²⁾.

1833. Cesionarul unui

titlu executor nu poate urmări expropriațiunea, de cât după semnificațiunea făcută debitorului despre cesiunea titlului. (Civ. 780, 1391, ur. 1744) (Civ. Fr. 2214).

1834. Adjudecațiunea nu se poate face de cât după o sentință definitivă în ultimă instanță, sau trecută în putere de lucru judecat. (Civ. 1201. — Pr. 129) (Civ. Fr. 2215).

1835. Urmăririle nu pot fi anulate sub pretext că creditorele ar fi început a cere urmărire pentru o sumă mai mare de cât

1) a) Prin art. 502 Pr. civ. și 1831 Cod. civ. prevădându-se în mod clar că debitorul care probează că venitul pe un an al imobilului urmărit, este îndestulător pentru plata datoriei creditorului urmărit, el poate să obțină de la tribunal suspendarea vîndărei, dacă face această cerere la tribunal, înainte de adjudecarea lui, putîndu-se în acest caz suspenda urmărirea. Cas. II 163|91.

b) Dacă însă această cerere, o face după efectuarea adjudecărei, ea nu poate fi admisă, de ôre-ce în acest caz ar trebui anulată întréga operațiune a adjudecărei, ceia ce este în contra textului clar al legii. Cas. II 163|91.

2) a) Plata parțială a unei creanțe, nu poate avea de efect să ridice caracterul de lichiditate și certitudine a unei sentințe exe-

cutorie. Cas. II 105|81.

b) Când prin actul de ipotecă se stipulează în mod cert că în caz de neplata dobîndilor la termenul fixat să se pótă face vîndarea imobilului, atunci urmărirea lui înainte de termen este permisă și legală. Cas. I 57|82.

c) Formula executorie se pôte pune nu numai asupra hotărîrilor judecătorești cari au putere de lucru judecat, ci și asupra oricărui act, pe care părțile contractante voesc să'l facă direct executoriu. Cas. I 338|86.

d) Este neadmisibil recursul direct făcut în casație, fără să se fi uzat de calea apelului, contra unei închieri a tribunalului prin care s'a refuzat de a se investi un titlu cu formula executorie. Cas. I 192|93.

ceea-ce este datorită. (Civ. Fr. 2216) ¹⁾.

1836. Ori-ce urmărire de expropriațiune trebuie să fie precedată de o somațiune de plată făcută din partea creditorului, debitorului în persoană, sau mandatarului său. (Pr. 378) (Civ. Fr. 2217).

TITLUL XX

Despre prescripțiune

CAPITOLUL I

Dispozițiuni preliminarii.

1837. Prescripțiunea

1) a) Dreptul de a se opune la o urmărire, din cauză că nu s'a notificat actul de cesiune, se poate exercita, pe cale de contestație, chiar de către debitorul urmărit. Cas. I 153|88.

b) După art. 1835 Cod. civ. urmările nu pot fi anulate sub pretext că creditorul a cerut urmărirea pentru o sumă mai mare de cât aceea ce 'i se datora. Reiese de aci, că dacă creditorul unei succesiuni a urmărit un imobil, care în urma partajului făcut între erezi, căzuse în locul unuia din ei, acesta nu are drept a se plînge că a fost singur urmărit pentru întreaga datorie a tuturilor moștenitorilor și a cere anularea vânzării și revendicarea imobilului de la adjudicator. Singurul drept ce dînsul avea, era acela de a 'și arata pretențiunea în privința regulării sumei datorite de dînsul, la facerea tabloului de ordine și distribuire a prețului.

este un mijloc de a dobîndi proprietatea, sau de a se libera de o obligațiune, sub condițiunile determinate prin această lege. (Civ. 645, 1091, 1800, 1846, ur. — Co. 937-948) (Civ. Fr. 2219) ²⁾.

1838. Nu se poate renunța la prescripțiune, de cât după împlinirea ei. (Civ. 5, 965, 1839, 1842) (Civ. Fr. 2220) ³⁾.

1839. Renunțarea la prescripțiune este sau expresă, sau tacită.

Renunțarea tacită re-

Cas. I 511|95.

2) a) Prescripțiunea fiind unul din modurile prin care se poate dobîndi proprietatea, urmăzând odată ce prescripțiunea achizitivă este împlinită, ea formează un adeverat *titlu de proprietate*, care poate fi invocat nu numai pe cale de excepțiune, în scopul reținerii imobilului posedat, dar și pe cale principală în revendicarea imobilului de care cineva a fost depozat. Cas. I 118|84.

b) Posesiunea de trei-deci de ani constituie, după principiile Codului Caragea, un mijloc de achizițiune a proprietății; urmăzând de aci că reu se interpretă art. 7 de la Paragraful din Codul Caragea, când se refuză părții ce nu e în posesiunea lucrului revendicat, dreptul de a dovedi proprietatea prin stăpînirea ce a avut înainte, în timp de trei-deci ani. Cas. I 369|87; 76|88; 342|90.

3) Prescripțiunea fiind de or-

sultă dintr'un fapt care presupune delăsarea dreptului câștigat. (Civ. 689, 1840) (Civ. Fr. 2221).

1840. Cel ce nu poate înstreina, nu poate renunța la prescripțiune. (Civ. 199, 401, 430, 454, 458, 950, 952, 1248, 1306, 1536, 1838, 1839) (Civ. Fr. 2222).

1841. În materie civilă, judecătorii nu pot aplica prescripțiunea, dacă cel interesat nu va fi invocat acest mijloc. (Civ. Fr. 2223)¹⁾.

1842. Prescripțiunea poate fi opusă în cursul unei instanțe, până în momentul când curtea de apel va pronunța definitivă sa decisiune, asupra căria nu mai poate reveni după lege, afară numai de cazul când cel în drept a o opune

dine privată, părțile pot stipula expres o prescripțiune mai lungă de cât cea prevădută de lege, art. 1838 Cod. civ. prescriind că nu se poate renunța numai în ceea ce privește prescripțiunea împlinită pentru rațiune de ordine și utilitate publică. Cas. II 150|92.

1) a) Prescripțiunea nu poate fi invocată pentru prima oră, ca mijloc de apărare, în Casație. Cas. I 19|86.

b) A se vedea și nota art. 1838 Cod. civ.

2) a) Prescripțiunea fiind un mijloc de apărare într'o acțiune principală, conform art. 327 Pr. civ. ea poate fi invocată pentru

ar trebui să se presume, după împrejurări, că au renunțat la dânsa. (Civ. 1839. — Pr. 327) (Civ. Fr. 2224)²⁾.

1843. Creditorii și veri ce altă persoană interesată pot să opună prescripțiunea câștigată debitorului, sau codebitorului lor, ori proprietarului, chiar și dacă acel debitor, codebitor sau proprietar renunță la dânsa. (Civ. 562, 699, 974, ur.) (Civ. Fr. 2225).

1844. Nu se poate prescrie domeniul lucrurilor, cari din natura lor proprie, sau printr'o declarațiune a legei, nu pot fi obiecte de proprietate privată, ci sunt scose afară din comerț. (Civ. 476, 478, 647, 963). (Civ. Fr. 1226)³⁾.

prima oră în apel, nu însă și în casație. Cas. II 159|80; Cas. I 243|82, 19|86.

b) Prescripțiunea nu poate fi invocată pentru prima oră înaintea Curței de Casație. Cas. I 370|94.

3) a) Acela care invocă prescripțiunea trebuie să dovedească pacifnică posesiune, pentru a putea ajunge la prescripție de bună, sau de rea credință. Cas. I 197|86; 105|89.

b) Nu se poate judeca pe calea acțiunii posesorii însuși fondul dreptului de servitute, când asupra lui se ridică contestațiuni Cas. I 96|90.

1845. Statul, stabilimentele publice și comunele. în ceea-ce privesc domeniul lor privat, sunt supuse la aceleași prescripțiuni, ca particularii, și ca și aceștia, le pot opune. (Civ. 301, 476, 478, 647, 652, 963, 1310) (Civ. Fr. 2227) ¹⁾.

CAPITOLUL II

Despre posesiunea cerută pentru a prescrie

1846. Veri-ce prescripțiune este fondată pe faptul posesiunii ²⁾.

c) Conform art. 1844 Cod. civ. domeniul lucrurilor cari prin natura lor proprie sau prin o declarațiune a legii nu pot fi obiectul unei proprietăți private, nu se poate prescrie; de aci urmăzând că pământurile acordate foștilor clăcași fiind declarate de legiuitorul de la 1864, inalienabile, prin acesta le-a făcut să nu potă fi susceptibile de prescripțiune. Cas. I 149/93.

d) Îndecătorul acțiunei posesorie are calitatea și competența se se ocupe de însuși, titlul constitutiv al servitutei ce face obiectul acțiunei și să respingă o atare acțiune când constată că terenul asupra căruia reclamantul cere să și exercite o servitută de trecere, este pe domen public, care nu potă da loc la acțiunea posesorie, neputindu-se dobîndi prin prescripțiune. Cas. I 91/94.

1) A se-vedea notele art. 1844

Posesiunea este deținearea unui lucru, sau folosirea de un drept, exercitată una sau alta, de noi înșine, sau de altul în numele nostru. (Civ. 1847, ur.—Co. 937-948) (Civ. Fr. 2228).

1847. Ca să potă prescrie se cere o posesiune continuă neîntreruptă, neturburată, publică și sub nume de proprietar, după cum se explică în următoarele articole. (Civ. 622, 623, ur. 1854, ur., 1863, ur.) (Civ. Fr. 2229) ³⁾.

1848. Posesiunea este

Cod. civ.

2) Acest alineat lipsesc în art. frances.

3) a) În acțiunile posesorii, instanțele judecătorești sunt ținute a constata posesiunea de fapt a părților, și a le menține în starea în care se găsesc. Cas. I 105/89.

b) Regula după care acțiunea în partaj este inprescriptibilă, nu se aplică de cât atunci când e vorba de o împărțelă de folosință, iar nu și când instanța de fond constată în fapt că s'a făcut împărțelă între părți chiar asupra fondului și posesiunea s'a exercitat în mod separat. Cas. I 238/90.

a) Aprecierile instanțelor de fond, în acțiunile posesorii, prin cari stabilesc în fapt, din depunerile martorilor și actele produse, că stăpînirea reclamantului, a fost mai îndelungată de cât un an și că 'i-a turburat' o intimați, sunt de atributul lor suveran,

discontinuuă când posesorul o exercită în mod neregulat, adică cu intermitențe anormale. ²⁾). (Civ. 1847, 1850).

1849. Posesiunea este întreruptă prin modurile și după regulile prescrise în art. 1863-1873. — (Civ. 1847, 1850).

1850. Continuitatea și neîntreruperea posesiunii sunt dispensate de probă din partea celui ce invocă prescripțiunea, în acest sens că, posesorul actual care probează că a posedat într'un moment dat mai înainte, este presupus că

scăpând de sub controlul Casației. Cas. I 191|91; 48|92.

d) Judecătorul acțiunii posesorii poate să discute și să aprecieze titlurile de proprietate spre a se convinge de existența turburării posesiunii, destul numai ca prin dispozitivul hotărârii ce pronunță să nu atingă dreptul de proprietate al părților. Cas. I 327|93.

e) Legatarul universal poate o pune succesorului, sau unui terțiu, posesiunea de fapt și a invoca prescripțiunea, chiar dacă nu a cerut de la justiție punerea sa în posesiune. Cas. I 383|93.

f) Acțiunile posesorii având de scop numai de a restabili lucrurile în starea lor anterioară, fără a prejudeca alte drepturi ce părțile mai pot avea asupra obiectului în litigiu, urmăzând de aci că este destul ca în asemenea acțiuni să se constate simpla pose-

a posedat în tot timpul intermediar, fără însă ca această să împedice proba contrarie. (Civ. 1847-1849) (Civ. Fr. 2234).

1851. Posesiunea este turburată când este fondată sau conservată prin acte de violență, în contra sau din partea adversarului. (Civ. 1847).

1852. Posesiunea este clandestină când posesorul o exercită în ascuns de adversarul său, în cât acesta nu este în stare de a putea să o cunoască ¹⁾). (Civ. 1847).

1853. Actele ce exer-

siune anuală și de fapt, fără existența celor alte elemente cerute de art. 1847 Cod. civ. Cas. I 68|94.

g) Cestiunea de a se ști dacă posesiunea exeroitată de cineva asupra unui imobil a fost sau nu utilă spre a putea conduce la prescripțiune, dacă adică ea a fost exercitată *«animo domini»* sau a fost o posesiune precară, constituie o cestiune de fapt, lasată cu totul la aprecierea suverană a instanțelor de fond, așa că deciziunea sa în această privință scapă de sub controlul Casației. Cas. I 380|94.

h) Posesiunea imobilelor nu poate conduce la prescripțiune, dacă n'a fost continuă, neîntreruptă, publică, neturburată și sub nume de proprietar, ci exercitată numai cu titlu precar, sau prin simplă toleranță. Cas. I 280|95.

1) Art. 1848, 1849, 1851 și 1852

cităm saū asupra unui lucru al altuia, sub nume precariū, adică în calitate de locatarī, depositarī, usufructuarī, etc., saū asupra unui lucru comun, în puterea destinațiunei legale a aceluia, nu constituesc o posesiune sub nume de proprietar. (Civ. 116, 117, 517, 1411, 1591, 1847, 1855, 1890) (Civ. Fr. 2236).

Tot asemenea este posesiunea ce am exercita asupra unui lucru al altuia, prin simpla îngăduință a proprietarului său. (Civ. 622, 624, 1847, ur.—Co. 940, al. 3°) (Civ. Fr. 2232) ¹⁾.

1854. Posesorul este presupus că posedă pentru sine, sub nume de proprietar, dacă nu este probat că a început a posedea pentru altul. (Civ. 1200, 1202, 1847, 1850) (Civ. Fr. 2230) ²⁾.

1855. Când posesorul a început a posedea pentru altul, se presupune că a conservat aceeași calitate, dacă nu este probă

contrarie. (Civ. 1200, 1202, 1847.—Co. 940, al. 3°) (Civ. Fr. 2231).

1856. Posesiunea viciată prin vre-una din cauzele arătate în art. 1847 devine posesiune utilă, îndată ce acel viciu încetază în vre-un mod óre-care. (Civ. 1848, ur.) (Civ. Fr. 2233, 2°).

1857. Posesorul care posedă nu sub nume de proprietar, nu poate să schimbe el însuși, fie prin sine singur, fie prin alte persoane întrepuse, calitatea unei asemenea posesiuni. (Civ. 1853, 1856, 1858.—Co. 940, al. 3°) (Civ. Fr. 2240).

1858. Posesiunea care se exercită nu sub nume de proprietar, nu se poate schimba în posesiune utilă, de cât prin vre-unul din următoarele patru moduri:

1° Când deținătorul lucrului primesce cu bună credință de la o a treia persoană, alta de cât adeveratul proprietar, un titlu

lipsesc în Codul frances.

1) A se vedea notele art. 1847 Cod. civ.

2) Acelui care combate prescripțiunea 7 încumbă sarcina de a dovedi contra aceluī ce posedă

lipsa condițiunilor legale ale posesiunei, de oare-ce prezumțiunea este că acel ce posedă de fapt un imobil, posedă sub nume de proprietar. Cas. I 118|84; 151|88.

translativ de proprietate, în privința lucrului ce deține. (Civ. Fr. 2238).

2° Când deținătorul lucrului negă dreptul celui de la care ține posesiunea, prin acte de rezistență la exercitiul dreptului său. (Civ. Fr. 2238).

3° Când deținătorul strămută posesiunea lucrului, printr'un act cu titlul particular, translativ de proprietate, la altul care este de bună credință. (Civ. Fr. 2239).

4° Când transmisiunea posesiunii din partea deținătorului la altul se face printr'un act cu titlul universal, dacă acest succesori universal este de bună credință ¹⁾. (Civ. 1857, 1861).

1859. În toate cazurile când posesiunea aceluiași lucru trece pe rând în mai multe mâni, fie-care posesor începe, în persoana sa, o nouă posesiune, fără a distinge dacă strămutarea posesiunii s'a făcut în mod singular, sau universal, lucrativ, sau oneros. (Civ. 1860, 1861) (Civ. Fr. 2235).

¹⁾ Acest alineat lipsesește din Codul frances.

1860. Veri-ce posesor posterior are facultatea, spre a putea opune prescripțiunea, să unescă posesiunea sa cu posesiunea autorului său. (Civ. 653, 1858, 1861) (Civ. Fr. 2235).

1861. Dispozițiunile celor două articole precedente nu derogă la cele prescrise prin art. 1858, în ultimul său alineat ²⁾. (Civ. 1859, 1860).

1862. Dacă viciul posesiunii consistă în discontinuitatea, în interupțiunea, sau în precaritatea sa, veri-cine are interes ca să nu fie prescripțiunea împlinită, îl poate opune.

Dară clandestinitatea și turburarea posesiunii sunt vicii numai relative, și nu pot fi prin urmare opuse, de cât numai de cei în privința cărora posesiunea a avut asemenea caracter. (Civ. 1847, ur., 1853, ur.).

CAPITOLUL III

Despre cauzele cari întreprup sau cari suspend cursul prescripțiunii.

Secțiunea I. — *Despre cauzele cari întreprup prescripțiunea.*

1863. Prescripțiunea

²⁾ Art. 1861 și 1862 lipsesc în Codul frances.

póte fi intreruptă saũ în mod natural, saũ în mod civil. (Civ. 1847, 1864, ur.) Co. 938 al. 2°) (Civ. Fr. 2242) ¹⁾.

1864. Este întrerupere naturală :

1° Când posesorul este și rămâne lipsit, în curs mai mult de un an, de folosința lucrului, saũ de către vechiul proprietar, saũ de către o a treia persoană. (Civ. Fr. 2243).

2° Când lucrul este declarat neprescriptibil în urmarea unei transformări legale a naturii, saũ destinațiunii sale²⁾. (Civ. 1863)³⁾.

1865. Intreruperea civilă se operă :

1) În materie de transport pe căile ferate, termenul prescripțiunii precum și modul de întrerupere al ei, nu pot fi regulate prin art. 948 Cod. com. saũ 1863 și 1865 Cod. civ. o dată ce prin regulamentul căilor ferate se stabilește termenul de un an pentru reclamație. În această materie, o reclamație adresată căilor ferate în cursul curgerii prescripțiunii, are efectul de a întrerupe cursul ei. Cas. II 273|94.

2) Acest alineat lipsesce în textul frances.

3) a) Acel ce a pierdut posesiunea în decurs de un an *implinit*, nu mai póte avea exercițiul acțiunii posesorii. Ast-fel proprietarul care a îngăduit pe vecinul

1° Printr'o cerere făcută în judecată, fie introductivă de instanță, saũ numai incidentă într'o instanță deja începută. (Civ. Fr. 2244).

2° Printr'un act începător de executare, precum sechestrul (saisie) saũ cererea execuțiunii unui titlu căruia legea recunósce putere executorie. (Civ. Fr. 2244).

3° Prin recunós cere de către debitor saũ posesor a dreptului celui în contra căruia prescrie. (Civ. 1189, ur., 1204, ur., 1863) (Civ. Fr. 2248)) ⁴⁾.

1866. Efectele întreruperii prescripțiunii prin

său să facă construcțiuni saũ plantațiuni lângă zidul proprietății sale la o distanță mai mică de cât cea prevădută de lege și a lăsat să treacă un an deplin, nu mai póte obliga pe vecin prin acțiune posesorie, de a le strămuta la distanță legală; singură acțiunea petitorie îl va putea ajuta. Cas. I 48|86 : I75|87.

b) Posesiunea constatată de tribunal și continuată mai mult de un an, conform. art. 1864 Cod. civ., exclude posibilitatea exercițiului acțiunii posesorii contra acelora care posedă mai mult de un an. Cas. I 211|93.

4) a) Nu întrerupe prescripțiunea, o cerere de executare a unei hotăriri; ea nu întrerupe pre

vre-unul din modurile naturale, sunt absolute; întreruperea civilă, afară de excepțiunile coprinse în articolele 1872 și 1873 și altele asemenea, nu folosesc de cât celui ce o face și nu vatămă de cât celui contra căruia se face ¹⁾. (Civ. 1864, ur., 1867, ur.).

1867. Întreruperea, fie civilă, fie naturală, șterge cu totul verice prescrip-

țiune începută înaintea sa; în nici un cas acea prescripțiune nu mai poate fi continuată. Posesorul, sau debitorul pot începe o nouă prescripțiune, după ce actele constitutive de întrerupțiune încetază, conform naturei lor și regulilor aici mai jos stabilite. — (Civ. 1866, 1868) ²⁾.

1868. Cererea făcută în judecată nu va putea

scripțiunea de cât dacă a fost pusă în cunoștința părții vizate. Cas. I 75|82; 66|85.

b) Cererea de înscriere la un tablou de ordinea creditorilor, întrerupe prescripțiunea chiar dacă liberarea banilor s'a făcut mai în urmă, această cerere echivalând cu un sechestră și ca atare constituind un act întrerupător de prescripție, așa după cum prevede art. 1865 al II Cod. civ. Cas. I 391|89.

c) Cererea de pensiuine, prin judecată, întrerupe prescripțiunea pentru cei cinci ani anteriori cererii în judecată. Cas. I 378|92.

d) Prescripțiunea de cinci ani prevădută la art 1907 Cod. civ. este aplicabilă și la pensiunile datorite de Stat, pentru că ele constituiesc niște creanțe care au de obiect o prestațiune periodică și determinată. Cas. I 223|93.

e) De și este adevărat că prescripțiunea se întrerupe prin cererea făcută în judecată, fie introductivă de instanță, sau numai incidentală într'o instanță deja începută, această cerere însă trebuie să fi fost făcută de par-

tea în contra căreia curge prescripția, iar nu chiar de aceia care o invoacă. Cas. I 219|94.

f) O cerere în judecată sau o urmărire constituiesc nise acte întreruptive de prescripțiune, în sensul art. 1865 Cod. civ., numai atunci când sunt îndreptate în contra persoanei debitorului, iar nu în contra unui al treilea. Cas. I 158|95.

1) Art. 1866, 1867, 1868 și 1871 lipsesc în Codul frances.

2) Întreruperea prescripțiunii făcută în contra debitorului principal are efect și contra cautiunii (garantului), însă în caz de întrerupere prin hotărîre definitivă, obținută contra debitorului, acea hotărîre nu se poate opune garantului, de cât numai ca act întreruptiv de prescripție, iar nu ca autoritate de lucru judecat; de aci urmează că garantul, poate să invoce conform art. 1867 și 1881 Cod. civ. o nouă prescripție care începe a curge în favoarea ei, imediat după darea hotărîrei definitive contra debitorului. Cas. I 147|93.

întrerupe prescripțiunea, de cât dacă va fi încuviințată de judecătorie, prin hotărâre de nerevocabilă autoritate. (Civ. Fr. 2247, 4°)

În cazul acesta nici o prescripțiune nu poate curge de la formarea cererei în judecată și până la pronunțarea unei asemenea hotărâri. (Civ. 1200, 1201, 1865, 1869, 1870) ¹⁾.

1869. Dacă cel ce a format cererea în judecată lasă să se perimeze acea acțiune a sa prin nelucrare, dacă se desistă de acea cerere pentru vericare alt motiv, afară de nulități de formă, sau de necompetința instanței către care o a fost făcut, nici o întrerupere de prescripțiune nu poate fi. (Civ. 1865, 1870) (Civ. Fr. 2247, 2°, 3°).

1870. Cererea în judecată întrerupe prescripțiunea, după regulile cuprinse în art. 1868 și 1869, chiar în cazul când este adresată la o instanță judecătorească necompetente, și chiar dacă este nulă pentru lipsă de forme. (Civ. 1869, 1871) (Civ. Fr. 2246).

1871. În casurile prevăzute în articolul precedent, prescripțiunea nu va fi întreruptă de cât dacă cel interesat va fi făcut, mai înainte de hotărârea de peremțiune ce ar putea fi pronunțată în contra sa, o nouă cerere în bună și cuvenită formă, și dacă această după urmă cerere se va fi încuviințat, după cum se arată la art. 1868. (Civ. 1870).

1872. Întreruperea ci-

1) Acțiunea posesorie adresată judecătorielor comunale, are de efect a întrerupe prescripțiunea, chiar și atunci când ea a fost reformată în apel. Cas. I 128|87.

b) Cererea de înscriere la un tablou de ordinea creditorilor, întrerupe prescripțiunea, chiar dacă liberarea banilor s'a făcut în urmă. Cas. I 391|89.

c) În tot timpul cât ține judecata în privința unui imobil, cursul prescripțiunii este întrerupt; prin urmare o deposedare efectuată în timpul unei aseme-

menea judecăți nu poate conduce la dobândirea imobilului prin prescripțiune. Cas. I 375|91.

d) Contravențiunile la legea vamală, conform, art. 172 din această lege, sunt prescrise după trecerea de un an de la săvârșirea lor și cursul acestei prescripțiuni nu poate fi, întrerupt prin procedarea la o informație judiciară în termen util, când această informație judiciară s'a terminat printr'o ordonanță de neurmărire. Cas. I 463|95.

vilă a prescripțiunei, făcută în contra unuia din debitorii solidari, are efect în contra tuturilor celor-l'alți codebitori ai săi. (Co. 938, al. 2° și 3°).

Intreruperea civilă făcută în contra unuia din moștenitorii unui debitor solidar nu are efect în contra celor-l'alți comoștenitori, chiar dacă creanța ar fi ipotecară, dacă obligațiunea nu este nedivisibilă. Asemenea întrerupere nu are efect în contra codebitorilor debitorului defunct, de cât în măsura părții de obligațiune a moștenitorului, contra căruia s'a făcut întreruperea.

Spre a întrerupe prescripțiunea în contra acelor codebitori, trebuie o întrerupțiune făcută în contra tuturilor moștenitorilor debitorului defunct. (Civ. 642, 1039, 1045, 1052, 1062. — Co. 938, al. 2°, 3°) (Civ. Fr. 2249).

1873. Intrerupțiunea civilă a prescripțiunei, făcută în contra debitorului principal, are efecte și în contra cauțiunei.

Intreruperea făcută în contra cauțiunei nu poate opri cursul prescripțiunei datoriei principale. (Civ. 1652, 1679) (Civ. Fr. 2250)¹⁾.

1) a) După Codul Caragea, întreruperea civilă a prescripțiunei operată în contra debitorului principal nu se putea opune și garantului. Cas. Sect. Un. 4|83.

b) Garantul unei datorii poate invoca prescripțiunea chiar dacă a intervenit o hotărîre judecătorească între creditor și debitor, fără ca debitorul să fi invocat prescripțiunea. Cas. Sec. Un. 17|90.

c) Apărarea întemeiată pe prescripțiune fiind de natură, când este dovedită, a stinge obligația chiar ea este inerentă datoriei, iar nu o excepțiune personală a debitorului, urmează că garantul o poate invoca în numele său personal, chiar în cas când de-

bitorul principal n'ar fi invocat'o. Cas. Sect. Un. 17|90.

d) Intreruperea civilă a prescripțiunei în privința debitorului principal, are efect și în privința garantului. Cas. I 399|91.

e) Art. 1873. Cod. civ. fiind o excepțiune la regula generală de drept coprinsă în art. 1866. Cod. civ. dispozițiunea în el coprinsă, după care întrerupțiunea civilă a prescripțiunei făcută în contra debitorului principal are efect și în contra garantului, nu trebuie interpretată ca orî-ce excepțiune de drept comun, de cît în sensul cel mai restrictiv, așa că obligațiunea garantului fiind prescriptibilă prin cinci ani, nu

Secțiunea II. — *Despre cauzele cari suspendă cursul prescripțiunei.*

1874. Suspensiunea o-presce cursul prescripțiunei, pe timpul cât durează, fără însă a o șterge pentru timpul trecut. (Civ. 1875, ur.).

1875. Prescripțiunea curge în contra veri-cărei persoane care n'ar putea invoca o excepțiune anume stabilită prin lege. (Civ. 1876, ur.—Co. 938, al. 1°) (Civ. Fr. 2251).

1876. Prescripțiunea nu curge în contra minorilor și interdicților, afară de casurile determinate prin lege. (Civ. 342, 454. 642, ur., 1376.—Co. 938, al. 1°) (Civ. Fr. 2252) ¹⁾.

se poate schimba într'o prescripțiune de trei-deci ani, prin chemarea în judecată a debitorului principal. Cas. I 360|92.

f) Întreruperea prescripțiunei făcută în contra debitorului principal, are efect, conform art. 1873. Cod. civ. și în contra cauțiunei, însă în cas de întrerupere prin hotărâre definitivă, obținută în contra debitorului, acea hotărâre nu se poate opune cauțiunei (garantului) de cât numai ca act întreruptiv de prescripțiune, conform art. 1873 combinat cu 1869 Cod. civ., iar nu ca autoritate de lucru judecat. Cas. I 147|93.

1877. Prescripțiunea curge în contra femeiei măritate, în privința averii sale parafernale, chiar și dacă aceia se află sub administrațiunea bărbatului, cu rezervă însă, pentru cazul acesta, de acțiune recursorie a femeiei în contra bărbatului. (Civ. 554, 1242, 1256, 1258, 1283, ur., 1878, ur.—Co. 938, al. 1°) (Civ. Fr. 2254).

1878. Prescripțiunea nu curge, pe cât timp ține căsătoria, în contra femeiei măritate, în privința imobilelor dotale cari n'au fost declarate alienabile prin contractul de căsătorie, de cât, dacă va fi început a curge mai înainte de căsătorie, sau din mo-

1) După regulile Codului Calimach, prescripțiunea curgea în contra minorilor cari aveau tutori. Prescripțiunea în privința averii minorilor se putea dobândi sub Codul Calimach prin posesiunea la zece și două-deci ani, când exista titlu și bună credință, și prin posesiunea de trei-deci ani, în lipsă de titlu. Regula de la art. 1932 Cod. civ. după care bunurile minorilor se prescriu prin trei-deci ani, se aplică numai la cazul anume determinat, adică atunci când bunurile s'au vândut de tutor fără formele legale. Cas. I 366|89.

mentul separațiunii patri-moniilor, conform articolu-lui 1256-1270, veri-care ar fi epoca în care a început posesiunea. (Civ. 1255, 1877, 1879, ur. — Co. 938) (Civ. Fr. 2255).

1879. Nu este supusă prescripțiunii, pe cât timp ține căsătoria, acțiunea de nulitate a femeiei contra actelor făcute de dânsa, fără autorisațiunea bărbatului său a judecăței, în casurile în care legea declară obligatorie acea autorisare. (Civ. 1878, 1880).

1880. Nu este aseme-nea supusă prescripțiunii, pe cât timp ține căsătoria, nici o acțiune a femeiei care ar putea să se res-frângă cum-va în contra bărbatului, de ar fi exer-citată de femeie contra unei a treia persoane. (Civ. 1248, ur., 1285, 1337, 1878, ur. — Co. 938, al. 1°) (Civ. Fr. 2256, 2°)¹⁾.

1881. Prescripțiunea nu curge între soți, pe cât timp ține căsătoria. (Civ. 937, 940, 1877, ur.) (Civ. Fr. 2253).

1882. Prescripțiunea nu curge în contra moște-nitorului beneficiar, în res-pectul creanțelor sale a-supra succesiunii.

Ea nu curge în contra succesiunii, nici în privin-ța creanțelor, nici în pri-vința drepturilor reale. (Civ. 653, 713, 1883) (Civ. Fr. 2258).

1883. Regulile pres-cripției se aplică și la pres-cripțiunea dintre adminis-tratorul legal al averii u-nei persoane și acea per-sonă, precum dintr'o suc-cesiune vacantă și persoana numită curator al ei. (Civ. 701, 724, ur. 1884).

1884. Prescripțiunea curge atât în folosul cât și în contra unei succesiuni

1) Acțiunea femeii conform art. 1880 Cod civ. nu este su-pusă prescripțiunii pe cât timp ține căsătoria, ori de câte ori a-ceastă acțiune, de ar fi exer-citată de femeie contra unei a treia persoane, ar putea să se răsfrângă cum-va în contra bărbatului; cursul prescripțiunii se suspendă chiar și atunci când acțiunea fe-

meei nu s'ar răsfrânge în defi-nitiv asupra bărbatului, de ase-menea prescripția se suspendă când ea ar fi început să curgă înainte de căsătorie, căci prin a-castă suspendare, legiuitorul a voit a evita neînțelegerile casnice la cari ar putea da loc o acțiune a femeii, când ea s'ar răsfrânge asupra bărbatului. Cas. I 134/92.

vacante, chiar și dacă n'are curator, și chiar în timpul termenilor de trei luni pentru facerea inventarului și de 40 de zile pentru deliberare. (Civ. 690, 706, ur., 1883) (Civ. Fr. 2258, 2° și 2259).

1885. Prescripțiunea unei creanțe condiționale, sau cu termen nu poate începe de cât din momentul când s'a împlinit condițiunea, sau a expirat termenul. (Civ. 1016, 1077, ur. 1800).

Acțiunile reale ale creditorului său proprietarului sunt, prin excepțiune, supuse prescripțiunii, în folosul celui ce deține lucrul, chiar și mai înainte derealisarea condițiilor, sau de expirarea termenelor la care acele acțiuni pot fi subordonate. (Civ. 1016, 1017, ur., 1022, ur., 1337, ur. 1800) (Civ. Fr. 2257).

CAPITOLUL IV

Despre timpul cerut pentru a prescrie.

Secțiunea I. — *Dispozițiuni generale.*

1886. Nică o prescrip-

țiune nu poate începe a curge mai înainte de a se nasce acțiunea supusă acestui mod de stingere¹⁾.

1887. Termenul prescripțiunii se calculează pe zile, și nu pe ore. Prin urmare ziua în cursul căreia prescripțiunea începe, nu intră în acel calcul. (Civ. 1779, 1889) (Civ. Fr. 2260).

1888. Ziua se împarte în 24 de ore. Ea începe la mezul nopții și se finește la mezul nopții următoare²⁾. (Civ. 1887).

1889. Prescripțiunea nu se socotesce câștigată, de cât după împlinirea celei după urmă zile a termenului deșit prin lege. (Civ. Fr. 2261).

Secțiunea II. — *Despre prescripțiunea de 30 ani.*

1890. Tote acțiunile atât reale cât și personale pe cari legea nu le-a declarat neprescriptibile, și pentru cari n'a deșit un termen de prescripțiune³⁾, se vor prescrie prin 30 de ani, fără ca cel ce invocă această prescripțiune să fie

frances.

3) Cuvintele: *pe cari legea nu le-a declarat neprescriptibile* și

1) Art. 1886 lipsesce în Codul frances.

2) Art. 1888 lipsesce în Codul

obligat a produce vre-un titlu, și fără să i se p^otă opune réua credință. (Civ. 557, 565, 639, 645, 700, 840, 1091, 1846, ur. 1853, 1863, ur. 1875, ur. 1911. — Co. 939) (Civ. Fr. 2262)¹⁾.

1891. Instanțele începute și delăsate se vor prescrie, în lipsă de cerere

de peremțiune, prin 30 de ani socotiți de la cel după urmă act de procedură, ori-care ar fi termenul de prescripțiune al acțiunilor în urma cărora se vor fi început acele instanțe.²⁾ (Civ. 1869, ur. 1871)³⁾.

1892. Renditele sau creanțele ale căror capete

pentru cari n'a deșt un termen de prescripțiune, lipsesce în art. frances.

1) a) Acțiunea în anulație a unui act de vânzare, făcut în scopul de a frustra pe o fiică de dreptul de a veni la moștenirea părintelui, se prescrie prin trei-deci de ani. Cas. I 164|87.

b) De asemenea, acțiunea în restituirea unei sume primite fără cauză. Cas. 318|87.

c) După regulile Codului Calimach, prescripțiunea ougea în contra minorilor cari aveau tutori. Ast-fel, prescripțiunea în privința minorilor se putea dobândi sub Codul Calimach prin posesiunea de dece și două-deci de ani, când exista titlu și bună-credință și prin posesiune de *trei-deci ani*, în lipsă de titlu. Regula de la art. 1932 Cod. civ., după care bunurile minorilor se prescriu prin trei-deci ani, se aplică numai la cazul anume determinat, adică atunci când bunurile s'au vândut de tutor fără formele legale. Cas. I 366|89.

d) Acțiunea pauliană și în simulațiune nu este supusă prescripțiunii de dece ani prevădută de art. 1900 Cod. civ., ci lungei prescripțiunii de trei-deci ani, prevădută de art. 1890 Cod. civ.

Cas. I. 338|90.

e) Condica Caragea, tratând despre posesiunea de bună și de rea credință, nu face nici o distincțiune între efectele ambelor posesiuni; că de alt-fel fiind incontestabil că sub imperiul Codului Caragea posesiunea de bună credință era un mijloc de achizițiune al proprietății, nu există nici o rațiune juridică pentru a nu decide că și posesiunea de rea credință de peste trei-dece de ani n'ar fi câștigătoare de proprietate, de óre-ce prin art. 7 partea IV, Cap. I din disa legiure, nu se face nici o distincție între ambele posesiuni, întru cât timpul cerut de lege pentru a prescri pentru fie-care din aceste posesiuni este împlinit. Cas. I 342|90.

f) Prescripțiunea de trei-deci ani fiind un mijloc achizitiv de proprietate, a putut servi de temelie în hotărîrea dată de instanța de fond asupra acțiunii în revendicare, și în acest cas judecătorul a fost în drept să înlătore ori-ce altă discuțiune ce s'ar fi ridicat de parte în proces, asupra actelor de proprietate. Cas. I 78|91.

2) Art. 1891 lipsesce în Cod. Fr.

3) A se vedea notele art. 1890 Cod. civ.

nu sunt nici odată exigibile și cari produc în folosul creditorului interese periodice, sau în perpetuu, sau pe viață, se prescriu prin 30 de ani, începând de la data titlului lor constitutiv¹⁾. (Civ. 1639, ur. 1893).

1893. După 28 de ani de la data titlului constitutiv, sau a celui de pe urmă titlu, debitorul poate fi constrâns să procure un nou titlu creditorului, sau reprezentanților săi. (Civ. 1105, 1189, 1865, 1885) (Civ. Fr. 2263).

1894. Regulile prescripțiunei relative la alte obiecte de cât cele cuprinse în acest titlu și cari sunt expuse la locurile respective din acest Codice, esclud aplicarea dispozițiilor acestui titlu în toate cazurile, când sunt contrarii lor. (Civ. 118, 163, 167,

290, ur. 301, 303, 498, 557, 580, 623, ur. 639, ur. 700, 720, 722, 789, 833, 840, 1334, 1359, 1375, 1512, 1800, 4°. — Co. 939-948) (Civ. Fr. 2264).

Secțiunea III. — *Despre prescripțiunile de 10 până la 20 de ani.*

1895. Cel ce câștigă cu bună credință și printr-o justă cauză un nemîșcător determinat, va prescrie proprietatea aceluia prin 10 ani, dacă adevăratul proprietar locuesce în circumscripțiunea curței de apel unde se află nemîșcătorul, și prin 20 de ani dacă locuesce afară din acea circumscripțiune. (Civ. 462, ur. 471, 486, 557, 639, ur. 840, 1800, 1896-1902. — Co. 939, 940) (Civ. Fr. 2265)²⁾.

1896. Dacă adevăratul proprietar a locuit, în di-

1) Art. 1892 lipsesce în Codul Frances.

2) a) Principiul că nimeni nu poate transmite aceia ce nu are, nu și poate avea aplicațiunea când e vorba de prescripțiune. Ast-fel, prescripțiunea bazată pe just titlu și o posesiune de de ce sau douăzeci ani, eu bună credință, are de efect să atribue persoanei care o invocă, un drept de proprietate pe care nu l avea persoana de la

care l deține. Cas. I 403|81.

b) Conform art. 1895 Cod. civ. urmează că unul din modurile de a dobândi proprietatea este și prescripția, bazată pe o posesiune de bună credință și în virtutea unei juste cauze în timp de de ce ani. Cas. I 426|90.

c) Moștenitorul mai depărtat în grad, nu poate prescrie prin de ce ani, contra moștenitorului mai apropiat. Cas. I 328|94.

ferite timpuri, în circumscriptiunea curtei de apel unde se află nemișcătorul și afară dintr'ênsa, prescriptiunea se va completa adăogându-se, la anii de prezență, un număr de anii de absență înduoit, de cât cel ce lipsesce la anii de prezență pentru ca să fie 10. (Civ. 1895) (Civ. Fr. 2266).

1897. Justă cauză este veri-ce titlu translaticiv de proprietate, precum vinderea, schimbul, etc.

1) a) Sub imperiul legii Caragea, un act de vîndare nu putea constitui un *just titlu*, în baza căruia să se pôtă prescrie, de cât numai atunci când era legalizat de tribunal. Cas. I. 164|81; 363|91.

b) Dacă se constată în urmă, că titlul, în baza căruia s'a exercitat posesiunea, era nul, conform art. 1897 Cod. civ. el nu pôte conduce spre prescriptiune de dece, sau două-deci ani. Cas. I 304|87.

c) Just titlu este acela care are de obiect transmisiunea unui drept de proprietate sub condițiunea de a fi autorizat de lege și de a fi investit cu formele cerute de lege pentru validitatea sa, indiferent dacă persóna de la care emană este sau nu proprietar al imobilului înstrăinat de dênsa. Cas. I 266|88.

d) Legea rurală de la 1864 neputînd servi de just titlu locuitorilor pentru a le procura prescriptiunea unui lucru care nu li se cuvenea după acea lege, este

Un titlu nu pôte servi de basă prescriptiunii de 10 până la 20 de anii (Civ. 486, 487, 1895) (Civ. Fr. 2267).

Un titlu anulabil nu pôte fi opus posesorului care a invocat prescriptiunea de 10 până la 20 de anii, de cât de cel ce ar fi avut dreptul de a cere anularea sa, sau, de reprezentanții dreptului său, dacă posesorul n'a cunoscut cauza anulabilităței *). (Civ. 1895, 1899) ¹⁾.

de prisos a cerceta dacă legea rurală este în principiu translaticivă de proprietate și dacă numai actele translative pot servi de just titlu. Cas. I 154|90.

e) Hotărîrea Comitetului permanent din 1866 constituie un just titlu în sensul art. 1897 Cod. civ., spre a putea prescrie în timpul determinat de acest articol. Cas. I 194|90.

f) După dispozițiunile art. 1897 Cod. civ. titlurile anulabile pot servi de bază pentru a conduce la prescriptiunea de dece, sau două-deci ani. Cas. I 230|90.

g) Prescriptiunea de dece ani avînd de obiect tocmai acoperirea oricărui viciu rezultând din lipsa dreptului de proprietate a autorului transmisiunii, nulitatea de care ar fi viciat titlul acestuia, nu pôte să se réstringă asupra titlului cumpărătorului. Cas. I 364|91.

h) Acel ce posedă un imobil cu bună credință și în virtutea unui just titlu, în timp de dece ani, do-

1898. Buna credință este credința posesorului că, cel de la care a dobândit imobilul, avea toate însușirile cerute de lege spre a-i putea transmite proprietatea.

Este destul ca buna credință să fi existat în momentul câștigării imobilului. (Civ. 960, 1855, 1899) (Civ. Fr. 2269)¹⁾.

1899. Justa cauză trebuie să fie tot-d'auna probată de cel ce invocă prescripțiunea de zece, până la douăzeci ani.

Buna credință se presupune tot-d'auna, și sarcina probei cade asupra celui ce alăgă rea credință.

(Civ. 960, 1897, 1898) (Civ. Fr. 2268).

1900. Acțiunea pentru nulitatea, sau pentru stricarea unei convențiuni, se prescrie prin zece ani, în toate cazurile când legea nu dispune alt-fel. (Co. 941-942).

Acastă prescripțiune nu începe a curge, în cas de violență, de cât din ziua când violența a încetat; în cas de eróre, sau de dol, din ziua când erórea, sau dolul s'a descoperit; pentru actele făcute de femeii măritate neautorisate, din ziua desfacerei căsătoriei; în contra minorilor din ziua majorității, iar în

bândește prin prescripțiune proprietatea aceluși imobil. Cas. I 364|91.

i) Legea rurală nu pöte servi drept just titlu ca să conducă la prescripția de zece ani, prevădută de art. 1895 Cod. civ., de cât pentru termenul determinat în aceea lege, iar nu și pentru unul mai mare. Cas. I 100|92; 353|92.

j) Un act nul nu pöte fi considerat ca just titlu, spre a servi de bază prescripțiunii de zece ani, conform art. 1897 Cod. civ. Cas. I 342|92.

k) Legatarul universal pöte o-pune succesorului, sau unui terțiu, posesiunea de fapt și a invoca

prescripțiunea, chiar dacă nu a cerut de la justiție punerea sa în posesiune. Cas. I 383|93.

l) Moștenitorul mai depărtat în grad, nu pöte prescrie prin zece ani, contra moștenitorului mai apropiat. Cas. I 328|94.

1) a) Constatarea instanței de fond cum că o prescripțiune a fost sau nu întreruptă, constituie o deciziune de fapt, lasată la suverana sa apreciere. Cas. I 415|91.

b) Constatarea instanței de fond, cum că posesiunea exercitată de cine-va asupra unui imobil n'a fost ou bună-credință, nu cade sub controlul Curței de Casație. Cas. I 415|91; 285|92; 19|93.

respectul interdicțiilor din ziua când s'a ridicat interdicțiunea. (Civ. 163, 167, 950, 961, 1015, 1091, 1167, 1190) (Civ. Fr. 1304) ¹⁾.

1901. Ver-ce acțiune a minorelui contra tutorelui relativă la faptele tutelei se prescrie prin de-ce ani, începând de la majoritatea sa. (Civ. 419, 434, 1900) (Civ. Fr. 475).

1902. După de-ce ani, arhitectii și întreprindătorii de lucrări sunt desărcinați de răspunderea la care sunt supuși pentru stricăciunea în tot sau în parte a construcțiunei prin viciile de construire, sau prin viciile pământului. (Civ. 1483) (Civ. Fr. 2270).

1) a) Prescripțiunea prevădută de art. 1900 Cod. civ. începe a curge chiar din momentul efectuării actului său convențiunei, și nu pôte fi întreruptă de cât numai printr'o acțiune formală a părței contra căreia se prescrie. Cas. I 147/86.

b) Dispozițiunile art. 1900 Cod. civ. coprindeând o excepțiune la regula generală a art. 1890 Cod. civ. după care acțiunile se prescriu prin 30 ani, ele trebuiesc să fie de strictă interpretare. Astfel acțiunea revocatorie acordată creditorilor prin art. 975 Cod. civ. nu este supusă prescripțiunei de de-ce ani stabilită prin art. 1900

Secțiunea IV. Despre căle-ra prescripțiunii particulare

1903. Acțiunea maestrilor și institutorilor de științe, saudearte, pentru lecțiunile ce dau cu luna;

A ospătătorilor și găzduitorilor, pentru nutrirea și locuirea ce procură, și a oamenilor cu ziua, pentru plata zilelor, a materiilor de densii procurate și a simbriilor; (Civ. 1472, 1489, 1729, 4°; 1730, 6°).

Se prescriu prin sese luni. (Civ. 1887, ur., 1905, ur., 1908.—Co. 948, 1°) (Civ. Fr. 2271).

1904. Acțiunea medicilor, a chirurgilor și a apotecarilor, pentru visite, operațiuni și medicamente; (Civ. 1729, 3°).

Cod. civ., ci prescripțiunei de trei-deci ani, prevădută de art. 1390 Cod. civ. Cas. I 381/86.

c) După dispozițiunile art. 1900 Cod. civ. prescripțiunea de de-ce ani contra minorilor începe a curge din ziua majorității. De asemenea acțiunea în anularea unei convențiunii (vindării) pentru cazul de minoritate se prescrie prin trecere de de-ce ani, de la ajungerea la majoritate. Cas. I 195/90.

d) Acțiunea pauliană și aceea în simulațiune nu se prescriu prin de-ce ani conform art. 1900 Cod. civ., ci prin lunga prescripțiune de trei-deci ani, prevădută de art. 1890 Cod. civ. Cas. I 338/90.

A neguțătorilor, pentru mărfurile ce vînd la particulari, cari nu sunt neguțători; (Civ. 1183, 1729, 5°).

A directorilor de pensionate, pentru prețul pensiuinei școlarilor lor, și a altor maestri, pentru prețul uceniciei; (Civ. 1729, 5°).

A servitorilor cari se tocmesc cu anul, pentru plata simbriei lor; (Civ. 1472, 1729, 4°).

Se prescriu printr'un an. (Civ. 1887, ur., 1903, 1905, ur., 1908 — Co. 945, 946, 947, 948, 2°) (Civ. Fr. 2272).

1905. Prescripțiunea în casurile mai sus arătate, se va împlini, chiar de ar urma serviciile, lucrările și predările acolo menționate.

Ea nu încetăză de a curge de cât când s'a încheiat socotela, s'a dat un bilet, sau adeverința, ori s'a format cerere în judecată. (Civ. 1865, 1903, ur., 1906, 1908. — Pr. 329) (Civ. Fr. 2274).

1906. Cu toate acestea, cei cărora vor fi opuse aceste prescripțiuni pot deferi, celor ce li se opun, jurămînt asupra cestiunei de a se sci dacă lucrul s'a plătit în adevăr. Jurămîntul va putea fi deferit văduvelor și moștenitorilor, sau tutorilor acestora, după urmă, când sunt minori, pentru ca să aibă a declara dacă nu sciū că lucrul este încă datorit. (Civ. 1208, ur., 1903, ur., 1908) (Civ. Fr. 2275) ¹⁾.

1) a) Jurămîntul de credulitate prevădut de art. 1906 Cod. Civ. pentru a fi admisibil, trebuie să se raporte la fapte, sau cunoscințe exclusiv personale aceleuia căruia i se deferă. Cas. I 323|83.

b) Tutorele neputînd transige, urmăză că art. 1906 Cod. civ. care permite a se da tutorului unor minori jurămîntul de credulitate, nu se aplică în toate cazurile, ci nu se aplică în toate cazurile, ci numai atunci când se opune mica prescripție, acest fel de jurămînt nefiind admisibil de cât în speciile prevădute în Sect. IV, Cap. IV din Cod. civ. Cas. I 169|87.

c) Este admisibil jurămîntul deferit cunoscinței personale despre existența unor fapte petrecute în timpul minorității părții căreia se propune a jura, de orice minoritatea nu exclude posibilitatea unei asemenea cunoscințe. Cas. I 6|89.

d) Se pôte deferi văduvelor, moștenitorilor și chiar tutorilor, jurămîntul de credulitate recunoscut prin art. 1906 Cod. civ. nu numai în cazul prevădut de acest articol, ci în toate cazurile când el se dă asupra faptului dacă numiții nu știū că suma, sau lu-

1907. Veniturile renditelor perpetue, sau pe viață; (Civ. 474, 523, 1639, ur.).

Prestațiunile periodice ale pensiunilor alimentare, chiriiile caselor și arendile bunurilor rurale. (Civ. 900, 1429.—Co. 946).

crul reclamat, se datorește. Cas. I 296|91.

e) Jurământul de credulitate poate fi diferit acelorăș persoane, dacă nu e vorba de a transige asupra intereselor minorului. Cas. I 296|91.

1) a) Nu e loc la aplicațiunea art. 1907 Cod. civ., neputându se prescrie în termen de cinci ani, acțiunile în materie de restituiri de sume, primite fără cauză; asemenea acțiunii se sting numai prin o prescripțiune de trei-deci ani. Cas. I 221|87; 372|87.

b) Prescripțiunea de cinci ani, prevădută de art. 1907 Cod. civ. și de art. 79 din legea generală a Statului, nu se aplică la cererile de restituirea unor sume reținute de Stat fără cauză, cum este reținerea de cinci la sută asupra sumelor percepute de portărei. Cas. I 42|90.

c) Plata de salarii a funcționarilor Statului se prescrie prin trecere de cinci ani, calculați de la deschiderea exercițiului. Cas. I 360|91.

d) Prescripțiunea de cinci ani, prevădută de art. 1907 Cod. civ. este aplicabilă și la dobândile moratorii. Cas. II 6|92.

e) Cererea de pensiuie, prin judecată, întrerupe prescripțiunea pentru cei cinci ani anteriori cererei în udecată. În adevăr, din

Dobândile sumelor împrumutate și în genere tot ce se plătesce cu anul, sau la termene periodice mai scurte; (Civ. 1587, ur.).

Se prescriu prin cinci ani. (Civ. 1908.—Co. 941) (Civ. Fr. 2277) ¹⁾.

dispozițiunea finală a art. 1907 Cod. civ. rezultă că prescripțiunea de cinci ani se aplică, nu numai la creanțele enumerate în al. I, II și III ale art. 1907, ci la toate creanțele care însușesc natura celor enumerate, adică la acelea cari nu au de obiect capitaluri, ci prestații periodice, cari sunt venituri; că prin stabilirea acestei prescripțiuni, legiuitorul a voit a împedea ruina debitorului, a cărui datorie s'ar mări neîncetat prin acumularea prestațiilor periodice, pe care creditorul din negligență nu le-a reclamat. Cas. I. 378|92.

f) Prescripțiunile începute sub codul Caragea se regulează după acea legiure; ast-fel, plata embaticului se prescrie prin trei ani. Dacă însă judecătorul stabilește că prescripțiunea a început sub legea nouă, atunci trebuie să aplice art. 1907 Cod. civ. relativ la prestațiile periodice, iar nu să respingă cererea sub cuvint că părțile au invocat alt text de lege. Cas. I 19|93.

g) Prescripțiunea de cinci ani, prevădută de art. 1907 Cod. civ. și art. 79 din legea comptabilităței generale a Statului, nu poate fi invocată de debitor când creanța nu s'a plătit la termen din fapta chiar a debitorului. Acest principiu fiind consacrat de art.

1908. Prescripțiunile prezentei secțiuni curg în contra minorilor și interdicțiilor, rămânând acestora recurs în contra tuțorilor lor. (Civ. 342, 390, 421, 454, 998, 1876, 1903, 1904. — Co. 938) (Civ. Fr. 2278).

1909. Lucrurile mișcătoare se prescriu prin faptul posesiunii lor, fără să fie trebuință de veri-o curgere de timp. (Civ. 1751).

Cu toate acestea cel ce a perdut sau cel căruia s'a furat un lucru, poate să-l revendice în curs de trei ani, din ziua când l'a perdut, sau când i s'a furat, de la cel la care îl găsește, rămânând acestuia recurs în contra celui de la care îl are. (Civ. 472, ur., 485-487, 972, 998, 1156, 1598, 1607, 1730, 5°; 1800, 1910. — Co. 58. — P. 306 ur.) (Civ. Fr. 2279) ¹⁾.

80 din legea comptabilităței Statului, Ministerul Cultelor nu poate invoca în favoarea sa prescripțiunea de cinci ani, când în fapt se dovedește că el n'a voit sau a refuzat a plăti reținerile, pe nedrept. Cas. I 29|93.

h) Prescripțiunea de cinci ani prevădută la art. 1907 Cod. civ. este aplicabilă și la pensiunile datorite de Stat, pentru că ele constituiesc niște creanțe cari au de obiect o prestațiune periodică și determinată. Cas. I 223|93; 354|94.

i) Sumele datorite din arendile bunurilor rurale se prescriu prin cinci ani. Cas. I 219|94.

j) Pentru calcularea celor cinci ani, la care creditorul este redus prin aplicarea prescripțiunei prevădute la art. 1907 Cod. civ. trebuie să se ia ca punct de plecare cererea în judecată, sau actul întreruptiv al prescripțiunei, de unde urmează că debitorul nu poate opune prescripțiunea dobânzilor sau a prestațiunilor periodice venite pentru cei cinci ani înainte de cererea în judecată, ci nu-

mai pentru timpul anterior celor cinci ani. Cas. 354|94.

k) Procentele sumelor împrumutate, — fie convenționale, fie legale, legea nefăcând nici o distincție, — se prescriu prin trecere de cinci ani. Cas. I 218|95.

l) Prescripțiunea de cinci ani poate fi invocată pentru restituirea veniturilor percepute de un profesor de rea credință și ordonată de justiție, cu începere de la hotărârea definitivă care determină cotitatea lor și le transformă într'o condemnațiune pecuniară anuală. Cas. I 188|96.

m) Datoriile provenite din chirie, de și se prescriu prin trecere de cinci ani, totuși o asemenea datorie dacă a fost recunoscută de debitor prin un osebit înscris, ea constituind o nouă obligațiune, devine prescriptibilă după dreptul comun. Cas. I 313|96.

1) a) Din dispozițiunile art. 1909 Cod. civ. rezultă că proprietatea bunurilor mobiliare se transmite prin simplul fapt al posesiunii și prin urmare, lucrurile mișcătoare ce se află închiriate, fiind pre-

1910. Dacă posesorul actual al lucrului furat, sau perdut l'a cumpărat la un bălcii, sau la târg, sau la o vindere publică, sau de la un neguțător care vinde asemenea lucruri, propri-

etarul original nu poate să ia lucrul înapoi, de cât întorcând posesorului prețul ce l'a costat. (Civ. 1909.— Co. 58) (Civ. Fr. 2280) 1).

1911. Prescripțiunile, începute la epoca publică-

supuse ale locatarului, ele au putut cu drept cuvânt fi privite de locator ca avind a servi de gaj pentru plata prețului locațiunii Cas. I 86|90.

b) Posesiunea lucrurilor mișcătoare, pentru a servi de bază unei prescripțiunii instantanee, trebuie să fie de bună credință și câștigată printr'un just titlu. Cas. I 285|90; Cas. II 165|90.

c) Lucrurile mișcătoare se prescriu prin simplul fapt al posesiunii lor, fără să fie trebuință de vre-o curgerere de timp, de aci urmează că acela care cu bună credință, a dobândit și posedă un asemenea lucru, nu poate fi supus acțiunii de revendicare din partea celui care pretinde că ar avea vre-un drept asupra lui, de cât în cazurile excepționale și anume prevădute de lege. Cas. Sect. Un. 12|94.

d) În materie de bunuri mișcătoare, posesiunea lor valorază ca un titlu de proprietate și aflarea lor la domiciliul unei persoane presupune că aparțin ei. Cas. I 202|95.

e) Lucrurile mișcătoare se prescriu prin simplul fapt al posesiunii, fără să fie nevoie de vre o scurgere de timp, conform art. 1909 Cod. civ. Ast-fel, simpla posesiune a unor asemenea lucruri constituie un lucru de proprietate pentru posesor, așa că densusul nu este ținut să probeze cauza

legitimă a achizițiunii lor, chiar atunci când recunoște că le-a dobândit de la acela ce l'a reclamat și cu toate că acesta ar justifica că a fost vechiul lor proprietar. Numai în cazul când lucrurile mișcătoare au fost furate sau pierdute, proprietarul lor are dreptul de a le revendica de la posesor, în timp de trei ani. Cas. Sect. Un. 2|95.

1) a) Când se constată că deținătorul unui lucru de furat, pe care pretinde că l'a cumpărat, n'a fost de bună credință cu ocazia cumpărării lui, așa că faptul său constituie un delict, în acest caz art. 1910 Cod. civ. nu este aplicabil. Cas. II 360|86.

b) Proprietarul unui titlu furat s'au pierdut nu este ținut să plătească bancherului, din mâna căruia îl revendică, costul cumpărătorii, dacă acesta nu justifică că, pe lângă îndeplinirea celor prescrise de art. 19 din legea de la 21 Ianuarie 1883, pentru titlurile la purtător, perdute, distruse, furate, etc. s'a asigurat și de identitatea persoanei de la care a dobândit titlul. Cas. I. 128|90.

c) Proprietarul unui titlu furat sau perdut nu este ținut să plătească bancherului din mâna căruia revendică, costul cumpărătorii dacă acesta nu justifică că s'a asigurat de identitatea persoanei de la care l'a dobândit. Cas. II 52|90.

reî acestui Codice, se vor regula după legile cele vechi. (Civ. 1, 1772, 1890, ur.—Co.959)(Civ.Fr.2281)¹⁾.

Dispozițiuni generale

1912. Codiciî Domnilor Calimach și Caragea și orî-

1) a) Prescripțiunea extinctivă fiind întemeiată pe inacțiunea creditorului, principiul în această materie este că, termenul prescripțiunei începe a curge o dată cu nașterea acțiunii. Ast-fel fiind termenul de șase luni prevăzut de art. 7 al. 6, de la «*prigoniri*» din vechiul Cod. Caragea, în care se prescrie acțiunea pentru plata câșturilor de chirii, începe a curge de la data exigibilităței fie-cărui câșt, iar nu după șase luni de la sfârșitul contractului. Cas. I 336|91

b) O prescripțiune care a început a curge sub vechiul Cod Caragea, se regulază după aceea lege, conform dispozițiunilor art. 1911. Cod. Civ. Cas. I 336|91.

c) Prescripțiunile începute sub Codul Caragea se regulază după aceea legiuire, conform art. 1911 Cod. Civ. Ast-fel, plata embaticului se prescrie prin trei ani. Dacă însă judecătorul stabilește că prescripția a început sub legea nouă, atunci trebuie să aplice dispozițiunile art. 1907 Cod. Civ., relativ la prestațiunile periodice, iar nu să respingă cererea sub cuvînt că părțile au invocat alt text de lege. Cas. I 19|93.

2) a) Sub Codicele Caragea și Calimach dreptul de moștenire al copiilor naturali s'a regulat în mod diferit, după fie-care cod, așa, pe când după dispozițiile

ce alte legi civile anteriore, ordonanțele domnesci și instrucțiunile ministeriale din ambele Principate-U-nite, sunt abrogate în tot ce nu este conform regulelor prescise în prezentul Codice.²⁾.

Codului Caragea, partea IV cap. III art. 21 și 30, copilul natural nu putea moșteni pe tată și nici acesta pe copil, ci numai pe mama sa și pe unchiu despre mamă și moșa despre mama sa, din contra, după §§. 942, 944 și 945 din Codul Calimach, copilul natural adulterin succeda și în averea tatălui în modul regulat prin §§. 944 și 945. Noul Codice civil n'a ținut de loc seamă de dispozițiunile drepte ale Codului Calimach, și conducându-se numai de dispozițiunile Codului Caragea în această materie, prin art. 652, 677 și 678 a consacrat dreptul de moștenire numai în averea mamei lor, a ascendenților și colateralilor mamei, ca și copii legitimi și vice-versa. Codul civil actual, admitând formal un sistem în privința dreptului de moștenire al copiilor naturali, prin aceasta implicit și tacit s'a abrogat sistemul contrar consacrat de Codul Calimach, ast-fel că copilul natural care ar fi avut dreptul de moștenire după Codul Calimach, nu poate avea nici un drept de moștenire în averea tatălui, pentru că dreptul de moștenire se regulază de Codul civil sub regimul căruia a murit tatăl, și că după dispozițiunile acestui codice e consacrat un sistem care exclude posibilitatea aplicărei art. 945 Codul Calimach.

1913. Acest Codice civil se va pune în lucrare la întâiul Iulie, anul unanimie opt-sute șese-zeci și cincî.

1914. Fiica dotată ina-

intea promulgărei acestei legi, de voesce a veni la o ereditate deschisă în urma promulgărei acestei legi, va fi obligată a reporta dota. (Civ. 751, ur.)¹⁾.

Cas. I 278|95.

b) Abrogarea unor legi pôte fi expresă sau tacită. În cazul art. 1912 Cod. Civ. abrogarea dispozițiilor din Codul Calimach în privința dreptului de moștenire în averea tatălui, nu se mai pôte considera ca fiind în vigoare față ou dispozițiunile din actualul Cod Civil, care coprinde un sistem și exclude ori-ce sistem contrar; că asupra genesei voinței și asupra voinței legiuitorului nou, nu pôte fi îndoială, când ținem sémă că în Codul civil este oprită cercetarea paternității, conform art. 307, principiu nedrept, recunoscut de Codul Calimach, de aceea, un copil natural, născut sub imperiul Codului Calimach, nu va putea să reclame nici alimente, conform art. 222 din Codul Calimach. Cas. I 278|95.

1) a) Raportul fiind o obligațiune impusă de lege, el nu pôte atârna de la voința părților, așa în cât fie ori nu manifestată această voință în act, ea nici nu dă, nici nu ridică raportului, caracterul său obligator. Cas. Sect. Un. 4|90.

b) Art. 1914 Cod. Civ. n'a avut în vedere de cât a regula pozițiunea fetelor înzestrate sub vechiul Cod, supunându-le la raport în cazul când ar voi să vină la o succesiune deschisă în urma promulgărei Codului civil actual.

De asemenea, din acest articol, nu se pôte deduce vre-o excepțiune la regulile de drept comun, admise în materie de raport și care să autorize raportarea la succesiunea unui părinte a dotei primită de fică din averea celui alt; de asemenea el nu stabilește vre-o prezumțiune în ce privește dotele constituite sub Codul Caragea. Cas I 141|90.

Notă. — În ultimul timp s'a propus, din inițiativă parlamentară, mai multe proiecte de legi modificatoare a unor din dispozițiunile Codului civil și penal, care de alt-fel au nevoie de multe modificări. De și ele nu au fost încă votate și trecute în stare de legi, totuși credem că e nemerit a le menționa aci, la finalul Codului, ca o complectare a adnotațiunilor ce am făcut. Ast-fel, pentru a nu ne ocupa de cât de modificările propuse de a se face în *Codul civil*, menționăm pe cea de la art. 682, căruia i se adaogă următorul aliniat și adaos:

Art. 682: Când bărbatul moare și veduva sa n'are avere, în raport cu a bărbatului, dânsa ia o porțiune virilă în usufruct din succesiunea bărbatului, dacă acesta are descendenți.

Când bărbatul lasă un singur descendent, porțiunea femeii în succesiune va fi numai de a treia parte. Acest drept începe de la epoca încetărei usufructului legal,

Când bărbatul lasă rude de sus sau de alături, atunci femeia succede la o pătrime în plină proprietate, din averea mortului.

Aceste drepturi succesorale ale femeii nu se pot atinge prin dispozițiuni testamentare.

De asemenea următorul :

PROIECT DE LEGE

pentru

Punerea Codului civil în acord cu dispozițiunile art. 7 din Constituțiune.

Art. I.—Se modifică, după oam mai jos se dispune art. 8, 9, 16, 18 și 645 din Codul civil, pus în lucrare la 1 Decembrie 1865:

Art. 8.—Se suprimă alin. I și II și rămâne numai alin. III în următoarea cuprindere :

Copii găsiți pe teritoriul român, fără tată și mamă cunoscuți, sunt Români.

Art. 9.—Străinul nu poate dobândi calitatea și drepturile de cetățen român, de cât cu condițiunile prescrise la art. 16 din acest codice.

Art. 16.—Străinul, fără osebire de religiune, supus sau nesupus unei protecțiuni străine, poate dobândi împământenirea cu condițiile următoare :

a) Va adresa guvernului cererea de naturalizare, în care va arăta capitalul ce posedă, profesiunea sau meseria ce exercită și voința de a și stabili domiciliul în România;

b) Va locui, în urma acestei cereri, de ce ani în țară și va dovedi prin faptele sale că este folositor ei.

Pot fi scutiți de acest stagiū :

a) Acei cari vor fi adus în țară

industrii, invențiunii utile sau talente distinse, sau cari vor fi fundat aci stabilimente mari de comerț, sau de industrie :

b) Acei care vor fi născuți și crescuți în România din părinți stabiliți în țară, nu s'a bucurat nici unui, nici altii veri odată de veri-o protecțiune străină ;

c) Acei cari au servit sub drapel în timpul resbelului pentru Independență.

Naturalisarea nu se poate acorda de cât prin lege și în mod individual.

Art. 18 se modifică în totul astfel :

Românul, care va fi perdut calitatea sa de Român, întorcându-se în România cu autorisarea guvernului român și declarând că voește a se așeza în țară și că renunță la toate distincțiunile contrarii legilor române, va putea redobândi de îndată calitatea sa de Român, prin un vot al Corpurilor legiuitoare.

Art. 645. — La acest articol se adaugă următoarele alineate :

Străinii, sub pedeapsă de nulitate, nu pot dobândi proprietatea imobilelor rurale în România prin nici unul din modurile prevădute în acest articol, precum nici prin veri-unul din modurile de dobândire a proprietății prevădute în precedentul art. 644.

Străinii însă corora, prin succesiune, fie testamentare, fie ab intestat, le-au rămas imobile rurale, precum și aceia cărora li s'a legat asemenea imobile, au dreptul la valoarea acelor imobile și a tuturilor drepturilor atașate de dăsele, precum și la veniturile lor, până la realizarea efectivă a valorii lor.

Realizarea valorii acelor imobile rurale se va face fie prin

vîndarea lor voluntară de către strein, dacă numai lui i-a rămas sau i s'a lăsat acel imobil, fie prin partiție când ar fi în indivisiune cu alții în care cas i se va da echivalentul valorii imobilelor rurale, sau în alte bunuri ale succesiunii, sau în numerar dacă părțile se vor înțelege în această privință, sau prin vîndare prin licitațiune publică a imobilului rural la a cărui valoare va avea drept străinul conform regulilor de la partiție, când nu există înțelegere între părți.

Străinii cari, prin verii ce mod vor fi dobîndit proprietatea imobilelor rurale conform legilor anterioare revizuirii în 1879 a art. 7 din Constituțiune, precum și supușii străinii cari, înainte de expirarea termenelor convențiilor încheiate de Statele lor cu România și existente în momentul revizuirii art. 7 din Constituțiune vor fi dobîndit proprietatea imobilelor rurale în conformitate cu dispozițiunile acelor convențiilor, continuă a se bucura de toate drepturile decurgînd din proprietatea acelor imobile.

Art. II. — Se adaugă la finele Codului civil următoarele articole:

Art. 1915. — Străinii cari, în urma revizuirii articolului 7 din Constituțiune, sau după expirarea termenului convențiilor încheiate de Statul lor cu România și existente în momentul revizuirii art. 7 din Constituțiune, au dobîndit dreptul la valoarea imobilelor rurale rămase sau lăsate lor prin succesiune, sau prin testament, vor fi datorii ca, în termen cel mult de trei ani de la promulgarea prezentei legi, să realizeze valoarea lor în conformitate cu cele prescise de art. 645.

Art. 1916. — Străinii, cărora le

va rămănea sau li se va lăsa prin succesiune sau testamente imobile rurale în urma promulgării prezentei legi, vor fi datorii să realizeze valoarea lor, conform celor dispuse la art. 645, în termen de trei ani, calculați din momentul deschiderii dreptului lor la valoarea acelor imobile.

Art. 1917. — Dacă străinii, prevăduți în precedentele articole 1915 și 1916, nu vor realiza valoarea imobilelor rurale nici în termenele acolo fixate, după expirarea acelor termene, de drept, fără somațiune sau punere în întârziere, Ministerul public de pe lângă Tribunalul situațiunii imobilului va fi dator să ceară Tribunalului realizarea valorii imobilului, fie prin partiție, fie prin vînzarea lui cu licitațiune publică, spre a da străinului valoarea aceluia imobil, deducîndu-se dintr'însa toate cheltuelile și taxele datorite.

Art. 1918. — Ministerul public de pe lângă fie-care tribunal din țară este dator să descopere ori ce posesiune fără drept de către străinii a imobilelor rurale din circumscripțiunea Tribunalului lui și să ceară Tribunalului depărtarea străinului din stăpînirea imobilului rural; acesta fără prejudiciul exercitărei drepturilor celor-alți interesanți a urmării nulitatea actelor în puterea cărora străinii vor fi posedând pe nedrept imobile rurale.

Atît în cazul prevăduț în prezentul articol, cît și în acela expus la articolul precedent, Tribunalul va decide asupra cererii Ministerului public în ședință publică, după chemarea părților. Hotărîrea sa va fi supusă la toate căile de reformare prevăduț de Procedura civilă.

Ministerul public va avea drep-

tul de a face toate actele de procedură și de reformare a sentințelor judecătorești. Când va găsi de trebuință, el va avea dreptul să recurgă pentru susținerea reclamațiilor sale dinaintea tu-

tulor instanțelor judecătorești, la serviciile avocaților publici de pe lângă Ministerul domeniilor, și aceștia vor fi datori să dea concursul lor ca și în afacerile Statului.

TABLA DE MATERII*)

Prefața.

Constituția, adnotată cu jurisprudența Curții de Casație.

Index alfabetic de toate cuvintele și expresiunile uzuale de drept cu articolele lor corespunzătoare în Codul civil.

CODUL CIVIL

ADNOTAT

TITLUL PRELIMINAR

Articolul

Despre efectele și aplicarea legilor în genere 1-5

CARTEA I

Despre persoane

Tit.	I.—Despre drepturile civile și despre naturalizațiune	6-20
Cap.	I.—Despre bucurarea de drepturile civile și despre naturalizațiune	6-16
Cap.	II.—Despre pierderea drepturilor civile prin pierderea calității de Român	17-20

*) A se vedea **tabla de materii alfabetică** la începutul Codului Civil.

		<i>Articolul</i>
Tit.	II.—Despre actele stărei civile.	21—86
Cap.	I.—Dispozițiunii generale	21—40
Cap.	II.—Despre actele de nascere	41—48
Cap.	III.—Despre actele de căsătorie	49—62
Cap.	IV.—Despre actele de încetare din viață .	63—72
Cap.	V.—Despre actele stărei civile privitoare la militari, ce se găsesc afară de teri- toriuil român, sau pe teritoriul ro- mân, în timp de rebel, sau turburări	73—83
Cap.	VI.—Despre rectificarea actelor stărei civile	84—86
Tit.	III.—Despre domiciliu	87—97
Tit.	IV.—Despre absenți.	98—126
Cap.	I.—Despre absența presumată	98—100
Cap.	II.—Despre declarațiunea absentei	101—105
Cap.	III.—Despre efectele absentei.	
Secț.	I.—Despre efectele absentei în privința averii ce absentul posedă în ziua dispărării sale (lipsirei sale)	106—119
Secț.	II.—Despre efectele absentei în privirea drepturilor eventuale care se pot cuveni absentului	120—123
Cap.	IV.—Despre privegherea copiilor minori ai tatălui care a dispărut	124—126
Tit.	V.—Despre căsătorie.	127—208
Cap.	I.—Despre însușirile și condițiunile neces- sarii spre a se putea săvârși căsătoria	127—150
Cap.	II.—Despre formalitățile relative la cele- brarea căsătoriei	151—152
Cap.	III.—Despre opozițiunii la căsătorie	153—161
Cap.	IV.—Despre cereri de nulitate a căsătoriei	162—184
Cap.	V.—Despre obligațiunile ce isvorăsc din că- sătorie	185—193
Cap.	VI.—Despre drepturile și datorile respec- tive ale soților	194—208
Cap.	VII.—Despre desfacerea căsătoriei	209
Cap.	VIII.—Despre a doua căsătorie	210
Tit.	VI.—Despre despărțenie.	211—285
Cap.	I.—Despre cauzele despărțeniei	211—215
Cap.	II.—Despre despărțenie pentru cauză de- terminată	216—253

Articolul

Sect.	I.—Despre formalitățile despărțirii pentru cauză determinată	216—248
Sect.	II.—Despre măsurile provisorii ce se pot lua în urma cererii de despărțenie pentru cauză determinată	249—250
Sect.	III.—Despre cauzele de respingere a cererii de despărțenie pentru cauză determinată	251—253
Cap.	III.—Despre despărțenie prin consimțământul mutual	254—276
Cap.	IV.—Despre efectele despărțeniei	277—285
Tit.	VII.—Despre paternitate și despre filiațiune.	286—308
Cap.	I.—Despre filiațiunea copiilor legitimi, născuți, sau concepuți în căsătorie	286—291
Cap.	II.—Despre dovedirea filiațiunii copiilor legitimi	292—303
Cap.	III.—Despre copii naturali.	304
Sect.	I.—Despre legitimarea copiilor naturali	304—308
Tit.	VIII.—Despre adopțiune.	
Cap.	I.—Despre adopțiune.	309—324
Sect.	I.—Adopțiunea și efectele sale	309—317
Sect.	II.—Despre formele adopțiunii	318—324
Tit.	IX.—Despre puterea părintească	325—341
Tit.	X.—Despre minoritate, despre tutelă și despre emancipațiune	
Cap.	I.—Despre minoritate	342
Cap.	II.—Despre tutelă.	343—420
Sect.	I.—Tutela tatălui și a mamei	343—348
Sect.	II.—Despre tutela numită de tată sau de mamă	349—351
Sect.	III.—Despre tutela ascendenților	352—354
Sect.	IV.—Despre tutela alasă de către consiliul de familie	355—369
Sect.	V.—Despre cauzele care apără de tutelă	370—382
Sect.	VI.—Despre necapacitatea, exclusiunea și destituirea din tutelă	383—389
Sect.	VII.—Despre administrațiunea tutorilor	390—414
Sect.	VIII.—Despre socotelile tutelei	415—420
Cap.	III.—Despre emancipațiune	421—433

Tit.	XI.—Despre majoritate, despre interdicțiune și despre consiliul judiciar	434—460
Cap.	I.—Despre majoritate	434
Cap.	II.—Despre interdicțiune	435—467
Cap.	III.—Despre consiliile judiciare	458—460

CARTEA II

Despre bunuri și despre osebitele modifițiuni ale proprietății

Tit.	I.—Despre distincțiunea bunurilor	461
Cap.	I.—Despre imobili	462—471
Cap.	II.—Despre mobili	472—474
Cap.	III.—Despre bunuri în raportul lor cu cele ce le posedă	475—479
Tit.	II.—Despre proprietate	480—482
Cap.	I.—Despre dreptul de accesiune asupra celor produse de lucru	483—487
Cap.	II.—Despre dreptul de accesiune asupra acelor unite și încorporate de lucru	488—503
Sect.	I.—Despre dreptul de accesiune relativ la lucrurile imobile	489—503
Sect.	II.—Despre dreptul de succesiune relativ la lucrurile mișcătoare	504—516
Tit.	III.—Despre uzufruct, despre us și despre abitațiune	517—575
Cap.	I.—Despre uzufruct	517—520
Sect.	I.—Despre drepturile uzufructuarului	521—539
Sect.	II.—Despre obligațiunile uzufructuarului	540—556
Sect.	III.—Despre stingerea uzufructului	557—564
Cap.	II.—Despre us și abitațiune	565—575
Tit.	IV.—Despre servitadini	576—577
Cap.	I.—Despre servitadini ce se nasc din situația locurilor	578—585
Cap.	II.—Despre servitadini stabilite de lege	586—589
Sect.	I.—Despre zidul și șanțul comun	590—609
Sect.	II.—Despre distanța și lucrările intermedi-	

	<u>Articolul</u>
	are, cerute pentru óre-carí construc- þiunii 610
Sect.	III.—Despre vederea în proprietatea veci- nului 611—614
Sect.	IV.—Despre picătura străşinelor 615
Sect.	V.—Despre dreptul de trecere 616—619
Cap.	III.—Despre serivtudinile stabilite prin fap- tul omului
Sect.	I.—Despre osebite felurí de servituþi ce se pot stabili asupra bunurilor 620—622
Sect.	II.—Despte modul cu care se stabilesc ser- vituþile 623—629
Sect.	III.—Despre drepturile proprietarului fon- dului cărui se cuvine servitutea 630—635
Sect.	IV.—Despre modul stingerei servituþilor 636—643

CARTEA III

Despre diferitele modurí prin carí se dobân- desce proprietatea

Tit.	I.—Despre succesiuni 650
Cap.	I.—Despre deschiderea succesiunilor 651—653
Cap.	II.—Despre calitáþile cerute pentru a suc- cede 654—658
Cap.	III.—Despre deosebite ordiní de succesiune
Sect.	I.—Dispoziþiuni generale 659—663
Sect.	II.—Despre reprezentaþiune 664—668
Sect.	III.—Succesiunile deferite descendenþilor 669
Sect.	IV.—Despre succesiunile deferite ascenden- denþilor 670—671
Sect.	V.—Despre succesiunile colaterale 672—676
Cap.	IV.—Despre succesiunile neregulate.
Sect.	I.—Despre drepturile copiilor naturali asu- pra bunurilor mamei lor şi despre succesiunea copiilor naturali morþi fără posteritate 677—678
Sect.	II.—Despre succesiunea soþului suprave- þuitor şi despre a Statului 679—683
Sect.	III.—Despre dreptul de moştenire a femeii când se află în concurenþă cu descen-

	denții, sau alte rude chemate dupe legi la succesiunea soțului mort	684
Cap.	V.—Despre acceptațiunea și repudiarea moștenirilor	
Sect.	I.—Despre acceptațiune	685—694
Sect.	II.—Despre renunțarea la succesiune	695—703
Sect.	III.—Despre beneficiul de inventar, despre efectele sale și despre obligațiunea eredelui beneficiar	704—723
Sect.	IV.—Despre succesiunile vacante	724—727
Cap.	VI.—Despre împărțire și despre reporturi.	
Sect.	I.—Despre împărțirea succesiunii	728—750
Sect.	II.—Despre reporturi	751—773
Sect.	III.—Despre plata datoriilor	774—785
Sect.	IV.—Despre efectele împărțelei și despre garanția părților	786—789
Sect.	V.—Despre desființarea, sau rescisiunea împărțelei	790—793
Sect.	VI.—Despre împărțela făcută de tată, de mamă, sau de alți ascendenți, între descendenții lor	794—799
Tit.	II.—Despre donațiuni între vii și despre testamente	800—805
Cap.	II.—Despre capacitatea de a dispune sau d'a primi prin donațiune între vii, sau prin testament	806—812
Cap.	III.—Despre donațiuni între vii.	
Sect.	I.—Despre forma și efectele donațiunilor între vii	813—828
Sect.	II.—Despre casurile in cari donațiunile se pot revoca	829—840
Cap.	IV.—Despre partea disponibilă și despre reducțiune.	
Sect.	I.—Despre partea disponibilă a bunurilor.	841—846
Sect.	II.—Despre reducțiunea donațiunilor și a legatelor	847—855
Cap.	V.—Despre dispozițiunile testamentare.	
Sect.	I.—Regulele generale pentru forma testamentelor	856—867
Sect.	II.—Despre regulele speciale asupra formelor câtor-va testamente	868—886

Articolul

Sect.	III.—Despre instituțiunea de moștenitori și despre legatură în genere	887
Sect.	IV.—Despre legatul universal	888—893
Sect.	V.—Despre legaturile unei fracțiuni de moștenire	894—898
Sect.	VI.—Despre legatele singulare	899—909
Sect.	VII.—Despre executorii testamentari	910—919
Sect.	VIII.—Despre revocațiunea testamentelor și despre caducitatea lor	920—931
Cap.	VI.—Despre donațiunile făcute soților prin contractul de maritagiū	932—935
Cap.	VII.—Despre dispozițiunile între soți, făcute sau în contractul de maritagiū, sau în timpul maritagiului	936—941
Tit.	III.—Despre contracte sau convențiuni.	
Cap.	I.—Dispozițiunī preliminare	942—947
Cap.	II.—Despre condițiunile esențiale pentru validitatea convențiunilor	948
Sect.	I.—Despre capacitatea părților contractante	949—952
Sect.	II.—Despre consimțimēt	953—961
Sect.	III.—Despre obiectul convențiunilor	962—965
Sect.	IV.—Despre cauza convențiunilor	966—968
Cap.	III.—Despre efectul convențiunilor.	
Sect.	I.—Dispozițiunī generale	969—972
Sect.	II.—Despre efectul convențiunilor in privitya persoanelor a treia	973—976
Sect.	III.—Despre interpretațiunea convențiunilor.	977—985
Cap.	IV.—Despre quasi-contracte	986—997
Cap.	V.—Despre delictes și quasi-delictes	998—1003
Cap.	VI.—Despre deosebite specii de obligațiuni.	
Sect.	I.—Despre obligațiunile condiționale	1004—1021
	§ 1.—Despre condițiunile în genere și despre deosebitele specii	1004—1016
	§ 2.—Despre condițiunea suspensivă	1017—1018
	§ 3.—Despre condițiunea resolutorie	1019—1021
Sect.	II.—Despre obligațiunea cu termen	1022—1025
Sect.	III.—Despre obligațiunile alternative	1026—1033
Sect.	IV.—Despre obligațiunile solidare	1034—1056
	§ 1.—Despre solidaritatea între creditori	1034—1038

	<i>Articolul</i>
	§ 2.—Despre obligațiunea solidară între debitorii 1039—1056
Sect.	V.—Despre obligațiunile divisibile și nedivisibile 1057—1065
	§ 1.—Despre efectele obligațiunei divisibile. 1060—1061
	§ 2.—Despre efectele obligațiunei nedivisibile 1062—1065
Sect.	IV.—Despre obligațiunile cu clausă penală. 1066—1672
Cap.	VII.—Despre efectele obligațiunilor 1073—1090
Cap.	VIII.—Despre stângerea obligațiunilor 1091
Sect.	I.—Despre plată 1092—1127
	§ 1.—Despre plată în genere 1192—1105
	§ 2.—Despre plată prin subrogațiune 1106—1109
	§ 3.—Despre imputațiunea plăței 1110—1113
	§ 4.—Despre ofertele de plată și despre consumnațiune 1114—1121
	§ 5.—Despre cesiunea bunurilor 1122—1127
Sect.	II.—Despre novațiune 1128—1137
Sect.	III.—Despre remiterea datoriei 1138—1142
Sect.	IV.—Despre compensațiune 1143—1153
Sect.	V.—Despre confusiune 1154—1155
Sect.	VI.—Despre pierderea lucrului datorit și despre diferite cazuri în cari îndeplinirea obligațiunei este imposibilă 1156
Sect.	VII.—Despre acțiunea de anulațiune sau rescisiune 1157—1168
Cap.	XI.—Despre probațiunea obligațiunilor și a plăței 1169—1170
Sect.	I.—Despre înscrișuri 1171—1190
	§ 1.—Despre titlu autentic 1171—1175
	§ 2.—Despre actele sub semnătură privată. 1176—1186
	§ 3.—Despre rebóge 1187
	§ 4.—Despre copiile titlurilor autentice 1188
	§ 5.—Despre acte recognitive 1189
	§ 6.—Despre actele confirmative 1190
Sect.	II.—Despre martori 1191—1198
Sect.	III.—Despre presumpțiuni 1199
	§ 1.—Despre presumpțiunile stabilite de lege 1200—1202
	§ 2.—Despre presumpțiunile care nu sunt stabilite de lege 1203
Sect.	IV.—Despre mărturisirea unei părți 1204—1206
Sect.	V.—Despre jurământ 1207

	<u>Articolul</u>
§ 1.—Despre jurământul decisoriu	1208—1218
§ 2.—Despre jurământul dat din oficiu	1219—1222
Tit. IV.—Despre contractul de căsătorie și despre drepturile respective ale soților.	
Cap. I.—Dispozițiuni generale	1223—1232
Cap. II.—Despre regimul dotal	1233—1234
Secț. I.—Despre constituțiunea dotei	1235—1241
Secț. II.—Despre condițiunea averei dotale, în timpul căsătoriei	1242—1270
Secț. III.—Despre restituțiunea dotei	1271—1282
Secț. IV.—Despre averea parafernală	1283—1286
Dispozițiuni particulare	1287—1293
Tit. V.—Despre vinderi.	
Cap. I.—Despre natura și forma vînderei	1294—1305
Cap. II.—Cine poate cumpăra sau vinde	1306—1309
Cap. III.—Despre lucrurile care se pot vinde	1310—1311
Cap. IV.—Despre obligațiunile vîndătorului	1312—1313
Secț. I.—Dispozițiuni generale	1312—1313
Secț. II.—Despre predarea lucrului	1314—1335
Secț. III.—Despre răspunderea vîndătorului	1336—1360
§ 1.—Răspunderea de evicțiune	1337—1351
§ 2.—Răspunderea de viciile lucrului vîndut	1352—1360
Cap. V.—Despre obligațiunile cumpărătorului	1361—1370
Cap. VI.—Despre rezoluțiunea vîndărei prin răscumpărare	1371—1387
Cap. VII.—Despre licitațiune	1388—1390
Cap. VIII.—Despre strămutarea creanțelor și alor lucruri necorporale	1391—1404
Tit. VI.—Despre schimb	1405—1409
Tit. VII.—Despre contractul de locațiune	
Cap. I.—Dispozițiuni generale	1410—1415
Cap. II.—Regule comune la locațiunea edificielor și a fondurilor rurale	1416—1445
Cap. III.—Despre regulele particulare la închiriere	1446—1453
Cap. IV.—Despre regule particulare la arendare	
Secț. I.—Arendarea pe bani	1454—1465
Secț. II.—Arendarea pe fructe	1466—1469
Cap. V.—Despre locațiunea lucrărilor	1470—1490
Tit. VIII.—Despre contractul de societate	

Cap.	I.—Dispozițiunii generale	1491—1492
Cap.	II.—Despre diverse feluri de societăți	1493
Sect.	I.—Despre societățile universale	1494—1498
Sect.	II.—Despre societatea particulară	1499—1500
Cap.	III.—Despre obligațiunile asociațiilor între ei însăși și în privința altora	
Sect.	I.—Despre îndatoririle asociațiilor între ei însăși	1501—1519
Sect.	II.—Despre obligațiunile asociațiilor către a treia persoană	1520—1522
Cap.	IV.—Despre diversele moduri după cari încetază societatea	1523—1531
Tit.	IX.—Despre mandat	
Cap.	I.—Despre natura mandatului	1532—1538
Cap.	II.—Despre îndatoririle mandatarului	1539—1545
Cap.	III.—Despre obligațiunile mandantului	1546—1551
Cap.	IV.—Despre diferitele moduri după cari mandatul încetază	1552—1559
Tit.	X.—Despre comodat	
Cap.	I.—Despre natura comodatului	1560—1563
Cap.	II.—Despre obligațiunile comodatarului	1564—1571
Cap.	III.—Despre obligațiunile comodantului	1572—1575
Tit.	XI.—Despre împrumut	
Cap.	I.—Despre natura împrumutului	1576—1579
Cap.	II.—Despre obligațiunea împrumutătorului	1580—1583
Cap.	III.—Despre obligațiunea împrumutatului	1584—1586
Cap.	IV.—Despre împrumutul cu dobândă	1587—1590
Tit.	XII.—Despre deposit și despre sechestrul	
Cap.	I.—Despre deposit în genere	1591—1592
Cap.	II.—Despre depositul propriu zis	1593—1594
Sect.	I.—Despre natura depositului	1593—1594
Sect.	II.—Despre depositul voluntar	1595—1598
Sect.	III.—Despre îndatoririle deponitarului	1599—1617
Sect.	IV.—Despre îndatoririle deponentului	1618—1619
Sect.	V.—Despre depositul necesar	1620—1625
Cap.	III.—Despre sechestrul	
Sect.	I.—Despre diversele feluri de sechestruri	1626
Sect.	II.—Despre sechestrul convențional	1626—1631
Sect.	III.—Despre sechestrul judiciar	1632—1634
Tit.	XIII.—Despre contractele aleatorii	
Cap.	I.—Despre contractele aleatorii în genere	1635

	<i>Articolul</i>	
Cap.	II.—Despre joc și prinsóre	1636—1638
Cap.	III.—Despre contractul de rendită pe viêtă	1639—1651
Sect.	I.—Despre natura contractului de rendită pe viêtă	1639—1645
Sect.	II.—Despre efectele contractului de rendită pe viêtă între părțile contractante .	1646—1651
Tit.	XIV.—Despre fidejusiune (cauțiune)	
Cap.	I.—Despre natura și întinderea fidejusiunii	1652—1661
Cap.	II.—Despre efectele fidejusiunii	
Sect.	I.—Despre efectele fidejusiunii între creditor și cauțiionar (fidejursor)	1662—1668
Sect.	II.—Despre efectele fidejusiunii între debitor și cauțiionator (fidejursor)	1669—1673
Sect.	III.—Despre efectele fidejusiunii între mai mulți garanți	1674
Cap.	III.—Despre fidejusiunea legală și cea judecătorească	1675—1678
Cap.	IV.—Despre stingerea fidejusiunii	1679—1684
Tit.	XV.—Despre amanet.	1685—1696
Tit.	XVI.—Despre antichrese	1697—1703
Tit.	XVII.—Despre transacțiune	1704—1717
Tit.	XVIII.—Despre privilegii și ipotecă	
Cap.	I.—Dispozițiuni generale	1718—1721
Cap.	II.—Despre privilegii	1722—1726
Sect.	I.—Despre privilegii care se întind asupra mobilelor și imobilelor	1727
Sect.	II.—Despre privilegii asupra mobilelor .	1728—1736
	§ 1.—Despre privilegii generale asupra mobilelor	1729
	§ 2.—Despre privilegii asupra ôre-cărora mobile	1730
	§ 3.—Despre rangul privilegiilor asupra mobilelor la cas de concurs între ele .	1731—1736
Sect.	III.—Despre privilegii asupra imobilelor .	1737
Sect.	IV.—Cum se conservă privilegii	1738—1745
Cap.	III.—Despre ipotecă	1746—1752
Sect.	I.—Despre ipotecile legale	1753
	§ 1.—Despre siguranțele femeilor măritate.	1754—1761
	§ 2.—Despre garanțiile ce sunt obligați a da tutorii, în interesele minorilor și interdișiilor	1762—1767
	§ 3.—Despre garanțiile ce sunt obligați a da	

	Statului, comunelor și stabilimentelor publice, percepțiilor și administrațiilor comptabili	1768
Sect.	II.—Despre ipotecile convenționale . . .	1769—1777
Sect.	III.—Despre rangul ipotecilor între ele . .	1778—1779
Cap.	IV.—Despre modul inscripțiunii privilegiilor și ipotecelor	1780—1787
Cap.	V.—Despre ștergerea și reducțiunea inscripțiunilor	1788—1789
Cap.	VI.—Despre efectul privilegiilor și ipotecelor în contra persoanelor al treilea, cari dețin imobilul	1790—1799
Cap.	VII.—Despre stingerea privilegiilor și a ipotecilor	1800
Cap.	VIII.—Despre modul de a purga proprietățile de privilegii și ipotecă	1801—1814
	Dispozițiuni transitorie	1815
Cap.	IX.—Despre publicitatea registrelor și despre responsabilitatea grefierilor de tribunale, însărcinați cu ținerea registrelor.	1816—1823
Tit.	XIX.—Despre expropriațiunea silită	1824—1836
Tit.	XX.—Despre prescripțiune	
Cap.	I.—Dispozițiuni preliminare	1837—1845
Cap.	II.—Despre posesiunea cerută pentru a prescrie.	1846—1862
Cap.	III.—Despre cauzele cari întrerup, sau cari suspend cursul prescripțiunei	
Sect.	I.—Despre cauzele cari întrerup prescripțiunea	1863—1873
Sect.	II.—Despre cauzele cari suspendă cursul prescripțiunei	1874—1885
Cap.	IV.—Despre timpul cerut pentru a prescrie	
Sect.	I.—Dispozițiuni generale	1886—1889
Sect.	II.—Despre prescripțiunea de 30 ani	1890—1894
Sect.	III.—Despre prescripțiunile de 10 ani și de 20 ani	1895—1902
Sect.	IV.—Despre prescripțiunile particulare	1903—1911
	Dispozițiuni generale	1912—1914

VERIFICAT
2017

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987